

Bodleian Libraries

UNIVERSITY OF OXFORD

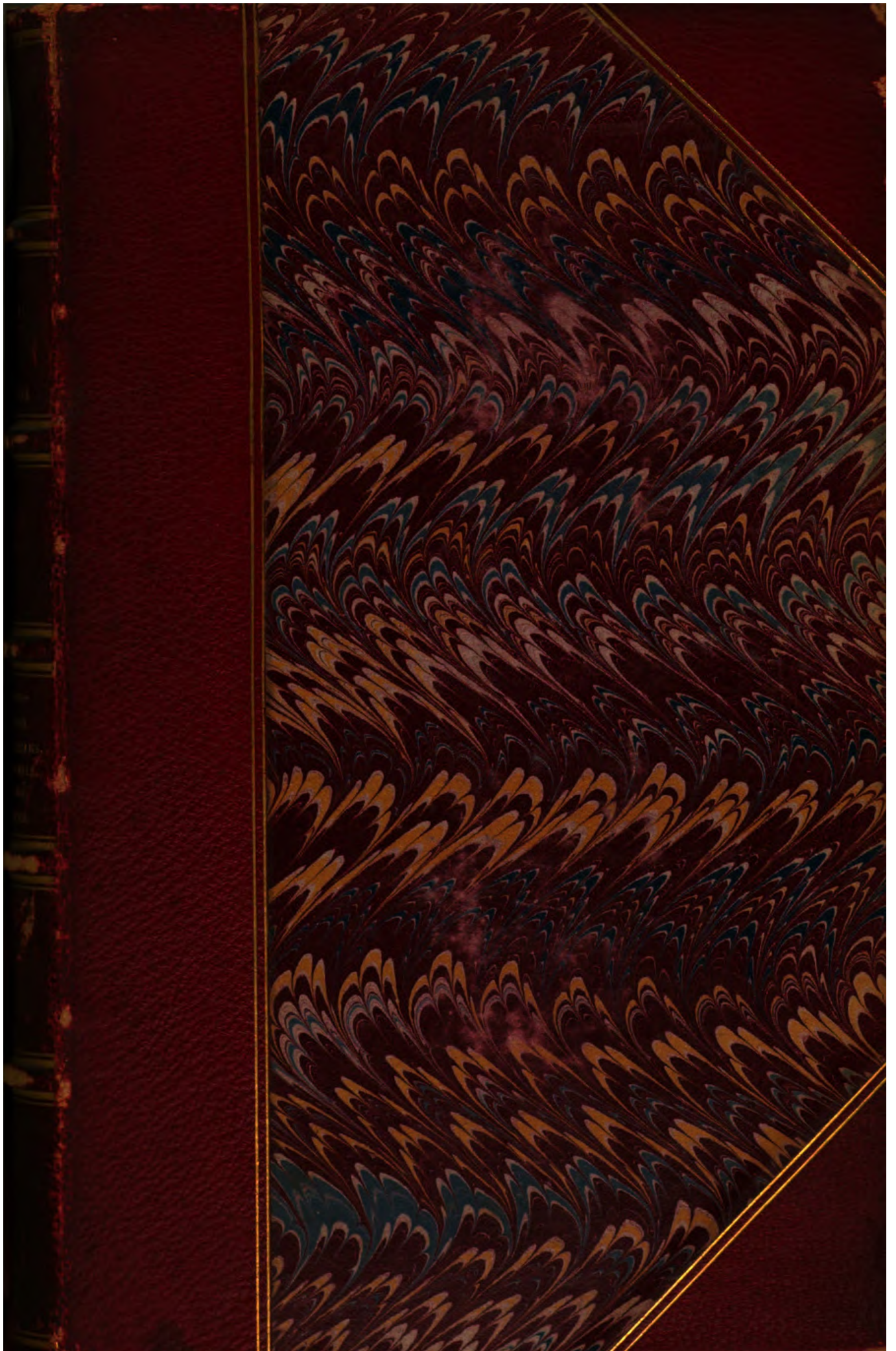
This book is part of the collection held by the Bodleian Libraries and scanned by Google, Inc. for the Google Books Library Project.

For more information see:

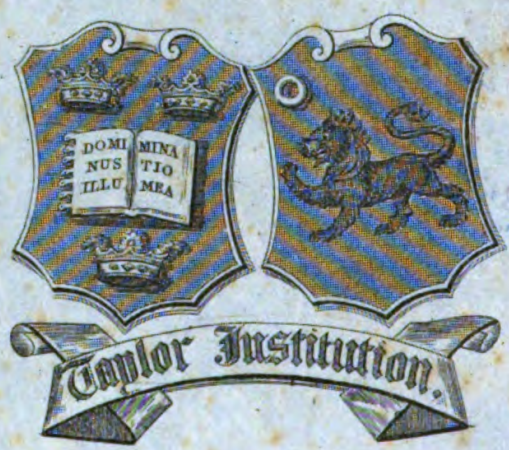
<http://www.bodleian.ox.ac.uk/dbooks>

This work is licensed under a Creative Commons Attribution-NonCommercial-ShareAlike 2.0 UK: England & Wales (CC BY-NC-SA 2.0) licence.

59023

PA2104.R2.A1.1874/12
743024

3026876650

ΑΠΑΝΤΑ
ΤΑ ΦΙΛΟΛΟΓΙΚΑ

ΑΛΕΞΑΝΔΡΟΥ ΡΙΖΟΥ

ΤΟΥ

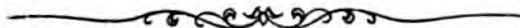
ΡΑΓΚΑΒΗ

ΤΟΜΟΣ ΙΒ΄.

12

ΜΕΤΑΦΡΑΣΕΙΣ

ΕΝ ΑΘΗΝΑΙΣ
ΕΚ ΤΟΥ ΤΥΠΟΓΡΑΦΕΙΟΥ ΑΔΕΛΦΩΝ ΠΕΡΡΗ

1885

57 c 24

ΔΑΝΤΟΥ

ΚΟΛΑΣΙΣ

ΑΣΜΑ Α΄.

- 1 Ἐτεμονον μέσην τὴν ὁδὸν τοῦ βίου,
ὀπότ' εὐρέθην εἰς ζοφῶδες δάσος,
τῆς κατ' εὐθείαν ἐκτραπείς ἐξόδου.
- 4 Χαλεπὸν πράγμα νὰ εἰπῶ πῶς ἦτον
τραχὺ τὸ δάσος, ἄγριον νευρῶδες.
Αὐτοῦ καὶ μόν' ἡ μνήμη φέρει τρόμον.
- 7 Μόλις αὐτῆς πικρότερος ὁ τάφος.
'Ἄλλ' ἐν' ἀφηγηθῶ καὶ τὰ καλὰ του,
θὰ εἶπω κ' εἴτι ἄλλο εἶδ' αὐτόσε.
- 10 Πῶς εἰς αὐτὸ εἰσῆλθον δὲν ἠξεύρω.
Τοσοῦτο μ' εἶχεν ὕπνος καταλάβει,
ὥστε τὸν δρόμον τὸν ὀρθὸν ἀφῆκα.
- 13 Εἰς πρόποδας δὲ λόφου ὡς ἀφίχθην,
ὅστις τὸ τέρμα ἦτον τῆς κοιλάδος
τῆς ἐμβαλούσης φόβον τῆ ψυχῆ μου,
- 16 καὶ ἀναβλέψας εἶδον πῶς τὰ νῶτα
αὐτοῦ ἐχρύσου ἤδη ὁ πλανήτης
ὁ ὀδηγῶν εἰς τὰς εὐθείας τρίβους,

- 19 ὁ φόβος μου ἐκόπασεν ὀλίγον
ὁ ἔνδον τῆς καρδίας μου λιμνάσας
κατὰ τὴν νύκτα τῶν δεινῶν ἐκείνην.
- 22 Ὡς δὲ ἀσθμαίνων, ὁ ἐκ τοῦ πελάγους
εἰς τὴν ἀκτὴν περισωθείς, τὸ κύμα
τὸ κινδυνῶδες στρέφεται καὶ βλέπει,
- 25 οὕτως ἐστράφη, ὑπεκφεύγουσά με,
καὶ ἡ ψυχὴ μου, νὰ ἰδῇ τὸν δρόμον
ὃν ζῶν οὐδέποτε τις καταλείπει.
- 28 Μικρὸν ἀναπαυθείς, βαρὺς τὸ σῶμα,
τὴν ξηρὰν βᾶχιν ἤρχισ' ἀναβαίνων,
κ' ἦν πάντοτε ὁ βαίνων ποῦς ὁ κάτω.
- 31 Ἀρξάμενος δὲ μόλις τῆς ἀνόδου,
ἐμπρός μου βλέπω πάρδαλιν ταχύπουν,
κατάστικτον πᾶν ἔχουσαν τὸ δέρμα.
- 34 Οὐδόλως ἀπεχώρει ἀπ' ἐμπρός μου,
κ' ἐκώλυε τὸ βῆμα μου. Πολλάκις
νὰ ὀπισθοδρομήσω ἀπεστράφην.
- 37 Τῆς πρώτης ἦτον χαραγῆς ἡ ὥρα·
ὁ δ' ἥλιος ὑψοῦτο μετ' ἀστέρων,
τῶν συνοδῶν του ὅτε θεῖος ἔρωσ
- 40 ἔπλασε πρῶτον τὰ καλὰ ἐκεῖνα.
Νέ' ἀφορμὴ ἐλπίδων μοὶ ἐφάνη
τοῦ θηρὸς τούτου ἡ πολύχρους ὄψις,
- 43 τὸ γλυκὺ ἔαρ, τῆς αὐγῆς ἡ ὥρα.
Ἐκ νέου πλὴν μ' ἐνέβαλεν εἰς φόβους
ἐπιφανεῖς μοι αἰφνιδίως λέων.
- 46 Ἐφαίνετο ὡς κατ' ἐμοῦ προβαίνων,
τὴν κεφαλὴν ὀρθὴν καὶ πειναλέος.
Ἐλύσσα, κ' οἱ αἴρες ἐφρικίων.

- 49 Καὶ ἀδδηφάγος λύκαινα κατόπιν,
 ἰσχνόσαρκον ἄλλ' ἄπληστον θηρίον,
 πολλοὺς εἰς θλίψεις ἐμβαλὸν τῶν ζώντων.
- 52 Αὐτῆς μ' ἐπίεσεν ἡ ὄψις τόσον
 καὶ νάρκην μοι ἐνέβαλε δειλίας,
 ὥστ' ἀπηλπίσθη ν' ἀναβῶ ὡς ἄνω.
- 55 Ὡς δ' ὁ ἐκθύμως ἀγαπῶν τὰ κέρδη,
 ὅταν ἐπέλθ' ἡ ὥρα τῆς ζημίας,
 ἐν λογισμοῖς καὶ θλίβεται καὶ κλαίει,
- 58 τὸ τέρας τὸ ἀνήμερον ὁμοίως
 πρὸς ἐμέ βαῖνον βῆμα μετὰ βῆμα,
 ὅπου σιγαῖ ὁ ἥλιος μὲ ὤθει.
- 61 Ἐν ᾧ δὲ οὕτως ἐφερόμην κάτω,
 παρέστη τις ἐμπρὸς τῶν ὀφθαλμῶν μου,
 βραγχνός φανείς μοι, ὡς σιγῶν χρονίως.
- 64 Ἰδὼν δ' αὐτὸν ἐν τῇ μακρᾷ ἐρήμῳ,
 « Ἐλέησόν με, κεκραγὼς τῷ εἶπον,
 » ὅστις ἂν ᾔς, σκιά ἢ ἀνὴρ πνέων. »
- 67 Ὁ δὲ· « Οὐχὶ ἀνὴρ· ἀνὴρ πρὶν ἡμην,
 » καὶ Λομβαρδοὶ ὑπῆρξαν οἱ γονεῖς μου,
 » κ' ἡ Μάντρυα πατρὶς ἦν ἀμφοτέρων.
- 70 » Sub Julio, εἰ κ' ἐξώρας, ἐγεννήθην,
 » κ' ἔζων ἐν Ῥώμῃ, ἐπὶ τοῦ Αὐγούστου
 » τοῦ ἀγαθοῦ, κ' ἐπὶ τῶν ψευδοθέων.
- 73 » Ποιητῆς ἡμην, ψάλτης τοῦ δικαίου
 » υἱοῦ Ἀγγίσου, ὃς ἐκ Τροίας ἦλθεν
 » ὅτε τὸ μέγα Ἴλιον ἐκάη.
- 76 » Σὺ δὲ πρὸς τί πλανᾷς ἐν ἀνοδίαις ;
 » Εἰς τὸ τερπνὸν πῶς δὲν ἀνέβης ὄρος,
 » τὸ δὴ ἀρχὴν κ' αἰτίαν χαρᾶς πάσης ; »

- 79 « ὦ! εἶσαι ὁ Βιργίλιος, ἡ κρήνη
 » ἥς λάβρος λόγων ποταμὸς ἐξέρρει ; »
 ἀπήντησα, καὶ λέγων ἠρυθρίων.
- 82 « Φῶς καὶ τιμὴ τῶν ποιητῶν τῶν ἄλλων
 » σοὶ συνιστᾷ με ἡ σπουδὴ, ὁ ἔρωσ
 » μεθ' ὧν τὸ σὸν βιβλίον ἀνεδίφουν.
- 85 » Διδάσκαλός μου εἶ, καὶ πρότυπόν μου.
 » Ναί, παρὰ σοῦ καὶ μόνου ἠρυσάμην
 » τὸ καλὸν ὕφος τὸ τιμὴν μοι φέρον.
- 88 » Ἴδὲ τὸ τέρας ὃ φυγῶν ἐστράφη.
 » Βοήθησόν με, ἔνδοξε σοφέ μου,
 » ὅτι μοὶ τρέμουν οἱ σφιγμοὶ κ' αἱ φλέβες. »
- 91 « Πρὸς ἄλλην πρέπει νὰ τραπῆς πορείαν, »
 ἀπήντησεν, ὡς εἶδεν ὅτι κλαίω,
 « ὅπως σωθῆς ἐκ τῶν ἀγρίων τόπων.
- 94 » Ἐκεῖνο τὸ θηρίον δι' ὃ κράζεις
 » οὐδὲν ἀφήνει ἐπὶ τῆς ὁδοῦ του,
 » ἀλλ' ἐμποδίζει πάντας καὶ φονεύει.
- 97 » Κακεντρεχὲς τὴν φύσιν εἶναι τόσον,
 » ὥστ' αἱ βοραὶ ὀρέξεις του δὲν παύουν,
 » καὶ ὅσον μᾶλλον τρώγει πεινᾷ μᾶλλον.
- 100 » Μετὰ πολλῶν συζεύγνυται θηρίων
 » κ' εἰσέτι μέλλει, μέχρις οὔ ἐπέλθῃ
 » ὁ μολοσσὸς οἰκτρῶς νὰ τὸ σπαράξῃ.
- 103 » Τοῦτον γαλκὸς ἢ χῶμα δὲν θὰ τρέφῃ,
 » ἀλλὰ σοφία, ἀρετὴ, ἀγάπη·
 » ἡ δὲ πατρίς του μέσῳ δύο Φέλτρων,
- 106 » τὴν ταπεινὴν θὰ σώσῃ Ἴταλίαν,
 » δι' ἣν ἐθυσιάσθησαν Καμίλλα,
 » Εὐρύαλος καὶ Τύρνος καὶ ὁ Νῆσος.

- 109 » Θὰ τὸ διώξῃ ἀπὸ πάσης γῶρας
 » αὐτὸς, καὶ εἰς τὸν Ἄδην θὰ τὸ ρίψῃ,
 » ἐξ οὗ τὸ πρωτεξήγαγεν ὁ φθόνος.
- 112 » Συμφέρον δὲ φρονῶ σοι λέγων: Ἔπου,
 » καὶ ὁδηγός σου ἔσομαι, κ' ἐντεῦθεν
 » δι' αἰεδίου γῶρας θὰ σὲ φέρω,
- 115 » ὅπου κραυγὰς ἀπέλπιδας θ' ἀκούσης,
 » πνεύματ' ἀρχαῖα θὰ ἰδῆς θρηνοῦντα,
 » καὶ θάνατον καλοῦντα ἐκ δευτέρου.
- 118 » Καὶ θὰ ἰδῆς τοὺς εὐχαριστουμένους
 » ἐν τῷ πυρί, ἐλπίζοντας νὰ ἔλθουν
 » ὁψέποτε πλησίον τῶν μακάρων.
- 121 » Ἄν δὲ κ' εἰς τούτους ν' αναβῆς θελήσης,
 » ψυχὴ ἀξιωτέρα μου θὰ ἔλθῃ,
 » μεθ' ἧς ἀναχωρῶν θενὰ σ' ἀφήσω.
- 124 » Ὁ Ἡγεμὼν ὁ ἄρχων ἐν ὑψίστοις
 » ἐμὲ δὲν θέλει μὴ ὀρθοπιστοῦντα,
 » εἰς τὰς μονὰς τοῦ ἄλλου νὰ εἰσάγω.
- 127 » Πάντων κρατεῖ, ἐκεῖ δὲ βασιλεύει.
 » Ἐκεῖ ἐστὶν ἡ πόλις του, ὁ θρόνος.
 » Εὐδαίμονες οἱ οὖς ἐκεῖ ἐκλέγει! »
- 130 —« Σοῦ δέομαι, ὦ ποιητά », τῷ εἶπον,
 « πρὸς τοῦ Θεοῦ, οὗ σὺ δὲν ἔχεις γνῶσιν,
 » νὰ φύγω τοῦτο τὸ κακόν, καὶ χειρόν!
- 133 » Ἐλθέ, ὁδήγησόν με ὅπου εἶπας,
 » ἵνα τὴν πύλην τοῦ Ἁγίου Πέτρου
 » ἰδῶ, καὶ οὖς μοι λέγεις θλιβομένους. »
- 136 Ἐβάδισε, κ' ἐγὼ παρηκολούθουν.

ΑΣΜΑ Β΄.

- 1 Ἔδουεν ἡ ἡμέρα, καὶ ὁ μέλας
 ἀὴρ ἀπέσπα τῶν συνήθων κόπων
 τῆς γῆς τὰ ζῶα. Μόνος δ' εἰς τὴν πάλην
- 4 ἐθωρακίσθην τῆς ὁδοιπορίας
 καὶ τὴν τῶν εὐσεβῶν μου αἰσθημάτων,
 ἦν θὰ χαράξῃ ἄπταιστον τὸ πνεῦμα.
- 7 Βοήθει, Μοῦσα, ἔμπνευσις ὑψίστη,
 καὶ πνεῦμα, σὺ τὸ γράψαν ὄσα εἶδον.
 Ἐδὼ τὴν εὐγενῆ σου φύσιν δεῖξον.
- 10 « Ὡ ὁδηγέ μου ποιητά, » ἠρξάμην
 « ἰδὲ ἡ ἀρετὴ μου ἂν ἀντέχῃ,
 » πρὶν ἢ μὲ θέσης ἐπὶ τῆς ἀνόδου.
- 13 » Ὁ γονεὺς εἶπας ὅτι τοῦ Σιλβίου
 » θνητὸς, εἰς τὸν ἀθάνατον μετέβη
 » κόσμον, ἀρτίας ἔχων τὰς αἰσθήσεις.
- 16 » Ἄν δ' ὁ ἐχθρὸς παντὸς κακοῦ ἐδέχθη
 » εὖνους αὐτόν, κ' ἐσκέφθη τί καὶ τίνες
 » ἐπρόκειτο ἐκ τούτου νὰ φυῶσιν,
- 19 » ὁ ἔμφρων ἀπαράδεκτον δὲν κρίνει
 » ἐν οὐρανοῖς αὐτὸς πῶς ἐξελέγη
 » πατὴρ τῆς Ῥώμης, τοῦ λαμπροῦ τῆς κράτους,
- 22 » ἦτις καὶ ὄπερ, ἵνα πάντα εἶπω,
 » ἰδρύθησαν ἐν τῷ ἀγίῳ χώρῳ
 » τοῦ διαδόχου τοῦ μεγάλου Πέτρου.
- 25 » Ἐπήνεσας αὐτὴν τοῦ τὴν πορείαν.
 » Ἄλλ' ἐπ' αὐτῆς προρρήσεις τῶν νικῶν τοῦ
 » ἤκουσε, καὶ τοῦ παπικοῦ μανδύου.

- 28 » Τῆς ἐκλογῆς τὸ σκεῦος εἶτ' ἀπῆλθεν
 » ἐκεῖ, ἵνα τὴν πίστιν ἐνισχύσῃ,
 » ἥτις ἐστὶν ἀρχὴ τῆς σωτηρίας.
- 31 » Ἐγὼ δὲ τί νὰ ἔλθω; τίς τὸ θέλει;
 » Δὲν εἶμαι οὐδ' Αἰνεΐας οὐδὲ Παῦλος.
 » Δὲν κρίνομ' ἐγὼ ἄξιος, οὐδ' ἄλλος
- 34 » μὲ κρίνει. Ἄν νὰ ἔλθω κατανεύσω,
 » φοβοῦμαι μὴ ἢ ἔλευσις ἢ ἄφρων.
 » Σοφὸς εἶ. Κρεῖττόν μου γνωρίζεις ταῦτα.»
- 37 Ὡς δ' ὁ μὴ θέλων ὅ,τι πρὶν ἐπόθει
 κ' εἰς νέας σκέψεις πρόθεσιν ἀλλάσσω
 καὶ τῆς ἀρχῆς ἀφίσταται τοῦ ἔργου,
- 40 τοιοῦτος ἤμην εἰς τὴν μαύρην ὄχθην.
 Σκεπτόμενος, ἀνέτρεπον τὴν πράξιν
 τὴν ἐν σπουδῇ τοσαύτῃ ἀρξαμένην.
- 43 « Καλῶς ἂν ἀντελήφθην τῶν σῶν λόγων »
 μοὶ εἶπεν ἡ σκιά τοῦ μεγαθύμου,
 « δειλία τὴν ψυχὴν σου κατατρίχει,
- 46 » ἥτις πολλοὺς πολλάκις καταβάλλει,
 » ἐκτρεπομένους τῶν ἐνδόξων ἔργων,
 » ὡς ψευδῆς ὄψις δειλιάσαν ζῶον.
- 49 » Ἄλλ' ἐν' αὐτοῦ ἀπαλλαγῆς τοῦ φόβου
 » θενὰ σ' εἰπῶ πρὸς τί, καὶ τί σκοπεύσας
 » ἦλθον ὁπότε πρῶτον σ' ἐλυπήθην.
- 52 » Κ' ἐγὼ εἰς ἤμην ἐκ τῶν ἀμφιρόπων.
 » Μ' ἐκάλεσε καλὴ καὶ μακαρία
 » γυνή, κ' ἐγὼ τῇ εἶπον νὰ προστάξῃ.
- 55 » Οἱ ὀφθαλμοὶ τῆς ἔλαμπον ὡς τ' ἄστρα,
 » καὶ ἤρξατο ἡδύτατα, βραδέως,
 » μετὰ φωνῆς ἀγγελικῆς νὰ λέγῃ·

- 58 — » Ψυχὴ χαρίεσσα, Μαντύης γόνε,
 » οὐ ἔτι ζῆ ἢ φήμη ἐν τῷ κόσμῳ
 » καὶ ζήσει ὅσον καὶ ὁ κόσμος ζήσει,
- 61 » ἔμοῦ ὁ φίλος, ἀλλ' οὐχὶ τῆς μοίρας,
 » κωλύεται εἰς τοὺς ἐρήμους ὁρόμους
 » καὶ ὑπὸ φόβου τρέπεται ὀπίσω.
- 64 » Φοβοῦμαι δὲ μὴ τόσον ἐπλανήθη,
 » ὥστ' ἔφθασα ἐξώρας ἀρωγός του,
 » ὡς ἤκουσα ἐν οὐρανοῖς ἐπάνω.
- 67 » Ἄλλ' ἄγε σύ, καὶ διὰ τῆς κομψῆς σου
 » γλώσσης, δι' ὧν ἂν διαθέτης τρόπων,
 » βοήθησον καὶ παραμύθησόν με.
- 70 » Ἡ Βεατρίκ' εἰμὶ ἢ στέλλουσά σε,
 » κ' ἔρχομ' ἐκ τόπου ὃν ποθῶ καὶ πάλιν.
 » Ἔρωσ με φέρει, λύων μου τὰ χεῖλη.
- 73 » Πρὸ τοῦ ἔμοῦ κυρίου ὅταν ἔλθω,
 » εὐφημα πλεῖστα περὶ σοῦ θὰ λέγω. »—
 » Ἐσίγησεν, ἐγὼ δ' ἠρξάμην τότε·
- 76 — « ὦ σὺ γυνὴ ἐνάρετε καὶ μόνη
 » δι' ἧς ἡ ἀνθρωπότης ὑπερέχει
 » τῶν ἐν τῷ μικροκύκλῳ οὐρανῷ της,
- 79 » τόσον μ' εὐφραίνει ἡ ἐπιταγὴ σου,
 » ὥστ' ὑπακούσας, λέγ' ὅτι βραδύνω.
 » Τί θέλεις περιττόν νὰ μ' εἰπῆς αὖθις.
- 82 » Εἰπέ μοι ὁμως πῶς δὲν ἐφοβήθης
 » νὰ καταβῆς εἰς τὸ ἐνταῦθα κέντρον
 » ἀπὸ τοῦ ὕψους ὃ ποθεῖς ἐνθέρμως. »
- 85 — « Ἄφοῦ νὰ διδάχθῆς τὰ πάντα θέλεις,
 » βραχέως θὰ σ' εἰπῶ, μοὶ ἀπεκρίθη,
 » ἐδῶ πῶς δὲν ἐδίστασα νὰ ἔλθω,

- 88 » Ἄξιον φόβου εἶν' ἐκεῖνο μόνον
 » ὃ δύναται κακὸν νὰ ἐπιφέρῃ.
 » Τ' ἄλλα οὐδόλως· φοβερὰ δὲν εἶναι.
- 91 » Εἰμὶ ἐκ θείας χάριτος τοιαύτη,
 » ὥστ' οὐδ' ἡ ἀθλιότης σας μὲ θίγει,
 » οὐδ' αὐταὶ τῆς πυρκαϊᾶς αἱ φλόγες.
- 94 » Εἰς οὐρανοὺς ὑπάρχει γυνὴ εὖνους,
 » δι' ὃ σὲ πέμπω κώλυμ' ἀθυμοῦσα.
 » Τὸ τραχὺ θέσπισμα τὸ ἄνω θραύει·
- 97 » καὶ δὴ καλεσαμένη τὴν Λουκίαν
 » τῇ λέγει·—« Ἦδὴ ὁ πιστὸς σου δεῖται
 » τῆς σῆς φροντίδος. Σοὶ τὸν ἀναθέτω. »
- 100 » Πᾶν τὸ σκληρὸν μισοῦσα ἡ Λουκία,
 » προσῆλθεν εἰς τὸ μέρος ὅπου ἤμην
 » μετὰ Ῥαχὴλ τῆς πάλαι καθημένη.
- 103 —« Εὐλογητὴ θεόθεν Βεατρίκη, »
 » εἶπε, « τὸν σὲ φιλοῦντα δὲν συνδράμεις,
 » τὸν διὰ σὲ τῶν ζώντων ἐξελθόντα ;
- 106 » Δὲν ἤκουσας οἰκτρῶς αὐτὸν θρηνοῦντα ;
 » Δὲν βλέπεις πῶς πρὸς θάνατον παλαίει
 » παρὰ χεიმάρρῳ, πόντου δεινοτέρῳ ; »
- 109 » Οὐδεὶς ὃ ἐν τῷ κόσμῳ τόσον σπεύδων
 » νὰ λάβῃ κέρδος, ν' ἀποφύγῃ βλάβην,
 » ὅσον ἐγώ, ὡς ἤκουσα τὰς λέξεις.
- 112 » Κατῆλθον ἐκ τοῦ μακαρίου θρόνου
 » πρὸς σέ, τοῖς ἔπεσί σου πεποιθυῖα.
 » Τιμῶσι σὲ καὶ τοὺς ἀκούοντάς σου. »
- 115 » Εἶπε κ' ἐστράφ'. Οἱ ὀφθαλμοὶ τῆς λάμψιν
 » ἠκτινοβόλουν, ἔμπλεοι δακρῶν·
 » δι' ὃ καὶ μᾶλλον ἔσπευσα νὰ ἔλθω.

- 118 » Καὶ ἤλθον ὡς διέταξεν ἐκεῖνη·
 » σ' ἀπήλλαξα τοῦ φοβεροῦ θηρίου,
 » τοῦ κλειοντός σοι τὴν ὁδὸν τοῦ ὄρους.
- 121 » Τί σοι λοιπὸν συμβαίνει; Τί, τί μένεις;
 » Τόσην δειλίαν ἐν τῷ στήθει στέγεις;
 » Τόσον σοὶ λείπει εὐτολμία, θάρρος,
- 124 » ἐν οὐρανοῖς εὐλογηταὶ γυναῖκες
 » τρεῖς ὑπὲρ σοῦ ὁπότε μεριμνῶσι,
 » κ' οἱ λόγοι μου σ' ὑπόσχονται τσαυτά; »
- 127 Ὡς τ' ἄνθη κάμπτει τῆς νυκτὸς ἡ πάχνη
 καὶ κλείει, ὡς δ' ὁ ἥλιος προσλάμψη,
 ἀνοίγονται ἀμέσως καὶ ὀρθοῦνται,
- 130 οὕτω κ' ἡ χαυνωθεῖσα ἀρετὴ μου.
 Καὶ ὑπὸ τόσοῦ ἐπληρώθην θάρρους,
 ὥστ' εἶπον, ὡς τις τὴν ψυχὴν ἀνδρείος·
- 133 » Ὡ ἐλεήμων ἡ συντρέξασά με,
 » καὶ σὺ φιλόφρων, σὺ ὁ ὑπακούσας
 » ταῖς ἀληθείαις ἅς ἐπρόφερε σοί·
- 136 » Ἐπλήρωσάς μου τὴν καρδίαν πόθου
 » νὰ ἔλθω πάλιν, δι' ὃν λόγον εἶπας.
 » Ἀνέλαβον τὴν πρόθεσιν τὴν πρώτην.
- 139 » Ἐχομεν μίαν πρόθεσιν· προχώρει.
 » Ἐσ' ὁδηγός, διδάσκαλός μου, ἄρχων. »
 Εἶπον· καὶ ὡς προέβη, εἰς τὸν δρόμον
- 142 τὸν ὑψηλὸν εἰσηλθον, τὸν δασώδη.
-

ΑΣΜΑ Γ'.

- 1 « Ἐγὼ εἰς τὴν πενθήρη φέρω πόλιν,
 » ἐγὼ εἰς τὴν ἀτίδιον ὀδύνην
 » καὶ πρὸς τὰ στίφη τῶν ἀπολωλότων.
- 4 » Ἐτελειώθη πρὸς δικαιοσύνην.
 » Μ' ἀνήγειρεν ἡ δύναμις ἡ θεία
 » κ' ἡ πανσοφία καὶ ὁ πρῶτος ἔρωσ.
- 7 » Οὐδὲν ἐπλάσθη πρὸ ἐμοῦ, πλὴν ὅσα
 » αἰώνια· κ' ἐγὼ εἶμ' αἰωνία.
 » Ὁ εἰσιὼν πᾶσαν ἐλπίδ' ἀφίτω. »
- 10 Τὰς λέξεις ταύτας μελανοῖς στοιχείοις
 ἰδὼν ἐπάνω πύλης γεγραμμένας,
 « Δεινὸς ὁ νοῦς, διδάσκαλε, » τῷ εἶπον.
- 13 Ὁ δέ, ὡς ἔμφρων τις, μοὶ ἀνταπήντα·
 « Ἐδὼ νὰ παύῃ πρέπ' ἡ ὑποψία,
 » ἐδὼ πᾶσα δειλία ν' ἀποθνήσκῃ.
- 16 » Ἀφίχθημεν ἐκεῖ ὅπου σοὶ εἶπον.
 » Ἐνταῦθα θὰ ἰδῆς τοὺς τεθλιμμένους,
 » τοῦ δώρου στερηθέντας τοῦ νοός των. »
- 19 Καὶ θεὸς τὴν χεῖρα ἐπὶ τῆς χειρός μου,
 φαιδρὸς τὴν ὄψιν, ἐμποιοῦσαν θάρρος,
 τῶν μυστηρίων μ' ἔδωκε τὴν λύσιν.
- 22 Ἐκεῖ κλαυθμὸς καὶ στεναγμὸς καὶ γόος
 ἀντήχουν εἰς ἀνάστερον ἀέρα·
 δι' ὃ καὶ ὑπεδάκρυσά τὸ πρῶτον.
- 25 Γλῶσσαι παντοῖαι, φρικτοὶ λόγοι, ἄλγους
 κραυγαί, ὀργῆς ἐπιφωνήσεις, ἄλλαι
 λαμπραί, βαρεταὶ ἄλλαι, χειρῶν κρότοι

- 28 ἐβόμβουν ἐν δινήσ' εἰς τὸν ἀέρα,
 ὅστις ἦν μέλας ἄνευ μέτρου χρόνου,
 καθὼς τὴν κόνιν καταιγὶς συστρέφει.
- 31 Ἐγὼ δέ, οὗ τὸν νοῦν συνεῖχε φρίκη,
 « Διδάσκαλε, τῷ εἶπον, τί ἀκούω;
 » Τίνες αὐτοὶ οὐς καταβάλλ' ἡ θλίψις; »
- 34 Ὁ δέ· « Διάγουσιν ἀθλίως οὕτω
 » ψυχαὶ αἱ τεθλιμμέναι τῶν πραξάντων
 » οὐδὲν κακόν, ἀλλ' οὐδ' ἐπαινετόν τι.
- 37 » Μετ' αὐτῶν βαίνει καὶ ὁ τῶν ἀγγέλων
 » κακὸς χορὸς, τῶν οὔτε ἀποστάντων
 » οὔτε πιστῶν, ἀλλ' ἑαυτοὺς φιλοῦντων.
- 40 » Ὁ οὐρανὸς τοὺς ἀποβάλλει, μήπως
 » τὸν ἀσχημίζουσι, ὁ βαθὺς δὲ Ἄδης,
 » μὴ οἱ κακοὶ πως φρονηματισθῶσι. »
- 43 Κ' ἐγὼ· « Διδάσκαλε, τί μέγα πάσχουσι
 » ὥστε οἰκτρῶς τοσοῦτο νὰ θρηνῶσιν; »
 Ὁ δ' « Ἐν βραχεὶ θὰ σοὶ διδάξω », εἶπε.
- 46 » « Δὲν ἔχουσιν ἐλπίδ' αὐτοὶ θανάτου.
 » Τόσον οἰκτρὰ δ' εἶν' ἡ τυφλὴ ζωὴ των,
 » ὥστε φθονοῦσι πᾶσαν ἄλλην τύχην.
- 49 » Τὴν φήμην των ὁ κόσμος ἀποκρούει·
 » Δὲν τοὺς ἀνέχετ' ἔλεος καὶ δίκη.
 » Ἀμέλει τούτων. Βλέπε τους καὶ χῶρει. »
- 52 Ἄνέβλεψα δ' ἐγὼ κ' εἶδον σημαίαν
 ἐδῶ κ' ἐκεῖ ταχέως φερομένην,
 ὡς ἂν ἦν ἀναξία ἡσυχίας.
- 55 Καὶ μετ' αὐτὴν προῦχώρει τόσον πλῆθος
 ἀνθρώπων, ὥστ' ἀπίστευτον μοὶ ἦτον
 ὁ Χάρων νὰ ἐθέρισε τοσοῦτους.

- 58 Ἄναγνωρίσας δὲ τινὰς τῶν, εἶδον
καὶ τὴν σκιᾶν ἐν ἄλλοις τοῦ μεγάλα
ἐξ ἀγενείας ἀποποιηθέντος.
- 61 Κ' ἐνόησα εὐθύς κ' ἐβεβαίωθην
ὅτ' εἰσὶν οὗτοι οἱ δυσαρεστοῦντες
καὶ τῷ Θεῷ καὶ τοῖς ἐχθροῖς του φαῦλοι.
- 64 Οἱ ἄθλιοι, μὴ ζήσαντες ποτέ τῶν,
ἦσαν γυμνοί, καὶ σμῆνος τοὺς ἐκέντα
σφηκῶν, κωνώπων περιπετωμένων.
- 67 Τοῖς ἤμασσον τὸ πρόσωπον· τὸ αἶμα
μετὰ δακρῦων εἰς τὴν γῆν κατέρρει,
ὅθεν τὸ ἦντλουν σκώληκες δυσώδεις.
- 70 Καὶ περαιτέρω δὲ τὸ βλέμμα στρέψας,
εἶδον πολλοὺς εἰς ποταμίαν ὄχθην,
καὶ εἶπον· « Δός, διδάσκαλε, νὰ μάθω
- 73 » τίνες εἰσὶ, καὶ κατὰ ποῖον ἔθος
» νὰ διαβῶσι τόσον προθυμοῦνται,
» ὡς εἰς τὸ φῶς τὸ ἀμυδρὸν τοὺς βλέπω. »
- 76 Κ' ἐκεῖνος ἀπεκρίθη· « Θὰ τὰ μάθης
» ὅταν εἰς τοῦ Ἀχέροντος σταθῶμεν
» τὴν τεθλιμμένην παραποταμίαν. »
- 79 Τὸ βλέμμα τότε αἰδημόνως κλίνων,
κ' ἐν φόβῳ μὴ λαλῶν τὸν δυσηρέστου,
μέχρις αὐτοῦ τοῦ ποταμοῦ ἐσίγων.
- 82 Κ' ἰδοῦ, ἡμῖν προσῆλθεν ἐν πορθμείῳ
γέρων ἀρχαῖος, πολιὸς τὴν τρίχα,
κράζων· « Οὐαὶ ὑμῖν, ψυχαὶ προώλεις!
- 85 » Τὸν οὐρανὸν δὲν θὰ ἰδῆτε πλέον.
» Νὰ σᾶς πορθμεύσω ἦλθον εἰς τὴν πέραν,
» ἀεῖζοφον ἐν καύσωνι καὶ πάγοις.

- 88 » Σὺ δ' ἦτις ἐδὼ μένεις, ψυχὴ ζῶσα,
 » ἀπόστηθι τῶν τεθνεώτων τούτων. »
 Ἄλλ' ἰδὼν ὅτι δὲν ἐμακρυνόμην,
 91 « Δι' ἄλλων, εἶπε, δρόμων καὶ λιμένων
 » θὰ εὖρης πόρον καὶ οὐχὶ ἐνταῦθα.
 » Ἀνάγκην ἔχεις ξύλου κουφοτέρου. »
 94 Ὁ δ' ὁδηγός, « Πραΐνου », εἶπε, « Χάρων.
 » Βούλησις εἶν' αὐτῆ τοῦ δυναμένου
 » ὁ βούλεται. Παρέχει μὴ ἐρώτα. »
 97 Ἠρέμησαν τότε αἱ δασεῖται γνάθοι
 τοῦ κωπηλάτου τῶν ὠχρῶν ὑδάτων,
 ἐν ᾧ τοὺς ὀφθαλμούς του φλόξ ἐκύκλου.
 100 Ἄλλ' ἀλλαγὴ χροιάς, τρυγμὸς ὀδόντων,
 εἰς τὰς γυμνάς ψυχάς, τὰς κεκμηκυίας
 ἐπήλθε πρὸς αὐτοὺς τοὺς ὠμοὺς λόγους.
 103 Θεὸν καὶ τοὺς γονεῖς των ἐβλασφήμουν,
 τὸ γένος τῶν ἀνθρώπων, καιρόν, τόπον,
 τὸ σπέρμα τῆς σποράς τῆς γενετῆς των.
 106 Συναπεσύρθησαν, δεινῶς θρηνοῦσαι,
 πρὸς τὴν φρικώδη ὄχθην, ἣτις πάντας
 προσμένει τοὺς Θεὸν μὴ φοβουμένους.
 109 Ὁ δαίμων Χάρων, φλογεροῖς προσνεύων
 τοῖς ὀφθαλμοῖς, τοὺς συγκαλεῖ, καὶ παίει
 διὰ τῆς κώπης τοὺς βραδυποροῦντας.
 112 Καθὼς ἐν φθινοπώρῳ ἐν μετ' ἄλλο
 ἐκπίπτουσι τὰ φύλλα, ὡς νὰ ρίψη
 εἰς γῆν ὁ κλάδος τὴν στολὴν του πᾶσαν,
 115 ὁμοίως τοῦ Ἀδάμ τὸ κακὸν σπέρμα
 τῆς ὄχθης πρὸς τὸν νεύοντ' ἀπεσπῶντο,
 ὡς τὰ πτηνὰ πρὸς ὃν καλεῖ πετῶσιν.

- 118 Οὕτω τὸ μέλαν διασχίζουσι ὕδωρ,
καὶ πρὶν ἢ ἀντιπέραν ἀφιχθῶσι,
συρρέουσιν ἐνταῦθα νέα στίφη.
- 121 « Ἰέ », ὁ εὖνους ὁδηγὸς μοι εἶπεν,
« ὄλ' οἱ θανόντες ἐν ὀργῇ κυρίου
» συνέρχοντ' ἐκ παντὸς ἐνταῦθα τόπου,
- 124 » καὶ πρόθυμοι τὸ ρεῦμα περαιοῦνται.
» Δικαιοσύνη ἢ θεία τοὺς ἐλάυνει,
» ὥστε ὁ φόβος τρέπεται εἰς πόθον.
- 127 » Ἐδὼ ψυχὴ καλὴ δὲν διαπλέει.
» Ἄν κατὰ σοῦ ἦν δυσφορῶν ὁ Χάρων,
» Ἐννοεῖς ποία ἦν ἡ ἔννοιά του. »
- 130 Εἶπε, καὶ ἅμα ἡ ζοφώδης χώρα
ἐσείσθη οὕτως, ὥστε καὶ εἰς τὴν μνήμην
τοῦ φόβου μόνην ὁ ἰδρώς μου ῥέει.
- 133 Ἄνεπεμψεν ἡ ἔνδακρυς γῆ πνεῦμα,
ὁ λάμψις κατεφώτισ' ἐρυθρόχρους.
Ἐν ἐμοὶ πᾶσα αἰσθησις ἐσβέσθη,
- 136 καὶ ἔπεσα, ὅπως ὁ εἰς ὕπνον πίπτων.
-

ΑΣΜΑ Δ'.

- 1 Βαρύγδουπος απέσειπε πλήν κρότος
τὸν βαθὺν ὕπνον ἐκ τῆς κεφαλῆς μου,
ὡς τοῦ βιαίως ἀφυπνιζομένου.
- 4 Τοὺς ὀφθαλμούς μου ἀναπεπαυμένους
ἔστρεψα πέριξ κ' ἤγειρα εἰς ὕψος,
ν' ἀναγνώρισω ποῦ τῆς γῆς ἰστάμην.
- 7 Καὶ ἀληθῶς εὐρέθην εἰς τὸ χεῖλος
τοῦ θλιβεροῦ βαράθρου, τοῦ ἠχοῦντος
ἐξ ἀπεράντων ὀδυρμῶν καὶ γόων.
- 10 Βαθὺ τοσοῦτον ἦτον, ὀμιχλῶδες
καὶ σκοτεινόν, ὥστ' εἰ κ' εἰς τὸν πυθμένα
ἐβύθισα τὸ βλέμμα, οὐδὲν εἶδον.
- 13 « Εἰς τὸν τυφλὸν ἄς καταβῶμεν κόσμον, »
ὁ ποιητῆς ὠχρὸς ἤρξατο λέγων,
« πρῶτος ἐγὼ, σὺ δεύτερος κατόπιν. »
- 16 Ἴδὼν δ' ἐγὼ τὴν πελιδὸν ἡν χροιάν του,
« Νὰ ἔλθω; » εἶπον, « Πῶς, ἂν σὺ φοβῆσαι,
» σὺ ὁ παρήγορος τῶν δισταγμῶν μου; »
- 19 Ὁ δ' εἰς ἐμέ· « Αὐτῶν ἡ ἀγωνία
» τῶν κάτω, γράφει εἰς τὰς παρειάς μου
» τὸν ἔλεον, ὃν ἐκλαμβάνεις φόβον.

- 22 « Χωρῶμεν. Ὁ μακρὸς ἐπείγει δρόμος. »
 Οὕτως εἰσῆλθε, καὶ συνυπερέβην
 τὸν πρῶτον κύκλον πέριξ τῆς ἀβύσσου.
- 25 Κ' ἐκεῖ μὲν θρηνοὶ ἀκουστοὶ δὲν ἦσαν,
 ἀντήχουν ὅμως στεναγμοὶ τοιοῦτοι,
 ὥστ' ὁ αἰίδιος ἀὴρ νὰ τρέμῃ·
- 28 διότι εἶχε θλίψεις ἀβασάνους
 ὁ ἐκεῖ ὄχλος ὁ πολὺς καὶ μέγας
 τῶν γυναικῶν, ἀνδρῶν καὶ μεираκίων.
- 31 « Δὲν ἐρωτᾷς », ὁ ὁδηγός μου εἶπε,
 » τί εἶν' αὐτὰ τὰ πνεύματα ἃ βλέπεις.
 » Νὰ μάθῃς θέλω, πρὶν προβῆς, πῶς οὔτοι
- 34 » δὲν ἤμαρτον. Ὅτι χρηστοὶ δὲ ἦσαν
 » δὲν τοῖς ἀρκεῖ. Τὸ βάπτισμα τοῖς λείπει,
 » ἡ πύλη τῆς θρησκείας ἦν πιστεύεις.
- 37 » Καὶ πρὸ Χριστοῦ ἂν εἰς τὸν κόσμον ἤλθον,
 » δὲν προσεκύνουν τὸν Θεὸν ὡς ἔδει.
 » Εἷς ἐξ αὐτῶν εἰμὶ κ' ἐγὼ ἐπίσης.
- 40 » Οὐχὶ δι' ἄλλο σφάλμα, διὰ τοῦτο,
 » ἀπολωλότες, πάσχοντες ἐνταῦθα,
 » διάγομεν ἀπέλπιδες κ' ἐν πόθοις. »
- 43 Ὡς ἤκουσα, ἐδήχθην τὴν καρδίαν,
 ἀνδρας εἰδῶς ἀξίους λόγου πλείστου
 ἐν τῷ προδόμῳ μένοντας ἐκείνῳ.
- 46 « Εἶπέ, διδάσκαλε, εἶπέ, προστάτα, »
 ἠρξάμην, θέλων βέβαιος νὰ εἶμαι
 τῆς πίστεως τῆς ὑπὲρ πᾶσαν πλάνην,
- 49 « Ἐξῆλθέ τις ἐντεῦθεν, δι' ἰδίας
 » ἢ δι' ἐτέρου ἀρετῆς εὐδαίμων; »
 Ὁ δ' ἐννοῶν τῶν κεκρυμμένον λόγον,

- 52 ἀπήντα· « Ἦμην νήλυς ἐνταῦθα,
 » ὁπότε εἶδον ἰσχυρὸς νὰ ἔλθῃ,
 » σημεῖον νίκης περιστεμμένος.
- 55 » Τοῦ πρωτοπλάστου τὴν σκιὰν ἀφείλεν
 » αὐτὸς, καὶ Ἄβελ τοῦ υἱοῦ, καὶ Νῶε,
 » τοῦ πατριάρχου Ἀβραάμ, Μωσέως
- 58 » τοῦ νομικοῦ, Δαυὶδ τοῦ βασιλέως,
 » τοῦ Ἰσραὴλ μετὰ πατρὸς καὶ τέκνων,
 » καὶ τῆς Ραχὴλ, ἥ τόσον ἐχαρίσθη,
- 61 » καὶ πολλῶν ἄλλων ἐκμακαρισθέντων.
 » Νὰ μάθῃς θέλω πῶς ψυχαὶ πρὸ τούτων
 » ποτὲ δὲν εἶδον ἄλλαι σωτηρίαν. »
- 64 Ἐν τούτοις προὔχωροῦμεν ὡς ὠμίλει,
 καὶ διεπορευόμεθα τὸ δάσος,
 τὸ δάσος λέγω τῶν πυκνῶν πνευμάτων.
- 67 Τῆς κορυφῆς δὲν ἦτον ἡ ὁδὸς μας
 ἔτι μακρὰν, ὅτε πῦρ εἶδον λάμπον
 ἐντὸς ἡμισφαιρίου κατασκότου.
- 70 Ἀπείχομεν, οὐχὶ τοσοῦτον ὁμῶς,
 ὥστε νὰ μὴ γνωρίσω διακρίνων
 πῶς ἔντιμοι τὸν τόπον εἶχον ἄνδρες.
- 73 « ὦ σὺ, ὃ πᾶσαν τέχνην κ' ἐπιστήμην
 » τιμῶν, τί εἶν' ἐκεῖν' οἱ τὴν ἀξίαν
 » διάφοροι κ' ὑπέρτεροι τῶν ἄλλων; »
- 76 Ὁ δέ· « Τὸ ὄνομα τὸ τίμιόν των,
 » τὸ ἀντηχῆσαν διὰ τῆς ζωῆς σου
 » τῷ οὐρανῷ εὐαρεστοῦν, ἡμείφθει. »
- 79 Τότε δὲ ἤκουσα φωνὴν καλοῦσαν·
 « Τὸν ποιητὴν τὸν ὑψιστον τιμᾶτε,
 » οὐ ἡ σκιὰ ἀπὴν, ἀλλ' ἐπανῆλθεν. »

- 82 Ὡς δ' ἡ φωνὴ ἐκόπασε σιγῶσα,
τέσσαρας εἶδον σκιάς προσερχομένας.
Φαῖδραὶ δὲν ἦσαν, οὔτε τεθλιμμένααι.
- 85 Ὁ δ' ἀγαθὸς διδάσκαλος μοὶ εἶπεν·
« Ἴδὲ τὸν πρῶτον τοῦτον, τὸν ξιφήρη,
» βασιλικῶς πρὸ τῶν τριῶν χωροῦντα.
- 88 » Ὁ Ὅμηρος, ὁ μέγας ψάλτης, εἶναι·
» ὁ δ' ἕτερος, Ὁράτιος ὁ μῶμος·
» Ὁβίδιος καὶ Λουκανὸς κατόπιν.
- 91 » Καθ' ὃ δ' εἰς πάντας τ' ὄνομα ἐπίσης
» ἀρμόζει, ὃ ἡ μόνη φωνὴ εἶπε,
» τιμῶσί με, καὶ πράττουσιν εὐλόγως. »
- 94 Τὴν καλὴν οὕτως εἶδον συνελθοῦσαν
σχολὴν τοῦ ἡγεμόνος ψάλτου, ὅστις
ὡς ἀετὸς πετᾶ ὑπὲρ τοὺς ἄλλους.
- 97 Ἀφ' οὗ δὲ συνωμίλησαν ὀλίγον
ἠσπάσαντό με, πρὸς ἐμὲ στραφέντες,
ὃ εἶδε μειδιῶν ὁ ὀδηγός μου.
- 100 Μ' ἐτίμησαν δὲ κ' ἔτι περαιτέρω,
εἰς τὴν χορείαν τῶν ἐντάξαντές με,
ὥστ' ἐγενόμην ἔκτος μεταξὺ τῶν.
- 103 Ἦλθομεν οὕτως ὅπου ἦν ἡ αἴγλη,
λέγοντες πλείστα, νῦν σιωπητέα,
ἀλλ' ἂ ἐκεῖ συζητητέα ἦσαν.
- 106 Ἀφίχθημεν δ' ἐμπρὸς εὐγενοῦς πύργου
ὃν τεῖχος περιέβαλλεν ἐπτάχις
ὑψιστον, ῥύαξ δὲ καλὸς ὠχύρου.
- 109 Διήλθομεν δ' ὡς γῆν στερεὰν τοῦτον
καὶ ἐπτά πύλας μετὰ τῶν σοφῶν μου,
κ' ἐφθάσαμεν εἰς χλοερὸν λειμῶνα.

- 112 Ἄνδρες ἐκεῖ σεμνόφθαλμοι παρῆσαν,
καὶ ἐμβριθεῖς, κ' ἐπίσημοι τὴν ὄψιν,
σπανίως, ἀλλ' ἠδέως ὀμιλοῦντες.
- 115 Εἰς μίαν ἀπεσύρθημεν γωνίαν,
εἰς ὕψος φωτεινὸν, ἠνεωγμένον,
ὀπόθεν πάντες σύνοπτοι μᾶς ἦσαν.
- 118 Εἰς τὴν στιλπνὴν, ποικίλην ἐκεῖ πόην
τὰ πνεύματα κατεῖδον τὰ μεγάλα,
κ' ἡ θεὰ των τὸ πνεῦμά μου ἐξῆρε.
- 121 Μετ' ὀπαδῶν τῆς εἶδον τὴν Ἥλέκτραν,
καὶ ἐν αὐτοῖς τὸν Ἔκτορα κ' Αἰνίαν
καὶ Καίσαρα, γυπόφθαλμον, ἐν δπλοῖς·
- 124 Τὴν Πενθεσίλειαν καὶ τὴν Καμίλλαν,
κ' ἐξ ἄλλου τὸν Λατίνων βασιλέα
μετὰ τῆς θυγατρὸς τοῦ Λαβινίας,
- 127 τοῦ Ταρκυνίου τὸν διώκτην Βροῦτον,
Μαρτίαν, Λουκρητίαν, Κορνηλίαν,
καὶ παρεκεῖ τὸν Σαλαδῆνον μόνον.
- 130 Τὸ βλέμμα δὲ ἀκόμ' ὑψώσας, εἶδον
τὸν μύστορα τὸν τῶν ἐπιστημόνων,
καθήμενον ἐν μέσῳ φιλοσόφων.
- 133 Ἐθαύμαζον κ' ἐτίμων αὐτὸν πάντες.
Ἐγγύς τοῦ Πλάτων καὶ Σωκράτης ἦσαν,
καὶ ὁ Δημόκριτος, ὁ ἐκλαμβάνων
- 136 τὸν κόσμον πάντα γέννημα τῆς τύχης,
Θαλῆς, Ἀναξαγόρας, Διογένης,
Ἐμπεδοκλῆς, Ἡράκλειτος καὶ Ζήνων,
- 139 καὶ ὁ Διοσκορίδης, ὁ ἐτάζων
τὸ ποιόν, Τούλιος, ὁ ἠθολόγος
Σενέκας, Λίβιος, ὁ γεωμέτρης

- 142 Εὐκλείδης, Πτολεμαῖος, Ἴπποκράτης
καὶ Ἀθηκίννας, Γαληνός, ὁ γράψας
τὸ σχόλιον τὸ μέγα Ἀβερόης.
- 145 Δὲν δύναμαι τοὺς πάντας ν' ἀναγράψω.
Ἐμπρὸς μ' ἐλαύνει τὸ μακρὸν μου θέμα,
καὶ ἐλαττοῦντ' αἱ λέξεις τῶν πραγμάτων.
- 148 Τῶν ἕξ ὁ λόγος ἐδιχοτομήθη.
Ἄλλοῦ ὁ ἔμφρων ὁδηγὸς μὲ φέρει,
ἐκτὸς τοῦ ἡρεμοῦντος εἰς ἀέρα
- 151 δονούμενον, ὅπου πᾶν φέγγος λείπει.
-

ΑΣΜΑ Ε΄.

- 1 Οὕτω κατέβημεν τοῦ πρώτου κύκλου
 ἐπὶ τὸν δεύτερον, ὅστις ἐλάττων
 τὸ πλάτος ἦν, πλὴν μᾶλλον θρήνων πλήρης.
- 4 Φρικτὸν ὁ Μίνως τοὺς ὀδόντας τρύζων,
 ἀνέκρινε τοὺς εἰσιόντας πάντας,
 δικάζων, ἀφίεις, ὡς ἐσπειράτο.
- 7 Ἐννοῶ, ὅταν ἀγενῆς ψυχὴ τις
 παρῆν ἐμπρός του, ἐξωμολογεῖτο·
 ὁ δ' ὀξύς γνώστης τῶν ἀμαρτημάτων,
- 10 βλέπει τοῦ ἄδου ποῦ καθεὶς ἀνήκει,
 καὶ τὴν οὐρὰν του ζώννυται τοσάκις,
 ὅσους βαθμοὺς νὰ καταβῆ τὴν στέλλει.
- 13 Πάντοτε πλεῖσται ἴστανται ἐμπρός του,
 μετ' ἄλλας ἀλλ' ἐρχόμεναι εἰς κρίσιν·
 λέγουν, ἀκούουν καὶ κατρακυλοῦσι.
- 16 « Σὺ ὁ ἐλθὼν εἰς τὸν οἰκτρὸν ξενῶνα »,
 ὁ Μίνως ὡς μὲ εἶδε μοὶ προσεῖπε,
 τὸ σοβαρὸν του ἔργον διακόπτων,
- 19 « Ἴδὲ ποῦ βαίνεις καὶ εἰς τί πιστεύεις.
 » Μὴ σ' ἀπατᾷ τὸ εὖρος τῆς εἰσόδου. »
 Ὁ δ' ὀδηγὸς μου, « Τί φωνάζεις; » εἶπε
- 22 « Μὴ κώλυε τὸν εἰμαρμένον δρόμον.
 » Τὸ θέλει ὁ δυνάμενος ὁ θέλει.
 » Ἄρκει σοι τοῦτο. Πλέον μὴ ἐρώτα. »
- 25 Τότ' ἤρχησαν τῆς θλίψεως οἱ γόοι
 ν' ἀκούωνται, κ' ἤλθον εἰς μέρος ὅπου
 πλεῖστος κλαυθμὸς μοῦ ἐπληττε τὰ ὦτα.

- 28 Βωβὸν φωτὸς τὸ μέρος ἦν ἐκεῖνο,
καὶ ἐμυκᾶτο ὡς θαλασσοκλύδων,
ὄν ἄνεμοι μαστίζουσι ἐναντίοι.
- 31 Ἄκἀματος ἢ τῶν νερτέρων λαίλαψ
τὰ πνεύματα συστρέφει ἐν σιφῶνι,
συγκρούει καὶ κτυπᾷ καὶ τραυματίζει.
- 34 Πρὸ τοῦ κρημνοῦ δὲ ὅσοι ἀφικνοῦνται,
ἐκεῖ κραυγαὶ καὶ οἰμωγαὶ καὶ θρήνοι
τὴν ἀρετὴν τὴν θεῖαν βλασφημοῦσιν.
- 37 Ἦκουσα ὅτι τιμωροῦνται οὕτως
οἱ σαρκικῶν ἀμαρτιῶν ἐργάται,
οἱ εἰς ὄρμας τὸν νοῦν ὑποδουλοῦντες.
- 40 Τοὺς πελαργοὺς ὡς ἐν χειμῶνος ὥρα
φέρουσι κατ' ἀγέλας τὰ πτερά των,
τὰ πνεύματα τὰ πονηρὰ ἢ λαίλαψ
- 43 ἐδῶ κ' ἐκεῖ, ἄνω καὶ κάτω φέρει·
οὐδ' ἔχουσιν ἐλπίδα, ἢ ποινή των
οὐχὶ νὰ παύσῃ, κἄν νὰ μετριάσῃ.
- 46 Καὶ ὡς οἱ γερανοὶ, ψάλλοντες θρήνους,
εἰς μακροὺς στίχους τὸν ἀέρα τέμνουσι,
ὁμοίως εἶδον ἐκπεμπούσας γόους
- 49 σκιάς ἐκεῖν' ἢ συμφορὰ νὰ φέρῃ.
Δι' ὃ καὶ εἶπον· « Ὁδηγέ μου, τίνες
» εἰσὶν οὓς δαίρει ὁ ἀήρ ὁ μέλας; »
- 52 « Ἡ πρώτη τούτων, περὶ ὧν νὰ μάθῃς
» ζητεῖς, αὐτὸς μοι ἀπεκρίθη τότε,
» ἡγεμονίς πολλῶν γλωσσῶν ὑπῆρξεν.
- 55 » Ἀκόλαστος, ὡς νόμον εἶχε θέσει,
» τὸ ἐπιθυμητὸν θεμιτὸν, οὕτω
» ζητοῦσα τὴν μομφὴν νὰ ὑπεκφύγῃ.

- 58 » Ἦν ἡ Σεμίραμις, διαδεχθεῖσα,
 » ὡς λέγεται, τὸν σύζυγόν της Νίνον,
 » καὶ εἶχε γῆν ἧς ὁ Σουλτάνος ἄρχει.
- 61 » Ἐξ ἔρωτος ἡ ἄλλη αὐτοκτόνος,
 » ἠπίστησε πρὸς τὴν Σιχέως κόριν·
 » καὶ μετ' αὐτὴν ἡ λάγνος Κλεοπάτρα. »
- 64 Καὶ τὴν Ἑλένην εἶδον, δι' ἧς τόσα
 ἐπῆλθον ἄλγη, καὶ τὸν Ἀχιλλέα,
 τὸν θῦμα τέλος ἔρωτος πεσόντα.
- 67 Τὸν Πάριν, τὸν Τριστάνον, καὶ χιλίους
 μοι εἶπεν ἄλλους, δακτυλοδεικτῶν τους,
 οὓς ἐκ τοῦ βίου ἤρπασεν ὁ ἔρωσ.
- 70 Ἀκούσας ὁ διδάκτωρ μου νὰ λέγῃ
 τοὺς μαχητὰς, τὰς παλαιὰς γυναῖκας,
 καταληφθεῖς ὑπ' οἴκτου συνετρίβην,
- 73 καὶ εἶπον· « Ποιητὰ, θὰ ἐπεθύμουν
 » τοὺς δύο νὰ λαλήσω, τοὺς χωροῦντας
 » ἁμοῦ, τοὺς ἐλαφροὺς ὡς τὸν ἀέρα. »
- 76 Ὁ δ' εἶπεν· « Ἄμα πλησιάσουν, σπεῦσον,
 » καὶ ἐν ὀνόματι τοῦ ἔρωτός των
 » προσκάλεσόν τους. Θὰ ἰδῆς νὰ ἔλθουν. »
- 79 Καθὼς δ' ἀνεμοφόρητοι προσῆλθον,
 αἶρων φωνὴν, « Ψυχὰ καμοῦσαι, εἶπον,
 » διαλεχθῶμεν, εἰ οὐδεὶς κωλύει. »
- 82 Καθὼς περιστεραι ἄς καλεῖ πόθος
 ταννύπτεροι πρὸς φωλεὰν γλυκεῖαν
 πετῶσι, καὶ ἡ θέλησις τὰς φέρει,
- 85 οὕτω τοὺς στοίχους τῆς Διδούσ λιποῦσαι,
 προσῆλθον διὰ τοῦ σαπροῦ ἀέρος.
 Τόσῃν ἡ φίλη κλησις ἰσχὺν εἶχεν.

- 88 « ὦ κεχαριτωμένη ψυχὴ ζῶσα,
 » ἡμᾶς διὰ τοῦ ζόφου ἐπεσκέφθης,
 » τοὺς βάψαντας δι' αἵματος τὸν κόσμον!
- 91 » Ἄν εὖνους ἦν ἡμῖν ὁ παντοκράτωρ,
 » τὴν σὴν εἰρήνην θὰ τῷ ἐζητοῦμεν,
 » διότι ἔλεεις τὰς συμφορὰς μας.
- 94 » Ὅ,τι ν' ἀκούσης, νὰ εἰπῆς θελήσης,
 » θ' ἀκούσωμεν καὶ θὰ εἰπῶμεν, ὅσῳ
 » ἡ καταιγὶς κοπάζει καθὼς τώρα.
- 97 » Ἡ χώρα κεῖται ἢ τῆς γεννητῆς μου
 » ὅπου ὁ Πάδος καταρρεῖ εἰς ὄχθην,
 » ν' ἀναπαυθῆ μετὰ τῶν ὀπαδῶν του.
- 100 » Ἔρωσ, ὁ πλήττων τρυφερὰς καρδίας,
 » πρὸς τὸ ἐμὸν κατέσχε τοῦτον κάλλος,
 » οὐ ἀφηρέθην, πῶς, ἐστὶ μοι αἴσχος!
- 103 » Ἔρωσ ὁ εἰς ἐρώμενον οὐδένα
 » τὸ ἀντερᾶν μὴ ἀφίεις, εἰς τοῦτον
 » μ' εἴλκυσε, κ' ἔτι, βλέπεις, δὲν μ' ἀφήνει.
- 106 » Ἔρωσ ἡμῖν ἠτοιμάσ' ἓνα τάφον,
 » προσμένει δ' ἢ Καίνα τὸν φονέα. »
 Οἱ λόγοι οὗτοι παρ' αὐτῶν μᾶς ἦλθον.
- 109 Ἄκούσας τὰς ψυχὰς τὰς τεθλιμμένας,
 ἔκλινα κάτω ἀτενὲς τὸ βλέμμα.
 « Τί σκέπτεσαι; » ὁ ποιητῆς μοὶ εἶπεν.
- 112 Ἀποκριθεὶς δὲ εἶπον· « Οἴμοι! πόσαι
 » γλυκεῖαι σκέψεις, πόσοι θερμοὶ πόθοι
 » τοὺς ἔφερον εἰς τὸ θρηνώδες βῆμα! »
- 115 Στραφεὶς δὲ εἶτα πρὸς αὐτοὺς, τοῖς εἶπον
 « Φραγκίσκα, τὰ σὰ βάσαν' ἀθυμίας
 » καὶ εὐλαβῶν δακρῶν μὲ πληροῦσι.

- 118 » Εἰς τῶν ἠδέων στεναγμῶν τὰς ὥρας,
 » εἰπέ, πῶς, πόθεν ἔδωκεν ὁ ἔρωσ
 » νὰ μάθητε τοὺς ἀμφιβόλους πόθους ; »
- 121 ἼΗ δ' εἰς ἐμέ· « Οὐκ ἔστι θλίψις μείζων
 » τοῦ ἐνθυμείσθαι χρόνων εὐδαιμόνων
 » ἐν συμφοραῖς. Τὸν ποιητὴν ἐρώτα.
- 124 » Ἄλλ' ἂν τὴν πρώτην νὰ γνωρίσης ρίζαν
 » τοῦ ἔρωτός μας τόσον ἔχῃς πόθον,
 » θὰ πράξω ὡς ὁ λέγων ἐν ᾧ κλαίει.
- 127 » Ἀνεγινώσκομέν ποτε πρὸς τέρψιν
 » περὶ τοῦ Λαγγηλότου, ὃς ἠγάπα.
 » Εἶμεθα μόνοι ἄνευ ὑποψίας.
- 130 » Πολλάκις ἢ ἀνάγνωσις τὸ βλέμμα
 » ἡμῶν συνῆψε, κ' ἠλλάξε τὴν ὄψιν.
 » Ἄλλ' ἐν μᾶς κατενίκησε χωρίον,
- 133 » ἢ φράσις ὅτι ὁ γλυκὺς τῆς γέλωσ
 » ἀπεφιλήθ' ὑπὸ τοῦ ἐραστοῦ τῆς.
 » Τότε καὶ οὗτος ὁ ἀχώριστός μου
- 136 » μ' ἐφίλησε τὰ χεῖλη, ὄλωσ τρέμων.
 » Προαγωγὸς ἦν ὁ τὴν βίβλον γράψας.
 » Καὶ τότε δὲν ἀνέγνωμεν παρέχει. »
- 139 Ἐν ᾧ δ' ὠμίλει ταῦτα τὸ ἐν πνεῦμα,
 τὸ ἕτερον ἐθρῆνει τόσον, ὥστε
 ἐγὼ ἐλυποθύμουν ἐξ ἐλέου,
- 142 κ' ἔπεσα ὅπως σῶμα θνήσκον πίπτει.
-

ΑΣΜΑ ΣΤ'.

- 1 Ὡς δὲ συνῆλθον αἱ κλεισθεῖσαι φρένες
τοῦ οἴκτου πρὸς τοὺς συγγενεῖς ἐκείνους,
τοῦ καταθορυβήσαντός μ' ἐν θλίψει,
- 4 βάσανα νέα καὶ βασανιζομένους
πέριξ μου εἶδον, ὅπου ἐκινούμην
ἢ ἐστρεφόμην κ' ἔφερον τὸ βλέμμα.
- 7 Εἶμ' ἐν τῷ τρίτῳ κύκλῳ, τῷ τοῦ ὄμβρου,
ψυχροῦ, τρισεπαράτου κ' αἰωνίου,
οὗ δὲν ἀλλάσσει ἢ κανὼν ἢ τρόπος.
- 10 Χιῶν, χαλάζης βῶλοι, βαπτὸν ὕδωρ
διὰ τοῦ σκοτεινοῦ ἀέρος πίπτουν.
Βρωμᾶ ἢ γῆ ἢ ταῦτα δεχομένη.
- 13 Ὁ Κέρβερος, σκληρὸν καὶ φρικτὸν κτῆνος,
διὰ τριῶν φαραγγῶν, κυνὸς δίκην,
προσυλακτεῖ τοὺς ἐμβυθιζομένους.
- 16 Ὦν ἐρυθρόφθαλμος, μελανογένης,
προγᾶστωρ, καὶ γαμφόνυχος τὰς χεῖρας,
τὰ πνεύματα σπαράττει, σπᾶ καὶ σχίζει.
- 19 Ὠρύονται δ' ἐν τῇ βροχῇ ὡς κύνες,
στέγοντες ἐν πλευρὸν διὰ τοῦ ἄλλου
οἱ βέβηλοι, καὶ στρέφονται ἀπαύστως.
- 22 Ὁ μέγας ὄφις Κέρβερος ἰδὼν μας,
ἔδειξε χαίνων τοὺς ὀξεῖς ὀδόντας,
καὶ μὴ σφαδάζον εἶχεν οὐδὲν μέλος.
- 25 Ὁ δ' ὀδηγός μου, τείνων τὰς παλάμας,
ἔλαβε χῶμα, καὶ χερσὶ πληθούσαις
τὸ ἔρριψεν εἰς τ' ὀδοντῶδες χάσμα.

- 28 Καθώς ο κύων ύλακτεῖ ἀγρίως,
 πρᾶνεται δ' ὡς τὴν βορὰν δαγκάσῃ,
 νὰ τὴν καταβροχθίσῃ μόνον θέλων,
- 31 τοιοῦτοτρόπως τὰ βαρέα χεῖλη
 ὠρύοντο τοῦ δαίμονος Κερβέρου,
 ὥστ' αἱ ψυχὰι κωφαὶ νὰ εἶν' ἐπόθουν.
- 34 Ἐπὶ πολλῶν τὰς πτέρνας ἐπατοῦμεν,
 οὐς ἡ βροχὴ συνῆγεν ἡ βραγδαία,
 ἰνδάλματα, κενὰς μορφὰς προσώπων.
- 37 Ἐκείντο πᾶσαι κατὰ γῆς, πλὴν μόνης
 μιᾶς. Αὐτὴ ὡς εἶδε διελθόντας
 ἡμᾶς, ἀνέστη ἀνακαθεσθεῖσα.
- 40 « Σὺ ὅς διέρχῃσαι τὴν κόλασίν μας,
 » εἶπεν, ἰδέ με, ἀναγνώρισόν με.
 » Σὺ εἶχες γίνεαι πρὶν ἢ ἀπογίνω. »
- 43 Κ' ἐγὼ τῷ εἶπον· « Σ' ἀποσπῶσιν ἴσως
 » τῆς ἐμῆς μνήμης οἱ βασανισμοὶ σου.
 » Ποτὲ δὲν ἐνθυμοῦμαι νὰ σὲ εἶδον.
- 46 » Εἶπέ, τίς εἶ, πρὸς τί εἰς οἰκτρὸν οὔτω
 » κατεδικάσθης τόπον, κ' εἰς παιδείαν
 » ἧς μείζων ἴσως, χείρων δὲν ὑπάρχει. »
- 49 Ὁ δ' εἰς ἐμέ· « Ἡ πόλις σου, ἡ φθόνου
 » ὑπερχειλῶς πεπληρωμένη, εἶχε
 » κ' ἐμέ εἰς τὴν χορείαν τὴν φαιδρὰν τῆς.
- 52 » Μ' ἐλέγετε Κιάκον οἱ πολῖται,
 » καὶ διὰ τὴν ἐπάρατόν μου λαίμαργίαν
 » εἰς τὴν βροχὴν ἀπόλλυμαι, ὡς βλέπεις.
- 55 » Καὶ θλιβερά ψυχὴ δὲν εἶμαι μόνη.
 » Ὅμοίως δι' ὁμοίαν ἀμαρτίαν
 » καὶ αὐταὶ πάσχουσιν. » Ἄλλο δὲν εἶπε.

- 58 « Τὸ πάθος σου, Κιάκα, ἀπεκρίθην,
βαθέως μὲ λυπεῖ, μέχρι δακρύων.
Εἰπέ μοι δ' ἂν ἠξεύρης, τί θὰ γίνουν
- 61 τῆς διεστώσης γῶρας οἱ πολῖται,
ἐάν τις δίκαιος ἐκεῖ· κ' εἰπέ μοι,
πόθεν αὐτοῖς διχόνοια τοσαύτη; »
- 64 Ὁ δ' εἶπε μοι· « Μετὰ πολλὴν τὴν ἔριν
θὰ ἔλθωσιν εἰς αἶμα, κ' οἱ τοῦ δάσους
τοὺς ἄλλους θὰ διώξουν καὶ θὰ βλάψουν.
- 67 Εἶτα δὲ πρέπει, μετὰ τρεῖς ἡλίους,
νὰ καταβάλωσιν αὐτοὺς οἱ ἄλλοι,
τῇ βοηθείᾳ τοῦ λοξοδρομοῦντος.
- 70 Ἐπὶ πολὺ τὰ μέτωπα ὑψοῦντες,
τὰ τῶν ἐτέρων θὰ βαρυπατῶσι,
Καίτοι θρηνοῦντων καὶ αἰσχυνομένων.
- 73 Δύω εἰσὶν οἱ δίκαιοι, ἀλλ' οὐ τις
αὐτοῖς προσέχει. Διαφλέγει πάντας
ὑπεροψία, φθόνος, ἀπληστία. »
- 76 Ἐδῶ τὸν κλαυθμηρὸν ἔπαυσε λόγον.
Κ' ἐγὼ τῷ εἶπον· « Ἐτι διδάξόν μοι,
καὶ χάρισόν μοι ἄλλας τινὰς λέξεις.
- 79 Ὁ Φαρινάτος, ὁ χρηστὸς Τεγγαῖος,
ὁ Ρουστικούκης, ὁ Ἀβρίγος, Μόσκας
κ' οἱ ἄλλ' οἱ τὰ χρηστὰ ποιεῖν φιλοῦντες
- 82 Εἰπέ ποῦ εἶναι· δὸς νὰ τοὺς γνωρίσω,
νὰ μάθ' ὁ οὐρανὸς ἂν τὰ δεινὰ των
πραῦνη, ἢ ὁ ἄδης τὰ πικραίνη. »
- 85 Ὁ δέ· « Εἰσὶ μετὰ τῶν μελαντέρων
ψυχῶν. Αὐτοὺς πιέζουν ἀμαρτίαι.
Θὰ τοὺς ἰδῆς ἂν καταβῆς ἀκόμη.

- 88 Εἰς τὸν γλυκὺν ὄτε θ' ἀνέλθης κόσμον,
εἰς τῶν ἐκεῖ τὴν μνήμην σύστησόν με.
Ἄλλο δὲν λέγω οὐδὲ ἀπαντῶ σοι.»
- 91 Ἄλλοιθορον τὸ πρὶν εὐθύ του βλέμμα
μ' ἤτένισε· τὴν κεφαλὴν δὲ κλίνας,
ἔπεσεν ὅπως οἱ τυφλοὶ οἱ ἄλλοι.
- 94 Ὁ δ' ὀδηγὸς μοι εἶπε· « Τούτους μόνον
θενὰ ἐγείρῃ ἢ σάλπιγξ τοῦ Ἀγγέλου,
ὄτε θὰ ἔλθῃ ἢ ἐχθρική ἰσχύς της.
- 97 Τότε καθεῖς τὸν θλιβερόν του τάφον,
τὴν σάρκα του θ' ἀνεύρη, τὴν μορφὴν του,
θ' ἀκούσῃ τὴν κλαγγὴν τὴν αἰωνίαν. »
- 100 Οὕτω διέβημεν συμμιγῆ ὕλην
ψυχῶν καὶ ὑετοῦ βραδυποροῦντες,
τὰ τοῦ κατόπιν βίου θίγοντές πως.
- 103 Κ' εἶπον· « Διδάσκαλε, αἱ ποιναὶ αὗται
μετὰ τὴν δίκην θὰ ἐπιταθῶσι,
θὰ φθίνωσιν, ἢ φλογεραὶ θὰ μείνουν; »
- 106 Ὁ δέ· « Τὴν σὴν ἐρώτα ἐπιστήμην,
καθ' ἣν ὅποσον ἐντελής τις, μᾶλλον
καὶ ἡδονὴν αἰσθάνεται καὶ πόνον.
- 109 Εἰ καὶ τὸ γένος τὸ τῶν ἐπαράτων
οὐδέποτε εἰς ἐντέλειαν βαδίσει,
ἐκ τοῦ μετὰ πλέον τοῦ πρὶν ἐλπίζει. »
- 112 Ὡδεύσαμεν τὸν δρόμον τοῦτον κύκλω,
λέγοντες πλεῖστ' ἅ δὲν ἐπαναλέγω·
ἀφίχθημεν δ' εἰς κατιὸν σημεῖον,
115 ὅπου ὁ μέγας ἦν ἐχθρὸς, ὁ Πλούτων.
-

ΑΣΜΑ Ζ΄.

- 1 « Παπαί, Σατάν, παπαί, Σατάν, τὸ "Ἄλφα »,
 ἐνήρξατο βραγχνόφωνος ὁ Πλούτων.
 Ὁ δ' ἀγαθὸς σοφός, ὁ πανδαήμων
- 4 μ' εἶπ' ἐνθαβρύνων· « Κρείτων ἔσο φόβου·
 Ὅσῃν ἂν ἔγῃ δύναμιν, τὸν βράχον
 νὰ καταβῆς δὲν θέλει σ' ἐμποδίσει. »
- 7 Εἶτα στραφεὶς πρὸς τὸ οἰδαῖνον χεῖλος,
 » Σιώπα, λύκ' ἐπάρατε, » τῷ εἶπεν.
 Χωνεύου σὺ κ' ἡ λύσσα σου ἐντός σου.
- 10 Ἡ κάθοδος δὲν εἶναι ἄνευ λόγου.
 Τὴν θέλουν ἂν', ὅπου τὸ γαῦρον αἰσχρὸς
 ὁ Μιχαήλ εἶχε ποτ' ἐκδικήσει. »
- 13 Καθὼς τ' ἀνεμοφύσητα ἰστία
 πίπτουσι χάμω τοῦ ἰστοῦ θραυσθέντος,
 ἔπεσεν οὕτω τὸ σκληρὸν θηρίον.
- 16 Κατήλθομεν μέχρι τετάρτου λάκκου,
 τῆς ὄχθης τῆς οἰκτρᾶς χωροῦντες πρόσω,
 τῆς ἐγκλειούσης τὰ δεινὰ τοῦ κόσμου.
- 19 Δικαιοσύνη θεία! Τίς ἄς εἶδον
 νέων ποινῶν βασάνους θὰ συλλάβῃ!
 καὶ πῶς μᾶς καταστρέφ' ἡ ἀμαρτία!
- 22 Καθὼς ὑπὲρ τὴν Χάρυβδιν τὸ ὕδωρ
 πρὸς ὕδωρ ἄλλο θραύετ' ἐν συγκρούσει,
 οὕτως ἐδῶ συστρέφεται τὸ πλῆθος.
- 25 Εἶδον πολλοὺς, ὡς οὐδαμοῦ ποτ' ἄλλους
 μετ' ὠρυγμῶν ἐδῶ κ' ἐκεῖ κινουντας
 ἄχθη μεγάλα, δι' αὐτοῦ τοῦ στήθους.

- 28 Ὤθοοντο, ἀντεκρούοντο, καὶ πάλιν
 ὑπανεχώρουν, ἕκαστος κραυγάζων·
 « Τί περιμένεις καὶ πρὸς τί κυλίεις ; »
- 31 Οὕτως εἰς τὸν οἰκτρὸν τῶν τοῦτον κύκλον
 ἀπὸ χειρὸς ἐστρέφοντο εἰς χεῖρα,
 κ' ἐκραύγαζον ψαλμοὺς αἰσχίστων μέτρων.
- 34 Εἶτα δ' ἐκάστη ἐν ἡμικυκλίῳ
 ἐτρέπετο πρὸς σύγκρουσιν ἐτέραν.
 Ἐγὼ δὲ τότε ἐν συντριβῇ καρδίας,
- 37 « Διδάσκαλέ μου, εἶπον, δίδαξόν με
 τίνες αὐτοὶ, καὶ κληρικοὶ ἂν πάντες
 οἱ ἐν κουρᾷ, οἱ πρὸς τ' ἀριστερά μας. »
- 40 Ὁ δέ· « Τυφλοὶ τὸν νοῦν ὑπῆρξαν ὅλοι
 ἐν τῷ ἐπάνω βίῳ, ὥστε μέτρον
 ἐν ταῖς αὐτῶν δαπάναις οὐδὲν εἶχον.
- 43 Τὸ ὑλακτεῖ ἀρκούντως ἡ φωνὴ τῶν
 κατὰ τοῦ κύκλου τὰ σημεῖα, ὅπου
 τοὺς διαιρεῖ ἀντίθετος κακία.
- 46 Κληρικοὶ ἦσαν ὅσ' εἰς τὸ κρανίον
 δὲν ἔχουν τρίχα, Πάπαι, Καρδινάλιοι,
 οὓς ἐδυνάστευε φιλαργυρία. »
- 49 Εἶπον δ' ἐγώ· « Διδάσκαλέ, ἐνίους
 ἐξ ὅλων τούτων πρέπει νὰ γνωρίζω,
 τῶν εἰς τοιαῦτα πάθ' ὑποκυψάντων. »
- 52 Ὁ δ' εἰς ἐμέ· « Ματαία σου ἡ σκέψις.
 Ὁ ρύπος τῆς τοῦ βίου ἀγνωσίας
 αὐτῶν, τοὺς καθιστᾷ ἀγνώστους πᾶσι.
- 55 Θὰ ἔρχωντ' αἰωνίως εἰς τὰς δύο
 συγκρούσεις. Θ' ἀναστοῦν τοῦ τάφου οὗτοι
 κλειστῇ πυγμῇ, λιπότριχες δ' ἐκεῖνοι.

- 58 Κακή φειδώ, σπατάλη, τούς ἐστέρου
τοῦ κόσμου, κ' ἤδ' εἰς σύγκρουσιν τοὺς ἄγου.
Περὶ αὐτῆς δὲν θὰ κοσμήσω λόγους.
- 61 Ὅρας, υἱέ, πόσον βραχὺ τὸ χρῆμα
τῶν ἀγαθῶν ἃ δαφιλεύ' ἡ τύχη,
δι' ἃ ἡ τόση τῶν ἀνθρώπων πάλη.
- 64 Δὲν ἀρκεῖ ὅσος ὑπὸ τὴν σελήνην
χρυσὸς ὑπάρχ' ἢ προὑπήρξε, μίαν
ψυχὴν ἀπηυδημένην ν' ἀναπαύσῃ. »
- 67 « Διδάσκαλε, τῷ εἶπον, δίδαξόν με,
τίς εἶν' ἡ τύχη περὶ ἧς μοι εἶπας
πῶς δι' ὀνύχων τὰ τοῦ κόσμου ἔχει; »
- 70 Ὁ δὲ, « ὦ πλάσματ' ἄφρονα, μοι εἶπε,
ὅποια ἄγνοια, ἣτις σᾶς βλάπτει!
Τοὺς λόγους μου ἐνωτισθῆτε τούτους.
- 73 Ὁ Πάνσοφος τοὺς οὐρανοὺς ἐποίει,
διδούς αὐτοῖς ἰθύντορας τοιούτους,
ὥστε πᾶν μέρος πρὸς πᾶν μέρος λάμπει,
- 76 καὶ διανέμεται τὸ φῶς ἐξ ἴσου.
Ἐπὶ τῶν λάμψεων τῶν ἐγκοσμίων
ἰθύντριαν καθώρισεν ὁμοίως,
- 79 ἣτις μετάγει ἐξ ἑνὸς εἰς ἄλλο
ἔθνος ἢ αἷμα τὰς ματαίας κτήσεις,
παρὰ τὰς ἀνθρωπίνας ἀντιστάσεις.
- 82 Ἐξ οὗ ἐν γένος ἄρχει, ἄλλο πάσχει,
ὅπως δοκεῖ ἐκάστοτε ἐκείνη
τῇ κρυπτῇ, ὅπως ὄφεις εἰς τὰ χόρτα.
- 85 Ἡ γινῶσις σας πρὸς ταύτην δὲν ἐρίζει.
Αὐτὴ προβλέπει, κρίνει καὶ διέπει
τὸ κράτος τῆς ὡς πᾶσ' ἄλλη θεότης.

- 88 Ἄνακωχὴν δὲν ἔχουν αἱ στροφαί της.
Καθίστατ' ἐξ ἀνάγκης ταχυπόρος,
πολλῶν ταχέως ἐπικαλουμένων.
- 91 Αὐτὴ εἶν' ἡ πολλακίς σταυρουμένη
καὶ ὑπ' ἐκείνων ὅσοι εὐλογίας
τῇ ὤφειλον, ἀλλὰ τὴν βλασφημοῦσιν.
- 94 Ἄλλ' ἔστι μακαρία· δὲν τ' ἀκούει.
Τὴν σφαῖράν της μετὰ τῶν πρωτοπλάστων
ἀγαλλομένη στρέφει, μακαρία.
- 97 Εἰς μείζονας ποινὰς ἄς καταβῶμεν.
Δύουσι τ' ἄστρα, ἅπερ ὅτε ἦλθον
ἀνέτελλον. Σχολῆς καιρὸς δὲν μένει. »
- 100 Διέβημεν τοῦ κύκλου ἄλλην ὄχθην,
πρὸς βρύσιν ζέουσαν καὶ χεομένην
εἰς φάραγγα ἣν ὠρίζεν ἐκείνη.
- 103 Θολὸν τὸ ὕδωρ εἶχ', ἐρυθρομέλαν·
κ' ἡμεῖς παρὰ τὸ ρεῦμα τὸ τεφρόχρουν
εἰσήλθομεν εἰς στενωπὸν ἀγρίαν.
- 106 Εἰς τέλμα πίπτει, ὅπερ Στυξ καλεῖται,
ὁ ἄχαρις ἐκεῖνος ρύαξ, φθάνων
ὑπὸ τοὺς μελανοὺς ἀγρίους λόφους.
- 109 Ἐγὼ δ' ὁ ταῦτα ἀτενῶς προσβλέπων,
ρυπαροὺς εἶδον πηλοβάτας, ὄλους
γυμνοὺς, καὶ τὴν μορφήν παρωργισμένους.
- 112 Καὶ ἐκτυπῶντο, διὰ τῶν χειρῶν των
οὐχί, διὰ ποδῶν, στηθῶν, κρανίων,
κ' ἐκρεουργοῦντο διὰ τῶν ὀδόντων.
- 115 Ὁ δ' ὀδηγὸς μοι εἶπεν· «Υἱέ, βλέπεις
τὰς ψυχὰς ὄσων ἡ ὀργὴ ἐνίκα.
Προσέτι καλῶς θέλω νὰ πιστεύσης,

- 118 ὑπὸ τὸ ὕδωρ ὅτι οὐκ ὀλίγοι
στενάζουσι, παρλάζον εἰς τὰ ὕψη
τινάσσοντές το, ὡς παντοῦ τὸ βλέπεις.
- 121 Ἐν τῷ βορβόρῳ, λέγουσιν· « Ἀθλίως
» εἰς τὸν γλυκὺν εὐήλιον ἀέρα
» ἐζήσαμεν, καπνοῦ πονηροῦ πλήρεις.
- 124 » Ἦδ' εἰς τὸν μέλανα πηλὸν πενθοῦμεν.»
Τοιοῦτον γαργαρίζουσι τὸν ὕμνον,
νὰ τὸν ἀρθρώσωσιν ἀδυνατοῦντες.»
- 127 Οὕτω τὸ τόξον τοῦ πηλώδους βόθρου
διήλθομεν, μέσον ξηρᾶς καὶ ἔλους,
περισκοποῦντες τοὺς βορβοροφάγους.
- 130 Κ' ἤλθομεν τέλος εἰς τοὺς πόδας πύργου.
-

ΑΣΜΑ Η΄.

- 1 Προΐων λέγω πῶς πολὺ ἀκόμη
πρὶν εἰς τοῦ πύργου φθάσωμεν τοὺς πόδας,
τὴν κορυφὴν του ἐπωφθαλμιῶμεν.
- 4 Δύω μικρὰς ἐκεῖ λαμπούσας φλόγας
ιδόντες, καὶ εἰς σῆμα τρίτην ἄλλην
τόσῳ μακρὰν, ὥστ' ἔθεᾶτο μόλις.
- 7 Στραφεῖς δ' ἐγὼ πρὸς τῆς σοφίας τότε
τὸ πέλαγος, « Τί λέγουσι τὰ φῶτα
καὶ ἀπαντῶσιν; εἶπον· Τίς τ' ἀνάπτει; »
- 10 Ὁ δ' εἶπεν· « Ἐπὶ τῶν σαπρῶν ὑδάτων
τί περιμένουν διακρίνεις ἤδη,
ἂν δὲν τὸ κρύπτη ὁ ἀτμὸς τῆς βάλτου. »
- 13 Ποτὲ τόσον ταχέως δὲν ἐκπέμπει
χορδὴ τὸ βέλος διὰ τοῦ ἀέρος,
ἄσπον, τὸ ὕδωρ σχίζον, μικρὸν σκάφος
- 16 νὰ ἔρχητ' ἐν ὀρμῇ πρὸς ἡμᾶς εἶδον,
ἓνα καὶ μόνον ἔχον κωπηλάτην.
Ὁ δ' ἔκραξεν. « Ἄ! ἤλθες, ψυχὴ φαύλη! »
- 19 » Φλεγία, μάτην κράζεις, ὦ Φλεγία, »
ὁ ὀδηγὸς μου εἶπε. « Θὰ μᾶς ἔχης
ἕως οὗ μόνον τὴν ἰλὺν περάσης. »
- 22 Ὡς ὁ ἀκούων ὅτι θῆμ' ἀπάτης
ἐγένετο, ὀργίλως ἀγριαίνει,
ὁμοίως ἐθυμώθη ὁ Φλεγίας.
- 25 Ὁ ὀδηγὸς κατῆλθεν εἰς τὸ σκάφος,
καὶ ἐπεβίβασε κ' ἐμὲ κατόπιν,
καὶ ὡς εἰσῆλθον πληρωθὲν ἐφάνη.

- 28 Ὡς δ' ἤμεθα ἀμφότερ' εἰς τὸ πλοῖον,
 ἢ πρῶρα του ἢ παλαιὰ νὰ σχίζῃ
 ἤρχισεν ὕδωρ ὅσον οὐποτ' ἄλλο.
- 31 Ὡς τὸν νεκρὸν διεπερῶμεν βόθρον,
 μᾶς ἐπεφάνη τις ἐσπιλωμένος,
 καὶ εἶπε· « Τίς εἶ, κ' ἔργεσαι πρὸ ὥρας ; »
- 34 Ἐγὼ δέ· « Εἰ καὶ ἦλθον, πλήν δὲν μένω.
 Σὺ δὲ τίς εἶ, ὁ οὕτω ρύπου πλήρης ; »
 Ὁ δ' εἶπε· « Βλέπεις κλαίων τις πῶς εἶμαι. »
- 37 Κ' ἐγὼ τῷ εἶπον· « Ἐν κλαυθοῖς καὶ θρήνοις
 ψυχὴ κατηραμένη, ἐκεῖ μένε.
 Καίτοι μεμιασμένην, σὲ γνωρίζω. »
- 40 Τότ' εἰς τὸ ξύλον ἤρεισε τὰς δύο
 χεῖρας· ὁ δ' ὀδηγὸς μου ἀπωθῶν τον,
 « Μακράν ! τῷ εἶπεν· εἰς τοὺς ἄλλους κύνας ! »
- 43 Κ' εἰς τὴν ἀγκάλην τὸν λαιμόν μου κλείσας,
 μ' ἐφίλησε, « Ψυχὴ, εἰπὼν, ὑπέρφρων,
 εὐλογητὴ ἢ σὲ τεκοῦσα μήτηρ.
- 46 Ἦν ἐν τῷ βίῳ οὗτος ὑπερόπτης.
 Χρηστότητα ἢ μνήμη του δὲν στέγει,
 δι' ὃ καὶ μαινομέν' εἶν' ἢ σκιά του.
- 49 Πόσοι ἐπάνω βασιλεῖς μεγάλοι,
 ἔσοντ' ἐνταῦθα χοῖροι ἐν βορβόρῳ,
 ὀπίσω των καταλιπόντες αἴσχος. »
- 52 Κ' ἐγὼ· « Διδάσκαλε, θὰ ἐπεθύμουν
 νὰ τὸν ἰδῶ εἰς τοῦ πηλοῦ τὸ βάθος,
 πρὶν ἢ ἡμεῖς ἐξέλθωμεν τῆς λίμνης. »
- 55 Ὁ δ' εἰς ἐμέ· « Πρὶν σοὶ φανῆ ἢ ὄχθη
 θὰ εὐχαριστηθῆς. Εὐλογον εἶναι
 νὰ πληρωθῆ που ὁ τοιοῦτος πόθος. »

- 58 Μετ' οὐ πολὺ νὰ τὸν σπαράττουν εἶδον
οἱ ἔνοικοι ἐκεῖνοι τοῦ βορβόρου,
κ' εὐγνωμονῶν τὸν Κύριον δοξάζω.
- 61 « Τὸν Φίλιππον Ἀργέντην ! » ἀνεφώνουν
ἄλλοι. Ὁ Φλωρεντῖνος, πνεῦμα φαῦλον,
ἐδάγκανε τὰς σάρκας τὰς ἰδίας.
- 64 Ἔμειν' ἐκεῖ· καὶ περὶ τούτου παύω.
Μοὶ ἔκρουσε δὲ οἰμωγὴ τὰ ὦτα,
δι' ὃ καὶ ἔτεινα ἐμπρὸς τὸ βλέμμα.
- 67 Ὁ δ' ὁδηγός, « Πλησίον, εἶπε, τέκνον,
ἐστὶν ἡ πόλις ἣν καλοῦσι Δίτα,
μετὰ τῶν φαύλων πολιτῶν εἰς πλῆθος. »
- 70 « Διδάσκαλε, τῷ εἶπον, τὰ τζαμιά
αὐτῆς ἐρυθρὰ βλέπω εἰς τὸ βάθος,
καὶ φαίνονται ὡς ἂν ἐπυρπολοῦντο. »
- 73 Ὁ δ' εἶπέ μοι· « Τὸ ἄσβεστον πῦρ φλέγον
ἐντός των, ἐρυθρὸν τοῖς δίδει χρῶμα,
ὡς βλέπεις εἰς τὸν κάτω τοῦτον ἄδην. »
- 76 Κ' ἐφθάσαμεν εἰς τὰς βαθείας τάφρους,
τὰς τὴν ἀθλίαν χώραν ἐγκλειούσας.
Ἐφαίνοντο δ' οἱ τοῖχοι ἐκ σιδήρου.
- 79 Οὐχὶ χωρὶς μεγάλου περιδρόμου
ἦλθομεν ὅπου ὁ πορθμεὺς μᾶς εἶπεν·
« Ἡ εἴσοδος ἦν αὕτη· ἀποβῆτε ! »
- 82 Ὑπερχιλίους εἶδον εἰς τὰς πύλας
βροχηδὸν πίπτοντας. Ὁργίλως, « Ποῖος,
ἔκραζον, εἶναι ὁ χωρὶς θανάτου
- 85 διὰ τοῦ κράτους τῶν θανόντων βαίνων ; »
Ἐνευσε δ' ὁ σοφὸς διδάσκαλός μου
ὅτ' ἤθελε νὰ τοῖς λαλήσ' ἰδίως.

- 88 Ὀλίγον τότε ἐνδόντος τοῦ θυμοῦ των,
εἶπον· « Ἐλθέ σὺ μόνος, καὶ ἄς φύγη
ὁ νὰ εἰσδύσῃ ὡς ἡμᾶς τολμήσας.
- 91 Ἄς στρέψ᾽ εἰς τὴν μωρὰν ὁδὸν τοῦ μόνος·
ἄς δείξῃ ἂν δύναται, ὡς μείνης
σὺ, καθοδηγῶν τον εἰς τὰ σκότη.»
- 94 Σκέφθητι, ἀναγνώστα, τί ἠσθάνθη
ὄτ' ἤκουσα τοὺς ἐπαράτους λόγους.
Δὲν ἤλπισα νὰ ἐπιστρέψω πλέον.
- 97 « ὦ φίλε ὁδηγέ μου, ὁ ἐπτάκις
δούς μοι ἀσφάλειαν, ἐξαγαγὼν με
τῶν ἀπειλούντων με πολλῶν κινδύνων,
100 ἐν δεινοῖς, εἶπον, μὴ μ' ἐγκαταλίπῃς.
Ἄν νὰ προβῶ μ' εἰν' ἀπηγορευμένον,
ὁμοῦ παλινδρομήσωμεν ταχέως.»
- 103 Ὅ δὲ μ' ἐκεῖ κομίσας κύριός μου
« Μὴ φοβηθῆς, μοι εἶπε· τὴν πορείαν
ταχθεῖσαν ὑπ' Ἐκείν', οὐδεὶς κωλύει.
- 106 Περίμενέ μ' ἐδῶ, καὶ παρηγόρει
τὸ πνευμά σου, καὶ τρέφε δι' ἐλπίδων.
Δὲν θὰ σ' ἀφήσω εἰς τὸν κάτω κόσμον.»
- 109 Οὕτως ἀπῆλθ' ἐκεῖ καταλιπὼν με
ὁ ἠπιος πατήρ, κ' ἐγὼ διστάζων
μένω. Τὸ Ναὶ καὶ Οὐ σταθμίζ' ἡ φρήν μου.
- 112 Ν' ἀκούσω ἡδυνάτουν τί τοῖς λέγει.
Δὲν ἔμεινε πολὺν παρ' αὐτοῖς χρόνον,
καὶ ὤρμησαν πρὸς τὰ ἐντὸς ὁρομαῖοι.
- 115 Κλείσαντες δ' οἱ πολέμιοι τὰς πύλας,
ἀφήκαν ἔξω τὸν καθοδηγόν μου,
ὅστις ἐστράφη πρὸς ἐμὲ βραδέως.

- 118 Τὸ βλέμμα εἰς τὴν γῆν, καὶ γυμνὰ τόλμης
τὰ βλέφαρα, « Τίς, ἔλεγε στενάζων,
τῶν θλιβερῶν μ' ἀπέκλεισε δωμάτων; »
- 121 Εἰς ἐμὲ δι' εἶπεν· « Ἄν παρωργισμένον
μὲ βλέπῃς, μὴ πτοεῖσαι· θὰ νικήσω
τὴν ἄμυναν καὶ τὰς παρασκευάς των.
- 124 Δὲν εἶναι νέα ἡ προπέτειά των.
Τὴν εἶχον καὶ πρὸ ἥττον κρυπτῆς πύλης,
ἥτις εἰσέτι μένει ἄνευ κλείθρων.
- 127 Ἐπ' αὐτῆς εἶδες τῶν νεκρῶν τὸ γράμμα.
Ἦδη δ' ἐντός της ἄφησε τὰ ὕψη
διὰ τῶν κύκλων, ἄνευ συνοδίας,
- 130 Ὅ εἰς ἡμᾶς τὴν πόλιν διανοίξων. »
-

ΛΣΜΑ Θ'.

- 1 Τὸ χρῶμα δι' οὗ μ' ἔβαψεν ὁ φόβος
τὸν ὁδηγὸν ὅτε στραφέντα εἶδον,
εἰς αὐτὸν νέον ἔδωκ' ἐν τῷ ἅμα.
- 4 Ἄτενης ἔστη, ὡς ἂν ἠχροᾶτο.
Τὸ βλέμμα τὸν ἐκώλυε νὰ τείνη
μέλας ἀήρ καὶ παχυλὴ ὁμίχλη.
- 7 « Ἀνάγκη νὰ νικήσωμεν τὴν μάχην, »
ἤρχισε· « πλὴν ἂν ἐπεμβῆ τις ἄλλος.
Πῶς ἤθελον ταχέως ν' ἀφικνεῖτο ! »
- 10 Εἶδον μὲν ὅτι τὴν ἀρχὴν τοῦ λόγου
ἐκόλασε διὰ τῶν ἐπομένων,
κ' ἦσαν τὰ πρῶτ' ἄλλοῖα τῶν δευτέρων·
- 13 Τὰς λέξεις πλὴν οὐχ ἤττον ἐφοβήθην,
εἰς τὴν διακοπὴν των δόσας ἴσως
χειρόνα τῆς ἧς εἶχε σημασίαν.
- 16 « Εἰς τὸν πυθμένα τῆς πενθίμου κόγχης
κατέρχεται τις ἐκ τοῦ πρώτου κύκλου,
οὗ ποινή μόν' ἢ ἔλλειψις ἐλπίδος ; »
- 19 ἠρώτησα· ὁ δ' εἶπέ μοι· « Σπανίως
συμβαίνει τὴν ὁδὸν τις νὰ βαδίση
δι' ἧς ἐγὼ κατῆλθον διαβαίνων.
- 22 Εἶν' ἀληθές, καὶ ἄλλοτε κατέβην
ὑπ' Ἐριχθοῦς κληθεὶς τῆς σκληρᾶς, ἣτις
ψυχᾶς ἐκάλει εἰς τὰ σώματά της.
- 25 Τοῦ σώματος ἀπαλλαγέντα μόλις,
μ' εἰσήγαγεν ἐνταῦθα, ν' ἀνελκύσω
ψυχὴν ἀπὸ τοῦ κύκλου τοῦ Ἰούδα.

- 28 Βαθὺς ὁ τόπος ὑπὲρ πάντα, μέλας,
καὶ τ' οὐρανοῦ ἀπώτατος τοῦ κοίλου.
Γνωρίζω τὴν ὁδὸν, μὴ ἀνησύχει.
- 31 Τὸ ἔλος τὸ ἐκπέμπον δυσωδίαν
τὴν πόλιν πᾶσαν περιζώνει γύρω.
Δὲν θὰ εἰσέλθωμεν χωρὶς ἀγῶνος.»
- 34 Καὶ ἄλλα εἶπε. Δὲν τὰ ἐνθυμοῦμαι,
διότ' εἰς τὰς ἐπάλξεις εἶχον στήσει
τὸ βλέμμα μου τοῦ πύργου τοῦ πυρώδους.
- 37 Ἐκεῖ τρεῖς εἶδον αἰφνης παραστάσας
ὄρθας ἐμπρὸς μου Ἐριννῦς τοῦ Ἄδου,
αἰμοσταγεῖς, ἀλλὰ γυναικομόρφους.
- 40 Πρασίνας ὕδρας ἦσαν ἐζωσμέναι·
κερασταὶ δ' ὄφεις ἔστεφον ὡς κόμαι
τοὺς βδελυρῶς ἀγρίουσ των κροτάφους.
- 43 Ὁ δὲ, καλῶς γνωρίζων τοὺς προπόλους
τῆς τῶν ἀπαύστων θρήνων βασιλίσης,
« Ἴδου, μοὶ εἶπ', αἱ ἄγρι' Εὐμενίδες·
- 46 Ἡ Μέγαιρα, ἡ πρὸς τ' ἀριστερά σου,
ἡ Ἀληκτῶ, ἡ δεξιῶς θρηνοῦσα,
·κ' ἡ Τισιφόνη ἐν τῷ μέσῳ.» Εἶπεν·
- 49 Αἱ δ' ἔσχιζον τοῖς ὄνουσι τὰ στήθη,
ἐκτύπων τὰς παλάμας, κ' ἔκραζον τόσον,
ὥστ' ἔσφιγξα τὸν ποιητὴν ἐντρόμως.
- 52 « Μέδουσα, φθάσον· ἀπολίθωσόν τον, »
ἔκραζον πᾶσαι, βλέπουσαι πρὸς κάτω.
« Ἐκδίκησιν τοῦ θράσους τοῦ Θησέως.»
- 55 « Τὸ πρόσωπον ἀπόστρεψον καλύπτων,
Ἄν τὴν Γοργῶ ἰδῆς ὁπόταν ἔλθῃ,
οὐκ ἔσται σοὶ ἐπιστροφή ἐπάνω.»

- 58 Οὕτως εἰπὼν ὁ ὁδηγός μου, στρέφει
αὐτὸς ἐμὲ, καὶ διὰ τῶν χειρῶν του,
πλὴν τῶν ἐμῶν, τὴν ὄψιν μου καλύπτει.
- 61 Σεῖς, ὅσοι ἔχετε τὰς φρένας σώας,
σκεφθεῖτε τίς ἢ ἔννοια ἦν κρύπτει
τὸ κάλυμμα τῶν παραδόξων στίγων.
- 64 Κ' ἐκ τῶν θολῶν ἀντήχησεν ὑδάτων
σύγκρουσις ἤχων φοβερόν κροτοῦσα,
πρὸς ἣν ἐσεισθησαν αἱ δύο ὄχθαι,
- 67 ὁποῖος πνέει ἄνεμος θυέλλης,
ὁ καύσωνας ὠθήσας ἐναντίους,
καὶ σείει δάση, καὶ ἀκατασχέτως
- 70 τοὺς κλάδους θραύει, ρίπτει καὶ ἀρπάζει·
κονιορτώδης, γαῦρος ἐμπρὸς βαίνει,
κ' εἰς φυγὴν τρέπει κτήνη καὶ ποιμένας.
- 73 Τοὺς ὀφθαλμοὺς ἀφείς μοι. « Στρέψον, εἶπε,
τῆς ὄψεως τὸ νεῦρον ἤδη ὄπου
τοῦ παλαιοῦ ἀφροῦ ἀτμὸς πυκνοῦται.
- 76 Καθὼς οἱ βάτραχοι πρὸ τοῦ ἐχθροῦ τῶν
ὄψεως φεύγουσ' εἰς τὸ ὕδωρ πάντες,
ὡς εἰς τὴν γῆν νὰ σωρευθῶσι πάλιν,
- 79 ψυχαὶ νὰ φεύγωσ' ὑπερχίλι' εἶδον
ἐμπρὸς ἐνός, ὅστις ἀβρόχοις πτέρναις
εἰς τὸν πορθμὸν διήρχετο τὴν Στύγα.
- 82 Ἐκ τοῦ προσώπου τὸν πυκνὸν ἀέρα
ἐβρίπιζε, κινῶν τὴν μίαν χεῖρα,
κ' ἐκ τούτου μόνου ἦν ἀπηυδημένος.
- 85 Πῶς ἦτον οὐρανόπεμπτος νοήσας,
τὸν ὁδηγὸν προσεῖδον, νεύσαντά μοι
σιγῶν νὰ μείνω καὶ νὰ προσκυνήσω.

- 88 ὦ! Πόσης μοι ἐφάνη ὀργῆς πλήρης!
Ἐλθὼν παρὰ τὴν πύλην, διὰ ράβδου
ἠνέωξεν αὐτὴν ἀνεμποδίστως.
- 91 « ὦ οὐρανήλατοι, βδελυρὸν γένος, »
ἤρξατο, τὸν φρικτὸν οὐδὲν πατήσας,
« τὴν τόσῃν σας προπέτειαν τί τρέφει;
- 94 Πρὸς τὴν βουλήν ζητεῖτε ν' ἀντιστῆτε.
ἦς οἱ σκοποὶ ἀτέλεστοι δὲν μένουν,
αὐξήσασαν πολλάκις τὰς ποινὰς σας;
- 97 Ἐάντιταχθῆτε εἰς τὸ πεπρωμένον;
Ὁ Κέρβερός σας ἔχει, ἐνθυμεῖσθε,
φιλὸν ἐκ τούτου καὶ λαιμὸν καὶ γέννυν. »
- 100 Κ' ἐστράφη πρὸς τὸν δρόμον τὸν πηλώδη,
οὐδὲν ἡμῖν εἰπὼν, ὡς ἐὰν ἄλλας
μερίμνας εἶχε μᾶλλον ἐπειγούσας,
- 103 τῶν προκειμένων πρὸ τῶν ὀφθαλμῶν του.
Προέβημεν δ' ἡμεῖς κατὰ τὴν πόλιν,
θαρροῦντες ἐπὶ τοῖς ἀγίοις λόγοις,
- 106 κ' εἰσήλθομεν ἄνευ τινὸς πολέμου.
Ἐγὼ δ' ἐπιθυμῶν νὰ λάβω γνῶσιν
τοῦ τί ἐγκλείει φρούριον τοιοῦτο,
- 109 ἔστρεψα πέριξ, εἰσελθὼν, τὸ βλέμμα,
καὶ εἶδον πανταχοῦ εὐρὺ πεδῖον,
πλήρες κλαυθμῶν καὶ ἀπηνῶν βασάνων.
- 112 Ὡς εἰς τοῦ Ροδανοῦ τὰ ἔλ' εἰς Ἄρλας,
ὡς εἰς τὴν Πόλαν παρὰ τὸν Κορνάρων,
ἰγρὸν μεθόριον τῆς Ἰταλίας,
- 115 τὴν γῆν ἀνώμαλον ποιοῦσ' οἱ τάφοι,
οὕτω κ' ἐνταῦθα πανταχοῦ ἐποίουν,
ἀλλ' ἦν πολὺ πικρότερος ὁ τρόπος.

- 118 Ἐν μέσῳ τῶν μνημάτων πυκναὶ φλόγες
 ἔκαιον, ἐκπυροῦσαι αὐτὰ τόσον,
 ὅσον ποτὲ τὸν σίδηρον ἢ τέχνη.
- 121 Οἱ λίθ' ἠγεωγμένοι πάντες ἦσαν,
 κ' οἰκτροὶ ἐξήρχοντο ἐξ αὐτῶν γόοι
 ὡς τρισαθλίων βασανιζομένων.
- 124 Κ' ἐγώ· « Διδάσκαλε, ἐκεῖνοι τίνες
 οἱ τεθαμμένοι, οἱ ἀπὸ τοῦ βάθους
 γογγίζοντες τῶν τάφων οἰκτρὸν οὕτως; »
- 127 Ὁ δέ· « Ἐνταῦθα οἱ αἰρεσιάρχαι
 κ' οἱ πάντων τῶν δογμάτων ὀπαδοὶ των.
 Ὡς δὲν νομίζεις εἶν' οἱ τάφοι πλήρεις.
- 130 Ὅμοιος μεθ' ὁμοίου κεῖντ' ἐνταῦθα,
 κ' οἱ τάφ' εἰσὶ θερμοὶ μᾶλλον ἢ ἥττον. »
 Κ' ἐστράφημεν πρὸς δεξιὰ, ἐν μέσῳ
- 133 τῶν τάφων τῶν μαρτύρων καὶ τοῦ τείχους.

ΑΣΜΑ Ι΄.

- 1 Τὴν στενωπὸν διέρχεται ἔν τῳ μέσῳ
τοῦ περιφράγματος καὶ τῶν μαρτύρων
ὁ ὁδηγός μου, καὶ ἐγὼ κατόπιν.
- 4 « Ὡ ὑπερτάτη ἀρετὴ, τῳ εἶπον,
μὲ φέρεις ὡς δοκεῖ σοι διὰ κύκλων
δυσσεβῶν. Λέξον, εὐχαρίστησόν με.
- 7 Τοὺς ἐν τοῖς τάφοις τεθαμμένους τούτους
νὰ τοὺς ἰδῶμεν ἕξεστι; Τοὺς λίθους
οὐδεὶς φρουρεῖ, ἀποκεκυλισμένους ».
- 10 Ὁ δέ· « Θεὰ κλεισθῶσιν, εἶπεν, ὅταν
ἐκ τῆς Ἰωσαφὰτ θὰ φέρουν οὗτοι
τὰ σώματ' ἃ κατέλιπον ἐπάνω.
- 13 Ἐνταῦθα εἶναι τὸ νεκροταφεῖον
τοῦ Ἐπικούρου καὶ τῶν ὁπαδῶν του,
δι' οὓς τῳ σώματ' ἢ ψυχὴ συνθήσκει.
- 16 Ἄλλ' ἢ ἐρώτησις ἦν μ' ἀποτείνεις
θὰ εὐχαριστηθῆ εἰς βραχὺν χρόνον,
προσέτι καὶ ὁ πόθος ὄν μοι κρύπτεις.
- 19 « Οὐδέν σοι ἐν τῳ νῳ, ὁδηγὲ φίλε,
κρύπτω, ἢ μόνον πρὸς βραχυλογίαν,
εἶπον, πρὸς ἣν σὺ μ' ἔχεις διαθέσει ».
- 22 « — Ὡ Τοῦσκει, ὅστις ζῶν διὰ τῆς χώρας
τοῦ πυρὸς βαίνει, ὁ σεμνὸς τὴν γλῶσσαν,
εὐαρεστήθητι ἐδῶ νὰ μείνης.
- 25 Κατάδηλον ποιεῖ ἢ λαλιά σου
ἐκ τίνος εἶσαι εὐγενοῦς πατρίδος,
εἰς ἣν ἐγὼ ἔφερον ἴσως βλάβην ».

- 28 Αἶφνης ἐξῆλθον οἱ τοιοῦτοι φθόγγοι
 ἑνὸς τῶν τύμβων· ὄθεν τρέμων ἦλθον
 κ' ἐγγύτερον τοῦ ὁδηγοῦ ἐστάθην.
- 31 Ὅ δὲ μοι εἶπε· « Σύνελθε· τί πράττεις ;
 Ἴδὲ τὸν Φαρινάτην ἐγερθέντα.
 Τὸν βλέπεις ἐκ τῆς ζώνης μέχρις ἄνω ».
- 34 Ἔστρεψα πρὸς τὴν ὄψιν τοῦ τὴν ὄψιν·
 κ' ἤγειρ' ἐκεῖνος μέτωπον καὶ στήθος,
 ὡς ἂν τὴν κόλασιν περιεφρόνει.
- 37 Ταχεῖ' αἱ χεῖρες τοῦ καθοδηγοῦ μου
 πρὸς αὐτὸν μ' ὤθησαν διὰ τῶν τάφων,
 κ' εἶπεν· « Οἱ λόγοι σου μεμετρημένοι ! »
- 40 Ὡς δ' εἰς τὸ χεῖλος ἔφθασα τοῦ τύμβου,
 μ' ἠτένισεν ἐκεῖνος ἀγερώχως,
 κ' ἠρώτησέ με· « Τίνες οἱ γονεῖς σου ; »
- 43 Ἐγὼ δὲ, πρόθυμος νὰ ὑπακούσω,
 τῷ εἶπον πάντα, οὐ τι ἀποκρύψας.
 Ὅ δ' ὑπανήγειρε τὰ βλέμματά του,
- 46 κ' εἶπε· « Δεινοὶ ἀντίπαλοι ὑπῆρξαν
 ἐμοὶ καὶ τοῖς ἐμοῖς καὶ τῇ μερίδι,
 ὥστε καὶ δ' ἔτρεψ' αὐτοὺς νικήσας ».
- 49 « Ἐτράπησαν, ἀλλ' ἐπανῆλθον πάλιν
 τὸ πρῶτον καὶ τὸ δεύτερον, τῷ εἶπον.
 Οἱ σοὶ δὲν ἔμαθον τὴν τέχνην ταύτην ».
- 52 Μέχρι τοῦ πώγωνος φανερὰ τότε
 ἀνέστη παρ' αὐτὴν σκιά ἐτέρα.
 Νομίζ' ὅτι εἰς τὰ γόνατα ἠγέρθη.
- 55 Πέριξ μου εἶδεν, ὡς περισκοποῦσα
 ἂν καὶ τις ἄλλος μετ' ἐμοῦ δὲν ἦτον.
 Ὡς δ' ἔληξεν ἡ κατασκόπευσις της,

- 58 εἶπ' ἐν κλαυθμοῖς· « Ἄν ὕψος διανοίας
εἰς τὴν τυφλὴν αὐτὴν εἰρκτὴν σέ φέρῃ,
πῶς ὁ υἱός μου δὲν σέ συνοδεύει; »
- 61 « Δὲν ἤλθον, εἶπον, μόνος. Ἐκεῖ οὗτος
μ' ἐκόμισε, πρὸς ὃν ὁ σὸς Γουίδος
ἴσως δὲν εἶχε τὸ ἀνῆκον σέβας ».
- 64 Οἱ λόγοι του, τὸ εἶδος τῆς ποινῆς του,
μ' ἐδίδαξαν τί ἦτον τ' ὄνομά του,
δι' ὃ ἦν πλήρης ἡ ἀπόκρισίς μου.
- 67 Ἐγερθεῖς αἰφνης, κράζει· « Οἶον εἶπας!
Εἶχε! Λοιπὸν δὲν ζῆ ἐκεῖνος πλέον;
Τὸ γλυκὺ φῶς τὸ ὄμμα του δὲν βλέπει; »
- 70 Ἄμα δ' ἰδὼν εἰς τὴν ἀπάντησίν μου
ὅτι ἐδίσταζον, ὀπίσω πάλιν
κατέπεσε, καὶ πλέον δὲν ἠγέρθη.
- 73 Ὁ δ' ἄλλος, ὁ θρασὺς, δι' ὃν ἐνταῦθα
εἶχον σταθῆ, οὐδόλως ἠλλοιώθη,
τὸν τράχηλον ἢ τὸ πλευρὸν κινήσας.
- 76 « Καὶ ἂν », τὸν πρῶτον λόγον συνεχίζων,
« ἂν κακῶς, εἶπεν, ἔμαθον τὴν τέχνην,
αὐτὸ μὲ θλίβ' ὑπὲρ τὸ στρῶμα τοῦτο.
- 79 Ἄλλὰ πεντηκοντάκις πρὶν ἢ λάμψη
τὸ πρόσωπον τῆς ᾧδε κυβερνώσης,
θὰ μάθης τί βαρύνει αὐτ' ἡ τέχνη.
- 82 Τὸν γλυκὺν κόσμον ἂν ποθῆς, εἶπέ μοι
τοῖς ἔμοῖς πᾶσιν ὁ λαὸς ἐκεῖνος
τί ἀσεβεῖ δι' ὄλων του τῶν νόμων; »
- 85 Κ' ἐγώ· « Εὐχὰς αἱ αἱματοχυσαίαι
αἱ βάψασ' ἐρυθρόχρουν τὴν Ἀρβίαν
ἐνέπνευσαν τοιαύτας τῷ ναῷ μας ».

- 88 Ὁ δὲ τὴν κεφαλὴν ἐν στόνοις σείσας,
 « Δὲν ἤμην, εἶπε μόνος, οὐδ' ἀλλόγως
 μετὰ τῶν ἄλλων θεὰ ἐκινούμην.
- 91 Πλὴν μόνος, ὅτε ἅπαντες συνήνουν
 εἰς τὸν ἀφανισμόν τῆς Φλωρεντίας
 τὴν ὑπερήσπισα θρασεῖ μετώπῳ. »
- 94 « Ἀνάπαυσιν τὸ σπέρμα σου νὰ ἔχῃ,
 τῷ εἶπον ἰκετεύων, λύσων ταύτην
 τὴν περιπλέκουσάν με ἀπορίαν.
- 97 Βλέπετε σεῖς, ἐὰν καλῶς ἀκούω,
 πέραν τοῦ ὅ,τι φέρει ὁ νῦν χρόνος·
 ἀλλ' ἄλλως ἔχει ὡς πρὸς τὰ παρόντα. »
- 100 « Ὡς ὁ τὴν ὄψιν βεβλαμμένος, εἶπε,
 βλέπομεν μόνον τ' ἀφεστῶτα, ὅσον
 μᾶς δίδει φῶς ὁ ὕψιστος ἡγέτης.
- 103 Ὅσα δ' ἐγγὺς ἐρχόμενα ἢ ὄντα,
 τὸν νοῦν μας διαφεύγουν, καὶ παρ' ἄλλων
 μανθάνοντες τ' ἀνθρώπινα νοοῦμεν.
- 106 Δύνασ' ἐκ τούτου νὰ νοήσῃς ὅτι
 ἔσται νεκρὰ ἢ ἡμετέρα γνῶσις,
 ἅμα κλεισθῆ τοῦ μέλλοντος ἢ θύρα. »
- 109 Τότ' εἶπον, ὡς συναισθανθεῖς τὸ σφάλμα·
 « Ἀγγείλατε εἰς τὸν ἐκεῖ πεσόντα
 ὅτ' εἶναι ὁ υἱός του ἐν τοῖς ζῶσι.
- 112 Ἐσίγησα πρὸς τὴν ἐρώτησίν του
 διότ', εἶπέ τῳ, ταύτην τὴν ἀπάτην
 κατὰ νοῦν εἶχον, ἧς ἐξήγαγέ με. »
- 115 Πλὴν μ' ἀνεκάλεσεν ὁ ὁδηγός μου.
 Δι' ὃ κ' ἠρώτησα τὸ πνεῦμα σπεύδων,
 πλησίον του νὰ μ' εἶπῃ τίνες ἦσαν.

- 118 « Κεῖμ' ἐδῶ, εἶπε, μεθ' ὑπερχιλίων.
Ὁ Φρειδερίκος δεύτερος ἐνταῦθα,
ὁ Καρδινάλης. Σιωπῶ τοὺς ἄλλους.
- 121 Τότε δ' ἐκρύβη, καὶ πρὸς τὸν ἀρχαῖον
ποιητὴν ἦλθον, μελετῶν τὸν λόγον
ἐκείνον, ὅστις δυσμενῆς μ' ἐφάνη.
- 124 Ἐκεῖνος δ' ἐπορεύθη, καὶ βαδίζων
μοὶ εἶπε· « Τί τοσοῦτο θορυβεῖσαι; »
Κ' ἐγὼ εἰς τὴν ἐρώτησίν του ἀπεκρίθην·
- 127 « Ὁ ἤκουσας ὁ νοῦς σου ἄς φυλάξῃ
διὰ σέ μόνον », ὁ σοφὸς μοὶ εἶπεν.
« Ἄλλ' ἰδέ! » Κ' ὕψωσε τὸν δάκτυλόν του.
- 130 « Ἐμπρὸς εἰς τὴν γλυκεῖαν ὅταν φθάσῃς
ἀκτῖνα τῆς τὰ πάντα καθορώσης,
τοῦ βίου σου θὰ μάθῃς τὴν πορείαν. »
- 133 Καὶ ἔστρεψε πρὸς τὰ λαιὰ τὸν πόδα.
Εἰσήλθομεν δ', ἀφήσαντες τὸ τεῖχος,
εἰς στενωπὸν χωροῦσαν ἐν κοιλάδι,
- 136 ἧς ἡ ὁσμὴ προσέβαλλεν ὡς ἄνω.
-

ΑΣΜΑ ΙΑ΄.

- 1 Διὰ τοῦ χείλους ἀπορρώγος ὄχθης
κυκλοτεροῦς ἐκ τεθλασμένων βράχων
ἤλθομεν ἄνω μάνδρας σκληροτέρας,
- 4 κ' ἔνεκα τῆς φρικώδους δυσωδίας
τῆς ἀνιούσης ἀπὸ τῆς ἀβύσσου,
ὀπίσω λίθου ἕστημεν μεγάλου
- 7 τάφου, ἐφ' οὗ ἀνέγνων γεγραμμένα
ταῦτ'· « Ἀναστάσιον τὸν Πάππαν κρύπτω,
δελεασθέντα ὑπὸ τοῦ Φωτίνου. »
- 10 « Βραδεῖα ἔστω ἡ κατάβασίς μας,
ἵνα εἰς τὴν δυσώδη ἐθισθῶμεν
πνοὴν, καὶ μὴ ψηφῶμεν αὐτὴν πλέον. »
- 13 Αὐτὰ ὁ ὁδηγός. Ἐγὼ δέ, « Τρόπον,
εἶπον, εὐρὲ, μὴ ὁ καιρὸς εἰς μάτην
παρέλθῃ. » — « Τοῦτο σκέπτομαι, τὸ βλέπεις, »
- 16 ἤρξατο, « τέκνον. Εἰς αὐτοὺς τοὺς βράχους
τρεῖς βαθμηδὸν μειούμεν' εἰσὶ κύκλοι,
ὅμοιοι πρὸς ἐκείνους οὓς ἀφῆκας,
- 19 κατηραμένων δὲ πνευμάτων πλήρεις.
Ἄλλ' ἐν' αὐτῶν ἡ ὄψις σοὶ ἀρκέση,
ἄκουσον τίς, πρὸς τί ἡ κόλασις των.
- 22 Κακίας πάσης οὐρανομισήτου
ἐστὶν ἡ βλάβη τέλος· τὸ δὲ τέλος
αὐτὸ δολίως ἢ βιαίως βλάπτει.
- 25 Ὁ δόλος δ' ὢν κακία ἀνθρωπίνη,
ὀργίζει μᾶλλον τὸν Θεόν, καὶ κάτω
οἱ δόλι' ὑπὲρ ἄλλους τιμωροῦνται.

- 28 Ὁ πρῶτος κύκλος ἔστι τῶν βιαίων·
 ἢ βία δ' ἐπειδὴ τριπλῶς ἀσκεῖται,
 εἰς τρεῖς καὶ οὗτος τέμνεται κυκλίσκουσ.
- 31 Εἰς τὸν Θεὸν, εἰς ἑαυτὸν τὴν βίαν,
 εἰς τὸν πλησίον καὶ τὰ τοῦ πλησίον
 νὰ φέρῃ δύναται τις, ὡς θὰ μάθῃς.
- 34 Βίαιος θάνατος, ἀλγεινὸν τραῦμα
 τοὺς ἄλλους βλάπτει· τὰς δ' αὐτῶν οὐσίας,
 δηώσεις, ἐμπρησμοὶ, παραβιάσεις·
- 37 δι' ὃ φονεῖς, τραυματιστὰς κακούργους,
 ληστὰς καὶ ἀνδραποδιστὰς κολάζει
 ὁ πρῶτος γύρος εἰς βαθμοὺς παντοίους.
- 40 Οἱ δ' ἐπιβάλλοντες βιαίαν χεῖρα
 εἰς ἑαυτοὺς καὶ τὰ αὐτῶν, εἰς γύρον
 τὸν δεύτερον μετανοοῦσι μάτην,
- 43 κ' οἱ ἑαυτοὺς τοῦ κόσμου σὰς στεροῦντες,
 ὁ σπαταλῶν τὸ ἔχειν του καὶ παίζων,
 ὁ κλαίων ὅπου ὤφειλε νὰ χαίρῃ.
- 46 Εἰς τὸν Θεὸν δὲ βίαν ἐπιφέρει,
 πᾶς ὅστις βλασφημεῖ καὶ τὸν ἀρνεῖται,
 τὴν φύσιν καὶ τὰ δῶρά της ὑβρίζει·
- 49 δι' ὃ ἐγκλείει ὁ ἐλάχιστων κύκλος
 τὰ Σόδομα ὁμοῦ καὶ τὴν Κόρσαν,
 καὶ τοὺς ἐν τῇ καρδίᾳ θεεμπαίκτας.
- 52 Τὸν δάκνοντα τὰς συνειδήσεις δόλον
 τινὲς μὲν μηχανῶνται κατ' εὐπείστων,
 οἱ δὲ καὶ πρὸς τοὺς φειδωλοὺς τὴν πίστιν.
- 55 Ὁ ἔσχατος τῶν τρόπων, θραύων μόνον
 ὃν πλέκ' ἢ φύσις σύνδεσμον ἀγάπης,
 ἀνήκει εἰς τὸν δεύτερον τῶν γύρων.

- 58 Ὑπόκρισις πλὴν, πανουργία, ψευδὸς,
κλοπὴ, ἀπάτη καὶ δωροδοκία,
προαγωγοὶ, προδότες καὶ τοιοῦτοι,
- 61 ἀλλοίως λησμονοῦσι τὴν ἀγάπην
τὴν φυσικὴν καὶ τὴν προστιθεμένην,
ἐξ ἧς πηγάζ' ἢ πρὸς ἀλλήλους πίστις·
- 64 κ' εἰς κύκλον τὸν ἐλάσσονα, τὴν θέσιν
τοῦ κόσμου, ἔνθα ἔχ' ἡ Δίς τὴν ἔδραν,
πᾶς ὁ προδίδων τήκετ' αἰωνίως. »
- 67 Κ' ἐγώ· « Διδάσκαλέ μου, ὁ σοῦ λόγος
εὐλήπτως πάνυ διακρίνει τοῦτο
τὸ βάραθρον καὶ τοὺς αὐτοῦ ἐνοίκους.
- 70 Εἰπέ μοι δ', οἱ τοῦ βορβορώδους ἔλους,
οὓς δέρουσιν ὁ ἄνεμος καὶ ὄμβρος,
οἱ ἀντιλοιδορούμενοι τραχέως
- 73 πῶς δὲν οἰκοῦσι τοῦ πυρὸς τὴν χώραν,
ἂν θεῖα ἐπ' αὐτῶν ὀργὴ βαρύνῃ;
Ἐὰν δ' οὐχί, τί οὕτω τιμωροῦνται; »
- 76 Ὁ δ' εἶπε· « Τί ἐκτρέπεται τοσοῦτο
τὸ πνεῦμά σου ἀφ' ὅ, τ' εἶν' εἰθισμένον;
Ἡ μὴ ὁ νοῦς σου ἀλλαχοῦ πλανᾶται;
- 79 Δὲν ἐνθυμεῖσαι τίνες αἱ τρεῖς λέξεις
αἱ τὰς θεομισήτους διαθέσεις
διατυποῦσαι ἐν τῇ Ἠθικῇ σου;
- 82 Κακία, ἀκρασία, θηριότης
παράφρων· ἀλλ' ἡ ἀκρασία ὅτι
ἤττον ὀργίζει τὸν Θεὸν κ' ὑβρίζει;
- 85 Ἄν ἀναλογισθῆς τὸν λόγον τοῦτον,
κ' ἐνθυμηθῆς τίνες οἱ ἄνω κ' ἔξω
εἰσὶν ἐκεῖνοι οἱ κεκολασμένοι,

- 88 θὰ ἐννοήσης πῶς τῶν φαύλων τούτων
εἰσὶ κεχωρισμένοι, καὶ πῶς ἤττον
ἢ θεία δίκη τοὺς καταμαστίζει. »
- 91 — « Ἥλιε, ὅς ἴσῃς τὰς θαμβὰς ὄψεις,
μ' ἠδύνεις τὰς ἀμφιβολίας λύων,
ὥστε διστάζων, ὡς γινώσκων χαίρω.
- 94 Ὅλιγον παλινδρόμησον », τῷ εἶπον.
« Ὀργίζει, εἶπας, ἢ τοκογλυφία
τὴν χάριν τοῦ Θεοῦ. Τὸν κόμβον λύσον. »
- 97 « Τοῖς μελετῶσιν ἢ φιλοσοφία
διδάσκει, ὅχ' εἰς ἓν χωρίον μόνον,
ἢ φύσις ὅτι τὴν ἀρχὴν τῆς ἔλκει
- 100 ἐκ θείας διανοίας τε καὶ τέχνης.
Ἄν δ' ἐρευνήσης εἰς τὴν φυσικὴν σου,
θὰ εὕρης μετ' οὐχὶ πολλὰς σελίδας,
- 103 ὅτι ἐκείνη ἔπεται ἢ τέχνη
ὑμῶν, ὡς μαθητῆς τῷ διδασκάλῳ,
καὶ οἷον ἔγγονος τοῦ Θεοῦ εἶναι.
- 106 Ἐκ τούτων τῶν πηγῶν, ἂν ἐνθυμῆσαι
τὴν Γένεσιν, ἀρχὴν νὰ ἔχη πρέπει
καὶ πρόοδον τὸ γένος τῶν ἀνθρώπων.
- 109 Ὁ τοκογλύφος δ' ἄλλην ὁδὸν τέμνων,
φεύγει τὴν φύσιν καὶ τὴν ὁπαδὸν τῆς,
ὡς ἀλλαχοῦ στηρίζων τὰς ἐλπίδας.
- 112 Ἄλλ' ἔπου. Μοὶ ἀρέσκει νὰ προβῶμεν.
Ἦδ' οἱ ἰχθῦς ἐκεῖ ἐξανατέλλουν,
ἢ δ' Ἀμαξα εἰς τὴν Θρασκίαν κεῖται.
- 115 Κατέρχεται δ' ἐκεῖ μακρὰν ὁ δρόμος. »
-

ΑΣΜΑ ΙΒ΄.

- 1 Ἡ πρὸς τὴν ὄχθην κάθοδός μας ἦτον
 ἀγρία τόσον, καὶ τοσαῦτα ἦσαν
 τὰ κατ' αὐτὴν, ὥστ' ἔφριττεν ἡ ὄψις.
- 4 Ὅποια ἡ πλευρὰ ἡ κρημισθεῖσα
 ἔνθεν τοῦ Τρέντου ἐπὶ τὸν Ἀδίγην
 διὰ σεισμόν, ἡ βάσεως ἐλλείψει,
- 7 ἐκ κορυφῆς ὡς κάτω γενομένη
 ἀποβρῶξ βράχος, κάθετος τοσοῦτον,
 ὥστε ὁδὸν τοῖς ἄνω δὲν παρέχει,
- 10 τοιοῦτος ὁ κρημνὸς ἦν τοῦ βαράθρου·
 κ' ἐπὶ τῆς ἄκρας τῆς σχιστῆς ἀθύσσου
 κατέκειτο τὸ βδέλυγμα τῆς Κρήτης,
- 13 ὁ ψευδοδάμαλις εἶχε κυήσει.
 Ἄμα δὲ μ' εἶδε, τὰς ἰδίας σάρκας
 ἐδάγκασεν, ὡς ἐξ ὀργῆς λυσσῶν τις.
- 16 Ὁ δὲ σοφὸς τῷ κράζει· « Ἐδὼ μήπως
 ὁ δοῦξ τῶν Ἀθηνῶν θαρβεῖς πῶς εἶναι,
 ὅστις σ' ἐφόνευσ' ἐν τῷ ἄνω κόσμῳ ;
- 19 Μακρὰν, θήριον ! Δὲν προσῆλθεν οὗτος
 ἀγόμενος ὑπὸ τῆς ἀδελφῆς σου,
 ἀλλ' ἦλθε νὰ γνωρίσῃ τὰς ποινάς σας. »
- 22 Ὅπως τρωθεῖς ὁ ταῦρος θανασίμως,
 ὀρμῶν, ἀδυνατεῖ νὰ προχωρήσῃ,
 καὶ ὧδε παραρρίπτεται κ' ἐκεῖσε,
- 25 τοιοῦτος ὁ Μινώταυρος μ' ἐφάνη.
 Ὁ δ' ἔμπειρος μοὶ εἶπεν· « Εἰς τὸν πόρον !
 Ἐν ὄσῳ οὗτος μαίνεται, κατάβα. »

- 28 Τοιουτοτρόπως τούς κρημνώδεις βράχους
κατήλθομεν, κατακυλιομένους
ὑπὸ τὸ νέον βάρος τῶν ποδῶν μου.
- 31 Ἐχώρουν σκεπτικός· ὁ δ' εἶπε· « Σκέπτη
τὸν κρημνὸν ἴσως, ὃν φρουρεῖ τοῦ κτήνους,
ὁ ἔναγχος ἐδάμασα, ἡ λύσσα ;
- 34 Μάθε πῶς ὅτε ἄλλοτε κατέβην
εἰς τὴν βαθεῖαν κόλασιν, ὁ βράχος
αὐτὸς δὲν εἶχε κρημνισθῆ εἰσέτι.
- 37 Μικρὸν πρὶν δ' ἔλθῃ, ἂν ὀρθῶς δοξάζω,
ὁ τῆς Διτὸς τὴν λείαν ἀπαλλάξας
τὴν ἐν τῷ ἄνω κύκλῳ, τὴν μεγάλην,
- 40 ἡ μέλαινα κοιλὰς ἐσείσθη τόσον,
ὥστ' εἶπον, μὴ τὸν κόσμον σείει ἔρωσ,
περὶ οὗ ἢδ' ὑπὸ τινῶν ἐβρέθη,
- 43 ὅτι τὸ πᾶν εἰς χάος μεταβάλλει,
καὶ οὕτως ἐκρημνίσθη αὐτ' ἡ πέτρα
ἡ παλαιά, καὶ μᾶλλον ἄλλοῦ ἄλλαι.
- 46 Ἄλλ' ἰδὲ κάτω. Οὐ μακρὰν μας ῥέει
ὁ ποταμὸς αἱμάτων, εἰς ὃν βράζει
πᾶς διὰ βίας τὸν πλησίον βλάψας.
- 49 Τυφλὴ πλεονεξία, ὀργὴ ἄφρων,
ἡμᾶς ἐν τῷ βραχεῖ κεντῶσα βίῳ,
ἐν δὲ τῷ αἰωνίῳ ἀπολλύσα ! »
- 25 Εὐρείαν εἶδον καὶ στρογγύλην τάφρον,
ὡς περιβάλλουσαν πᾶν τὸ πεδίον,
καθ' ἣ μ' εἶχεν εἰπεῖ ὁ ὀδηγός μου·
- 55 κ' εἰς τοῦ κρημνοῦ τούς πρόπαδας, ἀλλήλους
ἀκολουθοῦντες, ἔτρεχον τοξόται
Κένταυροι, ὡς εἰς θήραν ὠπλισμένοι.

- 58 Ἔστησαν ὡς μᾶς εἶδον κατιόντας,
καὶ τρεῖς τῶν ἀπεσπᾶσθησαν, κρατοῦντες
τόξα καὶ βέλη νεοεκλεχθέντα.
- 61 Εἰς δ' αὐτῶν ἔκραξε· « Πρὸς ποιήν ποίαν
οἱ καταβαίνοντες ὑμεῖς χωρεῖτε ;
Εἰπέτε το ἐκεῖθεν, ἢ τοξεύω. »
- 64 Ὁ δ' ὁδηγός μου εἶπεν· « Εἶν' ὁ Χείρων
πλησίον. Εἰς ἐκεῖνον ἀπαντῶμεν.
Ἔχεις κακῶς ὀξεῖαν τὴν ὀρμὴν σου. »
- 67 Καὶ θίξας με, « Ὁ Νέσσοσ, εἶπεν, εἶναι,
εἶν' ὁ θανῶν ὑπὲρ Διηανείρας,
κ' ἐξ ἑαυτοῦ ἐκδίκησιν ἀντλήσας.
- 70 Ὁ μέσος δ', ὁ τὸ στήθος του κυττάζων,
ἐστὶν ὁ Ἀχιλλέως τροφός Χείρων,
ὁ δ' ἕτερος ὁ Φόλος, ὁ θυμώδης.
- 73 Περὶ τὴν τάφρον βαίνουν εἰς χιλίους,
τοξεύοντες, εἴ τις ψυχὴ προκύπτει
ὑπὲρ τὸ αἷμα, ὅσον εἰς ποιήν της. »
- 76 Ἐγγύς εἰς τοὺς ὠχεῖς ἤλθομεν θήρας,
ὅτε ὁ Χείρων τῇ αἰχμῇ τοῦ βέλους
ἐμάκρυνε τὸν πώγωνά τῶν γνάθων,
- 79 καὶ δὴ τὸ μέγα στόμα του γυμνώσας,
« Παρατηρεῖτε, εἶπε τοῖς ἐταίροις,
πῶς ὁ,τι ἂν ὁ δεύτερος πατήσῃ
- 82 κινεῖται ; Ποῦς νεκροῦ δὲν πράττει τοῦτο. »
Ὁ δ' ὁδηγός μου, ὦν παρὰ τὸ στήθος
αὐτοῦ, ὅπου ἐνοῦντ' αἱ δύο φύσεις
- 85 τῷ εἶπε· « Ζῆ τῷ ὄντι, καὶ τὸν ἄγω
μόνον ἐγὼ εἰς τὸν βυθὸν τοῦ ζόφου·
τὸν φέρει δὲ ἀνάγκη, οὐχὶ τέρψις.

- 88 Τῶν Ἀλληλούϊα τὰς ψαλμωδίας
ἀφείσα τις, μοὶ τὸν ἐνεπίστεύθη.
Ληστής δὲν εἶναι, οὐδ' ἐγὼ τις φαῦλος.
- 91 ὦ! πρὸς τῆς ἀρετῆς, δι' ἣν τὸ βῆμα
εἰς ταύτην τὴν ἀγρίαν ὁδὸν φέρω,
δὸς ἡμῖν ἓνα ἐκ τῶν σῶν ἐκείνων,
- 94 ἵνα μᾶς δείξῃ ποῦ ἐστὶν ὁ πόρος,
κ' ἐπὶ τῆς ῥάχιός σου φέρε τοῦτον.
Δὲν εἶναι πνεῦμα, ν' ἀεροβατήσῃ. »
- 97 Τραπείς δ' ὁ Χείρων πρὸς τὰ δεξιὰ του,
εἶπε τῷ Νέσσω· « Καθοδήγησόν τους·
ἂν δ' ἄλλοι ἔλθουν, μάκρυνον ἐκείνους. »
- 100 Φρουρούμενοι πιστῶς ἐπροχωροῦμεν
παρὰ τὸ ζέον αἱματόχρουν ῥεῦμα,
ἐν ᾧ οἱ βράζοντες πικρῶς ἐθρήνουν.
- 103 Εἶδον τινὰς μέχρι βλεφάρων δύντας,
« Τύρανν' εἰσὶν », ὁ Κένταυρος μοὶ εἶπε,
« ὄξεις εἰς αἷμα κ' εἰς λεηλασίαν.
- 106 Ἐκεῖ ἀποθρηνοῦντ' αἱ ὠμαὶ πράξεις
τοῦ Ἀλεξάνδρου, τοῦ Διονυσίου
τοῦ καταθλίψαντος τὴν Σικελίαν.
- 109 Τὸ μέτωπον τὸ μαύρην ἔχων κόμην
ἐστὶν ὁ Ἀζολῖνος, ὁ ξανθὸς δὲ
ὁ Ὀβίζος ἐξ Ἔστης, ὁ ἐπάνω
- 112 σφαγεῖς τῷ ὄντ' ὑπὸ τοῦ προγονοῦ του. »
Ἐστράφη πρὸς τὸν ποιητὴν· ὁ δ' εἶπεν·
« Οὗτός σοι πρῶτος. Ἐγὼ δεύτερός του. »
- 115 Ὁ Κένταυρος δὲ μετ' ὀλίγον ἔστη
ὑπὲρ τινὰς εἰς τὸ ὑγρὸν τὸ βράζον
βεβυθισμένους μέχρι τοῦ τραχήλου.

- 118 Δείξας δ' ἡμῖν σκιὰν μονήρη, εἶπεν·
 « Ἐκτύπησεν εἰς τοῦ Θεοῦ τὸν κόλπον
 καρδίαν σεβαστὴν παρὰ Θαμέσει. »
- 121 Εἶδον τινὰς κατόπ' ὑπὲρ τὸ ρεῦμα
 προκύπτοντας καὶ κεφαλὴν καὶ στήθος,
 κ' ἐγνώρισα ἐκ τούτων οὐκ ὀλίγους.
- 124 Οὕτω τὸ αἷμα βαθμηδὸν κατέβη
 ῥηχότερον, τοὺς πόδας μόνον βρέχον,
 κ' ἐκεῖ τῆς τάφρου ἦν ἡμῖν ὁ πόρος.
- 127 « Καθὼς κατὰ τὸ μέρος τοῦτο βλέπεις
 τὸ ρεῦμα ἀβαθὲς πῶς ταπεινοῦται, »
 ὁ Κένταυρος μοὶ εἶπεν, « οὕτω μάθε
- 130 πῶς πρὸς τὸ ἄλλο κλίνει ὁ πυθμὴν του
 εἰς βάθος προῖόν, ἕως οὗ φθάνει
 ὅπου δικαίως στέν' ἡ τυραννία.
- 133 Ἐκεῖ ἡ θεία δίκη βασανίζει.
 τὴν μάστιγα τοῦ κόσμου, τὸν Ἀττίλαν,
 τὸν Πύρρον καὶ τὸν Σέξτον, κ' αἰωνίως
- 136 δάκρυ' ἀμέλγει, ῥέοντα εἰς αἷμα
 τοῦ Πάζου, κ' ἐκ Κορνέτου, Ῥηγιέρων,
 πολεμησάντων ἐν ταῖς λεωφόροις. »
- 139 Στραφεῖς, διὰ τοῦ πόρου πάλιν ἔβη.
-

· ΑΣΜΑ ΙΓ'.

- 1 Αὐτὸν δὲν εἶχεν ὑπερβῆ ὁ Νέσσος,
 ὅτε ἡμεῖς εἰσῆλθομεν εἰς ἄλσος
 πάσης βατῆς ὁδοῦ ἐστερημένον.
- 4 Μελανὰ εἶχεν, ὄχι χλωρὰ φύλλα,
 τοὺς κλάδους ὄχι λείους, γονατώδεις,
 ὄχι καρπούς, φαρμακερὰς ἀκάνθας.
- 7 Τόσον τραχέα καὶ πυκνὰ δὲν εἶναι
 τὰ δάση τῶν θηρίων τῶν μισούντων
 τὴν σπαρτὴν γῆν Καικίνης καὶ Κορνέτου.
- 10 Αἱ Ἄρπυιαι φωλεύουσιν ἐνταῦθα
 αἱ δυσειδεῖς, τοὺς Τρώας τῶν Στροφάδων
 διώξασαι, πολλῶν κακῶν προμάντεις.
- 13 Πλατύπτεροι, γαμφώνυχες, τραχήλους,
 πρόσωπ' ἀνθρώπων, πτιλωτὰς κοιλίας
 ἔχουσι, κλαίουσι δ' εἰς τὰ μαύρα δένδρα.
- 16 Ὁ δ' ἀγαθὸς μου ὁδηγὸς μοὶ εἶπε·
 « Πρὶν προχωρήσης, μάθε εἰς τὸν γύρον
 τὸν δεύτερον πῶς εἶσαι καὶ θὰ μείνης
- 19 ὡς οὗ εἰς τὸν φρικτὸν ἀμμῶνα φθάσης.
 Πλὴν πρόσεξον ἂν πράγματα θὰ ἴδῃς
 τοὺς λόγους τοὺς ἐμοὺς πιστοποιοῦντα. »

- 22 Ἦκουσα πανταχόθεν οἰκτροὺς θρήνους,
οὐδένα δμως εἶδον τὸν θρηνοῦντα,
δι' ὃ καὶ ἔστην τεθορυβημένος.
- 25 Φρονῶ ὅτι ἐφρόνει πῶς ἐφρόνου
ὅτι αἱ ἐξερχόμεν' ἐκ τῶν θάμνων
φωναί, ἀνθρώπων ἦσαν κεκρυμμένων,
- 28 καὶ εἶπεν μοι ὁ ὁδηγός· « Ἄν κόψῃς
τὴν ἄκραν ἀφ' ἐνὸς τῶν φυτῶν τούτων,
αἱ σκέψεις σου εὐθύς θ' ἀλλοιωθῶσι. »
- 31 Τὴν χειρὰ μου μικρὸν ἐκτείνας τότε,
μεγάλῃς βάτου ἔδρεψα κλαδίσκον.
Ὁ δὲ φωνὴν ἀφήκε· « Τί με σχίζεις ; »
- 34 Ἄφ' οὗ δ' ἐξ αἵματος ἐμελανώθη,
πάλιν ἐκραύγασε· « Τί με σπαράττεεις ;
Δὲν ἔχεις οὔτε ἶχνος εὐσπλαγχνίας ;
- 37 Ἄνθρωποι ἡμεν κ' εἵμεθα νῦν δένδρα.
Τὴν χεῖρα ἔπρεπ' ἐπεικειστέραν
νὰ ἔχῃς, κ' ἐχιδῶν ψυχαὶ ἂν ἡμεν. »
- 40 Ὡς ὁ χλωρὸς δαυλὸς, ἐξ ἐνὸς ἄκρου
καίων, στενάζει ἀπὸ τοῦ ἐτέρου,
καὶ σίζει τοῦ ἀέρος ἐξιόντος,
- 43 ἐξήρχοντο ὁμοίως ἐκ τῆς σχίζης
αἷμα καὶ λόγοι. Ἄφησα νὰ πέσῃ
ὁ κλάδος, κ' ἔστην ὡς περίφοβός τις.
- 46 « Ἄν νὰ πιστεύσῃ πρὶν δυνατὸν ἦτον »,
ὁ σοφὸς εἶπε, « πνεῦμα τετρωμένον,
ὅ,τι ἐκ τῶν ἐμῶν ἔμαθε στίχων,
- 49 δὲν θὰ ἐξέτεινεν εἰς σέ τὴν χεῖρα.
Ἄλλὰ διὰ τὸ δύσπιστον τῶ εἶπον
νὰ πράξῃ τοῦτο· καὶ αὐτὸς λυποῦμαι.

- 52 Εἰπέ τῷ δὲ τίς εἶ, εἰς ἄφεσίν τοῦ
 ἢ ἀνανεώσῃ ἄνω τὴν σὴν φήμην
 ἐπὶ τῆς γῆς, εἰς ἣν θὰ ἐπιστρέψῃ. »
- 55 Ὁ δὲ κορμός· « Μ' ἐλκύει ὁ σὸς λόγος
 ὁ γλυκὺς, ὥστε δὲν θὰ σιωπήσω.
 Ἄν δὲ μακρηγορήσω, σύγγνωτέ μοι.
- 58 Ἐγὼ τὰς δύο κλειδάς τῆς καρδίας
 τοῦ Φρειδερίκου εἶχον, ταύτας στρέφων,
 καὶ ἀβρῶς τόσον κλείων καὶ ἀνοίγων,
 61 ὥστ' ἦμην μόνος ὁ ἐξ ἀποβρήτων.
 Ἡ πίστις δ' εἰς τὴν ἔνδοξόν μου θέσιν
 μ' ἐτάραττε τὸν ὕπνον, τοὺς σφιγμούς μου.
- 64 Ἡ δ' εἰς τοὺς οἴκους τῶν Καισάρων βλέμμα
 πάντοτε ρίπτουσ' ἄσεμνον ἑταίρα,
 θανατηφόρος τῶν αὐλῶν κακία,
 67 ἐξῆψε κατ' ἐμοῦ τὰς ψυχὰς πάντων·
 τὸν Αὐγουστον δ' ἐξῆψαν ἐξαφθέντες,
 καὶ ἡ παιδρὰ τιμὴ ἀπέβ' εἰς πένθος.
- 70 Ἐν ὕβρει δ' ἡ ψυχὴ μου, πῶς τὴν ὕβριν
 θὰ φύγῃ εἰς τὸν θάνατον φρονοῦσα,
 ἠδίκησεν ἐμὲ, δίκαιον ὄντα.
- 73 Μὰ τούτου τοῦ φυτοῦ τὰς νέας ρίζας,
 οὐδέποτε τὴν πίστιν ἀπηρνήθην
 τῷ σεβασμοῦ ἀξίῳ βασιλεῖ μου.
- 76 Ἄν τις ὑμῶν ἀνέλθῃ εἰς τὸν κόσμον,
 τὴν μνήμην μου ἐκεῖ ἄς ἀνορθώσῃ,
 ἣν φθόνου τραῦμα ἔτι καταβάλλει. »
- 79 Μικρὸν προσμείνας, ἔπειτα μοι εἶπεν
 ὁ ποιητής· « Σιγᾶ. Μὴ χρονοτριβεῖ·
 Εἰπέ, ἐρώτα ἂν τι ἄλλο θέλῃς. »

- 82 Ἐγὼ δὲ, « Σὺ ἐρώτα μᾶλλον, εἶπον
 ὅ,τι νομίζεις νὰ μ' εὐχαριστήσῃ.
 Ἐμὲ κωλύει νὰ λαλήσ' ὁ οἶκτος. »
- 85 Καὶ ἤρξατο· « Ὁ ἄνθρωπος θὰ πράξῃ
 προθύμως ὅ,τι εὐχέσαι, ὦ πνεῦμα
 δέσμιον. Πλὴν, ἂν θέλῃς, ἔτ' εἶπέ μοι
- 88 πῶς ἡ ψυχὴ μετὰ τῶν ὄζων τούτων
 συνδέεται. Ἄν δύνασαι ἀκόμη
 εἰπεῖ ποτὲ ἂν τούτων λύηταί τις. »
- 91 Ἐφύσησεν ὁ μέγας κορμὸς τότε·
 ὁ δ' ἄνεμος, μεταβληθεὶς εἰς λέξεις,
 εἶπε· « Συντόμως θὰ σοὶ ἀπαντήσω.
- 94 Ψυχὴν ἀγρίαν, ἥτις ἀποσπᾶται
 αὐτὴ δι' ἑαυτῆς τοῦ σώματός της,
 ὁ Μίνως πέμπ' εἰς τὴν ἐβδόμην τᾶφρον.
- 97 Πίπτ' εἰς τὸ δάσος· ἀλλ' οὐχὶ εἰς τόπον
 ἐκλογῆς αὐτὴ φύεται, ρίζοῦται,
 ἀλλ' ὅπου τύχῃ, ὅπως σπέρμα βρίζης.
- 100 Θάλλει βλαστὸς, κ' ἔπειτα δάσους πρέμνος.
 Αἱ Ἄρπυιαι τῇ βόσκουσι τὰ φύλλα,
 δίδουσαι πόνους καὶ πληγὰς τρυπῶσαι.
- 103 Ὡς πάντες, θὰ ζητήσωμεν τὰ σκύτη
 ἡμῶν, οὐχὶ καὶ θὰ τὰ ἐνδυθῶμεν.
 Οὐδεὶς νὰ ἔχῃ δύναται ὁ ρίπτει.
- 106 Ἐνταῦθα θὰ τὰ σύρωμεν, κ' ἐκάστου
 θὰ κρεμασθῇ τὸ σῶμα εἰς τὸ δάσος
 τὸ ἄχαρ', εἰς τὴν βάτον τῆς σκιᾶς του. »
- 109 Προσείχομεν εἰς τὸν κορμὸν ἀκόμη,
 νομίζοντες πῶς θὰ εἰπῇ καὶ ἄλλα,
 ὅτ' ἐξεπλάγημεν ὑπὸ θορύβου,

- 112 ὡς ὁ νοῶν τὸν κάπρον προσιόντα,
 κ' ἐπὶ τὰ ἴχνη του τὴν θήραν πᾶσαν
 ἀκούων, καὶ τὸν θροῦν κτηνῶν καὶ κλάδων.
- 115 Κ' ἰδοῦ ἀριστερόθεν γυμνοὶ δύο
 κατεσχισμένοι, φεύγοντες δρομαίως,
 ὥστ' ἔθραυον τὰ πάντα εἰς τὸ δάσος.
- 118 Ὁ πρῶτος « Τρέχε, θάνατε, ἐβόα,
 τρέχε ! » Βραδυπορώτερος δ' ὁ ἄλλος,
 ἔκραζε· « Λάνε, τόσον ταχεῖς πόδας
- 121 δὲν εἶχες εἰς τοῦ Τόππου τοὺς ἀγῶνας. »
 Καὶ ἐκλιπούσης ἴσως τῆς πνοῆς του,
 εἰς ἓν μεθ' ἑνὸς θάμνου συνεπλέχθη.
- 124 Ἐπλήρουν δὲ κατόπιν των τὸ δάσος
 μέλανες κύνες, λυσσωδῶς ὀρμῶντες,
 ὥς μολοσσοὶ θραύσαντες τὰς ἀλύσεις.
- 127 Ἐχύθησαν, δάκνοντες τὸν κρυβέντα·
 τὸ σῶμά του ἐσπάραξαν εἰς ῥάκη,
 καὶ ἔσπειραν μακρὰν τ' ἀλγοῦντα μέλη.
- 130 Ὁ συνοδός μου τῆς χειρὸς λαβῶν με,
 μ' ἔφερεν εἰς τὴν βᾶτὸν τὴν θρηνοῦσαν
 ματαίως, δι' αἱματωδῶν τραυμάτων.
- 133 « Ἰάκωβε ἐκ Σαντανδρέου », εἶπεν
 αὐτῇ, « τί ὠφελήθης προσφυγών μοι ;
 Τί πταίω διὰ τὸν κακὸν σου βίον ; »
- 136 Πλησίον της δὲ στὰς ὁ ὀδηγός μου,
 « Τίς εἶ, τῇ εἶπεν, ὁ διὰ τραυμάτων
 τοσοῦτων αἷμα καὶ φωνὴν προχέων ; »
- 139 Ἡ δὲ, « Ψυχὰ ἐλθοῦσαι νὰ ἰδῆτε
 τὸν ἄτιμόν μου σπαραγμόν », μᾶς εἶπε,
 « τὸν πάντα μου μαδήσαντα τὰ φύλλα,

- 142 συλλέξατέ τα ὑπὸ τὸν κορμὸν μου.
Εἶμ' ἐκ τῆς γῶρας τῆς τὸν πρὶν προστάτην
διὰ τὸν Βαπτιστὴν ἀφείσης, ὥστε
- 145 πᾶν μηχανᾶται κατ' αὐτῆς ἐκεῖνος.
Ἄν αὐτοῦ ἴχνη δρατὰ δὲν εἶχον
μείνει τινὰ εἰς τὸν τοῦ Ἄρνου πόρον,
- 148 οἱ ἀνεγείραντες αὐτὴν πολῖται
ἀφ' οὗ ὑπὸ Ἄττίλα ἐτεφρώθη,
θὰ εἶχον ἐργασθῆ ἐπὶ ματαίῳ.
- 151 Κ' ἐμοῦ δ' οἶκος μ' ἔγινεν ἀγχόνη. »
-

ΑΣΜΑ ΙΔ'.

- 1 Ἐκ φίλτρου πρὸς τὴν πάτριόν μου πόλιν
 συλλέξας τὰ ἐσκεδασμένα φύλλα,
 τ' ἀπέδων τούτῳ, ἤδη βραχνιῶντι.
- 4 Ἦλθομεν τέλος ὅπου διαιρεῖται
 ὁ δεύτερος ἀπὸ τοῦ τρίτου γύρου,
 καὶ τιμωρεῖ φρικτῶς ἡ θεία δίκη.
- 7 Ἄλλ' ἐν' ἀφηγηθῶ καλῶς τὰ νέα,
 ὅτ' εἰς πεδίον ἦλθομεν προσθέτω
 πᾶσαν φυτοῦ βλάστησιν ἀποκροῦον.
- 10 Ὁ ἀλγεινὸς δρυμῶν ἐστὶ στεφάνη
 αὐτοῦ, ὡς τούτου ἡ πενθήρης τάφος.
 Ἐστάθημεν ἐνταῦθα ἄκραν ἄκραν.
- 13 Πυκνὴ, ξηρὰ τὸ ἔδαφος ἦν ἄμμος,
 τὴν φύσιν οὐχὶ ἄλλη τῆς ἦν εἶχεν
 ὁ ποῦς ποτὲ τοῦ Κάτωνος πατήσει.
- 16 Θεία ἐκδίκησις, ὦ! πόσον πρέπει
 νὰ σὲ φοβῆται ὅστις ἀναγνώσῃ
 ὅ,τι ὑπέπεσε τοῖς ὀφθαλμοῖς μου!
- 19 Ψυχῶν γυμνῶν ποιμνία εἶδον ὄλα,
 αἵτινες πᾶσαι θλιβερῶς ἐθρήνουν,
 ὑπέκειντο δ' εἰς διαφόρους νόμους.
- 22 Ἐκείντο ἄλλαι ὑπτιοὶ ἐκτάδην,
 ὀκλάζουσαι ἐκάθηντο πολλαὶ των,
 ἀδιαλείπτως, ἄλλ' ἐπεριπάτουν.
- 25 Πλείονες ἦσαν αἱ περιϋῶσαι,
 αἱ δ' εἰς βασάνους κείμεναι ἐλάττους,
 πρὸς θρήνους δι' εἶχον λαλιστέραν γλῶσσαν.

- 28 Εἰς τὸν ἄμμῶνα ἐν βραδείᾳ πτώσει
 πυρὸς εὐρεῖται ἔβρεχον νηφάδες,
 ὡς Ἴαλπεων χιῶν ἐν νηνεμία.
- 31 Ὡς ὁ Ἀλέξανδρος, εἰς τὰς Ἰνδίας
 τὰς θερμάς, εἶδεν ἐπὶ τοῦ στρατοῦ του
 νὰ πίπτωσιν εἰς γῆν καίουσαι φλόγες,
- 34 καὶ ὤρισε νὰ τὰς ποδοπατῶσιν
 αἱ φάλαγγες, διότι τὸ πῦρ μόνον,
 κεχωρισμένον, ἤττον ἀναφλέγει,
- 37 τοιαύτη καῦσις ἔπιπτ' αἰωνία,
 καὶ ἤναπτεν ἡ ἄμμος, ὡς τὴν ὕσκαν
 ἀνάπτει χάλυψ, τὰ δεινὰ διπλοῦσα.
- 40 Ἄδιαλείπτως αἱ οἰκτραὶ τῶν χεῖρες
 ἐντεῦθεν ἐτινάσσοντο κάκειθεν,
 τὰ καύματα τὰ νέα ν' ἀποξέσουν.
- 43 Κ' ἤρχισα λέγων· « Δέσποτα, τὰ πάντα
 σὺ ὁ νικῶν, πλὴν τῶν σκληρῶν δαιμόνων
 οἵτινες μᾶς ἀπήντων πρὸ τῆς πύλης,
- 46 τίς εἶν' ὁ μέγας ὑπερόπτης οὗτος,
 ὁ συνεσπειρωμένος, ὃν ὁ ὄμβρος
 ὁ πύρινος οὐδ' ὀπωσοῦν μαλάσσει ; »
- 49 Ὁ ἴδιος τότε ἐννοήσας ὅτι
 περὶ αὐτοῦ τὸν ὀδηγὸν ἠρώτων,
 ἐφώνησεν· « Ἀπέθανον ὡς ἔζων.
- 52 Καὶ ἂν ὁ Ζεὺς τὸν ἑαυτοῦ χαλκία
 πιέση, τὸν τὸ φλέγον δόντα βέλος
 ὁπότε ἄπνους κατεκεραυνώθην,
- 55 καὶ τοὺς λοιποὺς τοῦ μαύρου τοῦ χαλκείου
 ἐὰν πιέση εἰς τὸ Μογγιβέλλον,
 κραυγάζων· « φίλε Ἡφαιστε, βοήθει ! »

- 58 ὡς ἔπραξεν εἰς τὴν τῆς Φλέγρας μάχην,
καὶ πανσθενῶς ἂν μὲ κατετοξεύσῃ,
δὲν θὰ ἐκδικηθῆ ὡς τῷ ἀρέσκει. »
- 61 Ὁ ὀδηγός μου τότε εἶπ' ἐντόνως,
ὡς δὲν τὸν εἶχον ἄλλοτε ἀκούσει·
« Ἡ σὴ, ὦ Καπανεῦ, ὑπεροψία,
- 64 ἢ ἄκαμptos, αὐξάνει τὴν ποινήν σου.
Μαρτύριον οὐδὲν, ὡς τὴν σὴν λύσσαν
σκληρόν, σοὶ ἐπιβάλλ' ἡ σὴ μανία. »
- 67 Πρὸς με δ' ἠπιωτέρῳ στραφεὶς χεῖλει.
« Ἐκ τῶν ἑπτὰ ἐστὶ τῶν ἐπὶ Θήβας,
μοὶ εἶπε, στρατευσάντων· ἀσεβῆς δε
- 70 ἦτον καὶ εἶναι, μὴ τιμῶν τὸ θεῖον.
'Ἄλλ', ὡς τῷ εἶπον, ἡ ἀσέβειά του
ἐστὶν ἡ ἀνταξία του παιδεία.
- 73 Σὺ δ' ἔπου μοι, καὶ πρόσεχε μὴ βαίνῃς
ἐπὶ τὴν ἄμμον τὴν πεφλογισμένην,
ἀλλὰ παρὰ τὸ δάσος πάντα χῶρει. »
- 76 Σιγῶντες προὔχωροῦμεν ὅπου ῥέει
ἀπὸ τοῦ δάσους ἐρυθρός τις ῥύαξ.
Τὸ χρῶμά του ἀναπολῶ καὶ φρίττω.
- 79 Ὅπως τοῦ ῥύακος τῆς Βουλικάμης
ἀμαρτωλαὶ διανομὰς ποιοῦνται,
οὕτως αὐτὸς χωρεῖ διὰ τῆς ἄμμου.
- 82 Καὶ ὁ πυθμὴν του, κ' ἡ πλευρὰ ἐκάστη
ἔγιναν λίθοι· ἔτι καὶ τὸ χεῖλος·
ἐξ οὗ πῶς ἐκεῖ βαίν' ἡ ὁδὸς εἶδον.
- 85 « Ἐξ ὅσων σοὶ κατέδειξα ἀφ' ὅτου
διήλθομεν ὁμοῦ διὰ τῆς πύλης
τῆς εἰς οὐδένα ἀπηγορευμένης,

- 88 οὐδὲν παρέστη πρὸ τῶν ὀφθαλμῶν σου
περίεργον ὅσον ὁ ῥύαξ οὖτος,
οὐ ἄνω σβέννυνται αἱ φλόγες πᾶσαι. »
- 91 Ταῦτα ἐπρόφερον ὁ ὁδηγός μου.
Ἄλλ' ἐδεήθην τὴν τροφήν ν' αὐξήσῃ
ἧς μ' εἶχε δώσει τὴν ἐπιθυμίαν.
- 94 « Ἠρημωμένη χώρα ἐν πελάγει
κάθηται, εἶπε, καλουμένη Κρήτη.
Ἐπὶ τοῦ Ἄνακτός της ἦν ὁ κόσμος
- 97 σῶφρων. Καὶ ὄρος εἶχε πλήρες τότε
δασῶν, ὑδάτων· τ' ὄνομά του Ἴδη·
νῦν δ' ἐστὶν ἔρημον, ὡς ὑπὸ γήρωσ.
- 100 Εἰς πιστὸν λίκνον τοῦ υἱοῦ τὸ εἶχεν
ἐκλέξ' ἡ Ἥρα. Ἴνα δὲ τὸν κρύψῃ,
διέταξε κραυγὰς ὁσάκις κλαίει.
- 103 Ἴστατ' ἐντὸς τοῦ ὄρους μέγας γέρων,
τοὺς ὤμους στρέφων πρὸς τὴν Δαμιάτην,
βλέπων δ' εἰς Ρώμην ὡς εἰς κάτοπτρόν του.
- 106 Ἡ κεφαλὴ χρυσοῦ, λαμπροῦ ἀργύρου
εἶν' οἱ βραχίονες· χαλκοῦν τὸ στήθος
κατεσκευάσθη μέχρι τῆς ὀσφύος,
- 109 κ' ἐκείθεν κάτω ἐκλεκτοῦ σιδήρου·
ἀλλὰ ὁ ποῦς ὁ δεξιὸς κεράμου,
κ' ἐπ' αὐτοῦ μᾶλλον ἢ τοῦ ἄλλου βαίνει.
- 112 Πλὴν τοῦ χρυσοῦ, πᾶν μέλος σχίσμα ἔχει
ἐξ οὗ ἐκλείβονται κροῦνοι δακρύων,
κοιλώσαντες τὸ σπήλαιον ἐκεῖνο.
- 115 Τὸ ῥεῦμα των εἰς τὴν κοιλάδα ταύτην
Ἀγέροντα, Φλεγέθοντα καὶ Στύγα
παράγει, κ' ἡ διώρυξ του εἰσρέει

- 118 ἐκεῖ, ὅθεν ἀνάβασις οὐκ ἔστι.
 Τὸν Κοκυτὸν ἀποτελοῦσιν. Οἶον
 τὸ ἔλος, θὰ ἰδῆς. Δὲν σοὶ τὸ λέγω. »
- 121 Κ' ἐγὼ τῷ εἶπον· « Ἄν ὁ ρύαξ οὗτος
 ἀπὸ τοῦ ἡμετέρου κόσμου ῥέη,
 πῶς ἀναβρύει εἰς αὐτὴν τὴν ὄχθην; »
- 124 Ὁ δέ· « Ἐξεύρεις πῶς στρογγύλος εἶναι
 ὁ χῶρος. Κατελθὼν ἀριστερόθεν
 σὺ εἰς τὸ βάθος τοῦτο, δὲν ἐστράφης
- 127 εἰσέτι πέριξ ἅπαντος τοῦ κύκλου.
 Δι' ὃ κ' ἐάν τι νέον ἀπαντήσης,
 ἢ ὄψις σου μὴ ἔκπληξιν ἐκφράση. »
- 130 Κ' ἐγὼ, « Ποῦ εἶναι, εἶπον ὁ Φλεγέθων
 κ' ἡ Λήθη, περὶ ἧς σιγᾶς; Κ' ἐκεῖνος
 πηγάζει, λέγεις, ἐξ αὐτοῦ τοῦ ὄμβρου; »
- 133 « Εἰς ὅ,τι ἐρωτᾶς με μοὶ ἀρέσκεις,
 ἀπήντησε· τὸ ἐρυθρὸν πλὴν ὕδωρ
 βράζον, τὴν μίαν λύει ἀπορίαν.
- 136 Τὴν Λήθην θὰ ἰδῆς, ἀλλὰ τῆς τάφρου
 ἐκτὸς, ἐκεῖ ποῦ βαίνουσιν εἰς λοῦσιν
 αἱ ψυχαὶ αἵτινες μεταμελοῦνται. »
- 139 « Καιρὸς », προσέθηκεν, « ἀπὸ τοῦ δάσους
 νὰ μακρυνθῶμεν. Ἔπου μοι κατόπιν.
 Βατὸν ἐστὶ τὸ χεῖλος καὶ δὲν καίει.
- 142 Ἐπάνωθέν του σβύννονται αἱ φλόγες. »
-

ΑΣΜΑ ΙΕ΄.

- 1 Βαίνομεν ἤδ' εἰς τὴν σκληρὰν κρηπίδα,
καὶ ὁ ἀτμὸς τὸν ῥοῦν στεγάζει, ὥστε
ὑδωρ καὶ ὄχθην τοῦ πυρὸς ἐκσώζει.
- 4 Ὡς οἱ Φλανδρεῖς οἱ μεταξὺ Κασσάνης
καὶ τῶν Βρυγῶν, φοβούμενοι τὸ κύμα,
ὑποῦσι χῶμα κατὰ τῆς θαλάσσης,
- 7 καθὼς οἱ Παταυοὶ παρὰ τὴν Βρένταν,
πρὸς σωτηρίαν πόλεων καὶ πύργων,
πρὶν ἔτι θερμανθῆ ἢ Κλαρεντάνα,
- 10 τοιοῦτοι ἦσαν καὶ οἱ φραγμοὶ ἐκεῖνοι,
οὐδ' ὑψηλοὶ οὐδὲ παχεῖς ἐπίσης,
ἀλλ' ἦν ὁ κτίστης τῶν ἀριστοτέχνης.
- 13 Εἶχομεν ἤδη μακρυνθῆ τοῦ δάσους,
ὥστε οὐδὲ θὰ ἔβλεπον ποῦ ἦτον
ἀνίσως ἤθελον στραφῆ ὀπίσω.
- 16 Ἐκεῖ ἐπὶ τοῦ χείλους συναντῶσιν
ἡμᾶς ψυχαὶ πολυπληθεῖς, κα' ἐκάστη
μᾶς θεωρεῖ, ὡς εἷς τὸν ἄλλον βλέπει
- 19 τὴν νύκτα, ἐπὶ νέας τῆς σελήνης,
τὰ βλέφαρα συστέλλοντες ὀξέως,
ὡς ῥάπτῃς γέρων πρὸς βελόνῃς τρύπαν.
- 22 Οὕτω μ' ἠτένησεν ἡ συνοδία,
καὶ εἷς γνωρίσας με, κα' ἐκ τοῦ κρασπέδου
λαβὼν με, ἀνεφώνησε· « Τί θαῦμα ! »

- 25 Ἐγὼ δ', ὡς μοι ἐξέτεινε τὴν χεῖρα,
 προσέσχον πρὸς τὴν κεκαυμένην ὄψιν,
 καὶ εἰ κ' ἐκ τοῦ πυρὸς ἠλλοιωμένην,
- 28 τὴν ἀνεγνώρισεν ὁ νοῦς μου ὁμῶς·
 καὶ κλίνας πρὸς τὸ πρόσωπον τὴν χεῖρα,
 ἀπήντων· « Εἶσθ' ἐνταῦθα, Κύρ Βρουνέττε ; »
- 31 Ὁ δέ· « Μὴ δυσφορήσης, τέκνον, εἶπεν,
 ὀλίγον ὁ Βρουνέττος ὁ Λατίνης
 ἂν μετὰ σοῦ στραφῆ. Πρὸς βῆμα χῶρει. »
- 34 Κ' ἐγώ· « Παρακαλῶ δυνάμει πάση.
 Πλησίον σου, ἂν θέλῃς, θὰ καθήσω,
 ἔὰν ὁ σύνοδος μου μ' ἐπιτρέπη. »
- 37 Ὁ δ' εἶπε· « Τέκνον, ἐκ τῆς ποιμνης ταύτης
 ὅστις στιγμὴν σταθῆ, ἑκατὸν ἔτη
 θὰ φλέγηται ἄνευ ριπίδος δρόσου.
- 40 Χῶρει· θ' ἀκολουθῶ τὰς ποδίας σου,
 κ' εἶτα εἰς τὴν ἀγέλην μου θὰ ἔλθω
 τὴν τὰς βασάνους τῆς ἀποθρηνοῦσαν. »
- 43 Νὰ καταβῶ τοῦ δρόμου δὲν ἐτόλμων
 καὶ συμβαδίσω, καὶ τὴν κεφαλὴν μου
 κλίνας, ἐχώρουν ὡς ἐν εὐλαβείᾳ.
- 46 Ὁ δ' ἤρχισε· « Ποῖον συμβὰν, τίς τύχη
 σ' ἔφερ' ἐδῶ πρὸ τῆς ἐσχάτης ὥρας ;
 Τίς οὗτος ὁ τὸν δρόμον σου δεικνύων ; »
- 49 « Ἐκεῖ, εἰς τὸν φαιδρὸν ἐπάνω βίον,
 εἶπον, ἐντὸς κοιλάδος ἐπλανήθην
 πρὶν πληρωθῆ τὸ μέτρον τῆς ζωῆς μου.
- 52 Χθὲς τὸ πρωτὶ τῆ ἔστρεψα τὰ νῶτα.
 Οὗτος, φανείς μοι ὅτ' ἐπαλινδρόμουν,
 μ' ἔφερεν οἴκαδε τὸν δρόμον τοῦτον. »

- 55 Ὅ δ' ἄ' ἔπρου, εἶπεν, εἰς τὸν σὸν ἀστέρα,
 κ' ἐνδόξου δὲν θενὰ σφαλῆς λιμένος,
 ὡς ἐδιδάχθην ἐν τ' ὠραίῳ βίῳ.
- 58 Ἄν ἐνωρίς δὲν εἶχον ἀποθάνει,
 βλέπων τὸ θεῖον οὕτως εὐμενές σοι,
 θενὰ σ' ἐνίσχυον εἰς τὸ σὸν ἔργον.
- 61 Ἄλλ' ὁ κακότροπος, ἀγνώμων ὄχλος,
 ὁ πάλαι καταβάς ἐκ Φιесόλης,
 κ' ἔτι μετέχων ὄρους πῶς καὶ βράχων,
- 64 θὰ γίνῃ σὸς ἐχθρὸς ἐπ' ἀγαθῷ σου.
 Ὅρθὸν δὲ τοῦτο. Μετ' ἀγρίων πρίνων
 ποτὲ συκῆ γλυκεῖα δὲν βλαστάνει.
- 67 Τυφλοῦς ἢ παλαιὰ τοὺς λέγει φήμη,
 φθονοῦντας, φιλαργύρους, ἀγερώχους.
 Ἄπεχε τῶν ἠθῶν, τῶν ἔξεῶν των.
- 70 Καθ' ἣν τιμὴν σοὶ προορίζ' ἢ τύχη,
 τὴν πείναν ἀμφοτέρων θὰ κεντήσης.
 Ἄλλὰ μακρὰν τοῦ ρύγχους ἔστ' ὁ χόρτος.
- 73 Ἄχυρ' ἄς γίνουν ἑαυτοῖς τὰ κτήνη
 τῆς Φιесόλας, τοῦ φυτοῦ φεισθέντα
 εἰ τι φυῆ ἐκ τῆς αὐτῶν κοπρίας,
- 76 ζῶν τῷ ἱερῷ παρέχον σπόρῳ,
 τῷ τῶν Ρωμαίων, τῶν διαμεινάντων
 ἢ φωλεὰ κακίας δτ' ἐκτίσθη. »
- 79 « Ἄν ἢ εὐχὴ μου πᾶσα ἐπληροῦτο,
 τῷ ἀπεκρίθην, δὲν θὰ εἶχες ἔτι
 ἐξορισθῆ τοῦ τῶν ἀνθρώπων κύκλου.
- 82 Εἰς τὸν νοῦν ἔχω, κ' ἢ καρδία τρέφει
 τὴν πατρικὴν φιλτάτην σου εἰκόνα,
 δτε μ' ἐδίδασκες πῶς ἐν τῷ κόσμῳ

- 85 ὁ θνητὸς φθάνει εἰς ἀθανασίαν.
 Πόσον σοὶ εἶμ' εὐγνώμων, ὅσῳ ζήσω
 ἢ γλῶσσα μου θὰ φέρ' εἰς γνῶσιν πάντων.
- 88 Τοῦ βίου μου ὅ,τι προλέγεις γράφω·
 μεταξὺ ἄλλων νὰ τὸ συζητήσω
 μετὰ τῆς γινωσκούσης, ἂν τὴν φθάσω.
- 91 Τοῦτο καὶ μόνον νὰ γνωρίζης θέλω,
 ἵνα τὸ συνειδὸς μου μὴ μ' ἐλέγῃ·
 Εἶμ' ἔτοιμος εἰς πᾶν τῆς τύχης νεῦμα.
- 94 Τοιαύτη πρόβρῃσις δὲν μ' εἶναι νέα.
 Ἄς στρέφῃ ὅπως θέλει τὸν τροχὸν τῆς
 ἢ τύχῃ, ὁ ἀγρότης τὴν σκαπάνην. »
- 97 Ὁ δ' ὁδηγὸς μου πρὸς τὴν παρειάν του
 τὴν δεξιάν μεταστραφεῖς, μὲ εἶδε
 κ' εἶπε· « Καλῶς ἀκούει ὁ προσέχων. »
- 100 Διαλεγόμενοι δ' ὡς προὔχωροῦμεν
 μετὰ τοῦ Κύρ Βρουνέττου, τὸν ἠρώτων
 τίνες οἱ πρώτιστ' ἦσαν σύντροφοί του.
- 103 Ὁ δέ· « Καλὸν περὶ τινῶν νὰ μάθῃς·
 περὶ τῶν δὲ εἶν' ἡ σιγὴ βελτίων.
 Βραχὺς ὁ χρόνος διὰ τόσους λόγους.
- 106 Κληρικοὶ ἦσαν, μάθ', ἐν γένει πάντες,
 καὶ φήμην ἔχοντες ἄνδρες γραμμαμάτων,
 οὓς ἡ αὐτὴ μολύνει ἀμαρτία.
- 109 Πρισκιανὸς μετὰ τῆς φαύλης βαίνει
 ἀγέλης, καὶ Φραγκίσκος ὁ Ἀκόρσος·
 καὶ νὰ ἰδῆς, ἐὰν σ' ἐλκύ' ἡ λέπρα,
- 112 δύνασ' ἐκεῖνον, ἐν ὁ δούλων δοῦλος
 ἐξ Ἄρνου ἔπεμψεν εἰς Βακχιλλῶνα,
 κ' ἐκεῖ τὰ τεταμέν' ἀφήκε νεῦρα.

- 115 Θὰ ἔλεγον καὶ ἄλλα, πλὴν δὲν μένει
 καιρὸς νὰ βαίνω καὶ λαλῶ. Ἡ ἄμμος,
 βλέπω, ἐκεῖ νέον καπνὸν ἐκπέμπει.
- 118 Ἴδού τινες, μεθ' ὧν δὲν θέλω μείνει.
 Εἰς σὲ δὲ συνιστῶ τὸν Θησαυρόν μου.
 Ἐν τούτῳ ἔτι ζῶ. Δὲν ζητῶ ἄλλο. »
- 121 Καὶ στραφεῖς ἔτρεξεν, ὡς ἐν Βερὸνῃ
 οἱ ὑπὲρ ἄθλου σταδιοδρομοῦντες
 ὑφάσματος πρασίνου· ὡς εἰς ὁμῶς
- 124 τῶν νικητῶν, οὐχὶ τῶν ἡττωμένων.
-

ΑΣΜΑ ΙΣΤ'.

- 1 Ἦδη βομβοῦν ἠκούομεν τὸ ὕδωρ
τὸ καταρρέον εἰς τὸν ἄλλον γύρον,
ὅπως βοᾷ τῶν μελισσῶν τὸ σίμβλον,
- 4 ὁπότε τρεῖς ψυχαὶ ἀποσπασθεῖσαι
δρομαίως στίφους βαίνοντος ὁμάδῃ
ὑπὸ τὸν ὑετὸν τοῦ μαρτυρίου
- 7 πρὸς ἡμᾶς ἦλθον, κ' ἔκραζεν ἐκάστη·
« Στῆθι σὺ, ὅστις τὴν ἐνδυμασίαν
φαίνεσαι κάτοικος τῆς φαύλης γῆς μας. »
- 10 Φεῦ! εἰς τὰ μέλη των ὁποίας εἶδον
πληγὰς καυμάτων παλαιᾶς καὶ νέας!
ἔτι καὶ νῦν ἡ μνήμη των μὲ θλίβει.
- 13 Ὁ ὁδηγός, ἀκούων τὰς κραυγὰς των,
στραφεὶς μοὶ εἶπε· « Πρόσμεινε· ἀρμόζει
φιλόφρονες πρὸς τούτους νὰ δειχθῶμεν.
- 16 Τὸ πῦρ ἐὰν δὲν ἦτο τὸ τοξεῦον
ἐδῶ τὴν φύσιν, μᾶλλον εἰς σὲ πρέπει
ἢ εἰς αὐτούς, θὰ σ' ἔλεγον, νὰ σπεύσης. »
- 19 Ἰστάμεθα, ὅτ' ἤρχισαν ἐκ νέου
τὸν παλαιὸν των στίχον· προσελθόντες
δ' ἐστράφησαν ὡς εἰς τροχὸν κ' αἱ τρεῖς των.
- 22 Ὡς παλαιστῆς γυμνὸς καὶ ἠλειμμένος
τὸν ἀνταγωνιστὴν κατασκοπεύει
ζητῶν λαβὰς πρὶν συμπλεχθῶσ' εἰς πάλην,
- 25 τὰς κεφαλὰς περιδινοῦσαι οὕτως
ἔστρεφον πρὸς με, καὶ εἰς τοὺς τραχήλους
ἀεὶ ἀντεπορεύοντο οἱ πόδες.

- 28 « Τῆς λιπρᾶς χώρας ἂν ἡ ἀθλιότης
ἐξουθενίζ᾽ ἡμᾶς παρακαλοῦντας »,
εἶπεν ὁ εἷς, γυμνός, ἡσβολωμένος,
- 31 « ἡ φήμη κᾶν ἡμῶν ἄς σὲ μαλάξῃ
νὰ μᾶς εἰπῆς τίς εἶ, ὥστε τοὺς ζῶντας
πόδας νὰ σύρῃς ἀσφαλῶς εἰς ἄδου.
- 34 Αὐτός, ᾧ, βλέπεις, ἔπομαι κατ' ἔχνος,
καίτοι γυμνός κ' ἐκδεδαρμένος βαίνων,
ἦν μείζονος βαθμοῦ τοῦ ὄν νομίζεις·
- 37 ἦν ἔγγονος τῆς ἀγαθῆς Γαλδράδας,
καὶ Γιδογέβρας ἐκαλεῖτο. Πλεῖστα
κατώρθωσαν τὸ ξίφος καὶ ὁ νοῦς του.
- 40 Ὅ μετ' ἐμὲ πατῶν τὴν ἄμμον εἶναι
ὁ Τεγγιαῖος Ἀλδοβράνδης. Τούτῳ
προσῆκε φήμη μείζων ἐν τῷ κόσμῳ.
- 43 Ἐγὼ δ' ὁ συσταυρούμενος ἐκείνοις,
Ἰάκωβος ὁ Ρουστικούκης ἤμην.
Ἡ βλάβη μου ἦν ἡ σκληρὰ γυνή μου. »
- 46 Ἐὰν τὸ πῦρ νὰ φοβηθῶ δὲν εἶχον,
θὰ ὤρμων ἐκεῖ κάτω μεταξύ των·
ὁ ὀδηγὸς θὰ μοὶ τὸ συνεχώρει.
- 49 Ἀλλὰ ὁ φόβος μὴ καῶ ἐνίκα
τὴν ἀγαθὴν μου θέλησιν, ποθοῦντος
ἐντὸς νὰ τοὺς ἐγκλείσω τῆς ἀγκάλης.
- 52 Κ' ἤρχισα· « Ὅ αἰσθάνομαι οὐδόλως
εἶν' ἐξουθένισις· δι' ὑμᾶς λύπη
κατέχει με, — καὶ ἔσται μοι χρονία, —
- 55 ἐξ ὅτου ὁ διδάσκαλος μοὶ εἶπε
λόγους, ἐξ ὧν ἐνόησα τοιούτους
ἄνδρας ἐνταῦθα ὅτι θ' ἀπαντήσω.

- 58 Εἶμ' ἐκ τῆς χώρας σας, καὶ μετ' ἀγάπης
τὰ ἔργα σας καὶ τὰ ὀνόματά σας,
τὰ ἔντιμα, ἤκουσα κ' ἐφαντάσθην.
- 61 Οὐχὶ χολὴν, ζητῶ τὰ γλυκᾶ μῆλα,
ἃ μ' ὑπεσχέθη ἀψευδῆς προστάτης.
Πλὴν πρὶν, νὰ καταβῶ πρέπ' εἰς τὸ κέντρον. »
- 64 « Καὶρὸν πολὺν τὸ σῶμα ἢ ψυχὴ σου
νὰ ὀδηγῇ, » ἐκεῖνος ἀπεκρίθη,
« καὶ μετὰ σὲ ἡ φήμη σου νὰ λάμπη!
- 67 εἶπέ ἄν εἰς τὴν πόλιν μας οἰκῶσιν
εὐγένεια, ἀνδρεία, ὅπως ᾧκουν,
ἢ ἄν ἐξέλιπον ἐξ ὀλοκλήρου.
- 70 Ὁ Γουλιέλμος Βορσιέρος, ὅστις
ἐκεῖ πενθεῖ μετὰ τῶν ἄλλων βαίνων,
πολλὰ τὰ λυπηρὰ μᾶς διηγεῖται. »
- 73 « Νέα φυλὴ καὶ στιγμιαῖα κέρδη
παρήγαγόν σοι τύφου ἀκρασίαν,
ὦ Φλωρεντία, δι' ἣν ἤδη κλαίεις, »
- 76 ἀνέκραξα, τὴν ὄψιν ἄνω στρέψας·
Οἱ τρεῖς δ' ἀκούσαντες τοῦ λόγου, εἶδον
ἀλλήλους, ὡς ὁ ἀληθῆ ἀκούων·
- 79 « Ἄν πάντοτ' εὐχερὲς σοὶ εἶν' ἐπίσης,
εἶπον, τοῖς ἄλλοις ν' ἀπαντᾷς εἰς χάριν,
εὐδαίμων εἶ, ὁ λέγων ὡς δοξάζεις.
- 82 Ἄλλὰ τοῦ ζόφου ὅτε θὰ ἐξέλθης,
καὶ τοὺς ωραίους θὰ ἰδῆς ἀστέρας,
καὶ ἀγαλλόμενος θὰ λέγῃς « ἤμην »,
- 85 ὁμίλει καὶ περὶ ἡμῶν τοῖς ἄνω. »
Ἐλυσαν τότε τὸν τροχὸν, κ' οἱ πόδες
αὐτῶν φευγόντων ὡς ὑπόπτερ' ἦσαν,

- 88 καὶ πρὶν ἀμῆν τις φθάσῃ νὰ προφέρῃ,
ἢ δ' εἶχον ἀφανεῖς ἐκεῖνοι γίνει.
Ν' ἀπέλθ' ἠθέλησεν ὁ κύριός μου·
- 91 ἐγὼ δ' εἰπόμην, κ' ἐν βραχεῖ πλησίον
εἰς τὸ βοῶν ἤλθομεν ὕδωρ, ὥστε
δυσκόλως ἠκουόμεθα λαλοῦντες.
- 94 Καθὼς ὁ ποταμὸς ὁ τὴν ὁδὸν του
ἐξ ἕω τέμνων, ἐκ τοῦ ὄρους Βέσου
εἰς τὴν λαιὰν πλευρὰν τῶν Ἀπενίνων,
- 97 καλούμενος δ' Ἀκουακήτας ἄνω,
εἰς τὴν βαθεῖαν κοίτην καταρρέει,
κ' εἰς Φόρλι τοῦ ὀνόματος στερεῖται,
- 100 βομβεῖ ἐκεῖ ἐπὶ Σὰν Βενεδίχτου,
κ' ἐξ Ἀλπεων βυθίζεται ἀθρόος
ὅπου διὰ χιλίους εἶναι τόπος,
- 103 ὁμοίως ἐκ τῆς ἀπορρώγος ὄχθης
ἀντηχοῦν εὔρομεν τὸ μέλαν ὕδωρ,
ὥστ' ἐν βραχεῖ ἐβλάβ' ἢ ἀκοή μας.
- 106 Ἦμην σχοινίον περιεζωσμένος,
δι' οὗ εἶχον ἐλπίσει νὰ συλλάβω
τὸν ποικιλόδερμον ἐκεῖνον πάρδον.
- 109 Λύσας αὐτὸ ἐκ τῆς ἐμῆς ὀσφύος
κατὰ τὴν προσταγὴν τοῦ ὀδηγοῦ μου,
τὸ εἰλιξα καὶ ἔδωκα εἰς τοῦτον.
- 112 Ὅ δὲ πρὸς δεξιὰ ἐστράφη τότε,
κ' ἐτίναξεν αὐτὸ μακρὰν τοῦ χείλους,
εἰς τοῦ βαράθρου τὸν βαθὺν πυθμένα.
- 115 « Νέον τι πρέπει πάντως νὰ ἐμφαίνῃ, »
ἐσκέφθην κατ' ἐμέ, « τὸ νέον βλέμμα
ὁ ρίπτει τοῦ ἡγέτου μου τὸ ὄμμα. »

- 118 Περίσκεψις ὦ ! πόση ἀπαιτεῖται
παρὰ τῶν μὴ βλεπόντων μόνον ἔργα,
ἀλλὰ καὶ εἰς τὸν νοῦν ἐμβαθυνόντων !
- 121 Μοὶ εἶπε· « Θὰ ἰδῆς ταχέως ἄνω
ὅ,τι προσμένω κ' ἐν ὄνειρῳ βλέπεις.
Εἰς τὸ σὸν βλέμμα πρέπει ν' ἀνακύψη.
- 124 Εἰς ἀληθείας ψευδομόρφους πρέπει
νὰ κλείη ὅστις δύναται τὰ χεῖλη
Δὲν εἶναι σφάλμα, φέρουν ὅμως αἴσχος.
- 127 Πλὴν τοῦτο δὲν σιγῶ. Τοὺς στίχους
τῆς κωμωδίας ταύτης ἐπομνύω,
(εὐμενῆς εἴης τούτοις, ἀναγνώστα !)
- 130 ὅτ'εἰς τὸν ζοφερόν, πυκνὸν ἀέρα
μορφὴν πρὸς τ' ἄνω νηχομένην εἶδον,
καὶ τῇ ἀτρομωτέρα φρενὶ τέρας,
- 133 ὡς στρέφεται ὅστις κατέδου, λύσων
ἄγκυραν, ἥτις εἰς σκοπέλους δάκνει
ἢ ἄλλο ὑποβρύχιον, κ' ἐκτείνει
- 136 ἄνω τὰς χεῖρας, καὶ τοὺς πόδας ἔλκει.
-

ΑΣΜΑ ΙΖ'.

- « Ἴδου τὸ τέρας, τὸ οὐρανὸν ὀξεῖαν
 ἔχον, καὶ θαυσιον ὄρη, τείχη, δπλα'
 ἰδοὺ ἐκεῖνο, ὃ τὸ πᾶν μολύνει. »
- 4 Τοιαῦτά μοι εἰπὼν ὁ ὁδηγός μου,
 τῷ ἔνευσε νὰ ἔλθῃ πρὸς τὴν ἄκραν
 τὴν ποδοπάτητον, τὴν μαρμαρίνην.
- 7 Τὸ δυσειδὲς δὲ ἰνδαλμα τοῦ δόλου
 προσῆλθε μέχρι κεφαλῆς καὶ στήθος·
 δὲν ἔφερε τὴν κέρκον δ' εἰς τὴν ὄχθην.
- 10 Τὴν ὄψιν εἶχεν ὡς δικαίου ὄψιν·
 τόσον ἦν λείον ἔξωθεν τὸ δέρμα·
 ἀλλ' ὡς δρακόντων τὸν κορμὸν τὸν ἄλλον.
- 13 Βράγχια δύο λάσια ὡς μάλης,
 καὶ νῶτα εἶχε, στήθος καὶ λαγῶνας
 κατάστικα δ' ὄζων καὶ τροχίσκων.
- 16 Κρόκας καὶ στήμονας ποικιλωτέρους
 δὲν πλέκουσιν οἱ Τάρταροι κ' οἱ Τοῦρκοι,
 οὐδ' εἰς ὑφάσματα τῆς ἡ Ἀράχνης.
- 19 Καθὼς αἱ λέμβοι εἰς τὴν ὄχθην μένουσιν,
 ἐπὶ γῆς μέρος, μέρος δ' εἰς τὸ ὕδωρ·
 ὡς παρὰ Γερμανοῖς τοῖς πολυφάγοις
- 22 κάστωρ ὀκλάζων θήραν ἐνεδρεῦει,
 ὁμοίως τὸ κακὸν θηρίον ἔστη
 εἰς τὴν πετρώδη παρυφὴν τῆς ἄμμου,
- 25 κ' εἰς τὸ κενὸν ἐκίνει τὴν οὐρανὸν του,
 τὴν ἰοβόλον ἀνυψοῦν ψαλλίδα,
 ὀπλιζοῦσαν αὐτὴν ὡς τὸν σκορπίον.

- 28 Ὁ ὁδηγός μου εἶπεν· « Ἡ ὁδός μας
 νὰ στραφῆ τώρα πρέπει ἐπ' ὀλίγον,
 ὅπου τὸ φαῦλον ναυλοχεῖ θηρίον. »
- 31 Κατήλθομεν πρὸς δεξιὸν ἀγκῶνα,
 καὶ βήματα ὡς δέκα εἰς τὴν ὄχθην
 ἔβημεν, ἄμμον φεύγοντες καὶ φλόγας.
- 34 Καὶ ὅτ' ἐφθάσαμεν παρὰ τὸ τέρας,
 νὰ κάθηνται ἐπὶ τῆς ἄμμου εἶδον
 ἀνθρώπους, τοῦ στενώματος πλησίον.
- 37 Καὶ ὁ ἡγέτης, « Ἴνα ἔχης, εἶπε,
 πλήρη τὴν γνῶσιν καὶ τοῦ γύρου τούτου,
 ὑπαγ' ἐκεῖ, τί πράττουσιν ἰδέ τους.
- 40 Ἔστωσαν δὲ ὀλίγοι σου οἱ λόγοι.
 Ἐν τούτοις μετὰ ταύτης θά λαλήσω,
 νὰ μᾶς δανείσῃ τοὺς στερροὺς τῆς ὤμου. »
- 43 Οὕτως εἰς τ' ἄκρα τοῦ ἐβδόμου κύκλου
 ἔμεινα μόνος ἄνω, ὅπου ἦσαν
 καθήμενοι οἱ τεθλιμμένοι ἄνδρες.
- 46 Ὁμίλ' ἢ λύπη εἰς τοὺς ὀφθαλμούς των,
 καὶ διὰ τῶν χειρῶν ἔνθεν κᾶκειθεν
 ἀπειργον τοὺς ἀτμούς, τὸ φλέγον χῶμα.
- 49 Ἄλλως αὐτῶν δὲν πράττουσιν οἱ κύνες
 τὸ θέρος δι' ὀνύχων καὶ ὀδόντων,
 ἂν φύλλαι, μυῖαι, σκνίπες τοὺς δαγκάνουν.
- 52 Ὡς δ' ἔστρεψα ἐπὶ τινὰς τὸ βλέμμα,
 ἐφ' ὧν τὸ πῦρ τὸ βασανίζον πίπτει,
 εἶδον πῶς μ' ἦσαν ἄγνωστοι, ἀλλ' ὅτι
- 55 περὶ τὸν τράχηλον εἶχον σακκία
 ἄλλων χρωμάτων καὶ σημάτων ἄλλων,
 καὶ ταῦτα ἔτερπον τοὺς ὀφθαλμούς των.

- 58 Ὡς δὲ περιηρχόμενῃ αὐτοὺς βλέπων,
εἰς κίτρινον σακίον σῆμα εἶδον
κυανοῦν, ὄψιν λέοντος καὶ σχῆμα.
- 61 Καὶ περαιτέρ' ὡς ἔφερα τὸ βλέμμα,
εἶδον ἐν ἄλλο, ὄλον αἱματόχρουν.
Τὸ σῆμα χῆν λευκότερος βουτύρου.
- 64 Ἐπὶ λευκοῦ σακκίου ἔχων ἄλλος
ἔγγυον σὺν, ἧς κυανοῦν τὸ χρῶμα,
μ' εἶπε· « Τί θέλεις εἰς αὐτὴν τὴν τάφρον ;
- 67 Ἄπελθε· ὁμῶς ἀφ' οὗ ζῆς, κὰν μάθε
ὁ γείτων Βιταλιανὸς πῶς θέλει
καθῆσ' εἰς τὴν ἀριστερὰν πλευράν μου.
- 70 Παδουανὸς παρὰ τοῖς Φλωρεντίνοις
Εἰμί. Τὰ ὦτα συγχνοσγίζοντες μου,
κράζουσι· « Ἐλθέτ' ὁ ὕπατος ἱππότης,
- 73 ὁ φέρων τρία ῥάμφ' εἰς τὸ σακκίον ! »
Συστρέψας δὲ τὸ στόμα, ἔξω σύρει
τὴν γλωσσαν, ὥσπερ βοῦς τὴν ῥῆνα λείχων.
- 76 Ἐγὼ δ' ἐκ φόβου μὴ ὀργίσω μένων
τὸν παραγγείλαντα βραχὺ νὰ μείνω,
ἔστράφην πρὸς ψυχὰς τὰς κεκμηκυίας.
- 79 Τὸν δ' ὀδηγόν μου εἶδον ἀναβάντα
ἐπὶ τὰ νῶτα τοῦ φρικτοῦ θηρίου,
καὶ μ' εἶπε· « Θάρρος τώρα καὶ ἀνδρείαν !
- 82 Τοιαύτη κλίμαξ θὰ μᾶς φέρῃ κάτω.
Ὅπισω μου ἀνάβα, καὶ θὰ εἶμαι
ἐν μέσῳ, μὴ σὲ βλάβῃ ἡ οὐρά του. »
- 85 Ὡς δὲ ἐγγίζη τεταρταίου ῥῆγος,
καὶ βάπτωνται οἱ ὄνυχες, ὁ πάσχων
τρέμει, καὶ μόνον τὴν σκιὰν ἂν βλέπη,

- 88 τοιοῦτος ἐγενόμην ταῦτ' ἀκούσας·
 πλὴν τὴν αἰδῶ ἤσθάνθην, τὴν ποιούσαν
 ἀνδρεῖον δοῦλον πρὸ ἐσθλοῦ κυρίου.
- 91 Ἐκάθησα εἰς τοὺς εὐρεῖς του ὤμους.
 Νὰ εἰπῶ ἤθελον, — ἀλλ' ἡ φωνή μου
 ἐξέλιπεν, — « ἐναγκαλίσθητί με. »
- 94 Ἐκεῖνος πλὴν, ὅστις καὶ πρὶν ἐπάνω
 μ' ἐστήριζ' εὐσθενῶς, καθὼς ἀνέβην
 μ' ἔλαβε καὶ μ' ἐκράτ' εἰς τὴν ἀγκάλην,
- 97 κ' εἶπε· « Προχώρει τώρα, Γηριόνη!
 Γύρους πλατεῖς, κατάβασιν βραδεῖαν!
 Τὸ νέον βᾶρος ἐνθυμοῦ ὃ φέρεις. »
- 100 Ὡς ἀποσπᾶται τῆς ἀκτῆς ἡ λέμβος
 ὀπίσ' ὀπίσω, ἅμα ἐμακρύνθη
 καὶ ἑαυτὸ ἐλεύθερον ἤσθάνθη,
- 103 τὴν οὐρὰν στρέψαν ὅπου ἦν τὸ στῆθος,
 ὡς ἔγγελυς τὴν ἔτεινε κ' ἐκίνει,
 κ' αἰ πτέρυγες ἀέρα συνεφόρουν.
- 106 Δὲν ἦν, νομίζ', ὃ φόβος μείζων ὅτε
 ἀφῆκεν ὃ Φαέθων τὰς ἡνίας,
 ἐξ οὗ ὃ οὐρανὸς, φαίνεται', ἐφλέχθη,
- 109 οὐδ' ὅτε, τοῦ κηροῦ καταβρυέντος,
 ὃ πτωχὸς Ἴκαρος ἀπεπτερώθη,
 κ' ἔκραξεν ὃ πατήρ· « Κακῶς ὀδεύεις! »
- 112 ἦ ὃ ἐμὸς, ὡς εἶδον πανταχόθεν
 νὰ μὲ κυκλῆ ἄῆρ, καὶ πᾶσα θεά
 νὰ μοὶ ἐκλίπη, πλὴν τῆς τοῦ θηρίου.
- 115 Νήχεται τοῦτο κυκλικῶς καὶ βάδην
 κατιόν· μόνον δ' ὃ ἄῆρ κατ' ὄψιν
 καὶ κάτωθεν πῶς μ' ἔπνεεν ἐνόουν.

- 118 Τὸν καταρράκτην ἤδη δεξιόθεν
 ἤκουον φοβερῶς εἰς βάθ' ἤχοῦντα,
 δι' ὃ καὶ ἔκλινα τὰς ὄψεις κάτω·
- 121 ἀλλ' ἐροβήθην μάλλον, εἰς τὸ χάσμα
 φλόγας ἰδῶν καὶ κλαύματα ἀκούσας·
 δι' ὃ καὶ τρέμων ὄλος συνεστάλην·
- 124 καὶ ὅτι πρὶν δὲν ἔβλεπον, τότε εἶδον,
 πῶς κατηρχόμεθα ἐν κύκλῳ, μέσον
 δεινῶν φρικτῶν, πάντοθεν προσιόντων.
- 127 Ὡς ὁ ἰέραξ ὁ μακρὰν πετάξας,
 χωρὶς πτηνὸν ἢ δέλεαρ νὰ εἶδεν,
 ὥστ' ἐκφωνεῖ ὁ θηρευτῆς, « ἄ! πίπτεις! »
- 130 κατέρχεται καμῶν, ἀλλ' ὀξυπέτης,
 διὰ πυκνῶν καμπῶν ἐν ἀποστάσει
 τοῦ θηρευτοῦ καθέζεται δυσθύμως,
- 133 ὁ Γηριόνης οὕτω καταθεῖς μας
 πεζοὺς εἰς τοῦ κρημνοῦ τὰς ὑπωρείας,
 ἀπαλλαγεῖς τοῦ ἡμετέρου βάρους,
- 136 ἔφυγεν, ὡς ἀπὸ χορδῆς τὸ βέλος.

ΑΣΜΑ ΙΗ΄.

- 1 Κακόβοθρος καλεῖτ' ἐν Ἄδου τόπος.
 Λίθινος πᾶς ἐστὶ καὶ σιδηρόχρους,
 ὄπως προσέτι κ' ἡ φραγὴ ἡ περίξ.
- 4 Ἐν μεσαιτάτῳ τοῦ κακοῦ πεδίου
 φρέαρ βαθὺ κ' εὐρὺ οὐχ ἥττον χαίνει.
 Τὸ εἶδός του ἄλλοῦ θὰ ἱστορήσω.
- 7 Στρογγύλος εἶναι καὶ ὁ μένων χῶρος
 ἀπ' αὐτοῦ μέχρι τῆς τραχείας ὄχθης,
 κ' εἰς δέκα διακρίνεται κοιλάδας.
- 10 Ὅποιαί εἰς ὀχύρωσιν φρουρίων
 αἱ τάφροι περιβάλλουσαι τὰς τάφρους,
 τὸ σχῆμα εἰς τὴν χῶραν χορηγοῦσι,
 13 τοιοῦτο ἀπεικόνιζον καὶ αὐταί.
 Καὶ ὡς οἱ πύργοι ἀπὸ τῶν πυλῶν των
 μέχρι τῆς ὄχθης ἔχουσι γεφύρας, -
- 16 οὕτως ἀπ' ἄκρου τοῦ κρημοῦ διήρουν
 τὰς τάφρους ταύτας καὶ τὴν ὄχθην βράχοι
 οὓς ἔτεμνε τὸ φρέαρ καὶ συνῆπτεν.
- 19 Εἰς ταύτην μᾶς ἀπέσεισε τὴν θέσιν
 ὁ Γηριόνης. Πρὸς λαϊὰ δ' ἐστράφη
 ὁ ποιητής, κ' ἐγὼ αὐτοῦ κατόπιν.
- 22 Δεξιῶς δ' εἶδον νέας θλίψεις, νέας
 βασάνους, νέους βασανιζομένους,
 ὑφ' ὧν ὁ πρῶτος βόθρος ἐπληροῦτο.
- 25 Γυμν' ἦσαν κάτω οἱ κεκολασμένοι.
 Τινὲς ἡμῖν κατέναντι ἐχώρουν,
 οἱ δ' ἄλλοι μεθ' ἡμῶν, ταχυβατοῦντες,

- 28 ὡς ὁ Ῥωμαῖος εἰς τὰς πανηγύρεις
 διὰ τὸ πλῆθος κανονίζει τίνι
 τὴν γέφυραν νὰ διαβῶσι τρόπῳ,
 31 κ' ἔνθεν ὁρῶσι πάντες πρὸς τὸν πύργον,
 καὶ πρὸς τὸν Ἅγιον χωροῦσι Πέτρον,
 ἐτέροθεν δὲ βαίνουσι πρὸς τ' ὄρος.
- 34 Ὡδε κάκεισε εἰς τοὺς βράχους εἶδον
 δαίμονας κεραοὺς, μαστιγοφόρους,
 σκληρῶς αὐτοὺς κτυπῶντας εἰς τὰ νῶτα.
- 37 Εἰς τὰς πληγὰς τὰς πρώτας, πῶς τὰ σκέλη
 ἤγειρον! Καὶ οὐδεὶς τῶν νὰ προσμείνη
 ἤθελε τὰς δευτέρας καὶ τὰς τρίτας.
- 40 Ὡς ἔβαινον, ἀπήντησε τὸ βλέμμα
 ἐνὸς τὸ βλέμμα μου, κ' ἐντὸς μου εἶπον
 « Αὐτοῦ ἡ ὄψις δὲν μοι εἶναι νέα, »
- 43 κ' ἠτένισα αὐτὸν, νὰ τὸν γνωρίσω.
 Ὁ δὲ γλυκὺς μου ὁδηγὸς ἐστάθη,
 κ' ἐπέτρεψε νὰ ὀπισθοπορήσω.
- 46 Ὁ μαστιγίας νὰ κρυβῆ νομίζων,
 τὸ βλέμμα ἔρριψεν εἰς γῆν. Εἰς μάτην,
 διότι εἶπον· « Σὺ ὁ χάμῳ βλέπων,
- 49 ψευδὴς ἐὰν δὲν εἶναι ἡ μορφή σου,
 εἶσ' ὁ Βενέδικτος Κακηνεμίκος.
 Τί σ' ἔφερεν εἰς τὰς δριμείας ἄλμας; »
- 52 Ὁ δ' εἰς ἐμέ· « Τὸ λέγω δυσαρέστως,
 πλὴν μὲ βιάζει ὁ σαφὴς σου λόγος,
 ἀναπολῶν μοι τὸν ἀρχαῖον κόσμον.
- 55 Ἦμην ἐγὼ ὁ τὴν καλὴν Γισόλαν
 τοῖς πόθοις παραδοὺς τοῦ Μαρχεσίου,
 ἔπως καὶ ἂν ὁ λόγος ἄλλως λέγη.

- 58 Δέν εἶμαι μόνος Βονονός δ κλαίων
 ἔνταῦθα· Εἶναι τόσον αὐτῶν πλῆθος,
 ὅσοι δέν ἔμαθον « Σίπα » νά λέγουν
- 61 τοῦ Ῥένου μεταξὺ καί τῆς Σαβένης.
 Πιστήν ἂν θέλῃς τούτου μαρτυρίαν,
 ἡ φιλοχρηματία μας τήν δίδει. »
- 64 Λαλοῦντα τόν ἐκτύπησεν εἰς δαίμων,
 καί εἶπε· « Φεῦγε, μαστροπέ ! Γυναίκας
 δέν ἔχομεν ἔνταῦθα πωλουμένας. »
- 67 Ἐγὼ δ' ἀπῆλθον πρὸς τόν συνοδόν μου,
 καί βήματα μᾶς ἔφερον ὀλίγα
 ὅπου προεῖχε βράχος τῆς κρηπίδος.
- 70 Κούφως αὐτοῦ τήν ῥάχιν ἀναβάντες,
 ἐστράφημεν πρὸς δεξιᾶ, καί τούτους
 ἀφήκαμεν τοὺς αἰωνίους κύκλους.
- 73 Ὅτε δ' ἐφθάσαμεν ὅπου κοιλοῦται
 κάτω, εἰς δίοδον τοῖς μαστιγίαις,
 ὁ ὁδηγός μοι εἶπε· « Στήθι, στρέψον
- 76 τὸ βλέμμα πρὸς τοὺς ἀγενεῖς τοὺς ἄλλους,
 ὧν σὺ τὸ πρόσωπον δέν εἶδες ἔτι,
 διότι μεθ' ἡμῶν αὐτοὶ προὔχῳρουν. »
- 79 Ἐπὶ τῆς παλαιᾶς γεφύρας εἶδον
 τοὺς ἐρχομένους ἐκ τοῦ ἄλλου μέρους,
 οὓς ὡς τοὺς ἄλλους ἐκρεούργ' ἡ μᾶστιξ.
- 82 Ὁ κύριός μου, πρὶν ἢ ἐρωτήσω,
 μ'εἶπεν· « Ἴδὲ τόν μέγαν ὅστις βαίνει
 ἀδάκρυτος, ὡς φαίνεται, ἐκ τῶν πόνων.
- 85 Πῶς ἔχει ἡγεμονικὴν τὴν ὄψιν !
 Εἶν' ὁ Ἰάσων, τόλμη καί φρονήσει
 ἀρπάσας παρὰ τοῖς Κολχοῖς τὸ δέρας.

- 88 Καταχθεις εἶτα εἰς τὴν νῆσον Λῆμον,
 ὅπου θρασεῖται, ἀσεβεῖς γυναῖκες
 ἐφόνευσαν τοὺς ἄρρένας τῶν πάντας,
 91 διὰ σημείων κ' ἐπιπλάστων λόγων
 ἠπάτησε τὴν νέαν Ὑψιπύλην,
 προαπατήσασαν πάσας τὰς ἄλλας,
 94 καὶ τὴν ἀφῆκεν ἔγγυον καὶ μόνην.
 Τὸ ἔγκλημά του οὕτω τιμωρεῖται,
 κ' ἡ Μήδεια ἀντεκδικεῖτ' ἐπίσης.
 97 Μετ' αὐτοῦ βαίνουσ' οἱ ἀπατεῶνες.
 Ἄρκει νὰ μάθῃς ταῦτα ἐκ τοῦ πρώτου
 βόθρου, καὶ τῶν ἐκεῖ κολαζομένων.»
 100 Ἦμεθα νῦν ὅπου στενὸς ὁ δρόμος
 διασταυροῖ τὴν ὄχθην τὴν δευτέραν,
 ἐτέραν κάμπτων ἐπ' αὐτῆς ἀψίδα.
 103 Ἦκούσαμεν δὲ πλῆθος κλαυθμηρίζον
 εἰς ἄλλον βόθρον· ἤσθμαινε κ' ἐφύσα
 καὶ τοῖς ἰδίοις γρόνθοις ἐκτυπᾶτο.
 106 Τοὺς βράχους ἐπεκάλυπτεν ἰδρῶς τις
 ἐκ πυκνουμένων τῶν ἀτμῶν τοῦ βάθους,
 δυσαρεστῶν καὶ ὀφθαλμοῦς καὶ ῥῖνα.
 109 Ὁ δὲ πυθμὴν ἦτο βαθὺς τοσοῦτον,
 ὥστ' ἵνα τὸν ἰδῶμεν, ἔδ' εἰς ἄκραν
 τοῦ βράχου τὴν ἀψίδα ν' ἀναβῶμεν.
 112 Ἀνήλθομεν ἐκεῖ, καὶ εἰς τὸ βάθος
 εἶδον πολλοὺς εἰς βάλτον, φαινομένην
 ὡς προϊὸν κοπρῶνος ἀνθρωπίνου.
 115 Σκοπῶν δ' ἐκεῖ, κεκοπρισμένην τόσον
 κεφαλὴν εἶδον, ὥστ' ἐζήτουν μάτην
 ἂν λαϊκοῦ, ἢ κληρικοῦ ἂν ἦτον.

- 118 Ὅ δ' ἔκραξε· « Τί ἔχεις ν' ἀτενίζης
μαῖλλον ἐμὲ ἢ τοὺς λοιποὺς δυσώδεις ; »
Κ' ἐγώ· « διότι, ἂν δὲν ἀπατῶμαι,
121 σ' εἶχον ἰδεῖ στεγνὴν ἔχοντα κόμην,
Ἄλέξιον Ἰντερμινῆν ἐκ Λούκκης.
Δι' ὃ ὑπὲρ τοὺς ἄλλους σὲ κυττάζω. »
- 124 Ὅ δ' εἶπέ μοι, τὴν κολοκύνθην τύπτων·
« Μ' ἐβύθισαν ἐδῶ αἱ κολακεῖαι,
ὧν οὐποτε ἡ γλῶσσά μου ἀπηύδα. »
- 127 Ὅ δ' ὀδηγός μου· « Βύθισον, μοὶ εἶπε,
τὸ βλέμμα σου ὀλίγον περαιτέρω,
καὶ κατὰ πρόσωπον ἰδὲ ἀκόμη
130 τὴν ρυπαρὰν, τὴν φαλακρὰν ἐταίραν,
διὰ σαπρῶν ὀνύχων ξεομένην,
ὀκλάζουσαν, ἀνισταμένην πάλιν.
- 133 Εἶν' ἡ Θαις ἡ πόρνη, ἡ εἰποῦσα
τῷ ἐραστῇ τῆς ἐρωτῶντι· « Εὖρον
παρὰ σοὶ χάριν ; » — « Θαυμασιωτάτην. »
- 136 Ἄλλ' ἤδη ὅσα εἶδομεν ἀρκοῦσι.
-

ΑΣΜΑ ΙΘ'.

- 1 ὦ Σίμων μάγε, φαῦλοι ὀπαδοί του
σεῖς οἱ τὰ θεῖα, τῆς ἀγαθοσύνης
σύζυγ', ἀντὶ χρυσοῦ καὶ ἀργυρίου
- 4 ἄπληστοι ἐκπορνεύοντες, νῦν ὦρα
καὶ διὰ σᾶς ἡ σάλπιγξ νὰ ἠχήσῃ,
διότι εἴσθε εἰς τὸν τρίτον βόθρον.
- 7 Ἡμεθα ἄνω τοῦ κατόπιν τύμβου,
ἐν μεσαιτάτῳ ἀκριβῶς τοῦ βράχου,
καθ' ὃ αὐτὸς εἰς θόλον κορυφούται.
- 10 Θεία σοφία, οἷα ἡ σὴ τέχνη
ἐν οὐρανῷ, τῇ γῆ, τῷ κακῷ κόσμῳ!
Πόσον δικαίας μοίρας διανέμεις!
- 13 Εἰς τὰ πλευρὰ κ' εἰς τὸν πυθμένα εἶδον
τὰς μελανώχρους πέτρας ὀπῶν πλήρεις
στρογγύλων, ὄλων τοῦ ἰδίου πλάτους.
- 16 Στενωτέραι δὲν ἦσαν οὐδὲ μείζους,
θαρρῶ, ἀφ' ὅ, τ' οἱ ἐν τῷ Ἰωάννου
ναῶ, εἰς χρῆσιν τῶν βαπτιστηρίων.
- 19 Ἐθραυσα τούτων πρὸ ἐτῶν τὴν μίαν
ἐκεῖ, πνιγόμενόν τινα ἀκούσας.
Αὐτ' ἡ σφραγὶς ἀπάτης ἐξαγέτω.
- 22 Ἐκάστου τῶν στομίων των ἐξείχον
κολαζομένων πόδες, μέχρι μόνον
γαστροκνημίας· τ' ἄλλα ἦσαν ἔσω.
- 25 Ἐαίοντο τὰ δύο πέλματά των,
καὶ οἱ ἄρμοί των ἰσχυρῶς ἐσχίρτων,
ὥστε δεσμούς θὰ ἔθραυον καὶ κάλους.

- 28 Καθῶς εἰς ἐλαιόχριστον πᾶν πράγμα,
ἐπιπολῆς τὸ καίουσιν αἱ φλόγες,
οὕτως αὐτοὺς ἐκ πτέρνης εἰς δακτύλους.
- 31 « Ἠγέτα, τίς ἐκεῖνος ὁ ἀσπαίρων
καὶ πάσχων ὑπὲρ πάντας τοὺς ἑτέρους,
εἶπον, καὶ οὐ ἢ φλόξ ἐρυθροτέρα ; »
- 34 Ὁ δέ· « Ἄν θέλῃς νὰ σὲ φέρω κάτω
διὰ τοῦ βαθυτέρου τούτου βράχου,
θὰ μάθῃς παρ' αὐτοῦ τίς καὶ τί πράξας. »
- 37 Κ' ἐγώ· « Μ' ἀρέσκει ὅ,τι σοὶ ἀρέσκει.
Σὺ εἶσαι Κύριός μου· Θέλησίς μου
ἢ θέλησίς σου· Κἂν σιγῶ, νοεῖς με. »
- 40 Εἰς τὴν τετάρτην τότε τῶν κρηπίδων
ἀριστερῶς κατέβημεν στραφέντες
εἰς τὸν διάτρυτον στενὸν πυθμένα.
- 43 Δὲν μὲ ἀφήκεν ὁμοῦς τῆς πλευρᾶς του
ὁ ὁδηγός, ὡς μ' ἔφερε πλησίον
τοῦ πρὸς τοὺς πόνους τῶν κνημῶν θρηνοῦντος.
- 46 « Ὅστις ἂν εἶσαι σὺ ὁ ἄνω κάτω
ὡς πάλος ὢν ἐμπεπηγμένος, εἶπον,
ἂν ἠμπορῆς, εἶπέ μοι μίαν λέξιν. »
- 49 Ἰστάμην δ' ὅπως πονηροῦ φονέως
πνευματικὸς, ὃν καὶ ταφεῖς φωνάζει
αὐτὸς, τὸν θάνατον ἰν' ἀναβάλλῃ.
- 52 Ὁ δ' ἐκραξε· « Τόσον ταχέως ἤλθες,
ὦ Βονιφάτιε, τόσον ταχέως ;
Ἔτη τινὰ τὸ γράμμα μου ἐψεύσθη.
- 55 Τῶν θησαυρῶν πῶς ; ἤδη ἐκορέσθης,
δι' οὐς ἀρπάσας τὴν καλὴν κυρίαν
ἐτόλμησας καὶ νὰ τὴν ἀτιμάσῃς ; »

- 58 Ἐμεινα ὡς οἱ μὴ κατανοοῦντες
ἀπόκρισίν τινα, καὶ ἠσχυμένοι,
ἀμηχανοῦντες πῶς ν' ἀποκριθῶσι.
- 61 Καὶ εἶπεν ὁ Βιργίλιος· « Εἰπέ τῷ
« Δὲν εἶμ' ἐγὼ, δὲν εἶμαι ὅς νομίζεις. »
καὶ ἀπεκρίθην ὅπως διετάχθη.
- 64 Τὸ πνεῦμα, στρέψαν καὶ τοὺς δύο πόδας,
καὶ μετὰ κλαυθμηρᾶς φωνῆς, στενάζον,
τότ' εἶπε· « Παρ' ἐμοῦ λοιπὸν τί θέλεις ;
- 67 Τίς εἶμαι, τόσον ἂν ποθῆς νὰ μάθης,
ὥστε κ' εἰς τοὺς κρημνοὺς κατῆλθες τούτους,
ἤξευρ', ἐφόρουν καὶ ἐγὼ τὸν μέγαν
- 70 μανδύαν, κ' ἤμην πάντως υἱὸς ἄρκτου.
Ἐκεῖ, τοὺς ἀρκτιδεῖς ἵνα πλουτίσω,
ἐβρόχθιζον, κ' ἐνταῦθα ἐβροχθίσθη.
- 73 Ὑπὸ τὴν κεφαλὴν μου ἄλλοι κεῖνται
προκάτοχοί μου ἐν τῇ σιμονίᾳ
πεπιεσμέν' εἰς τὰς ῥωγμὰς τοῦ λίθου.
- 76 Ἐκεῖ κ' ἐγὼ θὰ πέσω, ὅταν ἔλθῃ
ὁ δὶ' ὃν σ' εἶχον ὑπολάβει, ὅτε
σ' ἠρώτησα ἐκεῖνα αἰφνιδίως.
- 79 Πλὴν καιρὸν κεῖμαι πλείονα ἐνταῦθα
ἀνάποδα, μετὰ ποδῶν ἐμπύρων,
ἀφ' ὅ,τι οὗτος ἐρυθρόπους ἔσται·
- 82 διότι μετ' αὐτὸν θὰ ἔλθῃ χείρων
ἀπὸ δυσμῶν ποιμὴν μὴ εἰδῶς νόμον,
αὐτὸν κ' ἐμὲ ἀξίζων νὰ καλύψῃ.
- 85 Νέος Ἰάσων ὁ ἐν Μακκαβαίοις
ἔσται. Καθὼς ὁ ἄναξ τοῦ ἐκεῖνον,
θὰ εὐνοῆ αὐτὸν ὁ τῆς Γαλλίας. »

- 88 Ἴσως πολὺ ἀπεθρασύνθη, ὅτε
 διὰ τοιούτων ἀπεκρίθη μέτρων·
 « Παρακαλῶ, εἰπέ, θησαυρὸν πόσον
- 91 ὁ κύριος ἐζήτησε τὸν Πέτρον
 ὅτε τὰς κλεῖδας τῷ ἐνεπιστεύθη;
 Οὐδὲν ἤτησεν ἄλλο, ἐκτὸς « Ἐπου »·
- 94 Οὐδ' ἤτησαν ὁ Πέτρος καὶ οἱ ἄλλοι
 χρυσὸν ἢ ἄργυρον παρὰ Ματθαίου,
 ἀντὶ τοῦ πονηροῦ κληρώσαντές τον.
- 97 Μένε λοιπόν· δικαίως τιμωρεῖσαι.
 Φύλαττε τὰ κακῶς θησαυρισθέντα,
 δι' ἃ κατὰ Καρόλου ἐθρασύνθης.
- 100 Ἄνίσως δὲν μ' ἐκώλυε τὸ σέβας
 τῶν ὧν ἐκράτεις ἐν τῷ ἄνω βίῳ
 ἱερῶν κλεῖδων, λέξεις τραχυτέρας
- 103 λαλῶν πρὸς σέ θὰ μετεχειριζόμεν.
- Ἡ αἰσχροκέρδειά σας φέρει λύπην.
 Πιέζει τοὺς χρηστοὺς, ὑψοῖ τοὺς φαύλους.
- 106 Ὁ Εὐαγγελιστὴς σᾶς, ὦ ποιμένες,
 ἐνό' εἰπὼν τὴν ἐπὶ τῶν ὑδάτων
 πορνευομένην μετὰ τῶν βασιλέων,
- 109 τὴν ἣτις ἐπτακέφαλος ἐτέχθη,
 δεκάκερων δὲ τὴν ἰσχὺν, ἐν ὄσῳ
 ὁ σύζυγός της ἀρετὴν ἐφίλει.
- 112 Θεοὺς χρυσοῦ ἐπλάσατε, ἀργύρου,
 καὶ διαφέρετε εἰδωλολάτρου,
 πῶς ἐν' αὐτὸς, σεῖς δ' ἑκατὸν τιμᾶτε.
- 115 ὦ Κωνσταντῖνε, πόσων κακῶν μήτηρ,
 οὐχὶ ἢ βάπτισίς σου, ἀλλ' ἢ προῖξ ἦν
 τῷ πρώτῳ ἔδωκας πατρὶ πλουσίῳ! »

- 118 Ἐν ᾧ δ' αὐτὰ τῷ ἔψαλλον, ὀργίλος,
ἢ ὑπὸ τοὺς νυγμοὺς τοῦ συνειδότος,
συνέστρεφε τοὺς πόδας του βιαίως.
- 121 Νομίζ' ὅτ' ἠὺχαρίστησα τὸν ὁδηγόν μου.
Κεχαρισμένῳ χεῖλει ἠκροῶτο
τῶν λόγων τῶν τὰ ἀληθῆ λεγόντων·
- 124 δι' ὃ καὶ μ' ἔλαβεν εἰς τὴν ἀγκάλην,
καὶ φέρων με ἐπὶ τοῦ στήθους, πάλιν
ἀνέβη τὴν ὁδὸν δι' ἧς κατέβη.
- 127 Καὶ οὐδ' ἀπηύδησε σφικτῶς κρατῶν με,
ἕως οὗ μ' ἔφερεν ἄνω τοῦ τόξου
τοῦ εἰς τὴν πέμπτην ἄγοντος κρηπίδα·
- 130 ἀβρῶς δὲ μὲ ἀπέθηκ' ἐκεῖ κάτω,
ἀβρῶς ἐπὶ τοῦ βράχου τοῦ τραχέως,
ὅστις σκληρὸς θὰ ἦτο καὶ εἰς αἴγας.
- 133 Ἄλλη δ' ἐκεῖ κοιλάς μοι ἠνεώχθη.
-

ΑΣΜΑ Κ'.

- 1 Ἴλλας ποινὰς νὰ στιχουργήσω θέλω,
 τῆς εἰκοστῆς μου ραψωδίας ὕλην
 τοῦ πρώτου ἔπους, τοῦ τῶν ἐν τῷ βάθει.
- 4 Ἦτοιμαζόμενην ἤδη νὰ ἐμβλέψω
 εἰς τὸν ἐμπρὸς μου χαίνοντα πυθμένα,
 λουόμενον εἰς θρήνους ἀγωνίας,
- 7 καὶ εἶδον εἰς τὴν κυκλικὴν κοιλάδα
 ἄνδρας δακρύνοντας, χωροῦντας βάρην,
 ὡς ἐπὶ γῆς οἱ ἐν ταῖς λιτανείαις.
- 10 Ὡς δ' εἶδον εἰς τὸ βάθος, τεραστίως
 καθεὶς διεστραμμένος μοι ἐφάνη
 ἀπὸ τοῦ πώγωνος μέχρι τοῦ στήθους.
- 13 Εἶχον τὰ πρόσωπ' ἀπὸ τῶν πλευρῶν των
 ἀπεστραμμένα, καὶ ὠπισθοχώρουν,
 νὰ βλέπωσιν ἐμπρὸς ἀδυνατοῦντες.
- 16 Ἴσως ποτέ τις ἐκ παραλυσίας
 νὰ ἐξηρθρώθῃ οὕτως· ἐγὼ ὅμως
 οὐδὲ τὸ εἶδον, οὐδὲ τὸ πιστεύω.
- 19 Ἄν, ἀναγνώστα, ὁ Θεὸς σοὶ δώσῃ
 καρποὺς νὰ δρέψῃς ὧν ἀναγινώσκεις,
 πῶς, σκέφθητι, ἀδάκρυτος νὰ μείνω,
- 22 ἰδὼν διεστραμμένην τὴν εἰκόνα
 ἡμῶν τοσοῦτον, ὥστε τῶν ὀμμάτων
 τὸ δάκρυ τοὺς γλουτοὺς νὰ βρέχῃ ρέον;
- 25 Βεβαίως ἔκλαιον, προσειρισμένος
 εἰς βράχου ἐξοχὴν· ὁ δ' ὁδηγός μου
 « Καὶ σὺ, μοὶ εἶπεν, εἶ ἐκ τῶν ἀφρόνων;

- 28 Ἡ εὐσπλαγχνία ζῆ ἐδῶ, θανοῦσα.
 Τίς κακουργότερος τοῦ δυσφοροῦντος
 κατὰ θεσπίσματος τῆς θείας δίκης;
- 31 Στράφου κ' ἰδὲ εἰς τίνα ἠνεώχθη
 ἡ γῆ πρὸ τῶν Θηβαίων, ὥστ' ἐφώνουν
 πάντες· « Ποῦ, Ἀμφιάραι, κατέρχη,
 34 καὶ διατί λειποτακτεῖς τῆς μάχης; »
 Οὐδὲ τῆς καταδύσεως ἐξέστη
 μέχρι τοῦ Μίνω, ὃν οὐδεὶς ἐκφεύγει.
- 37 Ἴδὲ, οἱ ὦμοί του ἔγιναν στῆθος.
 Πολὺ ἐμπρὸς ἐπιθυμῶν νὰ βλέπη,
 βλέπει ὀπίσω, κ' εἶν' ὀπισθοβάτης.
- 40 Ἴδου ὁ Τειρεσίας, ὁ ἀλλάξας
 μορφήν, γυνὴ γενόμενος ὁ ἄρῆν,
 καὶ πάντα του μεταβαλὼν τὰ μέλη,
 43 καὶ ὅστις νὰ κτυπήσῃ ἔδει πάλιν
 τοὺς ὄφεις τοὺς συνειλιγμένους, ὅπως
 τὴν ἀνδρικήν πτέρωσιν ἀναλάβῃ.
- 46 Εἶν' ὁ Ἀρόντας οὗτος, ὁ προγάστρω
 ὑπὸ τοὺς ὦμους, ὃς εἰς ὄρη Λούνης,
 ὑφ' ἧς ὁ Καρβάρειος τὴν γῆν ὀργόνει,
 49 ἐν τοῖς λευκοῖς μαρμάροις κατοικίαν
 σπήλαιον εἶχεν, ὅθεν ἐπεσκόπει
 τὴν θάλασσαν καὶ τοὺς χρυσοὺς ἀστέρας.
- 52 Αὐτὴ δ' ἦς τοὺς μαστοὺς, οὓς σὺ δὲν βλέπεις,
 καλύπτει ἡ λυτὴ τῆς κόμης, κ' ἔχει
 πρὸς τὰ ὀπίσω πᾶν τριχωτὸν δέρμα,
 55 ἦν ἡ Μαντώ, πολλὰ τῆς γῆς ἰδοῦσα,
 τέλος δ' ἐλθοῦσα ὅπου ἐγεννήθη·
 δι' ὃ μικρὸν νὰ μὲ ἀκούσης θέλω.

- 58 Ὡς τῆς ζωῆς ἐξέστη ὁ πατήρ της,
κ' ὑπεδουλώθη ἡ τοῦ Βάχχου πόλις,
χρόνον μακρὸν ἐκείνη ἐπλανήθη.
- 61 Εἰς Ἰταλίαν ἄνω κεῖται λίμνη
ὑπὸ τὰς Ἄλπεις πρὸς τὴν Γερμανίαν,
ὑπὲρ Τυρόλην· Βένακος καλεῖται.
- 64 Ῥύακες ὑπερχίλιοι ποτίζουν
τὸ Πέννινον εἰς Γάρδαν καὶ Καμῶνα,
κ' εἰς ταύτην καταρρέοντες λιμνάζουν.
- 67 Εἰς κέντρον κεῖται, ὃ νὰ εὐλογήσουν
δύνανται οἱ δεσπότες τῆς Βερώνης,
Βρεσκίας καὶ Τριδέντου, ἂν διέλθουν,
- 70 ἡ Πεσχιέρα, προμαχῶν ἀμύνης
κατὰ Βρεσκιανῶν καὶ Βεργαμάσκων,
ἐκεῖ ὅπου ἡ ὄχθη ταπεινοῦται.
- 73 Κατ' αὐτὴν χύνεται τὸ ὕδωρ ὅσον
εἰς τοῦ Βηνάκου δὲν χωρεῖ τὴν κοίτην,
ρύαξ βοσκὰς πρασίνοὺς διασχίζων.
- 76 Ὅπου ὁ ῥοῦς τοῦ ποταμοῦ ἀρχίζει,
ἀντὶ Βενάκου Μίγκιος καλεῖται,
καὶ εἰς Γοβέρνον εἰς τὸν Πάδον πίπτει.
- 79 Μικρὸν χωρήσας, κοίλωμα εὐρίσκει,
κ' εἰς τοῦτο ἐκτεινόμενος βαλτοῦται,
καὶ ἀποβαίνει νοσηρὸς τὸ θέρος.
- 82 Ἐκεῖ ἐλθοῦσα ἡ τραχεῖα κόρη,
εἶδε χωρίον μέσον ἐν τῷ ἔλει
γυμνὸν καλλιιεργείας καὶ κατοίκων.
- 85 Μακρὰν τῆς κοινωνίας, σὺν τοῖς δούλοις
ἔμειν' ἐκεῖ, τὴν τέχνην τῆς ἀσκοῦσα,
κ' ἐκεῖ τὸ σῶμά της ἀφήκεν ἄπνουν.

- 88 Οἱ πέριξ ἐσπαρμένοι ἄνδρες τότε
 συνώκησαν ἐκεῖ, ὄχυροῦ ὄντος
 τοῦ τόπου, ἐν τῷ μέσῳ τῶν τελμάτων,
- 91 πόλιν, κειμένην ἐπὶ τῶν ὀστών της·
 κ' ἐκλήθη, ἔνεκα τῆς ἰδρυσάσης,
 Μάντυ' αὐτῆ, χωρὶς οἰωνοῦ ἄλλου.
- 94 Πυκνότεροι ἦσαν οἱ κάτοικοί της
 πρὶν ἢ τοῦ Κασαλόδου ἀφροσύνη
 ἐνδώσῃ εἰς τοὺς Πιναμόντου δόλους.
- 97 Καὶ δὴ σοὶ λέγω, ἂν ποτὲ ἀκούσης
 καταγωγὴν τῆς πόλεώς μου ἄλλην,
 τὸ ψεῦδος μὴ ἀφῆς νὰ θριαμβεύσῃ. »
- 100 Κ' ἐγώ· « Ὁ λόγος σου, διδάσκαλέ μου,
 τοσοῦτο μ'εἶναι βέβαιος καὶ πείθων,
 ὥστε πᾶς ἄλλος μ'εἶναι σβεστός ἀνθραξ.
- 103 Εἰπέ μοι πλὴν ἂν τῶν διερχομένων
 κἀνένα μνείας ἄξιον δὲν βλέπῃς.
 Τοῦτο πρὸ πάντων ἀσχολεῖ τὸν νοῦν μου. »
- 106 Ὁ δ'εἶπέ μοι· « Ὁ ἐκ τῶν παρειῶν του
 τὸ γένειον κρεμῶν εἰς μαύρους ὦμους,
 ὅτ' ἔρημος ἀνδρῶν ἢ Ἑλλάς ἦτον,
- 109 ὥστ' ἔμενον οἱ ἐν σπαργάνοις μόνον,
 ἦν μάντις, μετὰ Κάλχαντος ὄρισας
 πότε' ἐν Αὐλίδι νὰ κοποῦν οἱ κάλοι.
- 112 Εὐρύπυλος ἐλέγετο, ὡς ψάλλει
 ἢ ὑψηλὴ μου τραγωδία. Σ'εἶναι
 γνωστὸν, διότι ὄλην τὴν γνωρίζεις.
- 115 Ὁ δ' ἄλλος, ὁ ἰσχνόπλευρος, ὁ Σκόττος
 ὁ Μιχαήλ ἐστίν, ὁ παντὸς δόλου
 μαγικοῦ ἔμπειρος ἐν ἀληθείᾳ.

- 118 Ἴδου Γύδος Βονάτης, καὶ Ἀσδέντης,
ὁ ποθῶν ἤδη τὴν κλωστήν καὶ βύρσαν,
ἀλλ' ὄμως μεταμεληθεὶς βραδέως·
121 κ' αἰ οἰκτραὶ μάντιδες, αἰ ἡλακάτην
καὶ ἄτρακτον ἀφείσαι καὶ βελόνην,
βοτάνων καὶ εἰκόνων κακοτέχναι.
124 Ἐλθέ. Ἐν μέσῳ τῶν ἡμισφαιρίων
τέμνει τὰ ὕδατα ὑπὲρ Σεβίλλαν
ἤδη μετὰ τῶν ἀκανθῶν ὁ Κάιν.
127 Χθὲς ἦν τὴν νύκτα πλήρης ἡ σελήνη.
Μὴ τὸ λησμόνει. Δὲν σὲ εἶχε βλάψει
ὁπότε ἦς εἰς τὸ ζοφῶδες δάσος. »
130 Τοιαῦτα μ' ἔλεγε, κ' ἐπροχωροῦμεν.
-

ΑΣΜΑ ΚΑ΄.

- 1 Οὕτω πολλὰς γεφύρας διαβάντες
 ἐν λόγοις οὓς δὲν ψάλλ' ἡ κωμωδία,
 εἰς τὴν ὑψίστην ἔστημεν ἀψίδα,
- 4 ἵνα τὸν ἄλλον ἴδωμεν πυθμένα
 τῆς Κακοβόθρου, καὶ τοὺς ἄλλους θρήνους.
 Εἶδον δ' αὐτὸν ἀπαίσιον τὸ σκότος.
- 7 Ὡς εἰς τῶν Βενετῶν τὸ ναυπηγεῖον
 βράζ' ἡ γλοιώδης πίσσα τὸν χειμῶνα
 πρὸς πλοίου βεβλαμμένου καὶ ἀπλόου
- 10 ἐπίχρισιν· κ' ἐν τούτοις ὁ μὲν νέον
 τὸ πλοῖόν του κατασκευάζει, ἄλλος
 τὰ πλευρὰ βύει τοῦ πεπονημένου,
- 13 ὁ μὲν κτυπᾷ εἰς πρύμνην, ὁ δ' εἰς πῶραν,
 ἢ ξέει κώπας, ἢ σχοινία στρέφει,
 ἢ ράπτει τὸν ἀρτέμωνα καὶ τᾶλλα·
- 16 οὕτως, οὐχὶ τὸ πῦρ, ἡ θεία τέχνη
 ἔβραζε κάτω ἄφθονον τὴν πίσσαν,
 χρίουσαν πᾶσαν ὄχθην πανταχόθεν.
- 19 Τὴν ἔβλεπον, δὲν ἔβλεπον ἐντός της
 εἰμὴ βρασμοῦ φλυκταίνας ὀγκουμένας,
 κ' ὑπὸ τὴν πίεσιν συνιζανούσας.
- 22 Ἄλλ' ὡς ἠτένιζον τὰ βάθη κάτω,
 ὁ ὁδηγός μου λέγων « βλέπε, βλέπε! »
 μ' ἔσυρεν ἐκ τοῦ μέρους ὅπου ἦμην.
- 25 Κ' ἐστράφην, ὅπως στρέφεται ὁ σπεύδων
 γὰ ἰδῆ ὅ,τι ν' ἀποφύγη θέλει,
 τὸν ἐκνευροῖ δ' αἰφνίδιος ὁ φόβος,

- 28 κ' ἡ θεὰ τὴν φυγὴν τοῦ δὲν βραδύνει.
 Κ' εἶδον ὀπίσω μας ὀρμώντα μαυρον
 διάβολον, εἰς τὰς τραχεῖας πέτρας.
- 31 ὦ! τί ἀπαίσιος ἦτο τὴν θεάν!
 Εἰς πᾶν τοῦ κίνημα τί φρικαλέος,
 τὰ πτερὰ τείνων καὶ τοὺς πόδας κοῦφος!
- 34 Ὁ ὑψηλὸς τοῦ καὶ ὀξύς τοῦ ὤμος
 ἁμαρτωλὸν ἔφερ' ἐκ τῶν ὀσφύων,
 χορδόδετον τοὺς πόδας ἀμφοτέρους.
- 37 « Κακώνυχες, » ἐκ τῆς γεφύρας εἶπεν,
 « Ἐνταῦθα εἰς τῶν παλαιῶν τῆς Ζίτας.
 Κάτω αὐτόν. Ὑπάγω καὶ δι' ἄλλους
- 40 εἰς τὴν γῆν, ἣτις οὐκ ὀλίγους ἔχει,
 καὶ δωρολήπτας πάντας, πλὴν Βοντούρου,
 τὸ *Ὁὐ Ναὶ* λέγοντας ἀντὶ χρημάτων. »
- 43 Καὶ ῥίψας αὐτόν κάτω, εἰς τὸν βράχον
 ἐστράφη. Μολοσσὸς τόσον ταχέως
 οὐδέποτε ἐχύθη κατὰ κλέπτου.
- 46 Κ' ἐκεῖνος βυθισθεὶς ἀνέδου πάλιν.
 Οἱ δαίμονες δ' ἐκ τῆς γεφύρας, « ὦδε
 οὐκ ἔστιν, ἔκραζον, ἀγία κάρα.
- 49 ὦς εἰς τὸν Σέρχιον δὲν κολυμβῶσιν
 ἐδώ. Ἄν τὰς ἀρπάγας μας δὲν θέλῃς,
 νὰ ἐπιπλέῃς εἰς τὴν πίσσαν παῦσον. »
- 52 Δι' ἑκατὸν δ' αἰχμῶν ἀρπάσαντές τον,
 « Χόρευε, εἶπον, ὑπ' αὐτὴν τὴν σκέπην.
 Θησαύριζε, ἂν δύνασαι, κρυφίως. »
- 55 Οἱ μάγειροι διὰ παραμαγείρων
 βυθίζουσιν εἰς λέβητα τὸ κρέας
 περόναις οὕτως, ὅταν ἐπιπλέῃ.

- 58 Ὁ δ' ἀγαθός μου ὁδηγός μοι εἶπεν·
 « Ἐνταῦθα ἵνα μὴ φανῆς πῶς εἶσαι,
 ὀπίσω τινός βράχου εὐρὲ σκέπην.
- 61 Μηδὲ φοβοῦ μή μοι συμβῆ τις ὕβρις.
 Γνωστά μοι εἰσὶ ταῦτα· καὶ πρὶν ἤδη
 εἰς τούτους παρευρέθην τοὺς ἀγῶνας. »
- 64 Τὴν κεφαλὴν διέβη τῆς γεφύρας,
 καὶ ὡς ἀφίχθη εἰς τὴν ἕκτην ὄχθην,
 ἐδέησε ν' ἀντιταχθῆ ἀτρόμως.
- 67 Μεθ' ὅσης λύσσης ἐμμανοῦς οἱ κύνες
 ὀρμῶσι κατὰ πένητος ἀλήτου
 τοῦ αἰφνης ἰσταμένου κ' ἐπαιτοῦντος,
- 70 καὶ οὐτ' ὑπὸ τὴν γέφυραν ἐξήλθον,
 κατ' αὐτοῦ στρέψαντες τὰ σίδηρά των.
 Ἄλλ' ἔκραξεν· « Οὐδεὶς ὑμῶν τολμάτω.
- 73 Πρὶν ἢ μ' ἐγγίση ἡ ὑμῶν ἀρπάγη,
 εἰς ἐξ ὑμῶν ἐλθέτω νὰ μ' ἀκούσῃ,
 κ' εἶτα νὰ μὲ σπαράξῃτε σκεφθῆτε. »
- 76 Κ' ἔκραξαν ὄλοι· « Κάκουρε, σὺ βαῖνε. »
 Εἰς δὲ προέβη κ' ἔμειναν οἱ ἄλλοι.
 Ἐλθὼν δὲ, τὸν ἠρώτησε· « Τί θέλεις; »
- 79 « Πιστεύεις, Κάκουρε, πῶς θὰ ἤρχομην, »
 ὁ ὁδηγός ἀπήντησε, « γνωρίζων
 πάσας καλῶς τὰς καθ' ὑμῶν ἀμύνας,
- 82 βουλή ἂν δὲν ἦν θεία, κ' εἰμαρμένη;
 Ἄφες μας· οὐρανόθεν ἐπετάχθη
 τὸν τραχὺν δρόμον εἰς τινὰ νὰ δείξω. »
- 85 Τότ' ἡ ὀφρὺς του κατεβλήθη τόσον,
 ὥστ' ἔρριψεν ἡ χεὶρ του τὴν ἀρπάγην,
 κ' εἶπε τοῖς ἄλλοις· « Μὴ κτυπᾶτε πλέον. »

- 88 Ὁ δ' ὁδηγός μου μ' εἶπε· « Σὺ δὲ κύπτων
κύπτων εἰς τὰς σχισμάδας τῆς γεφύρας,
ἀσφαλεστάτως ἤδη πρόσσελθέ μοι. »
- 91 Καὶ κινηθεὶς ἔσπευσα πρὸς ἐκεῖνον.
Πλὴν κ' οἱ διάβολοι προύχώρουν ὄλοι,
ὥστ' ἐφοβήθην μὴ παρασπονδῶσι.
- 94 Τρέμοντας οὕτω τοὺς ἐπὶ συνθήκῃ
ἐξερχομένους εἶδον τῆς Καπρῶνης,
καθ' ὃ ἐν μέσῳ τόσων ἐχθρῶν ὄντας.
- 97 Ὀλόσωμος τῷ ὁδηγῷ προσέφυν,
καὶ ἀπενὲς διέμεινα στηρίζων
τὸ βλέμμα ἐπ' αὐτοὺς, κακοπροσώπους.
- 100 Ἐκλινον τὰς ἀρπάγας· « Νὰ τῷ δώσω, »
εἶπεν ὁ εἰς τῷ ἄλλῳ, « εἰς τὸ νῶτον ; »
Ὁ δ' ἀπεκρίθη· « Κτύπα, κάρφονέ τον. »
- 103 Ὁ δαίμων ὁμοῦς ὅστις εἶχε λόγους
μετὰ τοῦ ὁδηγοῦ μου ἀνταλλάξει,
στραφεὶς τῷ εἶπε· « Παῦσον, Στροβιλία. »
- 106 Πρὸς ἡμᾶς δ' εἶπεν· « Ὡδε νὰ προβῆτε
ἀδύνατον. Συντετριμμένη κάτω
ὄλ' ἢ ἀψὶς εἰς τὸν πυθμένα κεῖται.
- 109 Ἄν δὲ νὰ προχωρήσητε ποθῆτε,
χωρεῖτε διὰ τούτου τοῦ σπηλαίου.
Πλησίον εἶναι ἄλλος βατὸς βράχος.
- 112 Χθὲς, μετὰ πέντε ὥρας, πρὸ χιλίων
ἐτῶν, διακοσίων κ' ἕξ πρὸς τούτοις,
κ' ἐξήκοντα, ὁ δρόμος κατεστράφη.
- 115 Στέλλω τινὰς εὐθύς τῶν ἐμῶν τούτων
νὰ ἰδοῦν μὴ ἐκεῖ δροσίζηταί τις.
Ἀκολουθεῖτέ τους· δὲν θὰ σᾶς βλάψουν. »

- 118 « Ἐπρὸς σεῖς, Στραβοπτέρη, Κρικοβάτα, »
 ἤρξατο λέγων· « Μετ' αὐτῶν Κυνόπα,
 Κεντρόθριξ, σὺ ὁδήγει τὴν δεκάδα.
- 121 Κοκκία, πρόελθε καὶ Πυροδράκων,
 κάρχαρε Κερασίων, καὶ Σκυλάρπαξ,
 καὶ Νυκτοπέτα καὶ Ἐρύθροψ ἄφρον.
- 124 Τοὺς ζέοντας ἰχνεύσατε κευθμῶνας.
 Περαιωθήτωσαν δὲ οὗτοι σῶοι
 μέχρι τῆς ὄχθης τῆς ὑπὲρ τὴν πίσσαν. »
- 127 « Φεῦ! εἶπον, ὁδήγέ, τί τοῦτ' ὁ βλέπω;
 Ἄγωμεν μόνοι, ἄνευ συνοδίας.
 Τὸν δρόμον ἂν γνωρίζῃς, δὲν τὴν θέλω.
- 130 Ὡς πάντοτε ὀξὺς ἀνίσως εἶσαι,
 δὲν βλέπεις ὅτι τρίζουν τοὺς ὀδόντας
 καὶ πένθιμ' ἀπειλοῦν τὰ βλέφαρά των; »
- 133 Ὁ δ' εἶπέ μοι· « Δὲν θέλω νὰ φοβῆσαι.
 Ἄφες, ἄς τρίζουν, ὄρεξιν ἂν ἔχουν.
 Τὸ πράττουσι πρὸς τοὺς κεκολασμένους. »
- 136 Πρὸς τὴν λαιὰν ἐστράφησαν κρηπίδα.
 Πρὶν δ' ἔδακον τὴν γλῶσσαν προβαλόντες
 μακρὰν, τῷ ἀρχηγῶ των εἰς σημεῖον.
- 139 Ἐκεῖνος δ' εἶχε σάλπιγγα τὴν ἔδραν.
-

ΑΣΜΑ ΚΒ'.

- 1 Εἶχον ἰδεῖ ἵππεις ἐν στρατοπέδῳ,
 ἐν ἐπιθέσεσι κ' ἐν παρατάξει,
 καὶ εἰς φυγὴν προσέτι τρεπομένους.
- 4 Καὶ ἵππικούς ἀγῶνας, Ἀρετῖνοι,
 παρ' ὑμῖν εἶδον, ἐλιγμούς κατ' ἴλας,
 καὶ ἵππασκήσεις καὶ ἵπποδρομίας,
- 7 πρὸς σάλπιγγας καὶ πρὸς κωδῶνων κροῦσιν,
 μετὰ τυμπάνων καὶ πυργοσημάτων
 καὶ σημαιῶν ἡμεδαπῶν καὶ ξένων.
- 10 Αὐλὸν τοιοῦτον πλήν ποτὲ δὲν εἶδον
 νὰ ὁδηγῇ ἵππεις ἢ πεζὸν πλῆθος,
 ἢ πλοῖον φέρον γῆς ἢ ἄστρων σῆμα.
- 13 Ἐπροχωροῦμεν μετὰ τῶν δαιμόνων.
 ὦ! τί φρουρά! Ἄλλ' εἰς τὴν ἐκκλησίαν
 ἄγιοι, μέθυσ' εἰς τὸ καπηλεῖον.
- 16 Ἦν δὲ ἡ προσοχή μου εἰς τὴν πίσσαν,
 ἵνα γνωρίσω τὰ τοῦ βόθρου πάντα,
 καὶ τὰ τῶν ἐν αὐτῷ φλογιζομένων.
- 19 Ὡς οἱ δελφίνες, δίδοντες σημεῖον
 διὰ κυρτοῦ τοῦ νώτου τῷ ναυκλήρῳ
 τὸ σκάφος του νὰ σώσῃ τοῦ κινδύνου,
- 22 οὕτω τινὲς ἀμαρτωλοὶ, τὸν πόνον
 κουφίζοντες, ἐδείκνυον τὴν ῥάχιν,
 ἀστραπηδὸν δ' ἔκρυπτον αὐτὴν πάλιν.

- 25 Καὶ ὡς παρὰ τὸ χεῖλος ὑγράς τάφρου
 ἴστανται βάτραχοι τὸ ρύγχος ἔξω,
 κρύπτοντες δὲ τοὺς πόδας καὶ τὸ σῶμα,
- 28 ἴσταντο οὕτως οἱ κεκολασμένοι·
 ἀλλ' ἄμ' αὐτοῖς προσήρχετ' ὁ Κεντρόθριξ,
 οὕτως ἐκρύπτοντο ὑπὸ τὴν βράσιν.
- 31 Εἶδον τινὰ, καὶ ἔτι ὄλος τρέμω,
 προσμένοντα, ὡς βάτραχοι ἐπίσης
 βυθίζονται οἱ μὲν, οἱ δὲ προσμένουν·
- 34 Καὶ ὁ Σκυλάρπαξ, ὅστις ἦν πλησίον,
 τὸν ἤρπασεν ἐκ τῆς πισσώδους κόμης,
 καὶ τὸν ἐβύθισεν ὡς ἐνουδρίδα.
- 37 Κατ' ὄνομα γνωστοὶ μοὶ ἦσαν πάντες.
 Τοὺς εἶχον μάθει εἰς τὴν ἐκλογὴν των,
 καὶ τοὺς ἐγνώριζον, ὅτ' ἐκαλοῦντο.
- 40 « Τοὺς ὄνυχας, Ἐρύθροψ, εἰς τὸ νῶτον
 αὐτοῦ ἐδώ. Ἴδὲ νὰ τὸν ἐκδάρης, »
 ἔκραζον πάντες οἱ κατηραμένοι.
- 43 Κ' ἐγώ· « Ἄν ἠμπορῆς, ἡγέτα, μάθε
 τίς εἶναι ὁ ταλαίπωρος ἐκεῖνος
 ὁ ἐμπεσὼν εἰς τῶν ἐχθρῶν τὰς χεῖρας. »
- 46 Ὁ δ' ὁδηγός μου πλησιάσας, πόθεν,
 ἠρώτησεν, εἶν' ἡ καταγωγὴ του·
 ὁ δ' εἶπεν· « Ἐγεννήθην εἰς Ναυάραν.
- 49 Ἡ μήτηρ δοῦλον μ' ἔθηκε κυρίου,
 τεκοῦσά μ' ἐξ ἀσώτου τινός, ὅστις
 κατέστρεψε ἑαυτὸν καὶ τὴν οὐσίαν.
- 52 Εἶτ', αὐλικὸς τοῦ Ἄνακτος Τυπάλδου,
 προέβην εἰς χρημάτων καταχρήσεις,
 κ' ἤδ' εἰς αὐτὰς τὰς φλόγας τιμωροῦμαι. »

- 55 Ὁ Κερασίων δ' ὄστις εἰς τὸ στόμα
εἶχ' ἐκατέρωθεν ὀδόντας κάπρου,
ἀπέδειξεν αὐτῷ πῶς ὁ εἰς σχίζει.
- 58 Ἦλθεν ὁ μῦς εἰς τοὺς κακοὺς αἰλούρους.
Ἄλλ' ὁ Κεντρόθριξ τὸν ἐνηγκαλίσθη
κ' εἶπε· « Σταθῆτε νὰ τὸν περονίσω. »
- 61 Καὶ ἀποβλέψας πρὸς τὸν ὀδηγόν μου.
« Ἐρώτα, εἶπε, παρ' αὐτοῦ ἂν θέλῃς
νὰ μάθῃς ἄλλο, πρὶν τὸν καταστρέψουν. »
- 64 Καὶ οὗτος· « Λοιπὸν λέγ' ἐκ τῶν ἀχρείων
τῶν ἐν τῇ πίσσῃ ἂν τινα Λατῖνον
γνωρίζῃς. » Ὁ δ' ἀπήντησεν· « Ἀρτίως
- 67 ἐνὸς τῶν ὑπ' αὐτὴν ἀπεχωρίσθην.
ὦ! Εἶθε μᾶς ἐκάλυπτεν εἰσέτι!
Ὀνυχας, λόγχας δὲν θὰ ἐφοβούμην. »
- 70 Ὁ δὲ Κοκχίας· « Ἡ ὑπομονή μας,
εἶπε, πολλή! » καὶ διὰ τῆς ἀρπάγῃς
τῷ ἔσχισε χωρίον τῆς ὠλένης.
- 73 Ὁ Πυροδράκων ἤθελε τὰς κνήμας
νὰ τῷ σπαράξῃ· ἀλλ' ὁ δέκαρχός των
περιεστράφη πέριξ, λοξὸν βλέπων.
- 76 Ὡς δ' οὗτοι ἐπραύνησαν ὀλίγον,
τὸν ἔτι τὰς πληγὰς του θεωροῦντα
ἠρώτησεν εὐθύς ὁ ὀδηγός μου·
- 79 « Τίς ἦν ὁ ἀφ' οὗ εἶπας, ἐχωρίσθης
ἐπὶ κακῷ, ἵνα ἐνταῦθα ἔλθῃς; »
Ὁ δ' ἀπεκρίθη· « Ὁ πατήρ Γομίτας,
- 82 ὁ ἐν Γαλλούρα. Σκεῦος παντὸς δόλου,
τοὺς ἐχθροὺς εἶχε τοὺς τοῦ ἀρχηγοῦ του
ὑποχειρίους, καὶ τοῖς ἐχαρίσθη.

- 85 Χρυσὸν λαβὼν, τοῖς προσηνέχθη πράως,
ὡς εἶπε, κ' ἐν παντὶ ἦν δωρολήπτης
οὐχὶ κοινός, ἀλλ' ἐκ τῶν ἐπισήμων.
- 88 Μετ' αὐτοῦ ἦν ὁ Κύρ Μιχαήλ Ζάγκης
ἐκ Λογοδώρου, καὶ αὐτῶν αἱ γλῶσσαι
ἀκάματ' ἦσαν περὶ Σαρδινίας.
- 91 ὦ! φεῦ! Ἴδέτε τρύζοντα τὸν ἄλλον.
Θὰ ἔλεγον καὶ ἄλλα, πλὴν φοβοῦμαι
μὴ ἔλθῃ τὴν κασίδα μου νὰ τρίψῃ. »
- 94 Ὁ δέκαρχος δὲ πρὸς τὸν Νυκτοπέτην,
τοὺς ὀφθαλμοὺς στρεβλοῦντα νὰ κτυπήσῃ,
εἶπε· « Κακόπτηνον, ὕπαγε, φθείρου! »
- 97 « Ν' ἀκούσητε ἢ νὰ ἰδῆτε Τόσκους
ἢ Λομβαρδοὺς ἐὰν ποθῆτε, » τότε
ὁ ἔντρομος μᾶς εἶπε « σᾶς τοὺς φέρω.
- 100 Ἄλλ' οἱ κακῶνυχες νὰ μακρυνθῶσι,
μὴ φοβηθῶσι τὴν ἐκδίκησίν των.
Κ' ἐγὼ ἐνταῦθα, καίτοι εἷς καὶ μόνος,
- 103 ἄλλους ἐπτά ὑπόσχομαι νὰ φέρω,
ἅμα συρίζω, ὡς παρ' ἡμῖν ἔθος
πᾶς ὁ ἀναδύμενος νὰ πράττῃ. »
- 106 Τότ' ἤγειρε τὸ ρύγχος ὁ Κυνώπης
κινῶν τὴν κεφαλὴν, καὶ εἶπεν· « Ἴδε,
ὅπως καταδυθῆ, τὴν πονηρίαν! »
- 109 Ὁ δὲ, τεχνάσματα εἰδὼς ποικίλα,
« Εἰμί, ναί, λίαν πονηρός, » ἀπήντα,
« ὅταν αὐξάνω τῶν ἐμῶν τὰς θλίψεις. »
- 112 Ὁ Στραβοπτέρης δὲ δὲν ἐκρατήθη·
« Ἐὰν καταδυθῆς, » ἐμπρὸς τῶν ἄλλων
τῷ εἶπε, « δὲν σ' ἀκολουθῶ καλπάζων·

- 115 θὰ πτερυγίζω ἄνωθεν τῆς πίσεως.
Ἐξω τὸν τράχηλον, καὶ εἰς τὴν ὄχθην
ἰδόμεν ἂν πλεόν ἡμῶν ἀξίζης. »
- 118 Θ' ἀκούσης νέαν πάλην, ἀναγνώστα.
Προσεῖδον πάντες εἰς τὴν ἄλλην ὄχθην,
καὶ πρῶτος ὁ πρὸ πάντων δυσχεραίνων.
- 121 Ὁ Ναυαρὸς καλῶς στιγμὴν ἐκλέξας,
ἐστήριξε τοὺς πόδας, καὶ πηδήσας
τῶν προσβολῶν των ἀπηλλάγη. Πάντες
- 124 ἔμειναν ἔκπληκτοι, καὶ ὑπὲρ πάντας
ὁ αἴτιος γενόμενος τῆς ἥττης.
Ὅρμήσας ὁμῶς ἔκραξε· « Σὲ φθάνω. »
- 127 Τί τ' ὄφελος; Κατὰ τὴν προσδοκίαν
δὲν ἐβοήθουν τὰ πτερά. Ἐκείνος
κατεβυθίσθη, οὗτος δ' ἐπεπέτα.
- 130 Οὐκ ἄλλως καταδύεται ἡ νήσσα,
ὅταν ἰέραξ ἐφορμαῖ, καὶ οὗτος
ἀφίπταται δυσθύμως καὶ ἀπράκτως.
- 133 Ὁ Κρικοβάτης δ' ὀργισθεὶς τῆς χλεύης,
ἐπάνω του ἐπέτα, χαίρων ὅτι
ἔφυγεν οὗτος, προκαλῶν δ' εἰς ἔριν.
- 136 Ὡς δ' ἀφανῆς ὁ δωρολήπτης ἔδου,
ὀξὺς ἐστράφη κατὰ τοῦ συντρόφου,
καὶ συνεπλάκησαν ἐπὶ τῆς τάφρου.
- 139 Ἄλλ' ἦν ὁ ἄλλος γύψ γαμψώνυξ, ὥστε
συνέλαβον ἀλλήλους, καὶ οἱ δύο
κατέπεσαν εἰς φλέγουσαν τὴν βάλτον.
- 142 Εἰρηνευτῆς ἔγιν' εὐθύς ἡ θέρμη.
Ἄλλὰ νὰ ἐγερθῶσιν ἡδυνάτουν,
τὰ πτερά ἔχοντες πεπισσωμένα.

- 145 Ὁ δὲ Κεντρόθριξ, δυσφορῶν ὡς πάντες,
τέσσαρας πέμπει εἰς τὴν ἄλλην ὄχθην
ἄρπαγοφόρους. Ἐνθεν δὲ κάκειθεν
148 κατῆλθον πάντες εἰς τὰς πρὶν τῶν θέσεις·
καὶ τὰς αἰχμὰς εἰς τοὺς ἐγκεχρισμένους
διήϋθυναν, τοὺς βράζοντας εἰς πίσσαν.
151 Ἐν συμπλοκῇ τοὺς παραιτοῦμεν οὕτω.
-

ΑΣΜΑ ΚΓ'.

- 1 Μόνοι, σιγῶντες, ἄνευ συνοδίας
 ὁ εἷς μετὰ τὸν ἄλλον ἐχωροῦμεν,
 καθὼς οἱ μοναχοὶ ἐν λιτανείαις.
- 4 Τὸν νοῦν μου αὕτη ἔφερεν ἡ πάλη
 ὀπίσω, εἰς τὸν μῦθον τοῦ Αἰσώπου,
 περὶ μὺς λαλοῦντα καὶ βατράχου.
- 7 Δὲν ὁμοιάζει μᾶλλον Νῦν καὶ Τώρα
 ἄφ' ὅτι ταῦτα, ἂν ἀρχὴ καὶ τέλος
 εἰς ἕμμονον συναπαντῶνται πνεῦμα.
- 10 Ἄλλ' ὡς ἐκ σκέψεως βλαστάνει σκέψις,
 οὕτω κ' ἐκ ταύτης ἄλλη ἐγεννήθη,
 διπλασιάσασα τοὺς πρὶν μου φόβους.
- 13 Χάριν ἡμῶν, ἀνελογίστην, οὔτοι
 ἀπάτην, ὕβριν ἔπαθον καὶ βλάβην,
 δι' ἃ πιστεύω ὅτι δυσφοροῦσι.
- 16 Τὴν ὀργὴν πρόσθεσ τῇ κακοβουλίᾳ.
 Σκληρότεροι θὰ ἔλθωσιν ὀπίσω
 παρ' ὃ τὸν λαγῶν θηρεύσας κύων.
- 19 Μοὶ εἶχον ἤδη ὀρθωθῆ αἱ τρίχες,
 καὶ ἔμφοβος, ὀπίσω τὸν νοῦν εἶχον,
 καὶ εἶπον· « Ὁδηγέ, ἂν δὲν μὲ κρύψης

- 22 καὶ δὲν κρυβῆς, μὲ κατατρύχει φόβος
τῶν Κακωνύχων. Μᾶς ἀκολουθοῦσιν.
Ἡ φαντασία μου μοὶ τοὺς δεικνύει. »
- 25 « Μολυβδωτοῦ ὑέλου ἐὰν ἤμην, »
μ'εἶπε, « τὴν ἔξω σου εἰκόνα πλήρη
δὲν θενὰ εἶχον, ὡς τὴν ἔσω ἔχω.
- 28 Νῦν δὲ διασταυροῦσ' οἱ λογισμοί σου
τοὺς ἐμούς, ὅμοιοι μορφὴν καὶ εἶδος,
ὥστ' ἐκ τῶν δύο βλέπω βουλήν μίαν.
- 31 Ἡ ὄχθ' ἢ δεξιὰ ἂν οὕτω κλίνη,
ὥστε εἰς ἄλλον νὰ μᾶς φέρη βόθρον,
θὰ φύγωμεν τὴν θήραν, ἣν φοβεῖσαι. »
- 34 Τὴν συμβουλήν δ' ἔπαυσε μόλις λέγων,
ὅτ' εἶδον ταννυσίπτεροι νὰ ἔλθουν
οὐχὶ μακρὰν ἡμῶν νὰ μᾶς συλλάβουν.
- 37 Ὁ ὁδηγός μου μ' ἤρπασεν ἀμέσως
ὡς μήτηρ, ἐξυπνώσα ἐν θορύβῳ
καὶ βλέπουσα πλησίον τῆς τὰς φλόγας,
- 40 τὸ βρέφος τῆς ἀρπάζει, φεύγει, τρέχει,
οὐχ ἑαυτῆς, ἐκείνου κηδομένη,
ὥστε καὶ μονοχίτων νὰ ἐκδράμη.
- 43 Λοιπὸν ἐξ ὕψους τῆς τραχείας ὄχθης
ἐβρίφθη εἰς τὸν κατιόντα βράχον
ὑπτίως, στέγοντα τὴν ἄλλην ὄχθην.
- 46 Ταχύτερον δι' αὐλακος δὲν ῥέει
τὸ ὕδωρ εἰς τὸν μύλον τοῦ ἀγρότου,
ὅτε εἰς τοῦ τροχοῦ τὰ πτερὰ φθάνει,
- 49 ἢ ὁ διδάσκαλός μου εἰς τὸν βόθρον,
φέρων ἐμὲ συγχρόνως εἰς τὸ στῆθος
ὡς τέκνον του, οὐχὶ ὡς σύντροφόν του.

- 52 Ἦγγισαν μόλις δὲ εἰς τὸν πυθμένα
οἱ πόδες του, δὲ ἔφθασαν κ' ἐκεῖνοι
ἐπὶ τῆς τάφρου. Ἄλλ' οὐδεὶς ὁ φόβος!
- 55 Ἡ πρόνοια, ἣτις τὴν λειτουργίαν
τῆς πέμπτης τοῖς ἐνεπιστεύθη τάφρου,
δὲν τοῖς ἐπέτρεπε νὰ μακρυνθῶσι.
- 58 Γραπτῶν ἀνθρώπων γένος εὖρον κάτω
βραδυπορούντων πέριξ καὶ κλαιόντων,
κ' οἰκτρὰν ἐχόντων, κεκμηκυῖαν ὄψιν.
- 61 Ἐφερον ῥάσσα, ταπειναῖς καλύπτραις
ἐπὶ τῶν ὀφθαλμῶν, οἷαι τὸ σχῆμα
εἰσὶ τῶν μοναχῶν τῆς Κολωνίας.
- 64 Ἐκτὸς χρυσᾶ, τὴν δρασιν θαμβοῦντα,
ἐντὸς μολύβδινα, βαρέα, ὥστε
εἰσὶν ἀχύρου τὰ τοῦ Φρειδερίκου.
- 67 ὦ αἰωνίως θλίβοντος μανδύου!
Ἐστράφημεν πρὸς τὴν λαιάν μας χεῖρα
μετ' αὐτῶν, ὧν ἠκούομεν τοὺς θρήνους.
- 70 Πλὴν κάμνοντες ὑπὸ τὸ βάρος οὗτοι,
ἐβραδυπόρουν, ὥστε εἰς πᾶν βῆμα
περὶ ἡμᾶς ἦν νέα συνοδία.
- 73 Κ' ἐγὼ πρὸς τὸν ἡγέτην εἶπον· « Ζήτει
τινὰ γνωστὸν κατ' ὄνομα ἢ πράξεις.
Φέρε τὸ βλέμμα, ὡς βαδίζεις, πέριξ. »
- 76 Καὶ εἷς, τὴν Τουσκικὴν ἀκούσας γλῶσσαν,
μᾶς ἔκραξε· « Συνέχετε τοὺς πόδας
οἱ τρέχοντες σεῖς οὕτως ἐν τῷ ζόφῳ.
- 79 Παρ' ἐμοῦ ἴσως λάβης ὅ,τι θέλεις. »
Στραφεὶς δ' ὁ ὀδηγὸς μοὶ εἶπε· « Μένε
καὶ βάδιζε κατὰ τὸ βάδισμά του. »

- 82 Στάς, εἶδον δύω, ὧν ἡ ὄψις πόθον
 ἐξέφραζε νὰ συμβαδίσωσί μοι.
 Πλήν βαρεῖς ἦσαν, καὶ στενὸς ὁ δρόμος.
- 85 Ὡς δὲ προσῆλθον, εἰς ἡμᾶς σιγῶντες
 προσήλωσαν τὰς ὄψεις παραβλόπας,
 κ'εἶτα στραφέντες, εἶπον πρὸς ἀλλήλους·
- 88 « Ὁ λάρυγξ τοῦτον ζῶντα τὸν ἐλέγχει.
 Νεκροὶ δ' ἂν ὦσι, τίνι προνομίῳ
 νὰ μὴ φορῶσι τὸν βαρὺν μανδύαν ; »
- 91 Καὶ μ'εἶπον· « Τοῦσκε, ὅς εἰς τὴν χορείαν
 τῶν θλιβερῶν ὑποκριτῶν προσῆλθες,
 μὴ ἀρνηθῆς νὰ μᾶς εἰπῆς τίς εἶσαι. »
- 94 Κάγῳ « Ἐτέχθην, » εἶπον, « καὶ ἐτράφην
 ὅπου ὁ Ἄρνος κ' ἡ μεγάλη πόλις,
 κ' ἔχω τὸ σῶμα πάντοτε ὁ εἶχον.
- 97 Σεῖς δ' εἴσθε τίνες, εἰς ὧν τόση βλέπω
 τὰς παρειὰς ν' ἀποσταλάζῃ λύπη ;
 Τίς ἐφ' ὑμῶν ποινὴ τοσοῦτο στίλβει ; »
- 100 Καὶ ὁ εἰς εἶπεν· « Ἡ κιτρίνη χλαίνη
 εἶν' ἐκ μολύβδου, καὶ βαρεῖα τόσον,
 ὥστ' ὑπὸ ταύτην πᾶσα πλάστιγξ τρύζει.
- 103 Μοναχοὶ εὐθυμοὶ ἐκ Βονωνίας,
 ὁ Καταλάνος καὶ ὁ Λυδερίγκος
 ἐσμέν, ὑπὸ τῆς χώρας ἐκλεγέντες
- 106 ὁμοῦ τῆς σῆς, ἀντὶ ἐνὸς καὶ μόνου
 εἰρηνοφύλακες· ἀλλὰ ὅποιοι,
 φαίνεται ἔτι παρὰ τὸ Γαρδίγκον. »
- 109 Τότ' ἤρχισα· « Πατέρες, τὰ δεινά σας . . . »
 Ἄλλο δὲν εἶπον. Εἰς τὴν γῆν ἐμπρὸς μου
 εἶδον ἐσταυρωμένον τρισὶν ἡλοῖς.

- 112 Ἄμα δὲ μ'εἶδεν, ὄλος συνεστράφη,
φυσῶν τὸ γένειόν του καὶ στενάζων.
Ὁ Καταλάνος δ' ἰδὼν τοῦτο εἶπεν·
- 115 « Ὁ ἐγκαθηλωμένος εἶναι ὅστις
τοῖς Φαρισαίοις εἶπε· « Σταυρωθήτω
εἰς ὑπὲρ τῆς τοῦ ἔθνους σωτηρίας. »
- 118 Γυμνός, ὡς βλέπεις, ἐγκαρσίως κεῖται
τοῦ δρόμου, νὰ αἰσθάνηται τὸ βάρος
καθῆκον ἔχων τῶν διερχομένων.
- 121 Οὕτω στρεβλοῦται καὶ ὁ πενθερός του
ἐντὸς τῆς τάφρου, κ'οἱ τοῦ συμβουλίου
λοιποί, κακὸν τῶν Ἰουδαίων σπέρμα. »
- 124 Καὶ εἶδον τὸν Βιργίλιον εἰς θαῦμα
νὰ ἔχη τοῦτον τὸν ἐσταυρωμένον,
καὶ τὴν αἰσχρὰν ποινὴν, τὴν δι' αἰώνων.
- 127 Τῷ μοναχῷ δ' ἀπέτεινε τὸν λόγον·
« Εἰπέ, ἐάν σοι ἀρεστὸν καὶ θέμις,
ἂν δεξιῶς διέξοδός τις κεῖται,
- 130 δι' ἧς ἀμφοτέροι νὰ διαβῶμεν,
μὴ συναντῶντες μέλανας ἀγγέλους,
νὰ μᾶς ἀρπάσουν ἐρχομένους ὧδε. »
- 133 Ὁ δέ· « Πλησίον ὅσον δὲν ἐλπίζεις,
βράχος προέχει τοῦ μεγάλου κύκλου,
συνδέων πάσας τὰς φρικτὰς κοιλάδας.
- 136 Μόνον αὐτὴν, θραυσθεῖς, δὲν τὴν καλύπτει.
Θεν' ἀναβῆτ' ἐπὶ τῶν ἐρειπίων
τῶν κατὰ τὴν πλευρὰν κ' ἐν τῷ πυθμένι. »
- 139 Ὁ ὁδηγός μου, ἐπ' ὀλίγον κύψας,
εἶπ' ἔπειτα· « Κακῶς μᾶς ἀφηγήθη
ὁ περονίζων τοὺς κεκολασμένους. »

- 142 Ὁ μοναχὸς δὲ εἶπ'· « Ἐν Βονωνία
 ἤκουσα πλεῖστα περὶ διαβόλου,
 ἐν ἄλλοις δ' ὅτι εἶναι πατὴρ ψεύδους. »
- 145 Ὁ δὲ ἡγέτης, ταραχθεὶς τὴν ὄψιν
 ὀργῇ, ἀπῆλθε μέγ' ἀνοίξας βῆμα·
 κ' ἐγὼ, ἀφήνων τοὺς ἀχθοφοροῦντας,
- 148 ἐπὶ τὰ φίλτατα εἰπόμην ἰχνη.
-

ΑΣΜΑ ΚΔ΄.

- 1 Ὅτε ὁ ἥλιος, νεαροῦ ἔτους,
 λούη τὴν κόμην ἐν τῷ Ὑδροχόφῳ,
 καὶ βαίν' ἢ νύξ πρὸς ἴσην τὴν ἡμέραν,
- 4 καὶ ἐπὶ γῆς ἢ πάχνη ὁμοιάζει
 τῆς ἄσπρης ἀδελφῆς τῆς τὴν εἰκόνα,
 μικρὸν πλὴν διαρκῆ ἢ πτέρωσις τῆς,
- 7 τῶν χρειωδῶν στερούμενος ἀγρότης
 ἐγείρεται, καὶ βλέπει τὸ πεδῖον
 κατάλευκον, καὶ τύπτεται τὸ στῆθος,
- 10 κ' εἰς τὴν καλύβην ἀπελθὼν γογγύζει,
 ὡς πένης ὁ ἀμηχανῶν τί πράξει.
 Ἐπανελθὼν δ' ἐλπίδ' ἀναλαμβάνει·
- 13 βλέπων πῶς ἤλλαξε μορφήν ὁ κόσμος,
 διὰ μιᾶς τὴν ῥάβδον του λαμβάνει
 καὶ φέρ' εἰς τὴν βοσκὴν τὰ πρόβατά του.
- 16 Οὕτω μ' ἐτρόμαξεν ὁ Κύριός μου,
 ὅτ' εἶδον σκυθρωπὸν τὸ μέτωπόν του·
 πλὴν κ' ἔμπλαστρον εἰς τὴν πληγὴν ἐτέθη.
- 19 Εἰς τὰ συντρίμματα φθὰς τῆς γεφύρας,
 ὁ ὁδηγὸς γλυκὺ ἔστρεψε πρὸς με
 βλέμμα, ὡς πρὶν κατὰ τὰς ὑπωρείας.
- 22 Ἦνοιξε τὰς ἀγκάλας του, ἐσκέφθη
 καθ' ἑαυτὸν, κ' εἰς τὸν σωρὸν τῶν λίθων
 καλῶς ἐμβλέψας, μ' ἔτεινε τὰς χεῖρας.

- 25 Ὡς ὅστις πράττει πάντοτε ἐν σκέψει,
καὶ φαίνεται ἐν προνοίᾳ προσταθμίζων,
οὕτως ἐγείρας με εἰς ἄκρον πέτρας,
- 28 εἶδε παρέκει ἄλλου βράχου θλάσμα,
καὶ εἶπε· « Μετὰ ταῦτα τούτου ἔχου·
ἐξέτασον δὲ πρὶν εἶναι σὲ φέρῃ. »
- 31 Δὲν ἦν ὁδὸς διὰ τοὺς χλαιοφόρους·
μόλις δ' ἡμεῖς, κοῦφος αὐτὸς, ἐγὼ δὲ
φοράδην, προὔχωροῦμεν πέτραν πέτραν.
- 34 Ἄν ἡ κρηπίς δὲν ἦν ταπεινότερα
ἐνταῦθα ἢ ἄλλοῦ, τί μὲν ἐκεῖνος
ἀγνοῶ, πλὴν ἐγὼ κατεβαλλόμεν.
- 37 Καθ' ὅσον ὁ κακόβοθρος πᾶς νεύει
πρὸς τοῦ ἐσχάτου φρέατος τὸ στόμα,
ἐκάστης τῶν κοιλάδων φέρ' ἡ θέσις
- 40 νὰ κλίνη ἔνθεν κ' ἔνθεν νὰ ὑψοῦται.
Ἦλθομεν τέλος εἰς τὸν ἄκρον λίθον,
ὅστις χωρίζειτ' ἔσχατος τῆς ὄχθης.
- 43 Ἐξῆντλημένη μ' ἦτον τῶν πνευμόνων
ἡ πνοή, ὅταν ἔφθασα ἐπάνω,
κ' ἐκάθησα ἀμέσως ὡς ἀφίχθην.
- 46 « Εἶν' ὥρα ν' ἀποβάλης τὴν νωθρίαν, »
ὁ ὁδηγός μου εἶπεν· « Εἰς τὰ πτίλα
κ' ὑπὸ σκιάδας δὲν προσκτᾶται φήμη.
- 49 Ὁ σπαταλῶν ἄνευ αὐτῆς τὸν βίον,
ἀφήνει ἴχνη ὅσα εἰς τὸ ὕδωρ
ἀφρὸς, ὅσα καπνὸς εἰς τὸν ἀέρα.
- 52 Ἐγέρθητι καὶ νίκα τὴν δειλίαν.
Ἔχε ψυχὴν, ἥτις νικᾷ εἰς μάχας
ὅταν δὲν πίπτ' ὑπὸ βαρὺ τὸ σῶμα.

- 55 Θ' ἀναβῆς κλίμακα ὑψηλοτέραν.
 Δέν ἀρκεῖ ταῦτα ὅτι ὑπερέβης.
 Ἄν μ' ἐννοῆς πρὸς τὸ συμφέρον πράξον. »
- 58 Ἄνέστην τότε, πλείονα δεικνύων
 πνοὴν τῆς ὄσπην ἤξευρον πῶς ἔχω,
 κ' εἶπον· « Ἀμέλει, πλήρης εἰμι θάρρους. »
- 61 Καὶ ἄνω προσανέβημεν τὸν βράχον
 ὅστις τραχὺς ἦν καὶ στενός, καὶ δύσβατος,
 καὶ μᾶλλον ἢ ὁ πρὶν ἀνάντης. Λέγων
- 64 ἐπορευόμεν, ἵνα μὴ καμῶν φανῶ.
 Φωνὴ δ' ἐξῆλθεν ἐκ τῆς ἄλλης τάφρου,
 οὐδὲ ν' ἀποτελοῦσα λόγον ἔναρθρον.
- 67 Τί ἔλεγε, τὸ ἀγνοῶ, ἂν κ' ἤμην
 ἐπάνω, εἰς τὴν κλειδα τῆς ἀψίδος·
 ἀλλ' ὁ λαλῶν ἐφαίνεται ὠργισμένος.
- 70 Ἐκλινον κάτω· πλὴν τὸ ζῶν μου βλέμμα
 οὐδὲν διώρα ἔνεκα τοῦ ζόφου.
 Δι' ὃ « Ἠγέτα », εἶπον, « ἐκ τῆς ἄλλης
- 73 πρόφθασον ὄχθης, ὅπως καταβῶμεν
 τὸν τοῖχον. Δέν νοῶ ἐδῶ, ἀκούων,
 καθὼς καὶ βλέπω, πλὴν δὲν διακρίνω. »
- 76 « Ἀπόκρισιν δὲν δίδω, εἶπεν, ἄλλην
 παρὰ τὴν πράξιν. Αἵτησις τιμῖα
 ἀνταπαιτεῖ ἐκτέλεσιν σιγῶσαν. »
- 79 Κατέβημεν τὴν γέφυραν ἐξ ὕψους,
 ὅπου συνδέει τὴν ὀγδόην ὄχθην,
 καὶ ἐμφανῆς μοι ἔγινεν ὁ βόθρος.
- 82 Ἐντὸς δ' αὐτῆς σωρείαν φρικαλέαν
 ὄφρων εἶδον, τὴν μορφήν ποικίλων.
 Κ' ἡ μνήμη των τὸ αἷμά μου παγόνει.

- 85 Δέν ἐγκαυχᾶται μᾶλλον ἢ ἀμμώδης
 Λιβύα· Ὑδρας, δράκοντας παράγει,
 ἐχίδνας, κροταλίτας καὶ κεράστας·
- 88 ποτὲ πλήν τόσα, μυσάρᾳ τοσοῦτον,
 βδελύγματα, καὶ μετ' Αἰθιοπίας
 καὶ τῆς τῆ Ἐρυθρᾶ ὑπερκειμένης.
- 91 Διὰ τοῦ ἀπεχθοῦς αὐτοῦ ὁμίλου
 ὤρμων γυμνοὶ κ' ἔντρομοὶ ἄνδρες, ἄνευ
 ἐλπίδος κρύπτῃς κ' ἠλιοτροπίου.
- 94 Αὐτῶν τὰς χεῖρας ἔδενον ὀπίσω
 συνειλιγμένοι ὄφεις, ὧν ἡ κέρκος
 κ' ἡ κεφαλὴ ἐτρύπων τὰ νεφρά των.
- 97 Κ' ἰδοῦ, εἰς ἓνα παρ' ἡμῖν ἐστῶτα
 ἐβρίθθη ὄφις καὶ διέτρουσέ τον
 ὅπου ἐνοῦνται τράχηλος καὶ ὦμοι.
- 100 Ταχύτερον τὸ Ο, τὸ Ι δὲν γράφεις,
 ἀφ' ὅ,τι οὔτος φλογισθεὶς ἐκάη,
 κ' ἔπεσε κάτω ὄλος σωρὸς τέφρας.
- 103 Ἄφ' οὗ δὲ χάμω οὔτω κατεστράφη,
 συνέβρευσεν ἀφ' ἑαυτῆς ἡ τέφρα,
 κ' ἐγένετο ὁ ἴδιος καὶ πάλιν.
- 106 Σοφοὶ μεγάλοι οὔτ' ὁμολογοῦσιν
 ὁ φοῖνιξ πῶς θανῶν ἀναγεννᾶται
 τὰ πεντακόσια ὡς φθάσῃ ἔτη.
- 109 Βότανα δὲν τὸν τρέφουσι καὶ κόκκοι,
 ἀλλ' ἄμωμοι καὶ δάκρυα λιβάνου.
 Νάρδον καὶ μύρραν σάβανόν του ἔχει.
- 112 Ὅπως ὁ πίπτων, πῶς δὲ μὴ ἡξεύρων,
 ἢ δαίμονος εἰς γῆν καθέλκοντός τον,
 ἢ ἄλλη συνοχὴ ἄς τὸν δαμάσῃ,

- 115 ὡς ἐγερθῆ, περισκοπεῖται πέριξ,
 κατάπληκτος ἀπὸ τῆς ἀγωνίας
 ὄσσην ὑπέστη, καὶ ὄρων στενάζει·
 118 τοιοῦτος ὁ ἀμαρτωλὸς ἦν ὡς ἀνέστη.
 ὦ! πόσον αὐστηρὰ ἡ θεία δίκη,
 ἐνσκήπτουσα τοιούτοις ἀντιποίνοις!
 121 Τίς ἦν ὁ ὁδηγός μου τὸν ἡρώτα·
 Ὁ δ' εἶπε· « Πρὸ ὀλίγου ἐκ Τοσκάνης
 εἰς τοῦτο τὸ φρικτὸν ἔπεσα χάσμα.
 124 Κτηνώδη βίον καὶ οὐχὶ ἀνθρώπου
 ἡρούμην, ὁ ἡμίονος. Ὁ Βάννης
 Φούκης, τὸ ζῶον εἶμ', ἐκ Πιστωίας. »
 127 Καὶ εἶπον πρὸς τὸν ὁδηγόν· « Εἰπέ τω
 τί ἔπραξε νὰ μὴ μᾶς ἀποκρύψη.
 Τὸν ἤξευρον ἄνδρα ὀργῆς κ' αἱμάτων. »
 130 Ὁ πταίστης, ταῦτ' ἀκούσας, δὲν ἀπέσχε,
 καὶ στρέψας πρὸς ἐμὲ καὶ νοῦν καὶ ὄψιν,
 ὡς ὑπ' αἰσχύνης θλιβεραῖς ἐβάφη,
 133 κ' εἶπε· « Λυποῦμαι μᾶλλον ὅτι μ' εὔρες
 εἰς ἡν ἐλεεινότητα μὲ βλέπεις,
 παρ' ὅτ' ἠρπάγην ἐκ τοῦ ἄλλου βίου.
 136 Δὲν δύναμαι νὰ σ' ἀρνηθῶ ὃ θέλεις.
 Ἐβρίφθην τόσον κάτω, καθ' ὃ κλέπτῃς
 ἀναδειχθεὶς τῶν ἱερῶν χρημάτων·
 139 καὶ ἄλλος ἀντ' ἐμοῦ ψευδῶς ἐνήχθη.
 Ἄλλ' ἵνα μὴ τῇ θεᾷ ἐπιχαίρης
 ἂν ποτ' ἐξέλθῃς τοῦ ζοφώδους τόπου,
 142 τεῖνον τὸ οὖς τοῖς λόγοις μου καὶ μάθε·
 Ἡ Πιστωία ἔστ' ἐλλειπῆς Μαύρων·
 ἡ Φλωρεντί' ἀλλάξει λαὸν κ' ἤθη.

- 145 Ἄτμὸν ῥοφᾶ δ' ὁ Ἄρης ἐκ τῆς Μάγρας,
ἣν περιβάλλουσι θολαὶ νεφέλαι,
καὶ μετ' ἀγρίας τρικυμίας θέλει
148 μάχη δοθῆ εἰς Πικηνὸν πεδίον.
Αἴφνης τὸ νέφος εἶτα θὰ σπαράξῃ,
καὶ πᾶς Λευκὸς θὰ πληγωθῆ ἐκ τούτου.
151 Σοὶ εἶπ' αὐτὰ, διότι σὲ λυποῦσι. »
-

ΑΣΜΑ ΚΕ΄.

- 1 Ταῦτα εἰπὼν, τὰς χεῖράς του ὁ κλέπτης
 ὕψωσεν ἀμφοτέρας εἰς φασκέλους
 καὶ ἔκραξεν· « Ἴδου, Θεέ, αὐτά σοι· »
- 4 Ἐκτοτε φίλοι μ' ἔγιναν οἱ ὄφεις,
 διότι εἷς εἰλίχθ' εἰς τὸν λαιμόν του,
 ὡς λέγων· « Ἄλλο νὰ εἰπῆς δὲν θέλω. »
- 7 Εἷς δὲ εἰς τοὺς βραχίονας· καὶ τόσον
 δέσας αὐτοὺς, ἐμπρὸς περιεπλέχθη,
 ὥστ' ἠδυνάτει μέλος νὰ κινήσῃ.
- 10 Πῶς, Πιστωῖα, δὲν ἀποφασίζεις
 νὰ γίνῃς τέφρα καὶ νὰ μὴ ὑπάρχῃς,
 πονηροτέρα οὕσα τῆς σπορᾶς σου;
- 13 Δὲν εἶδον εἰς τὰ βάραθρα τοῦ ἄδου
 θρασύτερον πρὸς τὸν Θεὸν οὐδένα,
 οὐδὲ τὸν εἰς τὰς Θήβας κρημισθέντα.
- 16 Ἄλλ' ἔφυγεν, οὐδ' εἶπεν ἄλλην λέξιν.
 Καὶ εἶδον· Κένταυρος ἔμπλεως λύσσης
 ἤρχετο κράζων· « Ποῦ, ποῦ ὁ αὐθάδης; »
- 19 Δὲν ἔχει τόσους ὄφεις ἢ Μαρέμμα
 πιστεύω, ὅσους εἶχεν εἰς τὴν ράχιν
 αὐτὸς, ὡς ὅπου ἡ μορφή ἀρχίζει.

- 22 Ὑπὲρ τοὺς ὤμους, κάτω τοῦ τραχήλου
 ἔκειτο τεταμένοις πτεροῖς δράκων,
 διαφλογίζων ὄσους ἂν ἀπήντα.
- 25 Ὁ ὁδηγός μου εἶπεν· « Εἶν' ὁ Κάκος,
 ὅστις ὑπὸ τὸ ὄρος Αὐεντῆνον
 ἔχουσε λίμνας αἵματος πολλάκις.
- 28 Μίαν ὁδὸν μετὰ τῶν ἀδελφῶν του
 δὲν βαίνει, ὡς ληστεύσας τὴν μεγάλην
 ποιμνην δολίως, ἣν πλησίον εἶχε.
- 31 Τὸ ῥόπαλον τοῦ Ἡρακλέους ὅμως
 τὸν ἔπαυσε τῶν δόλων, πληγὰς ἴσως
 δοῦν ἑκατὸν, ὧν δὲν ἠσθάνθη δέκα. »
- 34 Ἐν ᾧ ὠμίλει, κ' ἔφευγεν ἐκεῖνος,
 τρεῖς σκιαὶ ἦλθον ὑφ' ἡμᾶς. ἄς οὔτε
 ἐγὼ ἐνόησα οὐδ' ὁ ἡγέτης,
- 37 εἰμὴ ὅτ' ἔκραξαν· « Σεῖς τίνες εἶσθε ; »
 Τότ' ἡ διήγησις μας διεκόπη,
 κ' ἡ προσοχὴ μας πρὸς αὐτοὺς ἐστράφη.
- 40 Δὲν τοὺς ἐγνώριζον· ἀλλ' ὡς συμβαίνει
 ἐνίοτε, συνέπεσε τὸν ἄλλον
 ὁ εἰς νὰ ὀνομάσῃ, οὕτω λέγων·
- 43 « Ποῦ ἄραγε νὰ μένη ὁ Κιάμφας ; »
 Κ' ἐγώ, τῷ ὁδηγῷ μου νεύων, φέρω
 τὸν δάκτυλον ἐκ πώγωνος εἰς ῥῆνα.
- 46 Ἄν δῦσπιστος ὑπάρξῃς, ἀναγνώστα,
 πρὸς ὅ,τι θὰ σ' εἰπῶ, οὐδὲν τὸ θαῦμα,
 ἀφ' οὗ κ' ἐγώ, ἰδὼν, πιστεύω μόλις.
- 49 Εἰς αὐτοὺς εἶχον ἀτενὲς τὸ βλέμμα,
 ὅτε ἐξάπους ὄφεις καθορμήσας,
 αὐτῶν τὸν ἕνα ὄλον περιβάλλει.

- 52 Οἱ μέσοι πόδες ζώνουν τὴν γαστέρα
αὐτοῦ, τὰς χεῖρας οἱ ἐμπρόσθιοί του,
καὶ εἰς τὰς δύο παρειὰς τὸν δάκνει·
- 55 Εἰς δὲ τὰ σκέλη θεῖς τοὺς ὀπισθίους,
διεῖρε τὴν οὐρὰν δι' ἀμφοτέρων,
καὶ ἔστριψεν αὐτὴν εἰς τὴν ὀσφύν του.
- 58 Ποτὲ κισσὸς δὲν ἐκολλήθη τόσον
εἰς δένδρον, ὡς τὸ ἔρπετόν τῆς φρίκης
συνέσφιξε τὰ μέλη του κ' ἐκείνου.
- 64 Καὶ εἶτα συνετάκησαν, ὡς ὄντες
θερμὸς κηρὸς, συνέμιξαν τὸ χρῶμα,
κ' ἐφαίνετο οὐδεὶς των ὡς πρὶν ἦτον·
- 64 ὡς εἰς τὸν χάρτην πρὶν φλεχθῆ, τὸ χρῶμα
φαιὸν πῶς ἐπιφαίνεται, οὐχί μιν
εἰσέτι μέλαν, τὸ λευκὸν δὲ φθίνει.
- 67 Οἱ δ' ἄλλοι δύο κράζοντες ἐώρων·
«ὦ φεῦ! Πῶς μεταβάλλεσαι, Ἀγνέλε!
οὐδ' εἷς δὲν εἶσαι πλέον οὔτε δύο!»
- 70 Αἱ δύο κεφαλαὶ ἔγιναν μία,
κ' ἐφαίνοντο μιχθεῖς· αἱ δύο ὄψεις
εἰς μορφήν μίαν, κ' ἔξαφανισθεῖσαι.
- 73 Γίνονται δύο χεῖρες ἐκ τεσσάρων.
Γαστήρ, κορμὸς, αἱ κνήμαι καὶ τὰ σκέλη
ἔγιναν μέλη οὐπω θεαθέντα.
- 76 Πᾶν τὸ πρὶν σχῆμα ἤδη ἐξηλείφθη,
ἡ δύσμορφος εἰκὼν οὐδεὶς καὶ δύο
ἐδόκει, καὶ βραδυποροῦσ' ἀπῆλθε.
- 79 Ὡς ἐπὶ κυνικῶν καυσόνων σαῦρα,
ὀπότεν ἐκ φραγῆς εἰς φραγὴν ἔρπη,
ἀστράπτει διασχίζουσα τὸν δρόμον,

- 82 πρὸς τὰς γαστέρας ἔρπων οὕτως ἦλθε
τῶν δύο ἄλλων ὄφιν δξὺς, μέλας
καὶ πελιδνός ὡς κόκκος πεπερίου.
- 85 Τὸ μέλος τοῦ ἐνός τὸ τροφοδόχον
ἐτρύπησε, κ' ἔπεσε μετὰ ταῦτα
πρὸ τῶν ποδῶν αὐτοῦ ἐκτεταμένος
- 88 Τὸν εἶδεν ὁ τρωθεὶς καὶ οὐδὲν εἶπεν,
ἀλλ' ἔχασμῆθ' ἰστάμενος, ὡς ὕπνος
ἢ πυρετός ἂν εἶχε τῷ ἐπέλθει.
- 91 Αὐτὸς τὸν ὄφιν ἔβλεπε, κ' ἐκεῖνος
αὐτόν, κ' ἐξέπεμπε τοῦ μὲν τὸ στόμα
τοῦ δ' ἢ πληγῆ καπνόν, ὃς συνηντᾶτο.
- 94 Νῦν, παῦσον, Λουκανέ, περὶ Σαβέλλου
δυσμοίρου λέγων, περὶ Νασσιδίου,
καὶ πρόσχες, ἄκουσον τὰ περαιτέρω.
- 97 Σίγα, Ὀβίδιε, περὶ Ὀρφέως
καὶ Ἀρεθούσης. Ποιητά, εἰς ὄφιν
τοὺς ἠλλαξες κ' εἰς κρήνην. Οὐδεὶς φθόνος.
- 100 Ποτὲ ἀντιμετώπους δύο φύσεις
δὲν μετεποίησας, ὥστε ἡ ὕλη
προθύμως τὴν μορφήν νὰ μεταβάλη.
- 103 Συνανεμίγησαν οἱ δύο οὕτως·
ἐδίχασεν ὁ ὄφιν τὴν οὐράν του,
ὁ πληγωθεὶς δὲ ἤνωσε τοὺς πόδας.
- 106 Ἐκόλλησαν αἱ κνήμαι καὶ τὰ σκέλη
οὕτως, ὥστ' ἐν βραχεῖ ἄρμου σημείον
ἐν μέσῳ των οὐδὲν ἐμφανὲς ἦτον.
- 109 Ἡ δισχιδῆς οὐρά ἔλαβε σχῆμα
τὸ ἐκλιπὸν ἐκεῖ, κ' ἐμαλακύνθη
τὸ δέρμα του, τὸ δ' ἄλλο ἐσκληρύνθη.

- 112 Εἰς τὰς μασχάλας νὰ κρυβοῦν αἱ χεῖρες
εἶδον, οἱ δὲ βραχεῖς τοῦ ζώου πόδες
μακροὶ νὰ γίνουν, καὶ βραχεῖς τοῦ ἄλλου.
- 115 Οἱ ὀπισθεν δὲ πόδες, ἐλιχθέντες,
ἐμόρφωσαν τὸ μέρος ὃ τις κρύπτει·
ὥστ' εἶχεν οὕτως ὁ δυσδαίμων δύω.
- 118 Ἐν ᾧ καπνὸς τοὺς δύω περιβάλλων,
τοῖς δίδει χρωμ' ἀλλόκοτον, καὶ τρίχας
δίδ' εἰς αὐτὸν καὶ ἀφαιρεῖ τοῦ ἄλλου,
- 121 ὁ εἷς ἠγέρθη, κ' ἔπεσεν ὁ ἄλλος,
χωρὶς τὰς βλοσυρὰς νὰ τρέψουν ὄψεις,
ὕφ' ἅς ἀμφοτέρ' ἤλλασσον τὰ ρύγχη.
- 124 Ὁ ὀρθίος εἴλκυσ' ἐκ τῶν κροτάφων
τὸν ἄλλον, κ' ἐκ τῆς ἐκκριθείσης ὕλης
ἔφυσαν ὦτα εἰς ἰσχνὰς τὰς γνάθους.
- 127 Τὸ περιπλέον δὲ τῆς μὴ ρευσάσης
ἔμειν' ἐντός, κ' ἔγινε ρίς τῆ ὄψει,
κ' ἐξώγκωσε τὰ χεῖλη ὅσον ἔδει.
- 130 Ὁ κείμενος δ' ἐπρόβαλε τὸ ρύγχος,
συστέλλων εἰς τὴν κεφαλὴν τὰ ὦτα,
καθὼς τὰ κέρατά του ὁ κοχλίας.
- 133 Ἡ γλῶσσά του, πρὶν μία, κ' εἰς τὸ λέγειν
ἐτοίμη, σχίζεται· ἡ δὲ τοῦ ἄλλου
σχιστὴ, ἐνοῦται· ὁ καπνὸς δὲ παύει.
- 136 Ἡ ψυχὴ, ἥτις ἔγινε θηρίον,
ἔφυγ' ἐν συριγμοῖς εἰς τὴν κοιλάδα.
Ὁ δὲ ὀπίσω του ὠμίλει πτύων.
- 139 Εἶτα τῷ ἔστρεψε τοὺς νέους ὦμους,
κ' εἶπε τῷ ἄλλῳ· «Θέλω ὁ Βουῶσος
νὰ ἔρπ' εἰς τοῦτον, ὡς ἐγώ, τὸν δρόμον.

- 142 Καὶ οὕτω τὴν ἐβδόμην εἶδον ἄντλην,
τὰς ἀλλοιώσεις τῆς. Τὸ καινὸν χρῆμα
μὲ δικαιοὶ ἀνίσως πολλὰ εἶπον.
- 145 Εἰ καὶ τεθαμβωμέν' οἱ ὀφθαλμοί μου
καὶ ἡ ψυχὴ μου τεθορυβημένη,
ἐγνώρισαν εἰς τῶν κρυπτῶς φευγόντων
- 148 ὁ Πούγκιος πῶς ἦτον Σκιαγκάτος.
Ἦν δὲ ἐκ τῶν τριῶν τῶν πρωτελθόντων
ὁ μόνος ὅστις δὲν μετεμορφώθη·
- 151 ὁ δ' ἄλλος ἦν ἐν σὺ, Γαυίλλη, κλαίεις.
-

ΑΣΜΑ ΚΓ'.

- 1 Ὡ Φλωρεντία χαῖρε, ἡ μεγάλη,
 ὥστε εἰς γῆν καὶ πόντον πτερυγίζεις,
 καὶ τ' ὄνομά σου φθάνει μέχρις ἄδου.
- 4 Παρὰ τοῖς κλέπταις πέντε σοὺς πολίτας
 εὖρον τοιούτους, ὥστε κατησχύνθη·
 κ' εἰς σέ τιμὴν δὲν ἔφερον μεγάλην.
- 7 Ἄν τῆς αὐγῆς τὸ ὄναρ ἀληθεύῃ,
 μετ' οὐ πολὺν θά σοι ἐπέλθῃ χρόνον
 ὅ,τι πλὴν ἄλλων σ' εὐχεται τὸ Πράτον.
- 10 Ἄν εἶχε γίνεαι πρόωρον δὲν ἦτον.
 Ἄνίσως πέπρωται, εἴθε νὰ εἶχεν.
 Ὅσον γηράσκω θὰ μὲ θλίβῃ μάλλον.
- 13 Ἀπήλθομεν, καὶ ἐπὶ τῶν κλιμάκων
 ἄς ἡ κρηπίς πρὸς κάθοδον παρεῖχεν,
 ὁ ὁδηγὸς ἀνέβῃ κ' ἐμὲ φέρων.
- 16 Ἠκολουθοῦμεν τὸν μονήρη δρόμον
 διὰ κρημνῶν καὶ ἀπορρώγων βράχων,
 ὅπου ἡ χεὶρ τὸν πόδα ἐβοήθει.
- 19 Τότ' ἐλυπήθην καὶ λυποῦμαι ἔτι
 κατὰ νοῦν φέρων ὅ,τι τότε εἶδον·
 καὶ ὑπὲρ ἔθος χαλινῶ τὴν φρένα
- 22 ἵνα τῆς ἀρετῆς μὴ παρεκβαίνῃ,
 καὶ ἂν ἡ ἀστὴρ εὖνους ἢ τι κρείττον
 μοὶ ἔδωκε καλόν τι, μὴ τὸ χάσω.
- 25 Ὁ χωρικός, ἀπλούμενος εἰς λόφον
 ὁπότε ὁ ἐπὶ τοῦ κόσμου φέγγων
 τὸ πρόσωπόν του ἔλαττον μᾶς κρύπτῃ,

- 28 κ' εἰς κώνωπας ὑποχωροῦν αἱ μυῖαι,
 πυγολαμπίδας βλέπ' εἰς τὴν κοιλάδα,
 ὅπου τ' ἀρώσιμα ἢ ὅπου τρύγος.
- 31 Τοιούτων καὶ τοσούτων φλογῶν πλήρης
 ὁ ὄγδοος ἦν βόθρος, ὅπως εἶδον
 φθᾶς ἐκεῖ, ὅθεν ἔβλεπον τὸ βάθος.
- 34 Ὡς ὁ ἐκδικηθεὶς διὰ τῶν ἄρκτων
 εἶδε πετῶν τὸ ἄρμα τοῦ Ἥλια,
 πρὸς οὐρανὸν τῶν ἵππων ὀρθωθέντων·
- 37 τοῖς ὀφθαλμοῖς δὲν τὸ παρηκολούθει,
 διότι οὐδὲν ἔβλεπεν ἢ φλόγα
 ὥσπερ νεφέλην ἄνω φερομένην.
- 40 ὁμοίως ἐν τῇ φάραγγι καὶ αὐταὶ
 κινούμεν', ἔκρυπτον τί περιεῖχον·
 ἀμαρτωλὸν δ' ἐκάλυπτεν ἐκάστη.
- 43 Ἰστάμην βλέπων ἀπὸ τῆς γεφύρας,
 ὡστ' ἂν δὲν ἐκρατούμην ἀπὸ βράχου,
 θὰ ἔπιπτον, χωρὶς τις νὰ μὲ σπρώξῃ.
- 46 Ὁ ὁδηγός, ἰδὼν τὴν προσοχὴν μου,
 εἶπεν· « Αἱ φλόγες πνεύματα ἐγκλείουν,
 ἐκάστη ἓν, ἐκεῖνο δὲ καὶ καίει. »
- 49 « Διδάσκαλε », τῷ εἶπον, « σοῦ ἀκούων
 πείθομαι μᾶλλον. Κ' εἰς ἐμέ ἐδόκει
 πῶς οὕτως εἶχε. Πλὴν νὰ σ' ἐρωτήσω.
- 52 Τίς εἶν' ἐν τῇ φλογὶ τῇ σχιστῇ ἄνω
 καὶ ὡς ἐκ τῆς πυρᾶς ἐκπεμπομένη,
 τοῦ Πολυνείκου καὶ τοῦ ἀδελφοῦ του ; »
- 55 Ὁ δ' εἶπεν· « Ὀδυσσεὺς καὶ Διομήδης.
 Κοινὴ τοὺς ἤλαυνε τὸ πάλαι ἔχθρα,
 κοινὴ νῦν τοὺς ἐλαύνει τιμωρία.

- 58 Ἐν τῇ φλογὶ ἀποθρηνοῦν τὸν δόλον
τοῦ ἵππου τοῦ ἀνοιξαντος τὴν πύλην
δι' ἧς προῆλθε τὸ Ῥωμαίων σπέρμα·
- 61 τὰς τέχνας, δι' ἃς μέμφεται θανοῦσα,
ἡ Διηδάμεια τοῦ Ἀχιλλέως,
καὶ ἔτι τὴν κλοπὴν τοῦ Παλλαδίου. »
- 64 Ἐντὸς πυρὸς ἄν, εἶπον, νὰ λαλήσουν
δύνανται, δέομαί σου, ὁδηγέ μου,
καὶ μεταδέομαί σου χιλιάκις,
- 67 μὴ ἀρνηθῆς νὰ μείνωμεν ἐνταῦθα
ἕως ἢ φλόξ ἢ δίκερκος προσέλθῃ.
Βλέπεις τίς πόθος πρὸς αὐτὴν μ' ἐμπνέει. »
- 70 Ὁ δέ· « Ἡ δέησίς σου εἶν' ἀξία
πολλῶν ἐπαίνων, ὥστε τὴν ἐγκρίνω.
'Αλλὰ ἰδὲ τὴν γλῶσσαν νὰ συνέχῃς.
- 73 Νὰ τοῖς λαλήσω ἄφες με. Ἐξεύρω
τί θέλεις. Εἰσὶν Ἑλληνας, καὶ ἴσως
ἔσονται δύσκολ' εἰς τὰς ἀπαντήσεις.
- 76 Ὡς δ' ἔφθασεν ἡ φλόξ ὅπου ἐκεῖνος
ἔκρινεν εὐθετον χρόνον καὶ τόπον,
τὸν ἤκουσα νὰ ὁμιλήσῃ οὕτω·
- 79 « Ὑμεῖς οἱ δύο εἰς τὴν μίαν φλόγα,
ὕμιν ἂν ἐχαρίσθην ὅτε ἔζων,
ἂν ἐχαρίσθην ἔστω καὶ ὀλίγον
- 82 ὅτ' εὐγενεῖς ἔγραφον στίχους ἄνω,
μὴ κινηθῆτε· ἄς μ' εἰπῆ δ' ὁ εἰς σας
ποῦ πλανηθεῖς μετέβῃ ν' ἀποθάνῃ. »
- 85 Τὸ μείζον τῆς ἀρχαίας φλογὸς κέρας
ἤρχισε νὰ κυμαίνεται, νὰ τρέμῃ
καθὼς ἢ ὑπ' ἀνέμου δερομένη.

- 88 Κ' ἐδῶ κ' ἐκεῖ τὴν κορυφὴν κινουῦσα
καθὼς ἂν ἦτον ὁμιλοῦσα γλῶσσα,
φωνὴν πυρίνην ἤγειρεν· « Ὅποτε
- 91 κατέλιπον τὴν Κίρκην, ἣτις ἔτος
μ' ἐκράτει ὄλον παρὰ τὴν Γαέταν,
πρὶν ὁ Αἰνίας οὕτω τὴν καλέσῃ,
- 94 οὐδ' ὑϊκὴ γλυκύτης, οὐδὲ σέβας
τοῦ γέροντος πατρός, οὐδὲ ὁ ἔρωσ
ὄν ὤφειλον τῇ Πηνελόπ' εἰς τέρψιν,
- 97 ἐνίκησε τὸν πόθον τοῦ νὰ λάβω
πεῖραν τοῦ κόσμου, πεῖραν τῶν ἀνθρώπων,
τῶν κακιῶν αὐτῶν καὶ ἀρετῶν των.
- 100 Εἰς πέλαγος τὸ ἀχανές ἐρρίφθη
μεθ' ἐνός σκάφους, οὐ πολλῶν δ' ἐταίρων,
τῶν οὐποτέ με ἐγκαταλιπόντων.
- 103 Τὴν διπλὴν ὄχθην μέχρῃς Ἰσπανίας
εἶδον, καὶ Σαρδηνίας καὶ Μαρόκου,
καὶ εἶτι ἄλλ' ὁ πόντος οὗτος βρέχει.
- 106 Ἦμην πρεσβύτης, ὡς καὶ οἱ ἐταῖροι,
ὄτ' ἤλθομεν εἰς τὸν αὐλῶνα, ὅπου
ὁ Ἡρακλῆς διὰ μνημείων εἶπε·
- 109 « Μὴ βήτω ποῦς ἀνθρώπου περαιτέρω ! »
Πρὸς δεξιὰν ἀφῆκα τὴν Σεβίλλαν·
τὴν Σέτταν εἶχ' ἀφήσει πρὸς τὴν ἄλλην.
- 112 « Ἀδελφοί, εἶπον, οἱ διὰ μυρίων
κινδύνων καταχθέντες εἰς τὴν δύσιν,
εἰς τὸν μικρὸν τῆς ἀγρυπνίας χρόνον
- 115 ὅς ἔτι ταῖς αἰσθήσεσ' ὑμῶν μένει,
τῆς πείρας μὴ στερήθητε τῶν τόπων
τῶν πέραν τοῦ ἡλίου ἀοικητῶν.

- 118 Ἐνθυμηθῆτε τὴν καταγωγὴν σας.
 Νὰ ζῆτε, δὲν ἐπλάσθητε, ὡς κτήνη,
 ἀλλ' ἀρετὴν καὶ γνώσεις ἵνα κτᾶσθε. »
- 121 Τοσοῦτον ἢ μικρὰ προσλαλιά μου
 τοὺς ὠτρυνεν εἰς τὴν ὁδοιπορίαν,
 ὥστ' ἔπειτα δὲν τοὺς συνεῖχον πλέον.
- 124 Καὶ στρέψαντες τὴν πρῶραν μας πρὸς ἔω,
 ὡς πτέρυγας ἐτείναμεν τὰς κώπας·
 λαιῶς δ' ἐχώρ' ἢ ἄκρατός μας πτῆσις.
- 127 Ἦδη τοῦ ἄλλου πόλου ὄλου τ' ἄστρα
 τὴν νύκτα ἔβλεπον, κ' ἐταπεινοῦτο
 ἀλιτενῆς ὁ καθ' ἡμᾶς, ὁ ἄνω.
- 130 Πεντάκις πλήρες ἔλαμψε, κ' ἐσβέσθη
 τὸ φῶς πεντάκις ὑπὸ τὴν σελήνην,
 ἀπὸ τοῦ παρατόλμου βήματός μας,
- 133 ὅτ' εἶδομεν μακρόθεν φαιὸν ὄρος·
 τοσοῦτω δ' ὑψηλὸν αὐτὸ μ' ἐφάνη,
 ὁποῖον πώποτε δὲν εἶδον ἄλλο.
- 136 Ἐχάρημεν, ἀλλ' ἢ χαρὰ εἰς θρήνους
 ἐτρέπη. Ἐκ τῆς νέας γῆς ἠγέρθη
 σίφων, κτυπήσας τὸ ἐμπρὸς τοῦ σκάφους.
- 139 Τρεῖς συνεστράφη μετὰ τῶν ὑδάτων·
 τὸ τέταρτον δ' ἢ πρύμνη ἀνυψώθη,
 ἢ πρῶρά δ' ἐβυθίσθη, κατὰ νεῦμα·
- 142 καὶ ἐφ' ἡμᾶς ἢ θάλασσα ἐκλείσθη. »
-

ΑΣΜΑ ΚΖ'.

- 1 Ὀρθώθ' ἡ φλόξ, κ' ἔμεινεν ἡρεμοῦσα.
Ἐσίγησε, καὶ ἀφ' ἡμῶν ἀπῆλθεν,
ἀδεία τοῦ ἠδέος ποιητοῦ μου.
- 4 Ἄλλ' ἄλλη μετ' ἐκείνην ἐρχομένη,
τὴν προσοχὴν μας πρὸς τὴν κορυφὴν τῆς
εἴλκυσε, θροῦν κωφὸν τιν' ἀφιεῖσα.
- 7 Καθὼς ὁ βούς ὁ Σικελὸς τὸ πρῶτον,
ὡς δίκαιον, τῷ θρήνῳ ἐμυκήθη
τοῦ γλύψαντος αὐτὸν ἰδίᾳ ῥίνη,
- 10 καὶ τῇ φωνῇ τοῦ βασανιζομένου
ἀνεμυκάτο οὕτως, ὥστε καίτοι
γαλκοῦς, ἐφαίνετο ἐν πόνοις πάσχων,
- 13 οὕτω τὸ πρῶτον ἔξοδον ἢ πόρον
ἐκ τοῦ πυρὸς μὴ ἔχουσαι αἱ λέξεις,
εἰς τούτου μετεβλήθησαν τὸν φθόγγον·
- 16 ἀλλ' ἔπειτα, τὸν δρόμον των εὐροῦσαι
διὰ τῆς ἄνω ἄκρας, παλμὸν ταύτη
μετέδωκαν, ὃν ἔδιδεν ἡ γλῶσσα,
- 19 κ' ἠκούσαμεν· « Σὺ πρὸς ὃν λέγω, ὅστις
Λομβαρδιστὶ ὠμίλησας ὅτ' εἶπας·
« Ἄμε καλιὰ σου. Ἄλλο δὲν κρατῶ σε, »
- 22 ἂν καὶ ὀλίγον ἔφθασα ἐξώρας,
μεῖνε κ' εὐδόκησον νὰ μοὶ λαλήσης.
ὦ βλέπεις, ἐγὼ μένω, καίτοι καίων.
- 25 Ἄν ἔπεσας εἰς τὸν τυφλὸν μας κόσμον
ἐκ τῆς γλυκείας γῆς τῆς Λατινίδος
ἐξ ἧς καὶ φέρω τὰ ἐγκλήματά μου,

- 28 εἰπέ, οἱ Ῥωμανοὶ ἔχουσ' εἰρήνην
ἢ πόλεμον; Εἶμ' ἐξ Οὐρβίνου, ὅπου
ὁ Τίβερις πηγάζει ἐξ ὀρέων. »
- 31 Προσεῖχον ἔτι κάτω, ὅτ' ἐγκίσας
ὁ ὁδηγός μου τὴν πλευράν μου, εἶπε·
« Ὅμιλει σύ· αὐτὸς ἐστὶ Λατῖνος. »
- 34 Ἐγὼ δέ, τὴν ἀπάντησιν ἐτοίμην
ἔχων, ἠρξάμην, μὴ στιγμὴν διστάσας·
« Ψυχὴ ἢ ἐκεῖ κάτω κεκρυμμένη,
37 ἄνευ πολέμ' οὐδ' ἔστ' ἡ Ῥωμανία
οὐδ' ἦν ποτέ, βουλαῖς τῶν τυραννούντων.
Οὐδὲν ἀφῆκα πλὴν κεκηρυγμένον.
- 40 Μέν' ἢ Ῥαβέννα ὡς πρὸ πολλῶν χρόνων.
Κλωσσῶν ὁ ἀετὸς ὁ τῆς Πολέντης,
τὴν Κέρβιαν καλύπτ' εἰς τὰ πλευρά του.
- 43 Ἡ γῆ ἢ πρὶν σκληρῶς δοκιμασθεῖσα
κ' εἰς αἶμα καταπνίξασα τοὺς Γάλλους,
διατελεῖ ὑπὸ πρασίνους κλάδους.
- 46 Οἱ δύο μολοσσοὶ τοῦ Βερρουνίου,
κακοῦργοι πρὸς Μοντάγναν, ὅπου ζῶσιν,
ὀξύνουσ' εἰς πριστῆρας τοὺς δόντας.
- 49 Παρὰ Λαμόνη καὶ παρὰ Σαντέρνω
λεοντιδεὺς οἰκῶν εἰς λευκὸν ἄντρον,
ἀλλάσσει κόμμα θέρους καὶ χειμῶνος.
- 52 Ἡ πόλις δ' ἦν ὁ Σάβιος ἀρδεύει,
κεῖται, ὡς μέσον ὄρους καὶ πεδίου,
δουλείας μεταξὺ κ' ἐλευθερίας.
- 55 Παρακαλῶ δὲ νῦν, εἰπέ τίς εἶσαι.
Μὴ ἔσο δυσκολώτερος τῶν ἄλλων,
ἂν ὄνομα ἐπὶ τοῦ κόσμου θέλῃς. »

- 58 Ἄφ' οὗ τὸ πῦρ ὀλίγον ἐμυκήθη
κατ' ἰδίον τοῦ τρόπον, τὴν ὀξεῖαν
ἔσεισε κορυφὴν τοῦ, πνεῦσαν οὕτω·
- 61 Ἄν ἤξευρον πῶς εἰς τινα ἀπήντων
ὅστις θ' ἀνέλθη πάλιν εἰς τὸν κόσμον,
ἄνευ παλμῶν θὰ ἔμενεν ἡ φλόξ μου.
- 64 Ἄλλ' οὐποτε τις ἐκ τοῦ βάθους τούτου
ἐπέστρεψεν, ἂν ἀληθῆ ἀκούω.
Δι' ὃ λαλῶ, μὴ φοβηθεῖς αἰσχύνην.
- 67 Ὅπλίτης ἦμην, εἶτα σχοινοζώστης.
Ἐνόμιζον μετάνοιαν τὴν ζώνην,
κ' ἡ πίστις μου θενά ἐστεφανοῦτο,
- 70 ἂν ὁ ἐξώλης ἱερεὺς ὁ μέγας
δὲν μ' ἔρριπτεν εἰς πταίσματα τὰ πρῶτα.
Πῶς, διατί, νὰ τὸ ἀκούσης θέλω.
- 73 Ἐν ὄσω εἶχον τὰ ὀστέα καὶ σάρκας
ἃ μ' ἔδωκεν ἡ μήτηρ, ἀλωπέκων
διήγον βίον καὶ οὐχὶ λεόντων.
- 76 Τοὺς δόλους, τὰς ὁδοὺς τὰς κεκρυμμένας
ἐγνώριζον, κ' ἐμηχανεύθην οὕτως,
ὥστ' εἰς τὴν γῆν ἡ φήμη μου ἀντήχει.
- 79 Ὅτε πλὴν ἔφθασα ἐκεῖ τοῦ βίου,
ὅπου καθεῖς νὰ περιστέλλῃ πρέπει
καὶ νὰ χαλᾷ ἰστία καὶ σχοινία,
- 82 ὅ,τι πρὶν μ' ἤρεσκε, μὲ δυσηρέσκει,
καὶ μετενόουν καὶ ἐξωμολογούμην.
ὦ φεῦ! καὶ ἤθελον σωθῆ ὁ τάλας!
- 85 Ὁ ἡγεμῶν τῶν νέων Φαρισαίων,
μαχόμενος παρὰ τὸ Λατεράνον
οὐχὶ Σαρακηνοῖς ἢ Ἰουδαίοις,

- 88 εἶχεν ἐχθροὺς Χριστιανοὺς τοὺς πάντας,
οὐχὶ ἐπιχειροῦντας τι κατ' Ἄκης,
οὐχὶ ἐμπόρους ἐν Σουλτάνων χώραις.
- 91 Τὴν ὑψηλὴν του θέσιν, τοὺς θεσμούς της
δὲν ἐσεβάσθη, οὔτε τὸ σχοινίον
ἐμοῦ, ποιοῦν ἰσχνοὺς τοὺς ἐζωσμένους·
- 94 ἀλλ' ὡς τὸν Σίλβεστρον ὁ Κωνσταντῖνος
εἰς Σύρακτον ἐζήτησε, τῆς λέπρας
ιατρόν, οὕτω παρ' ἐμοῦ ἀπήτει
- 97 νὰ τὸν ἰάνω φιλοδόξου τύφου.
Μ' ἐζήτηε συμβουλήν, ἐγὼ δ' ἐσίγων,
διότι μοὶ ὠμίλει ὡς ἐν μέθῃ.
- 100 Ἄλλὰ μοὶ εἶπεν· « Ἄφες πάντα φόβον.
Σὲ ἀπολύω. Σὺ δὲ δίδαξόν με
τὸ Παινεστρεῖνον πῶς νὰ καταστρέψω.
- 103 Τὸν οὐρανὸν ἀνοίγω καὶ τὸν κλείω,
ἤξεύρεις. Αὗται δύο εἰσὶ κλειῖδες,
ὑπὸ τοῦ πρὸ ἐμοῦ ἀμεληθεῖσαι. »
- 106 Ὑπὸ τῶν λόγων παρεπείσθη, ὥστε
τὸ σιωπᾶν χειρὸν νὰ θεωρήσω,
κ' εἶπον· « Ἄν, πάτερ, καὶ αὐτοῦ μὲ πλύνῃς
- 109 τοῦ κρίματος εἰς ὃ θὰ ὑποπέσω,
μακρὰ ὑποσχεθεῖς, μικρὰ τηρήσας
ἐπὶ τοῦ θρόνου σου θὰ θριαμβεύσῃς. »
- 112 Θανόντος μου δὲ ἦλθεν ὁ Φραγκίσκος·
ἀλλ' εἷς τῶν μαύρων χερουδίμ τῷ εἶπε·
« Μὴ μ' ἀδικήσῃς, τοῦτον μὴ τὸν λάβῃς.
- 115 Πρὸς τοὺς ἐμοὺς θεράποντας νὰ ἔλθῃ
πρέπει, ὡς δοὺς τὴν συμβουλήν τοῦ δόλου,
ἐξ ἧς στιγμῆς τὸν ἔχω ἐκ τῆς κόμης.

- 118 Δὲν σώζεται ὁ μὴ μετανοήσας,
οὐδ' ἐγγωρεῖ μετανοεῖν καὶ θέλειν
δομοῦ. Ἀντίφασις κωλύει τοῦτο. »
- 121 ὦ τάλας! Πῶς παρέδαιρον ὁπότε
μ' ἤρπασε λέγων· « Κάτοχος πῶς εἶμαι
τῆς λογικῆς δὲν σ' ἦτον γνωστὸν ἴσως. »
- 124 Μ' ἔφερεν εἰς τὸν Μήνωα. Ὀκτάκις
εἰς τὰ τραχέα νῶτα τὴν οὐρανὸν του
συστρέψας οὗτος καὶ ὀργίλως δάκνων,
127 ἔκραξεν· « Οὗτος εἰς τὸ πῦρ τὸ κρύπτον!
Δι' ὃ ἀπόλλυμαι ὅπου μὲ βλέπεις,
κ' ἠμφιεσμένος οὕτως ἀποκλαίω. »
- 130 Ὡς οὕτως ἐπεράτωσε τὸν λόγον,
ἢ φλόξ ἀπῆλθ' ἐν ἄλγῃ θρηνηδοῦσα,
στρέφουσα, σείουσα τ' ὀξύ της κέρας.
- 133 Προέβημεν, ἐγὼ καὶ ὁ ἡγέτης,
ἐπὶ τοῦ βράχου, ὡς τὸ ἄλλο τόξον
ἄνω τῆς τάφρου, ἔνθα ποινῶν φόρον
136 λαμβάνουσ' οἱ διχονοιῶν ἐργάται.
-

ΑΣΜΑ ΚΗ'.

- 1 Τίς νὰ ἐκθέσῃ καὶ πεζῶ τῷ λόγῳ
 δύναται, ὅσον κἂν μακρολογήσῃ,
 πόσον τότε αἶμα εἶδον, πληγὰς πόσας;
- 4 Βεβαίως πᾶσα γλῶσσα θὰ ἡττᾶτο,
 μὴ ἐπαρκούντων λογισμοῦ καὶ λόγου
 τοσαῦτα νὰ ἐγκλείσωσιν ἐντός των.
- 7 Ἐκ νέου ἂν συνήρχοντο τὰ πλήθη
 τῆς ἀσταθοῦς τὴν τύχην Ἀπουλίας,
 τὰ κλαύσαντα τὸ ἐκχυθέν των αἶμα
- 10 ὑπὸ Ῥωμαίων, κ' εἰς μακροὺς πολέμους,
 ἐφ' ὧν μεγάλ' ἦν λεία δακτυλίων,
 ὡς Λίβιος ὁ ἀψευδὴς ἐκθέτει,
- 13 ὡς καὶ τὰ θλιβεράς πληγὰς λαβόντα
 ἐν μάχαις πρὸς Ῥοβέρτον τὸν Γυσκάρδον,
 καὶ τ' ἄλλα, ὧν συλλέγονται εἰσέτι
- 16 ὅστ' ἐν Κεπεράνῳ, ἔνθα ψεύστης
 ἦν πᾶς Ἀπούλιος, κ' ἐν Τιλακόσῳ,
 ἔνθ' ἄοπλος ἐνίκα ὁ Ἀλάρδος,
- 19 κ' οἱ μὲν τρωτὰ, οἱ δὲ κολοβὰ μέλη
 ἐδείκνυον, θὰ ἦσαν ἐν συγκρίσει
 οὐδὲν πρὸς τὰ ἐν τῷ ἐννάτῳ βόθρῳ.
- 22 Δὲν χαίνει πίθος, τὴν πλευρὰν ὀλέσας
 ἢ τὸν πυθμένα, ὅπως ἓνα εἶδον
 ἐκ πώγωνος σχιστὸν μέχρι τῆς ἕδρας.
- 25 Τὰ ἔντερα ἐν μέσῳ τῶν σκελῶν του
 ἐκρέμαντο, ἐφαίνοντο τὰ σπλάγχνα,
 κ' ἡ κοπροδόχος κίστυς τῆς τροφῆς του.

- 28 Ὡς δ' ὄλος ἐκ τῆς θέας συνειχόμεν,
 μέ εἶδε, καὶ τὸ στήθος διανοίξας,
 εἶπεν· « Ἴδὲ πῶς ἐμαυτὸν ξεσχίζω·
- 31 ἰδὲ μ' ἐσπαραγμένον, τὸν Μωάμεθ.
 Κλαίων κατόπιν μου ὁ Ἀλῆς βαίνει,
 σχισθεὶς ἐκ πώγωνος μέχρι κρανίου.
- 34 Κ' οἱ ἄλλοι οὐς ἐνταῦθα βλέπεις, ζῶντες
 ἦσαν σπορεῖς σκανδάλων καὶ σχισμάτων,
 δι' ὃ καὶ οὕτω σχίζονται θανόντες.
- 37 Ἐκεῖ ἐντὸς διάβολος ὑπάρχει
 ἡμᾶς σκληρῶς τομῶ τῶ ξίφει κόπτων,
 καὶ ἐπιστρέφει πάντας εἰς τὰς τάξεις,
- 40 ἐκτρεπομένους τῆς ὁδοῦ τοῦ πένθους·
 διότι αἱ πληγαὶ κλείονται αὐθις
 πρὶν ἢ τις ἄλλος πρὸ αὐτοῦ παρέλθῃ.
- 43 Σὺ δὲ τίς εἶ; Ἡ μένεις εἰς τὸν βράχον
 ἐν' ἀναβάλλῃς τῆς ποινῆς τὴν ὥραν,
 ἥτις τοῖς κρίμασί σου κατεγνώσθη; »
- 46 « Οὐ θάνατος, οὐχὶ ποινὴ σφαλμάτων
 τὸν φέρει, εἶπεν ὁ διδάσκαλός μου,
 ἀλλ' ἦλθεν ἵνα λάβῃ πλήρη πείραν.
- 49 Ἐγὼ, νεκρός, δύναμαι νὰ τὸν φέρω
 ἐν τῇ νυκτὶ, εἰς γύρον ἀπὸ γύρου,
 καὶ εἶναι ἀληθὲς ὡς σοὶ τὸ λέγω. »
- 52 Ὑπὲρ τοὺς ἑκατὸν, ἀκούσαντές του,
 ἐπάνω μου προσήλωσαν τὸ βλέμμα,
 ἔκπληκτοι, τὰς βασάνους λησμονοῦντες.
- 55 « Εἶπέ τῶ Φρὰ Δουλκίνῳ νὰ συλλέξῃ —
 ὅτ' ἐν βραχεῖ θ' ἀνέλθῃς εἰς τὸν κόσμον,
 ἔάν δὲν σπεύδῃ πρὸς ἐμὲ ἐνταῦθα, —

- 58 ζωοτροφίας, μὴ χιόνος βία
 τῆς νίκης ἀποστῆ τοῖς Ναυαῤῥαίοις,
 ἦν ἔσται δυσχερὲς νὰ δρέψῃ ἄλλως. »
- 61 Τὸν πόδα του ὑψῶν νὰ προχωρήσῃ,
 μ' εἶπε τὰς λέξεις ταύτας ὁ Μωάμεθ,
 καὶ εἰς τὴν γῆν τὸν ἔθηκε προβαίνων.
- 64 Ἄλλος, διάτρυτον τὸν λαιμὸν ἔχων,
 ῥινότμητος δὲ μέχρι τῶν ὀφρύων,
 κ' ἐκ τῶν ὠτίων ἔχων ἐν καὶ μόνον,
- 67 ἔσθη καὶ μᾶς ἠτένιζε θαυμάζων,
 τὸν λάρυγγα ἠνοιξ' ἐμπρὸς τῶν ἄλλων,
 ὅστις κατέρυθρος ἦν πανταχόθεν,
- 70 κ' εἶπεν· »ὦ σὺ, ὃν δὲν κολάζει πταίσμα,
 ὃν εἶδον ἐπὶ γῆς τῆς Λατινίδος,
 ἔαν δὲν μ' ἀπατᾷ ἡ ὁμοιότης,
- 73 μνήσθητι σὺ τοῦ Πέτρου Μεδικίνα,
 ἂν ἐπανίδῃς τὸ γλυκὺ πεδίον
 τὸ ἐκ Βερκέλλης κλίνον εἰς Μαρκάβον·
- 76 κ' εἶπέ τοῖς ἐκ Φανοῦ δυσὶν ἀρίστοις,
 τῶ Κὺρ Γουίδω καὶ Ἀγγιολέλλω,
 πῶς φροῦδαι ἂν δὲν εἶν' αἱ προοράσεις
- 79 ἐνταῦθα, θὰ ῥιφθῶσι τῆς νηὸς των,
 παρὰ Καθολικὴν δὲ θὰ πνιγῶσι
 τῇ προδοσίᾳ πονηροῦ τυράννου.
- 82 Μεταξὺ Κύπρου καὶ Μαϊόρκης νήσου
 ὁ Ποσειδῶν μῖσος δὲν εἶδε μεῖζον
 ἢ πειρατῶν ἢ καὶ ἀνδρῶν Ἀργείων.
- 85 Ὁ δὲ δι' ἐνὸς βλέπων, ὁ προδότης,
 ἔχων τὴν πόλιν, ἦν τις τῶν ἐνταῦθα
 νὰ μὴν εἶχεν ἰδεῖ θὰ ἐπεθύμει,

- 88 εἰς συνδιάλεξιν θὰ τοὺς καλέσῃ,
καὶ περιττάς αὐτοῖς θέν ἀναδείξῃ
δεήσεις κατ' ἀνέμων τῆς Ψωκάρας. »
- 91 Κ' ἐγὼ τῷ εἶπον· « Δεῖξον καὶ εἰπέ μοι,
ἂν θέλῃς ἄνω περὶ σοῦ ν' ἀγγείλω,
τίς ὁ εἰς ὃν πικρὸν τὸ ἰδεῖν ἦτον ; »
- 94 Τότ' ἔθηκε τὴν χεῖρα εἰς τὴν γνάθον
ἐνός, καὶ διανοίξας τοῦ τὸ στόμα,
εἶπεν· « Αὐτὸς ἐστί, καὶ οὐδὲν λέγει.
- 97 Ἄπόβλητος, τοὺς δισταγμοὺς ἀφείλε
τοῦ Καίσαρος, εἰπών· « Ἐτοιμος ὢν τις,
εἰς βλάβην περιπίπτει περιμένων. »
- 100 Πῶς μοι ἐφάνη ἔκπληκτος ὁ ἔχων
μέχρι λαιμοῦ τὴν γλῶσσαν τετμημένην
Κουρίων, ὅστις ταῦτ' ἀπεθρασύνθη !
- 103 Ἐτερος δὲ, χλωὸς τὰς δύο χεῖρας,
τὰ κολοβά του μέλη ἐν τῷ σκότει
αἶρων, ὥστε ἡμάχθη ἡ μορφή του,
- 106 ἔκραξεν· « Ἐνθυμήθητι τὸν Μόσκαν
εἰπόντα· « Κεφαλὴν τὸ πραχθὲν ἔχει, »
καὶ σπείραντα κακὸν τῷ Τούσκων γένει. »
- 109 « Καὶ θάνατον τῷ γένει σου », προσεῖπον.
Ὁ δὲ, σωρεύων ἐπὶ θλίψει θλίψιν,
ἀπῆλθεν ὡς τις ἔκφρων ὑπὸ λύπης.
- 112 Ἐγὼ δὲ στάς, ἔβλεπον τὴν πομπὴν των,
καὶ ὅ,τι εἶδον, θενά ἐφοβούμην
νὰ τὸ διηγηθῶ ἀναποδείκτως,
- 115 ἂν δὲν μ' ἐνίσχυε τὸ συνειδὸς μου,
ὁ καλὸς σύντροφος ὁ ἐνθαβρύνων
ὑπὸ ἀδόλων αἰσθημάτων σκέπην.

- 118 Εἶδον βεβαίως, ὡς καὶ νὰ τὸ βλέπω,
ἀκέφαλον βαδίζον σῶμα, ὅπως
καὶ οἱ λοιποὶ τῆς θλιβεραῆς ἀγέλης.
- 121 Τὴν κεκομμένην κεφαλὴν ἐκράτει
ὡς λύχνον κρεμαμένην εἰς τὴν χεῖρα.
Ἦ δὲ μᾶς ἔβλεπε καὶ εἶπεν· « Οἴμοι! »
- 124 Εἰς ἑαυτῆς φανὸν ἦν ἡ ἰδίᾳ·
εἰς δύο μία ἦν, εἰς μίαν δύο.
Πῶς τοῦτο; Τὸ γνωρίζει ὁ προστάξας.
- 127 Ὡς δ' εἰς τοὺς πόδας ἦλθε τῆς γεφύρας
μετὰ τῆς κεφαλῆς τὴν χεῖρα ἤρε,
ἵνα πλησίον μας τοὺς λόγους φέρῃ.
- 130 Καὶ ἦσαν· « Τὴν φρικτὴν ἰδὲ ποινὴν μου,
σύ, ὅστις πνέων τοὺς θανόντας βλέπεις·
ἰδὲ ἐάν τις ὡς αὐτὴ μεγάλη.
- 133 Καὶ ἵνα τὰ περὶ ἐμοῦ ἀγγείλης,
μάθε, εἰμὶ Βερτράμ ὁ ἐκ Βορνίου,
κακῶς τὸν νέον ῥῆγα συμβουλεύσας,
- 136 υἱὸν τε ἀνθοπλίσας καὶ πατέρα.
Πονηραῖς γνώμαις οὗτ' ὁ Ἀχιτόφελ
ἀνθώπλισε Δαβὶδ καὶ Ἀβσαλῶνα.
- 139 Καθ' ὃ χωρίσαντος τοὺς ἠνωμένους,
καὶ ὁ ἐγκέφαλός μου ἐχωρίσθη
τῆς ρίζης του, ἐν τῷ κορμῷ μεινάσης.
- 142 Τοιαύτη μ' ἦ τοῦ ἀντιποίνου δίκη. »
-

ΑΣΜΑ ΚΘ'.

- 1 Τὸ μέγα πλῆθος, αἱ πληγαὶ αἱ τόσαι
εἶχον τὸ βλέμμα μου μεθύσει οὕτως,
ὥστ' ἐπεθύμουν νὰ σταθῶ νὰ κλαίω.
- 4 Ἄλλ' ὁ Βιργίλιος « Τί βλέπεις ; » μ' εἶπε·
« Τὸ βλέμμα σου τί κάτω καθηλώθη
εἰς τοὺς δεινῶς ἠκρωτηριασμένους ;
- 7 Οὕτω δὲν ἔπραξας εἰς ἄλλους βόθρους.
Νὰ τοὺς μετρήσης θέλεις ; Ἐχ' ἡ τάφρος
εἰκοσιδύω ἕκτασιν μιλίων.
- 10 Ὑπὸ τοὺς πόδας μας εἶν' ἡ σελήνη,
κ' ἔτι βραχὺς μᾶς συγχωρεῖται χρόνος.
Μένουσι δὲ καὶ ἄλλα, ἃ δὲν εἶδες. »
- 13 « Ἀνίσως γινῶσιν, εἶπον, τῆς αἰτίας
εἶχες, δι' ἣν ἰστάμην βλέπων, ἴσως
νὰ μείνω ἔτι θενὰ μ' ἐσυγχώρεις. »
- 16 Προὔχώρησε, —κ' ἐγὼ αὐτοῦ κατόπιν—
ὁ ὁδηγός, καὶ ἤδη ἀπεκρίθην
προσθεῖς· « Ἐκεῖ, ἐντὸς αὐτοῦ τοῦ ἄντρου
- 19 εἰς ὃ τὸ βλέμμα ἀπενῶς προσήλουν,
σκιά, νομίζω, κλαίει συγγενῆς μου
τὸ παῖσμα ὃ δεινὴν ποινὴν λαμβάνει. »
- 22 Ὁ δ' ὁδηγός μου εἶπε· « Μὴ πενθήτω
ὁ λογισμός σου ἐπ' αὐτοῦ ἐνταῦθα.
Ἴδὲ τὸν ἄλλον. Ὁ δ' ἐκεῖ ἄς μείνη.
- 25 Τὸν εἶδον εἰς τοὺς πόδας τῆς γεφύρας·
Σὲ ἐδακτυλοδείκτει καὶ ἠπείλει,
κ' ἤκουσα τ' ὄνομα « Γέρης ἐκ Βέλλου. »

- 28 Εἶχες τὸν νουν προσηλωμένον τόσον
εἰς τὸν πρὶν κύριον τῆς Ἀλταφόρτης,
ὥστε αὐτὸν δὲν εἶδες, καὶ ἀπῆλθεν. »
- 31 « Ὁ βίαιός του θάνατος, ἡγέτα,
ὁ ἀνεκδίκτητος, τὸν ἔχει, εἶπον,
πρὸς τινα παροργίσει, ὃν τοῦ αἰσχους
- 34 συμμέτοχον ὑπέλαβε, κ' ἐπῆγε
χωρὶς νὰ μοὶ λαλήσῃ, ὡς νομίζω,
ὁ πρὸς αὐτὸν τὸν οἶκτον μου αὐξάνει. »
- 37 Οὕτως ἐλέγομεν μέχρι τοῦ βράχου
ἔθεν κοιλάς θὰ ἦν ἐμφανῆς ἄλλη
μέχρι πυθμένος, πλεῖον φῶς ἂν ἦτον.
- 40 Ὡς δὲ εἰς τὴν μονὴν τὴν τελευταίαν
τοῦ Κακοβόθρου ἦλθομεν, ὁπότεν
οἱ μοναχοὶ τῆς ὄρατ' ἦσαν πάντες,
- 43 κλαυθμοὶ μὲ διηκόντισαν ποικίλοι,
ὧν τὰς αἰχμὰς κατώξυνεν ὁ οἶκτος,
καὶ ταῖς χερσὶν ἐκάλυψα τὰ ὦτα.
- 46 Τίς ὀδυρμός, ἂν τῶν νοσοκομείων
Σαρδοῦς, Μαρέμματος καὶ Βαλδιχιάνης
ἐξ Ἰουλίου μέχρι Σεπτεμβρίου
- 49 εἰς μίαν τάφρον οἱ κλαυθμοὶ συνῆσαν !
Κ' ἐδὼ τοιοῦτος· κ' ἦν ἡ δυσωδία
οἷαν ἐκπέμπουν σεσηπότα μέλη.
- 52 Κατέβημεν εἰς τὴν ἐσχάτην ὄχθην
τοῦ μακροῦ βράχου, πρὸς λαιὰ χωροῦντες,
κ' ἡ ὄψις μου ἦν τότε ὀξυτέρα,
- 55 πρὸς τὸν πυθμένα, ἔνθα ὑπηρέτις
τοῦ Ὑπερτάτου, ἄπταιστος ἡ Δίκη
παραχαράκτας ῥίπτει καὶ κολάζει.

- 58 Οἰκτρότερον τὸ θέαμα, νομίζω,
 δὲν ἦν, ὅτ' ἐν Αἰγίνῃ πᾶν ἐνόσει
 τὸ πλῆθος, μολυνθέντος τοῦ ἀέρος,
- 61 κ' ἔπιπτον μέχρι σκώληκος ἐσχάτου
 τὰ ζῶα, οἱ δ' ἀρχαῖοι κάτοικοί της,
 καθὼς οἱ ποιηταὶ μᾶς βεβαιούσιν,
- 64 ἀνέφυσαν ἐκ σπέρματος μυρμηκῶν,
 ἀφ' ὅ,τι ἦν ἡ θεὰ τῶν πνευμάτων
 ἐντὸς τοῦ ζόφου εἰς σωροὺς κειμένων.
- 67 Εἰς τὴν γαστέρα ἢ ἐπὶ τῶν ὤμων
 ὁ εἰς τοῦ ἄλλου ἦν, ἢ ἔρπων ἄλλος
 ἐφέρετο εἰς τὴν οἰκτρὰν ὁδὸν του.
- 70 Σιγῶντες ἐχωροῦμεν βῆμα βῆμα,
 τοὺς ἀσθενεῖς ἀκούοντες, ὀρῶντες,
 ἀδυνατοῦντας νὰ ὑπεγερθῶσι.
- 73 Δύω ἀλλήλοις ἐπερειδομένους
 εἶδον, ὡς λέβητας ἐν τῇ ἐστία,
 κ' ἐκ κεφαλῆς εἰς πόδας εἶχον λέπη.
- 76 Καὶ οὔποτ' εἶδον νὰ κινή ξυστρίδα
 ὁ παῖς ὃν ὁ δεσπότης περιμένει
 ἢ ὁ μισῶν τὴν ἀγρυπνίαν, ὅπως
- 79 τοὺς δάκνοντάς των ὄνουχας ταχέως
 ἐφ' ἑαυτῶν ἐκεινοὶ περιῆγον
 εἰς ἀπαραμυθήτου κνησμοῦ λύσσαν.
- 82 Οἱ ὄνουχες τὴν λέπραν των ἀπέσπων,
 ὅπως τὰ λέπ', ἢ μάχαιρα, τοῦ σκάρου,
 ἢ μείζονά των ἔχοντος ἰχθύος.
- 85 «ὦ σὺ ὁ τοῖς δακτύλοις σαυτόν σχίζων, »
 πρὸς ἐν' αὐτῶν ὁ ὁδηγός μου εἶπε
 « καὶ εἰς πυράγρας τούτους μεταβάλλων,

- 88 εἰπέ, ἐστὶ Λατῖνος τις ἐν τούτοις
 τοῖς ἐντὸς οὔσι; Κ' εἴθε αἰωνίως
 ν' ἀρκῶσ' οἱ ὄνυχές σου εἰς τὸ ἔργον! »
- 91 « Ἡμεῖς ἐσμὲν ἀμφότεροι Λατῖνοι,
 οὓς οἰκτροὺς βλέπεις, » εἶπεν ὁ εἰς κλαίων.
 « Σὺ δὲ τίς εἶ, ὁ ἐρωτῶν με ταῦτα; »
- 94 Ὁ δ' ὁδηγός· « Ἐγὼ κατέβην, εἶπεν,
 ἄλμα μεθ' ἄλμα μετ' αὐτοῦ τοῦ ζῶντος.
 Πρότίθεμαι τὸν Ἄδην νὰ τῷ δείξω. »
- 97 Διασπασθέντες τότε ἀπ' ἀλλήλων
 καὶ τρέμοντες, καθεὶς ἐστράφη πρὸς με
 μετ' ἄλλων, οἷς ἀντήχησεν ὁ λόγος.
- 100 Ὁ ὁδηγός μου πρὸς μ' ἐστράφη ὄλος
 εἰπών· « Ὀμίλησόν τοις ὅ,τι θέλεις. »
 Καὶ ἤρχισα, ἀφ' οὗ τὸ ἐπεθύμει.
- 103 « Ἡ ὑμετέρα μνήμη μὴ σβεσθεῖη
 παρὰ θνητοῖς ἐπὶ τοῦ πρώτου κόσμου,
 καὶ ζῶη διὰ παμπληθῶν ἡλίων!
- 106 Εἰπέτε τίνες εἴσθε, τίνος γένους;
 Ἡ ἀειδὴς κ' ἐπώδυνος πνοή σας
 μὴ σᾶς φοβίσῃ νὰ μοὶ ἐκφρασθῆτε. »
- 109 « Ἀρρήτινός εἰμί, κ' εἰς πῦρ ἐβρίφθην
 ὑπὸ Ἀλβέρου ἐν Σιένῃ, εἶπεν
 ὁ εἰς· πλὴν τοῦτο ὧδε δὲν μὲ φέρει.
- 112 Τῷ ὄντι μὲν τῷ εἶπον παίζων, ὅτι
 δύναμαι νὰ πετάξω δι' ἀέρων·
 ὁ δὲ, περίεργος, οὐχὶ νοήμων,
- 115 τὴν τέχνην μοὶ ἐζήτει· καὶ διότι
 εἰς Δαίδαλον αὐτὸν δὲν κατειργάσθην,
 μ' ἔκαυσε, τὸν φιλοῦντά τον ὡς τέκνον.

- 118 ἼΑλλ' εἰς τὸν ἔσχατον τῶν δέκα βόθρων,
διότι ἀλχημίαν ἐπηγγέλθην,
ὁ ἄπταιστος μὲ βασανίζει Μίνως. »
- 121 Καὶ εἶπον πρὸς τὸν ποιητὴν· « Τί γένος
κουφόνουν ὡς τὸ Σιενῶν ὑπῆρξε;
Βεβαίως οὔτε ποτ' αὐτὸ τῶν Γάλλων. »
- 124 ἸΑκούσας με δὲ ὁ λεπρὸς ὁ ἄλλος,
ἀπήντησεν· « Ἐξαίρεσον τὸν Στρίκκαν
ὃς πάντοτε ἐν μέτρῳ ἔδαπάνᾳ,
- 127 καὶ Νικολὸν, τὸν τὴν πλουσίαν χρῆσιν
μοσχοκαρφίων πρῶτον ἐφευρόντα
εἰς κῆπον δεκτικὸν τοιοῦτου σπόρου·
- 130 τὸν θίασον προσέτ', εἰς ὃ ἀμπέλους
ἀπώλεσε καὶ δάση ὁ Κακκίας,
καὶ πνευμά του τὸ κοῦφον ἐσπατάλα.
- 133 ἸΑλλ' ἵνα μάθῃς τίς σοι ὁ συμφάσκων
κατὰ Σιναίων, στρέψον πρὸς με τ' ὄμμα,
ὥστε ν' ἀντιληφθῆς τῆς ὄψεώς μου.
- 136 Θὰ ἴδῃς τὴν σκιάν τοῦ Καποκίου,
ἀλχημιστοῦ τὰ μέταλλα δολοῦντος,
καὶ θὰ ἐνθυμηθῆς, ἂν σὲ γνωρίζω,
- 139 τῆς φύσεως ὅτι ὑπῆρξα πῆθιξ.
-

ΑΣΜΑ Λ'.

- 1 Ὅτε ἡ Ἥρα ἦν παρωργισμένη
 κατὰ Θηβαίων διὰ τὴν Σεμέλην,
 ὡς τὸ ἀπέδειξ' ἐπανελημμένως,
 4 τοσοῦτον ὁ Ἀδάμας ἐξεμάνη,
 ὥστε ἰδὼν τὴν σύζυγον τοὺς δύο
 υἱούς του ἔχουσαν εἰς τὰς ἀγκάλας,
 7 ἔκραξε· « Δίκτυα ἐδώ, ν' ἀγρεύσω
 τὴν λέαιναν καὶ τοὺς λεοντιδεῖς τῆς·
 κ' ἐξέτεινεν ἀνιλεεῖς ἀρπάγας,
 10 καὶ συλλαβὼν τὸν ἕνα, — τ' ὄνομά του
 ἦν Λέαρχος, — τὸν ἔθραυσεν εἰς βράχον,
 ἣ δὲ ἐπνίγη, φέρουσα τὸν ἄλλον.
 13 Ὅτε δ' ἡ τύχη ἔβριψ' ἐκ τοῦ ὕψους
 τὴν Τροίαν τὴν τὰ πάντ' ἀποτολμῶσαν,
 κ' ἐξηφανίσθη Βασιλεὺς καὶ κράτος,
 16 αἰχμάλωτος, ἐν θλίψεσ' ἡ Ἐκάβη,
 νεκρὰν ἰδοῦσα καὶ τὴν Πολυξένην,
 ἡ τάλαινα καὶ τὸν Πολύδωρόν τῆς
 19 εἰς τὴν ἀκτὴν εὐροῦσα τῆς θαλάσσης,
 φρενοβλαβῆς, ὑλάκτησεν ὡς κύων.
 Οὕτως ἐκ λύπης τοῦ νοὸς ἐξέστη.

- 22 Ἄλλ' ἐριννῦς Θηβαίαι ἢ Τρωάδες
 ποτὲ σκληραὶ τοσοῦτο δὲν ἐπῆλθον
 κατὰ θηρίων, ἅπαγε δ' ἀνθρώπων,
 25 ὡς σκιάς δὺ' ὠχρὰς καὶ γυμνάς εἶδον
 αἵτινες δάκνουσ' ἔτρεχον ὡς τρέχει
 ὁ χοῖρος ὁ ἀποπηδήσας σταύλου.
- 28 Ἔδακε τὸν Καπόκιον ἡ μία
 εἰς τοῦ λαιμοῦ τὸν κόμβον, σύρουσά τον,
 κ' ἔσχιζε τὴν γαστέρα του τὸ χῶμα.
- 31 Ὁ δὲ Ἀρρήτινός, ὃς ἔστη τρέμων,
 μ' εἶπεν· « Εἶν' ὁ παράφρων ὁ Γιάννης
 Σχίκης, ὁ ἄλλους λυσσωδῶς σπαράττων. »
- 34 « ὦ! εἶπον τῷ. Ὁ ἄλλος τοὺς ὀδόντας
 μὴ εἰς τὴν ῥάχιν σοὶ ἐμπίξῃ· νεῦσον
 κ' εἰπέ τίς εἶναι πρὶν ἀναχωρήσῃ. »
- 37 Ὁ δέ· « Εἶν' ἡ ψυχὴ ἡ τῆς ἀρχαίας
 ἀποτροπαίου Μύρρας, ἣτις φίλη
 ἦν τοῦ πατρὸς, ἀγάπη παρανόμῳ.
- 40 Ἠμάρτησε δὲ μετ' αὐτοῦ, λαβοῦσα
 μορφὴν τιν' ἀλλοτρίαν διὰ δόλου·
 ὡς καὶ ὁ ἕτερος ὁ ἐκεῖ τρέχων,
- 43 ἵνα κερδίσῃ τὴν ἀρίστην ἵππον,
 εἰς Βούωσον Δονάτον μετεπλάσθη,
 κ' ἐσύνθεσεν ἐν τύποις διαθήκην. »
- 46 Ἀφ' οὗ δ' οἱ δύο ἐμμανεῖς παρῆλθον,
 ἐφ' ὧν τὸ βλέμμα εἶχον προσηλώσει,
 ἔστρεψ' αὐτὸ πρὸς ἀγενεῖς ἑτέρους.
- 49 Καὶ εἶδον ἓνα εἰς κιθάρας σχῆμα,
 ἂν ὁ βουβῶν τῷ ἔλειπ' ἐκεῖ ὅπου
 τὸ σῶμα τοῦ ἀνδρὸς διχοτομεῖται.

- 52 Ὁ βαρὺς ὕδρωψ, ὁ χυμοὶς ἀτάκτοις
 παραμορφῶν τὰ μέλη, ὥστε οὔτε
 γαστήρ καὶ κεφαλὴ ν' ἀναλογῶσι,
 55 νὰ ἔχη τὸν ἠνάγκαζε τὰ χεῖλη
 ἀνοικτὰ, ὡς ὁ φθισικὸς ἐκ δίψης
 πρὸς πώγωνα τὸ μὲν, τὸ δ' ἄνω στρέφει.
- 58 « Σεῖς οἱ εἰς τὸν οἰκτρὸν ἐλθόντες κόσμον
 ἀκόλαστοι, πρὸς τί δὲν τὸ γνωρίζω, »
 μᾶς εἶπε, « δότε προσοχήν, ἰδέτε
 61 τοῦ Κυρ' Ἀδάμου τὴν ἀθλίαν μοῖραν.
 Ὅ,τι ἐπόθουν εἶχον, ζῶν ἀφθόνως·
 Νῦν, οἴμοι! ὕδατος ζητῶ σταγόνα.
- 64 Οἱ ρύακες οἱ ἐκ χλωρῶν τῶν λόφων
 τοῦ Κασσεντίνου ρέοντες πρὸς Ἄρνον,
 δροσεροὺς σχίζουσι τοὺς αὔλακας τῶν
 67 καὶ μαλακοὺς ἐμπρὸς μ' οὐχὶ ματαιῶς.
 Ἡ θεὰ τῶν μ' ἀποξηραίνει, μᾶλλον
 τοῦ πάθους, τοῦ τὰς σάρκας μου ἰσχυοῦντος.
- 70 Ἡ αὐστηρῶς κολάζουσά με δίκη
 ἐκεῖθεν ὄπου ἔπταισα ὀρμαῖται,
 ἵνα τοὺς στεναγμοὺς μου ἐξοτρύνῃ.
- 73 Τὸ νόμισμα, τοῦ Βαπτιστοῦ τὸ τύπον
 φέρον, παρεχάραξα ἐν τῇ Ῥωμένῃ,
 δι' ὃ κ' εἰς πῦρ τὸ σῶμά μου ἐβλήθη.
- 76 Ἐδῶ νὰ ἦσαν κ' αἱ ψυχαὶ τοῦ Γύδου,
 τοῦ Ἀλεξάνδρου καὶ τοῦ ἀδελφοῦ τῶν!
 Νὰ τὰς ἰδῶ θὰ ἔδιδον τὴν Βράνδαν.
- 79 Ἐντὸς εἶν' ἢδ' ἡ μία, ἂν αἱ περίξ
 σκιαὶ αἱ ἐμμανεῖς τ' ἀληθῆ λέγουν.
 Πλὴν πρὸς ἐμέ τὸν δέσμιον τί τοῦτο;

- 82 Ἄν ἤμην ἔτι τόσον κοῦφος, ὥστε
 δάκτυλον νὰ προβαίνω κατ' αἰῶνα,
 θὰ εἶχον εἰς τὴν στενωπὸν εἰσέλθει
- 85 ζητῶν αὐτὸν ἐν τοῖς ἐστρεβλωμένοις,
 εἰ καὶ αὐτὴ εἶν' ἑνδεκα μιλίων,
 κ' ἡμίσεως δὲν εἶναι στενωτέρα.
- 88 Οὐτ' εἰς τοιούτους μ' ἔρριψας συντρόφους,
 καὶ μ' ἔπεισαν νὰ κόψω τοὺς στατῆρας
 τοὺς ἔχοντας τὸ κράμα τριῶν κόκκων. »
- 91 « Τίνες εἶν' οἱ πτωχοί, » τῷ εἶπαν, « ὅσοι
 ἀχνίζουσι ὡς βρεκτὴ χεῖρ ἐν χειμῶνι,
 καὶ δεξιῶς σου κεῖνται ἔγγιστα σοι ; »
- 94 « Ἐδῶ τοὺς εὖρον, εἶπεν, ἐξ οὗ ἦλθον,
 οὐδ' ἐκινήθησαν, οὐδέ, νομίζω
 ποτὲ θὰ κινηθῶσι δι' αἰώνων.
- 97 Ἡ μὲν, τοῦ Ἰωσήφ ἡ συκοφάντις,
 ὁ δ' ἐν Τροίᾳ ψεύστης Ἑλλήν Σίνων,
 ἀχνίζουσιν ἐκ πυρετοῦ ὀξέος. »
- 100 Ὁ εἰς των, ἴσως δυσφορῶν ν' ἀκούσῃ
 λοῖδορον μνήμην ἑαυτοῦ, τῷ γρόνθῳ
 τὸν ἔπαισεν εἰς τὴν σκληρὰν γαστέρα,
- 103 ἣτις ἀντήχησε τυμπάνου δίκην.
 Ὁ Κύρ Ἀδάμος δὲ χειρὶ τραχείᾳ
 οὐχ ἤττον, παίσας εἰς τὸ πρόσωπόν του
- 106 τῷ εἶπεν· « Ἄν ἀκίνητα, βαρέα
 μ' εἶναι τὰ μέλη, ἀλλὰ μὲν ἡ χεῖρ μου
 λυτὴ πρὸς τὴν τοιαύτην λειτουργίαν. »
- 109 Ὁ δ' ἀπεκρίθη· « Δὲν τὴν εἶχες τόσον
 ταχεῖαν, ὅτε εἰς τὸ πῦρ ἐρρίφθης·
 παραχαράττων ὁμῶς, ταχυτέραν. »

- 112 Ὁ δὲ ὑδροπικός· « Ἀληθῆ λέγεις·
ἀλλὰ δὲν ἦσο φιλαλήθης μάρτυς,
ὡς σ' ἐζητεῖτ' ὅτ' ἦσο ἐν Τρωάδι. »
- 115 « Δόλον ἐγώ, δόλωσιν νομισμάτων
σὺ ἔπραξας, » ὁ Σίνων εἶπε· « Πταῖσμα
ἐγὼ ἂν ἔν, σὺ ὄσα οὐδεὶς δαίμων. »
- 118 « Μνήσθητι, ὦ ἐπίορχε, τοῦ ἵππου, »
ἀπήντησεν αὐτῷ ὁ πρησκογᾶστωρ.
« Ποινὴ δὲ σὴ πασίγνωστον τίς εἶναι. »
- 121 « Σὴ δέ, ἡ δίψα·—καὶ ῥαγεὶ ἡ γλῶσσα
ἡ σὴ, »—ὁ Ἑλλήν εἶπε· « καὶ τὸ ὕδωρ
τὸ ὄζον, κ' ἡ τυφλοῦσά σε γαστήρ σου. »
- 124 Καὶ ὁ παραχαράκτης· « Διασπᾶται
τὸ στόμα σου κακολογοῦν, ὡς ἔθος.
Ἄν ἔχω δίψαν, ἂν χυμὸς μὲ πρήσκη,
127 σὺ καίεσαι, ἀλγεῖ ἡ κεφαλὴ σου,
καὶ ὄπως τοῦ Ναρκίσσου τὸν καθρέπτην
γλύψης, δὲν ἔχεις προτροπῶν ἀνάγκην. »
- 130 Τὴν ἀκοήν μου ἀτενῆ τοῖς εἶχον,
ὅτε ὁ ὀδηγός μου, « Ἴδὲ, εἶπε,
μικροῦ δεῖν κατὰ σοῦ θὰ ὠργιζόμεν. »
- 133 Ἀκούσας τον νὰ μοὶ λαλῆ ὀργίλως,
ἐστράφην πρὸς αὐτὸν κατησχυμένος,
οὕτως ὡστ' ἔτι ἔστι μοι ἐν μνήμῃ.
- 136 Ὡς ὁ κακόν τι ἐν ὀνείρῳ βλέπων
κ' ἐπιθυμῶν ὄναρ νὰ εἶναι τ' ὄναρ,
κ' εὐχόμενος τὸ ὄν νὰ μὴ ὑπάρχη,
- 139 τοιοῦτος ἀναυδός τις ἐγενόμεν,
ζητεῖν συγγνώμην ἤθελον, κ' ἐζήτουν·
μ' ἐφαίνετο πλὴν ὅτι δὲν κατῶρθουν.

- 142 « Ἦττων αἰσχύνη μείζον πλύνει πταῖσμα »
ὁ Κύριός μου εἶπε, « τοῦ σοῦ τούτου·
δι' ὃ καὶ ἄφες πᾶσαν δυσθυμίαν.
- 145 Γνώθι, αἰεί σου ἔσομαι πλησίον,
ὁσάκις ἂν σέ ὀδηγήσ' ἡ τύχη
πρὸ ἀνθυβριζομένων. Ἄν τοιούτους
- 148 ποθῆς ν' ἀκούῃς, ἀγενῆς ὁ πόθος. »
-

ΑΣΜΑ ΛΑ΄.

- 1 Ἡ γλῶσσα ἧτις μ' ἔτρωσε τὸ πρῶτον,
 ὥστ' ἐφοινίχθησαν αἱ παρειαί μου,
 τὸ φάρμακον μοι ἔδωκε κατόπιν.
- 4 Οὕτως ἀκούω καὶ τοῦ Ἀχιλλέως
 καὶ τοῦ πατρός του ἦν ἡ λόγχη, πρῶτον
 πηγὴ κακοῦ, καλοῦ δὲ μετὰ ταῦτα.
- 7 Ἀποστραφέντες τῆς οἰκτρᾶς κοιλάδος,
 ἐπὶ τῆς ὄχθης τῆς αὐτὴν κυκλούσης
 ἐπροχωροῦμεν ἐν σιγῇ βαθείᾳ.
- 10 Ἦττον νυκτὸς τὸ φῶς κ' ἦττον ἡμέρας
 ἦτο, κ' ἡ δρασίς μου ἠμβλυόπει·
 ἀλλ' ἤκουσ' ἀντηχῆσαν ὀξύ κέρας,
- 13 οὗ καὶ βροντὴν θ' ἀπέπνιγεν ὁ κρότος.
 Καὶ πρὸς αὐτό, χωροῦν εἰς τὴν ὁδὸν του,
 τὴν ὄψιν ἔστησα εἰς ἐν σημεῖον.
- 16 Ὁ ἱερός ἀγὼν ὁ τοῦ Καρόλου
 ὅτε οἰκτρῶς ἐσφάλῃ, φρικαλέον
 δὲν ἀνεσάλπισεν οὔτ' ὁ Ὀρλάνδος.
- 19 Τὴν κεφαλὴν ὡς ἔστρεψα ὀλίγον,
 πολλοὺς πῶς εἶδον πύργους μοὶ ἐφάνη,
 καὶ εἶπον· « Ὁδηγέ, τίς γῆ εἶν' αὕτη; »
- 22 Ὁ δ' εἰς ἐμέ· « Περιπατῶν μακρόθεν
 ἐν τῇ σκοτίᾳ, θέλεις περιπέσει
 πολλάκις εἰς ἀπάτας φαντασίας.
- 25 Θέλεις ἰδεῖ, ἀνίσως πλησιάσης,
 μακρόθεν πῶς πλανῶνται αἱ αἰσθήσεις·
 δι' ὃ τὸ βῆμα τάχυνον ὀλίγον. »

- 28 Ἀγαπητῶς δ' ἐκ τῆς χειρὸς λαβὼν με,
εἶπε· « Πρὶν ἢ προβῶμεν περαιτέρω,
ἵνα τὸ πρᾶγμα ἦττον σὲ ξενίσῃ,
31 γίγαντες εἶναι, μάθε, οὐχὶ πύργοι,
ἐντὸς τοῦ φρέατος ἐπὶ τῆς ὄχθης
ὁμοῦ ἀπὸ τοῦ ὀμφαλοῦ ἐστῶτες.
34 Καθῶς, σκεδαζομένης τῆς ὁμίχλης,
ὁ ὀφθαλμὸς τὰ σχήματ' ἀναβλέπει
ἅ ἔκρυπτον πυκνοὶ ἀτμοὶ ἀέρος,
37 τὸν παχὺν σχίζων σκοτεινὸν ἀέρα
καθ' ὅσον οὕτως ἤγγιζον τὴν ὄχθην,
ἦττων ἢ πλάνη, μείζων ἦν ὁ φόβος.
40 Ὅποιον τὸ τοῦ Μοντερεγιῶνος
στρογγύλον τεῖχος πύργοις στεφανοῦται,
καὶ ταύτην τὴν περὶ τὸ φρέαρ ὄχθην
43 περιεπύργουν ἐξ ὀσφύος μέσης
οἱ φρικτοὶ γίγαντες, οἱ ἀπειλοῦντες
τὸν Δί' αὐτόν, ἐξ οὐρανοῦ βροντῶντα.
46 Ἦδη διέκρινον ἐνὸς τὴν ὄψιν,
ᾧμους καὶ στῆθος, τῆς κοιλίας πλειῆστον,
καὶ παραπλεύρως τοὺς βραχίονάς του.
49 Καλῶς ποιούσα παρητήθ' ἡ φύσις
τῆς πλάσεως τοιούτων ζώων, ἵνα
τὸν Ἄρην ὡς αὐτὰ φρουρῶν στερήσῃ.
52 Ἄν δὲν μετανοῇ δι' ἐλεφάντων
καὶ κητῶν πλάσιν, πᾶς ἐχέφρων θέλει
δικαιοτέραν δι' αὐτὸ τὴν κρίνει.
55 Ὅσακίς νοὸς δύναμις ἐνοῦται
μετὰ κακοβουλίας καὶ ἰσχύος,
πᾶσ' ἄμυν' ἀνθρωπίνῃ ματαιοῦται.

- 58 Χονδρή, μακρὰ ἢ ὄψις του μ' ἐφάνη,
οἶος ἐν Ῥώμῃ ὁ τοῦ Πέτρου κῶνος,
καὶ ἀναλόγως τὰ λοιπὰ ὄστα του·
- 61 Οὕτως ἢ ὄχθη, ἢ περιζωμά του
κάτωθεν οὔσα, ὁρατὰ πρὸς τ' ἄνω
ἄφηγε τόσα, ὥστε ὡς τὴν κόμην
- 64 τρεῖς Φρίσσονες θέν' ἀφικνοῦντο μόλις.
Τριάκοντα ἐφαίνοντο παλάμαι
ἐξ οὗ πορποῦται ὁ μανδύας κάτω.
- 67 « Ῥαφὲλ μαὶ ἀμέλ ιζάβι ἄλμι »
ἐνήρξατο τὸ θηριῶδες στόμα,
μὴ δεκτικὸν ψαλμῶν εὐφωνοτέρων.
- 70 Ὁ δ' ὀδηγὸς « Παράφρων ψυχὴ », εἶπε,
τὸ κέρας ἔστω σοι παραμυθία,
ὅταν ὀργὴ ἢ πάθος σὲ κατέχη.
- 73 Εἰς τὸν λαιμόν σου ζήτηί τὸν ἱμάντα
ὄστις τὸν δένει, ὦ ψυχὴ ἀμβλεῖα,
καὶ τὸν τὸ μέγα στῆθός σου ζωννύντα »
- 76 Πρὸς με δ', « αὐτὸν αὐτὸς ἐλέγχει », εἶπεν·
« Εἶν' ὁ Νεμβρώδ, δι' οὗ τὴν ἀσκεψίαν
δὲν εἶναι μία ἢ ἐν χρήσει γλῶσσα.
- 79 Ἀφῶμεν τοῦτον· μὴ λαλῶμεν μάτην.
Πρὸς τοῦτον ἔστι πᾶσσα γλῶσσα ὅ,τι
τοῖς ἄλλοις ἢ αὐτοῦ, ἄγνωστος ὄλως ».
- 82 Προέβημεν λοιπὸν εἰς τὴν πορείαν,
καὶ πρὸς λαιὰ, εἰς τόξου βολὴν, ἄλλον
εὕρωμεν ἀγριώτερον καὶ μεῖζω.
- 85 Τίς ὁ αὐτὸν ἐντέχνως περιδέσας
τὸ ἀγνοῶ· ἀλλὰ τὴν ἄλλην χεῖρα
εἶχεν ἐμπρός, τὴν δεξιὰ δ' ὀπίσω,

- 88 ἡ δ' ἄλυσις τὸν εἶχεν εἰλιγμένον
ἐκ τοῦ λαιμοῦ καὶ κάτω, τῶν μελῶν του
περικυκλοῦσα τὰ γυμνά πεντάκις.
- 91 « Πείραν νὰ λάβῃ τῆς δυνάμεώς του
κατὰ Διὸς αὐτὸς ἀπεθρασύνθη »,
μ' εἶπ' ὁ ἡγέτης, « καὶ ἰδοὺ τί πάσχει.
- 94 Καλεῖται Ἐφιάλτης, διαπρέψας
δτ' οἱ Θεοὶ ἔτρεμον πρὸ Γιγάντων.
'Ακίνητ' εἶν' αἱ χεῖρες ἅς ἐκίνει ».
- 97 Κ' ἐγώ, « Εἰ δυνατὸν, ἤθελον », εἶπον,
« καὶ τοῦ Βριάρεω τοῦ πελωρίου
νὰ λάβωσιν οἱ ὀφθαλμοί μου πείραν ».
- 100 « Θεὰ ἰδῆς », μοὶ εἶπε, « τὸν Ἄνταϊον
πλησίον, ὅστις ἄδετος καὶ λέγων,
μας φέρ' εἰς τὸν βυθὸν τῶν κακῶν δλων.
- 103 Ὅν δὲ ζητεῖς εἶν' ἀπωτέρω τούτου,
ὁμοίως εἰς ἀλύσεις δεδεμένος,
ἄλλ' εἶναι ἀγριώτερος τὴν ὄψιν ».
- 106 Ποτὲ σεισμὸς φρικτὸς οὕτω βιαίως
δὲν ἔσεισε τὸν μέγιστον τῶν πύργων,
καθὼς ὁ Ἐφιάλτης ἐτινάχθη.
- 109 Τὸν θάνατον ὡς οὐποτ' ἐφοβήθην,
καὶ δὲν θὰ ἦτον μάταιος ὁ φόβος
ἐὰν δὲν παρετήρουν τὰ δεσμά του.
- 112 Προέβημεν, κ' ἤλθομεν περαιτέρω
πρὸς τὸν Ἄνταϊον, πενταπηχυαῖον
ἐκτὸς τῆς κεφαλῆς ὑπὲρ τὴν τάφρον.
- 115 « ὦ σύ, ὁ εἰς τὴν εὐτυχῆ κοιλάδα,—
ἦν ὁ Σκηπίων ὠρισ' ἔδραν δόξης
δτ' ἔτρεψε τοὺς μετὰ τοῦ Ἄννίβου,—

- 118 χιλίων λάφυρα λαβὼν λεόντων·
 ἄν δ' ἔφθανες εἰς τὴν μεγάλην μάχην
 τῶν ἀδελφῶν σου, ὡς φρονοῦσι πάντες
- 121 θὰ εἶχον οἱ υἱοὶ τῆς γῆς τὴν νίκην·
 Φέρε μας κάτω, μὴ δυστρόπει, ὅπου
 τὸν Κοκκυτὸν ὁ παγετὸς συσφίγγει.
- 124 Εἰς Τιτυοὺς, Τυφῶνας μὴ μᾶς πέμπης.
 Οὗτος σᾶς δίδει ὁ ποθεῖτ' ἐνταῦθα.
 Νεῦσον λοιπόν, μὴ σύστρεφε τὸ στόμα.
- 127 Ἔτ' εἰς τὸν κόσμον νὰ σοὶ φέρῃ φήμην
 δύναται, ζῶν κ' ἐλπίζων μακρὸν βίον,
 προώρως ἄν δὲν τὸν καλέσ' ἡ Χάρις ».
- 130 Αὐτὰ ὁ ὁδηγὸς μου. Ὁ δ' ἐν βία
 τὸν ἤρπασε, τὰς χεῖράς του ἐκτείνας,
 ὦν τὴν ἀλκὴν ὁ Ἡρακλῆς ἠσθάνθη.
- 133 Εὐθύς δ' ὡς ὁ Βιργίλιος ἤρπάγη,
 μ' εἶπε· « Πλησίασον νὰ σὲ συλλάβω »,
 κ' ἐγίνομεν αὐτὸς κ' ἐγὼ ἐν δέμα.
- 136 Ὅποια φαίνεται ἡ Καρισένδα
 ὡς κλίνει, ὅτε νέφος ἄνωθέν της
 φέρεται, πῶς αὐτὴ πρὸς αὐτὸ βαίνει,
- 139 οὕτω μ' ἐφάνη ὁ Ἄνταϊος, ὅτε
 ἰστάμην βλέπων τον πῶς κλίνει· ἄλλην
 δὲ νὰ τραπῶ ὁδὸν θὰ ἐπροτίμων.
- 142 Πλὴν κούφως μᾶς ἀπέθηκ' ἐκεῖ κάτω,
 ὅπου ὁ Ἐωσφόρος καὶ Ἰούδας.
 Ἐπὶ πολὺ δὲν ἔμεινε δὲ κλίνων,
- 145 ἀλλ' ὡς ἰστὸς ἐν πλοίῳ ἀνωρθώθη.
-

ΑΣΜΑ ΛΒ΄.

- 1 Τραχείς ἂν εἶχον καὶ βραγχνώδεις στίχους
εἰς τὸν πυθμέν' ἀρμόττοντας τοῦ πένθους,
ἐφ' οὗ οἱ ἄλλοι γεφυροῦνται βράχοι,
- 4 ἤθελον τὸν ὀπὸν τῶν στοχασμῶν μου
πληρέστερον ἐκθλίψει· πλὴν μὴ ἔχων,
οὐχὶ ἀφόβως ἄπτομαι τοῦ λόγου.
- 7 Νὰ περιγράψῃ τὸ τοῦ κόσμου κέντρον
δὲν εἶναι παίγνιον, οὐδ' ἔργον γλώσσης
ἣτις παππὰ, μαμμὰ ὑποτραυλίζει.
- 10 Αἱ κόραι βοητοὶ μου, ὧν εὐνοία
ἐτείχισε τὰς Θήβας ὁ Ἀμφίων,
μὴ μου ὁ λόγος ὑστερῆ τοῦ ἔργου!
- 13 Κακόπλαστε σὺ ὑπὲρ πάντα ὄχλε,
ὁ ἐν τῷ τόπῳ τῷ δυσπεριγράπτῳ,
ἄς ἦσθε μᾶλλον πρόβατα ἢ τράγοι!
- 16 Ὡς ἡμεθα εἰς τὸ ζοφῶδες φρέαρ
ὑπὸ τοῦ γίγαντος τοὺς πόδας κάτω
καὶ ἔβλεπον ἐπάνω πρὸς τὸν τοῖχον,
- 19 ἤκουσα ταῦτα· « Πρόσεχε ποῦ βαίνεις,
καὶ βλέπε, μὴ πατῆς ὑπὸ τοὺς πόδας
τὰς κεφαλὰς ἀθλίων ἀδελφῶν μας ».
- 22 Τότε στραφεῖς, πρὸ τῶν ποδῶν μου εἶδον
λίμνην, καὶ αὕτη ἐκ τοῦ ψύχους εἶχεν
οὐχ' ὕδατος, ὑέλου εἶχεν ὄψιν.
- 25 Ποτὲ τόσον παχὺν χειμῶνος πέπλον
ὁ Δούναβις δὲν ἔχει ἐν Αὐστρία,
ὁ Τάναϊς ἐν τοῖς ὑπερβορείοις,

- 28 ὡς αὐτή. Ἄν ὁ Ταβερνίκης εἶχον
 κ' ἡ Πετραπάνα κυλισθῆ ἐνταῦθα,
 οὐδὲ τὸ χεῖλός της θά εἶχε τρίξει.
- 31 Ὡς ἴσταται ὁ βάτραχος κοάζων,
 ἐκτὸς τοῦ ὕδατος τὸ ρύγχος, ὅτε
 τοὺς στάχεις βλέπ' εἰς ὕπνον ἢ ἀγρότις,
- 34 ὠχραὶ, ὡς ὄπου ἢ αἰδῶς δηλοῦται,
 ἦσαν αἱ δύσμορφοι ψυχαὶ ἐν πάγῳ,
 ὡς πελαργοὶ κρούουσαι τοὺς ὀδόντας.
- 37 Τὴν ὄφιν ἔκλινεν ἐκάστη κάτω.
 Τὸ στόμα φύχος, τὸ δὲ βλέμμα θλίψιν
 βαθεῖαν τῆς καρδίας ἐμαρτύρει.
- 40 Περιβλεψάμενος μικρὸν, ἐστράφη
 κ' εἶδον συνεσφιγμένους δύο, ὥστε
 εἶχον τὰς κόμας των συμμεμιγμένας.
- 43 « Εἰπέτε μοι, σεῖς οἱ τὰ στήθη οὕτω
 συσφίγγοντες, τί εἴσθε; » Τοὺς τραχήλους
 κλίναντες, ὕψωσαν πρὸς με τὸ βλέμμα.
- 46 Οἱ ὀφθαλμοὶ ὑγροὶ, ἔσταζον ἤδη
 ὑπερχειλεῖς· τὸ φύχος πλὴν τὸ δάκρυ
 ἐπήγνυε, κ' ἐκώλυε νὰ ρεύσῃ.
- 49 Ξύλον πρὸς ξύλον ἦλος δὲν συνδέει
 τόσον σφιγκτά· αὐτοὶ δ' ὡς δύο τράγοι
 ἀντεκουτροῦντο μετ' ὀργῆς μεγάλης.
- 52 Εἷς δ' ἀπολέσας καὶ τὰ δύο ὦτα
 ὑπὸ τοῦ φύχους, καὶ τὸ βλέμμα κάτω,
 εἶπε· « Τί ἔχεις καὶ μᾶς βλέπεις οὕτω;
- 55 Θέλεις νὰ μάθῃς τίνες οὗτ' οἱ δύο;
 Ἦν ἡ κοιλάς, ἡ Βισεντίου κοίτη,
 κτῆμα αὐτῶν καὶ τοῦ πατρός των κτῆμα.

- 58 Προήλθον ἐκ μιᾶς γαστρός, κ' εἰς πᾶσαν
δὲν θέλεις εὖρει τὴν Καίναν ἄλλην
σκιάν τοῦ πάγου ὡς αὐτὰς ἀξίαν·
- 61 Οὐχὶ τὸν οὐ σκιάν καὶ στήθος ἅμα
διέσχισεν ἡ λόγχη τοῦ Ἀρθούρου,
οὐδὲ τὸν Φωκαίαν, οὐδ' οὐ ἤδη
- 64 ἡ κεφαλὴ τὸ βλέμμα μου κωλύει,
καὶ ὃς καλεῖται Σάσσολ Μασκερόνης.
Ἄν εἶσαι Τοῦσκοσ, ποῖος ἦν ἠξεύρεις.
- 67 Καὶ ἵνα μὴ μοι ἄλλους ζητῆς λόγους,
μάθε, ὁ Καμικίων εἶμαι Πάζας,
προσμένων τὸν Καρλὶν νὰ μ' ἀθωώσῃ ».
- 70 Ὑπερχιλίας εἶδον ἐκ τοῦ ψύχους
κυνώδεις ὄψεις, κ' ἤδη κ' αἰωνίως
φρίττω ὁσάκις βλέπω ἔλη πάγου.
- 73 Ἐν ᾧ δ' ἐπροχωροῦμεν ἐν τῷ μέσῳ,
πρὸς ὃ συρρέπει ἡ βαρύτης πᾶσα,
καὶ ἔτρεμον ἐν αἰδίῳ σκότει,
- 76 θέλησις ἦτον, σύμπτωσις ἡ τύχη,
ἀγνοῶ, πλὴν προσέκρουσεν ὁ ποῦς μου
εἰς μίαν ἐκ τῶν κεφαλῶν κατ' ὄψιν.
- 79 Ὁ δ' ἔκραξε· « Τί μὲ πατεῖς; Αὐξήσων
τὴν τιμωρίαν ἂν ἐδῶ δὲν ἦλθες
τοῦ Μονταπέρτου, τί μὲ βασανίζεις;
- 82 Κ' ἐγώ, « Διδάσκαλε πρόσμεινον », εἶπον,
« αὐτὸς ἀμφιβολίας νὰ μ' ἐκβάλῃ,
καὶ μετὰ ταῦτα ὅσον θέλεις σπεύδω ».
- 85 Ὁ ὁδηγός μου ἔστη, κ' ἐγὼ εἶπον
εἰς τὸν δεινῶς εἰσέτι βλασφημοῦντα·
« Τίς εἶ ὁ ἄλλους οὕτω σὺ προσβάλλων; »

- 88 « Σὺ τίς εἶ μᾶλλον, ὅς δι' Αὐτηνεΐρας
χωρεῖς, τὰς παρειὰς τῶν ἄλλων τύπτων,
ὁ, ἐὰν ἔζων, δὲν θεν' ἀνειχόμεν. »
- 91 « Ἄλλ' ἐγὼ ζῶ, κ' ἔσται σοι τοῦτο φίλον, »
τῷ ἀπεκρίθη, « φήμην ἐὰν θέλῃς.
Μετ' ἄλλων θενὰ σώσω τ' ὄνομά σου. »
- 94 Ὁ δ' εἰς ἐμέ, « Ποθῶ τὸ ἐναντίον.
Ἄπελθ' ἐντεῦθεν. Μὴ μ' ἐνόχλει πλέον
Ἐδῶ νὰ κολακεύῃς δὲν ἤξεύρεις. »
- 97 Ἄλλ' ἐκ τῆς κόμης τότε συλλαβῶν τον,
τῷ εἶπον· « Θὰ μ' εἰπῆς τὸ ὄνομά σου,
ἢ θριξ καμμία δὲν θενὰ σοὶ μείνη. »
- 100 Ὁ δ' εἰς ἐμέ· « Τὰς τρίχας ἂν μοὶ τίλλῃς
δὲν θὰ σ' εἰπῶ ἢ δεῖξω ποῶς εἶμαι,
καὶ χιλιάκις ἂν μὲ κοπανίσῃς. »
- 103 Τὴν κόμην του ἐκράτουν εἰς τὰς χεῖρας,
καὶ εἶχον ἢδ' ἰούλους ἐκριζώσει,
ὁ δὲ ὑλάκτει βλέπων πρὸς τὰ κάτω,
- 106 ὅτ' ἄλλος ἔκραξε· « Τί ἔχεις, Βόκκα;
Δὲν σοὶ ἀρκεῖ νὰ τρύζῃς τοὺς ὀδόντας,
καὶ ὑλακτεῖς; Τίς δαίμων σὲ πειράζει; »
- 109 « Δὲν θέλω, εἶπον, πλέον νὰ λαλήσῃς,
κακὲ προδότα· καὶ πρὸς σὴν αἰσχύνην
ἐγὼ θὰ δώσω ἀληθεῖς εἰδήσεις. »
- 112 « Ὑπαγε, ἀπεκρίθη, ὅ,τι θέλεις
διηγοῦ· ὅμως ἂν ἐκβῆς ἐντεῦθεν,
μὴ λησμονῆς τὸν ταχυλόγον τοῦτον.
- 115 Κλαίει ἐδῶ τὸν ἄργυρον τῶν Γάλλων·
Εἶδον, εἶπέ, τὸν ἐκ Δουέρας, ὅπου
ἀμαρτωλοὶ κάθηνται εἰς τὴν δρόσον.

- 118 Ἄν σ' ἐρωτήσουν τίνες ἦσαν ἄλλοι,
 • ἰδοὺ πλησίον σου ὁ Βεκκαρίας,
 ὁ λαιμοτομηθεὶς ἐν Φλωρεντία.
- 121 Γιάννης ὁ Σολδαυῆρος ἐκεῖ εἶναι
 σὺν Γανελλῶνι καὶ σὺν Τριβαλδέλλῳ,
 ὑπνώττουσαν προδοὺς τὴν Φαυεντίαν. »
- 124 Ὡς τούτων ἐμακρύνθη, εἶδον δύο
 ἐν ὀπῇ οὕτω πεπηγμένους, ὥστε
 ἦν τοῦ ἐνός ἡ κεφαλὴ τῷ ἄλλῳ
- 127 πῖλος. Ὡς ὁ πεινῶν καταβροχθίζει
 ἄρτον, αὐτὸς τῷ ἄλλῳ τοὺς ὀδόντας
 ἔπηξεν οὕτως ἐν τῷ μεταφρένῳ.
- 130 Δὲν ἐτραγάλισεν ὁ Τυδεὺς ἄλλως
 ὀργῇ τοῦ Μελανίππου τοὺς κροτάφους,
 ἢ οὕτως τὸ κρανίον καὶ τὰ ἄλλα.
- 133 «ὦ σὺ, ὁ οὕτω κτηνωδῶς δεικνύων
 τὸ μῆσός σου πρὸς ὃν καταβροχθίζεις,
 εἶπε τὸν λόγον, εἶπον, ἐπὶ ὄρφ,
- 136 ἐὰν δικαία εἶναι ἡ μομφή σου,
 σοῦ τ' ὄνομα μαθῶν, αὐτοῦ τὸ πταῖσμα,
 νὰ σ' ἀνταμείψω ἐν τῷ ἄνω κόσμῳ,
139. ἂν πρὶν δὲν ζηρανθῇ ἡ δι' ἧς λέγω. »
-

ΑΣΜΑ ΛΓ'.

- 1 Ἐκ τῆς ἀγρίας βρώσεως τὸ στόμα
 ἤγειρεν ὁ ἀμαρτωλὸς, τὴν κόμην
 ἣν ἔσχιζε λαβῶν ὡς ἀπομάκτραν,
 4 καὶ ἤρχισε « Ν' ἀνανεώσω θέλεις
 τὸ ἄπελπί μου ἄλγος, οὐ μὲ θλίβει
 κ' ἡ μνήμη μόνη, πρὶν ἢ τὸ ἐκφράσω.
 7 Οἱ λόγοι μου ἂν σπόροι καρποφόροι
 αἰσχους τῷ φαύλῳ ἔσονται ὃν τρώγω,
 θὰ μὲ εἰδῆς νὰ κλαίω καὶ νὰ λέγω·
 10 Τίς εἶσαι ἀγνοῶ, καὶ τίνι τρόπῳ
 ἐδὼ κατέβης· ἀλλ' ἐκ Φλωρεντίας
 μοὶ φαίνεσαι, ὁπότε σὲ ἀκούω.
 13 Μάθε, εἰμὶ ὁ κόμης Οὐγολίνος,
 αὐτὸς δ' ὁ ἱεράρχης Ρουγγιέρης.
 Ἄκουσον διατί παρ' αὐτῷ εἶμαι.
 16 Ὅτι ταῖς ἐπιβούλοις μηχαναῖς του
 πιστεύσας, ὑπ' αὐτοῦ καὶ συνελήφθην
 κ' ἐθανατώθην, περιττὸν νὰ λέγω.
 19 Ἄλλ' ὅ,τι δὲν ἠμπόρεις νὰ ἠξεύρης,
 πόσον φρικτὸς ὁ θάνατός μου ἦτον,
 ἄκουσον, καὶ εἰπέ ἂν μ' ἔχει βλάψει.
 22 Μικρὰ ὀπὴ ἀπὸ τοῦ ὀρνιθῶνος
 ὅστις ἐκλήθη ἀπ' ἐμοῦ τῆς πείνης,
 κ' εἰς ὃν καὶ ἄλλοι ἔτι θὰ κλεισθῶσι,

- 25 μοι εἶχε δείξει διὰ τῆς ῥωγμῆς τῆς
πολλὰς σελήνας, ὅτε κακὸς ὕπνος
μοι ἔδειξεν ἀκάλυπτον τὸ μέλλον.
- 28 Οὗτος μ' ἐφάνη κύριος καὶ ἄρχων,
τὸν λύκον καὶ τοὺς λυκιδεῖς θηρεύων
εἰς τ' ὄρος, μεταξὺ Λούκας καὶ Πίσης.
- 31 Μετὰ κυνῶν ἰσχνῶν, ἐνησκημένων
Γαλάνδας καὶ Σισμόνδας καὶ Λαμφράγκους
ἐξέπεμψεν ἔμπρὸς πρὸ τοῦ μετώπου.
- 34 Μετὰ μικρὸν ἐφάνησαν καμόντες
πατὴρ καὶ τέκνα, καὶ μ' ὄξεῖς ὀδόντας
μ' ἐφαίνοντο σχίζοντες τὰ πλευρά των
- 37 Πρὸ τῆς αὐγῆς δ' ἀφυπνισθεῖς, νὰ κλαίουν
ἤκουσα ἐν τῷ ὕπνῳ τοὺς υἱούς μου
μετ' ἐμοῦ ὄντας, ἄρτον νὰ ζητῶσι.
- 40 Εἶσαι σκληρὸς, ἀνίσως δὲν λυπῆσαι
δι' ὅ,τι ἡ καρδία μου προεῖδεν.
Ἐὰν δὲν κλαύσης, πότε λοιπὸν κλαίεις;
- 43 Ἦδ' εἶχον ἐξυπνήσει, κ' ἦν πλησίον
ἡ ὥρα καθ' ἣν εἶχον τὴν τροφήν των·
πλὴν δισταγμοὺς εἶχομεν διὰ τ' ὄναρ.
- 46 Τότ' ἤκουσα τὴν ἔξοδον τὴν κάτω
τοῦ ἀπαισίου πύργου νὰ κλειδόνουν,
κ' ἠτένισα ἀναύδως τὰ παιδιά.
- 49 Δὲν ἔκλαιον, ἐντὸς λελιθωμένος.
Ἐκλαιον ταῦτα· ὁ δ' ἐμὸς Ἀνσέλμος
εἶπε· « Πῶς βλέπεις, πάτερ μου! Τί ἔχεις;
- 52 Πλὴν δὲν ἐδάκρυσα, οὐδ' ἀπεκρίθην
δι' ὅλης τῆς ἡμέρας καὶ τὴν νύκτα,
ἕως ὁ ἄλλος ἥλιος ὑψώθη.

- 55 Ὅτε δ' εἰσέδυσεν ἀκτὶς ὀλίγη
 εἰς τὴν πενθήρη φυλακὴν, καὶ εἶδον
 εἰς ὄψεις τέσσαρας τὴν ἐδικὴν μου,
 58 ἐκ λύπης ἔδακον τὰς δύο χεῖρας.
 Κ' ἐκεῖνα, ἐκλαβόντα ὅτι τοῦτο
 ποιῶ θέλων νὰ φάγω, ἐγερθέντα
 61 εἶπον· « Θὰ μᾶς λυπήσης, πάτερ, ἦττον
 ἂν φάγῃς ἐξ ἡμῶν. Τὰς οἰκτρὰς σάρκας
 σὺ μᾶς ἐνέδυσας. Λάβε τὰς πάλιν. »
 64 Τότ' ἐπραύνην, μὴ κεντῶ τὴν λύπην.
 Βωβοὶ ἐκείνην καὶ τὴν ἐπιούσαν
 ἤμεθα. Γῆ, πῶς τότε δὲν ἐσχίσθης ;
 67 Ὡς δ' ἡ τετάρτη ἔφθασεν ἡμέρα,
 ὁ Γάδδος εἰς τοὺς πόδας μου ἐβρίφθη,
 καὶ εἶπε· « Πάτερ μου, δὲν βοηθεῖς μοι ; »
 70 καὶ εἶτ' ἀπέθανε. Καθὼς μὲ βλέπεις,
 εἶδον τοὺς τρεῖς νὰ πέσουν εἰς πρὸς ἓνα
 τὴν μετ' αὐτὴν ἡμέραν καὶ τὴν ἕκτην.
 73 Τυφλὸς τὰ σώματά των ἐψηλάφουν·
 ἡμέρας τρεῖς τοὺς ἔκραζον θανόντας·
 τὴν λύπην δ' εἶτα ὑπερέβ' ἡ πείνα. »
 76 Ταῦτα εἰπὼν, διάστροφος τὸ βλέμμα,
 ἀνέδωκε τὸ ἄθλιον κρανίον
 μετ' ἰσχυρῶν ὡς τοῦ κυνὸς ὀδόντων.
 79 Ὡ Πίσα, αἰσχος τῶν λαῶν, ἐν μέσῳ
 τῆς καλῆς χώρας τῆς τὸ Σὶ λεγούσης,
 εἰς σὴν ποινὴν βραδεῖς οἱ γείτονές σου !
 82 Ἄς κινήθωῦν Καπραία καὶ Γοργόνη
 νὰ φράξωσι τὸ στόμιον τοῦ Ἄρνου,
 αὐτὸς νὰ πνίξῃ πάντα τὸν λαόν σου.

- 85 Περὶ τοῦ Οὐγολίνου ἂν ἦν φήμη
 ὅτι σ' ἐπρόδωκεν ἐκ τῶν φρουρίων,
 τί εἶχες νὰ σταυρώσης τὰ παιδία;
- 88 Ἀθώους, νέαι Θῆβαι, ἡ νεότης
 καθίστα τὸν Βριγέταν καὶ τὸν Οὐγον
 καὶ τοὺς οὓς ἔψαλ' ἀνωτέρω δύω.
- 91 Προέβημεν ὅπου ὁ πάγος ἄλλους
 δεινῶς περιζωννύει κατατρύχων,
 οὐχὶ κυπτούς, ἀλλὰ ὑπτίους τούτους.
- 94 Ὁ θρῆνος εἶργει παρ' αὐτοῖς τὸν θρῆνον,
 κ' εἰς τῶν ὀμμάτων τὸν φραγμὸν ἡ θλίψις
 ὠπισθοδρόμει κ' ἠῤῥξανε τὸν πόνον.
- 97 Τὰ δάκρυα τὰ πρῶτα συμπυκνοῦνται,
 καὶ ὡς ἂν ἦσαν δίοπτρα κρυστάλλου,
 τοὺς σχύφους ὑπὸ τὰς ὀφρῦς πληροῦσι.
- 100 Καὶ ἂν ἐκ τοῦ προσώπου μου τὸ ψύχος,
 ὡς ἐξ ἐπιδερμίδος κερατίνης,
 αἰσθησιν πᾶσαν εἶχεν ἀποσβέσει,
- 103 ἡσθάνθην ὁμῶς ὡς πνοὴν ἀνέμου,
 καὶ εἶπον· «Ὁδηγέ μου, τί τὸ πνέον;
 Ἐνταῦθα κάτω πᾶς ἀτμὸς δὲν παύει;
- 106 Ὁ δ' εἶπ'. «Εὐθύς θὰ εἶσαι πρὸς τὸ μέρος
 ὅπου θ' ἀποκριθῇ ὁ ὀφθαλμὸς σου·
 θὰ ἰδῆς πόθεν ἡ πνοὴ ὀρμαῖται.»
- 109 Κ' εἰς τῶν ἀθλίων τῶν ἐμπεπηγμένων
 μᾶς ἔκραξε· «Ψυχαὶ χωρὶς ἐλέους,
 αἱ εἰς τὸν ἔσχατον ριφθεῖσαι βόθρον,
- 112 τὸ σκληρὸν κάλυμμα τῶν ὀφθαλμῶν μου
 ἄρατε, νὰ κουφίσω πως τὴν θλίψιν,
 πρὶν ἢ παγῇ τὸ δάκρυ μου ἐκ νέου.»

- 115 Κ' ἐγὼ, « Ἄν θέλῃς νὰ σὲ βοηθήσω,
εἰπέ τίς εἶ, καὶ ἂν δὲν σ' ἀπαλλάξω,
νὰ πέσω εἰς τοῦ πάγου τὸν πυθμένα! »
- 118 Ὅ δέ· « Εἰμὶ ὁ πάτερ Ἀλβερίγος,
ὁ ἐκ τῶν ὀπωρῶν τοῦ κακοῦ κήπου
ἐδὼ λαμβάνων φοίνικ' ἀντὶ σύκου. »
- 121 « Λοιπὸν καὶ σὺ ἀπέθανες; » τῷ εἶπον.
Ὅ δ' ἀπεκρίθη. « Ἐν τῷ ἄνω κόσμῳ
τὸ σῶμά μου πῶς ἔχει δὲν ἠξεύρω.
- 124 Τὸ καλὸν τοῦτο ἔχ' ἡ Πτολεμαία,
ὅτ' εἰς αὐτὴν συχνὰ ψυχὴ ἐμπίπτει
πρὶν ἢ ἡ Ἄτροπος τὴν ὥσιν δώσῃ.
- 127 Καὶ ἵνα προθυμώτερον μοὶ ξέσης
τὸ ὑελῶδες δάκρυ τοῦ προσώπου,
μάθε πῶς ἅμα τις ψυχὴ προδώσῃ
- 130 ὡς ἡ ἐμῆ, τὸ σῶμα τῇ ἀρπάζει
εἰς δαίμων, καὶ αὐτὸς τὸ διευθύνει,
ἕως οὗ ἔλθῃ καὶ αὐτοῦ ὁ χρόνος·
- 133 αὐτὴν δὲ ρίπτει εἰς τὸν κόσμον τοῦτον.
Ἴσως τὸ σῶμα φαίνεται ἔτι ἄνω
τῆς σκιᾶς ταύτης τῆς χειμαζομένης.
- 136 Ἄν σὺ κατέβῃς τώρα, τὸ ἠξεύρεις.
Ἔστιν ὁ Βράγκας Δώριας· παρῆλθον
ἔτι πολλὰ ἐξ οὗ ἐκεῖ καθεύχθη. »
- 139 « Νομίζω ὅτι μ' ἀπατάς, τῷ εἶπον.
Ὁ Δώριας δὲν ἔχει ἀποθάνει.
Ἐνδύεται, κοιμᾶται, τρώγει, πίνει. »
- 142 « Εἰς τὸν βυθὸν τῶν κακωνύχων, » εἶπεν,
ὅπου ἡ πίσσα βράζει ἢ γλοιώδης,
δὲν εἶχεν ἔτι καταβῆ ὁ Ζάγκης,

- 145 ὅτε αὐτὸς ἐντὸς τοῦ σώματός του
ἀνθ' ἑαυτοῦ διάβολον ἀφῆκε
κ' ἐνός του συγγενοῦς καὶ συμπροδότου.
- 148 Ἄλλὰ τὴν χεῖρα τείνον, νὰ μ' ἀνοίξης
τοὺς ὀφθαλμούς. » Ἐγὼ πλὴν τὸ ἡρνήθην·
καὶ ἦν ἡ ἀχρειότης μου χρηστότης.
- 151 ὦ Γενοῦήσιοι, ἄνθρωποι ξένοι
ἀγαθοὺς ἤθεσι, μεστοὶ κακίας,
τί δὲν ἐξηφανίσθητ' ἐκ τοῦ κόσμου ;
- 154 Ἐνα ὑμῶν, τῆς Ῥωμανίας πνεῦμα
παμπόνηρον, διὰ κακίας του πράξεις
ἐκ Κοκκυτῶ βεβυθισμένον εὖρον,
157 ἐν ᾧ αὐτὸς φαίνεται ζῶν ἐπάνω.
-

ΑΣΜΑ ΛΔ΄.

- 1 « Vexilla regis prodeunt inferni
 ἡμῶν ἀπέναντ', » εἶπεν ὁ ἡγέτης·
 « δι' ὃ ἰδὲ ἐσάν τὸν διακρίνης. »
- 4 Ὡς ἐν πυκνῇ ὁμίχλῃ, ἢ ὡς ὅτε
 κατέχη νύξ τὸ ἡμισφαίριόν μας,
 βλέπομεν μῦλον ἄνεμος νὰ στρέφῃ,
 7 τοιοῦτου ἔβλεπον κτιρίου σχῆμα,
 καὶ ἔφυγον τὸν ἄνεμον, ὀπίσω
 τοῦ ὁδηγοῦ μου, ἀλλαχοῦ μὴ ἔχων.
- 10 Ἦδ' ἤμην ὄπου — στιχουργῶ ἐν φρίκῃ —
 αἱ σκιαὶ ἦσαν ἐμβεβυθισμέναι,
 ὡς κάρφ' ὑποφαινόμεν' ἐν ὑέλῳ.
- 13 Ἄλλ' ἔκειντο, καὶ ἄλλαι ὀρθαὶ ἦσαν
 ἐπὶ ποδῶν ἢ κεφαλῆς, καὶ ἄλλη
 ὡς τόξον κάμπτει κεφαλὴν πρὸς πόδας.
- 16 Ὡς δ' ἤλθομεν ὄπου εὐηρεστήθη
 ὁ ὁδηγὸς τὸ πλάσμα νὰ μοὶ δείξῃ
 τὸ τὴν μορφήν πρὶν ἔχον τὴν ωραίαν,
 19 σύρας μ' ἐμπρὸς του, νὰ σταθῶ μοὶ εἶπε
 προσθεὶς· « Ἴδου ἡ Δίς, ἰδοὺ ὁ τόπος
 εἰς ὃν νὰ ἐνδυθῆς ἀνδρείαν πρέπει. »
- 22 Πῶς τότε ἐπάγην, κ' ἡ φωνὴ μ' ἐκόπη
 μὴ, ἀναγνώστα, ἐρωτᾶς. Δὲν ἔχω
 λέξεις, ἐκφράσεις διὰ νὰ τὸ γράψω.
- 25 Νεκρὸς δὲν ἤμην, ἀλλ' οὐδὲ ζῶν πλέον.
 Σκέφθητι σὺ, ἴχνος νοὸς ἂν ἔχῃς,
 τί ἔγινα ἐλλείψει ἀμφοτέρων.

- 28 Ὁ βασιλεὺς τοῦ κράτους τοῦ πενήθιμου
 ἐξήρχετο τοῦ πάγου ἐκ τοῦ στήθους·
 ἐγὼ δὲ μᾶλλον θὰ παρεβαλλόμενῃ
- 31 γίγαντ΄, ἢ γίγας τῷ βραχίονί του.
 Ἐκ τούτου κρίνε τί τὸ ὄλον ἦτον,
 ἀντιστοιχοῦν πρὸς τὸ τοιοῦτο μέρος.
- 34 Ἄν ἦν ὠραῖος ὅσον αἰσχροὺς εἶναι
 κ' ὕψωσε βλέφαρον κατὰ τοῦ πλάστου,
 πηγὴ ἐστὶν εὐλόγως παντὸς πένθους.
- 37 ὦ! πόσον πρὸς τὸ τέρας ἐξεπλάγην,
 ἰδὼν τριπρόσωπον τὴν κεφαλὴν του!
 καὶ ἐρυθρὰ ἦτον ἢ ἐμπροσθία.
- 40 Αἱ δύο δ' ἄλλαι κατὰ μέσον ὦμον
 συνείχοντο ἐκάστη, καὶ ἠνοῦντο
 κατὰ τὴν κορυφὴν των μετ' ἀλλήλων.
- 43 Ἡ δεξιὰ λευκὴ ἦν καὶ κιτρίνη,
 ἢ δὲ λαιὰ ὡς ἡ τῶν ἐρχομένων
 ἐξ οὗ προβρέων χύνεται ὁ Νεῖλος.
- 46 Πτέρυγας δύο εἶχεν ὑφ' ἐκάστην,
 ὡς ἤρμοζον εἰς πετεινὸν τοιοῦτο.
 Ποτὲ ἰστία ὡς αὐτὰς δὲν εἶδον.
- 49 Δὲν εἶχον πτίλα, ἀλλ' ὡς νυκτερίδων
 ἦτον τὸ εἶδος των, καὶ, πτερυγίζων,
 διήγειρεν ἀνέμους τρεῖς συγχρόνως,
- 52 ὀλόκληρον τὸν Κοκκυτὸν πηγνύοντας.
 Δι' ἐξ ὀμμάτων ἔκλαιεν, εἰς τρεῖς δε
 πώγωνας ἔρρει δάκρυ κ' αἱματώδης
- 55 σίελος, κ' εἰς καθὲν ἐμάσσει στόμα
 κεκολασμένον ἕνα ὡς ἐν ὄλμῳ,
 διὰ μιᾶς τρεῖς δυστυχεῖς συντριβῶν.

- 58 Εἰς τὸν ἐμπρὸς τὸ μάσσημα οὐδὲν ἦν
ὡς πρὸς τὸ ἔκδαρμα· τ' ὄστουν πολλακίς
τῆς ῥάχιος κρεάτων ἐγυμνοῦτο.
- 61 « Ὁ πάσχων οὗτος, μ' εἶπεν ὁ ἡγέτης,
εἶν' ὁ Ἰούδας ὁ Ἰσκαριώτης,
τὴν κεφαλὴν ἐντὸς, τοὺς πόδας ἔξω·
- 64 Ἐκ τῶν τὴν κεφαλὴν δ' ἐχόντων κάτω,
ὁ ἐξ οὐρᾶς κρεμάμενος, ὁ Βροῦτος·
— Ἴδὲ, συστρέφεται, μὴ λέγων λέξιν.
- 67 Ὁ Κάσσιος δ' ὁ εὐρωστος ὁ ἄλλος.
Ἄλλ' ἢ δ' ἡ νύξ ἐπέρχεται. Εἶν' ὦρα
νὰ ἀναβῶμεν. Εἶδομεν τὰ πάντα. »
- 70 Ὡς ἤθελ', ἔλαβον ἐκ τοῦ αὐχένος
αὐτόν. Ὁ δὲ, καιρὸν μετρῶν καὶ τόπον,
ὡς τὰ πτερὰ ἠνέωξεν ἐκεῖνος,
- 73 συνέλαβε τὰ λάσια πλευρά του,
κατέβη ἐκ μαλλίου εἰς μαλλίον,
διὰ πυκνῶν τριχῶν καὶ διὰ πάγων,
- 76 καὶ ὅτε κάτω ἤλθομεν, ὡς ὄπου
στρέφεται ὁ μηρὸς ἐν τῷ ἰσχύῳ,
ἔτρεψεν ἐν καμάτῳ καὶ ἀγῶνι
- 79 Τὴν κεφαλὴν ὄπου τοὺς πόδας εἶχε,
τῶν τριχῶν ἤφθη ὡς ν' ἀνεῤῥιχᾶτο,
κ' εἶπον πῶς ἐπεστρέφομεν εἰς ἄδου·
- 82 « Κρατοῦ καλῶς· ἡ κλίμαξ αὕτη, » εἶπεν
ὁ ὁδηγὸς ἀσθμαίνων καὶ ὡς κάμνων,
ἐκ τούτων τῶν δεινῶν θὰ μᾶς ἐξάξει. »
- 85 Κ' ἐξελθὼν εἶτα διὰ τρύπας βράχου,
μ' ἔθηκεν εἰς τὴν ὄχθην νὰ καθήσω,
κ' ἔστησε παρ' ἐμοὶ τὸ στεβρὸν βῆμα.

- 88 Ἔστρεψα τ' ὄμμα, νὰ ἰδῶ νομίζων
 τὸν ἑωσφόρον ὡς τὸν εἶχ' ἀφήσει·
 ἀλλ' εἶδον καὶ τοὺς πόδας εἶχεν ἄνω.
- 91 Ἐὰν αὐτὸ μ' ἐξέπληξε καὶ πόσον,
 ἅς τὸ σκεφθῆ ὁ ὄχλος ὁ μὴ βλέπων
 τί ἦτον τὸ σημεῖον ὃ διῆλθον.
- 94 « Ἐπὶ ποδὸς ! » ὁ ὁδηγός μου εἶπε.
 « Μακρὰ ἔστ' ἡ ὁδὸς, τραχὺς ὁ δρόμος,
 ὃ δ' ἥλιος ἔστ' εἰς τὴν μέσην τρίτην ».
- 97 Εἰς αἰθουσαν δὲν ἤμεθ' ἀνακτόρων·
 εἰς φυσικὸν κευφθμῶνα μᾶλλον, ὅστις
 εἶχε τὴν γῆν κακὴν, τὸ φῶς ὀλίγον.
- 100 « Πρὶν ἢ ἐξέλθω τῆς ἀβύσσου, » εἶπον
 ἀνορθωθεῖς, « διδάσκαλε, τῆς πλάνης
 ἐξάγαγέ με, καὶ μικρὰ εἶπέ μοι.
- 103 Ποῦ εἶν' ὁ πάγος ; Ἀναπόδως οὗτος
 πῶς ἰσταται ; Ὁ ἥλιος ἐν τάχει
 πῶς εἰς αὐγὴν μετέβη ἐξ ἑσπέρας ; »
- 106 Ὁ δέ· « Νομίζεις ὅτι πέραν εἶσαι
 τοῦ κέντρου, ὅπου τῶν τριχῶν εἰχόμεν
 τοῦ σκώληκος, ὅστις τρυπᾷ τὸν κόσμον ;
- 109 Ἐν ὅσῳ κατηρχόμεν ἦσο πέραν.
 Στραφέντος μου, διῆλθες τὸ σημεῖον
 πρὸς ὃ συρρέπουσι τὰ βάρη πάντα.
- 112 Ἦδ' εἶσαι κάτω τοῦ ἡμισφαιρίου
 τοῦ ἀντιθέτου εἰς τὸ τὴν μεγάλην
 ξηρὰν καλύπτον ὅπου ἑσταυρώθη
- 115 ὁ ζήσας καὶ θανὼν ἀναμαρτήτως.
 Ἐπὶ μικρᾶς τοὺς πόδας ἔχεις σφαίρας,
 τῆς ἄλλης ὀψεως τῆς Ἰουδαίας.

- 118 Ἐδὺ αὐγ' εἶναι ὅτ' ἐκεῖ ἐσπέρα.
 Αὐτὸς δὲ, οὗ ἡ θριξ̄ μᾶς ἦτον κλίμαξ,
 ἴσταται ἔτι ὡς καὶ πρῶην ἦτον.
- 121 Ἐξ οὐρανοῦ κατέπεσεν ἐνταῦθα·
 κ' ἡ γῆ, καὶ ὧδε πρὶν ἐκτεινομένη,
 ἐκ φόβου τοῦ θαλάσσης ἐκαλύφθη,
- 124 καὶ ἦλθεν ἄνω πρὸς ἡμᾶς καὶ τοῦτον
 φεύγουσα ἴσως, τὸ κενὸν ἀφῆκεν
 ὃ βλέπομεν ἐντεῦθεν, κ' ἦρθη ἄνω. »
- 127 Κάτω ἐκεῖ τόπος ἐστίν, ἀπέχων
 ὅσον εὐρύς τοῦ Βελζεβούλ ὁ τάφος,
 ἀόρατος, ἀλλ' ἀκουστός ἐκ κρότου
- 130 ἐκεῖ κατερχομένου ῥυακίου
 δι' ὀπῆς βράχου, ἣν ἀνοίγει τρώγων
 ὃ ἐλικτός, οὐχὶ δὲ κλίνων ῥοῦς του.
- 133 Ἐλάβομεν αὐτὸν τὸν κρυπτὸν δρόμον
 εἰς τὸν λαμπρὸν ἵν' ἀναβῶμεν κόσμον.
 Ἄνέβημεν δ' ἀμέριμοι καμάτου,
- 136 ὃ ὀδηγὸς ἐμπρὸς κ' ἐγὼ κατόπιν,
 μέχρις οὗ εἶδον τ' οὐρανοῦ τὰ κάλλη
 διὰ στρογγύλης τρύπας. Δι' ἐκείνης
- 139 διέβημεν κ' εἶδομεν πάλιν τ' ἄστρα.

ΣΗΜΕΙΩΣΕΙΣ

ΟΣΑΙ ΕΠΑΡΚΕΙΣ ΠΡΟΣ ΚΑΤΑΛΗΨΙΝ.

ΡΑΨΩΔΙΑ Α΄.

Στίχ. 1. Ἡ εἰς ᾿Αδου κάθοδος ὑποτίθεται γενομένη τὸ ἔτος 1300, ὅτε ὁ Δάντης, γεννηθεὶς τὸν Μάιον τοῦ 1265, ἦν ἐτῶν 35, ἀκριβῶς τὸ μέσον τοῦ βίου κατὰ Ψαλμ. 89, 10. Τὰ μετὰ ταῦτα συμβάντα παρενείρονται ὡς προφητικῶς. Ἡ εἰς πύλας ᾿Αδου κάθοδος, μεσοῦντος τοῦ βίου, κατ' Ἰεζεκιήλ 38, 10.

2. Δάσος ὁ βίος μετὰ τῶν περιπετειῶν του.

17. Ὡς *πλανήτης* ἐξελαμβάνετο ὁ ἥλιος ἐπὶ Δάντου. Ἦν δ' ἡ πρῶτα τῆς Μεγάλης Παρασκευῆς.

30. Δηλαδὴ ἀνέβαινε.

31. Τὰ θηρία κατὰ Ἰερεμίαν, 5, 6. Αἰνίττονται δὲ κατὰ τινὰς τὴν *ἀκρασίαν*, τὴν *κακίαν* ἢ τὴν *φιλοδοξίαν* καὶ τὴν *θηριώδιαν* ἢ τὴν *πλεορεξίαν*· κατ' ἄλλους τὴν *Φλωρεντίαν*, τὴν *Γαλλίαν* καὶ τὴν *Ρώμην*.

60. Κατὰ τινὰς μακρὰν τῆς Φλωρεντίας, διότι ὁ Δάντης, ὡς Γιβελίνος (αὐτοκρατορικός), ἐξωρίσθη ὑπὸ τῶν ἐκνικησάντων Οὐέλφων (Wolf, λύκος), τῶν Παπιστῶν.

63. Ἐρμηνεύεται : διὰ τὴν μακρὰν παραμέλησιν τῶν κλασικῶν σπουδῶν ἐν Ἰταλίᾳ· ἴσως ἀπλούστερον διότι πρὸ πολλοῦ εἶχεν ἀποθάνει.

70. Ἡ ἐπίσημος ἔκφρασις τῆς χρονολογίας τοῦ Καίσαρος, ὑφ' ὃν ἐγεννήθη, ἀλλ' ἐξώρας, ὥστε καὶ δὲν ἦν ἀνὴρ ὑπ' αὐτόν.

85. Μέγας ἦν ἐν Ἰταλίᾳ κατὰ τὸν μεσαῖωνα ὁ πρὸς τὸν Βιργίλιον θαυμασμός. Ἐν τῇ βιβλιοθήκῃ τοῦ Μεδιολάνου σώζεται

χειρόγραφον αὐτοῦ ἐκ τῆς χειρὸς τοῦ Πετράρχου. Ἡ δημώδης παράδοσις τὸν ἐπλασε τότε ὡς μυθικὸν πρόσωπον καὶ ὡς μάγον.

87. Εἰς τὰ προγενέστερα ποιήματά του : *Vita puona* καὶ *Canzoni*.

101. Κατὰ τινὰς ὁ ἐκ *Φαγγιόλης Οὐγουκιόνης* κατὰ τοὺς πλείστους, πιθανώτερον, ὁ *Κὰν Γράνδα Δελλασκάλας* (κύων μέγας τῆς Σκίλας), ὁ καὶ *Κάτουλος* (κυνίσκος) τῆς Βερόνης καλούμενος, Κύριος τῆς Βερόνης, Αὐτοκρατορικὸς τοποτηρητῆς, ἐπίσημος Γιβελίνος, καὶ ἐπομένως ἐχθρὸς τῆς παπικῆς μερίδος τῶν Οὐέλφων (λύκων), εἰς τῶν πρωτίστων ἐν ἐξορίᾳ φίλων τοῦ Δάντου, ὃ οὗτος προσεφώνησε καὶ τὸν Παράδεισόν του.

105. Ἡ Βερόνα κεῖται μεταξύ *Φέλτρου* ἐν Μάρκῃ Τριβιγιανῆ, καὶ *Μορτεφέλτρου* ἐν Ῥωμανίᾳ.

106. *Ταπεινήν* (*umilem*) ἀποκαλεῖ καὶ ἐν Αἰνιάδι (Γ, 522) τὴν Ἰταλίαν ὁ Βιργίλιος, ἐννοῶν *χαμηλήν, πεδινήν*.

107. Καμίλλα, ἐξ Οὐόλσκων, Τοῦρνος, ὁ Ρουτουῦλος ἥρωες, Νίσσος καὶ Εὐρύαλος, Τρῶες.

118. Τὸ καθαρτήριον.

122. Βεάτριξ, ἡ ὑπὸ τοῦ Δάντου διακαῶς ἀγαπωμένη καὶ ἀποθανοῦσα θυγάτηρ Φόλκου τοῦ Πορτινάρου, μόνη προωρισμένη νὰ τὸν εἰσαγάγῃ εἰς τὸν Παράδεισον, καὶ παρὰ τῷ ποιητῇ ἀντιπροσωποῦσα τὴν ὑψίστην φιλοσοφίαν, ὡς ὁ Βιργίλιος τὴν κοσμικὴν καὶ κοινωνικὴν σοφίαν,

125. Διότι δὲν ἦτον χριστιανός.

B'.

Στ. 13. Ὁ Αἰνίας.

16. Ὁ Θεός.

18. Τὴν κτίσιν τῆς Ρώμης.

28. Ὁ Ἀπόστολος Παῦλος, «σκεῦος ἐκλογῆς» (Πράξ. Θ, 15)

52. Οὔτε σεσωσμένων οὔτε κολαζομένων.

53. Ἡ Βεατρίκη.

55. Πᾶς ἀστήρ.

78. Ὁ κύκλος τῆς σελήνης, ἐλάσσων τοῦ τῶν πλανητῶν.
 83. Ὁ Ἄδης, κατὰ Δάντην, τὸ κέντρον τοῦ κόσμου.
 94. Ἡ Παναγία.
 96. Μεσιτεύουσα.
 97. Lucia « Φωτεινή », ἡ φωτίζουσα χάρις.
 102. Ἡ Ραχήλ πανταχοῦ παρὰ Δάντη σύμβολον τῆς τοῦ Θεοῦ θεωρίας.
 108. Ὑπέρτερον τοῦ πελάγους. Τὸν Ἀχέροντα. Κατὰ τινὰς τὸν ποταμὸν τῶν παθῶν.

Γ'.

59. Ὑποτίθεται ὅτι αἰνίττεται τὸν Πάπαν Κελεστίνον τὸν Ε', ὅστις φοβηθεὶς, ἢ ἀπατηθεὶς, παρητήθη, καὶ εἰς τὸν ἀρχιερατικὸν θρόνον διεδέχθη αὐτὸν Βονιφάτιος ὁ Η' ἐχθρὸς τοῦ Δάντου.

64. Οὐδέποτε ἔζησαν ὅσοι παρημέλησαν ἢ ἀπέφυγον τὴν ἐκτέλεσιν τῶν καθηκόντων των ἐπὶ γῆς.

83. Ὡς ἐν Βιργιλ. Αἰν. Στ, 299 κτλ.

93. Ἐλαφρότερον σκάφος ἔφερε τοὺς σωζομένους. Ἰδ. Καθαρτ. Β' 41.

Δ'.

53. Ὁ Χριστός. Ὁ Βιργίλιος ἀπέθανε 52 ἔτη πρὸ τῆς εἰς Ἄδου καταβάσεως τοῦ Χριστοῦ.

60. Ὁ Ἰσαάκ, ὑπηρετήσας 14 ἔτη παρὰ τῷ Λαβάν.

86. Διότι ἔψαλε μάχας! Ὁ Δάντης τὸν ἐγνώριζε μόνον ἐκ μεταφράσεων.

92. Τὴν ἐπωνυμίαν ποιητοῦ.

110, Τὰς ἐπτὰ πύλας καὶ τὰ ἐπτὰ τείχη· οἱ τὰ πάντα συμβολικῶς ἐρμηνεύοντες ἐκλαμβάνουσιν οἱ μὲν ὡς τὰς ἐπτὰ ἀρετὰς, οἱ δὲ ὡς τὰς ἐπτὰ ἐπιστήμας τὰς ἀποτελούσας τὴν διδακτικὴν ἐν μεσαιῶνι.

121. Ἡλέκτρα, ἡ θυγάτηρ τοῦ Ἄτλαντος καὶ μήτηρ τοῦ Δαρδάνου, τοῦ γενάρχου τῶν Τρώων.

124. Καμίλλα, ἡ ἀνδρεία θυγάτηρ Μετάβου, τοῦ βασιλέως τῶν Οὐόλσκων, προμαχήσασα καὶ θανοῦσα ὑπὲρ Λατίου· Πενθεσίλεια, ἡ ἐν Τροίᾳ πεσοῦσα βασιλὶς τῶν Ἀμαζόνων.

125. Λατῖνος, βασιλεὺς τῶν Αὐτοχθόνων, πενθερὸς Αἰνείου.

127. Λούκιος Ἰούνιος Βροῦτος· Λουκρητία, ἡ σύζυγος τοῦ Κυλλητίνου, αὐτοκτονήσασα ὅτε ἠτιμώσθη ὑπὸ Σήξτου. Μαρκία, ἡ γυνὴ τοῦ Κάτωνος. Κορνηλία, ἡ μήτηρ τῶν Γράκχων. Ἰουλία, ἡ θυγάτηρ τοῦ Καίσαρος καὶ γυνὴ τοῦ Πομπηίου. Σαλαδῖνος, ὁ τῶν σταυροφόρων ἀντίπαλος.

131. Τὸν Ἀριστοτέλη.

136.- Ὑπετίθετο ἐν τῷ μεσαιῶνι ὅτι ὁ Δημόκριτος ἐπρέσβευε τὴν γέννησιν τοῦ κόσμου διὰ τῆς τυχαίας συναντήσεως τῶν ἀτόμων.

137-38. Διογένης ὁ Κυνικός, Ἀναξαγόρας ὁ Κλαζομενεὺς, Θαλῆς ὁ Μιλήσιος, Ἐμπεδοκλῆς ὁ Ἀκραγαντῖνος, Ἡράκλειτος ὁ Ἐφέσιος, Ζήνων ὁ Ἡλεῖος, οἱ ἐπισημότεροι τῶν φιλοσόφων.

143. Ἀβισίνας (Ἰβὴν Σινᾶ, υἱὸς Σινᾶ), Ἄραψ ἰατρὸς ἐξ Ἰσπαχάν, ἀκμάσας ἐν τῇ ια' ἑκατονταετηρίδι.

144. Ἀβερόόης, Ἄραψ ἐκ Κορδοῦης, σχολιάσας τὸν Ἀριστοτέλη ἐν τῇ ιβ' ἑκατονταετηρίδι, ἀρχηγὸς τῆς δυτικῆς σχολῆς τῆς φιλοσοφίας, ὡς ὁ Ἀβισίνας ἦν τῆς ἀνατολικῆς.

Ε'.

61. Ἡ Διδώ, προδοῦσα τὴν συζυγικὴν πίστιν.

66. Διότι ἐφονεύθη ἐρασθεὶς τῆς Πολυξένης καὶ ἐπὶ τοῦ γάμου του.

67. Ὁ Πάρις, διὰ τὴν περὶ κάλλους δίκην τῶν τριῶν θεαινῶν καὶ τῆς Ἑλένης τὴν ἀρπαγὴν. Ὁ Τριστάν, κατὰ τὰς μεσαιωνικὰς παραδόσεις, ἐρασθεὶς τῆς βασιλίσσης Ἰσόλτης, ἐφονεύθη ὑπὸ τοῦ ἀνδρός της Μάρκου, τοῦ βασιλέως τῆς Κορνουβίας ἢ Κορνθαλίας.

97. Ἡ Ραβέννα.

99, Ὁ Πάδος εἰς τὸ ἄνω μέρος τοῦ ροῦ του δέχεται πολλοὺς ὁμόρρους.

107. Καίνα, ἐκ τοῦ Κάιν ὀνομασθὲν μέρος τοῦ ἄδου, τὸ τῶν ἀδελφοκτόνων.

116. Φραγκίσκα, θυγάτηρ τοῦ ἐκ Πολέντας Γουίδου, ἄρχοντος τῆς Ραβέννης, ὅστις ἵνα ἐπισφραγίσῃ τὴν νέαν συμφιλίωσιν αὐτῆς μετὰ τοῦ ἐχθροῦ του Μαλατέστα, ἀπεφάσισε νὰ νυμφεύσῃ τὴν Φραγκίσκαν μετὰ τοῦ υἱοῦ ἐκείνου, Ἰωάννου τοῦ χωλοῦ (Gian chiotto). Ἐπειδὴ δὲ οὗτος ἦν λίαν ἄσχημος καὶ διάστροφος, τῇ παρουσίᾳσαν ὡς μέλλοντα σύζυγόν της τὸν ἀδελφὸν αὐτοῦ, τὸν ὠραῖον καὶ ἀξιαγάπητον Παῦλον, ὃν αὐτὴ ἐξηκολούθησεν ἀγαπῶσα καὶ μετὰ τὸν γάμον εἰς ὃν ἐβιάσθη ἀπατηθεῖσα. Δι' ὃ, φωραθέντες, ἐφονεύθησαν ὁμοῦ ὑπὸ τοῦ συζύγου ἐν ἔτει 1288, καὶ ἐτάφησαν ἐν τῷ αὐτῷ μνήματι.

123. Κατὰ τινὰς διδάσκαλος ὁ τοῦτο τὸ γνωμικὸν πρῶτος γράψας, ὁ Βοήθιος.

128. Λαγκελῶτος, ἱππότης τῆς Στρογγύλης τραπέζης, ὅστις ἠγάπα τὴν βασίλισσαν Γινέβραν.

137. Γαλεῶτος, ὁ τοὺς ἔρωτας τῆς βασιλίσσης ὑποβοηθήσας, καὶ ἐπομένως καὶ τὸ τῆς Φραγκίσκας τὸν ἔρωτα ὑπεκκαῦσαν βιβλίον λέγεται ὡς εἰ τὸ αὐτὸ μέρος παρ' αὐτῇ διεδραμάτισε.

ΣΤ'.

52. Κίακος, ὄνομα κύριον, ὑποκοριστικὸν τοῦ Ἰάκωβος, δηλοῖ συγχρόνως διαλεκτικῶς καὶ τὸν χοῖρον. Φαίνεται ὅτι ὑπῆρχεν ἐπὶ Δάντου ἐν Φλωρεντίᾳ γνωστότατός τις γαστρίμαργος καὶ παράσιτος, ἔχων τὸ ὄνομα καὶ τὸ ἐπωνύμιον τοῦτο.

65. Ἐν Πιστωίᾳ ἢ Πιστωρία, ἐξ ἐρωτικῆς ἀντιζηλείας διηρέθησαν ἐν ἔτει 1300 οἱ πολυάριθμοι ἐκ δύο γυναικῶν προελθόντες υἱοὶ καὶ οἱ συγγενεῖς τοῦ πλουσίου ἐμπόρου Καγκελλιέρου εἰς δύο πατρίας, ὧν ἡ μὲν, τῶν ἐκ τῆς πρώτης γυναικός, κα-

λουμένης Βιόγκας (Λευκῆς) ἐπωνομάσθη οἱ *Λευκοί*, ἡ δὲ, κατ' ἀντίθεσιν, οἱ *Μέλανες*. Ἡ διχόνοια ἐκεῖθεν ἐξετάθη εἰς Φλωρεντίαν· ἀλλὰ κατὰ τὸ 1301, τοῦ Δάντου ὄντος ἐνὸς τῶν ἀρχόντων, ἐξωρίσθησαν οἱ ἀρχηγοὶ ἀμφοτέρων τῶν φατριῶν. Μετ' ὀλίγον ὁμως ὑπερίσχυσαν πάλιν οἱ Λευκοὶ οἵτινες καὶ *ἀγρία* ἢ *δασώδης* μερὶς ἐπεκλήθησαν, διότι οἱ ἀρχηγοὶ αὐτῶν προῆλθον ἐκ τῆς δασώδους κοιλάδος Val di Sieve, μέχρις οὗ, προσκλήσει τοῦ Πάππα Βονιφατίου Η', Κάρολος ὁ Οὐαλεσιάκου (de Valois), ἀδελφὸς τοῦ βασιλέως τῆς Γαλλίας Φιλίππου τοῦ Καλοῦ (le Bel), (στ. 69) ἐβοήθησε τοὺς Μέλανας, οἵτινες ἐξώρισαν τοὺς Λευκοὺς, ἐν οἷς καὶ τὸν Δάντην, ἀπόντα τότε ὡς πρέσβυν εἰς Ρώμην, κατ' Ἀπρίλιον τοῦ 1302, ἤτοι τρία ἔτη ἀφ' οὗ ἐγράφη ἡ ὑποτιθεμένη προφητεία ἐν στίχ. 68.

73. Τίνες οὗτοι ἄγνωστον. Ἴσως ὁ εἰς Γύδος ὁ Καβαλκάντης, φίλος τοῦ Δάντου

79-80. Μνημονεύονται, πλὴν τοῦ Ἀρίγου, καὶ ἀλλαχοῦ τοῦ ποιήματος· (I, 32. — ΙΣΤ, 41-44. — ΚΗ, 106). Ἄλλως ἄγνωστοι.

106. Τὴν Ἀριστοτέλειον φιλοσοφίαν.

115. Pluto, ὁ *Πλούτων* καὶ ὁ *Πλοῦτος*, ὅπου τιμωροῦνται οἱ φιλάργυροι.

Ζ'.

1, Ἄν αἱ ἐπιφωνήσεις τοῦ δαίμονος ἔχωσιν τινα ἔννοιαν, ἔσται *aleppe* τὸ Ἄλεφ, τὸ Ἄλφα, δηλαδὴ ὁ ὑπέρτατος ἄρχων τοῦ Ἄδου· τὸ δὲ *pape* ἔσται *παπαί*, τὸ θαυμαστικόν, ἢ *πάππε*, γέρων.

11. Αἰνίττεται τὴν νίκην τοῦ ἀρχαγγέλου κατὰ τῶν δαιμόνων, ἢ κατὰ τοῦ δράκοντος τῆς ἀποκαλύψεως.

24. *Riddi* λέγει τὸ κείμενον, κατ' ἀρχαῖον ἰταλικὸν χορὸν καλούμενον *ridda*.

30. Ἐννοεῖ, φαίνεται, καὶ τὴν φειδῶ καὶ σπατάλην τῶν φιλαργύρων καὶ ἀσώτων τῶν ἐνταῦθα κολαζομένων.

Η'.

1. Ὑπετέθη ὑπό τινων, ἀλλ' ἀναποδείκτως ὅτι ὁ Δάντης διέκοψε τὴν σύνταξιν τοῦ ποιήματός του μετὰ τὴν Ῥαψῶδ. Ζ, καὶ ἐξηκολούθησεν αὐτὸ ἐντεῦθεν ἐπὶ τῆς ἐξορίας του.

19. Φλεγύας, υἱὸς τοῦ Ἄρεως, βασιλεὺς τῶν Λαπίθων, τιμωρούμενος ἐν Ἄδου ὡς καύσας τὸν ἐν Δελφοῖς ναὸν τοῦ Ἀπόλλωνος.

61. Ἰσχυρὸς, πλούσιος καὶ, ὡς φαίνεται, λίαν ὀξύθυμος Φλωρεντῖνος.

68. Δις, ἡ εἴσοδος εἰς τὸν κατώτερον Ἄδην, διότι τὸν Σατανᾶν ὁ Δάντης καὶ Δίτα (Dita) ὀνομάζει. Δις δὲ λατινιστὶ σημαίνει καὶ τὸν πλοῦτον, ὃ συγγενὴς ὁ Πλούτων.

70. Meschite, μεσιγίδες (mosquées) κατὰ τὸ ἀραβικόν, συναγωγαὶ τῶν ἀπίστων.

97. Ἐπτάκις ἀντὶ πολλάκις, ὡς ἐνίστε καὶ ἐν τῇ γραφῇ.

105. Τοῦ Θεοῦ.

125. Κατ' ἀρχαίαν παράδοσιν, ἐκλείον οἱ δαίμονες τὴν πύλην τοῦ Ἄδου, ἵνα ἐμποδίσωσι τοῦ Χριστοῦ τὴν κατάβασιν· ἀλλ' ὁ Χριστὸς καθεῖλε τὴν πύλην καὶ ἔθραυσε τὰ κλειθρα.

127. Ἰδ. Ῥαψ. Γ, ἀρχήν.

130. Ἄγγελος Κυρίου. Ἰδ. Ῥαψ. Θ, 64 κτλ.

Θ'.

8. Τὸν ἄγγελον.

22-23. Διότι ὁ Βιργίλιος περιέγραψε τὸν Ἄδην ὡς γνωρίζων αὐτόν. Καὶ αὐτὴν του δὲ τὴν κατάβασιν διηγεῖται μῦθος μεσαιωνικός. Ἡ δ' Ἐριχθὼ μάγισσα Θεσσαλὶς, ἥς μνημονεύουσιν Ὁβίδιος καὶ Λουκιανός.

44-45. Ἡ Περσεφόνη καὶ αἱ Ἐριννύες, ὡς καὶ ἐν Αἰνειάδι, Στ, 554 κτλ.

52-54. Τὴν Γοργόνα Μέδουσαν ἐπικαλοῦνται ν' ἀπολιθώσῃ

τὸν Δάντην, εἰς ἐκδίκησιν τῆς αὐθαδείας τοῦ Θησέως, καταβάν-
τος εἰς Ἄδου ν' ἀρπάσῃ τὴν Περσεφόνην.

68. Ἐξ ἀντιθέτων θερμαινομένων χωρίων ὀρμῶντες ἀντίθε-
τοι ἄνεμοι, παράγουσι τρικυμίας.

81. Ὁ περιμενόμενος ἄγγελος.

99. Ἀφ' οὗτου ὁ Ἡρακλῆς τὸν ἔσυρε διὰ τῆς ἀλύσεως εἰς τὸν
ἄνω κόσμον.

112-113. Εἰς Ἄρλας, παρὰ τὸν Ροδανὸν ἐν Γαλλίᾳ, καὶ
εἰς Πόλαν, τὴν ἐπὶ τοῦ λιμένος Κορνάρου (Quornaro) πόλιν τῆς
Ἀδριατικῆς, ἦσαν ὄρατοὶ πάμπολλοι ἀρχαῖοι τάφοι. Ἐν τοῖς
πλείστοις, κατὰ παράδοσιν, ἦσαν τεθαμμένοι οἱ περὶ τὸν Κάρλον
Μάχναν μεγιστᾶνες μετὰ μυρίων ὀπλιτῶν των· παρὰ δὲ τὴν Πό-
λαν διετείνοντο ἀρχαιότεροι συγγραφεῖς ὅτι περὶ τοὺς 700 τά-
φους ἦσαν ὄρατοί.

Γ'.

11. Ἡ κλίσις ἐν κοιλάδι Ἰωσαφάτ Ἰωήλ, Γ, 2.

18. Ἴσως ὁ ἐν Ῥαψ. ΣΤ', 79 ἐκφρασθεῖς, ἢ ὑποτιθέμενός τις.

32. Φορινάτης (degli Uberti), ἐπικούριος τὴν διαίταν, ἀρ-
χηγὸς τῶν ἐξορίστων Γιβελίνων τῆς Φλωρεντίας, ἐνίκησεν ἐν
ἔτει 1260 τοὺς Γουέλφους.

46. Οἱ προπάτορες τοῦ Δάντου ἦσαν Γουέλφοι, νικηθέντες
ὑπὸ Φαρινάτη πρῶτον τῷ 1248, εἶτα τῷ 1260· ἀλλ' ἐπανῆλθον
τῷ 1250 καὶ τῷ 1266, μεθ' ὃ ἡ μερίς τοῦ Φαρινάτη ἔμεινεν ἐξώ-
ριστος.

53. Ἡ σκιά τοῦ πατρὸς τοῦ ποιητοῦ καὶ φιλοσόφου Γουίδου
Καβαλκάντου, φίλου τοῦ Δάντου καὶ γαμβροῦ τοῦ Φαρινάτη.
Ἐζῆ δ' ὁ Γουίδος ἔτι κατὰ τὸ πᾶσχα τοῦ 1300, ὅτε τίθεται ἡ
πρᾶξις τοῦ ποιήματος τούτου, καὶ ἀπεβίωσε μόνον κατὰ τὸ τέ-
λος τοῦ ἔτους.

63. Φαίνεται ὅτι ὁ Γουίδος, ὡς ποιητῆς δὲν ἦτον ἱκανῶς θαυ-
μαστῆς καὶ μιμητῆς τοῦ Βιργιλίου.

78. Ἐξ οὗ βασανίζεται.

79-81. Ἀπαντᾷ εἰς τὰ ἐν στ. 51. Ἡ κυβερνώσα, ἡ σελήνη, ἢ αὐτὴ τῇ Περσεφόνῃ, ἀντὶ τοῦ ἡλίου κυβερνώσα ἐν ἔθου. Πρὸ πεντήκοντα μηνῶν, ἐντὸς τριῶν ἐτῶν, θὰ μάθῃς τί ἀξίζει ἡ τέχνη σας αὕτη (διότι θὰ ἐξορισθῆς, ὡς ἐγένεν ἐν ἔτει 1302).

82. Ἐκφρασις συνήθης τῷ Δάντη· δηλαδὴ « μὲ τὸν πόθον ὃν ἔχεις ».

86. Ἡ νίκη τοῦ Φορκέντα ἐπὶ τῶν Γουέλφων (1260) ἐγένετο ἐν Μονταπέρτω παρὰ τὸν ποταμὸν Ἀπέρτον.

87. Αἱ πολιτικαὶ συνελύσεις συνήρχοντο ἐν τοῖς ναοῖς.

92. Μετὰ τὴν νίκην (σημ. 86) ἐν συνελύσει τῶν Γιβελίνων γενομένη ἐν Ἐμπόλει, οἱ πληρεξούσιοι Πίσσης καὶ Σιένης ἐπρότειναν τὴν καταδάφισιν τῆς Φλωρεντίας, ἀλλ' ὁ Φαρινάτας εὐγενῶς ἀντέστη καὶ τὴν ἐκώλυσε.

108. Ἀπὸ τῆς ἡμέρας τῆς κρίσεως, ὅτε ἄρχεται ἡ αἰωνία ζωή.

119. Φρειδερίκος, ὁ ἐγγονος τοῦ Βαρβαρόσα, Αὐτοκράτωρ (1220-1250) Γερμανίας καὶ Βασιλεὺς Νεαπόλεως καὶ Σικελίας, ἀνὴρ πολλῆς παιδείας καὶ μεγάλων προτερημάτων, ὑπὸ τῶν Παπῶν, πρὸς οὓς οὐχὶ εὐμενῶς διέκειτο, ὡς ἐκδεδιγημένος κατηγορούμενος, παρὰ τῇ κοινῇ γνώμῃ ὡς αἰρετικὸς διαβληθεὶς, καὶ ὑπὸ Γρηγορίου Θ' ἀφορισθεὶς ὡς παραιτηθεὶς τῆς σταυροφορίας ἣν εἶχεν ὑποσχεθῆ, εἰς ἣν ὁμως μέχρι τέλους ἀπῆλθε, καὶ εἰσῆλθε θριαμβευτικῶς εἰς Ἱερουσαλήμ.

120. Ὀκταβιανὸς Οὐβαλδῖνος, ἐπιλεγόμενος Καρδηνάλιος, ἱερεὺς ἄθεος, καὶ πρὸς τὴν παπικὴν ἀρχὴν ἀντιστρατευόμενος.

123. Ἐν τῇ προφητεῖα τοῦ Φαρινάτα.

132. Τῆς Βεατρίκης.

ΙΑ'.

8. Πιθανῶς Ἀναστάσιος Β', Πάπας τῷ 496, ἀσπασάμενος τὴν αἵρεσιν τοῦ Φωτίου, διακόνου Θεσσαλονικέως, διατεινομένου ὅτι τὸ δεύτερον πρόσωπον τῆς Τριάδος ἦν κατώτερον τοῦ πρώτου, ὅτι δὲ τὸ Ἅγιον πνεῦμα δὲν προήρχετο ἐκ τοῦ Πατρὸς, δι' ὃ καὶ ἐπιστεύετο ὅτι ἀπέθανε κεραυνόβλητος.

50. Καόρσα (Cahors), τὸ πάλαι Καδοῦρκον, ἐν τῇ μεσημβρινῇ Γαλλίᾳ, πρωτεύουσα τῆς Ἀκουϊτανίας (Guyenne), διαβοήτου ἐν μεσαιῶνι ἐπὶ τοῖς τοκογλύφοις αὐτῆς, οἵτινες Καορσῖνοι (Kaorsini) κατ' αὐτὴν ἀπεκαλοῦντο.

81. « Ἠθικῇ σου », δηλ. τῇ ὑπὸ σοῦ ἀναγινωσκομένη ἠθικῇ, τῇ τοῦ Ἀριστοτέλους (Ἠθικὰ Νικομ. Ζ', 1).

105. Ἀριστοτ. Φυσ. Ἀκροάμ. Β, 2.

107. « Ἐν ἰδρῶτι τοῦ προσώπου σου φαγῇ τὸν ἄρτον σου ». Γεν. Γ, 17.

110. Ὀπαδὸς, ἡ τέχνη.

113-4. Κατὰ τὴν ὥραν ἐκείνην τοῦ χρόνου ἡ ἀνατολὴ τοῦ ἀστερισμοῦ τῶν Ἰχθύων, τοῦ ἀστερισμοῦ τῆς Ἀμάξης ὄντος εἰς τὰ βορειοανατολικά, δηλοῖ τὴν τρίτην ὥραν μετὰ τὸ μεσονύκτιον (τοῦ μεγάλου Σαββάτου).

IB'.

5. Τὸ ἀρχαῖον *Tridertor* ἐπὶ τοῦ Ἀτισῶνος. Ἡ δὲ κρημνισθεῖσα πλευρὰ παρὰ Castello della pietra.

12. Ὁ Μινώταυρος. Ψευδοδάμαλις δ' ἡ Πασιφάη, εἰς ξυλίνην δάμαλιν ἐγκλεισθεῖσα.

18. Δοῦξ τῶν Ἀθηναίων, ὁ Θησεύς.

20. Ἡ δοῦσα τῷ Θησεῖ τὸν μίτον ὅστις τὸν ἤγαγε πρὸς τὸν Μινώταυρον ἦν τούτου ἀδελφὴ, ὡς θυγάτηρ τοῦ Μίνως καὶ τῆς Πασιφάης.

35. Ὁ Βιργίλιος ἀπεβίωσεν ἰκανὸν χρόνον πρὸ Χριστοῦ.

38. Ὁ σταυρωθεὶς Χριστὸς, ὁ λυτρώσας τὴν λείαν τοῦ Ἄδου.

42. Τοῦ Ἐμπεδοκλέους ἡ θεωρία.

69, Ὅταν ὁ Νέσσος, διὰ τὸ τόλμημά του κατὰ Δηϊανείρας, ἐτρώθη θανατηφόρως ὑπὸ Ἡρακλέους, ἔδωκεν αὐτῇ χιτῶνα ἐμβεβαμμένον εἰς τὸ ἴδιον αὐτοῦ αἷμα, ἐπενεγκόντα τὸν θάνατον τοῦ φονέως του.

71. Χείρων, ἀνέθρεψε τὸν Ἀχιλλέα.

72. Φόλος, συνέπραξεν εἰς τὴν ἀρπαγὴν τῆς Ἴπποδαμείας συζύγου τοῦ Πειρίθου.

75. Ἐξέρχεται τοῦ αἵματος ὅπερ ὠρίσθη αὐτῇ εἰς ποινήν.

89. Ἡ Βεατρίκη.

107. Ἀλέξανδρος, πιθανῶς ὁ Φεῤῥάτος, καὶ Διονύσιος ὁ τύραννος τῶν Συρακουσῶν.

110. Ἀζολίνος ἢ Ἐζολίνος, γαμβρὸς Φρειδερίκου Β', αἰμοβόρος τύραννος τῆς Παδούης. Ἀπέβιωσε τῷ 1259.

111. Ὁβίζος da Esti, Μαρκήσιος τῆς Φεῤῥάρας, σκληρὸς τύραννος, πνιγὸς τῷ 1293 διὰ προσκεφαλαίων ὑπὸ τοῦ υἱοῦ τοῦ Ἄζου, ὃν διὰ τὴν πράξιν ταύτην ὁ ποιητὴς ἀποκαλεῖ προγονόν.

114. Τούτου ἤκουε νῦν κατὰ πρῶτον.

120. Γουίδος ὁ Μομφόρτης ἐφόνευσεν ἐν τῇ ἐκκλησίᾳ τοῦ Βιθερβίνου (Viterbo) Ἐρρίκον τὸν υἱὸν Ῥιχάρδου, κόμητος Καρνουβίας (Cornwallis), καὶ ἀνεψιὸν Ἐρρίκου Γ'. Βασιλέως τῆς Ἀγγλίας, εἰς ἀντεκδίκησιν διὰ τὸν θάνατον τοῦ πατρὸς του, Σίμωνος, κόμητος Λιγκεστρίας (Leicester).

135. Πύρρον τὸν Βασιλέα τῆς Ἠπείρου καὶ Σίξτον Πομπήιον, τὸν καὶ ἐπιστρατεύσαντα κατὰ Ῥώμης, ὑπὲρ ἧς ὁ Δάντης πολὺν ἔχει πατριωτισμὸν, τὸν δ' ὡς πειρατὴν τῆς Μεσογείου.

137. Ὁ Ῥενιέρης Πάζος Φλωρεντίνος, ἐλήστευσε κατὰ διαταγὴν Φρειδερίκου Β'. τοὺς Ῥωμαίους ἀρχιερεῖς· ὁ δὲ Ῥενιέρης ὁ ἐκ Κορνήτου ἦν ληστής.

ΙΓ'.

9. Καικίνη, ποταμὸς νοτίως τοῦ Λιβόρνου. Κορνήτον (ἀρχ. Ταρκυνία πολίχνη βορείως τῆς Civita vecchia Ὁ μεταξὺ χώρος εἶχε πολλὰ τὰ τενάγη καὶ δρυμῶνας, κατοικίαν κάπρων καὶ ἄλλων θηρίων.

11. Ἴδ. Βιργίλ. Αἰν. Γ, 254.

21-48. Τοὺς λόγους τοὺς ἐν Βιργίλ. Αἰν. Γ, 22, περὶ Πολυδώρου.

58. Πέτρος ὁ Βοινέων (de Vineis ἢ della Vigne), ἐκ Κα-

πύης, νομοδιδάσκαλος, ποιητής και ἐξ ἀπορρήτων Φρειδερίκου Β', λέγεται ὅτι καταδικασθεὶς ὑπὸ τούτου εἰς εἰρκτὴν και τύφλωσιν, ἀπέθανεν ἢ νύτοχειρίασε τῷ 1245. Ὡς ἀφορμὴ δὲ τῆς δυσμενείας τοῦ Αὐτοκράτορος λέγεται ὑπὸ τῶν μὲν ὅτι ἐν τῇ ἐν Λουγδούνῳ συνόδῳ κατηγορήθη ὡς συνενοηθεὶς μετὰ τοῦ Πάπα κατὰ τοῦ Κυρίου του, ὑπὸ τῶν δὲ ὅτι διεβλήθη ὡς προδοὺς αὐτὸν ὅτε ἐστάλη εἰς Ἀγγλίαν ἵνα διαπραγματευθῇ τὴν μνήστησιν τοῦ Αὐτοκράτορος μετ' Ἰσαβέλλης τῆς ἀδελφῆς Ἐρρίκου Ι', και ὑπ' ἄλλων ὅτι κατ' αὐτοῦ παρήχθησαν ὑπόνοιαι ὡς θελήσαντος νὰ φαρμακεύσῃ τὸν Αὐτοκράτορα.

120. Λάνος, πλούσιος εὐπατρίδης ἐκ Σιαίνης (Siena), μετ' ἄλλων ἀσώτων τὴν οὐσίαν του καταδηδοκῶς, δι' ὃ και ἐξ ἀελπισίας εἰς σύγκρουσιν τινὰ μετὰ τῶν Φλωρεντίνων και Ἀρρήτινῶν, οἰκειοθελῶς ἀφῆκε νὰ τὸν φονεύσουν ἀντὶ νὰ σωθῇ διὰ φυγῆς.

132. Ἄσωτος, ἐκ Παδούης, περὶ οὗ λέγεται ὅτι ἐν ἄλλοις ἐνέπρησε μίαν τῶν ἐπαύλεων του πρὸς τέρψιν ἐνὸς φίλου του, αὐτοχειριάσας δὲ ἀφ' οὗ ἐσπατάλησε πᾶσαν τὴν οὐσίαν.

143. Χώρα ἡ Φλωρεντία· ὁ πρὶν προστάτης δ' ὁ Ἄρης, οὗ ὁ ναὸς ἐπὶ Χριστιανῶν ἀφιερῶθη ἀγ. Ἰωάννη τῷ Βαπτιστῇ.

146. Τὰ ἔχνη εἰσὶν συντρίμματα τοῦ ἀγάλματος τοῦ Ἄρεως, ἅτινα εἶχον ἰδρυθῆ παρὰ τὴν γέφυραν τοῦ Ἄρνου.

148. Ὑποτίθεται, οὐχὶ ὀρθῶς ὅτι ἡ Φλωρεντία ἐκυριεύθη και ἐπυρπολήθη ὑπὸ Ἀτίλλα, ἐν ᾧ ἀληθῶς ἐκυριεύθη ὑπὸ Τοτίλα.

151. Ὁ Δάντες ἀποσιωπᾷ τὸ ὄνομα τοῦ ὁμιλοῦντος αὐτόχειρος. Τινὲς ἐκλαμβάνουσιν αὐτὸν τὸν Ῥόκκον Μόζωνα (degli Mozzi), ἄλλοι τὸν Λόττον Ἄγωνα (degli Agli), ἀμφοτέρους ἐκουσίως κατὰ τοὺς χρόνους αὐτοὺς ἀπαγχονισθέντας.

ΙΔ'.

5. Ὁ δεύτερος, Ῥαψ. ΙΑ, 40.

10. Ἰδ. Ῥαψ. ΙΓ, 2.

11. Ῥαψ. ΙΒ, 46.

15. Ἡ τῆς Λιβύης ἔρημος, ἦν διῆλθε μετὰ τῶν λειψάνων τοῦ στρατοῦ τοῦ Πομπηίου μετὰ τὴν ἐν Φαρσάλοις μάχην.

31. Ἐξ ὑποτιθεμένης τινὸς ἐπιστολῆς τοῦ Ἀλεξάνδρου πρὸς Ἀριστοτέλην.

45. Ῥαψ. Η, 83.

56. Τὸ σημερινὸν ὄνομα τῆς Αἵτνης, ἐνθα ὁ Ἥφαιστος ἐχάλκευε τοὺς κεραυνοὺς δι' ὧν ὁ Ζεὺς κατέστρεψε τοὺς Γίγαντας ἐν Φλέγγρᾳ.

68. Ὁ Καπανεὺς, προσβάλλων τὰς Θήβας, προὔκλει βλασφημίως τὸν Δία νὰ ὑπερασπίσῃ αὐτὰς κατ' αὐτοῦ ἂν δύναται.

77. Ἰδ. Ῥαψ. ΙΒ, 46.

79. Τὸ βουλίκαμον τέλμα μεταλλικῶν ὑδάτων παρὰ Βιτερβίνον, χρήσιμον εἰς θεραπείαν ἀσθενῶν, ὡς δ' ἐν μεσαιῶνι ἐνομιζέτο, ἑταιρῶν.

97. Ὁ χρυσοῦς αἰὼν.

102. Τῶν Κορυβάντων, κραυγαζόντων ἵνα μὴ ἀκούῃ ὁ Κρόνος τὰς κραυγὰς τοῦ νηπίου Διὸς, ὃν ἐνόμιζεν ὅτι εἶχε καταφάγει.

103-110. Ἀνάλογον πρὸς τὸ ὄναρ τοῦ Ναβουχοδονόσορος ἐν Δανιήλ, Β, 31.

136. Ἐν Καθαρτηρίῳ, ΚΗ (25-130).

ΙΕ'.

4. *Βράγας* (Bragas), πόλις ἐν Φλανδρίᾳ τῆς Βελγικῆς. *Κανσάνη*, (Gadsand, παρὰ Δάντη Guizzante), νῆσος αὐτόθι.

7. *Βρέντα*, ποταμὸς (τὸ πάλαι Μεδοάκης) ῥέων διὰ τῆς χώρας τῶν Παταυίων.

9. Ἡ κορυφὴ τῶν Ἄλπεων, ἧς αἱ χιόνες εἰσὶν ἡ πρώτη πηγὴ τῆς Βρέντας.

19. Ὅτε ἡ σελήνη οὐδόλως φωτίζει.

32. Διδάσκαλος τοῦ Δάντου, ἀποθανὼν τῷ 1294, συγγράφας γαλλιστὶ τὸν *Θησαυρὸν*, σύνοψιν ἐπιστημῶν, καὶ ἰταλιστὶ τὸν

Θησαυροσκοπ (Tesoretto), ποίημα τοῦ εἶδους τῆς *Θείας κωμωδίας*.

62. Ἡ *Φιεσόλη*, (Φαισοῦλαι) πολίχνη ἐπὶ κορυφῆς λόφου, κυριευθεῖσα ὑπὸ τῶν Ῥωμαίων, οἵτινες ἐκ τῶν κατοίκων αὐτῆς καὶ ἰδίων ἀποίκων ἔκτισαν ὑπὸ τὸν λόφον τὴν Φλωρεντίαν. Εἰς τὴν ἐκ τῶν Ῥωμαίων καταγομένην, ὡς ἐκαυχᾶτο, ἀριστοκρατίαν τῆς πόλεως ἀνῆκε καὶ ὁ Δάντης.

72. «Ὁ χόρτος ἔστω μακρὰν τοῦ ρύγχους», δηλ. εἴθε νὰ μὴ σὲ βλάψωσι.

73. «Ἄχυρα ἑαυτοῖς», δηλ. νὰ φάγουν αὐτὰ ἑαυτά.

81. Ἀποθάνει.

90. Τῆς Βεατρίκης.

96. Ἴσως παροιμία.

109. Ἐκ Καισαρίας, γραμματικὸς τῆς στ'. ἑκατονταετηρίδος.

110. D'Accorso, γνωστὸς νομοδιδάσκαλος ἐκ Φλωρεντίας, διδάξας ἐν Βονωνίᾳ, καὶ σχολιάσας τὸν κώδικα τοῦ Ἰουστινιανοῦ.

112. Ἀνδρέαν τὸν Μόζωνα (de' Mozzi), ἐπίσκοπον Φλωρεντίας (ἐπὶ τοῦ Ἄρνου), ὃν, διὰ τὸν ἐκδεδιητημένον αὐτοῦ βίον ὁ Πάπας («δουλὸς τῶν δούλων») μετέθεσεν εἰς τὴν ἐπισκοπὴν Βικεντίας, (ἐπὶ τοῦ ποταμοῦ Βακχιλλῶνος, Bacchigliono, τοῦ ποτὲ Τογισόνου).

119. Ἴδ. Σημ. εἰς στίχ. 32.

123. Τὸ ἄθλον τῶν πεζοδρομιῶν ἦν ὕφασμα χρώματος ἰδίου δι' ἐκάστην πόλιν. Ἐν Βερώνη ἦν πράσινον.

ΙΣΤ'.

37. Γαλδράδα (Gualdrada), ὡραία καὶ ἐνάρετος θυγάτηρ τοῦ Φλωρεντίνου εὐγενοῦς Βέρτου τοῦ Βελλιγκίωνος (Bellincione Berti). Ὁ Αὐτοκράτωρ Ὄθων Δ', εἰς ὃν αὐτὴ ἐξ αἰδημοσύνης ἠρνήθη τὸ φίλημα ὃ τῷ ἐπέτρεψεν ὁ πατήρ της, θαυμάσας αὐτὴν διὰ τοῦτο, τὴν ἐνύμφευσεν μεθ' ἐνὸς τῶν ὑπασπιστῶν

του, Γίδου τοῦ Βισάγγη, καὶ ἔγγονος αὐτῶν ὑπῆρξεν ὁ Γιδο-
γέβρας, ὅστις ἐστρατήγησε τῶν Φλωρεντίνων, καὶ ἀνδρείως ἐπο-
λέμησεν ὑπὸ τὸν ἄλλως ἠττηθέντα Κάρολον τὸν Ἀνδεγαυέων
(d'Anjou) ἐν τῇ παρὰ Βενεβέντῳ συγκροτηθείσῃ μάχῃ κατὰ
Μομφρέδου, τοῦ νόθου υἱοῦ Φρεδερίκου Β'.

41. Γουέλφος ἀρχηγός, δούς συμβουλὰς πρὸς ἀποτροπὴν
ἀπὸ τῆς κατὰ Σιέννης ἐκστρατείας, ἣτις ἔληξεν εἰς τὴν τῇ φα-
τρίκῃ του ὀλεθρίαν μάχην τοῦ Μονταπέρτου.

44. Καὶ ἀλλαχόθεν γνωστὸς μόνον ὡς σύζυγος κακῆς γυναικός.

70. Εὐπατριδῆς Φλωρεντίνος, εὐγενῆς τοὺς τρόπους, καὶ ὑπ'
ἄλλων μνημονευόμενος.

94. Ὁ Μοντόνης (ἀρχ. Vitis ἢ Utis), πηγάζων ἐκ τοῦ ὄρους
Βέσου (Veso) εἰς τὰς Ἄλπεις, μεταξὺ Πεδεμοντίου καὶ Σαβοΐας,
καὶ ῥέων διὰ Φορλίου (Φόρου Λιθίου), μέχρις οὗ καλεῖται Aqua-
cheta.

100. Καταρράκτης παρὰ τὴν μονὴν Σὰν Βενεδίκτου, ἀπο-
τελῶν λεκάνην ἱκανῶς εὐρεΐαν πρὸς κατοικίαν χιλίων ἀνδρῶν·
κατ' ἄλλους ὅπου χίλιοι κάτοικοι ἐκ τῶν περιχώρων ἐπρόκειτο
νὰ συνοικισθῶσιν· ἄλλοι τέλος ἐννοοῦσι· ῥέει εἰς καταρράκτης
κατὰ κρημονοῦ ὅστις θὰ ἔχώρει χιλίους (καταρράκτας).

106. Τοὺς θέλοντας ν' ἀποδίδωσιν ἀλληγορικὴν ἔννοιαν εἰς
πάντα στίχον τοῦ Δάντου πολὺ ἀπησχόλησε τὸ σχοινίον τοῦτο.
Οἱ δ' ἀφελέστεροι τῶν ἐξηγητῶν εἶπον ὅτι ἔφερον αὐτὸ ὁ ποιη-
τῆς, διότι ἐπὶ τῆς νεότητος του εἶχε ταχθῆ ὡς δόκιμος παρὰ
τοῖς Φραγκισκανοῖς.

128. *Κωμωδία* λέγει τὸ ποίημά του ὁ Δάντης, ὡς γεγραμ-
μένον εἰς γλωσσᾶν χυδαίαν, ὡς ἐθεωρεῖτο τότε ἡ Ἰταλική, καὶ
προσέτι διότι ἔχει εὐτυχῆ τὴν λύσιν, τὸν Παράδεισον. Τὴν δ'
Αἰνιάδα ἀποκαλεῖ *τραγωδία*. Ἰδ. Ῥαψ. Κ, 113.

ΙΖ'.

1. Ὁ Γηρυῶν, εἰς τῶν γιγάντων τῆς Ἑλληνικῆς μυθολο-

γίας, μεταπεποιημένος ένταῦθα εἰς σύμβολον καὶ τιμωρὸν τοῦ δόλου.

17. Τοὺς τάπητας.

18. Ἡ εἰς τὸ έντομον μεταμορφωθείσα νύμφη.

60. Τὸ οἰκόσημον τῆς Φλωρεντίνης Γουελφικῆς οἰκογενείας τῶν Γιαμφιλιάζων.

63. Ὅμ. τῆς Γιβελινικῆς τῶν Οὐβριάκων.

64. Ὅμ. τῆς Παδουανικῆς τῶν Σκροβίνων.

68. Βιτ. ὁ Δέντου (del Denti), τοκογλύφος έν Παδούῃ.

72. Ἐννοεῖ, ὁ μέγιστος τοκογλύφος Ἰωάννης Βουϊαμόντης, οὗ οἰκόσημον τὰ τρία ράμφη.

87. Διότι φοβεῖται τὸ ψῦχος.

108. Ὁ γαλαξίας κατὰ τινὰς τῶν ἀρχαίων, τὰ ἔχνη τοῦ ἄρματος τοῦ Φαέθοντος.

ΙΗ'.

1. Ἐν τῷ πρωτοτύπῳ Malebolge.

28. Αἰνίττεται ἰδίως τὴν έν ἔτει 1300 ὑπὸ Πάπα Βονιφατίου τοῦ Η' τελεσθεῖσαν πανήγυριν, καθ' ἣν λέγεται ὅτι δύο ἑκατομ. ἀνθρώπων εἶχον συρρέουσαι έν Ῥώμῃ· εἶχε δ' ἡ ἀρχὴ διαίρέσει κατὰ μῆκος έν τῷ μέσῳ διὰ δριφράκτων τὴν γέφυραν τοῦ Ἁγίου Ἀγγέλου διὰ τοὺς κατὰ δύο διαφόρους διευθύνσεις χωροῦντας, πρὸς τὸν πύργον τοῦ Ἁγίου Ἀγγέλου (τὸν τάφον τοῦ Ἀδριανοῦ), ἢ πρὸς τὸ ὄρος Μόντε Κάβον, τὸ κατὰ τὴν ἄλλην διεύθυνσιν.

50. Caccianimico, Βονωνὸς εὐπατρίδης αἰσχρᾶς διαγωγῆς, πωλήσας τὴν ἀδελφὴν του Ὀβίζω, τῷ μαρκεσίῳ Ἐστῆς.

60. *Silpa* ἀντι *si* ναί, ἔλεγον οἱ Βονωνοὶ έν τῇ διαλέκτῳ των.

61. Οἱ δύο ποταμοὶ μεταξὺ ὧν κεῖται ἡ Βονωνία.

88. Πρὸ τῆς ἀφίξεως τοῦ Ἰάσωνος καὶ τῶν Ἀργοναυτῶν εἰς Λῆμνον, αἱ γυναῖκες τῆς νήσου εἶχον φονεύσει πάντας τοὺς

ἄνδρας, πλὴν τῆς εὐσεβοῦς Ὑψιπύλης, ἧτις τὰς ἄλλας ἀπατή-
σασα, ἔσωσε τὸν πατέρα τῆς. Ταύτην ἠπάτησεν ὁ Ἰάσων.

122. Δημοκόλαξ ἐν Λούκα, Γιβελίνος.

124. Τὴν κεφαλὴν του, zucca.

133. Ἡ Θαῖς, ἑταίρα Ἀθηναία. Τὸ δὲ χωρίων τοῦτο παρε-
φράσθη ἐκ Τερεντίου, *Εὐνοῦχ*. Πρᾶξ. Γ' Σκ. Ι.

ΙΘ'.

1. Πραξ. Ἀποστ. Η. Ὁ ἐκ Σαμαρείας Σίμων μάγος ἐπρό-
τεινε τῷ ἁγ. Πέτρῳ νὰ τῷ πωλήσῃ τὴν δύναμιν τοῦ διδόναι τὸ
ἁγ. Πνεῦμα διὰ τῆς τῶν χειρῶν ἐπιθέσεως.

17. Ἐν τῷ ναῷ τοῦ ἁγ. Ἰωάννου εἰς Φλωρεντίαν ὑπῆρχον
στρογγύλαι τινὲς ὅπαι στεναὶ πρὸς τὸ βαπτιστήριον, ἱεραὶ θεω-
ρούμεναι. Εἰς αὐτῶν μίαν ἔπεσεν ἐξ ἀπροσεξίας ἐπὶ τοῦ ἔτους
τῆς προεδρείας τοῦ Δάντου παῖς τις, Λάμις καλούμενος. Ἐπειδὴ
δ' ἐκινδύνευε νὰ πνιγῇ, καὶ οὐδεὶς εὔρισκε τρόπον σωτηρίας, ὁ
Δάντης ἔθραυσε δι' ἀξίνης τὴν ὀπὴν καὶ ἐξήγαγε τὸν παῖδα·
οἱ δ' ἐχθροὶ του τῷ προσῆψαν τοῦτο ὡς ἱεροσυλίαν.

21. Τοῦτο ὁ λέγω ἔστω πρὸς πληροφορίαν τῶν ἀγνοούντων
τὴν ἀλήθειαν.

50. Ἐν Φλωρεντίᾳ οἱ φονεῖς ἐθάπτοντο ζῶντες, τὴν κεφαλὴν
κάτω.

52. Ὁ ὁμιλῶν ἐστὶν ὁ Πάπας Νικόλαος Γ', ἐκ τοῦ γένους
τῶν Ὀρσιῶν (ἄρκτων), καταπλουτίσας τοὺς ἀνεψιούς του διὰ
τῆς αἰσχροκερδείας του, καὶ δι' αὐτὴν κολασθεὶς ἀφ' οὗ ἀπέθανε
τῷ 1281. Κείμενος δ' ἐν τῷ βόθρῳ, κάτω τὴν κεφαλὴν, δὲν
βλέπει τὸν Δάντην, καὶ ἐκλαμβάνει ὅτι εἶναι ὁ διάδοχος αὐτοῦ,
Βονιφάτιος ὁ Η', σιμωνιακὸς καὶ αὐτὸς, ἀποβιώσας τῷ 1303,
δι' ὃ καὶ ἐκπλήττεται νομίζων αὐτὸν ἐλθόντα πρὸ τῆς ἐποχῆς
ἣν τῷ προεῖπε «τὸ γράμμα», ἧτοι ὁ προφητικὸς του ὑπολογι-
σμός. Ἡ δὲ «καλὴ κυρία» ἣν ἤρπασε καὶ ἠτίμασεν ὁ Βονιφά-
τιος ἦν ἡ ἐκκλησία.

81. Οἱ Πάπαι ἔφερον περιπόδια ἐρυθρά. Πλείονα καιρὸν κεῖμαι νεκρὸς ἀφ' ὅ,τι οὗτος θὰ μείνη ἔτι Πάπας, ἤτοι· ὀλίγη ζωὴ τῷ μένει ἀκόμη (3 ἐτῶν).

82. Ὁ Κλήμης Ε', ὁ τὴν Παπικὴν ἔδραν μετενεγκὼν εἰς Ἀβενιῶνα (Avignon), καὶ εἰς Πάπαν ἀναγορευθεὶς τῷ 1305, μετὰ τὸν ἐπ' ὀλίγον ἱερατεύσαντα ἀγαθὸν Βενέδικτον τὸν ΙΑ'.

85. Ἰάσων, ἀρχιερεὺς ἐπὶ Ἀντιόχου τοῦ Ἐπιφανοῦς, διὰ δωροδοκίας ἀναγορευθεὶς, παραμελῶν τὰ ἔργα τῆς ἀρχιερωσύνης του, καὶ ἀσχολούμενος εἰς τὰ τοῦ ἵπποδρομείου. Μακκαβ. Δ'. 13.

87. Φίλιππος ὁ καλὸς, ὁ ἀναβιβάσας αὐτὸν εἰς τὸν Παπικὸν θρόνον.

95. Ὅτε ὁ Ματθίας ἐξελέγη ἀπόστολος ἀντὶ τοῦ Ἰούδα.

99. Καρόλου τοῦ Ἀνδεγαυέων (d'Anjou), καθ' οὗ ἐχθρικῶς διέκειτο ὡς ἀρνησαμένου τὸν γάμον μεταξὺ τοῦ ἀνεψιοῦ του καὶ τῆς ἀνεψιάς τοῦ Πάπα. Λέγεται δὲ καὶ τὸν Σικελικὸν ἐσπερινὸν ἐπιτρέψας, λαθῶν χρήματα παρὰ Ἰωάννου τοῦ Προκίδα, δοθέντα ὑπὸ τοῦ Αὐτοκράτορος Παλαιολόγου.

106. Ὁ Ἰωάννης ἐν τῇ Ἀποκαλύψει.

108. Τὴν μετὰ τῆς κοσμικῆς ἐξουσίας ραδιουργοῦσαν ἐκκλησίαν.

109. Τὰς ἑπτὰ κεφαλὰς ἐκλαμβάνει ὡς τὰ ἑπτὰ μυστήρια, τὰ δέκα δὲ κέρατα ὡς τὰς δέκα ἐντολάς. Σύζυγον δὲ λέγει τὸν Πάπαν.

117. Ἐπιστεύετο ὁ τότε ἐπινοηθεὶς μῦθος, ὅτι ὁ Κωνσταντίνος ἐδωρήσατο τῷ Πάπῃ τὴν κοσμικὴν ἐξουσίαν ἐπὶ τῆς Ἰταλίας.

Κ'.

3. «Τὸ πρῶτον ἔπος» τῆς ὅλης ἐποποιίας ἢ τριλογίας του ἐστὶν ἡ Κόλασις.

28. Ἐνταῦθα εὐσπλαγχνία ἐστὶ τὸ ν' ἀποθάνη, νὰ μὴ ὑπάρχη εὐσπλαγχνία.

33. Εἰς τῶν ἑπτὰ ἐπὶ Θήβας, οἰωνοσκόπος, προιδῶν τὴν

τύχην του, ἐκρύβη ἵνα μὴ μετάσχη τῆς ἐκστρατείας· ἀλλ' ἡ γυνή του Ἐριφύλη, δωροδοκηθεῖσα, ἐπρόδωκε τὸ καταφύγιόν του. Ἐν σεισμῷ δ' ἠνεώχθη ἡ γῆ καὶ τὸν κατέπιε ζῶντα. Αἴσχ. Ἑπτὰ ἐπὶ Θῆβ. — Στάτιος, Θηβ. Η', 34.

40. Θηβαῖος μάντις, ὅστις μετεμορφώθη εἰς γυναῖκα ὅτε διὰ τῆς ῥάβδου του ἐκτύπησε δύο συνειλιγμένους ὄφεις, καὶ μετὰ 7 ἔτη, τοὺς αὐτοὺς πάλιν κτυπήσας, ἀνέλαβε τὴν πρώτην μορφήν. Ὅβιδ. Μετ. Γ.

46. Λατ. Aruns, παρὰ Πλουτ. Ἄρρων, π. Διον. Ἄλικ. Ἄρων, μάντις Τυρρηνός, τοὺς ἐμφυλίους πολέμους τῶν Ῥωμαίων προειπὼν καὶ τὰς νίκας τοῦ Καίσαρος. Ὅτι ᾄκει ἐν τοῖς παρὰ Καρράρα ὄρεσι Λούνης, Lucan. Pharsal. I.

55. Θυγάτηρ τοῦ Τειρεσίου, φυγοῦσα τὰς Θῆβας, « τοῦ Βάχχου πόλιν », ὅτε ὑπέκυψεν αὐτὴ εἰς τὴν τυραννίαν τοῦ Κρέοντος. Ἦν δὲ καὶ αὐτὴ μάντις.

56. Εἰς Μάντυαν, περὶ ἧς, ὡς πατρίδος του, τόσον λεπτολόγως ἐξιστορεῖ τὰ ἐπόμενα ὁ Βιργίλιος.

63. Βένακος (Benaco) ἡ σήμερον λίμνη di Gorda.

65. Πέννινον, ὄρος (Alpes Pænæ). Καμῶν, κοιλάς αὐτόθι.

68. Δεσπόται, δηλ. ἀρχιερεῖς. Ὁ Δάντης λέγει *pastore*, ποιμένες. Ἐννοεῖ δ' ὅτι ἦν κοινὸν ὄριον τῶν τριῶν ἐπισκοπῶν. Νῦν καλεῖται τὸ μέρος *Prato della fame*, λιμοῦ πεδίου.

77. Ὡς καὶ τὸ πάλαι: Βιργ. Αἴν. I, 205.

92. Ὁ Βιργίλιος τόσα λέγων ἐνταῦθα περὶ τῆς πόλεως του, ἀμελεῖ νὰ εἰπῇ ὅ,τι εἶπεν ἐν Αἴν. I, 198, ὅτι ἡ Μαντῶ ἐνυμφεύθη τὸν ἐπιχώριον ποταμὸν, τὸν Τιθερίνον, καὶ ἔσχεν ἐξ αὐτοῦ υἱόν, τὸν Ὅκνον, ὅστις καὶ ἔκτισε καὶ ἐπωνόμασε τὴν πόλιν.

95. Ὁ ἀφελῆς Ἀλβέρτος ὁ Κασσαλόδης, κύριος τῆς Μαντούης, ἐπέισθη ὑπὸ τοῦ πονηροῦ Πιναμόντου (τοῦ ἐκ Βουονακόρπων), νὰ ἐξορίσῃ τοὺς ἐπισημοτέρους πολίτας τῆς Μαντούης, μεθ' ὃ ὁ Πιναμόντης, ἐπὶ κεφαλῆς τεθείς τῆς δημώδους μερίδος, ἐθανάτωσε καὶ τοὺς λοιποὺς αὐτῷ ἀνθισταμένους, καὶ κατέλαβε τὴν ἀρχήν.

108. Ἐπὶ τῆς τρωϊκῆς ἐκστρατείας.

112. Ἐν Αἰνειάδι, Β, 114. Ὁ μάντις Εὐρύπυλος ἀναφέρεται ὡς μνημονεύων μόνον τῆς θυσίας τῆς Ἰφιγενείας, οὐχὶ ὡς συμβουλεύσας αὐτήν.

113. Ἰδ. Ῥαψ. ΙΣΤ, 128, σημ.

115. Ἐκ Σκωτίας, ἀστρολόγος Φρειδερίκου Β'. ᾧ ἀνέθηκε καὶ τὸ περὶ φυσικῆς ἱστορίας σύγγραμμά του. Ἀπεβίωσε τῷ 1295 καὶ μετέφρασε καὶ ἐσχολίασε τὸν Ἀριστοτέλην.

118. Βονάτης, ἀστρολόγος ἐκ Φορλίου (Φόρου Λιβίου), σύμβουλος Γύδου τοῦ Μοντεφέλτρου. Λέγεται ὅτι ἦν κεραμεὺς τὸ ἐπάγγελμα, καὶ ἐμυθεύετο ὅτι κατασκεύασεν ἀνδρείκειλον αὐτομάτως ἀπαντῶν εἰς τὰς ἐρωτήσεις. — Ἀσδέντης, ἐκ Πάρμας, ἀμαθὴς ὑποδηματοποιὸς, ἀφείς τὴν τέχνην του ἵνα μετέρχηται τὴν μαντικὴν καὶ τὴν μαγείαν.

126. Κατὰ πρόληψιν τοῦ ὄχλου τῆς Ἰταλίας αἱ κηλίδες τῆς σελήνης εἰσὶν ὁ Κάιν, διὰ χειρῶν ἔχων τὰς ἀκάνθας δι' ὧν ἔφερε τὴν κακὴν θυσίαν τῷ Θεῷ. Ὅτε δ' ἡ σελήνη τέμνη τὰ ὕδατα ὑπὲρ τὴν ἐν Ἰσπανίᾳ Σεβίλλαν, δύνει διὰ τὴν Ἰταλίαν. Τοῦτο δὲ φαίνεται ἐμφαίνον ἐνταῦθα τὴν πρώτην ὥραν μετὰ τὴν ἀνατολὴν τοῦ σαββάτου.

129. Τὸ ἐν Ῥαψ. Α, 2.

ΚΑ.

2. Ἰδ. Ῥαψ. ΙΣΤ. 128 σημ.

37. Παρὰ Δάντη Malebranche.

38. Τῆς Λούκκας, ὅπου ἰδίως ἐπροσκυνεῖτο ἡ ἅγια Ζίτα, ἐγχώριος μοναχὴ, ἀποθανοῦσα περὶ τὸ 1278.

41. Εἰρωνικῶς ἐξαιρεῖται ἐνταῦθα, διότι ἦν ὁ κατ' ἐξοχὴν δωρολήπτης, προδοὺς τὴν πατρίδα του τοῖς Πισαίοις ἀντὶ χρημάτων.

48. Περιφημον ἀπεικόνισμα τοῦ Χριστοῦ ἐν τῇ μητροπόλει τῆς Λούκκας, κατὰ παράδοσιν ἔργον τοῦ Νικοδήμου. Πιθανῶς

αίνιττεται ὁ ποιητὴς τὴν θαυμασιουργὸν δυνάμιν του, δι' ἣν ἐπεκαλοῦντο αὐτὸ οἱ ἐν κινδύνοις.

49. Ὁ ποταμὸς ὁ παραρρέων τῇ Λούκκῃ.

63. Ἰδ. Ῥαψ. Θ, 22.

76. Κάκουρε, ἰταλ. Malacoda.

95. Καπρώνῃ, φρούριον τῶν Πισαίων ἐπὶ τοῦ Ἄρνου, ἐκυριεύθη τῷ 1289 ὑπὸ τῶν Λουκκαίων, ἀλλὰ μετὰ ταῦτα παρεδόθη αὐθις τοῖς Πισαίοις ἐπὶ τῷ ὄρω τῆς σωτηρίας τῆς φρουρᾶς. Καθ' ὁδὸν ὁ ὄχλος ἔκραξε· «Κρεμάσατέ τους», ἀλλ' ἡ συνθήκη δὲν ἠθετήθη.

114. 1266 + 34 τῆς ἀποδιδομένης τῷ Χριστῷ ἡλικίας ὅτε ἐσταυρώθη, ἀποτελοῦσι τὰ 1300 ἔτη ἀ. Χ., ὅτε ἐγράφη τὸ ποίημα τοῦ Δάντου. Αἱ δὲ πέντε ὥραι (στ. 112), μετὰ τῆς μιᾶς ὥρας περὶ ἧς ἐν τῇ προλαβούσῃ ῥαψωδίᾳ (Κ, στ. 126, σημ.), ἀποτελοῦσι τὴν ἔκτην ὥραν, καθ' ἣν, κατὰ Λουκᾶν, ὁ Χριστὸς παρέδωκε τὸ πνεῦμα.

118. Τὰ παραδόξως ἠχοῦντα ὀνόματα τῶν δαιμόνων μετεφράσθησαν κατὰ προσέγγισιν τῆς σημασίας τῶν πρωτοτύπων.

ΚΒ'.

6. Λέγεται ὅτι ὁ Δάντης παρῆν καὶ ἠγωνίσθη εἰς τὴν ἐν Καμπαλδίνῳ μάχην, καθ' ἣν ἡ ἔφιππος ἐμπροσθοφυλακὴ τοῦ Ἀρετίου προσέβαλεν ἐρρωμένως καὶ ἔτρεψε τὴν τῶν Φλωρεντίνων

7. Μετεχειρίζοντο, ὡς τὰς σάλπιγγας, οὕτω καὶ τοὺς κώδωνας πρὸς μετάδοσιν τῶν προσταγμάτων.

15. Παροιμιακῶς.

19. Κατὰ Πλίνιον, ἡ ἐμφάνισις τῶν δελφίνων ἐπὶ γαλήνης προμηνύει τρικυμίαν, ἐπὶ δὲ τρικυμίας, γαλήνην.

36. Ἐνυδρίς, νερόφιδον (Louttre γαλλιστί), εἶδος ἀμφιβίου.

48. Οἱ σχολιασταὶ λέγουσιν ὅτι ἐκαλεῖτο Ciampolo.

52. Τυπάλδος, ἰταλ. Tabaldo, γαλλ. Thibault, ὡς ἐκάπε

λοῦντο πολλοὶ βασιλεῖς τῆς Ναυαρέρας. Πιθανῶν ἦν ὁ Δ, ποιητῆς καὶ σταυροφόρος, ἀποθανῶν τῷ 1253 ἢ 1270.

65. Λατίνον, δηλ. Ἰταλόν.

81. Ὁ Γομίτας (Fra Gomita), μοναχὸς ἐκ Σαρδηνίας, τὴν εὐνοίαν κερδήσας Νίνου τοῦ Βισκόντου ἐν Πίσση, διωρίσθη ὑπ' αὐτοῦ διοικητῆς ἢ δικαστῆς ἐν Γαλλούρχ. Εἶτα δὲ, φωραθεὶς προδότης, κατεδικάσθη εἰς τὴν ἀγχόνην.

88. Κύρ Μιχαὴλ Ζάγκης (don Michel Zanche, διότι ἐν Σαρδηνίᾳ don ἐλέγεται καὶ λέγεται εἰσέτι τὸ Κύριος), μεγιστὰν παρὰ τῷ ἀντιβασιλεῖ τῆς Σαρδηνίας Ἐνζῶ, τῷ νόθῳ Φρειδερίκου Β'. Ἀφ' οὗ οὗτος φυλακισθεὶς ἀπεβίωσεν ἐν Βονωνίᾳ τῷ 1271, ἐνυμφεύθη τὴν χήραν αὐτοῦ Ἀδελησίαν, καὶ ἤρξεν ἐπὶ τῆς ἐπαρχίας Λογοδώρου, ὁμόρου τῇ Γαλλούρχ.

ΚΓ'.

3. Ἀντὶ «οἱ μοναχοὶ» ἐν τῷ Ἰταλικῷ *frati minor*. Ὁ στίχος δύναται ἴσως ἄλλως νὰ μεταφρασθῇ· «Καθὼς βαδιζοῦσιν οἱ Φρά Μινόρες».

5. Ὁ μῦθος ἐστὶν ὅτι βάτραχος, προσδέσας ἑαυτῷ μῦν μεθ' οὗ ἐφιλιώθη, εἶλκεν αὐτὸν ἐπὶ τοῦ ὕδατος, ὅπου ἐπνίγη, καὶ ἀμφοτέρους κατέφαγεν ἐπελθὼν ἰκτίνος. Ἀλλὰ δὲν εἶναι ἐκ τῶν τοῦ Αἰσώπου.

6. Μο καὶ issa, δύο λέξεις σημαίνουσαι ἀμφοτέραι *rū*.

63. Εἰκάζουσί τινες ὅτι ἀντὶ τῆς Κολωνίας, *Cologna*, προτιμητέα ἢ ἐν τισὶ χειρογράφοις ἀπαντωμένη γραφὴ *Coligni*, αἰνιττομένη τὸ Κλυνίον (*Clugny*), ἔδραν τῶν Βενεδικτίνων, ὧν ἡ ἐνδυμασία εἶχε διαδοθῆ καὶ γίνεαι γνωστὴ εἰς τὴν νοτίαν Εὐρώπην. Ἄν τοῦτο, τότε ἀντὶ «ἐκ Κολωνίας», γραπτέον· «τῶν ἐκ Κλυνίου».

66. Ὑπετίθετο ὅτι ὁ Αὐτοκράτωρ Φρειδερίκος Β' τοὺς ἐνόχους ἐσχάτης προδοσίας ἐνέδυνεν εἰς μολυβδίνους χιτῶνας καὶ οὕτω τοὺς ἔρριπτεν εἰς τὸ πῦρ.

88. Διότι οί νεκροί δὲν ἀναπνέουσι.

95. Ἡ Φλωρεντία.

103. « Μοναχοὶ εὐθυμοί ». Ὁ Πάπας Οὐρβανὸς Δ' ἱδρυσε (1261-1264) τάγμα τῆς Παναγίας (Santa Maria), ἀφιερῶν ἑαυτὸ εἰς τὴν προστασίαν χηρῶν καὶ ὀρφανῶν καὶ εἰς τὴν εἰρήνευσιν τῶν διαφερομένων. Ἐπειδὴ δὲ δὲν ὑπεβῆλλοντο εἰς μοναστικούς περιορισμούς, ἐπεκλήθησαν εἰρωνικῶς *εὐθυμοὶ μοναχοὶ* (Fratres gaudentes). Δύω τῶν ἐπισημοτέρων τοῦ τάγματος μελῶν, Λοδεριγκόν (τὸν ἐκ Μανδόλων) καὶ Καταλάνον (τὸν ἐκ Μαλαβόλτων), τὸν μὲν Γουέλφον, τὸν δὲ Γιβελίνον, ἐκάλεσαν καὶ κατέστησαν παρ' ἑαυτοῖς εἰρηναρχαὶ οἱ Φλωρεντίνοι· ἀλλ' οὗτοι ἥκιστα ἀνταπεκρίθησαν εἰς τὰς παρ' αὐτῶν προσδοκίας, καὶ δωροδοκηθέντες ὑπὸ τῶν Γουέλφων, ὑπεστήριξαν αὐτούς, ἐκδιώξαντες τοὺς Γιβελίνους καὶ λεηλατήσαντας τὰς οἰκίας αὐτῶν ἐν Γαρδίγκω, συνοικίᾳ τῆς Φλωρεντίας.

116. Ὁ Καϊάφας Ἰδ. Εὐαγγ. Ἰωάνν. ΙΑ, 49.

121. Ὁ Ἄνας. Ἰωάν. ΙΗ, 13.

124. Εἶχεν εἰς θαῦμα, διότι κατὰ τὴν πρώτην αὐτοῦ εἰς ἄδου κατὰβασιν οὗτοι δὲν ἦσαν ἐκεῖ.

144. Ἰωάνν. Η, 44.

ΚΔ'.

2. Τοῦτο συμβαίνει φθίνοντος τοῦ Ἰανουαρίου.

3. Θέλει νὰ εἰπῇ: προχωρεῖ πρὸς τὴν ἰσημερίαν.

6. Λέγει μᾶλλον: «τὸ ἔχνος τοῦ καλάμου τῆς», ἐννοῶν ὅτι ταχέως διαλύεται.

21. Ἐν Ῥαψωδ. Α.

55. Τὴν εἰς τὸ καθαρτήριο.

64. Τρίμετρος ἀκατάληπτος, ὡς καὶ ἐν τῷ πρωτοτύπῳ. Ὁμ. καὶ οἱ 64 καὶ 66. Ἴνα ἀκολουθήσωσι τὸ κοινὸν μέτρον, δύναται νὰ μεταβληθῶσι ὁ 62 εἰς: ὅστις τραχὺς, στενὸς δύσβατος ἦτον, ὁ δὲ 66 εἰς: ἔναρθρον λόγον μὴ ἀποτελοῦσα.

82. Μίμησις Λουκανοῦ, Φαρσ. Θ, 706.

93. Ἡλιοτρόπιον, ὁ αἱματίτης λίθος, κατὰ μεσαιωνικὴν πρόληψιν καθιστῶν ἀφανῆ τὸν φέροντα αὐτόν.

106. Ὁ Ὀβίδιος, Μεταμ. ΙΕ, 392.

125. Φούκκης (Vanni Fucci), καλεῖ ἑαυτὸν ἡμίονον, διότι ἦν νόθος εὐπατρίδου τινὸς τῆς Πιστωίας. Ἦτον ποιητῆς, ἀλλὰ λίαν ἐκδεδιγημένος. Ὁ Δάντης τὸν ἐγνώριζεν ἄνδρα αἰμοχαρῆ (στ. 129). Ἄλλ' ἐγένετο καὶ ἱερόσυλος, κλέψας, κατὰ τοὺς συγχρόνους ἱστορικούς, τὰ κειμήλια τοῦ ἱεροῦ τῆς ἐν Πιστωίας ἐκκλησίας τοῦ ἁγ. Ἰακώβου, καταθεῖς δ' αὐτὰ εἰς τὴν οἰκίαν τοῦ φίλου του Βάννη Δελλὰ Νόνα. Ἔτερος φίλος του, ὁ Ῥαμπίνος, συνελήφθη ὡς ὑποπτος, ἀλλ' ὁ Φούκκης, φυγὼν ἐκτὸς τῶν ὀρίων, ἔγραψεν ὁμολογήσας τὴν ἀλήθειαν, καὶ τότε ὁ κλεπταποδόχος Δελλὰ Νόνας κατεδικάσθη εἰς ἀγχόνην.

132. Σῶζεται ποίημα τοῦ Φάκκου, ἐν ᾧ αὐτὸς ἐκφράζει τὴν λύπην καὶ μεταμέλειαν διὰ τὴν διαγωγὴν του.

143. Ἡ φατρία τῶν *Μαύρων*, ἧς οὗτος ἦν εἰς τῶν ἐνθερμότερων προμάχων, θὰ διωχθῆ τῆς Πιστωίας, ὃ καὶ συνέβη τῷ 1301.

144. Οἱ *Λευκοὶ* ἐξώσθησαν ἐκ Φλωρεντίας τῷ 1302, καὶ μετ' αὐτῶν καὶ ὁ Δάντης.

145. Ὁ Ἄρης αἰνίττεται τὸν μαρκήσιον Μαλασπίναν ἐκ τῆς κοιλάδος Μάγρας (Val di Magra), ὅστις τοὺς ἐκ Πιστωίας φυγάδας *Μαύρους* συναγαγὼν, ἐνίκησεν ἐν τῷ Πικηνῷ πεδίῳ (campo Picen) τοὺς *Λευκοὺς* τῆς Φλωρεντίας.

151. Κακοβούλως λέγει τὰς προρρήσεις ταύτας ὁ κεκολασμένος, ἡξεύρων ὅτι θὰ λυπήσῃ τὸν τοῖς *Λευκοῖς* ἀνήκοντα Δάντην.

ΚΕ'.

12. Λέγεται ὅτι ἡ Πιστωία καίται ὅπου εἶχε συναφθῆ ἡ φογικωτάτη μάχη καθ' ἣν ἔπεσεν ὁ Κατιλίνας, καὶ ἐκ τῶν ἀναθυ-

μιάσεων νόσος δεινὴ ἐξερράγη, ἐξ ἧς ἡ χώρα ἐπεκλήθη *Pestoria*, παραφθαρὲν εἰς Πιστωία.

15. Τὸν Καπανέα. Ἰδ. 'Ραψ. ΙΔ', 44.

19. Μαρέμμα, ἡ ὑπὸ τὸ Λιβόρνον χώρα, μεταξὺ αὐτοῦ καὶ Κορνέτου, αὐτὴ περὶ ἧς καὶ ἐν 'Ραψ. ΙΓ. 9.

25. Κάκος, τέρας (*semihominis Caci*. Βιργ. Αἰν. Η, 194)· οἰκῶν ἐν σπηλαίῳ τοῦ Αὐεντίνου ὄρους ἐν Ἰταλίᾳ, κλέψας μέρος τῆς ἀγέλης τοῦ Γηρυόνου, ἣν εἶχε φέρει ὁ Ἡρακλῆς, καὶ φονευθεὶς ὑπ' αὐτοῦ. Ὁ Δάντης τὸν λέγει κένταυρον.

33. Διότι μετὰ τὰς δέκα ἦν ἤδη νεκρός.

43. Κιάμφας Δονάτης, Φλωρεντίνος εὐπατριδῆς, ἐπιδοθεὶς, φαίνεται, εἰς ληστείαν.

68. Ἄγγελος Βρουνελλέσκης, ληστῆς Φλωρεντίνος καὶ οὗτος.

94 καὶ ἐπ. Κατὰ Λουκανὸν (Φαρσ. Θ'. 768, ἐπ.) Σαβέλλος καὶ Ναυσίδιος, ἀμφότεροι ὑπὸ ὄφρων δηχθέντες.

97. Ὀβίδιος (Μεταμ. Δ; 563 καὶ Ε, 572).

150. Βουῶσος ὁ Ἀθατῶν ἢ Δονατῶν (*Buoso degli Abati*), ληστῆς καὶ αὐτὸς Φλωρεντίνος.

148. Πούγκιος Σκιαγκάτος μένει ἀμετάβλητος.

151. Ὁ Γουέρκιος Καυαλκάντης, πιθανῶς ληστῆς καὶ αὐτὸς, φονευθεὶς ἐν Γαβίλλῃ χωρίῳ ἐν τῇ κοιλάδι τοῦ Ἄρνου, δι' ὃ οἱ συγγενεῖς αὐτοῦ κατέσφαξαν τοὺς κατοίκους τοῦ χωρίου.

ΚΣΤ'.

4. Τοὺς Κιάμφαν, Ἄγνωλον, Καυαλκάντην, Βουῶσον, Σκιαγκάτον.

7. Παρὰ τοῖς πολλοῖς ἔτι καὶ νῦν ἀξιοπιστότερα νομίζονται τὰ ὄνειρα τῆς αὐγῆς.

9. Τὸ Πράτον, μικρὸν φρούριον παρὰ Φλωρεντία, εἶχε τῷ 1292 δώσει ἄσυλον εἰς φονέα τινά, διὸ καὶ κατεδικάσθη εἰς πρόστιμον μυρίων Φιορινίων. Τούτου ἕνεκα ἐμνησικακεῖ κατὰ Φλωρεντίας, καί, ὡς καὶ πολλαὶ ἄλλαι πόλεις ὑπ' αὐτῆς πιεζό-

μεναι, τῇ ἤχουτο πᾶσαν συμφορὰν. Ἐπῆλθεν δ' αὐτῆ μετ' οὐ πολὺν χρόνον, ὡς λέγει ὁ ποιητὴς, ἀπὸ τοῦ 1300, ὅτε ἤρξατο ἡ φθοροποιὸς στάσις τῶν Λευκῶν καὶ Μαύρων. Τῷ δὲ 1304 ἐκρημνίσθη ἡ γέφυρα τοῦ Ἄρνου καὶ πολλοὶ ἐπνίγησαν εἰς τὸν ποταμόν· ἡ ἐν τῷ αὐτῷ ἔτει συμβᾶσα πυρκαϊὰ, ἐφ' ἧς ἐτεφρώθησαν 1700 οἰκίαι, καὶ ἄλλα πολλὰ δεινὰ τῶν διχονοιῶν ἐπακολουθήματα.

10-12. Ἦτον ἔγκαιρον. Εἶθε νὰ συνέβαινε πρὶν γηράσω, ὅτε θὰ ἤμην ἦττον εἰς κατάστασιν νὰ ὑποφέρω τὴν λύπην.

24. « Μὴ τὸ χάσω ». Ὁ ποιητὴς λέγει: « Μὴ φθονήσω αὐτὸς ἑμαυτὸν διὰ τοῦτο ».

34. Ὁ προφῆτης Ἠλίας ἢ Ἐλισαῖε, καταγελασθεὶς ὑπὸ παιδίων, ἐπεμψεν ἐπ' αὐτὰ ἄρκτους, αἵτινες κατέφαγον τεσσαράκοντα δύω (Βασιλ. Βιβλ. Δ, Κεφ. Β, 23,24).

35. Ἀνάληψις τοῦ πρῶφ. Ἡλίου ἐν ἄρματι πυρὸς, αὐτ. 11.

54. Ὅτε οἱ ἀλληλοκτενήσαντες υἱοὶ τοῦ Οἰδίου Ἐτεοκλῆς καὶ Πολυνίκης ἐτέθησαν ἐπὶ τῆς αὐτῆς πυρᾶς, τοσοῦτῳ ἀντεμισοῦντο, ὥστε (κατὰ Στάτ. Θηβ. ΙΒ, 431), ἡ ἀναδοθεῖσα φλόξ ἐσχίσθη δίχα.

60. Ὁ Δούριος ἵππος εἰσήγαγε τοὺς Ἕλληνας εἰς τὴν Τρωάδα, ὅθεν ὁ Αἰνεΐας φυγὼν, ἦλθε καὶ ἰδρυσε τὴν Ῥώμην.

61. Ὁ Ὀδυσσεὺς διὰ τεχνασμάτων ἀναγνωρίσας τὸν ἐν τῷ γυναικωνίτῃ τοῦ Λυκομήδους, Βασιλέως τῆς Σκύρου, κρυπτόμενον Ἀχιλλέα, ἔφερεν αὐτὸν εἰς Τροίαν, δι' ὃ ἀπέθανεν ἐκ θλίψεως ἢ ὑπ' αὐτοῦ ἐγκαταλειφθεῖσα Δηϊδάμεια, ἡ κόρη τοῦ Λυκομήδους.

63. Τὸ Παλλάδιον τῆς Τρωάδος ἐκλεψαν ὁμοῦ ὁ Ὀδυσσεὺς καὶ ὁ Διομήδης.

75. Ἴσως διότι δὲν θὰ ἠγάπων τοὺς Λατίνους, ἀπογόνους τῶν Τρώων, ἐν ᾧ τῷ Βιργιλίῳ ὀφείλουσι ὅτι τοὺς ἔψαλεν. Ἴσως δὲ καὶ διότι ὁ Δάντης ἠγνόει, ὡς φαίνεται, τὴν Ἑλληνικὴν.

92. Τὸ πάλαι Καιήτα, ἐκ τῆς τροφοῦ τοῦ Αἰνείου. Κατὰ τοὺς Λατίνους ποιητὰς ἐκλαμβάνει ὁ Δάντης τὴν κατοικίαν τῆς

Κίρκης παρά τὸ ἀκρωτήριον τοῦτο, εἰς τὸ ὄρος Κίρκελλον (Monte Circello).

94. Ἡ διήγησις τοῦ Ὀδυσσέως πιθανῶς κατὰ μηθεύματα μεταγενέστερα. Ὁ Τάχιτος (Γερμ. Γ') μνημονεύει τῆς παραδόσεως καθ' ἣν ὁ Ὀδυσσεὺς, πλανηθεὶς εἰς τὴν Βορειογερμανικὴν ἀκτὴν, ἵδρυσεν ἐκεῖ πόλιν, τὸ Ἀσκιβούργιον.

109. Αἱ στῆλαι τοῦ Ἡρακλέους, ἡ Ἀβύλη ἐν Ἀφρικῇ, καὶ ἡ Κάλπη (Γιβραλτάρ) ἐν Ἰσπανίᾳ, φέρουσαι, ὡς ἐπιστεύετο, τὴν ἐπιγραφὴν : «Μὴ περαιτέρω».

114. Ἀγρυπνίας, δηλαδὴ ζωῆς.

115. Ὑπελαμβάνετο ὅτι εἰς τὸ ἄλλο ἡμισφαίριον ἥλιος δὲν ἔλαμπε.

141. Ἐννοεῖται : νεῦμα τοῦ Θεοῦ. Ὁ ποιητὴς λέγει : Ὡς ἔδοξεν ἄλλω, ὡς πολλαχοῦ τοῦ ποιήματος τὸν Θεὸν, κατὰ τοὺς Ἰουδαίους, ἀνώνυμον (ἐλ) ἀναφέρων.

142. Ἡ παράδοσις ὅτι ὁ Ὀδυσσεὺς ἐπνίγη ἐν τῷ Ὠκεανῷ ἀπαντᾶται ἐν Πλινίῳ καὶ ἐν Σολίνῳ.

KZ'.

7. Πέριλλος ἢ Περίλαος ὁ χαλκεὺς, προσέφερε Φαλάριδι, τῷ ὠμῷ τυράνῳ τοῦ ἐν Σικελίᾳ Ἀκράγαντος, ὃν κατεσκεύασε χαλκοῦν ταῦρον, ἐν ᾧ ἐγκλειόμενοι ἐκαίοντο οἱ κατάδικοι· αἱ δὲ κραυγαὶ διὰ τοῦ στόματος τοῦ ταύρου ἤχουν ὡς αὐτοῦ μικθημοί. Ὁ τύραννος δὲ εἰς τὴν ἀπαίσιον μηχανὴν ἐνέκλεισε καὶ κατέκαυσε πρῶτον αὐτὸν τὸν ἑαυτοῦ ἔτι ὠμότερον καλλιτέχνην.

21. Ὁ Βιργίλιος ὢν Λομβαρδὸς, ὑποτίθεται ὅτι εἶπε τὰς λέξεις ταύτας εἰς τὴν λομβαρδικὴν χυδαίαν διάλεκτον, ὅτε ἀπέπεμψε τοῦ Ὀδυσσέως τὴν φλόγα.

28. Romagnuoli, οἱ κάτοικοι τῆς ἐπαρχίας Ῥωμανίας, ἧς πρωτεύουσα ἦν ἡ Ῥαβέννα.

29. Πόλις ἐν τοῖς Ἀπεννίνοις, οὐ μακρὰν τῶν πηγῶν τοῦ Τιβέριος.

39. Κατὰ τὸ ἔαρ τοῦ 1300, ὅτε ὑποτίθεται ἡ εἰς Ἄδου κατὰβασις, ἐπεκράτει μὲν εἰρήνη ἐν Ἰταλίᾳ, ἀλλ' ἐχθροπάθειαι ὑπέκαιον πανταχοῦ.

41. Οἱ Πολένται, κύριοι τῆς Ῥαβέννης, εἶχον ἀετὸν ὡς οἰκόσημον. Αὐτοῖς δ' ἀνῆκε καὶ ἡ δώδεκα μίλια ἀπέχουσα μικρὰ πόλις Κέρβια (τὸ πάλαι Φικόκλα).

43. Ἡ πόλις Φόρλι (Φόρος Λιθίου), ἣν Γουίδος ὁ Μοντεφέλτρου ἀπήλλαξε τῷ 1282 τῆς πολιορκίας τῶν Γουέλφων, οἷς ὁ Πάπας Μαρτίνος Δ' ἐπεμψε καὶ Γάλλους ἐπικούρους.

45. Τῷ 1296 ὁ Γουίδος, γενόμενος μοναχὸς, κατέλιπε τὴν ἀρχὴν τῷ οἴκῳ τῶν Ὀρδελάφων (Ordelaffi), ὧν τὸ οἰκόσημον ἦν πράσινος λέων.

46. Οἱ δύο Μαλατέσται, πατὴρ καὶ υἱὸς, τύραννοι Ῥιμινίου, Γουέλφοι, οἰκοῦντες εἰς τὸ παρακείμενον φρούριον Βεῤῥουκίου (Verrucchio).

47. Μοντάγνας τῶν Παρκιτάτων (Montagna dei Parcitati), Γιβελίνος ἀρχηγὸς ἐν Ῥιμινίῳ, ἐθανατώθη σκληρῶς ἐν τῇ εἰρ-
κτῇ ὑπὸ τῶν Μαλατεστών.

49. Τῆς παρὰ τῷ ποταμῷ Λαμόνη πόλεως Φαυεντίας (Faenza) καὶ τῆς παρὰ τῷ Σαντέρνῳ (τῷ ἀρχαίῳ Βαδρίνῳ) πόλεως Ἰμόλης (Imola, τῆς ἀρχαίας Φόρου Κορνηλίου) ἤρχεν ὁ Μαινάρδος Παγάνου (Mainardo Pagani), ὁ ἐπιλεγόμενος *δαίμων*, ὡς οἰκόσημον ἔχων λέοντα κυανοῦν ἐπὶ λευκοῦ ἐδάφους, καὶ πολλὰκις μεταπηδῶν ἀπὸ τῶν Γουέλφων εἰς τοὺς Γιβελίνους καὶ τ' ἀνάπαλιν.

52. Ἡ πόλις Καισηνα (Cesena), παρὰ τὸν ποταμὸν Σαύτιον (τὸ πάλαι Σάπιν), ὅτε μὲν δημοκρατουμένη, ὅτε δ' εἰς δεσπό-
την ὑπήκουσα.

67. Ζωσθεὶς σχοινίον, γενόμενος Φραγκισκανὸς μοναχός.

70. Ὁ Πάπας, Βῶνιφάκιος Η', ὃν καὶ « ἡγεμόνα τῶν νέων » Φαρισαίων » λέγει ἐν στ. 85.

88. Οἱ χριστιανοὶ ἐχθροὶ τοῦ Πάπα ἦσαν ἡ οἰκογένεια Κολώνα, καθ' ἧς, ἰσχυρᾶς εὐσης καὶ ἐπιφόβου, αὐτὸς ἐκήρυξε σταυροφορίαν τῷ 1297.

89. Ἄκη (S'-Jean d' Acre), ἡ ἀρχαία Πτολεμαῖς, εἰς ἧς τὴν ἄλωσιν ἐβοήθησαν τοὺς Τούρκους προδόται χριστιανοὶ, ἐν ἔτει 1290.

94. Σίλβεστρος, ἐπίσκοπος Ῥώμης. Ἐν τῷ Συναξαρίῳ τῷ καλουμένῳ *Legenda aurea* λέγεται ὅτι ὁ Αὐτοκράτωρ Κωνσταντῖνος Α', ὅτε ἦν ἔτι εἰδωλόλατρες, προσβληθεὶς ὑπὸ λέπρας, ἐσυμβουλευθῆ ὑπὸ τῶν ἱερέων τοῦ νὰ λουσθῆ εἰς τρισχιλίων σφαγέντων παιδίων αἷμα, ἵνα ἰαθῆ. Ἐπειδὴ δὲ, ἀποφασίσας τοῦτο, μετεμελήθη ἐξ οἴκτου πρὸ τῆς ἐκτελέσεως, ἐπεφάνησαν αὐτῷ καθ' ὕπνον οἱ Ἀπόστολοι Πέτρος καὶ Παῦλος, καὶ τῷ εἶπον νὰ μετακαλέσῃ, ἵνα τὸν ἰάνῃ, τὸν Σίλβεστρον, κρυπτόμενον ἐν σπηλαίοις ἵνα φύγῃ τὰς κατὰ τῶν Χριστιανῶν διώξεις. Οὕτω δ' ἐλθὼν ὁ Σίλβεστρος, τὸν ἐθεράπευσε καὶ τὸν ἐβάπτισε.

95. Σώρακτον (Siratti), ὅπου τὸ σπήλαιον εἰς ὃ ἐκρύπτετο ὁ Σίλβεστρος.

102. Παινεστρίνον (Penestrino) ἀντὶ Πραϊνεστίνον, φρούριον κείμενον ὅπου ἦν πρὶν ἡ πόλις Πραϊνέστον. Ἦν ὀχυρώτατον φρούριον κατεχόμενον ὑπὸ τοῦ οἴκου τῶν Κολωνῶν.

105. Κελεστίνου Ε', τοῦ παραιτηθέντος τῆς παποσύνης.

120. Ἡ κακόβουλος συμβουλή ἦν τῷ ἔδωκε ἦν νὰ ὑποσχεθῆ πολλά, ἀλλὰ νὰ τηρήσῃ ὀλίγα.

ΚΗ'.

10. Κατὰ τοὺς πολέμους δι' ὧν, κατὰ Τ. Λίβιον, I, 15, οἱ Ῥωμαῖοι, ὑπὸ Δέκιον, ἐκυρίευσαν τὴν Ἀπουλίαν, τὸ νοτιανατολικὸν πέρασ τῆς Ἰταλίας. Μακροὶ δὲ πόλεμοι εἰσὶν ὁ δεύτερος φοινικικὸς ἢ Λιβυκός.

11. Εἰς τὴν ἐν Κάνναις μάχην τοῦ β'. Λιβ. πολέμου ὁ Ἄν-

νίβας συνέλεξε (κατὰ Τ. Λιβ. ΚΒ, 51) τρεῖς καὶ ἥμισυ μοδίους δακτυλίων τῶν φονευθέντων Ῥωμαίων.

14. Νορμανδὸς, υἱὸς τοῦ Ταγκρέδου, δι' αἱματηρῶν κατακτήσεων δούξ τῆς Ἀπουλίας γενόμενος.

16. Παρὰ Κεπεράνον (τὰς ἀρχαίας Φρεγέλλας) τῆς Ἀπουλίας κατὰ τὰ μεθόρια τῆς Νεαπόλεως, συνεκροτήθη τῷ 1265 μάχη μεταξὺ Καρόλου τῶν Ἀνδεγαυέων (d' Anjou), καὶ Μανφρέδου, τοῦ Βασιλέως Ἀπουλίας καὶ Σικελίας, ἠττηθέντος διότι οἱ Ἀπούλιοι ἐλειποτάκτησαν πρὸς τὸν ἰσχυρότερον ἐχθρόν.

18. Τὸ κείμενον λέγει: «ὁ γέρων Ἀλάρδος». Ἦν δὲ ὁ Ἀλάρδος Βαλερῆς (Alard Valéry) Γάλλος σταυροφόρος, συμπράξας τῷ Καρόλῳ Ἀνδεγαυέων (d' Anjou) ἐπὶ τὴν ἐν Τιλακόσῳ (Tagliacozzo) τῶν Ἀβρούζων μάχην κατὰ Κορράδινου τοῦ ἀνεψιοῦ τοῦ Μανφρέδου. Ἐξησφάλισε δ' αὐτῷ τὴν νίκην, συμβουλεύσας τὸ στρατήγημα τοῦ νὰ ὑποχωρήσῃ κατ' ἀρχὰς, τὸν ἠττημένον προσποιηθεὶς.

20. Ἡ ἀπόδοσις τῆς μακρᾶς συγκρίσεως, ἀρχομένης ἀπὸ στ. 7.

55. Φρὰ Δουλκίνος, μοναχὸς αἰρετικὸς, κοινωνιστικὰς ἀρχὰς πρεσβεύων, ἀπεσύρθη τῷ 1305 μετὰ τῶν ὀπαδῶν του, ἐπικληθέντων Ἀποστόλων, εἰς τὰ ὄρη τῆς Ναυάρρας, ἐνόπλιως ἀντιστάς τῷ Πάπῳ, μέχρις οὐ ἐκ στερήσεως τροφῶν παρεδόθη, καὶ μετὰ τῆς ὥραιας του φίλης Μαργαρίτας τῆς Τρέντης, ἐρρίφθη εἰς τὰς φλόγας τῷ 1307. Ὁ Δάντης μνημονεύων τῆς στενοχωρίας τοῦ πολιορκουμένου, οὐχὶ δὲ καὶ τοῦ οἰκτροῦ αὐτοῦ τέλους, ἔγραφε βεβαίως μεταξὺ 1305 καὶ 1307.

73. Πολίτης ταραχοποιὸς, σπείρων διχονοίας μεταξὺ τοῦ Πολέντα καὶ τοῦ Μαλατέστα καὶ ἀπ' ἀμφοτέρων καρπούμενος.

74. Τὴν Λομβαρδίαν, ἧς τὸ πεδῖον κλίνει ἐκ Βαρχέλλης μέχρι Μαρκίβου, φρουρίου ἰσταμένου ἄλλοτε ἐπὶ τῶν ἐκβολῶν τοῦ Πάδου.

76-81. Μαλατεστίνος, ὁ μονόφθαλμος (στ. 85) τύραννος Ἀριμινίου (Rimini), προσκαλέσας δύο τῶν προϋχόντων τῆς πόλεως Φαίου, τὸν Κὺρ (Messer) Γουίδον καὶ τὸν Ἀγγιολέλλον,

διέταξε καὶ τοὺς ἔρριψαν εἰς τὴν θάλασσαν, ὅτε ἤρχοντο παρὰ τὴν Καθολικὴν (Cattolica), χωρίον τῆς Ἀδριατικῆς. Ἀναφέρεται δὲ τοῦτο ἐνταῦθα ὡς προφητεία, καθ' ὃ συμβὰν μετὰ τὸ 1300, ὅτε ὑποτίθεται ἡ ἐποχὴ τῆς Καταβάσεως.

82. Δηλαδὴ καθ' ὄλην τὴν Μεσόγειον.

84. Ἐννοεῖ ἐν γένει Ἑλλήνων.

86. Πόλιν, τὸ Ἀριμίνιον. Ὁ δὲ τις, ὁ Κουρίων, ὅστις ἀπέναντι τῆς πόλεως ταύτης συνεβούλευσε τῷ Καίσαρι νὰ ὑπερβῇ τὸν Ῥουβικῶνα, καὶ ἐγένετο ὀλεθρίων ἐμφυλίων πολέμων αἰτίας.

90. Φορκάρα, ἀκρωτήριο παρὰ τῇ Καθολικῇ, κινδυνωδέστατον καὶ λίαν ἀνεμῶδες, ὥστε καὶ ὑπῆρχε λόγιον· Custodiet te Deus a vento Focariensi. Πνίξας λοιπὸν τοὺς προσκεκλημένους ὁ Μαλατεστίνος κατὰ τὸ μέρος ἐκεῖνο, καθίστα δι' αὐτοὺς περιττὰς τὰς δεήσεις κατὰ τῶν ἀνέμων.

98-99. Ταῦτα εἶπεν ὁ Κουρίων κατὰ Λουκανὸν (Φαρσ. Α, 281).

106. Βουονδελμόντης τις, μνηστήρ εὐγενοῦς κόρης τοῦ οἴκου τῶν Γιαντρουφεττῶν, ἐνυμφεύθη ἑτέραν, ἐγκαταλείψας αὐτήν. Συνελθόντες δ' οἱ συγγενεῖς αὐτῆς ἐσκέπτοντο περὶ ἐκδικήσεως· καὶ τότε προβάς εἰς αὐτῶν, ὁ Μόσκας Λαμβέρτης, ἐπρότεινε τὸν φόνον τοῦ παρασπόνδου, εἰπὼν τὰς λέξεις: « Ἔργον τελεσθὲν ἔχει κεφαλὴν» (Cosa fatta capo ha), ἣτις δηλαδὴ πρέπει ν' ἀποκοπῇ. Ὁ δὲ φόνος οὗτος ὑπῆρξεν ἐν Φλωρεντίᾳ ἡ πρώτη ρίζα ἐξ ἧς ἀνέφυσαν αἱ ἀδιάλλακτοι φατρίαι τῶν Γουέλφων καὶ Γιβελίνων.

134-136. Βερτράνδος ὁ Βορνίου (Bertrand de Born) ἐπίσημος ῥαψωδὸς (troubadour) Γάλλος τῆς 16'. ἑκατονταετηρίδος, ἀνὴρ φιλοτάραχος, ἔπεισε τὸν υἱὸν Ἐρρίκου τοῦ Β'. ὄν ἀνέτρεψε, νὰ κηρυχθῇ ἐπὶ τοῦ γάμου του, τῷ 1173, βασιλεὺς, ζῶντος τοῦ πατρός του.

131. Ἀχιτόφελ ἐστὶν ὁ ἐξεγείρας τὸν Ἀβεσαλὼμ κατὰ τοῦ πατρός του Δαυίδ.

ΚΘ'.

27. Geri del Bello, τῆς οἰκογενείας τῶν Ἀλιγιέρων, συγγενῆς τοῦ Δάντου, σκανδαλοποιὸς φονεὺς ὑπὸ τινος μέλους τῆς οἰκογενείας Σακέττη, καὶ ἐπὶ μακρὸν χρόνον μείνας ἀνεκδικητος, μέχρις οὗ ὁ ἀδελφός του ἐθανάτωσε τὸν φονέα του.

29. Βερνάρδον τὸν Βορνίου, περὶ οὗ ἀνωτέρω, ΚΗ', 134, Σημ.

47. Χῶραι τότε λίαν νοσηραί. Περὶ Μαρέγκας ἰδ. Ψαψ. ΙΓ, 9 σημ. Ἡ δὲ Val di Chiana, ἡ ἀρχαία Κλάννις, κατὰ τὸ Ἀρρήτιον (Arezzo).

63. Ὁ Ὀβίδιος, Μεταμ. Ζ, μυθολογεῖ ὅτι τῆς Αἰγίνης ἐρημωθείσης ὑπὸ νόσου, μετέβαλεν ὁ Ζεὺς τοὺς μῆρμυκας εἰς ἀνθρώπους, τοὺς μυρμιδόνας.

88. Ἴταλός.

109. Γριφολίνος ἐξ Ἀρρήτιου, ἀλχημιστής, κατηγορήθη ὑπὸ Ἀλβέγου, νόθου υἱοῦ τοῦ ἐπισκόπου Σιένης (ἀρχ. Σήνης) ὅτι ψευδῶς ἐκαυχῆθη ὅτι εἶχε τὴν δύναμιν νὰ πετᾷ εἰς τὸν ἀέρα, καὶ κατεδικάσθη εἰς τὸν διὰ πυρὸς θάνατον.

123. Ὑπὸ τῶν μεσαιωνικῶν συγγραφέων ἐθεωροῦντο οἱ Γάλλοι ὡς κοῦφοι. Οὕτω περὶ αὐτῶν καὶ ὁ Βοκάκιος.

125 - 127. Μέλη ἐταιρίας ἀσώτων. Εἰς ἐξ αὐτῶν, ὁ Νικολός, ἐπενόησε νὰ ψῆση τοὺς φασιανούς εἰς πῦρ τῶν τότε νεωστὶ εἰσαχθέντων καὶ λίαν δαπανηρῶν μοσχοκαρφίων.

129. Τὴν Σιέναν, ἢ τὸ μέγαρον τῆς ἐταιρίας.

131. Κακκίας ὁ Ἀσκιανός (Caccia d' Ascian), ἄσωτος καὶ αὐτὸς, πιθανῶς ἐπίσης μέλος τῆς αὐτῆς ἐταιρίας. Ἡ παράληψις τοῦ ἐνὸς τῶν ὀνομάτων τοῦ ἀφανοῦς τούτου ἀνθρώπου εἰς τὴν μετάφρασιν ἐστὶν ἀδιάφορος.

132. Πολλοὶ τῶν μεταφραστῶν καὶ σχολιαστῶν ἐπλασαν καὶ ἕτερον ἐταῖρον, ὃν καὶ τὸ κυριώτερον μέλος, τὴν ψυχὴν τῆς ἐταιρίας ἐκήρυξαν, ὡς κύριον ὄνομα ἐκλαβόντες τὸ ἐπίθετον (τοῦ πνεύματος) *abbagliato*.

136. Ἐν Σιένη καὶ αὐτὸς ὡς ἀλχημιστῆς εἰς τὸν διὰ πυρὸς θάνατον καταδικασθεὶς. Ἐσπούδασε μετὰ τοῦ Δάντου τὴν φυσικὴν ἱστορίαν.

Λ'.

1 - 12. Ὁ Ζεὺς ἠράσθη τῆς Σεμέλης θυγατρὸς τοῦ Κάδμου. Ζηλοτυπήσασα ἡ Ἥρα, ἐξεδικήθη κατὰ τῆς ἀδελφῆς αὐτῆς, τῆς Ἴνους, ἥ, ὡς καὶ τῷ ἀνδρὶ αὐτῆς Ἀθάμαντι, ἐνέβαλε μανίαν. Τὴν περιγραφὴν δ' αὐτῆς ἀρύεται ὁ Δάντης παρὰ τοῦ Ὀβιδίου (Μεταμ. Δ, 416), ὅστις ἐστὶν ἡ κυριωτέρα μυθολογικὴ πηγὴ του.

20. Ὁμοίως ἐκ τοῦ Ὀβιδίου (Μεταμ. ΙΓ, 567).

31. Ὁ Γριφολῖνος. Ἰδ. Ῥαψ. ΚΘ, 109.

32. Ἰδ. 42.

38. Θυγάτηρ Κινύρα, βασιλέως τῆς Πάφου, μήτηρ τοῦ Ἀδωνιδος. Ὀβιδ. Μεταμ. Γ, 567.

42 - 45. Βουῶσος Δονάτης ἐκ Φλωρεντίας συνέταξε διαθήκην δι' ἧς κατέλειπε τὰ ἑαυτοῦ διαφόροις ὧν ἐθεώρει ἑαυτὸν ὀφειλέτην. Ἀλλ' ὁ Γιάννης ἡ Βάννης Σίκκης ἐκ Καβαλκαντῶν, ὅστις πολὺ τὸν ὠμοίαζε, κατακληθεὶς εἰς τὴν νεκρικὴν αὐτοῦ κλῆνην, καὶ προσποιούμενος ὅτι ἦν ἐκεῖνος, συνέταξε κατὰ πάντας τοὺς τύπους ἄλλην διαθήκην, ἐν ἧ καὶ εἰς ἑαυτὸν ἐκληροδότησεν ἵππον μεγάλης καλλονῆς ἐκ τῶν σταύλων τοῦ ἀποθανόντος.

64. Ἀδάμος ἐκ Βρεσκίας, παραχαράκτης, κατεδικάσθη εἰς τὸν διὰ πυρὸς θάνατον.

65. Κασσεντῖνον, ἡ ἄνω κοιλάς τοῦ Ἄρνου.

73. Τὸ φιορίνιον τῆς Φλωρεντίας ἔφερε τὸν τύπον τοῦ ἁγ. Ἰωάννου τοῦ Βαπτιστοῦ.

74. Ῥωμένα, φρούριον ἐν τῇ κοιλάδι τοῦ Κασσεντίνου.

76. Οἱ τρεῖς ἀδελφοὶ Γύδος, Ἀλέξανδρος καὶ Ἀγινόλφος ἐκ Ῥωμάνας προέτρεψαν τὸν Ἀδάμον εἰς τὴν κιβδηλοποιίαν.

78. Βράνδα, μεγάλη κρήνη ἐν Σιένη.

97. Ἡ σύζυγος τοῦ Πουτιφάρ ἢ Πεντεφρῆ, ἡ τὸν Ἰωσήφ συκοφαντήσασα (Γέν. ΛΘ, 6).

98. Σίνων, ὁ παραπείσας τοὺς Τρώας νὰ δεχθῶσι τὸν Δούριον ἵππον. (Βιργ. Αἰν. Β'. 153).

103. Ἔπασχε τυμπανίτην.

128. Ῥύακα.

ΛΑ'.

4. Ὁ Ἀχιλλεύς, πληγώσας τὸν Τήλεφον, τὸν ἰάτρευσε διὰ τῆς σκωρίας τῆς αὐτῆς λόγχης. Ταύτην δ' ἔδωκε τῷ Πηλεΐ ὁ Χείρων. Ὅμ. Ἰλ. Π.

16. Κάρολος ὁ μέγας, ἀγωνιζόμενος νὰ ἐκδιώξῃ τοὺς Ἄραβας ἐξ Ἰσπανίας, ἠττήθη ἤτταν μεγάλην παρὰ Ῥογκεσβάλη (Roncervalles) τῇ πρὸς τῇ Φονταραβία, ὅτε, κατὰ τὰ μυθεύμενα ὑπὸ τῶν χρονογράφων, ἰδίως τοῦ ἀρχιεπισκόπου Τουρπίνου, ὁ Ὀρλάνδος, ὁ Ἀχιλλεύς τῶν πολέμων ἐκείνων, ἐσάλπισε πρὶν ἢ ἐκπνεύσῃ εἰς τὸ τεράστιον αὐτοῦ κέρας οὕτως, ὥστε ἐπὶ μίλια μακρὰν ἠκούσθη.

40. Φρούριον παρὰ τὴν Σιένναν.

59. Χαλκοῦς κῶνος (κουκουνάρα), ὑπὲρ τοὺς 11 πόδας μακρὸς, εὔρεθεις παρὰ τὸν τάφον τοῦ Ἀδριανοῦ, ὃν πιθανῶς ἐκόσμει, διατηρεῖται ἐν τοῖς « κήποις τοῦ κῶνου » (della pigna).

64. Οἱ Φρίσσονες, (Friesen), λαὸς τῆς ἄνω Γερμανίας, ἐθεωροῦντο ὡς ἐκ τῶν μεγίστων τὸ ἀνάστημα ἀνδρῶν.

67. Λέξεις ἄνευ σημασίας, ἐμφαίνουσαι τὴν βαρβαρόφωνον σύγχυσιν τῶν γλωσσῶν. Τινὲς ἐξηγηταὶ μάτην ἠγωνίσθησαν νὰ τὰς ἐξηγήσωσι διὰ γλωσσῶν ἀσιατικῶν. Εἰς τὴν *ζαβί* τοῦ κειμένου προσεθήκαμεν διὰ τὸ μέτρον ἐν εἰς τὴν ἀρχὴν, ὡς προσθέτει πολλάκις ἡ τουρκικὴ.

77. Ἐθραϊστὶ « Νιμρώδ », εἰς ὃν ἀποδίδεται ἡ οἰκοδομὴ τοῦ πύργου τῆς Βαβυλῶνος.

94. Εἰς τῶν Γιγάντων τῶν σωρευσάντων ἐπάλληλα τὰ ὄρη
ἵνα πολεμήσωσι τὸν οὐρανόν. Ὅμ. Ὀδυσσ. Λ.

98. Εἰς τῶν Ἑκατογχείρων.

100. Γίγας καὶ αὐτὸς ἐκ Λιβύης, ἄδετος ἐνταῦθα, διότι δὲν
ἦν εἰς τῶν πολεμησάντων τοὺς Θεούς.

115. Ὁ Λουκανὸς ἐν τῇ Φαρσαλίᾳ (Δ), μιᾷ τῶν κυριωτέ-
ρων πηγῶν τοῦ Δάντου, θέτει τὸ σπήλαιον τοῦ γίγαντος Ἄν-
ταίου εἰς Βαγράδαν, κοιλάδα παρακειμένην τῷ ποταμῷ Ζάμα,
ἐφ' οὗ ὁ Σκιπίων ἤρε τὴν μεγάλην νίκην κατὰ τοῦ Ἀννίβου.

124. Γίγαντες. Ὅμ. Ὀδύσσ. Λ.—Βιργ. Αἰν. ΣΤ, 595.—
Ἡσίοδ. Θεογ. 820.

132. Ἄνταϊος, ὁ υἱὸς τῆς γῆς, πρὸς τὸν Ἡρακλῆν παλαίσας,
καὶ νέας δυνάμεις πάντοτε ἀρυόμενος ὁσάκις ἤγγιζε τὴν μη-
τέρα του, μέχρις οὗ ὁ Ἡρακλῆς ἄρας αὐτὸν εἰς τὰς ἀγκύλας
του, τὸν ἀπέπνιξε. Πηγὴ τοῦ Δάντου Λουκανὸς, Φαρσ. Δ.

136. Εἰς τῶν προκλινῶν πύργων τῆς Βονωνίας, φαινόμενος
ὅτι αὐτὸς σπεύδει πρὸς τὰ νέφη ἅτινα ἔρχονται πρὸς αὐτόν.

ΛΒ'.

9. Δηλαδὴ ἐστὶν εἰς βρεφικὴν ἡλικίαν.

11. Αἱ Μοῦσαι, ὧν ἐμπνεύσει ὁ Ἄμφίων κρούων τὴν λύραν,
ἐκίνει τοὺς λίθους δι' ὧν ἐκτίσθησαν αἱ Θῆβαι.

28. Ταβερνίκης (Tambornich), ὄρος ἐν Σκλαβωνίᾳ.

29. Ὑψηλὴ κορυφὴ τῶν Ἀπεννίνων κατὰ τὴν Λούκαν.

33. Τὸ θέρος.

34. Μέχρι τῶν παρειῶν.

56. Ποταμὸς ῥέων διὰ τῆς κοιλάδος Φαλτερόνης (Φαλερίας),
ἀνηκούσης Ἀλβέρτῳ τῷ Ἀλβεργῶν, οὗ οἱ υἱοί, Ἀλέξανδρος
καὶ Ναπολέων, κατὰ τοὺς σχολιαστὰς, καλούμενοι, ἀλληλοκτό-
νησαν μετὰ τὸν θάνατον τοῦ πατρὸς των.

58. Καίνα, μέρος τῆς κολάσεως κληθὲν κατὰ τὸν πρῶτον ἀδελφοκτόνον.

61. Ἐν τῷ ἱπποτικῷ ποιήματι τῆς *Στρογγύλης Τραπέζης* τοῦ Λαγγελώτου (Κεφ. 21) ὁ Ἄρθουρος διεπέρασε διὰ τῆς λόγχης του οὕτω τὸν ἀποστάτην υἱὸν του Μορδρέδου, ὥστε ἀκτὶς ἡλίου ἐφάνη διὰ τῆς πληγῆς, καὶ ἐπομένως διέσχισε καὶ αὐτὴν τὴν σκιάν.

63. Ἐκ τῆς οἰκογενείας τῶν Καγκελλιέρων, ἐν Πιστωίᾳ περὶ ὧν ἴδ. ΣΤ, 65· σημ., δειλὸς καὶ ἀγενής, πολλάκις λέγων ἀνευθριάστως· « Προτιμητέον νὰ λέγηται ἐνταῦθα ἐδραπέτευσε, παρὰ ἐνταῦθα κεῖται ὁ Φωκακκίας. » Μετ' ἄλλων ἐθανάτωσε τὸν θεῖόν του καὶ ἠκρωτηρίασε τὸν ἐξάδελφόν του, ὅπερ συνετέλεσεν εἰς τὴν ἐξαψὶν τῶν παθῶν μεταξὺ τῶν *Λευκῶν* οἷς αὐτὸς ἀνῆκε, καὶ τῶν *Μελάνων*, ἐξ ὧν ἦσαν τὰ θύματά του.

65. Ἐκ Φλωρεντίας, ἐφόνευσε τὸν ἀνεψιόν του ἵνα τὸν κληρονομήσῃ, δι' ὃ καὶ ἀπεκεφαλίσθη, ἀφ' οὗ περιήχθη εἰς τὴν πόλιν καθηλωμένος εἰς μέγαν πίθον.

68. Ἐκ Βάλ δ' Ἄρνο, ἐδολοφόνησε τὸν συγγενῆ του Οὐβερτίνον.

69. Ἐμπεπιστευμένος τῷ 1302 τὴν φρούρησιν τοῦ φρουρίου Τρεβινίας (*Piano di Trevigna*), παρέδωκεν αὐτὸ προδοτικῶς τοῖς ἀντιπάλοις *Μέλασι*, θυσιάσας οὕτω καὶ τὸν ἐν αὐτῷ θεῖόν του καὶ ἄλλους συγγενεῖς. Ὁ Καμικίων λέγει ὅτι τούτου τὰ κακούργημα καλύπτει τὰ εἰδικά του.

73. Εἰς τὸ κέντρον τῆς γῆς καὶ τῆς βαρύτητος,

85. Ἰδ. Σημ. 106.

88. Διαίρεσις τῆς κολάσεως, ἐξ Ἀντήνορας, ὅστις Τρῶς ὢν, διετῆρει κατὰ Βιργίλιον (*Αἶν*, Α, 242) προδοτικὰς σχέσεις μετὰ τῶν Ἑλλήνων.

106. Βόκκας τῶν Ἀβάτων (*Bocca degli Abati*) ἐν τῇ μάχῃ τοῦ Μονταπέρτου (*Monteaperto*), τῷ 1260, ἔκοψε προδοτικῶς τὴν χεῖρα τοῦ σημαιοφόρου τοῦ Φλωρεντινοῦ ἱππικοῦ, καὶ οὕτω πεσοῦσης τῆς σημαίας οἱ Γουέλφοι ἠττήθησαν κατὰ κράτος.

116. Βουῶσος ὁ ἐκ Δουέρας, εἰς τῶν Γιβελίνων ἀρχηγῶν ὑπὸ Μαμφρέδον, ἐν Ὀγλίῳ, προδοῦς ἐπέτρεψεν εἰς τὸ Γαλλικὸν ἱππικὸν τοῦ Μομφόρτου νὰ διέλθῃ τὸν ποταμὸν.

119. Ἠγούμενος Βαλλομβρώσης, ἀπεσταλμένος τοῦ Πάπα, ἀπεκεφαλίσθη ἐν Φλωρεντία τῷ 1258, ὡς συνεννοούμενος μετὰ τῶν ὑπερορίων Γιβελίνων.

121. Gianni Soldanieri ἐκ Φλωρεντίας, καταδημαγωγῆσας τοὺς Γιβελίνους, οἷς ὁμως καὶ αὐτὸς ἀνῆκε.

122. Γανελλῶν, ὁ ὑποτιθέμενος ὅτι ἔπεισε Κάρολον τὸν Μέγαν, ὑπὸ τῶν Ἀράβων δωροδοκηθεὶς, ἵνα μὴ σπεύσῃ εἰς βοήθειαν τοῦ Ῥολάνδου, ὅθεν ἡ ἐν Ῥογκεβάλλῃ μεγάλη ἥττα. Ἰδ. ΛΑ', 18, σημ.—Τεβαλδέλλος Μαμφρέδης, (Tebaldello Manfredi) ἢ Τριβαλδέλλος Σαμβράσης (Tribaldello Sambrasi), πρόσφυξ ἐκ Φαυεντίας (Faenza), ἔπεμψε τῷ 1282 τὸν τύπον τοῦ κλειθροῦ τῆς πόλεως τοῖς ἐν Βονωνίᾳ ἐχθροῖς, οἵτινες οὕτω τὴν ἐκυρίευσαν.

130. Τυδεὺς, εἰς τῶν Ἑπτὰ ἐπὶ Θήβας, καὶ Μελάνιππος ἐτρώθησαν ἀμοιβαίως θανατηφόρως. Κατὰ Στάτιον (Θηβ. Η, 140), ὁ Τυδεὺς, λαθὼν τὴν κοπεῖσαν κεφαλὴν τοῦ ἀντιπάλου του, τὴν ἐσπάραξεν ἐμμανῶς διὰ τῶν ὀδόντων του.

ΛΓ'.

13. Ugolino della Gherardena, Γουέλφος, ἀρχων τῆς Πίσης, ἐπὶ πολὺ ἐρίσας περὶ τῆς ἀρχῆς πρὸς τὸν ἰδιὸν του ἀνεψιὸν Νίνον Βισκόντην, καὶ εἶτα πρὸς τὸν ἀρχιεπίσκοπον Ῥουγγιέρον (Ruggiero Rubaldino ἢ dei Ubaldini), κατατροπωθεὶς τέλος ὑπὸ τούτου τῷ 1288, κατεκλείσθη μετὰ δύο υἱῶν καὶ δύο ἐγγόνων του εἰς πύργον, οὗ αἱ κλεῖδες ἐρρίφθησαν ὑπὸ τοῦ λαοῦ τῆς Πίσης εἰς τὸν Ἄρνον, καὶ κατεδικάσθη, καὶ ὡς ἠττηθεὶς ἀντίπαλος, καὶ διὰ πολλὰς κακουργίας αἵτινες τῷ ἀπεδίδοντο ν' ἀποθάνῃ τῆς πείνης, δι' ὃ καὶ ἡ εἰρκτὴ του ἐπεκλήθη « Πύργος τῆς πείνης » (Torre della fame).

22. Τῆς στενῆς καὶ πενιχρᾶς φυλακῆς του.
26. Ἀπὸ Αὐγούστου 1288 μέχρι Μαρτίου 1889.
28. Οὗτος, ὁ οὗ ἔτρωγε τὸ κρανίον. Εἶναι δὲ ὁ ἀρχιεπίσκοπος Ρουγγιέρος.
30. Τὸ ὄρος ἅγιος Ἰουλιανός.
32. Εὐπατρίδαι Πισαῖοι Γιβελῖνοι, συμπράττοντες μετὰ τοῦ ἀρχιεπισκόπου καὶ μετὰ τοῦ ὄχλου, ὃν ἐμφαίνουσιν οἱ κῦνες, κατὰ τοῦ Οὐγολίνου, ὅστις ἐστὶν ὁ λύκος.
50. Anselmaccio ἐν τῷ κειμένῳ, ὑποκοριστικὸν τοῦ Ἀνσέλμος, ὁ εἰς τῶν ἐγγόνων του.
75. Οὗτος ὁ στίχος δὲν λέγει, αἰνίττεται ὁμως ἴσως τὸ κοινῶς ἐκλαμβανόμενον, ὅτι ὁ Οὐγολίνος ἐκ πείνης ἔφαγε τὰ νεκρὰ τέκνα του, ἔχον τινὰ πιθανότητα καὶ ἐκ τοῦ ὅτι εἰς ἀντεκδίκησιν κατατρώγει τὸ κρανίον τοῦ αἰτίου τῆς συμφορᾶς τοῦ Ρουγγιέρου, καὶ ἐκ τῶν λόγων τῶν τέκνων του ἐν στ. 61-63, καὶ ἐκ τοῦ ἐνουπνίου ἐν στ. 36.
80. Ἐν ταῖς χρόνοις ἐκεῖνοις αἱ ἐκ τῆς Λατινικῆς προκύψασαι δημῶδεις ῥωμανικαὶ διάλεκτοι διηροῦντο εἰς τὴν langue de si, τὴν ἰταλικήν, langue d'oc, τὴν Ἰσπανικήν, καὶ langue d'uoī, τὴν Γαλλικήν.
- 82 Δύω νῆσοι πρὸ τοῦ στομίου τοῦ Ἄρνου.
86. Κατηγορεῖτο ἐν ἄλλοις ὅτι παρέδωκε τὰ φρούρια τῆς Πίσσης εἰς τοὺς Φλωρεντίνους, ἵνα ἰδρῦση τῇ ἀββάτῳ τῶν Γουέλφων τὴν ἐξουσίαν του.
87. Ἀντὶ « τ' εἶχες νὰ βασανίσῃς τὰ παιδιά ; »
88. Τὴν Πίσσαν λέγει νέας Θήβας, διὰ τὰ ἐκεῖ ἐπὶ Οἰδίποδος καὶ τῶν μετ' αὐτὸν συμβάντα ἀποτρόπαια ἐγκλήματα.
105. Διότι κατ' Ἀριστοτέλη (Μετεωρ. β', 4) τῶν ἀνέμων αἰτία εἰσὶν οἱ ἀτμοί.
118. Frate Alberigo dei Manfredi, ἐκ Φαυεντίας τοῦ μοναστικοῦ τάγματος τῶν Εὐθύμων (Ῥαψ. ΚΓ, 103), μνησικακῶν κατὰ τινῶν τῶν συντρόφων του, κατ' ἄλλους κατὰ τοῦ ἀδελφοῦ καὶ τοῦ ἀνεψιοῦ του, ἐκάλεσεν αὐτοὺς εἰς γεῦμα δῆθεν

διαλλαγῆς, καὶ κατὰ τὸ τέλος, ὅτε ἔκραξε « φέρετε τοὺς καρπούς », φονεῖς κεκρυμμένοι καὶ ἔτοιμοι εἰς τὸ σύνθημα τοῦτο, εἰσώρμησαν καὶ ἔσφαξαν τοὺς προσκεκλημένους.

120. Ἀντίποινα.

124. Τὸ μέρος τῆς κολάσεως ὅπου διατελοῦσι, κληθὲν ἐκ Πτολεμαίου, τοῦ υἱοῦ Ἀβούβου, τοῦ κατὰ Μακκαβ. ΙΣΤ, 11, δολοφονήσαντος ἐν δείπνῳ τὸν Σίμωνα καὶ τοὺς υἱοὺς αὐτοῦ· κατ' ἄλλους ἐκ Πτολεμαίου τοῦ φονεύσαντος τὸν Πομπήϊον μετὰ τὴν ἐν Φερσάλοις μάχην.

126. Ἡ μοῖρα ἢ τέμνουσα τὸν μίτον τοῦ βίου.

137. Ser Branca d'Oría ἢ Doría, ἐκ τῆς ἐπισήμου οἰκογενείας τῆς Γενούης, μεθ' ἐνὸς ἀνεψιοῦ του ἐδολοφόνησεν ἐπὶ τραπέζης τὸν πενθερόν του Μιχαὴλ Ζάγκην, περὶ οὗ ἰδ. Ῥαψ. KB, 88, ἵνα ἀρπάσῃ τὴν περιουσίαν του.

144. Ὁ Μιχαὴλ Ζάγκης, λέγει τὸ κείμενον. Νομίζομεν ὅτι ἢ παράλειψις τοῦ κυρίου ὀνόματος, ὃ ἄλλως τε συμπεριελήφθη ἐν Ῥαψ. KB, 88, οὐδεμίαν ἔχει σπουδαιότητα.

154. Τὸν Ἀλβερίγον.

ΛΔ.

1. Ὁ πρῶτος στίχος ἐστὶν οὕτω λατινιστὶ ἐν τῷ κειμένῳ γεγραμμένος, δηλῶν : « Τοῦ ἀνακτος τοῦ ἄδου προέρχοντ' αἱ σημαῖαι », παρωδία μεσαιωνικοῦ ὕμνου τῆς μεγάλης παρασκευῆς, ἀρχομένου διὰ τῶν λέξεων *Vexilla Regis prodeunt*.

18. Ὁ ἐωσφόρος, ὁ αὐτὸς καὶ Δίς. Ἰδ. Ῥαψ. Η, 63, σημ.

38. Οἱ εἰς πάντα θέλοντες νὰ εὕρωσιν ἐξήγησιν σχολιασταὶ ἐρμηνεύουσι τὰ τρία πρόσωπα ἄλλος ὡς ἄλλων ἰδιοτήτων σύμβολα.

45. Τῶν Αἰθιοπῶν.

65. Ὁ Βροῦτος καὶ ὁ Κάσσιος, ὡς φονεύσαντες τὸν Καίσαρα.

67. Εὕρωστον (*membruto*) λέγει τὸν Κάσσιον, κατὰ Κικέ-

ρωνα, αποκκλουῖντα adipem τὸν Λ. Κάσιον, ὅστις ὁμως ἦν ἄλλος.

68. Ἡ νύξ τοῦ μεγάλου σαββάτου.

93. Τὸ κέντρον τῆς γῆς.

96. Ἡ ἡμέρα ἀπὸ ἀνατολῆς μέχρι δύσεως τοῦ ἡλίου διη-
ρεῖτο εἰς τέσσαρα τμήματα, καλούμενα ἐν Ἰταλίᾳ: Terza,
sesta, Nona, Vespro (τρίτη, ἕκτη, ἐνάτη ὥρα, ἑσπερινός),
καὶ ἐκάστου τμήματος αἱ ὥραι ἦσαν μακρύτεραι ἢ βραχύτεραι
κατὰ τὴν ὥραν τοῦ χρόνου. Μέση τρίτη λοιπὸν ἦν μία καὶ ἡμι-
σεια ὥρα μετὰ τὴν ἀνατολὴν τοῦ ἡλίου, ἀλλ' εἰς τὸ κάτω ἡμι-
σφαίριον, ὥστε εἰς τὸ ἄνω ἦν νύξ.

108. Τοῦ Ἑωσφόρου.

116. Σφαίρας, ἀντὶ κύκλου, χώρου.

117. Ἐνταῦθα οἱ ἀντίποδες τῆς Ἰουδαίας, μέρος τῆς κο-
λάσεως, ἐπονομασθὲν κατ' Ἰούδαν τὸν Ἰσκαριώτην.

126. Σχολιασταὶ λέγουσιν ὅτι διὰ τοῦ « ἤρθη ἄνω » (e su
ricorse) ἐννοεῖ ὅτι ὑψώθη ἐν τῷ κάτω ἡμισφαιρίῳ νῆσος, ἢ τοῦ
Καθαρτηρίου. Ἀπλούστερον ὅτι ὁ ποιητὴς ἐννοεῖ ἐξαρθὲν τὸ
ἄνω ἡμισφαίριον, ὃ μόνον θεωρεῖ ἔχον στερεὰς κατοικησίμους.

128. Τοῦ Ἑωσφόρου. Ὁ τάφος δὲ (la tomba) ἐννοεῖ τὸ κε-
νὸν περὶ οὗ εἶπεν· ἐκτὸς ἂν διὰ τῆς ἐκφράσεως ταύτης δὲν θέλη
νὰ δηλώσῃ τὸ ἀχανές.

130. Τὸ ρυάκιον τοῦτο λέγουσι τὸ τῆς Λήθης οἱ θέλοντες
εἰς πάντα νὰ δώσωσι ῥητὴν σημασίαν.

139. Τὸ πρῶτὸ τῆς Κυριακῆς τοῦ Πάσχα.

ΑΙΣΧΥΛΟΥ

Π Ε Ρ Σ Α Ι

ΠΡΟΣΩΠΑ

ΧΟΡΟΣ γερόντων (Ὁ ἡγεμὼν καὶ ἄλλοι 11)

ΑΤΟΣΣΑ

ΑΓΓΕΛΟΣ

ΔΑΡΕΙΟΥ εἰδῶλον

ΞΕΡΞΗΣ

ΣΗΜΕΙΩΣΙΣ. — Οἱ χοροὶ ἐμελοποιήθησαν ὑπ' ἀνδρὸς ὑψηλὴν κατέχοντος ἐν τῇ κοινωνίᾳ θέσιν, ἐπὶ τῇ Γερμανικῇ μεταφράσει τοῦ μακαρίτου καθηγητοῦ Κοίχλυ (Koechly), προσπαθήσαντος νὰ τηρήσῃ τὸν ἀρχαῖον αὐτῶν ῥυθμὸν. Ἡ παροῦσα μετάφρασις αὐτῶν, ἵνα προσαρμοζῆται τῇ μελωδίᾳ ἐκείνῃ, ἦν ἀνάγκη ν' ἀκολουθήσῃ αὐτὴν, καὶ ἐπομένως τὴν Γερμανικὴν μετάφρασιν εἰς πάντα αὐτῶν τὰ καθέκαστα, ὡς καὶ εἰς τῶν λέξεων τὴν τομὴν

Ἐν τῷ τέλει ὁ μελοποιὸς, ἀποστάς τῶν μακρῶν θρήνων τοῦ Ξέρξου καὶ τοῦ Χοροῦ, ἀφήρесе μὲν πᾶν τὸ τεμάχιον ὃ ἐσημείωσα διὰ τοῦ γράμματος Ψ, ἀντικατέστησε δ' ἄλλο, ὑπὸ τοῦ Κ. Κοίχλυ ἐλληνιστὶ ποιηθὲν καὶ εἰς τὴν Γερμανικὴν μετάφρασθὲν, καθ' ἣν ἔννοιαν οὗτος ἐφρόνει ὅτι εἶχεν ἢ κατὰ τὴν εἰκασίαν τοῦ ἀπολεσθεῖσα λύσις τοῦ δράματος. Τοῦτο ἐστὶ τὸ ὑπὸ στοιχεῖον Χ τεμάχιον, ὃ μετέφρασα ἐπίσης, διότι ἡ μουσικὴ σύνθεσις ἐπ' αὐτοῦ ἐγένετο.

ΑΙΣΧΥΛΟΥ Π Ε Ρ Σ Α Ι

(Εισέρχεται ὁ χορός, ἐκ 12, ἤτοι 4 κατὰ μέτωπον, 3 κατὰ βάθος).

ΗΓΕΜΩΝ ΤΟΥ ΧΟΡΟΥ

Τῶν μακρὰν, εἰς Ἑλλάδ' ἀπελθόντων Περσῶν
πιστοὶ φίλοι τυγχάνομεν, κ' ἔτι φρουροὶ
τῶν πλουσίων χρυσῶν ἀνακτόρων. Αὐτὸς
ὡς πρεσβύστους προείλετ' ὁ Ξέρξης ἡμᾶς
ὁ Δαρείου υἱός,

ἵνα ἔφοροι ὦμεν τῆς χώρας.

Περὶ δὲ ἐπανόδου τῆς βασιλικῆς
καὶ τῆς τοῦ πολυχρύσου γενναίου στρατοῦ,
κακῶν μάντις ἐντός μου σφαδάζ' ἡ ψυχὴ
ἀνησυχοῦσα.

Ἡ ἰσχὺς τῆς Ἀσίας ἀπῆλθε. Ποθοῦν
νέον ἄνδρα τὸ βλέμμα εἰς μάτην ζητεῖ,
καὶ οὐδ' ἄγγελος, οὔτε τις ἄλλος ἰππεὺς
εἰς Περσῶν ἀφικνεῖται τὴν πόλιν.

Ὅσοι Σοῦσα, καὶ ὅσοι Ἐκβάτανα, ἢ
 τὸ παμπάλαιον Κίσσιον τεῖχος
     ἐκλιπόντες ἀπῆλθον,
 ἄλλοι ἔφιπποι, ἄλλοι ἐμβάντες εἰς ναῦς,
     ἄλλοι πάλιν πεζοί,
     καταρτίζοντες στίφος πολέμου,
 Ἄρταφέρνης, Ἀμίστρης, πρὸς δὲ, μετ' αὐτῶν
 Μεγαβάτης, Ἀστάσπης, καὶ ὄλ' οἱ λοιποὶ
     τῶν Περσῶν ἀρχηγοί,
 βασιλεῖς, βασιλέως μεγάλου ταγοί,
 ὄρμου, ἔφοροι ὄλοι μεγάλου στρατοῦ,
 τοξοκάμπτ', ἐπιβάται τῶν ἵππων ὄριμεις,
 φοβεροὶ μὲν τὴν ὄψιν κ' εἰς μάχην δεινοί,
     ἐν ψυχῆς εὐσταθεὶ ἀκαμψία.
 Ἄρτεμβάρης ἐπίσης, ὁ μέγας ἵππεύς,
 καὶ Μασσίστης ἀκόμη, πρὸς δὲ, ὁ χρηστός
 τοξοκάμπτης Ἰμαῖος, οἱ ἵππων ὄξεις
 δαμασταί, Φαρανδάκης, Σοσθάνης, καὶ οὐς
 πολυθρέμμων τοῦ Νείλου παρέσχεν ἡ γῆ,
 Σουσιस्कάνης, Αἰγύπτιος Πηγασταγῶν,
 καὶ Ἄρσάμης, τῆς Μέμφιδος τῆς ἱερᾶς
 μέγας ἄρχων· ὁ τῶν παναρχαίων Θηβῶν
 Βασιλεὺς Ἀριόμαρδος· πλῆθος ναυτῶν
 ἐλοβίων, δεινῶν, ὧν οὐκ ἦν ἀριθμὸς,
 Ἄβροδῖαιτοι ἔπονται τούτοις Λυδοί,
 κ' οἱ τὴν Ἥπειρον γῆν πᾶσαν ἔχοντες, οὐς
 κυβερνοῦν Μιτρογάθης ὄμοῦ καὶ Ἄρκτηύς·
 Κ' αἱ πολύχρυσοι Σάρδεις ἐκπέμπουν συχνοὺς
 ἐπιβάτας διζύγων, τριζύγων πολλῶν
     ἀμαξῶν, φοβερῶν εἰς τὴν ὄψιν.

Κ' οἱ τὸν Τμῶλον οἰκοῦντες, βουνὸν ἱερόν,
 τῇ Ἑλλάδι ζυγὸν δουλικὸν ἀπειλοῦν·
 ὃ τε Μάρδων καὶ Θάρυβος, ἀκοντισταί,
 κ' ἐπιδέξι' εἰς λόγχην Μυσοί· Βαβυλῶν
 δ' ἡ πολύχρυσος πάμμικτον ὄχλου
 πέμπει φύρδην· προσέτι ναυβάτας καλοὺς
 καὶ εἰς τόξου βολὰς ἡσκημένους.
 Ὅστις μάχαιραν φέρει, ἐκ πάσης τῆς γῆς
 τῆς Ἀσίας ὄρμα
 τῆς φρικτῆς ἐκστρατείας κατόπιν.
 Ἦν τοιοῦτο τὸ ἄνθος τῆς γῆς τῶν Περσῶν,
 ὃ ἀπέπλευσε πᾶν.
 Δι' αὐτοὺς πᾶσα χῶρ' Ἀσιάτις θρηνεῖ
 μετὰ πόθου θερμοῦ· καὶ γυναῖκες, γονεῖς,
 τὰς ἡμέρας μετροῦντες, ἐντρόμως μακρὰν
 ἐκτεινόμενον βλέπουν τὸν χρόνον.

ΧΟΡΟΣ

Ἡ βασιλείος μὲν ἤδη στρ. α'. Α (*)
 ἡ περσέπολις διέβη στρατιά μας
 εἰς τὴν γείτον' ἀντιπέραν,
 κ' εἰς λινόδετον σχεδιάν
 τὸν πορθμὸν τῆς Ἀθαμαντίδος Ἑλλης
 ὑπερέβ' εἰς ζυγὸν δέσας
 πολύγομφον τὸν αὐχένα τοῦ πόντου.
 Πολυάνδρου τῆς Ἀσίας ἀντιστρ. α'.
 ἀρειμάνιος ὁ ἄρχων εἰς τὰς χώρας
 αὐτοῦ πᾶσας διπλοῦν φέρει
 θεῖον ποίμνιον πεζῶν τε

(*) Τὰ μεγάλα γράμματ' Α, Β, κτλ. παραπέμπουν εἰς τὰ μουσικὰ τεύχη.

κ' ἐκ θαλάσσης, πεποιθὼς εἰς ἀνδρείους
 ἀρχηγούς, χρυσογόνου
 γενεᾶς ὁ βλαστὸς, ἴσος Θεοῖς ἀνὴρ.

Φονικῶν δρακόντων μέλαν
 βλοσυρὸν τὸ βλέμμα ἔχων,
 καὶ πολύχειρ, πολυναύτης,
 ἄρμα Σύριον διώκων,
 τὸν τοξότην φέρει Ἄρην
 κατ' ἀνδρῶν τῶν δορυμάχων.

Στρ. 6'.

Ν' ἀντιστῆ οὐδεὶς ἀντέχει
 εἰς ἀνδρῶν ρεῦμα, τὸ μέγα,
 ἢ τὸ κύμα τῆς θαλάσσης
 νὰ κρατήσῃ. Τῶν Περσῶν εἶναι
 ὁ στρατὸς πολυνίκης,

'Αντιστρ. 6'.

ὁ λαὸς ἀνδρείας πλήρης.
 Δολοπλόκον τὴν ἀπάτην
 τῶν Θεῶν τίς ἀποφεύγει;
 Τίς πρὸς πῆδημα τοιοῦτο
 εὐπετῆ τὸν πόδα ἔχει;
 Κολακεύουσα, φιλόφρων,
 εἰς παγίδας δολεράς
 σύρ' ἢ βλάβη τοὺς ἀνθρώπους,
 οὐς δυσκόλως κατορθοῖ
 νὰ ἐκφύγῃ ὁ θνητός.

Μεσσηδός.

Ἐπεκλώσθη παλαιὰ
 ἐκ Θεῶν μοῖρα ἡμῖν,
 πυργολέτειρας πολέμους
 νὰ διέπωσιν οἱ Πέρσαι,
 ἰππικῶν λόχων κλονίσεις,
 ὀχυρῶν πολισμάτων προσβολάς.

Στρ. γ'.

Καὶ τὸ δάσος πλὴν αὐτοὶ
 εὐρυπόρων θαλασσῶν,
 ἄς σφοδρὸν πνεῦμα λευκαίνει,
 ἔμαθον νὰ διαπλέουν,
 πεπεισμέν' εἰς λεωφόρους
 μηχανάς, κ' εἰς σχοινία λεπτουργῆ.
 Μελαγχίτων δι' αὐτὸ
 ἡ καρδία μου πενθεῖ. Αἶ! αἶ!
 Φεῦ τοῦ Περσικοῦ στρατοῦ!
 Μὴ τὰ Σοῦσα μάθωμεν
 πῶς κενὰ τῶν ἀνδρῶν των ἔμειναν·
 Μὴ ἡ τῶν Κισσίων γῆ
 ἀνθυμνήσῃ γοερὸν· Αἶ! αἶ!
 κ' αἱ γυναῖκες τὴν φωνὴν
 τὴν οἰκτρὰν ἀκούσασαι,
 ἐν κλαυθμοῖς σχίσωσι τοὺς πέπλους των.
 Πᾶς ὁ βαίνων πεζὸς,
 ἱππηλάτης πᾶς λαὸς
 σμῆνος ὡς μελισσῶν
 τοῦ στρατάρχου κατόπιν ἔφυγε,
 τὸ δίζευκτον διαπορθημεύσας
 μέτωπον γῆς, τὸ κοινὸν
 δύο παραλίων.
 Πόθος μέγας ἀνδρῶν
 δακρυβρέχει τὰς εὐνάς.
 Ἡ φιλάνωρ Περσίς
 τὸν ἀνδρεῖον ἐκπέμφασα σύζυγον,
 ἐκάστη ἐκεῖ ὅπου τὰς μάχας
 κρίνει τῆς λόγχης αἰχμῆ,
 ἔμεινε μονόζυξ.

'Αντιστρ. γ'.

Στρ. δ'.

'Αντιστρ. δ'.

Στρ. ε'.

'Αντιστρ. ε'.

ΗΓΕΜΩΝ

Ἄλλ' ὦ Πέρσαι, καθήμεν' εἰς ταύτην ἐδῶ
 τὴν ἀρχαίαν αὐλήν,
 εἰς βαθύβουλον σκέψιν, εἰς σκέψιν σοφὴν
 ἄς δοθῶμεν. Τὸ θέλ' ἢ ἀνάγκη.
 Πῶς ὁ Ξέρξης νᾶ εἶν' ὁ Δαρείου υἱός,
 ὁ ἡμῶν Βασιλεύς;
 Ἄρα πῶς τὸ πατρώνυμον γένος ἡμῶν;
 Ἄρα ἔμπειρος τέχνη τοῦ τόξου νικᾶ,
 ἢ τῆς λόγχης ἰσχύς
 καὶ ὄξεια αἰχμὴ ὑπερέχει;

*(Ἀνοίγεται ἡ βασιλείος πύλη, καὶ φέρεται ἔξω ὑπὸ δούλων,
 ἐπὶ θρόνου καὶ μετ' ὀπαδῶν ἡ Ἀτοσσα).*

Ἄλλ' ἰδοὺ, ὡς οὐράνιον φῶς, τοῦ ἐμοῦ
 Βασιλέως ἡ μήτηρ προσέρχεται ἐδῶ,
 ἢ ἐμὴ βασιλὶς. Τῇ προσπίπτω.
 Διὰ λέξεων πρέπει προφρόνων αὐτῇ
 εὐσεβῆ ν' ἀποτείνωμεν λόγον.

ΧΟΡΟΣ

Περσίδων τῶν βαθυζώνων ὑπερτάτη βασιλὶς
 Χαῖρέ Ξέρξου μήτηρ, γύναι τοῦ Δαρείου γηραιά.
 Σύζυγος Θεοῦ καὶ μήτηρ Θεοῦ εἶσαι τῶν Περσῶν,
 ἂν δὲν ἤλλαξέ τις δαίμων παλαιὸς τὰ τοῦ στρατοῦ.

ΑΤΟΣΣΑ

Τοὺς χρυσοστολίστους οἴκους ἦλθ' ἀφείσα δι' αὐτὸ,
 ὡς καὶ τὸν κοινὸν κοιτῶνα τοῦ Δαρείου τε κ' ἐμοῦ.

Τὴν καρδίαν μου ταραττει μέριμνα· θὰ σᾶς εἰπῶ,
 φίλοι, καὶ αὐτό. Δὲν εἶμαι ἄφοβος κατ' ἑμαυτὴν,
 μὴ ὁ μέγας πλοῦτος, ὅστις τὴν οἰκίαν μας πληροὶ
 ἀνατρέψῃ τοῦ Δαρείου ὄλβον τὸν θεόσδοτον.
 Διπλῆ ταῦτα εἰς τὰς φρένας μ' εἰσὶν ἄφραστος φροντίς.
 Οὐδὲ σεβαστὸν τὸ χρῆμα ὅταν λείπῃ ὁ ἀνὴρ,
 οὐδὲ πάλιν φῶς ἰσχύος λάμπ' εἰς τὸν ἀχρήματον.
 Πλοῦτον ἔχομεν, καὶ φόβον πλὴν διὰ τοὺς ὀφθαλμούς·
 ὀφθαλμὸς τοῦ οἴκου δ' εἶναι ὁ δεσπότης του παρών.
 Ἐὰν οὕτω ταῦτα ἔχουν, σύμβουλοι τῶν λόγων μου
 γίνετέ μοι ὑμεῖς, Πέρσαι, ὧ πιστοὶ μου γέροντες.
 Παρ' ὑμῶν αἱ σοφαὶ πᾶσαι συμβουλαὶ προέρχονται.

ΧΟΡΟΣ (*Ἡγεμῶν*)

Ἦξευρε, ὦ ἀνασσά μας· περιττὸν δις νὰ ζητῆς
 λόγον κ' ἔργον, ὅ,τι εἶναι εἰς ἡμῶν τὴν δύναμιν.
 Σύμβουλον μ' ἐπικαλεῖσαι. Σύμβουλος εἶμ' εὐμενής.

ΑΤΟΣΣΑ

Πολλὰ πολλάκις ὄνειρα νυκτερινὰ
 βλέπω ἀφ' ὅτου ὁ υἱός μου εἰς τὴν γῆν
 τῶν Ἰαόνων ὤχετο μετὰ στρατοῦ·
 ἀλλὰ ποτὲ δὲν εἶδον τόσον ἑναργές,
 ὡς τὴν ἐσχάτην νύκτα. Θὰ σοὶ τὸ εἰπῶ.
 Δύο γυναῖκες εὐπρεπεῖς, παρέστησαν
 ἐνδεδυμέναι, ἡ μὲν πέπλους Περσικοῦς
 καὶ Δωρικοῦς ἡ ἄλλη. Μοὶ ἐφάνησαν
 γυναικὸς πάσης ὑψηλότεραι πολὺ,
 σπανίου κάλλους, ἀδελφαὶ ὁμογενεῖς.
 Κατώκουν δ' ἦν εἰς κληρὸν χώραν ἔλαβον,

ἡ μὲν τὴν Ἑλληνίδα, τὴν δὲ βάρβαρον
 ἢ ἄλλη. Μεταξύ των, ὡς ἐφάνη μοι,
 ἐξήφθη στάσις· ὁ υἱός μου δὲ αὐτὴν
 νοήσας, τὰς συνεῖχε, τὰς ἐπράυνε,
 τὰς ἔζευξεν εἰς ἄρμα, τὸν αὐχένα των
 εἰς φάλαρα ἐνδέσας. Ἐνημβρύνετο
 ἡ μὲν ἐπὶ τῷ κόσμῳ καὶ παρέδιδεν
 εἰς τὰ ἡνίας εὐπειθὲς τὸ στόμα της·
 ἐσφάδαζε δ' ἢ ἄλλη, καὶ συνέτριψαν
 αἱ χεῖρές της τὸν δίφρον, καὶ ἀρπάσασα
 αὐτὸν ἀχαλινώτως, θραύει τὸν ζυγόν.
 Ὁ δὲ υἱός μου πίπτει, καὶ παρίσταται
 οἰκτεῖρων ὁ πατήρ του ὁ Δαρεῖος. Ὡς
 δ' αὐτὸν ὁ Ξέρξης εἶδε, διαβρήγνυσι
 τοῦ σώματός του πέπλους καὶ ἱμάτια.
 Καὶ ταῦτα μὲν, σᾶς λέγω, εἶδον ἐν νυκτί.
 Ὡς δ' ἐξηγέρθη, τὴν καλλιβρόχον ἔψαυσα
 πηγῆν, κ' ἢ χεῖρ μου εὐσεβῶς εἰς τὸν βωμόν,
 εἰς τοὺς ἀποτροπαίους δαίμονας, παρ' ὧν
 ταῦτ' ἀποβρέουν, ἔθουε πλακούντιον.
 Ἐκεῖ, πρὸς τὴν ἐσχάραν τοῦ Ἀπόλλωνος
 πετῶντ' ἀετὸν βλέπω. Ἐμειν' ἄφωνος
 ἐκ φόβου. Γύψ ἐφάνη ἔπειτα. Ὀρμῶν,
 τὴν κεφαλὴν ἐκείνου ὀνυχοκοπεῖ.
 Οὗτος δὲ πτήξας, τὸ κακὸν ὑπέμενε.
 Φρικτὸν μοι ἦτο τ' ὄραμα, ὡς εἰς ὑμᾶς
 τὸ ἄκουσμα. Ὁ Ξέρξης, τὸ ἠξεύρετε,
 ἂν ἐπιτύχη, ἔσται θαυμαστὸς ἀνὴρ,
 ἂν δ' ἀποτύχη, ἐντελῶς ἀνεύθυνος,
 καὶ ἂν σωθῆ θὰ ἦναι πάλιν Βασιλεύς.

ΧΟΡΟΣ (*Ἡγεμῶν*)

Οὐδὲ φόβον οὐδὲ θάρσος, μήτερ ὑπερβολικόν
 νὰ σοὶ δώσωμεν ποθοῦμεν. Εὐχομέν' εἰς τοὺς θεοὺς
 ἂν κακόν τι εἶδες, τούτου ζήτησον ἀποφυγὴν,
 κ' εἰς σέ, τέκνα, πόλιν, φίλους πᾶν καλὸν νὰ τελεσθῆ.
 Σπονδὰς δ' ἔπειτ' ἀφοῦ χύσης εἰς τὴν γῆν καὶ τοὺς νεκροὺς,
 ταῦτα ζήτηι· ὁ ἀνὴρ σου ὁ τὴν νύκτα σοι φανεῖς,
 καθ' ἃ λέγεις, νὰ σᾶς πέμψη καὶ εἰς σέ κ' εἰς τὸν υἱὸν
 ἐκ τοῦ κάτω κόσμου πᾶσαν εὐτυχίαν εἰς τὸ φῶς,
 ἐκ τῆς γῆς δ' αἱ δυστυχίαι εἰς τὸ σκότος νὰ σβεσθοῦν.
 Ταῦτά σοι ὁ ψυχομάντις εὐμενῶς παρήνεσα.
 Κρίνομεν δὲ ὅτι πάντα θὰ σοὶ ἀποβοῦν καλῶς.

ΑΤΟΣΣΑ

Εὖνους μοι ὄνειροκρίτης πρῶτος καὶ εἰς τὸν υἱὸν
 κ' εἰς τὸν οἶκόν μου, τὸν λόγον τοῦτον μοὶ ἐδήλωσας.
 Εἶθε τὰ καλὰ νὰ γίνουν! Ταῦτα δ', ὡς ἐφίεσαι
 καὶ πρὸς τοὺς θεοὺς θὰ πράξω καὶ τοὺς προσφιλεῖς νεκροὺς,
 ἅμ' ἀπέλθω εἰς τὸν οἶκον. Πλὴν νὰ μάθω ἤθελον,
 φίλοι, ποῦ τῆς γῆς πῶς κεῖνται αἱ Ἀθηναὶ λέγονται.

ΧΟΡΟΣ (*Ἡγεμῶν*)

Πρὸς δυσμᾶς, ὅπου ὁ ἀναξ βασιλεύει ἥλιος.

ΑΤΟΣΣΑ

Ὁ υἱός μου λοιπὸν τούτων τὴν κατάκτησιν ποθεῖ;

ΧΟΡΟΣ (*Ἡγεμῶν*)

Τότε θὰ τῷ ἦτο πᾶσα ἡ Ἑλλάς ὑπήκοος.

ΑΤΟΣΣΑ

Κ' ἔχουσιν ἐκεῖνοι μέγα ἀνδρῶν πλῆθος καὶ στρατοῦ;

ΧΟΡΟΣ (Ἡγεμῶν)

Στρατὸν ὅστις εἰς τοὺς Μήδους πολλὰ ἔφερε κακά.

ΑΤΟΣΣΑ

Τί προσέτι ἔχουν ἄλλο; Ἐχουν πλοῦτον ἀξαρκῆ;

ΧΟΡΟΣ (Ἡγεμῶν)

Ἐχουσι πηγὴν ἀργύρου· εἶναι θησαυρὸς τῆς γῆς.

ΑΤΟΣΣΑ

Εἰσὶν ὄπλα των τὰ τόξα κ' αἱ ἀκίδες τῶν βελῶν;

ΧΟΡΟΣ (Ἡγεμῶν)

Ὅχι· στεγανὰ ἀσπίδες καὶ αἱ λόγχ' αἱ στιβαραί.

ΑΤΟΣΣΑ

Ὁ ποιμὴν δὲ ποῖος εἶναι, ὁ δεσπότης τοῦ στρατοῦ;

ΧΟΡΟΣ (Ἡγεμῶν)

Οὐδενὸς καλοῦνται δοῦλοι, οὐδ' εἰσὶν ὑπήκοοι.

ΑΤΟΣΣΑ

Κ' ἤμποροῦν ν' ἀντιταχθῶσιν εἰς ἐπήλυδας ἐχθρούς;

ΧΟΡΟΣ (Ἡγεμῶν)

Ἐχουν φθείρει τοῦ Δαρείου μέγαν καὶ καλὸν στρατὸν.

ΑΤΟΣΣΑ

Εἰς γονεῖς τῶν ἀπελθόντων εἶν' ὁ λόγος σου δεινός.

ΧΟΡΟΣ (Ἡγεμῶν)

Πλὴν μετ' οὐ πολὺ θὰ μάθης, ὡς νομίζω, τ' ἀληθῆ.
 Ὁ ἀνὴρ αὐτὸς ποῦ τρέχει ἔχει βῆμα περσικόν.
 Ἡ καλὸν ἢ κακὸν φέρει θεν' ἀκούσωμεν σαφῶς.

ΑΓΓΕΛΟΣ

ὦ πόλεις πάσης γῆς τῆς Ἀσιάτιδος,
 ὦ Περσίς χώρα καὶ πολὺς πλούτου λιμὴν!
 πῶς πληγὴ μία τόσον ὄλβον ἔφθειρε,
 καὶ τῶν Περσῶν τὸ ἄνθος ἤρπασται πεσόν!
 Φεῦ! Κακὸν πρῶτον ν' ἀναγγέλλῃ τις κακά:
 δμῶς ἀνάγκη νὰ εἰπῶ τὸ πάθημα.
 Ὠλέσθη, Πέρσαι, τῶν βαρβάρων ὁ στρατός.

ΧΟΡΟΣ

Οἴμοι! Ἀπαίσια νέα πάθη! Στρ. α'. Γ.
 Φεῦ! Αἶ αἶ! Λαὲ τῶν Περσῶν,
 τ' ἄλγῃ ἀκούων θρήνει·

ΑΓΓΕΛΟΣ

Ἐκεῖνα πάντα δλως κατεστράφησαν.
 Ἐγὼ δὲ βλέπω ἀνελπίστως νόστου φῶς.

ΧΟΡΟΣ

Φεῦ! μακρὸς ἦτον εἰς γέροντας Ἀντιστρ. α'.
 οὗτος ὁ βίος, ἀνέλπιστον τόσῃν

ν' ἀκούσωσι δυστυχίαν!

ΑΓΓΕΛΟΣ

Οὐχὶ ἀκούσας ἄλλων, ἀλλ' αὐτὸς παρῶν
θα σᾶς ἐκθέσω, Πέρσαι, ὃ ἐπάθομεν.

ΧΟΡΟΣ

Οἴμοι! οὐαί! Ματαίως
τὰ πολλὰ βέλη παμμιγῆ
ἐκ τῆς γῆς τῆς Ἀσίας ἤλθον
ἐχθρικῶς εἰς Ἑλλάδα.

Στρ. 6'.

ΑΓΓΕΛΟΣ

Νεκρῶν ἀθλίως ἐσφαγμένων πλήθουσι
τῆς Σαλαμῆνος κ' αἱ περίχωροι ἄκται.

ΧΟΡΟΣ

Οὐαί, οὐαί! Ἀλίπλαγκτα
λέγεις τῶν φίλων φέρονται
σώματα εἰς βρασμὸν ὑγρῶν
πολυδινήτων κύμάτων.

Ἀντιστρ. 6'.

ΑΓΓΕΛΟΣ

Δὲν ἤρκουσιν τόξα. Πᾶς ἐφθάρη ὁ στρατὸς
ὑπὸ τῶν πλοίων, ὑπ' ἐμβόλων ναυτικῶν.

ΧΟΡΟΣ

Βοὴν θρηνώδ' ὑψώσατε,
τοῖς Πέρσαις θλιβεράν,
παγκάκως πάντα φεῦ! πῶς ἔθηκαν,

Στρ. γ'.

φθαρείσης τῆς στρατιᾶς των.

ΑΓΓΕΛΟΣ

ὦ Σαλαμῖνος ὄνομ' ἀπεχθέστατον!
Στενάζω τὰς Ἀθήνας ἐνθυμούμενος.

ΧΟΡΟΣ

Ἀθηναί, τοῖς ἐχθροῖς φρικταί, Ἀντιστρ. γ'.
θὰ ἐνθυμώμεθα
πολλὰς Περσίδας πῶς ἀφήσατε,
ἀνάνδρους, εὐνῆς ἐρήμους·

ΑΤΟΣΣΑ

Σιγῶσα μένω. Τὰ κακὰ μ' ἐξέπληξαν,
καὶ ὑπερβάλλει ἡ μεγίστη συμφορὰ
κ' ἐρώτησιν καὶ λόγον. Ὅμως οἱ θνητοὶ
νὰ ὑποφέρουν πρέπει ὅ,τι πάθημα
οἱ θεοὶ δίδουν. Σὺ δ' εἶπέ μας τὰ δεινὰ,
εἰ καὶ στενάζων· ὅμως διηγήθητι·
Τίς ὁ ζῶν ἔτι, τίνα θὰ πενθήσωμεν
τῶν ἀρχηγῶν, καὶ ποῖος ἔρημος ἀφείς
τὴν τάξιν ἣν ὠδήγει, ἀπεβίωσε;

ΑΓΓΕΛΟΣ

Ὁ Εὐρέξης ζῆ, καὶ βλέπει τ' οὐρανοῦ τὸ φῶς.

ΑΤΟΣΣΑ

Μέγα φῶς λέγεις εἰς τὸν οἶκον τὸν ἐμὸν,
λευκὴν ἡμέραν ἀπὸ μελανῆς νυκτός.

ΑΓΓΕΛΟΣ

Ὁ δ' Ἀρτεμβάρης, μυριάδων ἵππαρχος,
 πίπτ' εἰς τὰς χέρσους ὄχθας τῶν Σιληνιῶν·
 ὁ δὲ Δαδάκης, ὁ χιλίαρχος, πληγὴν
 δόρατος φέρων, ἐκ νεῶς ἐπήδησε,
 καὶ ὁ Τενάγων, τῶν Βακτρίων πρῶτιστος,
 μὲν' εἰς τὴν νῆσον τὴν ξηρὰν τοῦ Αἴαντος.
 Ὁ Λίλαος, Ἀρσάμης καὶ Ἀργήστης, τρεῖς,
 πεσόντες εἰς τὴν νῆσον τῶν περιστερῶν,
 εἰς τὸ πετρῶδες ἔδαφος ἐτάφησαν.
 Ἐκ τῶν πηγῶν τοῦ Νείλου δ' εἰς τὴν Αἴγυπτον,
 Ἀρητεύς, Ἀδεύης, Φερεσσεύης, ἔπεσον,
 καὶ ὁ Φαρνοῦχος, ὅλοι ἐκ νεῶς μιᾶς.
 Ὁ Μάτελλος ἐκ Χρύσης, ὁ μυρίαρχος,
 ἵππων μελάνων τρισμυρίων ἀρχηγός,
 ἔβαψε τὸ δασύ του πυρρὸν γένειον,
 κ' ἔδωκε πίπτων χρῶμα πορφυροῦν αὐτῷ.
 Μάγος ὁ Ἄραψ, Ἄρταμις ὁ Βάκτριος,
 μέτοικος γῆς πετρῶδους, ἔπεσαν ἐκεῖ.
 Ὁ Ἀμφιστρεὺς, ὁ δόρυ κρατερὸν ἀσκῶν,
 ὁ Ἄμιστρις, ὁ πρᾶος Ἀριόμαρδος,
 ὃν κλαίουσιν αἱ Σάρδεις, καὶ ὁ Μύσιος
 Σεισάμης, ἔτι ὁ Λυρναῖος Θάρυβις,
 πεντάκις πλοίων ἀρχηγός πεντήκοντα,
 ἀνὴρ ὠραῖος, κείντ' ἐκεῖ ἐλεεινῶς.
 Καὶ ὁ Κιλικῶν ἑπαρχος Συέννεσις,
 τὴν εὐψυχίαν πρῶτος, μόνος πάμπολου
 τοὺς ἐχθροὺς βλάψας, εὐκλεῶς ἀπώλετο.
 Περὶ αὐτῶν ἐμνήσθην. Αὐτ' ἡ τύχη των.

Ὀλίγα κακὰ εἶπον· ἦσαν δὲ πολλὰ.

ΑΤΟΣΣΑ

Φεῦ! φεῦ! Ἀκούω τῶν κακῶν τὰ ὕψιστα·
τῶν Περσῶν αἴσχη καὶ δεινὰ θρηνήματα.
Ἄλλὰ τὸν λόγον στρέψον πάλιν καὶ εἰπέ
πόσα τὰ πλοῖα ἦσαν τὰ Ἑλληνικά,
ὥστ' ἐν ἐμβόλοις ναυτικοῖς ἐτόλμησαν
νὰ συγκρουσθῶσι πρὸς τὸν Περσικὸν στρατόν;

ΑΓΓΕΛΟΣ

Κατὰ τὸ πλῆθος πάντως ὑπερίσχυον
οἱ βάρβαροι· διότι τῶν Ἑλλήνων ἦν
ὁ ἀριθμὸς εἰς δέκα τριακάδας πᾶς
τῶν πλοίων, κ' ἔτι δεκάς ἄλλη ἐκλεκτῶν.
Τοῦ Ξέρξου, τὸ ἠξεύρω, ἦσαν χίλια·
τὰ δὲ εἰς τάχος ἔξοχα, δις ἑκατὸν
κ' ἑπτὰ προσέτι. Οὗτος ἦν ὁ ἀριθμὸς.
Μὴ νόμιζε δ' ἐκ τούτου πῶς ἠττήθημεν.
Δαίμων τις μᾶλλον τὸν στρατὸν κατέφθειρεν,
ἡμῖν τὴν στάθμην κλίνας ἀνισόρροπον.

ΑΤΟΣΣΑ

Τῶν Ἀθηνῶν ἡ πόλις ἦν ἀπόρθητος;

ΑΓΓΕΛΟΣ

Τὴν πόλιν τῆς Παλλάδος σώζουσ' οἱ Θεοί.
Τοὺς ἀνδρας ἔχει ἀσφαλές τῆς φρούριον.

ΑΤΟΣΣΑ

Τίς ἦν τῆς ναυμαχίας ἡ ἀρχή, εἰπέ.
 Ἦρχισαν τίνες; Ἦρχισαν οἱ Ἕλληνες,
 ἦ ὁ υἱός μου εἰς τὸ πλῆθος πεποιθώς;

ΑΓΓΕΛΟΣ

Τοῦ κακοῦ δλοῦ ἤρχισεν, ὦ δέσποινα,
 φανείς ποθεν ἀλάστωρ δαίμων ἢ κακός.
 Ἄνῆρ τις Ἕλληνα ἐκ τοῦ Ἀττικοῦ στρατοῦ
 ἐλθὼν, εἰς τὸν υἱόν σου εἶπεν ὡς ἐξῆς·
 Ἄμα τὸ μαῦρον ἔλθη σκότος τῆς νυκτός
 ὅτι δὲν θέλουν μείν' οἱ Ἕλληνες, ἀλλὰ
 κρυφίως, πιστευθέντες εἰς τὰς κώπας των,
 θὰ φύγουν ἄλλοι ἄλλοσε, σωζόμενοι.
 Τὸ ἤκουσε· τὸν δόλον δὲ τῶν Ἕλληνας
 μὴ ἐννοήσας, καὶ τὸν φθόνον τῶν Θεῶν,
 εἰς τοὺς ναυάρχους πάντας ταῦτα προσφωνεῖ·
 Ὁ ἥλιος ὡς παύσῃ πυρπολῶν τὴν γῆν,
 καὶ εἰς τὸν αἰθέρα σκότος νύκτιον χυθῆ,
 νὰ τάξουν εἰς τρεῖς στοίχους πάσας των τὰς ναῦς
 φυλάττοντες τοὺς ἔκπλους καὶ τὰ ρεύματα,
 περὶ τὴν νῆσον δ' ἄλλας τὴν τοῦ Αἴαντος·
 ὥστε ἂν εἶχον διαφύγ' οἱ Ἕλληνες
 εὐρόντες πῶς κρυφίως ν' ἀποδράσωσιν,
 ἤθελον πάντες στερηθῆ τῆς κεφαλῆς.
 Τοιαῦτα εἶπε μετ' ἐκθύμου τῆς φρενός.
 Ἐκ τῶν θεῶν τὸ μέλλον δὲν ἐγνώριζεν.
 Οἱ δὲ, κοσμίως, καὶ τὴν φρένα εὐπειθεῖς
 ἐδείπνουν, καὶ πᾶς ναύτης ἠτοιμάζετο,

περῶν τὴν κώπην εἰς τὸν λειῶν τῆς σκαλμόν.
 Ὡς δὲ τὸ τοῦ ἡλίου φῶς ὠχρίασε
 καὶ νύξ ἐπῆλθε, πᾶς ἀνὴρ κωπηλατῶν
 πρὸς τὴν ναῦν ὄρμα, καὶ πᾶς ὄπλων ἀρχηγός.
 Ἐκ μακρῶν πλοίων τάξις τάξιν ἔκραζε·
 πλέουν δ' ὡς ἦσαν τεταγμένοι ἕκαστοι,
 κ' οἱ κυβερνῆται διὰ πάσης τῆς νυκτὸς
 πλέοντα εἶχον τὸν λαὸν τὸν ναυτικόν.
 Ἡ νύξ ἐχώρει, ὁ δ' ἑλληνικὸς στρατὸς
 οὐδαμοῦ ἔκπλουν ἐπεζήτει κρύφιον.
 Ὅτε δ' εἰς δίφρον ἀνατέλλουσα λευκὸν
 ἐπὶ τὴν γῆν ἡμέρα ἔλαμψ εὐφεγγῆς
 ἤχησεν ἄσμα τῶν Ἑλλήνων εὐφημοῦν,
 κ' ἐκ τῆς πετρώδους νήσου ἀντηλάλαξεν
 ὄρθριον ὕμνον ἢ ἠχώ. Οἱ βάρβαροι
 ἀπατηθέντες, ἦσαν ἔμφοβοι. Παιᾶν
 φυγῆς δὲν ἦτον ὁ σεμνός, ὃν ἔψαλλον
 οἱ Ἕλληνες, ἀλλ' ἦτον ἐμβατήριος.
 Κλαγγὴ σαλπείγων τὰς ψυχὰς ἐφλόγιζε·
 κ' εὐθύς αἱ βραγχναὶ κῶπαι κατὰ κέλευσμα
 ὁμοῦ τὸ κύμα τὸ ἀφρίζον ἔσχισαν,
 καὶ ἅμα πάντες ἦλθον εἰς τὸ προφανές.
 Τὸ δεξιὸν μὲν πρῶτον κέρας εὐτακτον
 κοσμίως προηγείτο, ὁ δὲ στόλος πᾶς
 εἶπετο· πανταχόθεν δὲ ἠκούομεν
 πολλὴν βοήν· «Ἑλλήνων παῖδες, ἄγετε,
 ἐλευθεροῦτε τὴν πατρίδα, σώζετε,
 παιδάς, γυναῖκας, ἱεροὺς Θεῶν ναοὺς,
 προγόνων τάφους. Ἵπὲρ πάντων ὁ ἀγών.»
 Καὶ παρ' ἡμῶν δὲ βόμβος περσικῆς φωνῆς

ἀπήντα. Ἦτον ἔργων ἐπιστᾶσ' ἀκμή.
 Εὐθύς προσβάλλει πλοίου χαλκοῦν ἔμβολον
 Τὸ πλοῖον· πρῶτον δ' ἤρχισεν Ἑλληνικόν,
 καὶ θραύει πλοίου Φοινικίου τ' ἄφλαστα.
 Κατ' ἄλλων δ' ἄλλα πλοῖα διευθύνονται.
 Καὶ πρῶτον μὲν τὸ ρεῦμα τοῦ στρατοῦ ἡμῶν
 ἀντεῖχεν· ὡς δ' ἠθροίσθη πλῆθος τῶν νηῶν
 εἰς τὸ στενόν, καὶ οὕτως ἀλληλοβοήθεια
 ὑπῆρχ', ἐκτύπων ἔμβολα χαλκόστομα
 αὐτῶν αὐτάς, τὸν στόλον καταθραύοντα.
 Ἑλληνικὰ δὲ πλοῖα κύκλω ἔπληττον
 ἐπισταμένως, καὶ κατεβυθίζοντο
 τὰ σκάφη, κ' ἦτον ἀφανῆς ἡ θάλασσα
 ὑπὸ τὸ πλῆθος ναυαγίων καὶ νεκρῶν.
 Ἄκτας καὶ βράχους πτώματα ἐκάλυπτον,
 κ' ἐκωπηλάτου φεύγοντ' ἄνευ τάξεως
 τὰ πλοῖα πάντα τοῦ βαρβαρικοῦ στρατοῦ.
 Οἱ δὲ ὡς θύννους, ὡς ἰχθύων ἄγρευμα,
 διὰ θραυμάτων τῶν κωπῶν καὶ τῶν σκευῶν
 ἐκτύπων κατὰ ῥάχιν τοὺς φυγάδας, κ' ἦν
 οἰμωγὴ, γόος κατὰ πᾶν τὸ πέλαγος,
 ἕως ἡ μαύρη νύξ τοὺς ἐπεκάλυψε.
 Πλὴν τῶν κακῶν τὸ πλῆθος, ἂν ἠγόρευον
 ἡμέρας δέκα, δὲν θὰ σοὶ τὸ ἔλεγον.
 Ἦξευρε μόνον, ἐν ἡμέρᾳ πῶποτε
 μιᾷ τοσοῦτοι ἄνδρες δὲν ἀπέθανον.

ΑΤΟΣΣΑ

Φεῦ! Φεῦ! Ἦπλώθη ποῖον πέλαγος κακῶν
 ἐπὶ τοὺς Πέρσας καὶ τὸν βάρβαρον λαόν!

ΑΓΓΕΛΟΣ

Μάθε πῶς οὔτε ἤκουσας τὸ ἤμισυ.
Ἐπ' αὐτοὺς τόση ἦλθε πάθους συμφορὰ,
ὥστε τὰ ὄσα εἶπον ὑπερβαίνει δῖς.

ΑΤΟΣΣΑ

Τίς ταύτης τύχη ἐχθροτέρα δέδοται;
Εἰπέμοι, ποίαν ἄλλην λέγεις συμφορὰν
εἰς τὸν στρατὸν ἐλθοῦσαν ταύτης μείζονα;

ΑΓΓΕΛΟΣ

Ὅσοι ἐν Πέρσαις ἦσαν ἀκμαιότεροι,
οἱ ἄριστοὶ τῶν τῆν ψυχὴν κ' εὐγένειαν,
οἱ πρῶτοι πίστιν ἔχοντες τῷ Βασιλεῖ,
θάνατον εὖρον δυσκλεέστατον κ' οἰκτρὸν.

ΑΤΟΣΣΑ

Φεῦ ἡ ἀθλία! Φίλοι, ποία συμφορὰ!
Καὶ τίνα λέγεις θάνατον ἀπέθανον;

ΑΓΓΕΛΟΣ

Ἐμπρὸς τῆς Σαλαμῖνος νῆσός τις ἐστὶ
μικρὰ, εἰς πλοῖα δύσορμος, εἰς ἧς ὁ Πᾶν
τὴν ὄχθην ἐμβατεύει ὁ φιλόχορος.
Ἐκεῖ αὐτοὺς ὁ Ἄναξ ἐξαπέστειλε,
τοὺς ἐκ τῶν πλοίων σωζομένους Ἕλληνας
ἐπὶ τῆς νήσου ν' ἀποκτείνωσι, πρὸς δὲ
νὰ σώζωσι τοὺς φίλους ἐκ τοῦ βεύματος,
κακῶς τὸ μέλλον προἰδών. Ὅτε Θεὸς

ἔδωκε νίκην ναυτικὴν τοῖς Ἑλλησιν,
 ἀμέσως οὗτοι, εἰς χαλκᾶ καλύψαντες
 ὄπλα τὸ σῶμα, τῶν νηῶν ἐξώρμησαν,
 κ' ἐκύκλωσαν τὴν νῆσον, ἔν' ἀμήχανος
 εἶν' ἡ φυγή. Τὰς χεῖρας ὤπλιζον πολλοὶ
 διὰ πετρῶν, καὶ βέλη πίπτοντα συχνὰ
 ἐκ χορδῆς τόξων, ἔφερον τὸν θάνατον.
 Ὀρμήσαντες δὲ τέλος ὁμοθυμαδόν,
 κρεοκοποῦσι, σφάζουσι τοὺς δυστυχεῖς,
 ἕως οὗ πάντες τὴν ζωὴν κατέλιπον.
 Ἐστένα'ξε δ' ὁ Ξέρξης βλέπων τὸ κακόν,
 διότι ἔδραν εἶγεν ὑπὲρ τὸν στρατόν,
 ὑψηλὸν ὄχθον εἰς τὸ πέλαγος ἐγγύς.
 Τοὺς πέπλους σχίσας καὶ ὀλοφυρόμενος,
 κ' εἰς τὸν πεζὸν στρατόν του στέλλων προσταγὰς,
 ἀτάκτως φεύγει. Ταύτην, πλὴν τῆς πρώτης των,
 δευτέραν ἔχεις συμφορὰν ν' ἀποθρηνηῖς.

ΑΤΟΣΣΑ

Στυγερὲ δαῖμον, πῶς ἐφρεναπάτησας
 τοὺς Πέρσας! Τὸν υἱόν μου ἐτιμώρησαν
 πικρῶς, φεῦ! αἱ Ἀθηναί. Δὲν ἐξήρκεσαν
 ὄσους βαρβάρους ἔφαγεν ὁ Μαραθῶν.
 Νὰ ἐκδικήσῃ τούτους θέλων, ἔφερε
 τοσαῦτα ὁ υἱός μου δυστυχήματα.
 Εἰπέ δὲ, ὄσαι νῆες διεσώθησαν
 ποῦ τὰς ἀφήκας; Τὸ ἠξεύρεις ἀκριβῶς;

ΑΓΓΕΛΟΣ

Οἱ τῶν σωθέντων πλοίων ἀρχηγοὶ φυγὴν

αἰροῦντ' ἐν ἀταξίᾳ πρὸς τὸν ἄνεμον.
 Ὁ στρατὸς δ' ὄλος εἰς τὴν γῆν τῶν Βοιωτῶν
 ἐφθάρη. Ἄλλοι παρὰ διαυγῆ πηγῆν
 ἀπέθνησκον ἐκ δίψης, ἄλλοι δ' ἄπνοες
 εἰς τῶν Φωκέων ἐπεράσαμεν τὴν γῆν,
 κ' εἰς τὴν Δωρίδα, ὡς καὶ ὄπου χύνεται
 εἰς τὸν Μαλίαν ὁ λιπαίνων Σπερχειός.
 Τῶν Ἀχαιῶν ἐντεῦθεν μᾶς ἐδέχθ' ἡ γῆ
 λιμόττοντας, κ' αἱ πόλεις αἱ Θεσσαλικαί·
 κ' ἐκεῖ ἐκ δίψης κ' ἐκ τῆς πείνης ἔπεσαν
 πολλοὶ, διότι εἶχομεν ἀμφότερα.
 Διὰ τῆς χώρας τῶν Μαγνήτων, κ' ἔπειτα
 τῶν Μακεδόνων, εἰς τὸν πόρον ἦλθομεν
 τοῦ Ἀξιοῦ, τῆς Βόλβης εἰς τὰ τέλματα,
 εἰς Ἡδωνίδα, κ' εἰς τὸ Πάγγαιον βουνόν.
 Τὴν νύκτα ταύτην ὁ Θεὸς παράκαιρον
 χειμῶνα στέλλει, καὶ ὁ ροῦς ἐπάγωσεν
 ὁ τοῦ Στρυμόνος. Ὅστις δ' εἰς τὴν ὑπαρξίν
 Θεῶν τὸ πρὶν ἠπίσται, τότε προσκυνῶν,
 τὴν γῆν ἐπεκαλεῖτο καὶ τὸν οὐρανόν.
 Τῶν προσευχῶν του δ' ὁ στρατὸς παυσάμενος,
 τὸν κρυσταλλώδη δρόμον διεπέρασε.
 Καὶ ὅστις μὲν διῆλθε πρὶν τοξεύσωσιν
 αἱ τοῦ Θεοῦ ἀκτίνες, οὗτος σώζεται.
 Ὡς δ' ὁ ἡλίου κύκλος, φλέγων καὶ λαμπρὸς
 ἐμεσουράνει καὶ τὴν γῆν ἐθέρμαιεν,
 ἔπιπτον ἐπ' ἀλλήλων, κ' εὐτυχέστερος
 ἦν ὁ τὸ πνεῦμα τάχιστα παραδιδούς.
 Ὅσοι δὲ ἄλλοι σωτηρίας ἔτυχον,
 περάσαντες τὴν Θράκην μόλις, δυσχερῶς

διέφυγον καὶ ἤλθον ὀλιγάριθμοι
 εἰς τὰς ἐστίας· ὥστε στένει τῶν Περσῶν
 ἡ πόλις, καὶ τοὺς φίλους νέους της ποθεῖ.
 Τ' ἀληθῆ εἶπον, πλὴν πολλὰ παρέλειψα
 ἃ ὁ Θεὸς τοῖς Πέρσαις ἔπεμψε κακά.

ΧΟΡΟΣ (*Ἡγεμῶν*)

Πόσον βαρὺς, ὦ δαῖμον δυσκατάβλητε,
 πατεῖ ὁ ποῦς σου εἰς τὸ γένος τῶν Περσῶν!

ΑΤΟΣΣΑ

Φεῦ ἡ ἀθλία! Ὁ στρατὸς ἀπώλετο.
 ὦ νυκτὸς ὄψις, προφανῆ ἐνύπνια,
 τὰ κακά πόσον μ' ἐδήλώσατε σαφῶς!
 Κακῶς δὲ τ' ὄνειρόν μου σεῖς ἐκρίνατε.
 Ἄλλ' ἐπειδὴ τοιοῦτος ἦν ὁ λόγος σας,
 θέλω μὲν πρῶτον ταῖς Θεαῖς νὰ εὐχηθῶ,
 κ' ἔπειτα, δῶρον εἰς τὴν Γῆν καὶ τοὺς νεκροὺς,
 πλακοῦντα θεὸς νὰ λάβω ἐκ τοῦ οἴκου μου.
 Κ' ἡξεύρω μὲν πῶς ταῦτα ἐτελέσθησαν,
 πλὴν τ' ἄλλα θὰ ζητήσω εὐτυχέστερα.
 Ὑμεῖς δὲ πάλιν διὰ τὰ γενόμενα
 εἰς πιστοὺς φίλους πιστὰς δότε συμβουλὰς.
 Ἄν ὁ υἱός μου ἐδῶ ἔλθῃ πρὸ ἐμοῦ
 παρηγορεῖτε κ' εἰς τὸν οἶκον φέρετε
 αὐτόν, μή τι προσθήσῃ εἰς κακά κακόν.

ΗΓΕΜΩΝ

ὦ Ζεῦ Βασιλεῦ, διατὶ τῶν Περσῶν
 τὸν πολὺν εἰς καυχῆσεις κ' εἰς ἀνδρας πολὺν

καταστρέφεις στρατόν ;
 Τὰ Ἐγβάτανα, ἔτι τῶν Σούσων τὴν γῆν
 εἰς ζοφῶδες κατέκρυψας πένθος.
 Σχίζου χεῖρες μητέρων οἰκτρῶν ἀπαλαί
 τὰς καλύπτρας αὐτῶν, καὶ τὸ δάκρυ θερμὸν
 καταβρέει καὶ βρέχει τοὺς κόλπους αὐτῶν,
 κ' εἰς ἄλγος δεινὸν παραιτοῦνται.
 Αἱ Περσίδες δ' ἐκπέμπουσαι γόους ἀβροῦς,
 τοὺς φιλτάτους συζύγους ποθοῦν νὰ ἰδοῦν·
 τ' ἀπαλᾶ των δὲ στρώματ' ἀφείσαι,
 τῆς γλυκείας των ἤβης τὴν τέρψιν,
 ἀχορέστως θρηνοῦσαι πενθοῦσι.
 Τῶν θανόντων τὴν τύχην ὁμοίως θρηνώ,
 καὶ πενθῶ δι' αὐτοὺς ἐπαξίως.

ΧΟΡΟΣ

Στενάζει τώρα ἔρημος Στροφ. α' Δ.
 ἡ τῆς συμπάσης Ἀσίας γῆ.
 ὁ Ἐέρξης ἔφερε, παπαί!
 ὁ Ἐέρξης ὤλεσε, βαβαί!
 τὸ πᾶν κακῶς πράξας πρὸς συμφορὰν,
 βαρυπόρους τόσας ναῦς.
 Διατὶ ὁ Δαρειᾶν
 ἦν τοῖς πολίταις ἀβλαβῆς
 τόξαρχος, τοῖς Σουσίδαις
 δ' ἦν πολέμαρχος φίλος;
 Πεζοὺς δὲ καὶ θαλασσινοὺς Ἄντίστρ. α'.
 νῦν δίπτερα, μαυρόφθαλμα
 τὰ πλοῖα ἔφεραν, παπαί!
 τὰ πλοῖα ὤλεσαν. βαβαί!

πληγέντα ὑπ' ἐμβόλων φοβερῶν
 κ' Ἰαονικῶν χειρῶν·
 μόλις δ' ὡς ἀκούομεν,
 ἔφυγεν ὁ Βασιλεὺς
 πεζὸς εἰς ἀνοδίας
 τὰς εὐρείας τῆς Θράκης.

Μοίρας πρωτόλει' αὐτοὶ φεῦ!
 εἰς ἀκτὰς τὰς Κυχρείας, ὀἶ!
 ἔπεσαν θυμ' ἀνάγκης, Αἶ! ὀἶ!
 Στέναζ' ἐν πόνῳ τῆς καρδίας·
 οὐρανόμεχες ἄλγος βόα βαρὺ. Ὅἃ!
 τάλαιναν σύρε φωνήν,
 κακόηχον θρηνηφδίαν.

Στρ. i .

Κυματοδάρτους τοὺς σχίζουσιν, φεῦ! Ἐντιστρ. β'.
 τῆς ἀμιάντου θαλάσσης, οὐαί!
 οἱ κωφάλαλοι παῖδες. Αἶ! αἶ!
 Κλαίει δ' οἶκος ἀνδρὸς στερηθεὶς,
 καὶ γονεῖς χωρὶς παίδων. Ἡ θλίψις φρικτὴ. Αἶ! αἶ!
 Γέροντες δ' ὀδυρμοῖς πᾶν
 ἀκούουν τὸ μέγα ἄλγος.
 Οἱ δ' ἐν Ἀσίᾳ τὸν πέρσῃν
 πλέον δὲν σέβονται νόμον,
 πλέον δὲν φέρουσι φόρον
 ἐξ ἀνάγκης δεσπότη·
 οὐδ' εἰς γῆν δὲν προσπίπτουσι
 πρὸ τῆς ἀρχῆς.

Ἡ βασιλῆιος δύναμις ἀπωλέσθη.

Οὐδ' ἡ γλῶσσα τῶν ἀνθρώπων
 μένει δεσμία. Λυθεὶς,
 λαλεῖ ὁ λαὸς ἐλευθέρως,

Ἐντιστρ. γ'.

ὡς τοῦ ζυγοῦ ἀπηλλάγη.
 Αἰμοπότης ἡ γῆ
 ἢ περίβρεκτος Αἴαντος νῆσος
 ἔχει νῦν πάντα τὰ Περσῶν.

ΑΤΟΣΣΑ

(Ἐπαγερχομένη μετ' ὀπαδῶν).

Φίλοι, τὴν πεῖραν ὅστις ἔχει τῶν κακῶν,
 ἠξεύρει, ὅταν καταιγὶς ἐπέρχηται
 κακῶν, πῶς τότε πάντα φόβον φέρουσιν·
 ὅταν δ' ἡ τύχη εὐροῇ, πιστεύομεν
 πῶς πάντοτε οὐρίως θεν' ἀκολουθῆ.
 Ἐκ φόβου οὕτω κατατρύχομαι κ' ἐγὼ,
 τὰ πάντα βλέπω ἐναντία τῶν Θεῶν,
 κ' ἤχος βοᾷ τις εἰς ἐμὲ ἀπαίσιος.
 Μ' ἐκφοβεῖ οὕτω τῶν κακῶν ἢ ἔκπληξις·
 δι' ὃ καὶ ταύτην τὴν ὁδὸν ἄνευ πομπῆς
 καὶ ἄνευ ὀχημάτων διατρέξασα,
 ἐκ τῆς οἰκίας ἐπανῆλθον, τοῦ υἱοῦ
 πρὸς τὸν πατέρα τὰς χοὰς κομίζουσα,
 τὰς πραυνοῦσας ἐν τῷ Ἄδῃ τοὺς νεκρούς.
 Λευκὸν καὶ γλυκὺ γάλα τῆς δαμάλιος,
 καὶ γλυκὺ μέλι, στάγμα τῆς ἀνθεμουργοῦ,
 ὕδαρὸν χρᾶμα τῆς παρθενικῆς πηγῆς,
 καὶ ἐκ μητρὸς ἀγρίας, ἀπὸ παλαιᾶς
 ἀμπέλου ἠδὺ, τέρπον, ἄδολον ποτὸν,
 καὶ τῆς ἐχούσης φύλλ' ἀειθαλλῆ, ξανθῆς
 ἐλαίας ὃ εὐώδης πάρεστι καρπός,
 καὶ πλεκτὰ ἄνθη, τέκνα τῆς παμφόρου γῆς.
 Ἐπευφημεῖτε, φίλ', εἰς ταύτας τὰς χοὰς

τῶν νεκρῶν ὕμνους, καὶ καλεῖτε τὸν Θεὸν
 Δαρεῖον. Εἰς τοὺς κάτω δὲ Θεοὺς ἐγὼ
 τιμὰς θὰ πέμψω ἄς θενὰ ῥοφήσ' ἡ γῆ.

ΗΓΕΜΩΝ

Βασιλῆς, ὦ ἐγκαύχημα σὺ νῶν Περσῶν,
 εἰς τοὺς κάτω θαλάμους σὺ πέμπε χοάς.
 Θὰ ζητῶμεν δ' ἐν τούτοις δι' ὕμνων ἡμεῖς
 τῶν νεκρῶν οἱ πομποὶ
 εὐμενεῖς ἐπὶ γῆς νὰ μᾶς εἶναι (*).
 Ἄλλὰ χθόνιοι δαίμονες, σεῖς οἱ ἄγνοὶ,
 Βασιλεῦ τῶν νεκρῶν, καὶ σὺ Γῆ καὶ Ἑρμῆ,
 τὴν ψυχὴν του ἀφήτε ν' ἀνέλθ' εἰς τὸ φῶς.
 Θεραπεί' ἂν ὑπάρχ' εἰς τὸ πάθος ἡμῶν
 νὰ εἰπῆ μόνος δύνατ' ἐκεῖνος.

ΧΟΡΟΣ

ὦ μακαρίτα Βασιλεῦ, Στροφ. α'. Ε.
 ὦ ἰσόθεε, κλίνεις τὸ οὖς,
 τὰ βάρβαρα, ὅμως σαφῆ
 ὅτε βαύσματα ψάλλω
 παμποίκιλα, κλαυθμηρά;
 Θρῆνον γοερὸν θεν' ἀναβοήσω.
 Κάτω ἄρα μ' ἀκούεις;
 Ἄλλ' ὦ γῆ καὶ οἱ λοιποὶ
 χθόνιοι ἡγεμόνες, ἀφήτε, ἀφήτε
 τὸν μεγαλαυχοῦντα Θεὸν
 εἰς τὸ φῶς ν' ἀναβῆ,

(*) Ἡ Ἄτοσσα στέφει τὸν τάφον καὶ σπένδει λαμβάνουσα τὰς προχοῖδας παρὰ
 τῶν θεραπαινίδων.

τὸν ἐκ Περσίας, τὸν Σουσιγενῆ,
οἶον ἢ Περσίς γῆ ποτ' ἄλλον
δὲν ἐκάλυψεν ἄνδρα.

Φίλος ἀνὴρ, φίλτατος τάφος,
ὁ ψυχὴν ἐγκρύπτων φιλτάτην!
'Αἰδωνεῦ, 'Αἰδωνεῦ! ἄφες,
πέμψον τον ἐπάνω, 'Αἰδωνεῦ,
τὸν Βασιλέα ἡμῶν Δαρειᾶνα, ὦᾶ!
Οὗτος ποτὲ ἄνδρας δὲν ἀπώλεσεν
ἐν φθοραῖς πολέμων. Θεοβούλου
εἶχε τὴν κλησιν ἐν Πέρσαις,
καὶ θεόβουλος ἦν

Στροφ. 6'.

'Αντ. 6'.

ὁ ἄρξας εὐβούλως τοῦ στρατοῦ. 'Ωᾶ!

Βαλὴν ὦ ἀρχαῖε, φθάσον, Βαλὴν,
εἰς τὴν κορυφὴν τοῦ τάφου φανοῦ·
ἔγειρον κροκοβαφές τὸ σάνδαλόν σου,
βασιλείου τιάρας τὸν θύσσανον δεῖξον.

Στροφ. γ'.

'Ἐξω, ἄκακε πάτερ Δαρειᾶν, ἐλθέ. 'Ωᾶ!
'Ἴν' ἀκούσης νέα πάθη δεινὰ,
δέσποτα δεσποτῶν σὺ, ἀνάβα.

'Αντιστρ. γ'.

Τῆς Στυγὸς σκότος ἡμᾶς περιβάλλει (*)
Πᾶσα ἡ νεολαία πανδημεὶ ὠλέσθη.

'Ἐξω ἄκακε πάτερ Δαρειᾶν, ἐλθέ. 'Ωᾶ!

Πολύκλαυστε σὺ τοῖς σοῖς φίλοις, θανῶν, διατὶ,
διατὶ ὦ δυνάστα, ὦ δυνάστα,
ἐπῆλθον εἰς τὴν πᾶσάν σου γῆν
τὰ δίδυμα ταῦτα πάθη;
Τὰ τρίςκαλμα πλοῖα εἶν' ἄπλορα νῦν,
πνιγέντα, φθαρέντα!

'Ἐπωδός

(*) Καπνὸς περὶ τὸν τάφον. Βρονταί.

ΔΑΡΕΙΟΣ

(Ἐπιφαινέται παρὰ τὸν τάφον) (*).

Ὁμήλικές μου, οἱ πιστῶν πιστότατοι,
 γηραιοὶ Πέρσαι, τί ἢ πόλις κόπτεται,
 θρηνεῖ, στενάζει καὶ κροτεῖ τὸ ἔδαφος;
 Παρὰ τὸν τάφον βλέπων τὴν συμβίαν μου,
 ἐκπλήττομαι, κ' ἐδέχθην τὰς χοὰς αὐτῆς.
 Καὶ σεῖς, θρηνοῦντες εἰς τὸν τάφον μου ἐγγύς
 δι' οἰκτρῶν γόνων, οἷς ὑπήκουν αἱ ψυχαί,
 μ' ἐπικαλεῖσθε. Δύσκολος ἡ ἔξοδος.
 Προθυμωτέρως οἱ ὑπὸ τὴν γῆν Θεοὶ
 λαμβάνουσιν ἢ ὅτι ἀπολύουσιν.
 Ἄλλ' ἦλθ', αὐτοὺς βιάσας· σὺ δὲ τάχυνον,
 μή μοι μεμφθῶσι πῶς τὸν χρόνον σπαταλῶ.
 Τί δὲ τὸ νέον βαρὺ τραῦμα τῶν Περσῶν;

ΧΟΡΟΣ

Σ'εὐλαβοῦμαι νὰ σέ βλέπω, σ'εὐλαβοῦμαι νὰ λαλήσω. Ζ.
 Σέβας μὲ συνέχει ἀρχαῖον.

ΔΑΡΕΙΟΣ

Ἄλλ' ἀφ' οὗ κάτωθεν ἦλθον εἰς τοὺς λόγους σου πεισθεῖς,
 μὴ τὸν λόγον παρατείνων, ἀλλὰ λέγων σύντομα,
 διηγήθητι τὰ πάντα, τὴν εὐλάβειαν ἀφείς.

ΧΟΡΟΣ

Τρέμω μὲν νὰ πράξ' ὡς θέλεις, τρέμω δὲ καὶ νὰ εἰπῶ σοι
 ὅσα κακῶς λέγονται φίλοις.

(*) Ὁ Χορὸς γονυπετεῖ.

ΔΑΡΕΙΟΣ

Ἄφ' οὗ φόβος τῶν φρενῶν σου παλαιὸς ἀνθίσταται,
 σὺ, γυνὴ εὐγενεστάτη, γηραιά μου σύνευνε,
 παῦσον τοὺς κλαυθμοὺς καὶ γόους καὶ εἰπέ μοί τι σαφές.
 Ἔρχονται εἰς τοὺς ἀνθρώπους συμφοραὶ ἀνθρώπιναι,
 καὶ πολλὰ ἐκ τῆς θαλάσσης κα' ἐκ τῆς γῆς κακὰ πολλὰ
 τοὺς προσβάλλουν, ἢ ζωὴ των ὅταν παρατείνηται.

ΑΤΟΣΣΑ

ὦ τὴν εὐτυχίαν πάντων τῶν θνητῶν ὑπέρτερε,
 ὅσον ἔβλεπες τὴν λάμψιν τοῦ ἡλίου, ὡς Θεὸς
 ζηλωτὸς ἐν Πέρσαις, ἕξης βίον πανευδαίμονα.
 Σὲ ζηλεύω καὶ θανόντα, πρὶν τὸ βάθος τῶν δεινῶν
 ἰδῆς. Πάντα, ὦ Δαρεῖε, θεν' ἀκούσης ἐν βραχεῖ.
 Ἄνετράπη ἡ Περσία πρόρριζος, οὕτως εἰπεῖν.

ΔΑΡΕΙΟΣ

Τίνι τρόπῳ; Στάσις ἦλθεν, ἢ λοιμὸς ἐνέσκηψεν;

ΑΤΟΣΣΑ

Οὐδαμῶς. Πρὸς τὰς Ἀθήνας κατεστράφη ὁ στρατός.

ΔΑΡΕΙΟΣ

Τῶν υἱῶν μου τίς ἐκεῖσε ἦν ὁ στρατηγός, εἰπέ.

ΑΤΟΣΣΑ

Ὁ ἀνδρεῖος Εἰρξῆς, πᾶσαν ἐρημῶν τὴν ἤπειρον.

ΔΑΡΕΙΟΣ

Κ' ἔκαμε πεζὸς ἢ ναύτης τὴν μωρὰν ἀπόπειραν;

ΑΤΟΣΣΑ

Καὶ τὰ δύο. Διπλᾶ ἦσαν μέτωπα διπλοῦ στρατοῦ.

ΔΑΡΕΙΟΣ

Πεζὸς τόσος νὰ περάσῃ πῶς κατώρθωσε στρατός;

ΑΤΟΣΣΑ

Τὸν πορθμὸν τῆς Ἑλλῆς, τοῦτον ἔζευξε μηχανευθεῖς.

ΔΑΡΕΙΟΣ

Τοῦτο ἔπραξε, τὸν μέγαν κατακλείσας Βόσπορον;

ΑΤΟΣΣΑ

Οὕτως ἔχει, καὶ εἰς τοῦτο δαίμων τὸν συνέδραμεν.

ΔΑΡΕΙΟΣ

Οἴμοι! μέγας δαίμων, ὅστις ἔβλαψε τὰς φρένας του.

ΑΤΟΣΣΑ

Ὡστε καὶ τὸ τέλος ἦλθε τὸ κακὸν ὧν ἔπραξε.

ΔΑΡΕΙΟΣ

Καὶ εἰς τούτους τί συνέβη, ὥστε νὰ στενάζητε;

ΑΤΟΣΣΑ

Κακωθεῖς στρατός ὁ ναύτης, τὸν πεζὸν κατέστρεψε.

ΔΑΡΕΙΟΣ

Ἐξωλόθρευσε τὸ δόρυ τὸν λαὸν ὀλόκληρον;

ΑΤΟΣΣΑ

Πικρῶς στένουσι τὰ Σοῦσα, καὶ ἀνδρῶν εἰσὶ κενά.

ΔΑΡΕΙΟΣ

Οἴμοι τῶν ἐνδόξων τούτων ἐπικούρων τοῦ στρατοῦ!

ΑΤΟΣΣΑ

Ἡρημώθησαν τὰ Βάκτρα· οὐδὲ γέρων ἔμεινε.

ΔΑΡΕΙΟΣ

Δυστυχής! Ὅποιαν ἤβην σύμμαχον ἀπώλεσε!

ΑΤΟΣΣΑ

Λέγουν ἔμεινεν ὁ Ξέρξης ἔρημος μετ' οὐ πολλῶν.

ΔΑΡΕΙΟΣ

Ποῦ καὶ πῶς αὐτοῦ τὸ τέλος; Ἦτον σωτηρία τις;

ΑΤΟΣΣΑ

Εἰς τὴν γέφυραν ἀπῆλθε δύο γαίας ζεύγουσαν.

ΔΑΡΕΙΟΣ

Κ' εἰς τὴν ἡπειρον ἐσώθη ταύτην; Εἶναι ἀληθές;

ΑΤΟΣΣΑ

Ναί, σαφῶς λέγεται τοῦτο, καὶ οὐδεὶς διαφωνεῖ.

ΔΑΡΕΙΟΣ

Φεῦ! Ταχύτατα ἐπῆλθε τῶν χρησμῶν ἡ πλήρωσις.
 Διὰ ταύτης τὸν υἱὸν μου ἐκεραύνωσεν ὁ Ζεὺς.
 Ἦλπιζον νὰ τὴν τελέσουν μετὰ χρόνον οἱ Θεοί.
 Ὅταν πλήν τις αὐτὸς σπεύδῃ, κ' οἱ Θεοὶ συμβοηθοῦν.
 Τὴν πηγὴν τῶν κακῶν τώρα εὔρετε, ὦ φίλοι μου,
 ἦν τὸ νέον τοῦ υἱοῦ μου θράσος δὲν ἐνόησεν,
 ὥστε δουλικῶς τὸν μέγαν, ἱερὸν Ἑλλήσποντον
 ἤλπισε ν' ἀλυσσοδέσῃ, τοῦ Θεοῦ τὸν Βόσπορον,
 μετεβρύθμισε τὸν πόρον, καὶ σφυρήλατα δεσμὰ
 περιάψας, πολὺν δρόμον σχίζ' εἰς στράτευμα πολὺ.
 Θνητὸς, ἤλπισεν ἀβούλως νὰ νικήσῃ τοὺς Θεοὺς
 πάντας, καὶ τὸν Ποσειδῶνα. Εἶχε νόσος τῶν φρενῶν
 τὸν υἱὸν μου· καὶ φοβοῦμαι μήπως γίνῃ ἀρπαγὴ
 τοῦ τυχόντος ἡ μεγάλη συβροὴ τοῦ πλούτου μου.

ΑΤΟΣΣΑ

Ταῦτα ὁ ἀνδρεῖος Ξέρξης ἐν κακαῖς ἀναστροφαῖς
 ἐδιδάχθη. Πλοῦτον μέγαν δι' αἰχμῆς, τῷ ἔλεγον
 πῶς ἀπέκτησας, κ' ἐκεῖνος, ἔνδον ἔχων τὴν αἰχμὴν
 κάθηται, μὴ ἐπαυξήσας τὸν πατρῶον θησαυρόν.
 Τοὺς ὄνειδισμοὺς ἀκούων συχνὰ τούτους τῶν κακῶν,
 μετὰ τοῦ στρατοῦ τὸν δρόμον τῆς Ἑλλάδος ἔλαβε.

ΔΑΡΕΙΟΣ

Καὶ λοιπὸν ἔργον ἔπραξεν αἰμίμηστον
 καὶ μέγιστον, ὁποῖον δὲν ἐκένωσε
 ποτὲ τῶν Σούσων πρὶν τὸ φρούριον πεσόν,
 ἐξ οὗ ὁ Ζεὺς ὁ ἀναξ ἔδωκε τιμὴν

εἰς ἓνα, πάσης ν' ἄρχῃ τῆς εὐθρέμμονος
 Ἀσίας, ἔχων σκῆπτρον εὐθυντήριον.
 Ὁ Μῆδος ἦν ὁ πρῶτος ἀρχηγὸς στρατοῦ·
 ἄλλος δ', ἐκείνου παῖς, ἐξηκολούθησε·
 τρίτος δ' ὁ Κύρος, ἀνὴρ οὗτος εὐτυχῆς,
 ἄρξας, εἰρήνην εἰς τοὺς φίλους ἔδωκε,
 καὶ τοὺς Λυδοὺς καὶ Φρύγας προσκτησάμενος,
 τὴν Ἰωνίαν διὰ βίας ἔλαβε.
 Φρόνιμος ἦτον καὶ οὐχὶ Θεῶν ἐχθρός.
 Τέταρτος, μετὰ Κύρον, ἦλθεν ἕτερος,
 πέμπτος δ' ὁ Μέρδης, αἰσχος τῆς πατρίδος του
 καὶ τῶν ἀρχαίων θρόνων. Τοῦτον ἔκτεινε
 σὺν δόλῳ ὁ Ἀρταφέρνης, τῶν οἰκείων εἰς,
 μετ' ἄλλων φίλων, οἵτινες συνήργησαν.
 Αἱ φρένες του ὠδήγουν τὴν καρδίαν του.
 Κ' ἐγὼ τὸν κληρὸν ἔλαβον ὃν ἤθελον.
 Μετὰ πολλῶν πολλακίς ἐξεστράτευσά,
 ἀλλὰ τοσοῦτο δὲν ἐπέφερα κακόν.
 Ἄλλ' ὁ υἱός μου, νέος ὢν, νέα φρονεῖ,
 τῶν ἐντολῶν μου ἐπιλανθανόμενος.
 Ἦξεύρετέ το, ὦ ἐμοὶ ὀμήλικες,
 ἐξ ὅλων ὅσοι ποτ' ἐνταῦθα ἤρξαμεν,
 οὐδεὶς τοσαύτας συμφορὰς ἐπέφερε.

ΗΓΕΜΩΝ

Καὶ τί, Δαρεῖε Ἄναξ, τὸ συμπέρασμα
 τῶν λόγων σου; Πῶς πάλιν θεν' ἀνορθωθῆ
 εἰς εὐπραγίαν τῆς Περσίας ὁ λαός;

ΔΑΡΕΙΟΣ

Ἄν εἰς Ἑλλήνων τόπον δὲν στρατεύωσι,
καὶ ἂν τῶν Μήδων ὑπερέχη ὁ στρατὸς,
διότ' ἡ γῆ μας εἶν' ἐκείνων σύμμαχος.

ΗΓΕΜΩΝ

Πῶς τοῦτο λέγεις; Τίνι τρόπῳ συμμαχεῖ;

ΔΑΡΕΙΟΣ

Λιμῶ φονεύει τοὺς ὑπεραρίθμους μας.

ΗΓΕΜΩΝ

Κατηρτισμένον θενὰ πέμψωμεν στρατόν.

ΔΑΡΕΙΟΣ

Οὐδὲ τὸ μείναν ἐν Ἑλλάδι στράτευμα
θὰ τύχη σωτηρίας οὐδ' ἐπιστροφῆς.

ΗΓΕΜΩΝ

Πῶς λέγεις; Ὅλος τῶν βαρβάρων ὁ στρατὸς
δὲν θὰ περάσῃ ἐξ Εὐρώπης τὸν πορθμόν;

ΔΑΡΕΙΟΣ

Ἐκ τῶν πολλῶν ὀλίγοι, τὰς μαντείας ἂν
πιστεύσωμεν, ἰδόντες τὰ γενόμενα.
Δὲν ἐκπληροῦνται ἄλλαι, ἄλλαι δὲ οὐχί.
Ἄν οὕτως ἔχη, πλῆθος ἔκκριτον στρατοῦ
κινεῖται, εἰς ἐλπίδας πιστευθὲν κενάς·
μένουσι δ' ὅπου ῥέει διὰ Βοιωτῶν

ὁ Ἄσωπός, τῆς γῆς των φίλον λίπασμα.
 Ἐκεῖ τοὺς ἀναμένει κακὸν ὕψιστον,
 ποινή τοῦ θράσους, τῆς ἀθέου των φρενός,
 διὰτ' εἰς τὴν Ἑλλάδα ἀπερχόμενοι,
 Θεῶν ἐσύλουν ἔδη, ἔκαιον ναοὺς,
 καὶ βωμῶν βάσεις, ὅσια ἰδρύματα,
 ἐκ βάθρων φύρδην πρόβριζ' ἀνετρέποντο.
 Κακῶν ἐργάται, ἴσα πάσχουσι κακὰ,
 καὶ ἄλλα θέλουν πάθει· οὐδὲ τῶν δεινῶν
 ἐστείρωσ' ἔτι, ἀλλ' αὐξάνει ἡ πηγῆ,
 καὶ βαθὺ τέλμα θὰ καλύψη αἵματος
 τὴν Πλαταίδα, ὑπὸ λόγχης δωρικῆς·
 σωρὸς πτωμάτων μέχρι τρίτης γενεᾶς
 ἀφώνως θενὰ λέγη εἰς τὰ ὄμματα
 πῶς οἱ θνητοὶ δὲν πρέπει νὰ ἐπαίρωνται,
 διότι ὕβρις ἐξανθοῦσα, στάχυας
 τῆς βλάβης φέρει, θέρος πάγκλαυστον δ' αὐτός.
 Βλέπετε ταύτην τὴν ποινήν, καὶ μέμνησθε
 τῶν Ἀθηνῶν καὶ πάσης τῆς Ἑλλάδος, μὴ
 καταφρονῶν τις τὴν παροῦσαν μοῖραν του
 κ' ἐρασθεὶς ἄλλης, σᾶς βυθίσ' εἰς συμφοράς.
 Τῶν ὑπερκόμπων φρονημάτων κολαστῆς
 ἐστὶν ὁ Ζεὺς, τοῦ τύφου δικαστῆς βαρύς.
 Ἐκεῖνος πάντως ἔπρεπε νὰ σωφρονῇ.
 Διδάσκετέ τον, νουθετοῦντές τον ὑμεῖς,
 τὸ θράσος του νὰ παύσῃ τὸ θεοβλαβές.
 Σὺ δὲ, τοῦ Εἰέρξου φίλη μητὲρ γηραιά,
 ἀπὸ τοῦ οἴκου εὐπρεπές τι ἔνδυμα
 λαβοῦσ', ἀπάντα τὸν υἱόν σου. Ἐπ' αὐτοῦ
 ἐξηλωμένοι αἱ λωρίδες κρέμανται,

διὰ τὴν θλίψιν, τῶν ποικίλων πέπλων του.
 Σὺ πράυνόν τον διὰ λόγων προσηνῶν.
 Ν' ἀκούσ', ἤξεύρω, μόνην σέθεν ἀνεχθῆ.
 Ἐγὼ δ' ὑπάγω εἰς τὸ σκότος ὑπὸ γῆν.
 Σεῖς δὲ, πρεσβύται, χαίρετε, εἰ κ' ἐν κακοῖς.
 Τῆς καθ' ἡμέραν ἡδονῆς εὐφραίνεσθε.
 Οὐδὲν ὁ πλοῦτος εἰς θανόντας ὠφελεῖ (1).

ΗΓΕΜΩΝ

Πῶς ἐλυπήθην τῶν βαρβάρων τὰ δεινὰ
 ἀκούσας, τὰ παρόντα καὶ τὰ μέλλοντα!

ΑΤΟΣΣΑ

ὦ δαῖμον, πόσα ἄλγη μοι ἐπέρχονται!
 Πρὸ πάντων πλὴν μὲ θλίβει αὐτ' ἡ συμφορὰ,
 ν' ἀκούσω ποία ἢ τὸ σῶμα τοῦ υἱοῦ
 καλύπτουσ' ἀτιμία τοῦ ἐνδύματος.
 Ὑπάγω, κ' ἐκ τοῦ οἴκου φέρουσα στολὴν,
 θὰ προσπαθήσω ν' ἀπαντήσω τὸν υἱόν.
 Δὲν θὰ προδώσω ἐν κακοῖς τὰ φίλτατα (2).

ΧΟΡΟΣ

ὦ μοι, πῶς μέγαν καὶ πῶς ἀγαθὸν
 καὶ φιλόνομον βίον διήγομεν,
 ὅτε ἄκακος
 ἦρχε τῆς γῶρας αὐτάρκης, ἀνδρεῖος, ισόθεος
 ὁ γέρων Βασιλεὺς Δαρεῖος!
 Πρῶτον, στρατὸν μὲν εὐδόκιμον

Στρ. α. ' Η.

'Αντιστρ. α'.

(1) Γίνεται ἀφανής ἐν ἀστραπαῖς καὶ βρονταῖς.

(2) Ἀπέρχεται μετὰ τῶν ὀπαδῶν τῆς.

εἶχομεν, καὶ τὰ ἐγχώρια νόμιμα
 οὐριοδρόμουν·
 ἐκ τῶν πολέμων δ' οἱ ἐπιστρέφοντες ἦγον ἀπόνους,
 ἀπαθεῖς, εὐδαίμονας τοὺς οἴκους.
 Πόσας ἔπερσε πόλεις χωρὶς τὸν τοῦ Ἄλυος ῥοῦν νὰ περάσῃ
 κ' ἐκ τῆς ἐστίας νὰ σεισθῆ,
 οἷ' αἰ περὶ τὸ Στρυμόνιον πέλαγος Ἀχελωίδες, ἐν Θράκης
 χώραις παροικοῦσαι.
 Αἰτ' ἐν χέρσῳ καὶ ἔξω τῆς λίμνης, Ἀντιστρ. β'.
 αἰ φέρουσαι πύργων στεφάνους,
 ἦσαν ὑπήκο' εἰς αὐτὸν,
 κ' αἰ εἰς τῆς Ἑλλῆς πλατὺν τὸν πορθμὸν
 κ' ἠ ἐντὸς Προποντίς,
 καὶ τοῦ Πόντου ἀχανὲς τὸ στόμα.
 Καὶ αἰ νῆσοι ἐμπρὸς τῶν ἀκτῶν Στρ. γ'.
 ἐσπαρμέναι καὶ περιβρεχόμεναι,
 Λέσβος καὶ Σάμος ἐλαιόφυτοι, Χίος καὶ Πάρος,
 Νάξος, Μύκονος, ἔτι κ' Ἄνδρος,
 κ' ἠ ταύτης γείτων, ἠ προσεχῆς ἀκτὴ τῆς Τήνου.
 Κ' αἰ παράκτιοι νῆσοι, ἠ Λήμνος
 κ' ἠ γῆ τοῦ Ἰκάρου ἦσαν ὑπ' αὐτὸν.
 Καὶ Ῥόδος καὶ Κνίδος, κ' αἰ Κύπριοι πόλεις ἐκτὸς αὐτῶν
 Πάφος καὶ Σόλος, καὶ ἠ Σαλαμίς
 ἦς ἦν ἠ μητρόπολις πηγῆ δεινῶν.
 Τῶν Ἰαόνων τὸν κληῖρον, εὐπόρους Ἐπωδὸς
 εὐάνορας πόλεις κατέσχε,
 κατ' αὐτῶν τῶν Ἑλλήνων τὸ φρόνημα.
 Εἶχε δ' ἀλκὴν ὀπλιτῶν ἀκαμάτων,
 καὶ παμμίκτους ἐπικούρους παρόντας.
 Νῦν θεότρεπτος τύχη

προδήλως δαμάζει ἡμᾶς ἐν πολέμοις
καὶ δεινὰς καταφέρει
πληγὰς θαλασσίας.

ΞΕΡΞΗΣ (εἰσέρχεται)

Οὐαί!

Θ.

Δυστυχῆς φεῦ ἐγώ! Στυγερᾶς τύχης, ἦν
ἀπροσδόκητον εὖρον! Πῶς τὴν φρένα ὤμῶς
ἐπενέβη ὁ δαίμων, τὸ γένος ἡμῶν
τῶν Περσῶν καταστρέφων! ὦ τάλας ἐγώ!
Τί θὰ γίνω; Μ' ἐλύθ' ἡ ἰσχὺς τῶν μελῶν
ὄτε βλέπω τοὺς γέροντας τούτους ἀστούς.
Εἶθε ὦφελε, Ζεῦ, μετ' ἀνδρῶν τῶν νεκρῶν
να καλύψῃ κ' ἐμὲ
τοῦ θανάτου ἢ πρόωρος μοῖρα!

ΗΓΕΜΩΝ

ὦ φεῦ! Βασιλεῦ, τοῦ ἀνδρείου στρατοῦ,
τῆς μεγάλης τιμῆς τοῦ ἄρχειν Περσῶν,
τῶν γενναίων ἀνδρῶν,
οὓς ἐθήρισεν ἄσπλαγχνος δαίμων!
Ἡ γῆ κλαίει τὴν ἥβην τὴν ἰθαγενῆ
τῶν Περσῶν, ἦν ὁ Ξέρξης ἀπέκτεινεν, ὡς
τροφοδότης τοῦ Ἄδου ἂν ἦν.
Ἄδοβάται πολλοὶ, τῆς Περσίας τὸ ἄνθος,
πυκνὴ μυριάς τοξοτῶν κατεστράφη.
ὦ! οἶα δύναμις ἦτον λαμπρά!

ΞΕΡΞΗΣ

Οὐαί μοι, οὐαί τοῦ στρατοῦ, τοῦ λαοῦ! (1)

(1) Προσθήκη.

ΗΓΕΜΩΝ

Ἢ γῆ τῆς Ἀσίας, ὦ Βασιλεῦ,
δεινῶς φεῦ! ἔκλινε γόνυ, δεινῶς.

ΞΕΡΕΗΣ

Εἶμ' ἐγὼ, φεῦ, φεῦ συμφορᾶς! Στρ. α'.
ἐγὼ ἄξιος θρήνων πρὸς βλάβην τῆς πατρίδος γεννηθεὶς.

ΧΟΡΟΣ

Προσαυδῶ πρὸς τὸν νόστον
φεῦ! κακόφωνον βοήν,
φεῦ! κακομελεῖ κραυγὴν.
Μαριανδυνοῦ θρηνητοῦ
θέλω σοὶ φέρει πολύδακρυον γόνον.

ΞΕΡΕΗΣ

Οἰκτρὸν πανόδυρτον θρήνον Ἀντιστρ. α'.
ἐκπέμψατε. Ἐστρεψεν ὁ Θεὸς τὰ βέλη του κατ' ἔμοῦ.
Θρηνήσω πανόδυρτον γόνον,
λαοπαθεὶς συμφορᾶς,
τὴν βύθισιν τῶν νεῶν
καὶ τὴν πόλιν πενθήρη.
Θὰ ἐγείρω κλαγγὴν καὶ πολύδακρυον θρήνον

ΞΕΡΕΗΣ

Τῶν Ἰάνων θερίζει Στρ. β'.
τῶν Ἰάνων ὁ Ἄρης,
ναυβάτης παναλκῆς
σκοτεινὴν δρεπανίσας ἀκτὴν,

δυσδαίμονα πλάκα.

ΧΟΡΟΣ

Αἰ, αἰ! Βοήσας εἶπέ,
 ποῦ τῶν πιστῶν εἶν' ἡ πληθύς;
 ποῦ οἱ παραστάται σου,
 ὡς ὁ Φαρανδάκης ἦν,
 Σούσας καὶ Πελάγων,

(1) [Ἀγδαβάτης καὶ Ψάμμις ἀκόμη, πρὸς δὲ
 Σουσισκάνης, ὦ, ποῦ;]
 ὁ τ' Ἀγβάτανα λιπῶν;

ΞΕΡΕΗΣ

Δυστυχεῖς! Τοὺς ἀφῆκα
 ἐκ Τυρίας πεσόντας
 νηῶς εἰς τὰς ὄχθας,
 τὰς πετρώδεις ἀκτὰς νὰ πνιγοῦν
 τὰς Σαλαμινίας.

ΧΟΡΟΣ

Οὐαί! Ποῦ ὁ Φαρνοῦχος;
 Ποῦ Ἀριόμαρδος ὁ καλός;
 Ποῦ Σενάλκης Βασιλεύς;
 ἢ εὐπάτωρ Λίλαιος;
 Μέμφις; Θάρυβις;

(2) [Ἀρτεμβάρης, προσέτι Μασίστρας, πρὸς δὲ]
 [ὁ Ἰσταίχμας, ὦ ποῦ;]
 Ταῦτα πάλιν σ' ἐρωτῶ.

(1-2) Χωρῖα παραλειφθέντα εἰς τὴν μουσικὴν σύνθεσιν.

ΞΕΡΞΗΣ

Φεῦ! ὦ! Ἴω μοι!
 Ὡς εἶδον φρικτάς τὰς Ἀθήνας
 τὰς ὠγυγίους,
 πάντες κατέπεσαν, αἰ αἰ!
 αἰ αἰ!
 σπαίροντες ἄθλι' εἰς τὴν χέρσον.

Στρ. γ'.

ΧΟΡΟΣ

Καὶ τὸν Πέρσῃν Ἄλπιστον
 (1) [τὸν Βατανάχου]
 Πῶς τὸν πιστόν σου ὀφθαλμὸν,
 τὸν μυρίων, μυρίων κοσμητὴν,
 (2) [καὶ Σησάμαν τὸν Μεγαβάτου]
 [καὶ τὸν Πάρθον, τὸν μέγαν Οἰδάρην]
 τὸν ἀφῆκες, ἀφῆκες! Οὐαὶ δεινῶν,
 τοῖς Πέρσαις τοῖς ἐνδόξοις
 κακὰ τῶν κακῶν!

ΞΕΡΞΗΣ

Μέγαν μοι πόθον
 τῶν φιλτάτων ἐταίρων ἐγείρεις.
 Ἄνέλπιστα λέγεις
 κακὰ τῶν κακῶν. Βοᾶ
 βοᾶ
 ἐντὸς τοῦ στήθους ἢ ψυχῆ μου.

'Αντιστρ. γ'.

ΧΟΡΟΣ

Ἄλλους ἔτι κλαίμεν·

(1 - 2) Χωρ. παραλ. εἰς τὴν μουσ.

- (1) [οὕτω τὸν Μάρδον]
 Ξάνθιν μυρίαρχον, Δίαϊξιν
- (2) [καὶ τοὺς ἰππότας, τὸν Ἀγχάρην καὶ τὸν Ἀρσάκην]
 [καὶ Λυθίμνην καὶ Κηγθεδάτην]
 καὶ Τόλμον, αἰγμῆς ἄπληστον.
 Νεκροὶ ἔπεσαν, νεκροὶ!
 Ὅπισω δὲν ἔπονται τῆς ἀρμαμάξης
 παρὰ τὰς σκηνάς.

ΞΕΡΕΗΣ

Ἄπώλοντο οἱ πρωτεργάται τοῦ στρατοῦ.

Στρ. δ'.

ΧΟΡΟΣ

Ἄνωνυμοι, οὐαί, ἔπεσαν.

ΞΕΡΕΗΣ

Αἰ αἰ! αἰ αἰ! Ἄλλοιμον ὦ!

ΧΟΡΟΣ

Θεοί, Θεοί!
 ἄελπτον ἐπέμψατε ἐφ' ἡμᾶς
 μέγα κακὸν, μείζον πάσης βλάβης.

ΞΕΡΕΗΣ

Ἐπλήγημεν! Τῆς τύχης ὦ μεταβολαί! Ἀντίστρ. δ'.

ΧΟΡΟΣ

Ἐπλήγημεν. Εἶναι δῆλον.

(1-2) Χωρ. παραλ. εἰς τὴν μουσ.

ΞΕΡΞΗΣ

ὦ νέαι νέαι βλάβαι βλάβαι!

ΧΟΡΟΣ

Ἴάονας
ναύτας ἀπηντήσαμεν δυστυχῶς.
Κατηγωνίσθ' ἡ φυλή τῶν Περσῶν.

ΞΕΡΞΗΣ

Πῶς ὄχι; Στρατὸν ὁ τάλας ἀπώλεσα τόσον!

ΧΟΡΟΣ

Τί ὄχι; Ἡ πᾶσα Περσί' ἀπωλέσθη.

ΞΕΡΞΗΣ

Δὲν βλέπεις τί μοι μένει τοῦ ἐνδύματος;

ΧΟΡΟΣ

Ναί, βλέπω, βλέπω.

ΞΕΡΞΗΣ

Καὶ τὸν βελοδέκτην μου;

ΧΟΡΟΣ

Τί λέγεις ὅτι ἔσωσας;

ΞΕΡΞΗΣ

Τῶν βελῶν τὸ ταμεῖον.

ΧΟΡΟΣ

Ἐκ πολλῶν ἐλάχιστα.

ΞΕΡΞΗΣ

Εἴμεθ' ἄνευ βοηθῶν.

ΧΟΡΟΣ

Οἱ Ἴᾶνες δὲν εἶναι φυγόμαχοι.

ΞΕΡΞΗΣ

Φιλοπόλεμοι. Πρᾶγμ' ἀνέλπιστον εἶδον.

ΧΟΡΟΣ

Τὸ θαλάσσιον ἠττηθὲν πλῆθος λέγεις;

ΞΕΡΞΗΣ

Τὸν πέπλον μου ἔσχισα πρὸς τὸ κακόν.

ΧΟΡΟΣ

Βαβαί; βαβαί!

ΞΕΡΞΗΣ

Πλέον ἀκόμ' ἢ βαβαί!

ΧΟΡΟΣ

Διότι διπλᾶ τὰ κακὰ καὶ τριπλᾶ.

ΞΕΡΞΗΣ

Ἡμῖν λυπηρὰ, χαρὰ τοῖς ἐχθροῖς.

ΧΟΡΟΣ

Μᾶς ἐκόπ' ἡ δύναμις.

ΞΕΡΕΗΣ

Γυμνὸς εἶμαι ὀπαδῶν.

ΧΟΡΟΣ

Διὰ τὸ πάθος τῆς θαλάσσης.

ΞΕΡΕΗΣ

Τὰ πάθη μου κλαῖε, κ' εἰς τὸν οἶκον ἄπελθε

ΧΟΡΟΣ

Καὶ κλαίω καὶ ὀδύρομαι.

ΞΕΡΕΗΣ

Καὶ ἀντιβόα εἰς ἐμέ.

ΧΟΡΟΣ

Κακὰ κακῶν, ὦρα κακὴ!

ΞΕΡΕΗΣ

Κραύγαζε μέλος συντιθείς.

ΧΟΡΟΣ

Οὐαὶ οὐαὶ!

Βαρεῖα αὖτ' ἡ συμφορὰ
πολὺ καὶ δι' αὐτὸ πονῶ.

ΞΕΡΕΗΣ

Καὶ κόπτου, κόπτου δι' ἐμέ καὶ στέναζε.

ΧΟΡΟΣ

Βαβαί, βαβαί! Δεινὰ, δεινὰ!

ΞΕΡΕΗΣ

Καὶ ἀντιβόα εἰς ἐμέ.

ΧΟΡΟΣ

Θὰ γίνῃ τοῦτο δέσποτα.

ΞΕΡΕΗΣ

Ἄνάκραξον τὸ γοερὸν.

ΧΟΡΟΣ

Οὐαὶ οὐαὶ!
Μέλαινα τοῖς στόνοις μου
ἢ πληγὴ θ' ἀναμιγῆ.

ΞΕΡΕΗΣ

Τὸ στήθος σχίζε, βόα θρῆνον Μύσιον.

ΧΟΡΟΣ

ὦ μοι μοι! ὦ μοι μοι!

ΞΕΡΕΗΣ

Τὰς λευκὰς τρίχας μάδει τοῦ γενείου σου.

ΧΟΡΟΣ

Ἄπριξ, ἀπριξ, καὶ πάνυ γοερῶς.

ΞΕΡΞΗΣ

Ὅξέως κράζει.

ΧΟΡΟΣ

Θενὰ γίνη.

ΞΕΡΞΗΣ

Ἄς σχίσ' ἡ χεὶρ σου τὸν κολπώδη πέπλον σου.

ΧΟΡΟΣ

ὦ μοι μοι! ὦ μοι μοι!

ΞΕΡΞΗΣ

Μάδει τὴν κόμην, μυρολόγει τὸν στρατόν.

ΧΟΡΟΣ

Ἄπριξ, ἀπριξ, καὶ πάνυ γοερῶς.

ΞΕΡΞΗΣ

Υγρὸν τὸ βλέμμα.

ΧΟΡΟΣ

Ὑδωρ ὄλον.

ΞΕΡΞΗΣ

Καὶ ἀντιβόα εἰς ἐμέ.

ΧΟΡΟΣ

Οὐαί; Οὐαί!

ΞΕΡΞΗΣ

Οιμόζων χώρει πρὸς τὸν οἶκον.

ΧΟΡΟΣ

Οὐαί οὐαί! Γῆ Περσις δυσδίοδος!

ΞΕΡΞΗΣ

Οὐαί καὶ ἦδ' εἰς τὸ ἄστυ!

ΧΟΡΟΣ

Οὐαί! Φεῦ! Μάλιστα, ναί, ναί!

ΞΕΡΞΗΣ

Θρηνεῖτε, πατοῦντες τὴν γῆν ἀβρῶς.

ΧΟΡΟΣ

Οὐαί, οὐαί! Γῆ Περσις δυσδίοδος!

ΞΕΡΞΗΣ

Αἰ αἰ! εἰς τὰ τρίσκαλμα
Αἰ αἰ! πνιγέστες πλοῖα!

ΧΟΡΟΣ

Σὲ προπέμπω μετ' ἀνάθρων κλαυθμῶν.

ΤΕΛΟΣ.

Τὸ ἐπόμενον κατὰ ΚΟΙΧΛΓ, ἀντικαταστήσαντα αὐτὸ μετὰ τῆς μουσικῆς του συνθέσεως ἀντὶ τοῦ τέλους τοῦ Αἰσχύλου, ἀπὸ τοῦ χωρίου: ΞΕΡΞΗΣ. «Πῶς ὄχι;» Σελ. 265.

ΞΕΡΞΗΣ

Κλαίετε, κ' ἔπεσθέ μοι εἰς τ' Ἀνάκτορα Ἐπιδός

ΧΟΡΟΣ

Τὰ δάκρυα προῤῥέουσι.
Βαρέως πάσχεις, ὦ Περσία.

ΞΕΡΞΗΣ

Θρηγῶν παρέπου εἰς τὸν οἶκον.

ΧΟΡΟΣ

Παρέπομαι μετὰ κλαυθμῶν καὶ οἰμογῶν.

Ἡ βασιλις πλησιάζει τ' ἀσπασθῆ τὸν υἱόν.

ΑΤΟΣΣΑ (μετὰ λαμπρᾶς συνοδείας)

Χαῖρε Βασιλεῦ παντάναξ, χαῖρε, φίλτατε υἱέ,
τοῖς Θεοῖς εὐγνώμων ὅτι ἀπὸ φόνων καὶ δεινῶν
εἰς πατρίδα καὶ εἰς φίλους κ' εἰς τοὺς οἴκους τοῦ πατρὸς
βλέποντα τὸ φῶς καὶ ζῶντα πάλιν σ' ἐπανεφέρον.
Δουλοὶ, ἄρατε τὰς πύλας. Ὁ δεσπότης ἔφθασε.

Πορφυροβαφή τὸτ δρόμον στρώσατε θεράπαινοι.
 Ἄνδρες, γέροντες, γυναῖκες, παῖδες, προσκυνήσατε·
 Ἄρχεσθε τῆς ὑμνωδίας· ὁ Βαλὴν εἰσέρχεται.
 Ὡς λαμπρὰ προκύπτ' ἡμέρα ἀπὸ μελανῆς νυκτὸς·
 εἰς λαὸν ἐν θλίψει λάμπει Ἄνακτος ἐπιστροφή.

ΞΕΡΞΗΣ

Ὅχι, ὦ ἀγνή μου μήτηρ. Τί συνέβη ἀγνοεῖς.

ΑΤΟΣΣΑ

Καὶ τὸ τί συνέβ' ἤξεύρω καὶ τὸ τί συμβήσεται.

ΞΕΡΞΗΣ

Πῶς ἀπόλεσα ἠξεύρεις ἄνδρας, στόλον καὶ τιμὴν;
 Ἴππους, στρατιώτας, πλοῖα, ἄρματα, τὸ πᾶν; Κ' ἐγώ—
 Βλέπεις τί τὸ ἔνδυμά μου! βλέπεις τὰ λωρία του.

ΑΤΟΣΣΑ

Οὐδὲ ταῦτα μὲ λανθάνουν. Ἴδου, λάβε τὴν στολήν.
 Κρύψον ὑπὸ τὴν πορφύραν τὸ οἰκτρόν σου ἔνδυμα.
 Λάβε τὴν τιάραν, λάβε σκῆπτρον εἰς τὴν χειρά σου.

ΞΕΡΞΗΣ

Τί μοὶ λέγεις μήτηρ; Μήπως εἶμαι πλέον Βασιλεὺς;
 Βασιλεὺς λαὸν μὴ ἔχων, Βασιλεὺς χωρὶς στρατοῦ!

ΑΤΟΣΣΑ

Ἄν, Θεῶν θελόντων, Ἄναξ, πολὺν ὤλεσας στρατὸν,
 ἀλλ' ἡ γῆ δὲν ἀπωλέσθη, μένει ἔτι ὁ λαὸς,

τοῖς Θεοῖς ἐὰν ἀκούων πειθαρχῆς τοῖς λόγοις των.
 Ἄν δ' ἀβούλως εἰς γῆν ξένην τὸν στρατὸν ὠδήγησας,
 ἦν τοῦ σοῦ ζυγοῦ ποθοῦσιν ἐλευθέραν οἱ Θεοὶ,
 ἀπειπῶν τὴν ὕβριν, ἔξεις εὐμενὲς τὸ θεῖόν σοι.
 Μένουσι τῆς γῆς οἱ ὄροι, μένει καὶ τὸ κράτος σου,
 κ' οἱ ὑπήκοοί σου πάντες πειθαρχοῦσιν ὡς τὸ πρῖν.
 Ἄκριτα, ἀληθῆ λέγω; Μαρτυρήσατε ὑμεῖς,
 πρόκριτοι, γηραιοὶ Πέρσαι, τῶν πιστῶν οἱ ἄριστοι.
 Λέγετε, παρηγορεῖτε τὸν δεσπότην ὅπως δεῖ.

ΗΓΕΜΩΝ

Ἄληθῆ ὅσα λέγει εἰσὶ, Βασιλεῦ,
 ἡ τεκοῦσά σε μήτηρ, Δαρείου υἱέ·
 δι' ὃ παύου δακρύων καὶ γόων πικρῶν,
 καὶ δὸς πρόφρον τὸ οὖς
 εἰς αὐτὰς τὰς πιστὰς συμβουλάς μας,

ΧΟΡΟΣ

Γαῦρος στρατὸς καὶ οἶος οὐδεὶς
 ὠπλίσθη προτοῦ, ἂν ἐξέλιπε πᾶς,
 ἀνεξάντλητος πλὴν,
 ὡς τὰ φύλλα τὸ ἔαρ,
 αἰώνιος τρέφ' ἡ ἰκμὰς τοῦ λαοῦ,
 νέον ἄλλο παράγουσα γένος.
 Καὶ ὡς ὁ Δαρεῖος ἐὰν οἰκουρῆς,
 θ' αὐξήσης τοῦ κράτους ὄλβον κ' ἰσχὺν,
 καλῶς καὶ ἐν εἰρήνῃ θ' ἄρχῃς τῆς γῆς
 ἦν σ' ἀφῆκαν οἱ πρόγονοι κληρὸν.

Ἔξοδος. Α.

Ἐν ἀγάπῃ καὶ πίστει πρὸς σέ ὁ λαὸς
θ' ἀμύνητ' ἐχθρὸν, ὅστις, ὅθεν ἂν ᾖ,
ἐπειδὴ ἀπ' ἀρχῆς μέχρι τέλους τῶν χρόνων
αὐτὸς παρὰ Πέρσαις κρατεῖ ὁ Θεσμός :
Βασιλεὺς καὶ λαὸς ὅτι ἐν εἰσί.

ΤΕΛΟΣ.

ΓΑΙΤΟΥ
ΙΦΙΓΕΝΕΙΑ
ΕΝ ΤΑΥΡΟΙΣ

ΠΡΟΣΩΠΑ

ΙΦΙΓΕΝΙΑ

ΘΟΑΣ βασιλεύς τῆς Ταυρίδος

ΟΡΕΣΤΗΣ

ΠΥΛΑΔΗΣ

ΑΡΡΑΣ

Ἡ σκηνὴ ἄλλοις πρὸ τοῦ ναοῦ τῆς Ἀρτέμιδος.

ΓΑΙΤΟΥ ΙΦΙΓΕΝΕΙΑ

ΕΝ ΤΑΥΡΟΙΣ

ΠΡΑΞΙΣ ΠΡΩΤΗ

ΣΚΗΝΗ ΠΡΩΤΗ

ΙΦΙΓΕΝΕΙΑ (μόνη)

Εἰς τὰς σκιάς σας κορυφαὶ ὑψιπετεῖς
τοῦ πυκνοῦ ἄλσους, τοῦ ἀρχαίου κ' ἱεροῦ,
ὡς εἰς τὸ θεῖον τέμενος τὸ σιγηλὸν,
ὑπερχομένη φρικιῶ, ὡς σήμερον
ἂν ὑπηρχόμην κατὰ πρῶτον ὑφ' ὑμᾶς.
Τὸ πνεῦμα μου ἐνταῦθα δὲν ἐθίζεται.
Ἐνταῦθα μ' ἔχει κρυπτομένην πρὸ ἐτῶν
ὑψιστον νεῦμα, καὶ προθύμως πειθαρχῶ.
Ἄλλ' ὡς τὸ πρῶτον, ξένη μένω πάντοτε·
ὁ πόντος μὲ χωρίζει τῶν φιλτάτων μου·
μακρὰς ἡμέρας ἴσταμαι εἰς τὴν ἀκτὴν,
καὶ ἡ ψυχὴ μου τὴν Ἑλλάδα μου ζητεῖ.
Ἄλλ' εἰς τοὺς στεναγμούς μου ἀποκρίνεται
τὸ κύμα τοῦ πελάγους τὸ βαρύγδουπον.

Οὐαὶ τῷ ὄστις τῶν γονέων του μακρὰν,
 τῶν ἀδελφῶν ζῆ μόνος! Εἰς τὰ χεῖλη του
 συντρίβ' ἢ λύπη τῆς ζωῆς τὴν κύλικα·
 μακρὰν φοιτῶσι πάντοτ' αἱ φροντίδες του
 πρὸς τοῦ πατρὸς τοὺς οἴκους, ὅπου τ' οὐρανοῦ
 ὁ ἥλιος τὸ πρῶτον τῷ ἠνέωξε
 τὴν ἔκτασιν, καὶ ὅπου ἐν ταῖς παιδιαῖς
 ὁμήλικας συνῆπτον οἱ γλυκεῖς δεσμοί.
 Δὲν ἐγκαλῶ τὸ θεῖον· πλὴν τῶν γυναικῶν
 ἐν πᾶσ' ἢ θέσις εἶν' ἀξιοθρήνητος.
 Κατ' οἶκον, ἐν πολέμῳ ἄρχει ὁ ἀνὴρ,
 καὶ οὔτ' ἐν ξέναις χώραις δὲν ἀμηχανεῖ.
 Αὐτοῦ ἢ κτῆσις καὶ ἢ δάφνη τῶν νικῶν.
 Θάνατος δόξης τῷ παρασκευάζεται.
 Τῆς γυναικὸς δ' ἢ τύχη πόσον ἄπορος!
 εἰς τραχὺν ἄνδρα νὰ ὑπέικη, καὶ αὐτὸ
 ἐστὶ καθήκον καὶ παρηγορία τῆς!
 Οὐαὶ δ' ἂν ἐχθρὰ μοῖρα τὴν ἐξώρισε!
 Χρηστὸς ἀνὴρ, ὁ Θόας, εἰς σεπτὰ δεσμὰ
 ἐνταῦθα μὲ συνέχει ἱερόδουλον.
 Αἰσχυνομένη, ὦ Θεά, ὁμολογῶ
 πῶς ἐν δυσθύμῳ σίωπῇ σ' ὑπηρετῶ
 τὴν σώτειράν μου. Τὴν ζωὴν μου ὤφειλον
 ὡς σὲ ν' αφιερώσω, ἐθελόδουλος.
 Ἦλπιστα πάντοτ' ἐπὶ σέ, ὦ Ἄρτεμι,
 κ' ἐλπίζω ἔτι, ἥτις τὴν ἀπόβλητον
 τοῦ ἰσχυροῦ μονάρχου κόρην ἔκλεισας
 εἰς τὴν γλυκεῖαν ἱερὰν ἀγκάλην σου
 Διὸς θυγάτηρ, ἂν τοῦ ἥρωος, παρ' οὐ
 παιδοθυσίαν ἤτησας εἰς βάσανον,

ἔάν τοῦ ἰσοθέου Ἀγαμέμνωνος,
 ὅστις τὸ φίλτατόν του σοὶ προσήγαγε,
 τὸ Ἴλιον ἐνδόξως ἐκπορθήσαντος
 συνώδευσας τὸν νόστον εἰς τὴν πόλιν του,
 ἂν τὴν γυναῖκα, τὴν Ἥλέκτραν, τὸν υἱόν,
 τοὺς θησαυρούς του σὺ τῷ διετήρησας,
 κ' ἐμὲ ἀπόδος πάλιν τοῖς φιλτάτοις μου,
 καὶ ὡς ἐκ τοῦ θανάτου, οὕτω σῶσόν με
 κ' ἐκ τοῦ ἐνταῦθα βίου, ἄλλου τάφου μου.

ΣΚΗΝΗ ΔΕΥΤΕΡΑ

ΙΦΙΓΕΝΕΙΑ, ΑΡΚΑΣ

ΑΡΚΑΣ

Ὁ Βασιλεὺς μὲ πέμπει, χαίρειν λέγων σοι,
 τῇ ἱρείᾳ τῆς Ἀρτέμιδος. Αὐτὴ
 εἶν' ἡ ἡμέρα ὅτε ἡ Ταυρίς τελεῖ
 εὐχαριστίας νικῶν νέων τῇ Θεᾷ.
 Τοῦ Βασιλέως προδραμῶν καὶ τοῦ στρατοῦ,
 σοὶ ἀναγγέλλω ὅτι φθάνουν πάραυτα.

ΙΦΙΓΕΝΕΙΑ

Νὰ τοὺς ὑποδεχθῶμεν ἔτοιμ' εἵμεθα,
 καὶ ἡ Θεά μας θέλει εὐμενῶς ἰδεῖ
 τὰς εὐπροσδέκτους προσφοράς τοῦ Θόαντος.

ΑΡΚΑΣ

ὦ! τῆς ἐντίμου ἱερείας, τῆς σεπτῆς
 τὸ βλέμμα, τὸ σὸν βλέμμα, ἐάν εὔρισκον,

ὦ ἱερά παρθένε, φωτεινότερον
 εἰς χρηστὸν πᾶσιν οἰωνόν! Πλὴν θλίψεως
 κρυπτῆς ἀχλὺς τὴν φρένα συσκιάζει σου,
 καὶ πρὸ ἐτῶν ματαιῶς περιμένομεν
 ἐμπιστοσύνης λέξιν ἐκ τοῦ στήθους σου.
 Ἄφ' οὗτου σέ γνωρίζω εἰς τὰς χώρας μας,
 τὸ βλέμμα τοῦτο πάντοτε μ' ἐπτόησεν.
 Ἐσφηνωμένη διὰ σιδηρῶν δεσμῶν
 ἐντὸς τοῦ στήθους ἡ ψυχὴ σου φαίνεται.

ΙΦΙΓΕΝΕΙΑ

Αὐτὸ εἰς ἐξορίστους πρέπ', εἰς ὀρφανούς.

ΑΡΚΑΣ

Ἄλλ' εἴς' ἐνταῦθα ὀρφανὴ κ' ἐξόριστος;

ΙΦΙΓΕΝΕΙΑ

Πατρίς ἢ ξένη νὰ μᾶς γίνῃ δύναται;

ΑΡΚΑΣ

Εἰς σέ δέ, ξένη ἢ πατρίς σου ἔγινε.

ΙΦΙΓΕΝΕΙΑ

Καὶ δι' αὐτὸ αἰμάσσει ἡ καρδίᾳ μου.
 Παιδίον ἤμην, πρὶν μοὶ δέσῃ τὴν ψυχὴν
 πατὴρ, μητὴρ καὶ φίλων ἀδελφῶν δεσμός,
 ὁπότε θαλλοὶ νέοι, εὐανθεῖς, ὁμοῦ
 ἐκ τῆς ἀρχαίας ρίζης πρὸς τὸν οὐρανὸν
 ἀνέκυπτον. Φεῦ! Τότε μὲ κατέλαβε
 κατάρρα ξένη, καὶ παντὸς φιλτάτου μου

μ' ἐχώρισε, τὸν φίλον διρρήξασα
 δεσμὸν, δι' ἀμειλίχτου σιδηρᾶς χειρός.
 Ἐσβέθ' ἡ πρώτη τῆς νεότητος χαρὰ,
 ἡ νέα ἐμαράνθη βλάστησις. Σκιά,
 εἰ καὶ σωθεῖσα, ἤμην, καὶ φιλόζωοι
 ἐντός μου πόθοι δὲν ἀνθοῦσι τοῦ λοιποῦ.

ΑΡΚΑΣ

Ἐὰν τοσοῦτο δυστυχῆς κηρύττεσαι,
 νὰ σε κηρύξω δύναμαι ἀγνώμονα.

ΙΦΙΓΕΝΕΙΑ

Εὐγνωμοσύνην τρέφω.

ΑΡΚΑΣ

Πλὴν τὴν καθαρὰν

οὐχὶ, τὸν φόρον τοῦ εὐεργετήματός,
 οὐχὶ τὸ στίλβον βλέμμα, ἐκ παιδρότητας
 ἀστράπτων κ' ἐκ φιλίας τοῖς ξενίζουσι.
 Μυστηριώδης τύχη ὅτε σ' ἔφερε
 πρὸ μακροῦ χρόνου εἰς αὐτὸν μᾶς τὸν ναόν,
 εἰς σὲ προσήλθεν ὡς θεόσδοτόν τινα
 ὁ Θόας, προσήνης σοι μετὰ σεβασμοῦ,
 καὶ σ' ὑπεδέχθη φιλοφρόνως κ' εὐμενῶς
 ἡ ἀκτὴ αὕτη, ἡ τοῖς πᾶσιν ἄξενός·
 διότι οὔτις ἐπεδήμησε πρὸ σοῦ
 μὴ κατ' ἀρχαῖον ἔθος τῆς Ἀρτέμιδος
 φοινίξας τὴν ἐσχάραν, θῦμα ἱερόν.

ΙΦΙΓΕΝΕΙΑ

Τὸ πνέειν μόνον δὲν ἀποτελεῖ τὸ ζῆν.

Ζωὴν τὴν λέγω ταύτην, ἣν ἀποθρηνῶ
 εἰς ἱερὰ τεμένη, ὡς νυκτοπλανῆς
 σκιά περὶ τὸν τάφον ἑαυτῆς; ζωὴν
 εὐημεροῦσαν, συνειδυῖαν ἑαυτῆς,
 ἥς αἱ ἡμέραι ἐν κενοῖς παρέρχονται
 ὄνειροις, καὶ τὰς ἄχρους ἐτοιμάζουσιν
 ἡμέρας, ὅσας εἰς τῆς Λήθης τὰς ἀκτὰς
 πανηγυρίζει πενθηφόρος ὁ χορὸς
 τῶν οἰχομένων, ἐπιλήσμων ἑαυτοῦ;
 Ζωὴ ματαία εἶναι τάφος πρόωρος.
 Τῆς γυναικὸς ἡ τύχη αὕτη, κ' ἡ ἐμή.

ΑΡΚΑΣ

Τὴν ὑπαρξίν σου θεωρεῖς ἀνεπαρκῆ.
 Τὴν εὐγενῆ σου ἔπαρσιν σοὶ συγχωρῶ,
 πλὴν καὶ οἰκτείρω. Τῆς ζωῆς σοὶ ἀφαιρεῖ
 τὴν τέρψιν. Οὐδὲν, λέγεις, ἐδῶ ἔπραξας.
 Τοῦ ἀνακτος τὴν φρένα τίς ἐφαίδρυε;
 Τίς τὸ ἀρχαῖον ἔθος, τὸ εἰς τὸν βωμὸν
 τῆς Θεᾶς πέμπον θύματα αἱματηρὰ
 τοὺς ξένους πάντας. διὰ πρόφρονος πειθοῦς
 ἔτος μετ' ἔτος βαθμηδὸν ἐκώλυσε,
 τοὺς αἰχμαλώτους τοῦ θανάτου ἔσωσε
 καὶ φίλον νόστον παρεσκεύασεν αὐτοῖς;
 Ἡ δὲ Θεά μας, ἀνοργήτως τῆς σπονδῆς
 τῆς ἀνδροφόνου ὅτι τὴν ἐστέρησας,
 δὲν κλίν' εἰς τὰς εὐχὰς σου οὓς ἐπήκοον;
 Ἡ νίκη τὸν στρατὸν μας δὲν περιπετᾶ,
 δὲν προηγείται αὐτοῦ μάλιστα; Καθεὶς
 βελτίονα τὴν τύχην δὲν αἰσθάνεται,

ἔξ οὗ ὁ μετ' ἀνδρείας καὶ φρονήσεως
 ἡμᾶς ποιμαίνων ἡγεμῶν, πλησίον σου
 τοῦ ἡδυτέρου βίου πείραν ἔλαβε,
 κρὶ τὸ καθήκον τῆς τυφλῆς ὑπακοῆς
 μᾶς εὐκολύνει; Πῶς; αὐτὴν ανώνητον
 καλεῖς, ἔξ ἧς σταλάζει γλυκὺ βάλσαμον
 ἐπὶ τὰ πλήθη; Οἱ Θεοὶ σ' ἐκόμισαν
 εἰς πηγὴν νέας εὐτυχίας τῷ λαῷ,
 καὶ ἐπὶ τῆς ἀξένου φονικῆς ἀκτῆς
 τοῖς ξένοις σωτηρίας, νόστου ἄγγελον.

ΙΦΙΓΕΝΕΙΑ

Τὸ βλέμμα διαφεύγουν τὰ ἐλάχιστα
 πρὸ τῶν μεγίστων ὅσα ὑπολείπονται.

ΑΡΚΑΣ

Τὸν μὴ τιμῶντα ὁ,τι πράττει ἐπαινεῖς;

ΙΦΙΓΕΝΕΙΑ

Ὁ δὲ ἅ πράττει ἐπαιρόμενος, ψεκτὸς,

ΑΡΚΑΣ

Καὶ ὁ ἀξίας ἀληθοῦς ὑπερφρονῶν,
 ὡς ὁ ἐξαίρων φιλαρέσκως τὴν ψευδῆ.
 ὦ! πιστευσόν μοι· λόγον πρόφρονος ἀνδρὸς
 καὶ ἀφωσιωμένου μὴ παράκουσον.
 Σήμερον, ὅταν σοὶ λαλῇ ὁ Βασιλεὺς,
 ὁ,τι προτείνει διευκόλυνον αὐτῷ.

ΙΦΙΓΕΝΕΙΑ

Ὁ ἀγαθός σου λόγος μὲ ἀνησυχεῖ.
Ἐξέφυγον πολλάκις τὰς προτάσεις τοῦ.

ΑΡΚΑΣ

Τί πράττεις, τί σοι τὸ συμφέρον στάθμισον.
Ἐξ οὗ ὁ Ἄναξ ἐστερήθη τοῦ υἱοῦ,
εἰς φίλους τοῦ ὀλίγου ἐμπιστεύεται,
καὶ τοῖς ὀλίγοις ὄχι ὅσον ἄλλοτε.
Δυσμενῶς βλέπει πάντα νέον εὐγενῆ,
ὡς κληρονόμον τῆς ἀρχῆς τοῦ. Ἐρημον
φοβεῖται γῆρας ἀβοήθητον· πρὸς δὲ
θρασεῖαν στάσιν, πρόωρον τὸν θάνατον.
Δὲν εἶν' ὁ Σκύθης περὶ λόγους ἐντριβῆς,
ὁ βασιλεύς μας μάλιστα. Εἰς προσταγὰς
κ' εἰς πράξεις μόνον εἰθισμένος, ἀγνοεῖ
πῶς πόρρωθεν τὸν λόγον πηδαλιουχῶν,
νὰ τὸν κατάγῃ βαθμηδὸν εἰς τὸν σκοπόν.
Μὴ ἀντιτάττης ἄρνησιν ἐπίμονον,
μὴ μεμελετημένην παρενόησιν.
Συνάντησόν τον εἰς τὸ μέσον τῆς ὁδοῦ.

ΙΦΙΓΕΝΕΙΑ

Ζητεῖς νὰ ἐπισπεύσω ὅ,τι μ' ἀπειλεῖ;

ΑΡΚΑΣ

Σ' ἐπιζητεῖ, καὶ λέγεις τοῦτο ἀπειλήν;

ΙΦΙΓΕΝΕΙΑ

Τὴν ὑπὲρ πᾶσαν δι' ἐμὲ ἀπαίσιον.

ΑΡΚΑΣ

Ἐμπιστοσύνην δός τῳ ἀντὶ κλίσεως.

ΙΦΙΓΕΝΕΙΑ

Ἄν φόβου ἀπαλλάξῃ τὴν καρδίαν μου.

ΑΡΚΑΣ

Πρὸς τί τῳ κρύπτεις τίς σου ἢ καταγωγή;

ΙΦΙΓΕΝΕΙΑ

Τῇ ἱερείᾳ πρέπει τὸ μυστήριον.

ΑΡΚΑΣ

Ἄλλ' οὐδὲν ἔστω μυστικὸν τῳ Βασιλεῖ.
Εἰ καὶ οὐδὲν σοι ἀπαιτῇ, αἰσθάνεται,
αἰσθάνεται βαθέως ἢ μεγάλη του
ψυχῇ, ὅτι τὸν φεύγεις κατὰ δύναμιν.

ΙΦΙΓΕΝΕΙΑ

Καὶ δυσχεραίνει κατ' ἐμοῦ; ὀργίζεται;

ΑΡΚΑΣ

Φαίνεται τοῦτο. Σιωπᾶ μὲν περὶ σοῦ,
ἀλλ' ἐκ τυχαίως ῥιπτομένων λόγων του
μαντεύει ἢ ψυχῇ μου πῶς διακαῶς
τὸν σύνδεσμόν του μετὰ σοῦ ποθεῖ. ὦ! μὴ,

μὴ τὸν ἀφήνης μόνον καὶ καθ' ἑαυτὸν,
 μὴ ἡ ὀργὴ ἐντός του ὠριμάσασα,
 σοὶ φέρῃ φρίκην, μάτην δὲ μετανοῆς
 πῶς τὰς πιστὰς μου συμβουλάς δὲν ἤκουσας.

ΙΦΙΓΕΝΕΙΑ

Πῶς; μελετᾷ ὁ Ἄναξ ὅ,τι εὐγενῆς
 ἀνὴρ, τῆς φήμης ἑαυτοῦ κηδόμενος
 καὶ εἰς τὰς θείας ὑπακούων ἐντολάς,
 οὐδὲ κἂν πρέπει νὰ σκεφθῆ; Ἐκ τοῦ βωμοῦ
 σκοπεῖ νὰ μ' εἰσβιάσῃ εἰς τὸ λέχος του;
 Τοὺς Θεοὺς πάντας, μάλιστα τὴν Ἄρτεμιν
 ἐπικαλοῦμαι, τὴν ἀτρόμητον Θεάν.
 Θὰ προστατεύσῃ τὴν ἱέρειαν αὐτῆς,
 Θεὰ παρθένος τὴν παρθένον σώζουσα.

ΑΡΚΑΣ

Μὴ φοβηθῆς· δὲν σφύζει εἰς τὰς φλέβας του
 νεαρὸν αἷμα, εἰς νεανικεύματα
 νὰ τὸν ὠθήσῃ βίαια. Ὡς σκέπτεται,
 αὐτοῦ φοβοῦμαι ἄλλο τόλμημα τραχὺ,
 εἰς οὗ θὰ ἐπιμείνῃ τὴν ἐκτέλεσιν,
 διότι ἔχει ἄκαμπτον τὸ φρόνημα.
 Διὸ σὲ ἱκετεύω, εὐγνωμόνει τῷ,
 καὶ δός τῷ πίστιν, ἄλλο ἂν δὲν δύνασαι.

ΙΦΙΓΕΝΕΙΑ

Εἰπέ, εἰπέ, τί ἄλλο εἶναι σοὶ γνωστόν;

ΑΡΚΑΣ

Μάθε το παρ' εκείνου. Ἴδου, ἔρχεται.
 Σὺ τὸν τιμᾶς. Σοὶ λέγει ἡ καρδία σου
 ἐν πίστει καὶ φιλίας νὰ τὸν ἀπαντᾶς.
 Χρηστοῦ ἀνδρὸς τὴν φρένα τρέπει εὐχερῶς
 καλὸς γυναικὸς λόγος. (ἐξέρχεται)

ΙΦΙΓΕΝΕΙΑ (μόνη)

Τὴν πιστὴν τοῦ πῶς
 ν' ἀκολουθήσω συμβουλήν δὲν ἐννοῶ.—
 Ἄλλὰ καθήκον φίλον λόγους πρόφρονας
 μοὶ ἐπιβάλλει πρὸς τὸν εὐεργέτην μου.
 Νὰ εἰπῶ λόγους εἴθε πρὸς τὸν ἰσχυρὸν
 κεχαρισμένους, ἐν ταύτῳ πλήν ἀληθεῖς.

ΣΚΗΝΗ ΤΡΙΤΗ

ΙΦΙΓΕΝΕΙΑ. ΘΟΑΣ

ΙΦΙΓΕΝΕΙΑ

Ἡ Θεὰ δῶγ δῶρά σοι βασιλικά,
 νίκην καὶ δόξαν, πλοῦτον, τὰ χρηστὰ τοῖς σοῖς,
 πάσης εὐχῆς σου εὐσεβοῦς ἐκπλήρωσιν,
 καὶ ὡς ὑπὲρ τῶν ἄλλων πάντων μεριμνᾶς,
 ὑπὲρ τοὺς ἄλλους πάντας νὰ εὐδαιμονῆς.

ΘΟΑΣ

Θὰ μ' εὐηρέστουν τοῦ λαοῦ μου ἔπαινοι.
 Ἄ ἐκτησάμην, ταῦτ' ἀπολαμβάνουσιν

ἀντ' ἐμοῦ ἄλλοι. Εἶν' εὐδαιμονέστατος
 ἢ ἄρχων ἢ δημότης, ὅστις ἀπαντᾷ
 εὐδαιμονίαν ἐν αὐτῷ τῷ οἴκῳ του.
 Σὺ ἐμερίσθης τὴν βαθεῖαν θλίψιν μου
 ὅτε τὸ ξῖφος τῶν ἐχθρῶν τὸν ἔσχατον,
 τὸν ἄριστον υἱόν μου μοι ἀφήρπασεν.
 Ὅσῳ ἐντός μου ἔφλεγεν ἐκδίκησις,
 δὲν ἤσθανόμην ἔρημον τὸν οἶκόν μου·
 ἀλλ' ἐπιστρέφων κορεσθεῖς, τὸ κράτος των
 ἐξολοθρεύσας, ἐκδικήσας τὸν υἱόν,
 οὐδὲν εὐρίσκω τὸ κατ' οἶκον τέρπον με·
 ἢ δυσθυμία κ' ἢ βαρεῖα μέριμνα
 βωδὴν πιέζουν ἤδη τὴν ὑπακοήν,
 ἣτις φαιδρὰ τὸ πάλαι μὲ προσέλαμπε.
 Καθεῖς τὸ μέλλον ποῖον ἔσται μεριμνῶν,
 τὸν ἄπαιδά με ὡς ὀφείλων σέβεται.
 Εἰς τοῦτον πάλιν τὸν ναὸν προσέρχομαι
 εἰς ὃν πολλάκις ἦλθον, ἱκετήρια
 τελέσων νίκης, ἢ εὐχαριστήρια.
 Ἄρχαῖον πόθον τρέφω, οὐδ' ἀπρόβλεπτον
 οὐδ' ἄγνωστόν σοι, πρὸς εὐδαιμονίαν μου
 καὶ τοῦ λαοῦ εὐημερίαν, προσφιλεῖ
 μνηστὴν νὰ σ' εἰσαγάγω εἰς τὸν οἶκόν μου.

ΙΦΙΓΕΝΕΙΑ

Πολὺ προσφέρεις ἀναξ, εἰς τὴν ἄγνωστον.
 Ἐνώπιόν σου αἰδομένη ἵσταται
 ἢ πρόσφυξ, ἣτις προστασίαν ἤτησε
 καὶ ἡσυχίαν μόνον, ἣν τῇ χορηγεῖς.

ΘΟΑΣ

Πῶς τῆς καταγωγῆς σου τὸ ἀπόρρητον
 μοὶ κρύπτεις, ὅπως εἰς τὸν ἔσχατον, καλὸν
 οὐδεὶς λαὸς τὸ λέγει, οὐδὲ δίκαιον.
 Τοὺς ξένους αὖτις ἡ ἀκτὴ ἀποσοβεῖ.
 Ὁ νόμος κ' ἡ ἀνάγκη τὸ προστάζουσι.
 Παρὰ σοῦ δμως, ἦν, ἀπολαμβάνουσαν
 παντὸς δικαίου, ἐλευθέραν παρ' ἡμῖν
 φιλοξενουμένην, ζῶσαν κατὰ θέλησιν,
 ἐμπιστοσύνην ἤλπιζον, ἧς ἄξιος
 ὁ ξενοδόχος ὁ πιστὸς νομίζεται.

ΙΦΙΓΕΝΕΙΑ

Γονεῖς καὶ οἶκον, ἀναξ, ἂν ἀπέκρυψα,
 ἦν ἐκ στενοχωρίας μόνον, οὐδαμῶς
 ἐκ δυσπιστίας. Ἴσως ἂν ἐγνώριζες
 τίς ἴσταται ἐμπρός σου, τίς ἐπάρατος
 ἐστὶν ἦν προστατεύων τρέφεις, ἤθελεν
 ἡ φρίκη καταλάβει τὴν μεγάλην σου
 καρδίαν· ἀντὶ θεσιν δ' εἰς τὸν θρόνον σου
 νὰ μοὶ προσφέρῃς, μᾶλλον ὑπερόριον
 τῆς σῆς ἐπικρατείας θὰ μ' ἀπέπεμπες,
 ἐλεεινὴν θὰ μ' εἶχες ἀποβάλει, πρὶν
 τοῦ εἰμαρτοῦ μοι νόστου φθάσῃ ὁ καιρὸς,
 φθάσῃ τὸ πέρας τῶν δεινῶν πλανήσεων,
 ἐφ' ὧν τῆς μοίρας ἡ ψυχρὰ καὶ ἀπηνῆς
 χεὶρ κατατρέχει τὴν ἀλίτιν πανταχοῦ.

ΘΟΑΣ

Ὅποι' ἂν εἶν' ἡ θεία περὶ σοῦ βουλή
καὶ τὸ ἐπικλωσθέν σοι παρὰ τῶν Θεῶν
καὶ τῷ σῷ οἴκῳ, ἐξ οὗ ὧδε κατοικεῖς
τῆς εὐσεβοῦς φιλίας ἀπολαύουσα,
δὲν μᾶς ἐλλείπουν εὐλογίαι ἄνωθεν.
Δὲν θὰ πεισθῶ εὐκόλως ὅτι κεφαλὴν,
σὲ προστατεύων, προστατεύω ἔνοχον.

ΙΦΙΓΕΝΕΙΑ

Οὐχὶ ὁ ξένος, ἡ ξενία σ' εὐλογεῖ.

ΘΟΑΣ

Δὲν εἶν' εἰς εὐλογίαν εἴ τι πράττομεν
πρὸς φαύλους. Παῦσον τὴν σιγὴν, τὴν ἄρνησιν.
Δὲν σὲ προτρέπ' εἰς τοῦτο ἄδικος ἀνὴρ.
Σ' ἐνεπιστεύθη ἡ Θεὰ εἰς χεῖράς μου.
Ὡς ἦσο εἰς ἐκείνην, οὕτω κ' εἰς ἐμὲ
ιερά ἦσο, κ' ἔστιν ἔτι νόμος μου
ἡ θέλησίς της. Ἐὰν νόστον προσδοκᾶς,
σὲ ἀπολύω πάσης ἀπαιτήσεως·
ἀλλ' ἂν σοι ἀπεκλείσθῃ ἡ ὁδὸς αὐτοῦ,
ἔὰν ἡ γενεά σου ἐξηλείφθῃ, ἢ
βαρὺ τι ἄγος ἂν τὴν ἐξωλόθρευσε,
τότ' εἰς ἐμὲ πᾶς νόμος σ' ἐπεδίκασεν.
Εἰπέ· Ἡξεύρεις· λόγος εἶν' ὁ λόγος μου.

ΙΦΙΓΕΝΕΙΑ

Σιγῆς ἀρχαίας λύ' ἡ γλῶσσα τοὺς δεσμοὺς

δυσκόλως, ἵνα χρόνιον ἀπόρρητον
ἀποκαλύψῃ. Ἐξεμυστηρεύθημεν
ἅπαξ αὐτό; Ἀπέπτη ἀνεπισρεπτι
τοῦ ἀσφαλοῦς ἀσύλου τῆς καρδίας μας,
ὠφελούν, βλάπτον, ὅπως τοῖς Θεοῖς δοκεῖ.
Εἴμ' ἐκ τοῦ γένους τοῦ Ταντάλου, μάθε το.

ΘΟΑΣ

Μέγας ὁ λόγος ὃν ἠρέμως ἐκφωνεῖς.
Γενάρχην λέγεις τὸν ποτὲ ὡς ἔξοχα
κεχαρισμένον τοῖς Θεοῖς πασίγνωστον;
Τὸν Τάνταλον ἐκεῖνον, ὃν συχνότατα
ὁ Ζεὺς ἐκάλει εἰς βουλήν καὶ τράπεζαν,
καὶ οὐ οἱ λόγοι, οἱ βαθεῖαν ἔννοιαν,
εὐρεῖαν πεῖραν μαρτυροῦντες, ὡς χρησιμοὶ
ἔφερον τέρψιν εἰς τὴν φρένα τῶν Θεῶν.

ΙΦΙΓΕΝΕΙΑ

Ἐκεῖνον. Μετ' ἀνθρώπων πλὴν νὰ κοινωνοῦν
Θεοὶ δὲν πρέπει, ὡσπερ μεθ' ὁμοίων των.
Τὸ θνητὸν γένος, ἀσθενές, ὡς ἀναβῆ
εἰς τ' ἀσυνήθη ὕψη, σκοτοδιναῖ.
Οὐδὲ προδότης ἦτον οὐδὲ ἀγενής·
ἀνώτερος ἦν δούλου, ἀλλ' ὡς σύντροφος
τοῦ νεφεληγερέτου, μόνον ἄνθρωπος·
δι' ὃ τὸ ἔγκλημά του ἦν ἀνθρώπινον·
ἀλλ' αὐστηρῶς ἐκρίθη ὑπὸ τῶν Θεῶν.
« Ἵβριστὶς γλῶσσα, ἔψαλλον οἱ ποιηταί,
καὶ ἀπιστία τὸν ἐκρήμισ' ἐξ αὐτῆς

τῆς τοῦ Διὸς τραπέζης εἰς τὸν Τάρταρον· »
 κ' ἡ γενεά του πᾶσα ἦν θεομισῆς.

ΘΟΑΣ

Δι' ἰδίον τι πταῖσμα, ἢ τὸ πάτριον;

ΙΦΙΓΕΝΕΙΑ

Τὸ εὐρὺ στήθος, ἢ τιτάνιος ἀλκή
 ἐκείνου μετεδόθη τοῖς ἐγγόνοις του·
 ἀλλὰ στεφάνην οἱ Θεοὶ σφυρήλατον
 περὶ τὸ μέτωπόν των ἔδεσαν χαλκῆν,
 βουλήν καὶ μέτρον, φρόνησιν, ὑπομονήν
 εἰς τὸ θολόν των βλέμμα συσκιάζουσιν.
 Εἰς λύσσαν πᾶς των πόθος ἐξεμαίνεται,
 καὶ δὲν συνεῖχεν ὄριον τὴν λύσσαν των.
 Ὁ Πέλοψ, ἔχων σιδηρᾶν τὴν βούλησιν,
 ὁ τοῦ Ταντάλου φίλος παῖς, προδοτικῶς
 φονεύσας, τὴν καλλίστην ἔλαβε μνηστὴν
 τοῦ Οἰνομάου κόρην Ἴπποδάμειαν.
 Αὕτη δὲ δύω τῶ προσήνεγκεν υἱούς,
 Θεέστην καὶ Ἀτρέα. Τούτοις ἀδελφός
 πρωτότοκος ὑπῆρχεν ἑτεροθαλής.
 Αὐτὸν φθονοῦσι καὶ μισοῦσιν ἐκ κοιναῦ,
 κ' εἰς ἀδελφοκτονίαν συνασπίζονται.
 Ὁ δὲ πατήρ των εἰς τὴν Ἴπποδάμειαν
 τὸν φόνον ἀποδίδων, παρ' αὐτῆς ζητεῖ
 ἀγρίως τὸν υἱόν του· ἢ δ' αὐτοκτονεῖ. . .

ΘΟΑΣ

Σιγᾶς; Ἐξακολούθει. Μὴ μετανοεῖς
 ὅτι ἐμπιστοσύνην μ' ἔδωκας. Εἰπέ.

ΙΦΙΓΕΝΕΙΑ

Εὐδαίμων ὅστις τῶν προγόνων ἀγαθὴν
 διατηρεῖ τὴν μνήμην, καὶ τῆς δόξης των,
 τῶν πράξεών των χαίρων τὴν ἱστορήσιν
 νὰ διεξέλθῃ δικαιούται, ὧν αὐτὸς
 ἔσχατος κρῖκος τῆς καλῆς ἀλύσεως·
 διότι οὐδεὶς οἶκος ἐξ ἀρχῆς εὐθύς
 παράγει τέρας ἢ γεννᾷ ἡμίθεον.
 Σειρὰ χρηστῶν ἢ φαύλων φρίκην ἢ χαρὰν
 φέρ' εἰς τὸν κόσμον τελευταῖον. Ὁ Ἄτρεὺς
 καὶ ὁ Θυέστης ἐβασίλευσαν ὁμοῦ,
 θανόντος τοῦ πατρὸς των. Ἡ ὁμόνοια
 πολὺ δὲν ἐτηρήθη. Ἐβεβήλωσε
 τοῦ ἀδελφοῦ τὸ λέχος ὁ Θυέστης, δὲν
 ἐδίωξεν ἐκεῖνος ἐκδικούμενος.
 Ὑπούλως ὁ Θυέστης πρὸς κακούργημα
 πρὸ πολλοῦ κλέψας τοῦ Ἀτρέως τὸν υἱόν,
 ὡς ἴδιον, θωπεύων, τὸν ἀνέτρεφε.
 Λύσσαν ἐκκαύσας ἐν αὐτῷ φιλέκδικον,
 τὸν πέμπει εἰς τὴν πόλιν τὴν βασιλικὴν,
 ὡς θεῖον νὰ φονεύσῃ τὸν πατέρα του.
 Ὁ νέος συνελήφθη, καὶ ὁ Βασιλεὺς
 τὸν δολοφόνον τιμωρεῖ σκληρῶς, φρονῶν
 ὅτι φονεύει τὸν υἱὸν τοῦ ἀδελφοῦ.
 Ἐξώρας μόνον ἔμαθε τίς ἦν αὐτὸς

ὄν ἐν βασάνοις εἶδ' ἐμπρός του θνήσκοντα·
καὶ δπως κατευνάσῃ τὴν ἐκδίκησιν
ἧτις ἐντός του μαίνεται, ἐπιχειρεῖ
φρικτόν· Ἡρέμως, ἀταράχως φαίνεται
τὸ πρᾶγμα φέρων, φαίνεται ἔξιλεωθεὶς·
τὸν ἀδελφὸν δ' ἐλκύσας εἰς τὸ κράτος του
μετὰ υἱῶν του δύω, ἔσφαξεν αὐτούς,
καὶ εἰς τὸ πρῶτον δεῖπνόν του παρέθηκε
τῷ ἀδελφῷ του τὴν ἀπαίσιον βοράν.
Ὡς δ' ὁ Θυέστης τῆς ἰδίας του σαρκὸς
κορεσθεὶς, πόθον ἤρχισ' αἰσθανόμενος,
κ' ἐν δυσθυμίᾳ τοὺς υἱούς του νὰ ἰδῆ
ζητεῖ, καὶ ὅτι τὴν φωνὴν, τὸ βῆμά των
ἀκούει εἰς τῆς θύρας τὸν οὐδὸν φρονεῖ,
βρυχώμενος τῷ ρίπτει εἰς τοὺς πόδας του
τῶν ἐσφαγμένων ὁ Ἄτρεὺς τὰς κεφαλὰς.—

Τὸ πρόσωπόν σου στρέφεις φρίττων, Βασιλεῦ.
Τὸ φαιινόν του πρόσωπον ἀπέστρεψεν
ὁ ἥλιος ὁμοίως, καὶ τὸν δίφρον του
τῆς αἰωνίας τροχιᾶς.—Τοιοῦτ' εἰσὶ
τῆς ἱερείας οἱ προπάτορες. Πολλὰς
τῶν ἀνδρῶν τύχας κακοδαίμονας, πολλὰ
παραφροσύνης ἔργα συγκαλύπτ' ἢ νύξ
ὑπὸ βαρείας πτέρυγας, δεικνύουσα
θολὸν καὶ τρόμον φέρον μόνον λυκαυγές.

ΘΟΑΣ

Συγκάλυψόν τα ἐν σιγῇ καὶ σύ. Ἄρκοῦν
τ' ἀκούσματα τοῦ τρόμου. Ἄλλ' ἐκ θαύματος
σύ τίνος, ἐκ τοιαύτης ἔφυς γενεᾶς;

ΙΦΙΓΕΝΕΙΑ

Ὁ Ἀγαμέμνον, τοῦ Ἀτρέως ὁ υἱός,
 ἦν ὁ πατήρ μου· πλὴν — θαρρόντως θὰ εἰπῶ, —
 ἐν αὐτῷ εὗρον ἀπὸ τῶν σπαργάνων μου
 τὸ πρότυπον τελείου ἐν παντὶ ἀνδρός.
 Ἡ Κλυταιμνήστρα μ' ἔτεκε, πρωτόλειον
 τοῦ ἔρωτός του, τὴν δ' Ἠλέκτραν μετ' ἐμέ.
 Ὁ Βασιλεὺς ἡσύχως ἤρχε, κ' ἔλαβεν
 ὁ οἶκος τοῦ Ταντάλου τότε ἄνεσιν,
 ἧς ἐστερεῖτο πρὸ πολλοῦ. Πλὴν ἔλειπεν
 υἱός εἰς εὐτυχίαν τῶν γονέων μου.
 Καὶ τοῦτον ὅμως μόλις τὸν ἀπήλαυσαν,
 καὶ ὁ Ὀρέστης, βρέφος πολυφίλητον
 εἰς τὰς ἀγκάλας ἠῤῥξανε τῶν ἀδελφῶν,
 ὅπότε ἐνσκύπτει ἄλλη νέα συμφορά.
 Ἡ φήμη τοῦ πολέμου ἦλθεν εἰς ὑμᾶς,
 ὅστις τὸ ἄνθος τῶν Ἑλλήνων ἔπεμψεν
 ὑπὸ τὰ τεῖχη τῆς Τρωάδος, ἐκδικῶν
 τῆς παγκαλλίστης γυναικὸς τὴν ἀρπαγὴν.
 Ἐὰν τὴν πόλιν ἐκυρίευσαν, ἐὰν
 ἔλαβον δίκην παρ' αὐτῆς, δὲν ἤκουσα.
 Ἦν ὁ πατήρ μου τῶν Ἑλλήνων ἡγεμών.
 Εἰς τὴν Αὐλίδα δ' ἔμενον προσμένοντες
 μάτην, νὰ πνεύσῃ οὐριος ὁ ἄνεμος,
 ὅτι τὸν μέγαν ἀρχηγὸν εἶχ' ἐν ὀργῇ
 ἡ Ἄρτεμις, κ' ἠρνεῖτο εἰς τοὺς σπεύδοντας
 τὸν πλοῦν, ζητοῦσα, ὡς ἐχρησιμοδότησεν
 ὁ μάντις Κάλχας, τῶν κορῶν τοῦ Ἄνακτος
 τὴν πρεσβυτέραν. Οὕτως εἴλκυσαν ἐμέ

καὶ τὴν μητέρα ὅπου ὁ στρατός των ἦν,
 κ' εἰς τὸν βωμὸν με σύραντες, ἀνέθηκαν
 τὴν κεφαλὴν μου τῇ Θεᾷ. Ἡ δ' Ἄρτεμις,
 καμφθεῖσα ἤδη, ἔπαυσε τὸ αἷμά μου
 ζητοῦσα πλέον, καὶ εἰς νέφος μ' ἔσωσε,
 καλύψασά με. Πρῶτον δὲ ἀνένηψα
 ἐκ τοῦ θανάτου εἰς αὐτὸ τὸ ἱερόν.
 Ἐγὼ ἐκείνη εἶμ' ἡ Ἰφιγένεια,
 ἡ ἐξ Ἀτρέως, ἡ τοῦ Ἀγαμέμνονος
 θυγάτηρ, κτῆμα τῆς Θεᾶς· ἐγὼ αὐτή!

ΘΟΑΣ

Ἐμπιστοσύνην κ' εὖνοϊαν δὲν χορηγῶ
 ὑπὲρ τὴν ξένην εἰς τὴν βασιλόπαιδα.
 Σοὶ ἐπαναλαμβάνω ὁ σ' ἐπρότεινα.
 Ἐλθέ· τῶν ἀγαθῶν μου σὸν τὸ ἦμισυ.

ΙΦΙΓΕΝΕΙΑ

Πῶς νὰ τολμήσω τοῦτο, Ἄναξ; Ἡ Θεὰ
 ἡ σώσασά με δὲν ὀρίζει ἔκτοτε
 τὴν ζωὴν μόνη ἦν τῇ καθιέρωσα;
 Αὐτὴ ἐξεῦρε δι' ἐμὲ τὸ ἄσυλον,
 καὶ μὲ φυλάττει διὰ τὸν πατέρα μου,
 ὃν φαινομένως, πλὴν φρικτῶς ἐπαίδευσεν,
 εἰς χαρὰν ἴσως τοῦ ἐσχάτου γήρωστος του,
 κ' ἴσως ἐγγίζει ὁ εὐδαίμων νόστος μου.
 Κ' ἐγὼ, πρὸς τὰς ὁδοὺς τῆς ἀδιάφορος,
 παρὰ τὴν θέλησίν τῆς νὰ δεθῶ ἐδώ!
 Διὰ νὰ μείνω, νεῦμά τῆς ἐζήτησα.

ΘΟΑΣ

Τὸ νεῦμα εἶναι ὅτι μένεις πάντοτε.
 Κενὰς προφάσεις μὴ ἐπιτηδεύεσαι.
 Μάται' οἱ λόγοι οἱ πολλοὶ πρὸς ἄρνησιν.
 Ἄκούει μόνον τὸ οὐχὶ ὁ ἕτερος.

ΙΦΙΓΕΝΕΙΑ

Δὲν εἶναι λόγων ἐπιπλάστων πρόσχημα.
 Σ' ἠνέωξα τὸ βάθος τῆς καρδίας μου.
 Εἶπέ καὶ μόνος ἂν δὲν πρέπη πρὸς γονεῖς,
 πρὸς ἀδελφούς νὰ τρέφω πόθον ἔνθερμον.
 Εἰς τὸν ἀρχαῖον οἶκον, ὅπου θλιβερώς
 κάποτε ἴσως τ' ὄνομά μου ἀντηχεῖ,
 ὦ! ἡ χαρὰ πῶς ἤλθον ὡς νεογενῆς
 ἂν εἰς στεφάνους ἔπλεκε τοὺς κίονας!
 Τὰ πλοῖά σου ὀπίσω ἐὰν μ' ἔφερον,
 εἰς ἡμᾶς πάντας τὴν ζωὴν θ' ἀπέδιδες.

ΘΟΑΣ

Ἐπίστρεψον, ὡς θέλει ἡ καρδία σου,
 καὶ μὴ ἀκούσης φρόνιμον παραίνεσιν.
 Ἔσο γυνὴ καθ' ὅλα· παραδόθητι
 εἰς ἀκαθέκτους πόθους, παρασύροντας
 ὧδε κάκεισε τὴν ψυχὴν σου. Ἄμα φλόξ
 ἐπιθυμίας τὰς ἐξέκαυσε, δεσμὸς
 οὐδεὶς αὐτὰς συνέχει ἱερὸς, μακρὰν
 προδότου, ὅστις ἐκ συζύγου ἢ πατρὸς
 πιστῆς ἀγκάλης πονηρῶς τοὺς ἀποσπᾷ.
 Ἐὰν σβεσθῇ δ' ἐντὸς των ἡ ταχειὰ φλόξ,

πιστῶς εἰς μάτην κ' ἰσχυρῶς τὴν φρένα των
ἢ χρυσῇ γλῶσσα τῆς πειθοῦς ὑποκινεῖ.

ΙΦΙΓΕΝΕΙΑ

Τοὺς εὐγενεῖς σου λόγους ἐνθυμήθητι.
Οὕτως ἀμείβεις τὴν ἐμπιστοσύνην μου;
Ν' ἀκούσης ἤσο ἔτοιμος ὅ,τι σ' εἰπῶ.

ΘΟΑΣ

Οὐχὶ δὲ καὶ ν' ἀκούσω τ' ἀπροσδόκητα.
'Αλλ' ἂν καὶ τοῦτο, μήπως δὲν ἐγνώαιζον
πῶς ἐπραγματευόμην μετὰ γυναικός;

ΙΦΙΓΕΝΕΙΑ

Τοῦ ταλαιπώρου μὴ καθάπτου φύλου μας.
Λαμπρὰ δὲν εἶναι ὅπως τὰ ὑμέτερα
τὰ γυναικεῖα ὄπλα, ἀλλ' οὐδ' ἀγενῆ.
Σοῦ ὑπερέχω, πίστευσον, εἰς τοῦτο κἄν,
ὅτ' ὑπὲρ σέ γνωρίζω τί συμφέρει σοι.
Θὰ μᾶς ἐνώση στενὸς σύνδεσμος φρονεῖς
εἰς εὐτυχίαν, ἀγνοῶν καὶ σέ κ' ἐμέ.
Θαβρόύντως, πλήρης ἀγαθῆς θελήσεως,
νὰ συναινέσω ἐπιμόνως ἀπαιτεῖς.
'Αλλ' εἴμ' εὐγνώμων τοῖς θεοῖς πῶς μ' ἔδωκαν
εὐσταθεῖς φρένας, ἵνα μὴ παραδεχθῶ
δεσμὸν μὴ ὄντα κατ' αὐτῶν τὴν θέλησιν.

ΘΟΑΣ

Θεὸς δὲν λέγει ταῦτα· ἡ καρδία σου.

ΙΦΙΓΕΝΕΙΑ

Δι' αὐτῆς μόνης οἱ Θεοὶ μᾶς ὁμιλοῦν.

ΘΟΑΣ

Νὰ τοὺς ἀκούω δικαιοῦμαι πλὴν κ' ἐγώ.

ΙΦΙΓΕΝΕΙΑ

Ἡ λαίλαψ πνίγει τὴν γλυκεϊάν των φωνήν.

ΘΟΑΣ

Καὶ τὴν ἀκούει μόνον ἡ ἰέρεια ;

ΙΦΙΓΕΝΕΙΑ

Ὁ ἀναξ ἄς προσέξῃ μᾶλλον εἰς αὐτήν.

ΘΟΑΣ

Τὸ ἱερόν σου ἔργον, καὶ ἡ πάτριος
κληρονομία εἰς τὰ δεῖπνα τοῦ Διός,
σὲ φέρουν ἐγγυτέρω τῶν Θεῶν, παρὰ
τὸν ἐξ ἀγρίων γηγενῆ.

ΙΦΙΓΕΝΕΙΑ

Μ' ἐζήτησας
ἐμπιστοσύνην, κ' εἶναι αὐτ' ἡ ἀμοιβή ;

ΘΟΑΣ

Ἄνθρωπος εἶμαι. Προτιμῶ νὰ παύσωμεν.
Ὁ λόγος μου ἄς μείνῃ. Ἔσο τῆς Θεᾶς
ἰέρεια ὡς ἦσο, καὶ ἡ Ἄρτεμις

ἴλεως ἔστω πῶς ἀδίκως, συνιδῶν
 τὸ πταῖσμα, τῶν θυμάτων τὴν ἐστέρησα.
 Ἐένος τὴν χώραν ταύτην σῶος δὲν πατεῖ.
 Θάνατος ἐξ ἀρχαίου τῷ ἐπέκλωσται.
 Μ' ἐδέσμευσας σὺ μόνη διὰ θωπειῶν,
 ἄς ὡς φιλοστοργίαν ἐξελάμβανον,
 ἢ καὶ ὡς κλίσειν ὑποκαίουσαν μνηστῆς.
 Τὰ μαγικὰ δεσμὰ σου χαίρων ἔφερον,
 καὶ ὠλιγώρουν τοῦ καθήκοντος. Κωφὸν
 μὲ εἶχε καταστήσ' ἡ γοητεία σου.
 Μεμφιμοιροῦντα τὸν λαὸν δὲν ἤκουον.
 Ἐμὸν τὸ πταῖσμα τοῦ προῦρου, κράζουσι,
 θανάτου τοῦ υἱοῦ μου. Πλέον διὰ σέ
 τὸ πλῆθος δὲν κωλύω θύματ' ἀπαιτοῦν.

ΙΦΙΓΕΝΕΙΑ

Ἄλλ' οὐδ' ἀπήτουν τοῦτο δι' ἐμέ ποτέ.
 Παρεξηγεῖ τὴν φύσιν τῶν Θεῶν, αὐτοὺς
 καλῶν τις αἰμοβόρους· τὴν ἰδίαν του
 θηριωδίαν τοῖς προσάπτει. Μ' ἔσωσεν
 ἐκ τῶν χειρῶν τοῦ θύτου ἢ Θεὰ κ' ἐμέ,
 καὶ ὑπηρέτιν, οὐχὶ θῦμα μ' ἤθελε.

ΘΟΑΣ

Οὐδόλως μᾶς ἀνήκει ἔθος ἱερὸν
 νὰ ἐξηγῶμεν καὶ νὰ μεταβάλλωμεν
 ὅπως ἡμῖν ὁ κοῦφος ὑποβάλλει νοῦς.
 Τὸ σὸν καθήκον τέλει· τὸ ἐμὸν τελῶ.
 Παρὰ τὴν ὄχθην δύω ξένους εὔρομεν
 ἐντὸς σπηλαίου, εὔρημα δυσοίωνον

τῇ χάρα ταύτη, καὶ τοὺς συνελάβομεν.
 Αὐτοὺς ἄς λάβῃ ἡ Θεὰ, τὴν παλαιάν,
 διακοπεῖσαν, νόμιμον θυσίαν της.
 Θὰ σοὶ τοὺς πέμψω. Τέλεσον τὰ ἐπὶ σοί.

ΣΚΗΝΗ ΤΕΤΑΡΤΗ

ΙΦΙΓΕΝΕΙΑ (μόνη)

Ἔχεις νεφέλας, Θεὰ λαοσώτειρα!
 Τὸν ἐν κινδύνοις ἀθῶον καλύπτουσα,
 φέρεις αὐτὸν ἐπ' ἀνέμου πτερύγων
 ἐκ τῆς δυσλύτου ἀγκάλης τῆς μοίρας,
 ὑπὲρ ξηρᾶς καὶ θαλάσσης, ὡς δόξῃ σοι.
 Πάνσοφος εἶσαι καὶ βλέπεις τὰ μέλλοντα.
 Τὸ παρελθὸν διὰ σέ δὲν παρῆλθε.
 Ἐπὶ τῶν σῶν ἀναπαύεις τὸ βλέμμα σου,
 ὅπως τὸ φῶς σου, ζωὴ τῶν νυκτῶν,
 ἐπὶ τῆς γῆς καταβὰν ἀναπαύεται.
 Τῆρει ἀσπίλους τὰς χεῖράς μου αἵματος.
 Εἶναι ὁ φόνοσ ἀρὰ ψυχολέτειρα.
 Τοῦ φονευθέντος τὸ ἄγριον φάντασμα
 εἰς τὸν φονέα, κἂν εἶναι ἀκούσιος,
 φέρον βασάνων στιγμᾶς ἐπιφαίνεται.
 Τῶν ἀνθρωπίνων γενῶν τὴν ἐξάπλωσιν,
 τῶν ἀγαθῶν, ἀγαπῶσ' οἱ ἀθάνατοι,
 καὶ τοῖς θνητοῖς τὴν ζωὴν παρατείνουσι,
 τοῦ αἰωνίου αὐτῶν οὐρανοῦ
 τὴν μετ' αὐτῶν ἐπὶ χρόνον ἀπόλαυσιν
 καὶ τὴν χαρμόσυνον δίδοντες θέαν.

ΠΡΑΞΙΣ ΔΕΥΤΕΡΑ

ΣΚΗΝΗ ΠΡΩΤΗ

ΟΡΕΣΤΗΣ. ΠΥΛΑΔΗΣ.

ΟΡΕΣΤΗΣ

Πατοῦμεν τοῦ θανάτου τὴν ὁδόν. Σιγὴ
εἰς τὴν ψυχὴν μου εἰς πᾶν βῆμα εἰσχωρεῖ.
Ὅποτε ἐδεήθην τοῦ Ἀπόλωνος
τῆς συνοδίας νὰ μὲ σώσῃ τῆς φρικτῆς
τῶν φιλεκδίκων ταρταρείων ἀδελφῶν,
ἐφάνη σωτηρίαν καὶ βοήθειαν
εἰς τῆς ἐν Ταύροις ἀδελφῆς τὸ ἱερόν
διὰ θεοπροπίων αἰσιοφανῶν
ὑποσχεθεῖς μοι. Ἐκπληροῦνται σήμερον,
καὶ μετὰ τῆς ζωῆς μου παύ' ἡ συμφορὰ.
Ὅτε χεὶρ θεία θλίβῃ τὴν καρδίαν μου,
νεκρῇ τὸ πνεῦμα, πόσον δὲν μ' εἶν' εὐκόλον
τ' ὠραῖον τοῦ ἡλίου φῶς ν' ἀπαρνηθῶ!
Εἰς τοὺς ἐγγόνους τοῦ Ἀτρέως εὐκλεῆς
ὁ θάνατος ἐν μάχαις ἂν δὲν ὤρισται,
ἂν, ὡς οἱ πρόγονοί μου, ὅπως ὁ πατήρ,
κ' ἐγὼ θὰ πέσω σφάγιον ἐλεεινόν,
ἔστω, εἰς τὰς βαθμίδας μᾶλλον τοῦ βωμοῦ
παρὰ ἐν παραβύστῳ ὅπου κρύπτονται

δειλαί παγίδες δολοφόνου συγγενοῦς.
 Ἄφῃτέ με ὡς τότε εἰς ἀνάπαυσιν,
 ὦ τῶν ἐμῶν βημάτων τῶν αἰμοσταγῶν
 σεῖς ἰχνηλάται κύνες καταχθόνιοι!
 Ἄφῃτέ με ταχέως ἐρχομαι πρὸς σᾶς.
 Μὴ φῶς ἡμέρας σᾶς ἰδῆ, ὡς οὐδ' ἐμέ.
 Τῆς γῆς ὁ χλωρὸς τάπης εἰν' ἀνάρμοστος
 εἰς δίαιταν εἰδώλων. Ἐρχομ', ἔρχομαι
 νὰ σᾶς ζητήσω κάτω, ὅπου πάντας νύξ
 θολὴ περικαλύπτει, ἀτελεύτητος.
 Σὲ μόνον, ὦ Πυλάδη φίλε, κοινωνέ
 ἀθῶε τῆς ποινῆς μου καὶ τοῦ πταίσματος,
 εἰς τὴν πορείαν θλίβομαι τὴν πένθιμον
 κοινωνὸν σ' ἔχων. Ἡ ζωὴ, ὁ θάνατος
 σοῦ μόνου φόβον ἢ ἐλπίδα μ' ἐμποιεῖ.

ΠΥΛΑΔΗΣ

Ὡς σὺ, Ὀρέστα, ἔτι δὲν εἶμ' ἔτοιμος
 εἰς τῶν σκιῶν ν' ἀπέλθω τὸ βασιλείον.
 Διὰ τῶν πολυπλόκων ἀτραπῶν ζητῶ,
 τῶν εἰς τὴν νύκτα φερουσῶν τὴν μέλαιναν,
 ὁδὸν ὀπίσω τῆς ζωῆς ν' ἀνεύρωμεν.
 Δέν μελετῶ θανάτους, ἀλλ' ἀνερευνῶ
 οἱ θεοὶ μήπως πρὸς φυγὴν σωτήριοι
 ὁδοὺς καὶ τρόπους μᾶς παρασκευάζουσι.
 Θάνατον; Οὐτος, τὸν φοβούμεθα ἢ μὴ,
 ἀπαραιτήτως ἔρχεται. Ὄταν ἡ χεὶρ
 τῆς ἱερείας ἐπὶ τοὺς πλοκάμους μας
 ταθῆ, καὶ νὰ τοὺς κείρη θέλ' εἰς ἀπαρχὴν,
 ἡ σωτηρία τότε ἔσται σοῦ κ' ἐμοῦ

ὁ μόνος στοχασμός μου. Μὴ τὴν ἄθυμον
διάθεσιν! Ταχύνεις διὰ δισταγμῶν
τὸν κίνδυνον. Ὁ λόγος τοῦ Ἀπόλλωνος
μας ἠγγυήθη τὸν ναὸν τῆς ἀδελφῆς
εἰς νόστον ὅτι ἔσται σοι κ' εἰς ἀρωγήν.
Δὲν διαφοροῦνται τῶν Θεῶν τὰ λόγια,
ὅπως ὁ πάσχων ἐκλαμβάνει δυσθυμῶν.

ΟΡΕΣΤΗΣ

Ἡ μήτηρ μέλαν τῆς ζωῆς τὸ κάλυμμα
ὑπὲρ τὴν κεφαλὴν μου, βρέφους, μ' ἔρριψεν.
Ἡῤῥησα οὕτω τοῦ πατρὸς ὁμοίωμα,
καὶ τὸ βωδόν μου βλέμμα ἦν εἰς ἔλεγχον
αὐτῆς καὶ τοῦ ἀνόμου ἐραστοῦ πικρόν.
Τὴν ἀδελφὴν Ἡλέκτραν, ὅτ' ἐκάθητο
εἰς τὴν ἐστίαν τοῦ ἀρχαίου οἴκου μας
κ' εἰς τὴν ἀγκάλην μ' ἔσφιγγε λυπούμενον,
δακρυρροοῦσαν συνεχῶς ἠτένιζον.
Πολλὰ μοὶ διηγεῖτο περὶ τοῦ πατρὸς
τοῦ εὐκλεοῦς μας τότε. ὦ! νὰ τὸν ἰδῶ
πῶς ἐπεθύμουν καὶ νὰ εἶμαι μετ' αὐτοῦ
εἰς τὴν Τρωάδα, ἢ ἐπανακάμψαντος!
Ἦλθε δ' ἡμέρα. . . .

ΠΥΛΑΔΗΣ

Ἄφες τὰ περὶ αὐτῆς
νὰ διηγῶνται εἰδῶλα νυκτοπλανῆ.
Ἡμᾶς δ' ἡ μνήμη καλητέρων ἡμερῶν
ἄς ἐνισχύ' εἰς βίον ἡρωοπρεπῆ.
Ἀγαθοὺς ἄνδρας οἱ Θεοὶ χρειάζονται

εἰς τὴν γῆν ταύτην πρὸς ὑπηρεσίαν των.
 Σὲ θέλουν· δὲν σ' ἀφῆκαν τὸν πατέρα σου
 νὰ συνοδεύσης εἰς τὴν ἀκουσίαν του
 κατάβασιν εἰς Ἄδου.

ΟΡΕΣΤΗΣ

ὦ! τὸ κράσπεδον
 ἀνίσως τότε τοῦ χιτῶνός του κρατῶν
 τὸν ἠκολούθουν!

ΠΥΛΛΑΔΗΣ

Δι' ἐμὲ ἐφρόντισαν
 οἱ σῶσαντές σε. Τί θα ἦν ὁ βίος μου
 ἂν σὺ δὲν ἔζης, σὺ, μεθ' οὗ, καὶ σὺ δι' οὗ
 ἐγὼ ἐκ παίδων ζῶ κ' ἐπιθυμῶ νὰ ζῶ!

ΟΡΕΣΤΗΣ

Μὴ μ' ἐνθυμίζης τοὺς εὐδαίμονας καιροὺς
 δτ' ἐφιλοξενούμην ἐν τῷ οἴκῳ σου·
 ὁ δ' εὐγενὴς πατήρ σου, ἔμφρων, φιλικῶς,
 τοῦ μαρανθέντος ἀντελήφθη κάλυκος·
 ὁπότε σὺ, τὴν φρένα πάντοτε φαιδρὸς,
 ὡς χρυσαλλίς πολύχρους περὶ σκοτεινὸν
 ἄνθος ἐπέτας, παίζων μοι διέπλαττες
 τὴν ζωὴν νέαν, καὶ τὴν εὐθυμίαν σου
 εἰς τὴν ψυχὴν μου ἐνεφύσας, ὥστ' ἐγὼ
 τὰς συμφορὰς μου λησμονῶν, θυένυον
 τὸν νέον βίον χαρμοσύνως μετὰ σοῦ.

ΠΥΛΑΔΗΣ

Ἦρχισα ζῶν ἀφ' ὄτου σὲ ἠγάπησα.

ΟΡΕΣΤΗΣ

Εἰπέ, ἤρχισας πάσχων· λέγεις τ' ἀληθῆ.
 Τὸ φρικτὸν τοῦτο τῆς ἀγρίας τύχης μου,
 ὅτι ἐντός μου, ὡς λεπρὸς ἀπόβλητος,
 κρυπτὴν ὀδύνην φέρω, φέρω θάνατον.
 Ὅπου τὸν πόδα στρέψω, πᾶσα θάλλουσα
 ὑγιῆς ὄψις φθίνει, προσλαμβάνουσα
 θανάτου βραδυπόρου πελιδνὴν σκιάν.

ΠΥΛΑΔΗΣ

Ὅρέστα, ἐγὼ πρῶτος θεν' ἀπέθνησκον,
 ἂν ἡ πνοή σου ἐδηλητηρίαζεν.
 Μήπως φαιδρὸν δὲν ἔχω πάντοτε θυμόν;
 Φαιδρότης κ' ἔρωσ δύω εἰσὶ πτέρυγες
 μεγάλων ἔργων.

ΟΡΕΣΤΗΣ

Ἔργων; Χρόνος ἦν ποτὲ,
 καθ' ὃν αὐτὰ τὸν νοῦν μας περιίπταντο,
 ὅτε ὁμοῦ θηρία ἐδιώκομεν
 εἰς ὄρη καὶ κοιλάδας, καὶ ἠλπίζομεν,
 τοῖς πάλαι τὴν ἀνδρίαν ἐξισούμενοι,
 διὰ ροπάλων καὶ ξιφῶν τὰ τέρατα
 καὶ τοὺς ληστὰς κατ' ἔχνος νὰ θηρεύωμεν·
 καὶ ὅτε, ἐπ' ἀλλήλων στηριζόμενοι,
 ἡσύχως τὸ ἐσπέρας ἐκαθήμεθα

εἰς τῆς θαλάσσης τὴν ἀκτὴν τῆς ἄχανοῦς,
καὶ πρὸ ποδῶν μας ἔπαιζον τὰ κύματα,
κ' εὐρύς ὁ κόσμος, μέγας μᾶς ἐφαίνετο,
τότε τὸ ξίφος εἴλκομεν ἐγὼ ἢ σὺ,
καὶ μέλλοντ' ἄθλα, ὅσα τ' ἄστρα τῆς νυκτός,
ἔστιλβον τότε ἔμπρός μας ἀναρίθμητα.

ΠΥΛΛΑΔΗΣ

Ἄπεραντον τὸ ἔργον, οὐ τὴν τέλεσιν
ἐπιδιώκει ὁ θυμός. Τὸ θέλομεν
μέγα, ὅποιον ἢ φωνὴ τῶν ποιητῶν
θα τὸ διασαλπίσῃ ἐξογκοῦσά το
δί' ἀπωτάτων χρόνων, τόπων, γενεῶν.
Αἱ πράξεις τῶν προγόνων μας κατακηλοῦν
ὅτε ὁ φόρμιγξ εἰς σκιάς ἐσπερινᾶς
τὰς διηγῆται εἰς τὸν νέον ἔκθαμβον.
Ἡμῶν δ' εἰσὶν αἱ πράξεις, ὅπως καὶ αὐτῶν,
συναρμογὴ ματαία κ' ἐναγώνιος·
Οὕτω κατόπιν σπεύδομεν τοῦ φεύγοντος,
τοῦ δρόμου ἀμελοῦντες ἐφ' οὐ βαίνομεν.
Τὰ ἴχνη τῶν προγόνων, τὰ τεκμήρια
τῆς ἐπὶ γῆς ζωῆς των μόλις βλέπομεν·
ἀλλ' ἢ σκιά των ἐκ τῆς ἀποστάσεως
ισόθεός τις, στέφουσα μᾶς φαίνεται
τὰς ἀχρωρείας δι' ἀκτινωτῶν νεφῶν.
Μικρὸν τιμῶ ἐκείνον ὅστις μεριμνᾷ
πῶς θὰ τὸν ἀνυψώσῃ ἄρα ὁ λαός.
Σὺ δ' εὐγνωμόνεις, νεανία, τοῖς Θεοῖς,
ὅτ' ἤδη τόσα διὰ σοῦ διέπραξαν.

ΟΡΕΣΤΗΣ

Εἰς ὃν τιν' ἂν δωρῶσι τὸ εὐτύχημα
 ἀπὸ οἰκείων ν' ἀποστρέψῃ συμφορὰς,
 τὸ κράτος ν' ἀσφαλίσῃ καὶ τὰ ὄρια,
 νὰ τρέπη, νὰ φονεύῃ παλαιούς ἐχθρούς,
 αὐτὸς εὐγνώμων ἔστω· εἰς αὐτὸν Θεὸς
 παρέσχε τὸ τοῦ βίου ἄκρον ἄωτον.
 Ἐμὲ πλὴν εἰς σφαγέα ὤρισαν, μητρὸς,
 ἣν ἐσεβόμην ἄλλως, φρικτὸν δῆμιον.
 Ἐκδικητὴν κακοῦργον κακοουργήματος
 μ' ἀπώλεσαν. Τὸν οἶκον ἀπεσκόπευσαν,
 πίστευσον, τοῦ Ταννάλου· ἐγὼ δ' ἔσχατος,
 ἀθῶως οὐδ' ἐντίμως δὲν θ' ἀπαλλαγῶ.

ΠΥΛΛΑΔΗΣ

Δὲν ἐκδικοῦσιν οἱ Θεοὶ ἐγκλήματα
 πατρῶα ἐπὶ τέκνων. Ἐκαστος, κακὸς
 ἢ ἀγαθός, ὡς πράττει καὶ ἀμείβεται,
 καὶ τῶν γονέων ὁ υἱὸς κληρονομεῖ
 τὴν εὐλογίαν, ὄχι τὴν κατάραν τῶν.

ΟΡΕΣΤΗΣ

Πλὴν δὲν μᾶς πέμπει εὐλογία τῶν ἐδώ.

ΠΥΛΛΑΔΗΣ

Ἄλλὰ καὶν ἀνωτάτη Θεῶν βούλησις.

ΟΡΕΣΤΗΣ

Λοιπὸν τὸν ὄλεθρόν μας θέλουν οἱ Θεοί.

ΠΥΛΑΔΗΣ

Τῇ προσταγῇ πειθάρχει καὶ περίμενε.
 Τὴν ἀδελφὴν τοῦ ἄν εἰς τὸν Ἄπόλλωνα
 κομίσης, καὶ οἰκῶσιν ἐν Δελφοῖς ὁμοῦ
 τιμῶμεν ὑπὸ ἔθνους ὑψηλόφρονος,
 θὰ σ' ἀνταμείψουν διὰ τὴν εὐσέβειαν,
 καὶ τῶν ὑποχθονίων καταδιωκτῶν
 θὰ σ' ἀπαλλάξουν. Ἦδ' εἰς ταῦτα δὲν τολμοῦν
 τὰ ἱερά τεμένη νὰ εἰσδύσωσιν.

ΟΡΕΣΤΗΣ

Οὕτω θὰ ἔχω θάνατον καὶ ἤσυχον.

ΠΥΛΑΔΗΣ

Ἄλλως νομίζω οὐδ' ἀδέξια φρονῶν,
 ἐσχέτισα τὸ μέλλον πρὸς τὸ παρελθόν.
 Πρὸ πολλοῦ ἴσως ὠριμάζ' εἰς τὰς βουλάς
 τὰς θείας ἢ μεγάλη ἐπιχείρησις.
 Ἦ Ἄρτεμις θὰ θέλῃ τοῦτον τὸν τραχὺν
 νὰ καταλίπη τόπον, τὸν βαρβαρικόν,
 τὰς αἱματώδεις ἀνθρωποθυσίας του.
 Ὁ ἄθλος οὗτος δι' ἡμᾶς προώρισται,
 ἡμῖν ἐπεκληρώθη, κ' εὐρισκόμεθα
 ἀπροσδοκῆτως, ἄκοντες, πρὸ τῶν θυρῶν.

ΟΡΕΣΤΗΣ

Πόσον σοφῶς συμπλέκεις, πόσον δεξιῶς,
 τὸ βούλευμα τὸ θεῖον καὶ τοὺς πόθους σου!

ΠΥΛΛΑΔΗΣ

Καὶ τί ἐστὶ σοφία ἀνθρωπίνη, πλὴν
 τῆς τῶν βουλῶν τῶν θείων ἐξευρέσεως;
 Θεὸς εἰς πράξιν ἐξεγείρει δύσκολον
 εὐγενῆ ἄνδρα, ὅμως ἀμαρτήσαντα,
 ἣν ἡμεῖς πάντες λέγομεν ἀδύνατον.
 Νικᾷ δ' ἐκεῖνος κολασθεὶς, κ' εὐαρεστῶν
 Θεοῖς τε καὶ ἀνθρώποις, ἐν τιμῇ ἐστὶ.

ΟΡΕΣΤΗΣ

Νὰ ζήσω καὶ νὰ πράττω ἐὰν πέπρωται,
 Θεός τις, τοῦ μετώπου τοῦ βαριαλγοῦς
 ἄς μ' αφαιρέσῃ τὴν σκοτοδονίασιν,
 ἥτις μὲ φέρ' εἰς Ἄδου, ὀλίσθαινοντα
 εἰς τὴν ὁδὸν, ἣν βρέχει αἷμα τῆς μητρὸς,
 καὶ τὴν προχεομέεην κρουνηδὸν πηγὴν
 ἐκ τῶν πληγῶν τῆς, τὴν καταμιαίνουσαν
 τὰς χεῖρας ταύτας, ἄς στερεῦσῃ εὐμενῶς.

ΠΥΛΛΑΔΗΣ

Ἐσυχωτέρως πρόσμενε· μὴ αὖξανε
 τὸ κακόν. Πράττεις τὰ τῶν Ἐρινύων σύ.
 Νὰ σκεφθῶ ἄφες· μένε ἤρεμος. Κοινῆς
 ἐστὶν ἀνάγκη ἐνεργείας. Σὲ καλῶ
 τότε, κ' εὐτόλμως, πλὴν φρονίμως ἐν ταύτῳ,
 ἐπιτελοῦμεν ὅ,τι δόξῃ εὐλογον.

ΟΡΕΣΤΗΣ

Τὸν Ὀδυσσέ' ἀκούω.

ΠΥΛΑΔΗΣ

Μή με χλεύαζε.

Τὸν ἥρωά του ἕκαστος ἐκλέγει, ὄν
εἰς τοῦ Ὀλύμπου τὴν ὁδὸν ἀκολοθεῖ.
Νομίζω δ' ὅτι δόλος καὶ περίνοια
δὲν φέρουσιν αἰσχύνῃν εἰς τὸν εὐτολμον.

ΟΡΕΣΤΗΣ

Τιμῶ τὸν ὅστις εἶν' ἀνδρεῖος, πλὴν κ' εὐθύς.

ΠΥΛΑΔΗΣ

Διὸ καὶ συμβουλήν σου δὲν σ' ἐζήτησα.
Τὸ πρῶτον βῆμα ἔγινεν' ἤδη πολλὰ
ἐξιχνιάσας παρὰ τῶν φυλάκων μας,
ἔμαθον ὅτι ξέν' ἰσόθεος γυνὴ
ἀνέστειλε τὸν νόμον τὸν αἱματηρόν.
Εὐχῶν θυσίαν καὶ καρδίαν καθαρὰν
εἰς τοὺς Θεοὺς προσφέρει, καὶ θυμίαμα.
Τιμᾶτ' ἐξόχως ἐπὶ ἀγαθότητι.
Ἐξ Ἀμαζόνων, λέγουσι, κατὰγεται,
κ' ἦλθε φυγοῦσα μέγαν τινὰ κίνδυνον.

ΟΡΕΣΤΗΣ

Τὴν φωτεινὴν τῆς δύναμιν ἠμαύρωσεν
ἢ παρουσία τοῦ κακούργου, φαίνεται,
ὄν συγκαλύπτει καὶ σκοτίζει νύξ ἀρᾶς.

Αίμοδιψία εὐσεβῆς εκ τῶν δεσμῶν
 πρὸς ὄλεθρόν μας ἔλυσ' ἔθος παλαιόν.
 Ἄγρια βασιλέως μᾶς φονεύει φρήν.
 Γυνὴ δὲν θὰ μᾶς σώσῃ τῆς ὀργῆς αὐτοῦ.

ΠΥΛΛΑΔΗΣ

Γυνὴ πῶς εἶναι, εὐτυχία δι' ἡμᾶς!
 Ἄνδρὸς, καὶ τοῦ ἀρίστου, εἰς σκληρότητα
 ἢ φρήν εὐκόλως συνηθίζει. Ὅ,τι πρὶν
 ἀπαίσιον τῷ ἦτο, νόμον θεωρεῖ.
 Τραχὺν τὸν κάμν' ἢ ἕξις καὶ ἀγνώριστον.
 Ἡ γυνὴ ὁμῶς δὲν ἀλλάσσει φρόνημα.
 Ὅ εἶχεν ἔχει. Εἰς καλὸν ὡς εἰς κακὸν
 ἀσφαλεστέρα ἢ γυνή. — Σίγα, ἰδέ·
 ἔρχεται. Μόνους ἄφες μας. Τὰ καθ' ἡμᾶς
 καὶ τ' ὄνομά μας δὲν θὰ μάθῃ παρευθὺς
 ἀπροφυλάκτως. Ὑπαγε. Βλεπόμεθα
 πάλιν, πρὶν ἔλθῃ νὰ λαλήσῃ μετὰ σοῦ.

ΣΚΗΝΗ ΔΕΥΤΕΡΑ

ΙΦΙΓΕΝΕΙΑ. ΠΥΛΛΑΔΗΣ.

ΙΦΙΓΕΝΕΙΑ

Εἰπέ μοι, ξένε, πόθεν εἶσαι κ' ἔρχεσαι.
 Μᾶλλον ὡς Ἑλλήνῃ ἢ ὡς Σκύθησιν φαίνεσαι.
 (τῷ ἀφαιρεῖ τὰς ἀλύσεις).

Σοὶ ἀποδίδω τὴν ἐλευθερίαν σου.
 Τὸ δῶρον κινδυνῶδες. Εἴθε ἀφ' ὑμῶν
 τὸ ἀπειλοῦν σας ἀποτρέψωσ' οἱ Θεοί!

ΠΥΛΑΔΗΣ

ὦ τῆς γλυκείας τῆς πατρίδος μου φωνῆς!
 Τὰ ὦτα πῶς μοι τέρπει εἰς τὴν ξένην γῆν!
 Τοῦ πατρικοῦ λιμένος ὁ ἐξόριστος
 φαιὰ τὰ ὄρη βλέπω νὰ μοὶ μειδιοῦν.
 Ναὶ, εἶμαι Ἕλληρ· ἡ χαρὰ μου λέγει το.
 Σὲ εἶδον, κ' εἰς τὴν θέαν τὴν ἐξαίσιον
 πόσον σοῦ χρῆζω ἐπελήσθην πρὸς στιγμὴν.
 Τὰ χεῖλη ἂν ἀνάγκη δὲν σοὶ κλείη, ὦ,
 εἰπέ ἐκ τίνος οἴκου τῶν Ἑλληνικῶν
 τὸ γένος ἔλκεις, γύναι, τὸ ἰσόθεον.

ΙΦΙΓΕΝΕΙΑ

Μεθ' ἱερείας ὁμιλεῖς, ἦν ἡ Θεὰ
 ἐκλεξαμένη καθιέρωσε· σ' ἀρκεῖ.
 Σὺ δὲ εἶπέ μοι μᾶλλον ποῖος εἶσαι, τίς
 ἐχθρική τύχη σὲ καὶ τοὺς συντρόφους σου
 σᾶς ἔφερεν ἐνταῦθα.

ΠΥΛΑΔΗΣ

Δύναμ' εὐχερῶς
 νὰ σ' εἰπῶ ποία συμφορὰ ἐπίμονος
 μᾶς συνοδεύει. ὦ! ἐπίσης εὐχερὲς
 ἂν σ' ἦτο, γυνὴ θεία, εὐελπ' εἰς ἡμᾶς,
 φαιδρὸν νὰ ρίψῃς βλέμμα! Καταγόμεθα
 ἐκ Κρήτης· τοῦ Ἀδράστου εἶμεθα υἱοί.
 Δεύτερος εἶμαι καὶ καλοῦμαι Κέφαλος,
 ὁ δ' ἄλλος Λαοδάμας, ὁ πρεσβύτερος,
 Ἦν κ' ἕτερος δὲ μέσος μεταξὺ ἡμῶν,

τραχὺς τὸ ἦθος, ἄγριος. Εἰς παιδικὴν
 ἀκόμη ἡλικίαν, τῶν παιγνίων μας
 ἐτάραττε τὴν τέρψιν καὶ τὴν σύμπνοιαν.
 Ἐπειθαρχοῦμεν εἰς τὸν λόγον τῆς μητρὸς
 ὅς' ὁ πατήρ εἰς Τροίαν ἐξεστράτευεν·
 ὡς δ' ἐπανῆλθε, φέρων λάφυρα πολλὰ,
 καὶ μετ' ὀλίγον ἀπεβίωσεν, εὐθύς
 ἐξήφθη ἕρις ἀδελφοῦ πρὸς ἀδελφὸν
 ὑπὲρ τοῦ θρόνου καὶ τοῦ κλήρου τοῦ λοιποῦ.
 Ὑπὲρ τοῦ πρωτοτόκου ἔκλινον. Αὐτὸς
 τὸν ἀδελφὸν φονεύει, καὶ ἡ Ἐριννὺς
 διώκουσά τον, ἐκδικεῖ τὴν πράξιν του.
 Ἄλλ' ὁ Ἀπόλλων τῶν Δελφῶν μᾶς ἔπεμψεν,
 ἐλπίδας δίδων, εἰς αὐτὴν τὴν ἔρημον,
 καὶ εἰς τῆς ἀδελφῆς του εἶπε τὸν ναὸν
 τὴν ἄρωγόν του χεῖρα νὰ προσμείνωμεν.
 Πλὴν αἰχμαλωτισθέντες, σοὶ ἐπέμψθημεν
 διὰ θυσίαν. Ἴδου, ἤκουσας τὸ πᾶν.

ΙΦΙΓΕΝΕΙΑ

Ἠλώθ' ἡ Τροία; Ἄνερ φίλτατε, εἰπέ.

ΠΥΛΛΑΔΗΣ

Ἠλώθη. Ἄλλὰ δός μας σωτηρίαν, δός.
 Ἦν ὑπεσχέθη ὁ Θεὸς βοήθειαν
 τάχυνον. Ἔσο ἴλεως τῷ ἀδελφῷ.
 Εἰπέτω λέξιν εὐμενῆ, παρήγορον.
 Ἄλλ' αὐτοῦ φείδου ὅταν μετ' αὐτοῦ λαλῆς,
 σέ ἱκετεύω. Συγκινεῖ τὴν φρένα του
 σείουσα λύπη καὶ χαρὰ κ' ἐνθύμησις·

παραφροσύνη πυρετώδης κατακτᾶ
τὴν καθαρὰν του, τὴν ὡραίαν του ψυχὴν,
ἣν εἰς τὰς Ἐριννύας δίδει ἔρμαιον.

ΙΦΙΓΕΝΕΙΑ

Σὲ ικετεύω, πρὸς στιγμὴν λησμόνησον
τὴν θλίψιν, καὶ εἰπέ μοι ὅ,τι σ' ἐρωτῶ.

ΠΥΛΛΑΔΗΣ

Ἡ πόλις, ἀντιστᾶσα εἰς τοὺς Ἕλληνας
δεκαετίαν ὄλην, τέλος ἔπεσεν,
ἀπετεφρώθη, ἵνα μήποτ' ἐγερθῆ.
Πλὴν τάφοι τῶν ἀρίστων ἡγεμόνων μας
ἐπὶ τῆς παραλίας τῆς βαρβαρικῆς
μνημεῖα μένου. Κεῖτ' ἐκεῖ ὁ Ἀχιλλεὺς
μετὰ τοῦ φίλου τοῦ καλοῦ.

ΙΦΙΓΕΝΕΙΑ

Ἐδάκατε
καὶ σεῖς τὴν κόνιν, ἄνδρες θεοεἰκελοι!

ΠΥΛΛΑΔΗΣ

Ὁ Παλαμήδης καὶ ὁ Τελαμόνιος
δὲν θὰ ιδῶσι τῆς πατρώας γῆς τὸ φῶς.

ΙΦΙΓΕΝΕΙΑ (καθ' ἑαυτὴν)

Οὐδὲν περὶ πατρός μου λέγει· μεταξὺ
τῶν φονευθέντων δὲν τὸν ὀνομάζει. Ζῆ!
Θὰ τὸν ιδῶμεν! Ἐλπίζε, καρδιά μου!

ΠΥΛΛΑΔΗΣ

Εὐδαίμονες ἐκεῖνοι ὄσ' ὑπέστησαν
 τὸν θάνατον τῆς μάχης τὸν γλυκύπικρον.
 Ἄντι θριάμβου, εἰς τοὺς ἐπιστρέψαντας
 Θεὸς παρωργισμένος παρεσκεύασε
 πανικούς φόβους, θάνατον ἐπώδυνον.
 Ἐδὼ δὲν φθάνει τῶν ἀνθρώπων ἡ φωνή;
 Ἡ φήμ' εἰς τὴν γῆν πᾶσαν διεσάλπισε
 περὶ ἀγρίων, ἀνηκούστων πράξεων.
 Ἀπόρρητον σοὶ εἶναι τίνες συμφοραὶ
 πληροῦσι γόνων τὰς στοὰς τῶν Μυκηνῶν;
 Ἡ Κλυταιμνήστρα, βοηθὸν τὸν Αἰγισθον
 λαβοῦσα, ἦν ἡμέραν ἐπανεκάμψεν
 ὁ σύζυγός της, τὸν ἐδολοφόνησε.—
 Ναὶ, σέβεσαι τὸν οἶκον τὸν βασιλικόν,
 τὸ βλέπω. Μάτην θλίβεις εἰς τὸ στήθος σου
 τὸν λόγον τὸν φρικτῶδη, τὸν ἀπρόοπτον.
 Εἶσαι θυγάτηρ φίλου, ἢ ἐκ γείτονος
 πόλεως ἴσως; Μὴ τὸ κρύπτῃς ἀπ' ἐμοῦ.
 Συγγνώμην ἂν σοὶ ταῦτα πρῶτος ἤγγειλα.

ΙΦΙΓΕΝΕΙΑ

Εἰπέ, πῶς ἐτελέσθη τὸ φρικτὸν, εἰπέ.

ΠΥΛΛΑΔΗΣ

Καθ' ἣν ἡμέραν ἔφθασεν ὁ βασιλεὺς,
 κ' ἐκ τοῦ λουτροῦ ἐξῆλθεν, ἄνεσιν λαβὼν,
 ἡ σύζυγός του, νὰ τῷ δώσῃ μέλλουσα
 στεγνὸν χιτῶνα, κακοβούλως ἔρριψεν

εἰς κεφαλὴν καὶ ὤμους αὐτοῦ ὕφασμα
 συμπεριπεπλεγμένον καὶ πολύπτυχον·
 ἐν ᾧ δ' ἐκεῖνος, ὡς εἰς δίκτυον ληφθεὶς.
 ν' ἀπαλλαγῇ ἐζήτει, τὸν ἐκτύπησεν
 ὁ δολοφόνος Αἰγισθος, κ' ἐξέπνευσε
 κεκαλυμμένος ὁ γενναῖος ἡγεμῶν.

ΙΦΙΓΕΝΕΙΑ

Καὶ τίς τοῦ συνωμότου ἦν ἡ ἀμοιβή;

ΠΥΛΛΑΔΗΣ

Κράτος καὶ λέχος· τοῦτο ἤδη κτήμά του.

ΙΦΙΓΕΝΕΙΑ

Εἰς κακουργίαν πόθος ὠτρυνεν αἰσχρός;

ΠΥΛΛΑΔΗΣ

Πρὸς δέ, ἀρχαῖον αἶσθημα φιλέκδικον.

ΙΦΙΓΕΝΕΙΑ

Ὁ Βασιλεὺς τί πράξας τὴν παρώργισε;

ΠΥΛΛΑΔΗΣ

Βαρεῖαν πράξιν ὡς πρὸς αἶσθημα μητρὸς,
 ἂν φόνος δικαιῶται, δικαιουσάν τον.
 Δολίως εἰς Δαυλίδα εἴλκυσεν αὐτὴν,
 ὅτε βιαίως ἄνεμοι θεόπεμπτοι
 τὸν στόλον τῶν Ἑλλήνων παρεκώλυον,
 κ' αἱματηρὰν θυσίαν εἰς τὴν Ἄρτεμιν
 τὴν πρώτην αὐτοῦ κόρην Ἴφιγένειαν,

πρὸς σωτηρίαν τῶν Ἑλλήνων ἔφερον.
 Εἰς ὀργὴν τοῦτο, λέγουν, τὴν ἐξέκαυσεν,
 ὥστε δεχθεῖσα ἔραστήν τὸν Αἰγισθον,
 τὸν ἔνδοξόν τῆς ἀνδρα πρὸς ἐκδίκησιν
 εἰς δίκτυον ὀλέθρου περιέπλεξεν.

ΙΦΙΓΕΝΕΙΑ (συγκαλυπτομένη)

Ἄρκοῦσι ταῦτα. Πάλιν θέλεις μὲ ἰδεῖ. (ἐξέρχεται).

ΠΥΛΛΑΔΗΣ (μόνος)

Αἰ συμφοραὶ τοῦ οἴκου τοῦ βασιλικοῦ
 τὴν στυγνοῦσι, βλέπω. Ἦτις καὶ ἂν ᾗ,
 τὸν Βασιλέα πιθανῶς ἐγνώρισε,
 κ' ἐκ γενεᾶς μεγάλης, εὐτυχῶς ἡμῖν,
 ἐνταῦθα ἐπωλήθη. Ἔσο ἤρεμος,
 καρδία. Μετὰ θάρρους καὶ φρονήσεως
 πρὸς τῆς ἐλπίδος πλέε τὸν ἀστερισμόν.

ΠΡΑΞΙΣ ΤΡΙΤΗ

ΣΚΗΝΗ ΠΡΩΤΗ

ΙΦΙΓΕΝΕΙΑ. ΟΡΕΣΤΗΣ.

ΙΦΙΓΕΝΕΙΑ

ὦ δύσμοιρε, σοὶ λύω τὰς ἀλύσεις σου
εἰς δεῖγμα τύχης ἀπαισίως θλιβεραῶς.
Εἰς τὸν ναόν μας εἶν' ἡ ἐλευθέρωσις
δ,τι τὸ λάμπρον ἔσχατον βλέμμα ζωῆς
εἰς τὸν βαρυνοσοῦντα, ὁ προάγγελος
θανάτου. Ἔτι νὰ πεισθῶ δὲν δύναμαι,
δὲν θέλω, δτι θετικῶς ἀπώλεσθε.
Ἐφ' ὑμᾶς χεῖρα πῶς θὰ φέρω φονικὴν ;
Ἐν ὄσω ἱερεύω τῆς Ἀρτέμιδος,
οὐδεὶς θὰ σᾶς ἐγγίση ὅστις δήποτε.
Ἄλλ' ἂν τῆς ἐντολῆς του τὴν ἐκτέλεσιν
εἰς τὸν παρωργισμένον ἄνακτ' ἀρνηθῶ,
διάδοχόν μου νὰ ἐκλέξη δύναται
τῶν ὀπαδῶν μου μίαν, καὶ ὑπὲρ ὑμῶν
οὐδὲν θὰ ἔχω τότε ἢ κενὰς εὐχάς.
ὦ πατριώτα φίλε, ἂν ὁ ἔσχατος
τῶν δούλων τῆς ἐστίας τῶν πατρώων μας
θεῶν, μᾶς εἶν' ἐν ξένη προσφιλέστατος,
μετ' εὐλογίας καὶ χαρᾶς νὰ μὴ δεχθῶ

ὕμᾱς, τοὺς τῶν ἡρώων εἰκονίζοντας
 τὰς ἀρετὰς ἐμπρὸς μου, οὓς ἐκ γενετῆς
 νὰ σέβωμ' ἐδιδάχθην, καὶ θωπεύοντας
 διὰ χρυσῶν ἐλπίδων τὴν καρδίαν μου;

ΟΡΕΣΤΗΣ

Ὅνομα γένος ἐκ προνοίας σιωπᾶς;
 ἢ τίς ἐστὶ νὰ μάθω ἐπιτρέπεται
 ἢ ὡς θεὰ ἐνταῦθα ἀπαντῶσά με;

ΙΦΙΓΕΝΕΙΑ

Θὰ μὲ γνωρίσης. Σὺ δὲ, ὅ,τι ἤκουσα
 παρὰ τοῦ ἀδελφοῦ σου ἀτελῶς, εἶπέ,
 τὸ τέλος τῶν ἐλθόντων ἐκ τῆς Τρωϊκῆς,
 οὓς ἐπὶ τῆς φλιᾶς των ὑπεδέξατο
 βωδὸς προσμένων ὄλεθρος ἀπρόοπτος.
 Μικρὰ εἰς ταύτην ἐχομίσθην τὴν ἀκτὴν·
 ἀλλ' ἐνθυμοῦμαι τὸ θαυμάζον καὶ δειλὸν
 βλέμμα μου, ὅτε ἔβλεπον τοὺς ἡρώας
 εἰς τὴν μεγάλην ἐκστρατείαν σπεύδοντας,
 ὡς ἐὰν εἶχεν ἀνοιγῆ ὁ Ὀλυμπος,
 καὶ τοῦ ἀρχαίου κόσμου τὰς λαμπρὰς μορφὰς
 πρὸς τρόμον τοῦ Ἴλιου ἂν ἐξέπεμπεν.
 Ὁ Ἀγαμέμνων ἦν ὁ θαυμαστότατος.
 Εἶπέ, ἐπανελθόντα τὸν ἐφόνευσαν
 αἱ ἴδιαι γυναῖκες καὶ ὁ Αἰγισθος;

ΟΡΕΣΤΗΣ

Ὡς λέγεις.

ΙΦΙΓΕΝΕΙΑ

Οἴμοι, τῶν δυσμοίρων Μυκηνῶν!

Τῶν τέκνων τοῦ Ταντάλου οὕτως ἄγριαι
κατέσπειραν αἱ χεῖρες ἐπ' ἀράς ἀράν.
Ὡς ζυζανίων κορυφαὶ σειόμεναι
βλαβερόν σπέρμα πέριξ των σκεδάζουσι
χιλιαπλοῦν, κ' ἐκεῖνα διὰ γενεῶν
συγγενοκτόνους οὕτω τίκτουσι φονεῖς,
τὰς ἔχθρας δι' αἰώνων τρέφοντας! Σὺ δὲ
εἰπέ μοι ὅσα φρίκης σκότος ἔκρυψεν
ἐξ ὧν ὁ ἀδελφός σου διηγῆθη μοι.
Πῶς τῆς μεγάλης διεσώθη γενεᾶς
ὁ τελευταῖος γόνος, ὁ καλὸς υἱός,
δοτις ὠρίσθη τοῦ πατρὸς ἐκδικητής;
Πῶς ὁ Ὀρέστης; Ἡ ἐπίσης ὄλεθρος
εἰς τὰς τοῦ Ἄιδου ἄρκεις τὸν ἐνέπλεξεν;
Ἐσώθη; Ζῆ ἐκεῖνος; Ἡ Ἡλέκτρα ζῆ;

ΟΡΕΣΤΗΣ

Ζῶσιν.

ΙΦΙΓΕΝΕΙΑ

ὦ! δάνεισόν μοι, ἥλιε χρυσέ,
τὰς λαμπροτέρας τῶν ἀκτίνων σου, αὐτὰς
εἰς τοῦ Διὸς τὸν θρόνον χαριστήρια
νὰ καταθέσω, ἢ πτωχὴ καὶ ἄφρωνος.

ΟΡΕΣΤΗΣ

Μετὰ τοῦ οἴκου τούτου ἂν ξενία σε,

στενώτεροί σε ἂν συνδέωσι δεσμοί,
 ὡς μοι προδίδει ἡ ὠραία σου χαρὰ,
 χαλίνωσον ἀκόμη τὴν καρδίαν σου,
 διότι δεινὴ εἶναι εἰς τὸν χαίροντα
 ἢ εἰς τὴν λύπην νέα καταβύθισις.
 Ὁ Ἀγαμέμνων μόνον πῶς ἀπέθανεν
 ἡξεύρεις, βλέπω.

ΙΦΙΓΕΝΕΙΑ

Μήπως τοῦτο δὲν ἀρκεῖ;

ΟΡΕΣΤΗΣ

Γνωρίζεις μόνον τοῦ φρικτοῦ τὸ ἥμισυ.

ΙΦΙΓΕΝΕΙΑ

Τι ἄλλο; Ὁ Ὀρέστης κ' ἡ Ἥλέκτρα ζοῦν.

ΟΡΕΣΤΗΣ

Καὶ περὶ Κλυταιμνήστρας δὲν φοβεῖσαι τί;

ΙΦΙΓΕΝΕΙΑ

Αὐτὴν δὲν σώζει οὐδὲ φόβος οὐδ' ἐλπίς.

ΟΡΕΣΤΗΣ

Τῆς χώρας τῶν ἐλπίδων ἀπεδήμησεν.

ΙΦΙΓΕΝΕΙΑ

Ἐν μετανοίᾳ ἔχυσε τὸ αἷμά της;

ΟΡΕΣΤΗΣ

Τὸ ἰδίόν της αἷμα τὴν ἐφόνευσε.

ΙΦΙΓΕΝΕΙΑ

Σαφῶς ὁμίλει, μὴ ματαίως σκέπτομαι.
Ἄμφιβολίαι, στίφος μελανόπτερον,
τὴν ἔντρομόν μου κεφαλὴν περιπετοῦν.

ΟΡΕΣΤΗΣ

Ἄγγελον οὕτω πέμπουσ' οἱ Θεοὶ ἐμὲ
πραξέως, ἥτις εἰς τοῦ Ἄιδου τ' ἄφωνα,
τὰ βωβὰ σκότῃ ἐπεθύμουν νὰ ταφῆ!
Μὲ ἀναγκάζουν τὰ ὠραῖα χεῖλη σου
ἄκοντα· ὅμως παρ' ἐμοῦ καὶ λυπηρὰ
καὶ ν' ἀπαιτήσουν καὶ νὰ λάβουν δύνανται.
Ὅτ' ἐφονεύθη ὁ πατήρ, ἀπέκρυψε
τὸν ἀδελφόν της ἢ Ἡλέκτρα σώζουσα.
Τοῦ Βασιλέως κηδεστής, ὁ Στρόφιος,
ἀναλαβὼν τον πρόφρων, τὸν ἀνέτρεφε
μετὰ Πυλάδου τοῦ υἱοῦ, καὶ φιλικὸς
δεσμὸς τοὺς δύο νεανίας ἤνωσεν.
Ὡς δ' ἠϋξάνον ἐκεῖνοι, πόθος ἠϋξανε
διακαῆς ἐντός των ἐκδικήσεως
ὑπὲρ τοῦ Βασιλέως. Ἄγνωστοί ποτε
καὶ μετενδεδυμένοι ἐμφανίζονται
εἰς τὰς Μυκήνας, δῆθεν ν' ἀναγγείλωσι
τὸν τοῦ Ὀρέστου θάνατον, καὶ φέρωσι
τὴν τέφραν του. Ἐδέχθη εὐμενῶς αὐτοὺς
ἡ Κλυταιμνήστρα. Ἦλθον εἰς τὸν οἶκόν της,

κ' ἐγνώσθ' εἰς τὴν Ἥλέκτραν ὁ Ὀρέστης, δὴ
 ὄτρυν' ἐκείνη πάλιν εἰς ἐκδίκησιν,
 διότι εἶχε σβύσει τὴν ὄρμην αὐτοῦ
 ἢ παρουσία τῆς μητρὸς ἢ ἱερά.
 Κρύφα τὸν φέρει εἰς τὸν τόπον τῆς σφαγῆς,
 ὅστις, πλυθεὶς πολλάκις, πλὴν διατηρεῖ
 ὠχρὰν κηλίδα αἵματος, προφητικὴν.
 Διὰ φλογώδους γλώσσης τῷ ἐξιστορεῖ
 τοῦ ἀπαισίου ἔργου τὰ καθέκαστα,
 τὸν δουλικὸν τῆς βίον τὸν ἐπώδυνον,
 τῶν εὐτυχῶν φονέων τὴν θρασύτητα,
 καὶ τί αὐτὴν ἠπειλεῖ καὶ τὸν ἀδελφὸν
 παρὰ τῆς ἤδη μητριᾶς, οὐχὶ μητρός.
 Τὴν μάχαιραν τῷ θέτει εἰς τὴν χεῖρά του·
 τὴν εἰς τὸν οἶκον τοῦ Ταντάλου μόνσιμον,
 κ' ἢ Κλυταιμνήστρα πίπτει θύμα τοῦ υἱοῦ.

ΙΦΙΓΕΝΕΙΑ

Θεοί, οἱ ζῶντες ἐν ἡμέρα καθαῶ
 εἰς νέφη νέα πάντοτε μακάριοι,
 πρὸς τοῦτο συχνὰ ἔτη μ' ἐμακρύνετε
 τῶν ἀνθρωπίνων, μ' ἔχετε πλησίον σας,
 τὴν παιδικὴν φροντίδα μ' ἀνεθέσατε
 τὸ πῦρ νὰ τρέφω τοῦ βωμοῦ, καὶ τὴν ψυχὴν
 ὡς εἶν' ἡ φλόξ του, εὐλαβῆ καὶ φωτεινὴν
 πρὸς τὰς μονὰς σας τὰς ἀγίας αἴρετε,
 ἵνα τὴν τύχην τὴν φρικτὴν τοῦ οἴκου μου
 ἐξαίφνης μάθω κ' αἰσθανθῶ βαθύτερον;
 Περὶ τοῦ παναθλίου λάλησον, εἰπέ
 περὶ Ὀρέστου.

ΟΡΕΣΤΗΣ

ὦ! ἀνίσως δυνατόν
 νὰ εἰπῶ μ' ἦτον περὶ τοῦ θανάτου του!
 Ἐκ τοῦ χυθέντος αἵματος ἀνέθορε
 τὸ πνεῦμα τῆς μητρός του!
 Πρὸς τὰς ἀρχαίας κόρας κράζει τῆς νυκτός·
 « Μὴ ἐκφύγη ὁ φαῦλος ὑμᾶς μητροκτόνος!
 Κατὰ πόδας διώκετε! Κτῆμά σας εἶναι! »
 Ἄκούουσι· τὸ βλέμμα, ὡς τοῦ ἀετοῦ
 αἰμοδιφές καὶ κοῖλον περιάγουσαι,
 κινοῦνται εἰς τὰ σκότη τῶν σπηλαίων των,
 καὶ βραδυπόροι δὺω σύντροφοι αὐτῶν
 ἐξ ἀφωτίστων γωνιῶν προέρπουσι,
 δειλὴ ἀμφιβολία καὶ μετάνοια.
 Εἶν' ἡ πνοή των Ἄχερόντιος ἀτμῖς,
 εἰς ἧς τὰς νεφελώδεις δίνας ἡ εἰκὼν
 σαφῆς τοῦ πεπραγμένου ἀναστρέφεται,
 δονοῦσα τοῦ ἐνόχου τὸν ἐγκέφαλον.
 Ἐκείναι δ' αἱ ἐξόλεις τῆς ὠραίας γῆς
 τὸ ἔδαφος πατοῦσι τὸ θεόσπαρτον,
 ἐξ οὗ ἀρχαία τὰς ἐξώρισεν ἀρά.
 Διώκει τὸν φυγάδα ὁ ταχύς των ποῦς,
 καὶ μόλις διαλείψας, πάλιν ἄρχεται.

ΙΦΙΓΕΝΕΙΑ

ὦ τάλα, εἶσαι ὁμοιοπαθῆς καὶ σὺ,
 καὶ ὅσα πάσχει ὁ φυγάς αἰσθάνεσαι.

ΟΡΕΣΤΗΣ

Τί έννοεις; Πῶς λέγεις ὁμοιοπαθής;

ΙΦΙΓΕΝΕΙΑ

Δι' ἀδελφοκτονίαν. Τοῦτο παρ' αὐτοῦ
τοῦ νεωτέρου ἀδελφοῦ σου ἔμαθον.

ΟΡΕΣΤΗΣ

Ψυχὴ μεγάλη, ὄχι, δὲν ἀνέχομαι
νά σ' ἀπατῶσι λόγοι ψευδεπίπλαστοι.
Ἐένος πρὸς ξένον, δόλων μύστης, πονηρῶς
ἄς ἐξυφαίνῃ τὰ ψευδολογήματα
εἰς ἔντεχνον παγίδα. Μεταξὺ δ' ἡμῶν,
ἀλήθεια!

Εἶμ' ὁ Ὀρέστης! Ἡ κακοῦργος κεφαλὴ
κλίν' εἰς τὸν τάφον καὶ ζητεῖ τὸν θάνατον.

Ὅποιός τις ἂν ἔλθῃ, καλῶς ἔρχεται.

Σοὶ σωτηρίαν, ἥτις δῆποτε ἂν ᾔς,
σοὶ καὶ τῷ φίλῳ εὖχομαι, οὐχὶ ἐμοί.

Φαίνεσ' ἐνταῦθα ὅτι μένεις ἄκουσα.

Φυγῆς ζητῆτε τρόπον. ἄφετε δ' ἐμέ.

Ἐγὼ ἀπὸ τοῦ βράχου ἄπνους ἄς ριφθῶ,
τὸ αἷμά μου ἄς ρεύσῃ, ὡς τὰ κύματά,
κατάραν φέρον εἰς τὴν βάρβαρον ἀκτὴν.

Εἰς τὴν καλὴν Ἑλλάδα σεῖς ἀπέλθετε
ἀνανεοῦντες φιλικὴν ἐκεῖ ζωὴν.

(μακρύνεται.)

ΙΦΙΓΕΝΕΙΑ

Λοιπὸν ἐπῆλθες τέλος, ὦ ἐκπλήρωσις,

πατρός μεγίστου ὦ καλλίστη θύγατερ!
 Πῶς πελωρία ἢ εἰκῶν σου φαίνεται!
 Τὸ βλέμμα μόλις φθάνει ὡς τὰς χεῖράς σου·
 πλήρεις καρπῶν, στεφάνων καὶ εὐλογιῶν,
 τὰ πλούτη τοῦ Ὀλύμπου φέρουσ' εἰς τὴν γῆν.
 Ὡς ἀφθονία δῶρων εἶναι γνώρισμα
 τοῦ Βασιλέως, εἰς ὃν φαίνεται μικρὸν
 ὅ,τι τοῖς ἄλλοις εἶναι θησαυρὸς, ὑμᾶς,
 Θεοὶ, γνωρίζει ἐκ τῶν δῶρων σὰς ἡ γῆ,
 ὅσα σοφῶς, βραδέως ἐτοιμάζετε.
 Τί μᾶς συμφέρει μόνοι σεῖς γνωρίζετε·
 τὸ εὐρὺ κράτος βλέπετε τοῦ μέλλοντος,
 ὅταν ἡμῶν τὰς ὄψεις τὸ νυκτερινὸν
 καλύπτῃ νέφος. Ἀταράχως δέχεσθε
 τὰς προσευχὰς μας, ὅτε τὴν ἐπίσπευσιν
 ὡς νήπιοι ζητῶμεν, πλὴν δὲν κόπτετε
 ποτὲ ἄώρως τὸν οὐράνιον καρπόν.
 Οὐαὶ δ' εἰς τὸν τολμῶτα, ἀνυπόμονος
 αὐτὸν νὰ φάγῃ ὄξυνόν, πρὸς θάνατον!
 Μὴ παριδῆτε τοῦτο τὸ εὐτύχημα
 ὃ χρόνον τόσον περιέμενον, εἰς ὃ
 τὸν νοῦν νὰ στήσω δὲν ἐτόλμων, ὡς σκιά
 νεκροῦ φιλτάτου νὰ παρέλθῃ, μάταιον,
 καὶ θλίψιν τριπλασίαν καταλεῖπόν μοι!

ΟΡΕΣΤΗΣ (προσερχόμενος)

Ὑπὲρ Πυλάδου εὐχεσαι καὶ ὑπὲρ σοῦ;
 Μὴ τότε, τ' ὄνομά μου μὴ παρέμβαλλε.
 Τὸν ἔνοχον δὲν σώζεις προσλαβοῦσά τον,
 καὶ τὴν ἄρὰν καὶ βλάβην συμμαερίζεσαι.

ΙΦΙΓΕΝΕΙΑ

Ἡ ἐμὴ τύχη καὶ ἡ σὴ συνδέονται.

ΟΡΕΣΤΗΣ

Ποσῶς. Ἄφες με μόνον, ἀσυνόδευτον,
 εἰς τοὺς νεκροὺς ν' ἀπέλθω. Καὶ ἂν ἔκρυπτες
 ὑπὸ τὸ κάλυμμα σου τὸν παράνομον,
 τὰς ἀκοιμήτους δὲν θεὰ διέφευγεν·
 ἡ σὴ δὲ παρουσία, οὐρανόπεμπτε,
 δὲν τὰς διώκει, πρὸς στιγμὴν τὰς ἀπωθεῖ.
 Οἱ χαλκοὶ πόδες οἱ αὐθάδεις τῶν αὐτῶ
 τὸ ἱερόν σας ἄλσος νὰ πατήσωσι
 φοβοῦνται· ὅμως τοὺς ἀκούω ποῦ καὶ ποῦ
 τοὺς ἀπαισίους καγχασμούς των. Κάθηνται
 ὁμοίως λύκοι, δένδρον περιβάλλοντες
 ἐφ' οὗ ἐσώθη ὀδοιπὸρος ἀναβάς.
 Σκηνοῦσιν ἔξω προσκαθήμεναι. Μικρὸν
 ἂν μακρυνθῶ τοῦ ἄλσους, ἀνεγείρονται,
 καὶ τοὺς τῶν κεφαλῶν των ὄφεις σείουσαι
 κ' ἐγείρουσαι εἰς νέφη τὸν κονίσαλον,
 τὸ θήρευμά των ἀπηνῶς διώκουσι.

ΙΦΙΓΕΝΕΙΑ

Ὅρέστ', ἀκούεις φίλην λέξιν παρ' ἐμοῦ;

ΟΡΕΣΤΗΣ

Αὐτὴν δι' ἄλλον φύλαξον, θεοφιλή.

ΙΦΙΓΕΝΕΙΑ

Ἐκ Θεῶν νέα ἀνατέλλει σοι ἐλπίς.

ΟΡΕΣΤΗΣ

Καπνὸν καὶ λιγνὺν βλέπω, λάμψιν πελιδὴν
τοῦ ποταμοῦ τοῦ Ἄϊδου, τοῦ καλοῦντός με.

ΙΦΙΓΕΝΕΙΑ

Πλὴν τῆς Ἡλέκτρας ἄλλην ἔχεις ἀδελφὴν;

ΟΡΕΣΤΗΣ

Γνωστὴ ἐκείνη μόνη μ' ἦτον· τύχη τῆς
εὐμενῆς, ἥτις καθ' ἡμᾶς ἦν φοβερά,
ἀπέσπασε τὴν ἄλλην, τὴν πρωτότοκον,
ἐγκαίρως τῶν βασάνων τῆς οἰκίας μας.
Τὰς ἐρωτήσεις ἄφες. Ὑποβοηθεῖς
τὰς Ἐρινύας, αἵτινες, χαιρέκακοι
ἀποφυσσοῦν τὴν τέφραν τῆς καρδίας μου,
οὐδ' ἐπιτρέπουν, τῆς φρικτῆς πυρκαϊᾶς
τοῦ ἐμοῦ οἴκου νὰ καῶσιν ἐν ἐμοὶ
οἱ τελευταῖοι ἄνθρακες χωρὶς φλογός.
Πρέπει τὸ πῦρ των, ἀναζωπυρούμενον,
τροφὴν τὴν πίσσαν ἔχον τὴν ταρτάρειον,
ἀπαύστως τὴν καρδίαν νὰ μοὶ πυρπολῇ;

ΙΦΙΓΕΝΕΙΑ

Γλυκὺ προσάγω εἰς αὐτὸ θυμίαμα.
ὦ, ἄφες τῆς ἀγάπης καθαρὰ πνοὴ
νὰ σοὶ ὀροσίση τὸ φλεγμαῖνον στήθος σου.

Ὅρεστα, φίλτατέ μου, δὲν ἀκούεις; ἢ
 τῶν ἀπαισίων Θεαινῶν ἢ δίωξις
 ἐξήρανε τὸ αἷμα εἰς τὰς φλέβας σου;
 Ὡς τῆς Γοργῶνος ἢ φρικώδης κεφαλή,
 ἀπολιθοῖ τι γόητρον τὰ μέλη σου;
 Φωνὴ χυθέντος τῆς μητρός σου αἵματος
 ἐκ τῶν καταχθονίων ἂν πρὸς σέ βοᾷ,
 τὴν τῆς ἀσπίλου εὐλογούσης ἀδελφῆς
 οἱ ἐν Ὀλύμπῳ δὲν θ' ἀκούσουν ἄρωγοί;

ΟΡΕΣΤΗΣ

Βοᾷ, βοᾷ! Μὲ πέμπεις εἰς τὸν ὄλεθρον;
 Δαίμονα κρύπτεις ἐκδικήσεως καὶ σύ;
 Τίς εἶσαι; Ἡ φωνὴ σου πῶς μ' ἀνακυκᾷ
 παντοδυνάμως μέχρι βάθους τὴν ψυχὴν;

ΙΦΙΓΕΝΕΙΑ

Ἐγὼ εἰμι, τὸ λέγει ἡ καρδιά σου·
 εἰμι ἡ ἀδελφὴ σου Ἰφιγένεια.
 Ζῶ·

ΟΡΕΣΤΗΣ

Σύ;

ΙΦΙΓΕΝΕΙΑ

Ὡ ἀδελφέ μου!

ΟΡΕΣΤΗΣ

Ἄφες, ἄπεχε!

Μὴ, σὲ προτρέπω, ἄπτου τῶν πλοκάμων μου.

Ὡς τῆς Κρεούσης ὁ χιτῶν, οὕτω κ' ἐγὼ
 ἐκπέμπω φλόγας, καὶ ἀσβέστως καίουσι.
 Τὸν μισητὸν με ἄφες. Ὡς ὁ Ἡρακλῆς
 ἐνειλιγμένος, ν' ἀποθάνω θάνατον
 αἰσχύνῃς θέλω.

ΙΦΙΓΕΝΕΙΑ

Δὲν θεν' ἀποθάνῃς. ὦ,
 ἤσυχον λέξιν παρὰ σοῦ ἂν ἤκουον!
 Τοὺς δισταγμούς μου λύσον, καὶ ἀσφάλισον
 τὴν ποθουμένην εὐτυχίαν κ' εἰς ἐμέ.
 Εἰς τὴν ψυχὴν μου στρέφεται τροχὸς χαρᾶς
 καὶ λύπης. Φεύγω ἔντρομος τὸν ἄγνωστον,
 κ' ἐντὸς μου πόθος μ' ἔλκει πρὸς τὸν ἀδελφόν.

ΟΡΕΣΤΗΣ

Εἰς τοῦ Λυαίου εἶμαι τὸν ναόν; Λυσσᾶ
 θεόληπτος κ' ἐνταῦθα ἡ ἱέρεια;

ΙΦΙΓΕΝΕΙΑ

ὦ, ἀκουσὸν μου! ὦ, ἰδὲ χρονία πῶς
 εἰς τὴν εὐδαιμονίαν ἡ καρδία μου
 ἀνοίγεται, κ' εἰς ὅ,τι ἔχει φίλτατον
 δι' ἐμὲ ἔτι ἡ ζωὴ, εἰς τὴν χαρὰν
 τὴν κεφαλὴν σου νὰ φιλήσω, εἰς αὐτὰς
 τὰς χεῖρας νὰ σὲ σφίξω, ἄς ὡς σήμερον
 εἰς τοὺς ἀνέμους τοὺς κενοὺς ἐξέτεινον.
 ὦ, ἄφες, ἄφες! Ἡ Παρνάσσιος πηγὴ
 δὲν ρέ' εἰς βράχον ἀπὸ βράχου, διαυγῆς,
 μέχρι τοῦ βάρους τῆς χρυσοῦς κυλάδος τῆς,

ὡς ἀναβρῦει ἐκ τοῦ στήθους μου χαρὰ,
 κ' εἰς εὐτυχίας πέλαγος ἐκτείνεται.
 Ὅρεστα, ἀδελφέ μου!

ΟΡΕΣΤΗΣ

Νύμφη εὐχαρις,
 δὲν σέ πιστεύω οὐδὲ τὰς θωπείας σου.
 Προπόλους θέλει αὐστηρὰς ἡ Ἄρτεμις,
 καὶ τὸν βεβηλωθέντα ἐκδικεῖ ναόν.
 Μακρὰν τοῦ ἐμοῦ στήθους τὸν βραχίονα!
 Ἄν θέλῃς νέον, παίζουσα, τοῦ ἔρωτος
 τὸ δῶρον νὰ τῷ δώσης τὸ γλυκύτατον,
 εἰς τὸν χρηστόν μου φίλον τὴν καρδίαν σου
 δός, κάλεσόν τον παρὰ σοί, ὁδήγει τον
 πρὸς ὃ συμφέρει, ὅμως φείσθητι ἐμοῦ.

ΙΦΙΓΕΝΕΙΑ

ὦ ἀδελφέ μου, σύνελθε, καὶ γνώρισον
 τὴν εὐρεθείσαν. Τὴν ἀδελφικὴν στοργὴν
 τὴν θεῖαν, μὴ ὑβρίζῃς, ὡς ἀλόγιστον,
 ἄνομον πόθον. ὦ! τῆς πλάνης Ἰασον
 τοὺς ὀφθαλμούς σου, μὴ ἡ ἄπλετος χαρὰ
 μᾶς ἀναδείξῃ τρισαθλίου. Εἶν' ἐδῶ
 ἡ θρηνηθεῖσα ἀδελφή. Ἐκ τοῦ βωμοῦ
 ἀρπάσασά με ἡ Θεὰ, μ' ἀνέσωσεν
 ἐνταῦθα, ὅπου τὸ σεπτὸν τῆς τέμενος.
 Σὺ συνελήφθῃς, ὀρισθεὶς εἰς σφάγιον,
 καὶ ἀδελφὴν εὐρίσκεις τὴν ἰέρειαν.

ΟΡΕΣΤΗΣ

Τάλαινα, οὕτω θὰ ἰδῆ ὁ ἥλιος
 τὴν τελευταίαν φρίκην τῆς οἰκίας μας!
 Ποῦ εἶναι ἡ Ἥλέκτρα; Ἄς ἀπολεσθῆ
 ὅπως ἡμεῖς κ' ἐκείνη, καὶ τὸν βίον τῆς
 μὴ παρατεῖν εἰς θλίψεις καὶ εἰς συμφοράς.
 Εἰς τὸν βωμόν σου ἄγωμεν, ἱέρεια.
 Σ' ἀκολουθῶ. Ἀρχαία εἶναι παρ' ἡμῖν
 τῆς ἀδελφοκτονίας ἡ συνήθεια.
 Θεοὶ εὐγνωμονῶ σας, ὅτι ἄπαιδα
 κἂν εὐδοκεῖτε νὰ μ' ἐξολοθρεύσητε.

(Πρὸς τὴν Ἰφιγένειαν)

Σὲ συμβουλεύω, μὴ τὸν ἥλιον πολὺ,
 μὴ τοὺς ἀστέρας ἀγαπᾶς· κατάβηθι
 εἰς τὸ βαθὺ τοῦ σκότους κράτος μετ' ἐμοῦ.
 Καθὼς οἱ ὄφεις, οἱ εἰς θεοῦ τέλματα
 φυέντες, τοῦ ἰδίου γένους τοὺς βλαστοὺς
 καὶ πολεμοῦσι καὶ καταβροχθίζουσι,
 τὸ λυσσῶν γένος οὕτως ἀλληλοσφαγεῖ.
 Ἀμόλυντος κατάβα, ἄπαις μετ' ἐμοῦ.
 Μοὶ ρίπτεις βλέμμα ἐλεῆμον; Ἄπεχε!
 Τοιοῦτο ἦν τὸ βλέμμα, δι' οὗ ἤγρευεν
 ἡ Κλυταιμνήστρα τὴν καρδίαν τοῦ υἱοῦ·
 ἡ χεὶρ τοῦ ὄμωσ κατανέχθη φονικῆ,
 καὶ ἔπεσεν ἡ μήτηρ.— Σὺ ἀνάβηθι,
 ὀργίλον πνεῦμα! Ἐριννῦες, ἔλθετε
 ἐν κύκλῳ, νὰ ἰδῆτε τὸ φρικτότατον
 τῶν θεαμάτων, ἃ παρεσκευάσατε.
 Δὲν τὴν ὀπλίζει μῖσος οὐδ' ἐκδίκησις

τὴν ἀδελφὴν τὴν φίλην. Τὴν βιάζουσιν
 ἄλλοι. Μὴ κλαίης. Εἶσαι σὺ ἀνεύθυνος.
 Οὐδὲν ἐκ βρέφους, ἀδελφῆ, ἠγάπησα
 ὡς σὲ θὰ μ' ἦτο ν' ἀγαπήσω δυνατόν.
 Μὴ μου φεισθῆς· τὸ ξίφος γύμνωσον, αὐτὸ
 τὸ στήθος σχίσον, καὶ ὁδὸν διάνοιξον
 εἰς τοὺς χειμάρους τοὺς ἐντός μου ζέοντας.

(Πίπτει λειπόθυμος).

ΙΦΙΓΕΝΕΙΑ

Νὰ φέρω μόνη τόσην λύπην καὶ χαρὰν
 ἀδυνατῶ. — Ποῦ εἶσαι, ὦ Πυλάδη, ποῦ,
 νὰ ἔλθῃς βοηθός μου, ἄνερ φίλτατε ;

(Ἐξέρχεται ζητοῦσα).

ΣΚΗΝΗ ΔΕΥΤΕΡΑ

ΟΡΕΣΤΗΣ

(συνελθὼν ἐκ τῆς λειποθυμίας καὶ ἐγερθεὶς).

Ἀκόμη ἐν, ἀκόμη, δός μοι δροσερόν,
 δός ἔσχατον τῆς Λήθης τὸ ποτήριον!
 Θ' ἀποπλυθῆ ταχέως ἐκ τοῦ στήθους μου
 τὸ δεινὸν ἄλγος τῆς ζωῆς· τὸ πνεῦμά μου
 ταχέως εἰς τὸ κῦμα τῆς ὠχρᾶς πηγῆς
 πρὸς σᾶς θὰ ἔλθῃ ἐν ὁμίχλῃ, ὦ σκιαί!
 Τῆς γῆς ὁ πλάνης γόνος ἄφ'ετ' εὐμενῶς
 νὰ ἡσυχάσῃ εἰς τὴν ἡρεμίαν σας! —

Ποῖον ἀκούω εἰς τοὺς κλάδους ψίθυρον ;
 Τίς εἶν' αὐτὸς ὁ βόμβος εἰς τὸ λυκαυγές ;
 Αὐτοί ! Τὸν ξένον νὰ ἰδῶσιν ἔρχονται .
 Ὁ εὐσταλῆς τίς εἶναι οὗτος ὄμιλος,
 ὡς ἡγεμόνων συνευφραينوμένων, τίς ;
 Ἄνδρες, γυναῖκες, νεανῖαι, γέροντες,
 χωροῦσιν ἐν εἰρήνῃ, οἱ ἰσόθεοι
 καὶ ὄμοιοι ἀλλήλοις. Ναί, εἰσὶν αὐτοί,
 οἱ πρόγονοί μου. Ὀμιλοῦντες φιλικῶς
 περιπατοῦσιν ὁ Θυέστης καὶ Ἄτρεϋς,
 κ' οἱ παῖδες πέριξ ὀλισθαίνουσι παίζοντες.
 Δὲν ἐμφωλεύει ἔχθρα εἰς ὑμᾶς ; Καθὼς
 ὁ ἥλιος, ἐσβέσθη κ' ἡ ἐκδίκησις ;
 Λοιπὸν κ' ἐγὼ ἐπίσης εἰμ' εὐπρόσδεκτος
 τολμῶ νὰ ἔμβω εἰς τὸν θίασον ὑμῶν.
 Σᾶς προσφωνεῖ, πατέρες, ὁ Ὀρέστης,
 ὁ ἔσχατος βλαστὸς τῆς γενεᾶς σας.
 Ἐθέρισε τὰ παρ' ὑμῶν σπαρέντα,
 καὶ ἀρῶν πλήρης εἰς ὑμᾶς κατήλθεν.
 Ἄλλ' εἶν' ἐδὼ κουφότερα τὰ βάρη.
 Δεχθῆτέ τον, δεχθῆτε μεταξύ σας.
 Ἄτρεϋ, τιμῶ σε, πλὴν καὶ σέ, Θυέστα.
 Ἐνταῦθα μῖσος δὲν ὑπάρχει κ' ἔχθρα.
 ὦ, δείξατέ μοι πάλιν τὸν πατέρα,
 ὃν ἄπαξ εἶδον. Εἴσαι σὺ, ὦ πάτερ ;
 καὶ ὀδηγεῖς προφρόνως τὴν μητέρα ;
 Ἡ Κλυταιμνήστρα δίδει σοι τὴν χεῖρα,
 Τότε τολμᾷ ἐπίσης ὁ Ὀρέστης
 νὰ τῇ εἰπῇ· « Εἰμ' ὁ υἱὸς σοῦ, μητέρα » .
 Εἰμ' ὁ υἱὸς σας. Κράξατέ τω « Χαῖρε »,

Ἐπὶ τῆς γῆς ἦν ἡ κραυγὴ τοῦ φόνου
 ὁ ἀσπασμὸς τοῦ ἡμετέρου οἴκου.
 Ἡ γενεὰ τοῦ παλαιοῦ Ταντάλου
 τῆς νυκτὸς πέραν μόνον χαρὰν ἔχει.
 Μὲ δέχεσθε ἐπιφωνοῦσαι· « Χαῖρε ».
 ὦ, φέρετέ με εἰς τὸν πρόγονόν μου.
 Ποῦ εἶν' ὁ γέρων; Νὰ ἰδῶ ἐκεῖνον,
 τὴν φίλην, τιμωμένην κορυφὴν του,
 ἣν οἱ Θεοὶ ὁμόβουλον ἐκάλουν.
 Διστάζετε, καὶ στρέφετε τὰς ὄψεις;
 Τί τοῦτο; Ὁ ἰσόθεος μὴ πάσχει;
 Οὐαὶ μοι! Οἱ πανίσχυροι, οἱ ἄνω,
 ἐχάλκευσαν εἰς τὸ εὐρύ του στήθος
 διὰ φρικτῶν δεσμῶν σκληρὰς βρασάνους!

ΣΚΗΝΗ ΤΡΙΤΗ

ΟΡΕΣΤΗΣ. ΠΥΛΑΔΗΣ. ΙΦΙΓΕΝΕΙΑ.

ΟΡΕΣΤΗΣ

Λοιπὸν ἰδοῦ σας, καὶ ὑμεῖς κατήλθετε;
 Λεῖπ' ἡ Ἡλέκτρα. Καλῶς ἤλθες, ἀδελφή.
 Εἶθ' ἐν μικρῷ κ' ἐκείνην εὐμενοῦς θεοῦ
 νὰ μᾶς τὴν καταπέμψη γλυκὺ τόξευμα.
 Σὲ πλὴν οἰκτεῖρω φίλε μου ταλαίπωρε.
 Ἐλθὲ, συπαρευθῶμεν πρὸς τὸν Πλούτωνα,
 τὸν ξενοδόχον νὰ συγχαιρετήσωμεν.

ΙΦΙΓΕΝΕΙΑ

Ἄδελφόν ζεῦγος, τὸ ἡμέρας καὶ νυκτὸς
 ἐκ τοῦ εὐρέος οὐρανοῦ τὸ γλυκὺ φῶς
 πέμπον τοῖς ζῶσιν, οὐχὶ δὲ καὶ τοῖς νεκροῖς,
 σῶσον ἡμᾶς, ὦ σῶσον, ζεῦγος ἀδελφόν!
 Τὸν ἀδελφόν σου ἀγαπᾶς, ὦ Ἄρτεμι,
 ὑπὲρ πᾶν ὅ,τι ἔχει γῆ καὶ οὐρανός,
 καὶ πρὸς τὸ φῶς του στρέφεις, ἀειπάρθενε,
 σιγηλῶ πόθῳ πάντοτε τὸ πρόσωπον.
 Μὴ συγχωρεῖς, ὁ μόνος, μόλις εὐρεθεις,
 ἐν ζοφερᾷ μανίᾳ νὰ νυκτοβατῆ.
 Ἄν ἤδη ἐτελέσθη ἡ σὴ βούλησις,
 δι' ἣν ἐνταῦθα μ' ἔκρυψας, προτίθεσαι
 δ' αὐτὸν νὰ σώσης δι' ἐμοῦ, καὶ δι' αὐτοῦ
 ἐμέ, ὦ! λύσον τῆς ἀρᾶς σου τοὺς δεσμούς,
 τῆς σωτηρίας μὴ παρέλθῃ ὁ καιρός.

ΠΥΛΛΑΔΗΣ

Δὲν μᾶς γνωρίζεις, οὐδ' αὐτὸ τὸ ἱερόν,
 οὐδὲ τὸ φῶς, μὴ λάμπον ἐπὶ τῶν νεκρῶν;
 Ἡ ἀδελφή, ὁ φίλος δὲν αἰσθάνεσαι
 εἰς τὴν ἀγκάλην ζῶντα πῶς σὲ σφίγγουσι;
 Κράτει μας' νόει πῶς δὲν εἴμεθα σκιαί.
 Ἄκουσον τῆς φωνῆς μου, πρόσχες, σύνελθε.
 Πᾶσα στιγμή σπουδαία καὶ βαρύτιμος.

Εἰς λεπτοὺς μίτους κρέματαί ἡ τύχη μας,
οὓς εὖνους μοῖρα φαίνεται ὑφαίνουσα.

ΟΡΕΣΤΗΣ (τῇ Ἰφιγενείᾳ)

Μετ' ἑλαφρᾶς καρδίας τέλος ἄφες με
ἀγνήν χαρὰν ν' ἀντλήσω εἰς τὸ στήθος σου.
Θεοί, ὦν, φλόγας πνέουσα, ἡ δύναμις
ροφᾶ βαρέα νέφη οὐρανοπλανῆ,
καὶ ἐν ἀνέμοις κ' ἐν βρονταῖς πανευμενῶς
κατὰ χειμάρους ποθουμένου ὑετοῦ
τὰ χύνει, πλὴν ταχέως ψεύδει τῶν δειλῶν
ἀνδρῶν τὰς προσδοκίας καὶ τοὺς φόβους των,
τὴν ἔκπληξίν των μετατρέπει εἰς χαρᾶς
εὐγνώμον βλέμμα, ὅτε ἥλιος φαιδρὸς
εἰς φωτεινὰς σταγόνας κατοπτρίζεται
τῶν δροσισθέντων φύλλων, ποικιλόχρους δὲ
ἡ μειδιῶσα Ἴρις ἑλαφρᾶ χειρὶ
τὴν σκέπην σχίζει τῶν ἐσχάτων νεφελῶν,
κ' ἐμὲ, εἰς τὰς ἀγκάλας φίλου, ἀδελφῆς,
τὴν εὐτυχίαν ἣν μοι δαψιλεύετε
νὰ γεύωμ' εὐγνωμόνως ἐπιτρέπετε.
Ἦδ' ἡ ἀρά μου λύεται, τὸ ἐννοῶ.
Αἱ Εὐμενίδες φεύγουσ' εἰς τὸν Τάρταρον·
τὸ βῆμά των ἀκούω· καὶ βαρύγδουποι
αἱ χαλκαῖ πύλαι πίπτουσι καὶ κλείονται.
Ἡ γῆ ἠδύπνουν ἀναδίδει ἄρωμα,
κ' εἰς τὰς εὐρείας μὲ καλεῖ ἐκτάσεις της,
γενναίας πράξεις νὰ θηρεύσω καὶ χαρὰν.

ΠΥΛΑΔΗΣ

Μὴ ἀμελῶμεν τοῦ καιροῦ. Εἶναι βραχύς.
Ὁ ἄνεμος, κοιλαίνων τὰ ἱστία μας,
ἄς φέρῃ τὴν χαρὰν μας εἰς τὸν Ὀλυμπον.
Σκέψις καὶ πράξις ἀπαιτεῖται σύντονος.

ΠΡΑΞΙΣ ΤΕΤΑΡΤΗ

ΣΚΗΝΗ ΠΡΩΤΗ

ΙΦΙΓΕΝΕΙΑ (μόνη)

Ἐὰν οἱ ἀθάνατοι
εἰς γηγενῆ ἐπικλώθωσι
τύρβας τοῦ βίου,
κ' ἐξ ἀποτόμου μετάπτωσιν
ἐξ εὐφροσύνης εἰς θλίψιν
κ' εἰς χαρὰν ἐκ τῆς θλίψεως,
εἴτε πλησίον τῆς πόλεως
ἢ εἰς τὰς ξένας ἀκτὰς
πρὸς ἀρωγὴν ἐν κινδύνοις
παρασκευάζουσι τούτῳ.
Φίλον ἡσύχου θυμοῦ,
εὐλογεῖτε, Θεοὶ, τὸν Πυλάδην μας
καὶ πᾶσαν τοῦ ἐπίσης ἐπιχείρησιν.
Ἔχ' εἰς τὰς μάχας νεαρὸν βραχίονα,
καὶ λάμπον βλέμμα γέροντος εἰς τὰς βουλάς,
διότι ἡ ψυχὴ τοῦ ἡσυχος, τηρεῖ
ἀγίαν ἡρεμίαν, ἀνεξάντλητον,
καὶ εἰς θορυβουμένους ἐκ τοῦ βάθους τῆς
συμβολῆν φέρει καὶ βοήθειαν. Ἐμέ

ἐκ τῆς ἀγκάλῃς μ' ἤρπασε τοῦ ἀδελφοῦ,
 ὃν ἔβλεπον καὶ πάλιν, καὶ μ' ἐφαίνετο
 ἡ εὐτυχία ὄναρ, καὶ δὲν ἔπαυον
 αὐτὸν εἰς τὴν ἀγκάλῃν σφίγγουσα, χωρὶς
 νὰ βλέπω τοὺς κινδύνους ἐνεδρεύοντας.
 Πρὸς τὴν ἀκτὴν ἀπῆλθον, ἐκτελέσοντες
 τὴν πρόθεσίν των, ὅπου οἱ ἑταῖροί των
 μετὰ τοῦ πλοίου ἐντὸς ὄρμων κρύπτονται,
 καραδοκοῦντες σύνθημα. Ἐκεῖνοι δὲ
 μ' ἐδίδαξαν ὁποῖον λόγον συνετὸν
 θεὸν ἀντιτάξω εἰς τὸν Ἄνακτα, ἐὰν
 ζητῶν τὸ θῦμα ἐπιμείνῃ. Βλέπω, φεῦ!
 ὅτι ὡς βρέφος πρέπει νὰ μὲ ὀδηγοῦν.
 Δὲν ἐδιδάχθην δόλον καὶ ὑπόκρισιν.
 Οὐαὶ, οὐαὶ τοῦ ψεύδους! Δὲν ἐλευθεροῖ
 ἡμῶν τὸ στήθος ὅπως ἡ ἀλήθεια.
 Οὐχὶ παρηγορίαν ἐξ αὐτοῦ ἀντλεῖ,
 ἀλλ' ἀγωνίαν ὁ κρυπτῶς χαλκεύων το.
 Αὐτοῦ τὸ βέλος τοξευθὲν, ὑπὸ χειρὸς
 στρέφεται θείας κατὰ τοῦ τοξεύσαντος.
 Φροντὶς μετὰ φροντίδα τὴν καρδίαν μου
 δονεῖ. Τὸν ἀδελφόν μου ἴσως Ἐριννὺς
 ἀγρία πάλιν κατὰ τὸ παράλιον
 τὸ μὴ ὠσιωμένον νὰ κατέλαβε.
 Μὴ ἀνακαλυφθῶσι; Δὲν μοὶ φαίνεται
 ἐνόπλους πῶς ἀκούω; — Ἴδού. Ἔρχεται
 τοῦ Βασιλέως ἄγγελος ταχυπορῶν.
 Τὸ πνεῦμά μου θολοῦται, ἡ καρδία μου
 κτυπᾷ, ὅπότεν βλέπω κατὰ πρόσωπον
 ἐκεῖνον εἰς ὃν μέλλω ψεύδη νὰ εἰπῶ.

ΣΚΗΝΗ ΔΕΥΤΕΡΑ

ΙΦΙΓΕΝΕΙΑ. ΑΡΚΑΣ

ΑΡΚΑΣ

Τάχυνον τὴν θυσίαν, ὦ ἱέρεια.
 Ὁ Βασιλεὺς προσμένει, σπεύδει δ' ὁ λαός.

ΙΦΙΓΕΝΕΙΑ

Ἐπλήρουν τὸ καθήκον καὶ τὴν προσταγὴν,
 ὅπότε ἐπῆλθε κώλυμ' ἀπροσδόκητον
 ἔμοῦ ἐν μέσῳ καὶ τῆς ἐκτελέσεως.

ΑΡΚΑΣ

Τὸ δόγμα τί κωλύει τὸ βασιλικόν;

ΙΦΙΓΕΝΕΙΑ

Σύμπτωσις ὅλως ἀνεξάρτητος ἡμῶν.

ΑΡΚΑΣ

Ἄλλὰ τίς αὕτη; Λέγε νὰ τῷ τὴν εἰπῶ.
 Τὸν θάνατον τῶν δύο ἀπεφάσισεν.

ΙΦΙΓΕΝΕΙΑ

Οἱ Θεοὶ δ' ἔτι δὲν τὸν ἀπεφάσισαν.
 Ὁ εἷς αὐτῶν, ὁ πρῶτος, φέρει ἐνοχὴν
 αἵματος, ὅπερ ἔχυσε, συγγενικοῦ.
 Αἱ ἐριννύες τὸν καταδιώκουσι,

κ' ἐν τῷ τεμένει ἔτι τὸν κατέλαβεν
ἢ φρικτὴ νόσος, βεβηλοῦσα τὸν ναόν.
Δι' ὃ καὶ σπεύδω μετὰ τῶν παρθένων μου
πρὸν τὴν ἀκτὴν, τὸ θεῖον βρέχουσ' ἄγαλμα
εἰς τὸ δροσὸν κῦμα τὸ θαλάσσιον,
μυστηριώδη νὰ τελέσω ἀγνισμόν.
Οὐδεὶς μὴ συνταράξῃ τὸ μυστήριον!

ΑΡΚΑΣ

Ν' ἀγγείλω σπεύδω τοῦτο εἰς τὸν Ἄνακτα
τὸ κώλυμα τὸ νέον· μὴ ἐνάρχου δὲ
τοῦ ἱεροῦ σου ἔργου πρὶν σ' ἐπιτραπῆ.

ΙΦΙΓΕΝΕΙΑ

Τῇ ἱερείᾳ τοῦτο ἐναπόκειται.

ΑΡΚΑΣ

Τὸ ἔκτακτον ἄς μάθῃ καὶ ὁ Βασιλεύς.

ΙΦΙΓΕΝΕΙΑ

Οὐδὲν ἀλλάσσει συμβουλή ἢ προσταγή.

ΑΡΚΑΣ

Ὁ ἄρχων ἐρωτᾶται καὶ εἰς πρόσχημα.

ΙΦΙΓΕΝΕΙΑ

Μὴ ἐπιμένῃς. Χρέος ἔχω ν' ἀρνηθῶ.

ΑΡΚΑΣ

Μὴ τὸ καλὸν ἀρνεῖσαι, τὸ ὠφέλιμον.

ΙΦΙΓΕΝΕΙΑ

Ἐνδίδω, νὰ ταχύνης ἂν ὑπόσχησαι.

ΑΡΚΑΣ

Εἰς τὸ στρατόπεδόν του τρέχω τάχιστα,
καὶ τάχιστα σοὶ φέρω τὴν ἀπόκρισιν·
ὦ! ἀγγελίαν ἂν τῷ ἔφερον χρηστὴν,
τὰς νῦν μερίμνας πάσας διαλύουσιν!
Πιστῆς καρδίας συμβουλήν δὲν ἤκουσας.

ΙΦΙΓΕΝΕΙΑ

Προθύμως ὅ,τι ἐδυνάμην ἔπραξα.

ΑΡΚΑΣ

Εἶν' ἐν καιρῷ ἀκόμη. Φρόνημ' ἄλλαξον.

ΙΦΙΓΕΝΕΙΑ

Δὲν εἶναι τοῦτο εἰς τὴν ἐξουσίαν μας.

ΑΡΚΑΣ

Ἄδύνατον νομίζεις τὸ ἐπίπονον.

ΙΦΙΓΕΝΕΙΑ

Ὅ,τι ποθεῖς, ἐκεῖνο δυνατὸν φρονεῖς.

ΑΡΚΑΣ

Καὶ εἰς τοιοῦτο τόλμημ' ἀποδύεσαι;

ΙΦΙΓΕΝΕΙΑ

Τὸ πᾶν εἰς χεῖρας κατεθέμην τῶν Θεῶν.

ΑΡΚΑΣ

Ἄλλ' ἀνθρωπίνως τοὺς ἀνθρώπους σώζουσι.

ΙΦΙΓΕΝΕΙΑ

Ἄρκει τὸ νεῦμα νὰ μαντεύωμεν αὐτῶν.

ΑΡΚΑΣ

Τὸ πᾶν, σοὶ λέγω, ἐξαρτᾶται ἀπὸ σοῦ.
 Τοῦ Βασιλέως ἀναβράζων ὁ θυμὸς
 τὸν θάνατον τοῖς ξένοις ἐπεκρέμασεν.
 Ὁ στρατὸς εἶχεν ἀπομάθει πρὸ πολλοῦ
 σκληρὰς θυσίας, τελετὰς αἱματηράς·
 καὶ πολλοί, ὅσους τύχη ἔφερον ἐχθρὰ
 εἰς ἀκτὰς ξένας, ἐκ ψυχῆς ἠσθάνθησαν
 πόσον εἰς ξένον καὶ περιπλανώμενον
 ἐν χώρ' ἀγνώστῳ θεία ἢ συνάντησις
 φαιδρουῦ προσώπου ἀνθρωπίνου φαίνεται.
 Μὴ ἀποτρέπεις ἀφ' ἡμῶν ὁ δύνασαι.
 Εὐκόλως τελειόνεις ὅ,τι ἤρχισας·
 διότι ἡ πραότης, ἡ ἐξ οὐρανοῦ
 ἐν ἀνθρωπίνῃ καταβαίνουσα μορφῇ,
 ταχύτερον ἰδρύει θρόνον οὐδαμοῦ
 ἢ ὅπου λαὸς νέος, ἄγριος, τραχὺς,
 πλήρης ζωῆς, ἰσχύος, θάρρους, ἐαυτῷ
 ἐγκαταλελειμμένος κ' εἰς προαίσθησιν
 περίφοβον, τὰ ἄχθη φέρει τῆς ζωῆς.

ΙΦΙΓΕΝΕΙΑ

Μή μου συγκίνει τὴν ψυχὴν, ἀδυνατῶν
 νὰ τὴν κινήσης κατὰ βούλησιν.

ΑΡΚΑΣ

Καιρὸς

ἐν ὄσῳ εἶναι, κόπων δὲν φειδόμεθα·
 τὰς χρηστὰς λέξεις ἐπαναλαμβάνομεν.

ΙΦΙΓΕΝΕΙΑ

Κόπους εἰς σέ, καὶ θλίψεις φέρεις εἰς ἐμέ·
 ἀμφοτέρω ματαίως· δι' ὃ ἄφες με.

ΑΡΚΑΣ

Καλῶ τὰς θλίψεις μάλιστα εἰς ἀρωγὴν·
 διότι εἰσὶ φίλαι καὶ εὐθύβουλοι.

ΙΦΙΓΕΝΕΙΑ

Εἰς τὴν ψυχὴν μου ἄρχουσι πανίσχυροι,
 πλὴν δὲν νικῶσι τὴν ἀποστροφὴν αὐτῆς.

ΑΡΚΑΣ

Ψυχὴ ὠραία δῶρον ἀποστρέφεται
 εὐεργεσίας, ὃ προσφέρει εὐγενῆς;

ΙΦΙΓΕΝΕΙΑ

Ναί, παρὰ πρέπον ἂν ὁ εὐγενῆς ζητῇ
 ἐμὲ, καὶ ὄχι τὴν εὐγνωμοσύνην μου.

ΑΡΚΑΣ

Ὅστις δὲν ἔχει πρόθυμον τὴν πρόθεσιν,
 εὐρίσκει λόγους πάντοτε ὑπεκφυγῆς.
 Τῷ ἡγεμόνι θὰ εἰπῶ τὰ τρέχοντα.
 ὦ! ἡ ψυχὴ σου ἂν σοὶ ὑπενθύμιζε
 πόσον ἐκεῖνος προσηνέχθη εὐγενῶς
 πρὸς σέ, ἀφ' οὗ ἀφίχθης, μέχρι σήμερον!

ΣΚΗΝΗ ΤΡΙΤΗ

ΙΦΙΓΕΝΕΙΑ (μόνη)

Οἱ λόγοι τούτου τοῦ ἀνδρὸς αἰσθάνομαι
 ἐν οὐκ εὐθέτῳ χρόνῳ πῶς μοι ἔτρεψαν
 ἐξαίφνης τὴν καρδίαν. Εἶμι ἔντρομος.
 Καθὼς τὸ κύμα, αὖξοντος τοῦ ρεύματος
 τοὺς βράχους κατακλύζει ὅσοι αἴρονται
 ὑπὲρ τὴν παραλίαν ἄμμον, χεῖμαρος
 χαρᾶς καὶ τὴν ψυχὴν μου ἐπλημμύρησεν.
 Εἰς τὰς ἀγκάλας εἶχον τὸ ἀνέφικτον.
 Ἐφαίνεται ὡς ἂν νέφος πάλιν ἐπ' ἐμέ
 κατῆλθε, καὶ ἂν πέραν μ' ἔφερε τῆς γῆς,
 κοιμίζον με εἰς ὕπνον ὡς τὸν στέφαντα
 τοὺς νέους μου κροτάφους, ὅταν τῆς Θεᾶς
 μ' ἔσωσεν ὁ βραχίων. Μόνος πανσθενῶς
 ὁ ἀδελφὸς ἐπλήρου τὴν καρδίαν μου.
 Τοῦ φίλου μόνην ἤκουσα τὴν συμβουλήν,

καὶ νὰ τοὺς σώσω ἦν ὁ μόνος πόθος μου.
 Ὡς εἰς κρημνοὺς ἐρήμου νήσου πρόθυμος
 τὰ νῶτά του ὁ ναύτης στρέφει, ἄφηνον
 κ' ἐγὼ ἐπίσης τὴν Ταυρίδα. Τοῦ πιστοῦ
 ἀνδρὸς ἐκείνου ἡ φωνὴ μ' ἀφύπνισε,
 μ' ἐνθύμισεν ἀνθρώπους ὅτι κ' εἰς αὐτὴν
 ἀφήνω. Δὶς τὸν δόλον τῶρα τὸν μισῶ.—
 Ἡρέμει, ὦ ψυχὴ μου! Εἰς τὸν δισταγμὸν,
 εἰς τὴν ἀμφιβολίαν παραδίδουσαι;
 Τῆς σῆς ἐρήμου παραιτεῖς τὴν στερεάν·
 ἐπὶ τοῦ πλοίου, κύματ' ἀεικίνητα
 θενὰ σὲ φέρουν, καὶ θὰ βλέπῃς ἔντρομος
 θολὸν τὸν κόσμον περὶ σέ, ἀγνώριστον.

ΣΚΗΝΗ ΤΕΤΑΡΤΗ

ΙΦΙΓΕΝΕΙΑ. ΠΥΛΑΔΗΣ.

ΠΥΛΑΔΗΣ

Ποῦ εἶν' ἐκείνη; διὰ λόγου σπεύδοντος
 νὰ τῇ ἀγγείλω τὰ τῆς σωτηρίας μας;

ΙΦΙΓΕΝΕΙΑ

Ἴδου ἐγὼ· μερίμνης πλήρης προσδοκῶ
 παρηγορίαν ὅταν ἐπαγγέλλουσαι.

ΠΥΛΑΔΗΣ

Ὁ ἀδελφὸς ἰάθη. Τὴν ἀνίερον

ἀκτὴν, ἄμμον καὶ βράχους, περιήλομεν
φαιδρῶς λαλοῦντες. Δὲν παρατηρήσαμεν
ὅτι ὀπίσω ἔμεινε τὸ τέμενος.

Εἰς τοὺς ἰούλους τῆς καλῆς του κεφαλῆς
ἀκτινοβόλος τῆς νεότητος ἢ φλόξ
ἔθαλλε, καὶ τὸ βλέμμα τὸ νοῆμόν του
ἔλαμπ' ἐλπίζον καὶ θαρρόυν, καὶ εἰς χαρὰν
ἠνοιγετο κ' εἰς πόθον ἢ καρδία του
τὴν σῴτειράν του νὰ ἐκσώσῃ σέ, κ' ἐμέ.

ΙΦΙΓΕΝΕΙΑ

Ἡὺλογημένος ἔσο, καὶ τὰ χεῖλη σου
τὰ φέροντά μοι εὐαγγέλια χαρᾶς
ποτέ μὴ διανοίξῃ λύπης στεναγμός.

ΠΥΛΛΑΔΗΣ

Φέρω καὶ ἄλλα, ἐπειδὴ ὡς ἡγεμῶν
ἢ εὐτυχία ἔρχεται μετ' ὀπαδῶν.
Καὶ τοὺς ἐταίρους, καὶ αὐτοὺς τοὺς εὐρομεν.
Ἐντὸς σπηλάδος ἔκρυπτον τὸ πλοῖόν των,
κ' ἐκάθηντο ἐν θλίψει περιμένοντες.
Τὸν ἀδελφόν σου εἶδον· ἀλαλάζοντες
ἠγέρθησαν· δεήσεις τῷ ἀπέτειναν
νὰ ἐπισπεύσῃ τοῦ ἀπόπλου τὴν στιγμὴν.
Ποθοῦσ' αἱ χεῖρες πρὸς τὰς κώπας φέρονται,
κ' ἠκούσθη ψιθυρίζων ὁ ἀπόγαιως
ὡς τὰς καλὰς του πτέρυγας ἐξέτεινεν.
Ἄς μὴ ἀργῶμεν. Φέρε με εἰς τὸν ναόν,
ἵνα πατήσω τὸν οὐδὸν τοῦ ἱεροῦ,
κ' ἐγγίσω εὐσεβάστως τὸν σκοπὸν ἡμῶν.

Ἄρκῳ καὶ μόνος τῆς Θεᾶς τὸ εἶδωλον
 ν' ἀκοκομίσω ἐπὶ ὤμων στιβαρῶν.
 Ἐπιθυμῶ τὸ ἄχθος τὸ παμπόθητον.

(Ταῦτα λέγων χωρεῖ πρὸς τὸν ναόν, μὴ ἰδὼν ὅτι ἡ
 Ἰφιγένεια δὲν τὸν παρακολουθεῖ. Τέλος μεταστρέφεται.)

Ἴστασαι καὶ διστάζεις! — Λέγε. — Σιωπᾶς;
 Τεταραγμένη φαίνεσαι. Ἄνθίσταται
 συμφορὰ νέα εἰς τὴν εὐτυχίαν μας;
 Εἰπέ τὸν λόγον ὃν συνεφωνήσαμεν
 ἂν πρὸς τὸν Βασιλέα τὸν ἐμήνυσας.

ΙΦΙΓΕΝΕΙΑ

Ναί, φίλε ἄνερ. Θὰ μ' ἐπιτιμήσης πλήν.
 Ἡ ὄψις σου μοὶ εἶναι σιγῶν ἔλεγχος.
 Τοῦ Βασιλέως ἦλθε πρὸς με ἄγγελος,
 καὶ αὐτῷ εἶπον ὅ,τι μ' ὑπηγόρευσας.
 Ὡς ἐκπλαγεὶς ἐφάνη, καὶ ἀπήτησε
 νὰ ἐξαγγείλῃ πρῶτον εἰς τὸν Ἄνακτα
 τὴν ἀσυνήθη τελετὴν, καὶ προσταγὰς
 νὰ λάβῃ. Τὸν προσμένω ὅ,τι τάχιστα.

ΠΥΛΛΑΔΗΣ

ὦ, φεῦ! Ἐκ νέου αἰωρεῖται κίνδυνος
 ὑπὲρ τὰς κεφαλὰς μας. Εἰς τὸ δίκαιον
 τῆς ἱερείας τί δὲν ἐνειλίσσεσο;

ΙΦΙΓΕΝΕΙΑ

Δὲν τὸ μετεχειρίσθην ὡς ἐνειλιγμα
 ποτέ.

ΠΥΛΑΔΗΣ

Καὶ οὕτω, καθαρὰ ψυχῇ, καὶ σὲ
καὶ ἡμᾶς θέλεις καταστρέψει. Διὰ τί
καὶ τοῦτο δὲν προεῖδον; δὲν σ' ἐδίδαξα
καὶ ταύτην ν' ἀποφύγῃς τὴν ἀξίωσιν;

ΙΦΙΓΕΝΕΙΑ

Ἐμὲ καὶ μόνην ἔλεγξον. Πῶς εἶν' ἐμὸν
αἰσθάνομαι τὸ σφάλμα. Ἄλλ' ἀδύνατον
μ' ἦν ν' ἀπαντήσω ἄλλως πρὸς τὸν συνετῶς
ζητοῦντα καὶ σπουδαίως ὅ,τι δίκαιον
αὐτῇ μου ἡ καρδία ἀναγνώριζεν.

ΠΥΛΑΔΗΣ

Ὁ κίνδυνος δεινοῦται· ἀλλ' ἀπόγνωσις
ἡμᾶς μὴ καταλάβῃ, καὶ ἀσύνητος
σπουδὴ μὴ μᾶς προδώσῃ. Τὴν ἐπιστροφὴν
περίμεινον ἡσυχῶς τοῦ ἀγγέλου του,
καὶ, ὅ,τι φέρει, ἔμμενε ἀκλόνητος·
διότι ἔργον εἶναι ἡ κατάγνισις
τῆς ἱερείας καὶ οὐχὶ τοῦ ἀνακτος.
Ἄν δὲ τὸν ξένον ἀπαιτήσῃ νὰ ἰδῇ
τὸν ὑπὸ τῆς μανίας κατεχόμενον,
σὺ μὴ ἐνδώσῃς, καὶ εἰπέ εἰς τὸν ναόν
πῶς μᾶς φυλάττεις ἀμφοτέρους αὐστηρῶς.
Δὸς ἡμῖν οὕτως ἄνεσιν, τὸν θησαυρὸν,
τὸ θεῖον ἔδος, ὃ λαὸς ἀνάξιος,
τραχὺς κατέχει, κλέψαντες νὰ φύγωμεν.
Ἄριστους πέμπει ὁ Ἀπόλλων οἰωνοῦς,

καὶ πρὶν ἡμεῖς τὸν ὄρον ἐκπληρώσωμεν,
 ἐκπληροῖ θείως τὴν ὑπόσχεσιν αὐτός.
 Ἰάθῃ ὁ Ὀρέστης· εἶν' ἐλεύθερος!
 ὦ! φέρετέ τον, φέρετέ μας, ἄνεμοι,
 πρὸς τὴν πετρώδη νῆσον τοῦ Θεοῦ ἐκεῖ,
 κ' ἐκεῖθεν εἰς Μυκῆνας, ν' ἀναζήσωσι,
 καὶ ἐκ τῆς τέφρας τῆς σβεστῆς τῶν ἐστιῶν
 ν' ἀναστηθῶσιν οἱ πατρῶοί των Θεοὶ,
 καὶ νὰ φωτίσῃ πῦρ λαμπρὸν τοὺς οἴκους των!

(τῇ Ἰφιγενείᾳ·)

Ἡ χεὶρ σου θέλει πρώτη μύρα εἰς αὐτοὺς
 προχύσει ἐκ φιάλης ὀλοχρύσου. Σὺ
 εἰς τὰς φλιάς των εὐλογίαν καὶ ζωὴν
 θὰ φέρῃς πάλιν· σὺ θὰ λύσης τὴν ἀράν,
 ἀνθοστεφῇ κοσμοῦσα τὴν ζωὴν τῶν σῶν.

ΙΦΙΓΕΝΕΙΑ

Σ' ἀκούω, φίλε, κ' ἡ ψυχὴ μου τρέπεται —
 ὡς τρέπεται τὸ ἄνθος πρὸς τὸν ἥλιον, —
 ἅμα τὴν θίξῃ ἡ ἀκτὶς τῶν λόγων σου,
 πρὸς τὴν παρηγορίαν. Τί πολύτιμος
 ὁ λόγος τοῦ παρόντος φίλου, ὁ σαφής!
 Ἐλλείπ' ἡ οὐρανία δύναμις αὐτοῦ
 ἀπὸ τοῦ βίον ἔρημον διάγοντος,
 ὅστις ἐνδίδει ἀθορύβως, ἐπειδὴ
 βραδέως ὠριμάζει εἰς τὸ στήθος του
 ἀπόφασις καὶ σκέψις· ἀναπτύσσει δὲ
 αὐτὰς παρῶν ἑταῖρος εὐχερέστατα.

ΠΥΛΑΔΗΣ

Χαῖρε. Ν' ἀπέλθω πρέπει πρὸς τοὺς φίλους μου,
νὰ τοὺς καθησυχάσω περιμένοντας.

Ὡς δ' ἐπιστρέψω, εἰς τοὺς θάμνους θὰ κρυφθῶ
τῶν πέριξ βράχων, προσδοκῶν τὸ νεῦμά σου. —
Σκέπτεσαι; Αἴφνης τὸ φαιδρὸν σου μέτωπον
ἀχλὺς βαρυθυμίας συνεκάλυψε!

ΙΦΙΓΕΝΕΙΑ

Σύγγνωθι. Ὅπως ἀραιὰ τὸν ἥλιον
σκιάζουν νέφη, οὕτω φόβος αἶρεται
εἰς τὴν ψυχὴν μου ἑλαφρὸς, καὶ μέριμνα.

ΠΥΛΑΔΗΣ

ὦ, μὴ φοβοῦ! Ὁ φόβος καὶ ὁ κίνδυνος
συνωμοτοῦσι· δόλι' εἰσὶ σύμμαχοι.

ΙΦΙΓΕΝΕΙΑ

Εὐγενῆ δμως θεωρῶ τὴν μέριμναν
τὴν ἀποτρέπουσάν με πρὸς τὸν ἄνακτα,
τὸν δεύτερον πατέρα, ψεῦδος καὶ κλοπὴν
νὰ κακουργήσω.

ΠΥΛΑΔΗΣ

Φεύγεις τὸν φονεύοντα
τὸν ἀδελφόν σου.

ΙΦΙΓΕΝΕΙΑ

Ἦτον εὐεργέτης μου.

ΠΥΛΑΔΗΣ

Ὁ κύπτων εἰς ἀνάγκην δὲν ἀγνωμονεῖ.

ΙΦΙΓΕΝΕΙΑ

Ἄγνωμονεῖ, ἀνάγκη πλὴν τὸν δικαιοῦ.

ΠΥΛΑΔΗΣ

Καὶ σὲ βεβαίως πρὸ ἀνθρώπων καὶ Θεῶν.

ΙΦΙΓΕΝΕΙΑ

Ἄφεςιν δὲν μοι δίδει ἡ καρδία μου.

ΠΥΛΑΔΗΣ

Ἡ ὑπὲρ μέτρον αὕτη αὐστηρότης της
κεκαλυμμένη εἶν' ὑπερηφάνεια.

ΙΦΙΓΕΝΕΙΑ

Δὲν ἐξετάζω, ἀλλ' ἀπλῶς αἰσθάνομαι.

ΠΥΛΑΔΗΣ

Ἐὰν ὀρθῶς, θὰ πρέπει νὰ τιμᾶς σαυτήν.

ΙΦΙΓΕΝΕΙΑ

Χαίρ' ἡ καρδία μόνον ὅταν ἄσπιλος.

ΠΥΛΑΔΗΣ

Καὶ σὺ τοιαύτη ἔμεινες εἰς τὸν ναόν.
Τὴν πρὸς ἡμᾶς καὶ ἄλλους αὐστηρότητα
μετριωτέραν μᾶς διδάσκει ἡ ζωή·

κ' εἰς σέ ἐπίσης. Ἐχει αὐτ' ἡ γενεά
 τοσοῦτον θαυμασίαν τὴν διάπλασιν,
 τοσοῦτον εἶναι συναφῆς, περίπλοκος,
 ὥστε οὐδεὶς νὰ μένη ἢ καθ' ἑαυτὸν
 ἢ πρὸς τοὺς ἄλλους καὶ ἀγνὸς καὶ ἄμικτος.
 Οὐδ' ἐσμὲν ἄλλως δικασταὶ ἡμῶν αὐτῶν.
 Τὸν δρόμον του βαδίζων πρέπει ἕκαστος
 νὰ βλέπη ποῦ βαδίζει. Τοῦτο χρέος του.
 Ὅρθῶς σπανίως ἐκτιμᾷ ὁ ἄνθρωπος
 τὰ πεπραγμένα, τὰ πραττόμενα ποτέ.

ΙΦΙΓΕΝΕΙΑ

Σχεδὸν μὲ καταπαίθεις εἰς τὴν γνώμην σου.

ΠΥΛΛΑΔΗΣ

Πειθοῦς ἀνάγκη εἰς τὰ ἀναπόδραστα;
 Ὅδὸς ὑπάρχει μία, σέ, τὸν ἀδελφὸν
 νὰ σώσης, κ' ἓνα φίλον· κ' ἔχεις δισταγμούς;

ΙΦΙΓΕΝΕΙΑ

Ἄφες με νὰ διστάζω. Μ' ἤσυχον ψυχὴν
 ἀδίκημα τοιοῦτο δὲν θὰ ἔπραττες
 εὐεργεσίαν ἀποδίδων, οὐδὲ σύ.

ΠΥΛΛΑΔΗΣ

Ἄλλ' ἂν καταστραφῶμεν, συνειδήσεως
 θὰ ὑπομένης ἔλεγχον ἀπέλπιδά.
 Πῶς δὲν ἠθίσθης εἰς ζημίας προφανές,
 ἀφ' οὗ ἀρνείσαι πρὸς ὀλέθρου ἐκφυγὴν
 νὰ θυσιάσης ἓνα λόγον καὶ ψευδῆ.

ΙΦΙΓΕΝΕΙΑ

ὦ! Ἀνδρικὴν καρδίαν εἰς ἔτρεφον,
καρδίαν ἥτις, μελετῶσα τόλμημα,
πρὸς πᾶσαν φωνὴν ἄλλην κλείεται κωφή!

ΠΥΛΛΑΔΗΣ

Μάτην ἀρνεῖσαι. Τῆς ἀνάγκης σιδηρᾶ
ἡ χεὶρ, προστάζει. Ἐμβριθὲς τὸ νεῦμά της,
ὑψιστος ἔστι νόμος· καὶ Θεοὶ αὐτῷ
πεῖθονται. Ἄρχει ἐν σιγῇ ἡ ἄβουλος
τῆς αἰωνίας εἰμαρμένης ἀδελφῆ.
Ὅ,τι ἐκείνη ἐπιβάλλει, φέρε το
ὅ,τι προστάζει, πράττε. Περὶ τῶν λοιπῶν
γνωρίζεις.— Ἐπιστρέφω τάχιστα,
παρὰ τῆς ἱερᾶς σου νὰ δεχθῶ χειρὸς
τῆς σωτηρίας τὴν σφραγίδα τὴν καλήν.

ΣΚΗΝΗ ΠΕΜΠΤΗ

ΙΦΙΓΕΝΕΙΑ (μόνη)

Νὰ τὸν ἀκολουθήσω πρέπει. Κίνδυνος
ἀπειλεῖ μέγας τοὺς ἐμούς. Πλὴν φεῦ! κ' ἐμοῦ
αὐτῆς ἡ τύχη δεινῶν φόβων μὲ πληροῖ.
ὦ! τῆς χρηστῆς ἐλπίδος θὰ παραιτηθῶ,
ἢ ἐν μονήρει βίῳ κρυπτὴν ἔτρεφον;
Ἔστ' αἰωνία ἡ ἀρά; Οὐδέποτε

θ' ἀνεγεθῆ ἔκ νέου αὖτ' ἡ γενεὰ
 ἐν εὐλογίᾳ; Ἄν τὰ πάντα φθίνωσι
 καὶ ἀπαυδῶσιν, εὐτυχία, δύναμις
 τῆς ζωῆς, μόνη ἄφθιτος εἶν' ἡ ἀρά;
 Μάτην ἐλπίζω τῆς οἰκίας μου μακρὰν
 ἐνταῦθ' ἀφ' οὗ ἐσώθην, πῶς θὰ μοι δοθῆ
 τὴν κεκηλιδωμένην στέγην μας ποτὲ
 χεῖρὶ ν' ἀγνίσω καὶ καρδίᾳ καθαρᾶ;
 Μόλις ἐκ νόσου στυγηρᾶς ὁ ἀδελφός
 ἰάθη θαυμασίως εἰς τὸν κόλπον μου,
 μόλις ἡ ναῦς προσπλέει ἡ παμπόθητος
 εἰς τῆς πατρίδος νὰ μὲ φέρῃ τὰς ἀκτᾶς,
 καὶ ἡ ἀνάγκη, σιδηρόχειρ καὶ κωφή,
 διπλοῦν μοι ἐπιβάλλει ἔγκλημα, κλοπὴν
 τοῦ πανσεβάστου, ἐμπεπιστευμένου μοι,
 τοῦ ἱεροῦ εἰδώλου, κ' ἐξαπάτησιν
 τοῦ σώσαντός με ἐκ θανάτου καὶ δεινῶν.
 ὦ! μὴ εἰς τὴν ψυχὴν μου ἀγανάκτησις
 βλαστήσῃ τῶν Τιτάνων καὶ τῶν παλαιῶν
 Θεῶν· τὸ στήθος τοῦτο μίσους καθ' ὑμῶν
 βαθέως μὴ σπαράξῃ γύψ, Ὀλύμπιοι!
 Σεῖς σώσατέ με, καὶ προσέτι σώσατε
 ἀγνὸν ἐντός μου τὸ σεπτὸν σας εἶδωλον.
 Ἄρχαιον ἄσμα εἰς τὰ ὠτά μου ἤχεῖ.—
 Τὸ εἶχον λησμονήσει, οὐχὶ ἄκουσα.—
 Τὸ ἄσμα, ὃ αἱ Μοῖραι ἄγρι' ἔψαλλον
 ὅτε τοῦ θρόνου ἔπεσεν ὁ Τάνταλος.
 Μετὰ τοῦ φίλου ἔπασχον τοῦ εὐγενοῦς.
 Ἦσαν ὀργίλαι, καὶ φρικτὸν τὸ μέλος των·
 εἰς ἡμᾶς βρέφη ἡ τροφὸς τὸ ἔψαλλε,

καὶ εἰς τὴν μνήμην ἤδη μ' ἐπ' ἀνέρχεται.

Τοὺς Θεοὺς ἄς φοβῆται
τῶν μερόπων τὸ γένος.

Ἡ αἰίδιος χεὶρ τῶν
ἰσχὺν φέρει καὶ κράτος,
καὶ διέπει αὐτῶν

τὰς ἡνίας ὡς βούλεται.

Ὅν δ' ὕψοῦσιν, ἐκεῖνος
ἄς φοβῆτ' ἔτι μᾶλλον.

Ἵπὲρ βράχους καὶ νέφη
ἐστρωμέν' εἰσὶ θρόνοι
καὶ κατάχρυσοι τράπεζαι.

Ὅταν αἴρηται ἔρις,
ἐν αἰσχύν' οἱ ἀπόβλητοι
ἀσεβεῖς δαιτυμόνες
καταπίπτουσ' εἰς σκότη,
καὶ προσμένουν ματαίως,
δεδεμέν' εἰς τὴν ἄβυσσον
τὴν δικαίαν τῶν κρίσιν.

Ἄλλ' ἐκεῖν' εἰς παγχρύσους
εὐωχοῦνται τραπέζας
κ' ἑορτὰς αἰωνίας.

Ἀπὸ ὕψους εἰς ὕψος
τῶν βουνῶν βηματίζουσι,
καὶ τὰ βάραθρα κάτω
νεφελώδη τοῖς πέμπουσιν,
ὡς θυσίας θυμιάμα,
τὴν πνοὴν τῶν Τιτάνων.

Συνεχῶς οἱ πανίσχυροι
ἐκ γενῶν ἀποστρέφουσιν

εὐλογούσας τὰς ὄψεις,
καὶ ἄρνοῦνται νὰ βλέπωσιν
εἰς μορφὰς ἀπογόνων
ἐπιζῶν τὸ ὁμοίωμα
τῶν πρὶν φίλων πατέρων.
Ταῦτα ψάλλουν αἱ μοῖραι.
Ὁ ἐξόριστος γέρων
ἐν σπηλαίοις τ' ἀκούει,
ἐνθυμεῖται υἱοὺς καὶ ἐγγόνους,
καὶ κινεῖ πολιά κεφαλὴν.

ΠΡΑΞΙΣ ΠΕΜΠΤΗ

ΣΚΗΝΗ ΠΡΩΤΗ

ΘΟΑΣ. ΑΡΚΑΣ.

ΑΡΚΑΣ

Ἄμηχανῶν τὸ λέγω, ὅτι ἄγνοῶ
πρὸς ποῦ νὰ στρέψω πρέπει τὴν ὑπόνοιαν.
Φυγὴν νὰ μηχανῶνται οἱ αἰχμάλωτοι ;
Νὰ εἶναι βοηθός των ἡ ἰέρεια ;
Εἰς κρυπτὸν ὄρμον λόγος περιάδεται
πῶς ἴσταται που τὸ ἐκείνους εἰς ἡμᾶς
κομίσαν πλοῖον. Ἡ μανία τοῦ ἀνδρός,
ὁ ἀγνισμὸς, προφάσεις ὀσιοφανεῖς
ἀναβολῶν, καλοῦσι τὴν ὑπόνοιαν,
καὶ προφυλάξεις μᾶς ὑπαγορεύουσιν.

ΘΟΑΣ

Εὐθύς ἐνταῦθα κάλει τὴν ἰέρειαν·
τὴν ἀκτὴν πᾶσαν ἔπειτ' ἀνιχνεύσατε
ἐκ τοῦ ἀκρωτηρίου μέχρι τοῦ ναοῦ,
φεισθέντες μόνων τῶν μυχῶν τῶν ἱερῶν.
Θέσατ' ἐνέδρας ἵνα τοὺς συλλάβητε.
Κρατήσατέ τους ὅπου ἂν τοὺς εὑρητε.

ΣΚΗΝΗ ΔΕΥΤΕΡΑ

ΘΟΑΣ (μένος)

Δεινῶς ἐντός μου μεταπίπτει ὁ θυμός·
 ἐπ' αὐτὴν πρῶτον, ἦν ἐτίμων ἱεράν,
 κ' ἐπ' ἐμέ πάλιν, οὗ ἢ ἐπιείκεια
 ἢ ἥπιος, προδότιν τὴν ἀνέθρεψεν.
 Εἰς τὴν δουλείαν ἄριστα ἐθίζεται
 κ' ὑποταγὴν μανθάνει ὁ στερούμενος
 ἐλευθερίας πάσης. Τῶν προγόνων μου
 εἰς τὰς τραχείας χεῖρας ἐὰν ἔπιπτε,
 καὶ τὴν ὄσιαν ἂν ἀπέφευγεν ὀργὴν,
 χαρὰ τῆς θᾶ τῇ ἦτο μόνη νὰ σωθῆ,
 θὰ ἠὺγνωμόνει εἰς τὴν εὖνουν τύχην τῆς,
 κ' εἰς τὸν βωμὸν τὸ ξένον αἷμα χύνουσα,
 καθήκον τὴν ἀνάγκην θὰ ἐνόμιζε.
 Κινεῖ ἐντός τῆς ἡδ' ἢ ἀγαθότης μου
 αὐθάδεις πόθους. Μετ' ἐμοῦ νὰ συνδεθῆ
 τὸ ἥλπισα ματαίως. Ἦδη σκέπτεται
 ἰδιορρύθμους τύχας. Κολακεῖαί τῆς
 μ' ἔθελξαν τὴν καρδίαν. Ἀνθιστάμενον
 μὲ βλέπει τώρα εἰς αὐτάς, καὶ τὴν ὁδὸν
 νὰ διανοίξῃ δι' ἀπάτης προσπαθεῖ.
 Τὴν ἀγαθότητά μου φρονεῖ κτῆμά τῆς.

ΣΚΗΝΗ ΤΡΙΤΗ

ΙΦΙΓΕΝΕΙΑ. ΘΟΑΣ.

ΙΦΙΓΕΝΕΙΑ

Μ' ἐζήτησας. Ἐνταῦθα τί σε ἔφερε;

ΘΟΑΣ

Εἰπέ μοι, τὴν θυσίαν πῶς ἀνέστειλας;

ΙΦΙΓΕΝΕΙΑ

Σαφῶς εἰς τὸν Ἀρκάδα ἤγγειλα τὸ πᾶν.

ΘΟΑΣ

Πλὴν νὰ τ' ἀκούσω ἤθελον καὶ παρὰ σοῦ.

ΙΦΙΓΕΝΕΙΑ

Καιρὸν πρὸς σκέψιν ἡ Θεὰ σοὶ χορηγεῖ.

ΘΟΑΣ

Φαίνεται νὰ συμφέρῃ ὁ καιρὸς κ' εἰς σέ.

ΙΦΙΓΕΝΕΙΑ

Δὲν ἔπρεπε νὰ ἔλθῃς, εἰς ὠμότητα
εἰάν ἀπεσκληρύνθῃ ἡ καρδιά σου.Μονάρχῃς, ὅστις ἀπαιτεῖ ἀπάνθρωπα,
εὕρισκει δούλους, ἀντ' εὐνοίας καὶ μισθοῦ

νὰ μερισθῶσι τὴν ἀρὰν τοῦ ἔργου του,
 αὐτοῦ δ' ἡ παρουσία μένει ἄσπιλος.
 Ἐν σκοτεινῇ νεφέλῃ φόνον μελετᾷ,
 οἱ δ' ἄγγελοὶ του φοβερὰν καταστροφὴν
 ἐπὶ τὸ θῦμα φέρουσι τὸ δύσμοιρον·
 ὁ δ' αἰωρεῖται εἰς τὰ ὕψη του, Θεὸς
 ἀπρόσιτος ἐν μέσῳ τῶν τριχυμιῶν.

ΘΟΑΣ

Ἄγριον ἄσμα ἐκ χειλέων ἱερῶν.

ΙΦΙΓΕΝΕΙΑ

Θυγάτηρ τοῦ Ἀτρείδου, ὅχ' ἰέρεια
 εἰμί. Τὸν λόγον τῆς ἀγνώστου ἤκουες,
 κ' εἰς τὴν ἡγεμονίδα δίδεις προσταγὰς;
 Οὐχί. Ὡς βρέφος ἔμαθον ὑποταγὴν
 εἰς τοὺς γονεῖς μου, κ' ἔπειτα εἰς τοὺς Θεοὺς,
 καὶ ὡς ἐλευθερίαν τὴν εὐπείθειαν
 ἐκθύμως ἐξετίμων· ἀλλ' εἰς προσταγὴν
 ἀνδρὸς νὰ κλίνω, καὶ εἰς λόγον τὸν τραχὺν,
 οὐδ' ἐκεῖ τότε, οὐδ' ἐνταῦθα ἔμαθον.

ΘΟΑΣ

Προστάζει νόμος παλαιὸς, οὐχὶ ἐγώ.

ΙΦΙΓΕΝΕΙΑ

Προθύμως εἰς τοὺς νόμους καταφεύγομεν,
 ἂν ὑπηρετᾶται τῶν παθῶν μας γίνωνται.
 Ἄλλος δὲ νόμος ὁμιλεῖ ἐντὸς ἐμοῦ,

ἀντίστασιν διδάσκων, ἀρχαιότερος
νόμος, καθ' ὃν πᾶς ξένος ἱερός ἐστίν.

ΘΟΑΣ

Ὑπὲρ τῶν αἰχμαλώτων φαίνεται πολλή
ἡ μέριμνά σου. Ἐν τῇ συγκινήσει σου
τοῦ πρώτου ἐπελάθου ὄρου τῶν φρενῶν,
τοῦ μὴ διερεθίζειν τοὺς ἰσχύοντας.

ΙΦΙΓΕΝΕΙΑ

Σιγῶ ἢ λέγω, νὰ ἐξεύρης δύνασαι
τί ἔχω εἰς τὸ βάθος τῆς καρδίας μου.
Πῆπως ὁμοίας τύχης ἡ ἀνάμνησις
δὲν ἀναλύει τὴν ψυχὴν εἰς ἔλεος;
Πολλῶ δὴ μᾶλλον τὴν ἐμήν! Βλέπω ἐμὲ
ἐν αὐτοῖς. Οὕτως ἔτρεμον πρὸ τοῦ βωμοῦ.
Γονυπετοῦσα, πρόωρον ἐπρόσμενον
θανάτου ἐπισήμου τραῦμα. Ἦρθ' ἡ μάχαιρα
τὸ στήθος μου νὰ σχίσῃ, πλήρες ὃν ζωῆς.
Ἐντός μου ἐδονεῖτο φρίκης στρόβιλος.
Κατέπεσ' ἄπνους, καὶ — σωθεῖσ' ἀνέβλεψα.
Εἰς ἡμᾶς ὁ, τι δαψιλεύουσ' οἱ Θεοὶ
κ' ἡμεῖς εἰς δυστυχοῦντας δὲν τ' ὀφείλομεν;
Νὰ μ' ἀναγκάσῃς θέλεις, σὺ, γνωρίζων με;

ΘΟΑΣ

Ὅχι ὁ ἄρχων, σ' ἀναγκάζ' ἡ θέσις σου.

ΙΦΙΓΕΝΕΙΑ

Ἄπεχε, καὶ τὴν βίαν μὴ καλλώπιζε,

ἐπαγομένην εἰς γυναῖκ' ἀδύνατον.
 Ἄλλ' ἐγεννήθην ἐλευθέρα, ὡς ἀνὴρ.
 Ἀπέναντί σου ἂν τοῦ Ἀγαμέμνονος
 τὸν υἱὸν εἶχες, καὶ ἀπήτεις ἄτοπα,
 θὰ εἶχ' ἐκεῖνος ξίφος καὶ βραχίονα
 νὰ προασπίσῃ σ,τι δίκαιον φρονεῖ.
 Ἐγὼ δὲν ἔχω εἰμὴ λόγους· κ' εὐγενῆς
 ἀνὴρ τὸν λόγον σέβεται τῆς γυναικός.

ΘΟΑΣ

Ὑπὲρ τὸ ξίφος τὸν τιμῶ τοῦ ἀδελφοῦ.

ΙΦΙΓΕΝΕΙΑ

Τῶν σπλων εἶν' ἡ τύχη εὐμετάβλητος.
 Οὐδεὶς ἐχέφρων τὸν ἐχθρὸν καταφρονεῖ.
 Ἡ φύσις δὲν ἀφῆκεν ἀβοήθητον
 κατὰ τραχείας προσβολῆς τὸν ἀσθενῆ.
 Μάνθάνει δόλους, ἀγαπᾷ τεχνάσματα,
 ὑποχωρεῖ, βραδύνει, ὡς ν' ἀπαλλαγῆ.
 Ὑβρις τοιαύτην προκαλεῖ ἀντίστασιν.

ΘΟΑΣ

Πλὴν ματαιοῖ τοὺς δόλους ἢ περίσκεψις.

ΙΦΙΓΕΝΕΙΑ

Ἦν καθαρὰ καρδία δὲν χρειάζεται.

ΘΟΑΣ

Καταδικάζεις ἀκουσίως σεαυτήν.

ΙΦΙΓΕΝΕΙΑ

Ἄν πῶς παλαίει ἡ ψυχὴ μου ἔβλεπες
 ὄπως τὴν μοῖραν ἀποσεῖσῃ τὴν κακὴν
 θαρρόντως, ἥτις κατ' αὐτῆς ἐπέρχεται!
 Ἄπέναντί σου εἰμι ἄοπλος λοιπόν.
 Τὴν ἱκεσίαν ἀποκρούεις τὴν καλὴν,
 τὸν γλυκὺν κλάδον τὸν εἰς χεῖρας γυναικὸς
 ἐστομωμένου ξίφους ἰσχυρότερον;
 Πρὸς ὑπεράσπισίν μου τί μοι λείπεται;
 Νὰ ἱκετεύσω διὰ θαῦμα τὴν Θεάν;
 Εἰς τὴν ψυχὴν μου δὲν ὑπάρχει δύναμις;

ΘΟΑΣ

Πολὺ ὑπὲρ τῶν ξένων, ὄπως φαίνεται,
 μεριμνᾷς. Τίνες, λέγέ μοι, εἰσὶν αὐτοὶ,
 οἵτινες τόσον συγκινοῦν τὴν φρένα σου;

ΙΦΙΓΕΝΕΙΑ

Εἰσὶ — νομίζω — φαίνονται μοι Ἕλληνες.

ΘΟΑΣ

Συμπατριῶται, καὶ εἰς τὴν καρδίαν σου
 καλὴν εἰκόνα νόστου ἀνεπέωσαν;

ΙΦΙΓΕΝΕΙΑ (μετὰ μικρὰν σιωπὴν)

Ὁ ἀνὴρ μόνος ἔχει τὸ δικαίωμα
 τῶν ἀνηκούστων ἔργων; καὶ τὰ δύνατα
 ἐγκλείει μόνον μέγα στήθος ἥρωος;
 Τί ἐστὶ μέγα; Τί ἐγείρει τὴν ψυχὴν

καὶ τὴν ταραττει, ὅσον ἢ διήγησις
 ἐπιτυχίας ἀπιθάνων πράξεων
 καὶ τολμημάτων; Μόνος μὴ φημίζεται
 ὁ ἐν νυκτὶ εἰσδύων εἰς τὸν ἐχθρικὸν
 στρατὸν, καὶ ὡς λυσσωσα ἐπινέμεται
 φλόξ κοιμωμένους κ' ἐξυπνῶντας, μέχρις οὐ
 τραπείς ὑπὸ τοῦ πλήθους, φεύγ' εἰς ἐχθρικοὺς
 πηδήσας ἵππους, συναρπάσας λάφυρα;
 ὅστις ἐγκαταλείπων ἀσφαλεῖς ὁδοὺς,
 εἰς δάση καὶ εἰς ὄρη περιφέρεται,
 ληστῶν τὴν χώραν ἀπαλλάττων εὐθαρσῶς;
 Καὶ οὐδὲν μένει δι' ἡμᾶς; Πρέπ' ἢ γυνὴ
 τὸ ἔμφυτόν της ν' ἀπολέσῃ δίκαιον;
 νὰ εἶν' ἀγρία κατ' ἀγρίων, Ἀμαζῶν
 τὰ δπλ' ἀμφισβητοῦσα εἰς ὑμᾶς; δεσμὰ,
 πιέσεις δι' αἰμάτων ἀποκρούουσα;
 Εἰς τὴν ψυχὴν μου τόλμημα ἐγκυμονῶ.
 Ἄν ἀποτύχη, ἐμαυτὴν θὰ ἐγκαλῶ,
 καὶ συμφορὰὶ μεγάλαι θὰ προκύψωσιν.
 Ἄλλ' ἀποθέτω τοῦτο εἰς τὰ γόνατα
 ὑμῶν. Ἄν εἴσθε, ὡς τιμᾶσθε, ἀληθεῖς,
 ἢ ἀρωγὴ σας ἄς τὸ δείξῃ. Δι' ἐμοῦ
 δοξάσατε ὑψοῦντες τὴν ἀλήθειαν! —
 Ναι, ἄκουσόν το, Βασιλεῦ. Χαλκεύεται
 ἀπάτη. Δὲν ὑπάρχουν οἱ αἰχμάλωτοι
 μὴ τοὺς ζητῆς. Ἀπῆλθον τοὺς ἐταίρους των
 νὰ εὔρουν, καὶ τὸ πλοῖον, κατὰ τὴν ἀκτὴν.
 Ὁ πρῶτος, ὃν ἡ νόσος κατεμάστισε
 καὶ μετὰ ταῦτ' ἀφῆκεν, ὁ Ὀρέστης ἦν,
 ὁ ἀδελφός μου· φίλος δ' ἐπιστήθιος

ὁ ἄλλος, ὃς Πυλάδης ὀνομάζεται.
 Ἐνταῦθα ὁ Ἀπόλλων τοὺς ἐξέπεμψεν
 ἐκ Δελφῶν, θείαν δίδων ἐντολὴν αὐτοῖς
 ν' ἀρπάσωσι τὸ ἔδος τῆς Ἀρτέμιδος,
 καὶ νὰ κομίσωσ' εἰς αὐτὸν τὴν ἀδελφὴν,
 ἀνθ' ὧν τῷ μητροκτόνῳ, ὃν διώκουσιν
 αἱ Ἐριννύες, τιμωροὶ τοῦ αἵματος,
 ἀπαλλαγὴν τῆς νόσου ἐπαγγέλλεται.
 Ἴδου, παρέδων εἰς τὰς χεῖρας σου ἡμᾶς,
 τοὺς δύο μόνους γόνους τῶν Τανταλιδῶν.
 Κατάστρεψόν μας, — εἰάν πρέπη.

ΘΟΑΣ

Καὶ φρονεῖς

ὁ βάρβαρος, ὁ Σκύθης, ὅτι τὴν φωνὴν
 τῆς ἀληθείας καὶ τῆς ἀνθρωπότητος
 θ' ἀκούσῃ, ἣν ὁ Ἕλληνας, ὁ Ἀτρεὺς ποτὲ
 παρήκουσεν;

ΙΦΙΓΕΝΕΙΑ

Ἀκούει αὐτὴν ἕκαστος,
 εἰς κλίμ' ἂν ἐγεννήθη οἶον δῆποτε,
 ὁ εἰς ὃν ρέουν ἀκολύτως, καθαρῶς
 διὰ τοῦ στήθους τῆς ζωῆς τὰ νάματα.—
 Σιγῶν, ὦ Ἄναξ, τί ἐπιφυλάττεται μοι;
 Θάνατον; τότε πρώτην φόνευσόν ἐμέ·
 διότι ἤδη, ὅτε πᾶσα ἔλειψεν
 ἐλπίς πρὸς σωτηρίαν, βλέπω καθαρῶς
 εἰς τίν' ἀπερισκέπτως κ' ἐκ προθέσεως
 βυθὸν κινδύνων τοὺς φιλτάτους ἔρριψα.

Ἐμπρός μου δεδεμένους, φεῦ! θὰ τοὺς ἰδῶ!
 Ποῖον θὰ ρίψω βλέμμ' ἀποχαιρετισμοῦ
 ἐπὶ τὸν ἀδελφόν μου, ὃν ἐφόνευσα;
 ὦ! ν' ἀποβλέψω θὰ μοι εἶν' ἀδύνατον
 εἰς τοὺς φιλτάτους ὀφθαλμούς του τοῦ λοιποῦ.

ΘΟΑΣ

Ἄ! Οἱ ἀπατεῶνες ἐμυθούργησαν
 τοιαῦτα; κ' εἰς τοῦ δόλου τὸ μηχανήμα
 τὴν εὐπιστόν σε καὶ τὴν ἀκοινώνητον
 συνέλαβον;

ΙΦΙΓΕΝΕΙΑ

ὦ! ὄχι· ὄχι, Βασιλεῦ.
 Ἐγὼ μὲν ἦτο δυνατὸν ν' ἀπατηθῶ,
 ἀλλ' εἰσὶν οὗτοι φιλαλήθεις καὶ πιστοί.
 Ἐὰν τοὺς εὕρης ἄλλως, φόνευσον αὐτοὺς,
 κ' ἐξόρισόν με εἰς τινὰ περίβρεκτον
 σκόπελον, τιμωρῶν με τῆς ἀνοίας μου.
 Ἄνίσως ὁμῶς ὁ αἰὲ ποθούμενος
 ἐκεῖνος εἶναι ἀδελφός μου, ἄφες μας
 τότε, καὶ ἔσο εὖνους πρὸς τοὺς δύο μας,
 ὡς πρὸς ἐμὲ ὑπῆρξας. Θῦμα ἔπεσε
 τῆς γυναικὸς του ὁ πατήρ μου, τοῦ δ' υἱοῦ
 ἐκείνη· ἡ δ' ἐσχάτη μένουσα ἐλπίς
 τοῦ οἴκου τοῦ Ἀτρείδου μόνος εἶν' αὐτός.
 Ἄφες ἀγνῆ καρδίᾳ καὶ ἀγνῆ χειρὶ
 ν' ἀπέλθω καὶ ν' ἀγνίσω τὴν οἰκίαν μας.
 Τὸν λόγον τήρει. Μοὶ ὠρκίσθης ἄλλοτε,
 ἂν ποτε νόστου ἀφορμὴ μ' ἐδίδετο,

νά με αφήσης. Ἴδου σήμερον αὐτή.
 Καθώς ὁ ιδιώτης, δὲν ὑπόσχεται
 ὁ Βασιλεὺς ματαίως, ἐν' ἀπαλλαγῇ
 τοῦ πρὸ ποδῶν αἰτοῦντος, οὐδ' ἐγκρίνει τι
 ἐφ' ὑποθέσει ἣν φρονεῖ ἀπίθανον.
 Αἰσθάνεται τὸ ὕψος τῆς ἀξίας του
 δτ' εὐτυχίαν δίδ' εἰς τοὺς προσμένοντας.

ΘΟΑΣ

Ὅργιλος, ὅπως ἀμυνόμενον τὸ πῦρ
 τὸ ὕδωρ, τὸν ἐχθρόν του, σίζον πολεμεῖ,
 καὶ ὁ θυμὸς ἐντός μου ἐξανίσταται
 πρὸς ἕκαστόν σου λόγον.

ΙΦΙΓΕΝΕΙΑ

Ἄφες χάρις σου
 νά μοι προσλάμψη, ὡς τὸ φῶς τὸ ἱερόν
 τοῦ θυσιαστηρίου εἰς τὸ ἄδυτον,
 ἐν εὐλογίαις κ' ἐν εὐγνώμονι χαρᾷ!

ΘΟΑΣ

Ποσάκις αὐτὴ ἡ φωνὴ μ' ἐπράϋνει!

ΙΦΙΓΕΝΕΙΑ

ὦ! δὸς τὴν χεῖρα εἰς εἰρήνης ἔνδειξιν.

ΘΟΑΣ

Πολὺ ζητεῖς νά λάβῃς ἐν βραχεῖ καιρῷ.

ΙΦΙΓΕΝΕΙΑ

Ἡ εὐποιία μακρὰν σκέψιν δὲν ζητεῖ.

ΘΟΑΣ

Πολλήν. Γεννᾶται τὸ κακὸν ἐκ τοῦ καλοῦ.

ΙΦΙΓΕΝΕΙΑ

Εἰς κακὸν τρέπει τὸ καλὸν ὁ δισταγμός.
Μὴ σκέπτου, καὶ χορήγει ὡς αἰσθάνεσαι.

ΣΚΗΝΗ ΤΕΤΑΡΤΗ

ΟΡΕΣΤΗΣ

(Ἔνοπλος, καὶ οἱ ἀνωτέρω).

ΟΡΕΣΤΗΣ (πρὸς τὰ παρασκήνια).

Διπλοῦτε τὰς δυνάμεις. Ῥίπτετε αὐτοὺς
ὀπίσω. Εἰς τὸ πλῆθος μὴ ἐνδίδετε.
Μέχρι τοῦ πλοίου εἰς τὴν ἀδελφὴν κ' ἐμὲ
ἀνοιξάτε τὸν δρόμον. Ἐπροδόθημεν!

(τῇ Ἰφιγενείᾳ, μὴ βλέπων τὸν Βασιλέα).

Ἐλθέ. Ὀλίγαι μένουσιν πρὸς φυγὴν στιγμαί.

(Βλέπων τὸν Βασιλέα).

ΘΟΑΣ (θέτων τὴν χεῖρα εἰς τὸ ξίφος)

Οὐδεὶς ἐμπρὸς μου φέρει ἀτιμώρητος
γυμνὸν τὸ ξίφος.

ΙΦΙΓΕΝΕΙΑ

Φόνος καὶ ὄργη
 μὴ βεβηλώσῃ τῆς Θεᾶς τὸ ἱερόν.
 Τοῖς ὀπαδοῖς σας ἀποχὴν προστάξατε.
 Ἡ ἀδελφὴ τὸ λέγει, ἡ ἱέρεια.

ΟΡΕΣΤΗΣ

Τίς εἶν' ὁ ἀπειλῶν μας;

ΙΦΙΓΕΝΕΙΑ

Σέβου ἐν αὐτῷ
 τὸν Βασιλέα, δεύτερον πατέρα μου.
 Συγγνώμην, ἀδελφέ μου· ἀλλ' ἡ υἱικὴ
 καρδία πᾶσαν ἔθηκε τὴν τύχην μας
 εἰς χεῖράς του. Τῷ εἶπον τοὺς σκοποὺς ὑμῶν,
 κ' ἐκ προδοσίας τὴν ψυχὴν μου ἔσωσα.

ΟΡΕΣΤΗΣ

Καὶ τὸν ἀπόπλουν ἐπιτρέπ' εἰρηνικῶς;

ΙΦΙΓΕΝΕΙΑ

Δὲν θ' ἀπαντήσω στίλβοντος τοῦ ξίφους σου.

ΟΡΕΣΤΗΣ (ἐπιστρέφων τὸ ξίφος του εἰς τὴν θήκην)

Ἴδου, τὸ βλέπεις, σ' ὑπακούω· λάλησον.

ΣΚΗΝΗ ΠΕΜΠΤΗ

Οί άνωτέρω. ΠΥΛΛΑΔΗΣ, και μετ' ὀλίγον

ΑΡΚΑΣ

(άμφότεροι ξιφήρεις).

ΠΥΛΛΑΔΗΣ

Μή χρονοτρίβει. Μόλις ἂν ἀντέχωσιν
ἐξηντλημένοι οί ἡμέτεροι. Χωροῦν
πρὸς τὴν ἀκτὴν βραδέως ὑπενδίδοντες.
Τίς ἡγεμόνων συνδιάλεξις ἐδώ!
Ἡ σεβασμία κεφαλὴ τοῦ ἄνακτος!

ΑΡΚΑΣ

Ἡρέμως, ὅπως σοὶ ἀρμόζει, Βασιλεῦ,
πρὸ τῶν ἐχθρῶν σου ἴστασαι. Παιδεύεται
ἀνυπερθέτως τούτων ἡ αὐθάδεια.
Ἵποχωροῦσι κ' ἔχομεν τὸ πλοῖόν των.
Εἶπέ κ' ἐπυρπολήθη.

ΘΟΑΣ

Εὐθύς ἄπελθε!

Διάταξον νὰ παύσουν. Μή τις τὸν ἐχθρὸν
βλάβῃ, ἐν ὅσῳ συνδιαλεγόμεθα.

(ὁ Ἄρκας ἀπέρχεται).

ΟΡΕΣΤΗΣ

Τὸ δέχομαι. ὦ φίλε, ἄπελθε καὶ σύ·

τοὺς ἡμετέρους σύναξον. Προσμείνατε
ὅποιον τέλος οἱ Θεοὶ μᾶς ὤρισαν.

ΣΚΗΝΗ ΕΚΤΗ

ΙΦΙΓΕΝΕΙΑ. ΘΟΑΣ. ΟΡΕΣΤΗΣ.

ΙΦΙΓΕΝΕΙΑ

Καθησυχάσατέ με πρὶν ἀρχίσσητε.
Ἔριν φοβοῦμαι, ἂν δὲν κλίνης, Βασιλεῦ,
τὸ οὖς εἰς τοῦ δικαίου πρᾶως τὴν φωνήν,
σύ δ', ἀδελφέ μου, ἂν δὲν θέσης χαλεινὸν
εἰς τὰς ὀρμὰς τῆς νέας ἡλικίας σου.

ΘΟΑΣ

Ἄναχαιτίζω τὴν ὀργήν, ὡς εὐπρεπὲς
εἶν' εἰς τὸ γῆρας. Τίς ἀπόδειξις, εἰπέ,
πῶς υἱὸς εἶσαι σὺ τοῦ Ἀγαμέμνονος,
καὶ ἀδελφός της;

ΟΡΕΣΤΗΣ

Εἶν' αὐτὸ τὸ ξίφος του,
δι' οὗ τῆς Τροίας τοὺς ἀνδρείους ἔκτεινεν.
Ἐκ τῶν χειρῶν λαβὼν το τοῦ φονέως του,
ἠύχθηθην ὅπως τὴν τοῦ εὐρυάνακτος
τόλμην, ἀνδρείαν, τύχην, ὅμως θάνατον
ἐκείνου κρείττω, μοὶ παράσχωσ' οἱ Θεοί.
Ἐκλεξον ἓνα τῶν ἀνδρειοτέρων σας·

ἀπέναντί μου τάξον ἔνοπλον αὐτόν.
 Ὅπου ἐκτρέφει ἥρωας ἡ γῆ, οὐδείς
 ξένος αἰτῶν τοιαῦτα ἀπορρίπτεται.

ΘΟΑΣ

Ἐδῶ δὲν δίδ' εἰς ξένους τὸ προνόμιον
 ἀρχαῖον ἔθος.

ΟΡΕΣΤΗΣ

Τότε ἄς ἀρχίσωμεν
 τὸ ἔθος τοῦτο ἀπὸ τοῦδε, σὺ κ' ἐγώ.
 Εὐγενεῖς πράξεις τῶν ἀρχόντων ὁ λαὸς
 μιμεῖται, καὶ εἰς νόμους τὰς καθιεροῖ.
 Οὐχὶ δὲ μόνον ὑπὲρ σωτηρίας μου,
 κ' ὑπὲρ τῶν ξενῶν, ξένος ὦν, θ' ἀγωνισθῶ.
 Ἄν πέσω, ἐδικάσθη δι' ἐμοῦ αὐτῶν
 ἡ τύχη· ἂν νικήσω, τότε τὴν ἀκτὴν
 μήποτε ξένος ἐπιβῆ, χωρὶς γλυκὺ
 ἀγάπης βλέμμα νὰ τὸν ὑποδέχεται,
 κ' ἐντεῦθεν ν' ἀποπλήη παρηγορηθεῖς.

ΘΟΑΣ

Ἀνάξιος, ὦ νέε, δὲν μοὶ φαίνεσαι
 τῶν οὐς προγόνους λέγεις, ἐγκαυχώμενος.
 Πολυπληθεῖς ἀνδρεῖοι ἅμα κ' εὐγενεῖς
 μ' ἀκολουθοῦσι· πλὴν κ' ἐγὼ ἀκόμ' εἰμὶ
 εἰς ἡλικίαν νὰ μετρῶμαι πρὸς ἐχθρούς.
 Νὰ σ' ἀπαντήσω ἔνοπλος, εἴμ' ἔτοιμος.

ΙΦΙΓΕΝΕΙΑ

Ποσῶς. Τῆς αἱματώδους ἐπιδείξεως
δὲν εἶν' ἀνάγκη, Βασιλεῦ. Μὴ ξίφη, μή.
Ἐμέ, τὴν ἐμὴν τύχην ἐνθυμήθητι.
Ναί, ἀπαθανατίζει πόλεμος ὀξύς
τὸν ἄνδρα. Πίπτει; ἄσματα τὸν ψάλλουσι·
τὰ δάκρυα τῆς χήρας πλὴν, τῶν ὀρφανῶν,
τὰ βέοντ' ἀενάως, οἱ ἐπίγονοι
δὲν τὰ μετροῦσι, καὶ σιγῶσ' οἱ ποιηταὶ
περὶ παγκλαύστων καὶ νυκτῶν καὶ ἡμερῶν,
καθ' ἅς ψυχὴ πενθοῦσα τὸν οἰχόμενον
ἀφαρπασθέντα φίλον εἰς ἐπιστροφὴν
ν' ἀνακαλέσῃ μάτην ἀναλίσκεται.
Ἐγὼ αὐτὴ ἐπείσθην μεριμνήσασα
ὅτι ληστοῦ ἀπάτη δὲν μὲ ἀποσπᾶ
ἐξ ἀσφαλοῦς ἀσύλου, ἵνα ρίψῃ με
εἰς τὴν δουλείαν. Ἀκριβῶς ἠρώτησα,
ἠρεύνησα τὰ πάντα, τοῖς ἐζήτησα
σημεῖα, καὶ ἐπείσθη ἡ καρδία μου.
Ἴδὲ, ἐνταῦθα ἔχ' ἡ χεὶρ ἡ δεξιὰ
τριάστερον σημεῖον, ὃ ἐκ γενετῆς
παρητηρήθη εἰς αὐτὸν, κ' ἠρμήνευσαν
οἱ ἱερεῖς ὡς δεῖγμα ὅτι δι' αὐτῆς
δεινόν τι θέλει πράξει. Ἔτι πείθει με
ἡ οὐλὴ αὐτῆ τῶν ὀφρύων μεταξύ.
Ὅτε ἦν βρέφος, ζωηρὰ ὡς πάντοτε,
ἀπρόσεκτος, ἀφῆκεν ἡ Ἥλέκτρ' αὐτὸν
νὰ πέσῃ, καὶ εἰς τρίπουν τότε ἐκτύπησεν.
Ἐκεῖνος εἶναι· καὶ τὴν ὁμοιότητα

πρὸς τὸν πατέρα, τοὺς παλμοὺς τοῦ στήθους μου
 νὰ σ' ἀναφέρω πρέπει πρὸς ἀπόδειξιν;

ΘΟΑΣ

Καὶ ἂν ἀμφιβολίαν πᾶσαν ἔλυσες,
 καὶ ἂν ἐντὸς μου τὴν ὀργὴν κατέστελλον,
 ν' ἀποφασίσουν πάλιν θενὰ ἔπρεπε
 τὰ δπλα. Ἡ εἰρήνη εἶν' ἀνέφικτος.
 Ἦλθον ἐκεῖνοι, — σὺ αὐτὴ τ' ὁμολογεῖς, —
 ν' ἀρπάσωσι τὸ θεῖον ἄγαλμα. Φρανεῖς
 ὅτι ἀδιαφόρως θενὰ τ' ἀνεχθῶ;
 Ὁ Ἕλληρ στρέφει βλέμμα πλεονεκτικὸν
 εἰς τῶν βαρβάρων συνεχῶς τοὺς θησαυροὺς,
 ἵππους, παρθένους, ἢ τὸ δέρας τὸ χρυσοῦν.
 Εὐτυχῶς ὁμοῦ πάντοτε δὲν ἔφερον
 τὰ λάφυρα τῆς βίας καὶ τοῦ δόλου των.

ΟΡΕΣΤΗΣ

Μὴ μᾶς χωρίζη, Βασιλεῖ, τὸ ἄγαλμα.
 Γνωρίζω τώρα τὴν ἀπάτην ἣν Θεὸς
 περὶ τὴν κεφαλὴν μας συνεπύκνωσεν,
 ὁπότ' ἐζήτουν συμβουλήν, ἀπαλλαγὴν
 τῶν Ἐριννύων, τῆς διώξεως αὐτῶν,
 καὶ ὁ Θεὸς ἐνταῦθα μ' ἔπεμψεν, εἰπὼν·
 « Τὴν ἀδελφὴν ἂν φέρῃς ἐκ τοῦ ἱεροῦ
 « τοῦ ἐν Ταυρίδι, ὅπου μένει ἄκουσα,
 « εἰς τὴν Ἑλλάδα, ἀπελύθης τῆς ἀρᾶς ».
 Τὴν ἀδελφὴν ἐνόουν τοῦ Ἀπόλλωνος

λέγοντος ταῦτα· ἀλλ' αὐτὸς ἐνόει σέ.
 Ἡ αὐστηρὰ ἐλύθη πέδη, κ' εἰς τοὺς σους
 σὺ ἀπεδόθης, ἱερά! Μὲ ἤγγισας
 καὶ ἰατρεύθην. Εἰς τοὺς φίλους κόλπους σου
 γαμφώνυχος ἡ νόσος μὲ κατέλαβε
 τὸ τελευταῖον, κ' ἔσεισε τὸν μυελὸν
 αὐτῶν μου τῶν ὀστέων· εἶτα δ' ἔφυγεν
 ὡς ὄφις εἰς τὸν ἄδην. Ἦδη διὰ σοῦ
 τὸ εὐρὺ βλέπω πάλιν τῆς ἡμέρας φῶς.
 Τῆς Θεᾶς τῶρα ἡ βουλή προσλάμπει μοι
 λαμπρὰ, ὦραία! Ὡς εἰκόνα ἱερὰν
 εἰς ἣν προσδέει τύχας πόλεως Θεῶν
 μυστηριώδης λόγος, σὲ ἀφήρπασε
 τοῦ οἴκου ἡ προστάτις, κ' ἐπεφύλαξεν
 ἐντὸς ὀσίας σιωπῆς, ὅπως σωθῆ
 ὁ ἀδελφός σου διὰ σοῦ κ' οἱ σὺν αὐτῷ.
 Ἀπολεσθεῖσα ἐκ τῆς γῆς ἐφαίνετο
 ἡ σωτηρία· μᾶς τὴν φέρεις ὅμως σύ.
 Παράδος τῇ εἰρήνῃ τὴν καρδίαν σου,
 ὦ Ἄναξ. Μὴ κωλύῃς τὴν ἐξάγνισιν
 αὐτῆ τοῦ οἴκου νὰ τελέσῃ τοῦ πατρὸς,
 εἰς τὰς στοᾶς του νὰ μὲ φέρῃ καθαρὰς
 καὶ νὰ μοὶ δώσῃ τὸ ἀρχαῖον στέμμα μας.
 Ἦν εὐλογίαν σ' ἔφερον ἀντάμειψον·
 τὸ πρῶτον δίκαιόν μου ἀναγνώρισον.
 Βία καὶ δόλος, τῶν ἀνδρῶν ἡ εὐκλεια,
 ὑπὸ τοῦ φιλαλήθους στόματος αὐτῆς,
 τῆς εὐγενοῦς καρδίας, κατησχύνθησαν,
 κ' ἐμπιστοσύνη καθαρὰ καὶ υἱικὴ
 πρὸς γενναϊόφρυν' ἀνδρὰ ἀνταμείβεται.

ΙΦΙΓΕΝΕΙΑ

Τί ὑπεσχέθης ἐνθυμήθητι. Αὐτὸς
ὁ εὐθύς λόγος, ὁ πιστὸς, τὴν φρένα σου
ἄς θίξῃ. ὦ! ιδέ μας! Εἶναι σπάνια
αἱ ἀφορμαὶ πρὸς πράξιν οὕτως εὐγενῆ.
Δὲν θ' ἀρνηθῆς· ταχέως συγκατάνευσον.

ΘΟΑΣ

Ἀπέλθετε.

ΙΦΙΓΕΝΕΙΑ

Μὴ οὕτως ὄχι, Βασιλεῦ!
Ὅργιλον δὲν σ' ἀφήνω ἀνευλόγητος.
ὦ! μὴ μᾶς ἐξορίζῃς. Ἄς δεθῇ δεσμὸς
ξενίας μεταξύ μας. Οὕτω μένομεν
ἀχώριστοι. Ὡς φίλος μ' ἦτον ὁ πατήρ
πολύτιμος· ἐπίσης μ' εἶσαι φίλτατος,
κ' ἐρρίζωμένον μένει τοῦτο ἐν ἐμοί.
Ἄν τοῦ λαοῦ σου καὶ ὁ ἔσχατός ποτε
μὲ ἐπαναφέρῃ εἰς τὰ ὦτα τῆς φωνῆς
τὸν γνωστὸν τόνον, ὃν ἐδῶ συνήθισα,
τὸ ἔνδυμά σας εἰς ἐπαίτην ἂν ἰδῶ,
ὡς Θεὸν τοῦτον θὰ τὸν ὑποδέχωμαι,
θεὰ τῷ στρώσω μόνη μου τὴν κλίνην του,
ἔδραν πλησίον θὰ τῷ στήνω τοῦ πυρὸς,

καὶ περὶ σοῦ καὶ μόνου θὰ τὸν ἐρωτῶ.
Ἄς σ' ἀποδώσουν οἱ Θεοὶ τῶν ἔργων σου,
τῆς ἀγαθότητός σου ἄξιον μισθόν.
Χαῖρε. ὦ, στράφου πρὸς ἡμᾶς, καὶ χωρισμοῦ
ἠπιάν λέξιν κ' εὐμενῆ ἀπόδος μοι,
καὶ θὰ κοιλαίνῃ τότε τὰ ἱστία μας
ἢ αὔρα γλυκυτέρα, καὶ τὰ δάκρυα
τοῦ χωρισμοῦ τὸν πόνον θὰ πραύνωσι.
Χαῖρε, καὶ δὸς τὴν χεῖρα εἰς ἐχέγγυον,
εἰς δεῖγμα τῆς φιλίας τῆς ἀρχαίας μας.

ΘΟΑΣ

Χαίρετε !

ΤΕΛΟΣ.

ΣΑΙΚΕΣΠΕΙΡΟΥ

ΙΟΥΛΙΟΣ ΚΑΙΣΑΡ

Τὸ ἐπόμενον ἐστὶν ἀρχαιοτέρα ἀπόπειρα, περὶ τοῦ ἄν και κατὰ πόσον ὁ Βρεταννὸς Αἰσχύλος ἐστὶ δεκτικὸς μεταφράσεως και εἰς τὴν Ἑλληνικὴν. Ἀπέστην δ' ἔξακολουθήσεως, ἀφ' οὗ εἶδον τὸ ζήτημα λυθὲν ὑπ' ἄλλων ἐπιτυχῶς· και σήμερον δημοσιεύω μόνον τὸ δοκίμιον τοῦτο εἰς συμπλήρωσιν τοῦ τόμου τῶν μεταφράσεων.

Ἡ διαφορὰ τῆς ἐκτάσεως τῶν λέξεων τῶν δύο γλωσσῶν, και τὸ πλῆθος τῶν ἐν τῷ ῥυθμῷ δυσοικονομητῶν κυρίων ὀνομάτων, μ' ἐβίασαν ἐνίοτε, ἵνα μὴ παρεκβῶ τῆς ἐννοίας τοῦ ποιητοῦ, νὰ ὑπερβῶ τὸν ἀριθμὸν τῶν στίχων αὐτοῦ, ἀλλὰ τοῦτο ὅσον ἐνδέχεται σπανιώτερον, ὥστε νομίζω ὅτι ἡ μετάφρασις οὐδὲ κατὰ δεκάδα στίχων ἐκτείνεται ὑπὲρ τὸ πρωτότυπον.

ΠΡΟΣΩΠΑ ΤΟΥ ΔΡΑΜΑΤΟΣ

ΙΟΥΛΙΟΣ ΚΑΙΣΑΡ

ΟΚΤΑΒΙΟΣ ΚΑΙΣΑΡ

ΜΑΡΚΟΣ ΑΝΤΩΝΙΟΣ

Μ. ΑΙΜΥΛΙΟΣ ΛΕΠΙΔΟΣ

ΚΙΚΕΡΩΝ, ΠΟΥΒΛΙΟΣ,

ΠΟΠΙΛΙΟΣ ΛΕΝΑΣ

ΜΑΡΚΟΣ ΒΡΟΥΤΟΣ

ΚΑΣΣΙΟΣ

ΚΑΣΚΑΣ

ΤΡΕΒΩΝΙΟΣ

ΛΙΓΑΡΙΟΣ

ΔΕΚΙΟΣ ΒΡΟΥΤΟΣ

ΜΕΤΕΛΛΟΣ ΚΙΜΒΡΟΣ

ΚΙΝΝΑΣ

ΦΛΑΥΙΟΣ και ΜΑΡΟΥΛΛΟΣ, Δήμαρχοι.

ΑΡΤΕΜΙΔΩΡΟΣ, Σοφιστής ἐκ Κνίδου.

Εἰς μάντις.

ΚΙΝΝΑΣ, Ποιητής.

ΛΟΥΚΙΑΙΟΣ, ΤΙΤΙΝΙΟΣ, ΜΕΣΣΑΛΑΣ, ὁ νέος ΚΑΤΩΝ,

ΒΟΛΟΥΜΝΙΟΣ, φίλοι τοῦ Βρούτου καὶ τοῦ Κασσίου.

ΟΥΑΡΡΩΝ, ΚΛΕΙΤΟΣ, ΚΛΑΥΔΙΟΣ, ΣΤΡΑΤΩΝ, ΛΟΥΚΙΟΣ,

ΔΑΡΔΑΝΙΟΣ, Ὑπηρέται τοῦ Βρούτου.

ΠΙΝΔΑΡΟΣ, Ὑπηρέτης τοῦ Κασσίου.

ΚΑΛΦΟΥΡΝΙΑ, Γυνὴ τοῦ Καίσαρος.

ΠΟΡΤΙΑ, Γυνὴ τοῦ Βρούτου.

Γερουσιασταί, Πολίται, Φύλακες, Ὅπαδοί, κτλ.

Ἡ σκηνὴ κατὰ τὸ πλεῖστον ἐν ΡΩΜῃ· μετὰ ταῦτα ἐν ΣΑΡΔΕΕΙ καὶ παρὰ τοὺς ΦΙΛΙΠΠΟΣ.

ΣΑΙΚΕΣΠΕΙΡΟΥ ΙΟΥΛΙΟΣ ΚΑΙΣΑΡ

ΠΡΑΞΙΣ ΠΡΩΤΗ

ΣΚΗΝΗ ΠΡΩΤΗ

Ὁδὸς ἐν Ῥώμῃ.

(Εἰσέρχονται ὁ ΦΛΑΥΪΟΣ, ὁ ΜΑΡΟΥΛΛΟΣ καὶ Πολλοί).

ΦΛΑΥΪΟΣ

Ἐμπρός! εἰς τὰς οἰκίας, ὀκνηροί! Ἐμπρός!
Εἶν' ἑορτή; Ἡ μήπως δὲν ἐξεύρετε
πῶς χειρονάκτης πρέπει νὰ μὴ φαίνεται
ἐργάσιμον ἡμέραν, ἂν τῆς τέχνης τοῦ
τὸν σύμβολον δὲν φέρῃ;— Σὺ, τί εἶσαι σύ;
Ἡ τέχνη σου τί εἶναι;

Α'. ΠΟΛΙΤΗΣ

Εἶμαι ξυλουργός.

ΜΑΡΟΥΛΛΟΣ

Καὶ ποῦ ἡ δερματίνη ποδιά σου; Ποῦ

εἶν' ὁ κανὼν σου; Τὰ καλὰ σου μ' ἔβαλες!—
Καὶ σὺ, καλὲ, τί κάμνεις;

Β'. ΠΟΛΙΤΗΣ

Τῇ ἀληθεί', αὐθέντα, εἶμαι καλλιτέχνης, ποῦ νὰ εἰπῶ-
μεν, ἀκεστής.

ΜΑΡΟΥΛΛΟΣ

Τί εἶσαι; Τί ἔργον κάμνεις; Λέγε καθαρά.

Β'. ΠΟΛΙΤΗΣ

Ἔργον εὐσυνείδητον, ἐλπίζω, κύριε. Διορθώνω ὄσους
στραβοπατοῦν (1).

ΦΛΑΥΙΟΣ

Τί, παλαιάνθρωπε; Τί τέχνην, μωρὲ παλαιάνθρωπε;

Β'. ΠΟΛΙΤΗΣ

Μὴ τὸ παραξηλώση ἡ ἀφεντιά σου. Ἄν τὸ παραξηλώ-
σης, ἐγὼ σὲ διορθώνω.

ΜΑΡΟΥΛΛΟΣ

Τί λέγεις, μωρέ; Ἐσὺ νὰ μὲ διορθώσης, ξεχασμένε;

Β'. ΠΟΛΙΤΗΣ

Διατί ὄχι; Νὰ σ' ἐμβαλώσω.

ΦΛΑΥΙΟΣ

Εἶσ' ἐμβαλωματᾶς; Τοῦτο εἶσαι;

Β'. ΠΟΛΙΤΗΣ

Αὐθέντα, πίστευσέ με, ἀπ' αὐτὸ τὸ ἐπάγγελμα, ἀπὸ τῆς βελόνης μου ζῶ. Δὲν πετσοκόβομαι, οὔτε μ' ἐμπόρους οὔτε μὲ γυναῖκας. Πετσοκόβω, καὶ ὄλα τὰ ἐμβαλόνω. Εἶμαι κύριέ μου, ὑποδημάτων ἀκέστωρ, ἤγουν ἰατρός. Ὅταν πάσχουν, τὰ θεραπεύω, καὶ ὅστις εἰς ὀρθὰς βαίνει βάσεις. εἰς τὴν τέχνην μου τὸ ὀφείλει (1).

ΦΛΑΥΙΟΣ

Καὶ πῶς δὲν εἶσαι εἰς τὸ ἐργαστήριον ;
Τί εἰς τοὺς δρόμους περιφέρεσαι μ' αὐτούς ;

Β'. ΠΟΛΙΤΗΣ

Τὴν ἀλήθειαν νὰ εἰπῶ, αὐθέντα, διὰ νὰ χαλοῦν τὰ ὑποδήματά των καὶ νὰ ἔχω ἐργασίαν. Ἐχομεν ὅμως τῶ ὄντι καὶ ἑορτὴν, νὰ ἰδῶμεν τὸν Καίσαρα καὶ νὰ χαρῶμεν διὰ τὸν θρίαμβόν του.

ΜΑΡΟΥΛΛΟΣ

Τί νὰ χαρῆτε ; Κατακτήσεις ἔφερεν ;
 Ὑποτελεῖς εἰς Ῥώμην τὸν ἀκολουθοῦν
 δεσμῶται ἴσως εἰς στολὴν τοῦ δίφρου του ;
 Σεῖς ξύλα, λίθοι, λίθων τρεῖς χειρότεροι,
 τραχεῖς Ῥωμαῖοι, ἄνδρες σκληροκάρδιοι,
 τί ; ἀγνοεῖτε τὸν Πομπήϊον, ἐν ᾧ

(1) Ταῦτα ἀντὶ τῶν ἀνεπιδέκτων μεταφράσεως λογοπαιγνίων, διὰ τῶν παρηγήσεων soles=πέλματα καὶ soules=ψυχάς· awl=ράφις καὶ all=ὄλο· re-cover=ἐπικαλύπτω καὶ recover=ἀναλαμβάνω.

ποσάκις εἰς τὰ τείχη δὲν ἀνείρπετε
 καὶ εἰς ἐπάλξεις, πύργους καὶ παράθυρα
 κ' εἰς καπνοδόχους, φέροντες τὰ βρέφη σας,
 καὶ τὴν ἡμέραν πᾶσαν ἐπροσμένετε,
 ὡς νὰ φανῆ ὁ μέγας, ὁ Πομπήϊος!
 Τὴν ἄμαξάν του δ' ἄμα ὡς ἐβλέπετε,
 ἀμέσως ὅλοι δὲν ἐξεφωνίζετε,
 ὥστ' ἔτρεμον αἰ ὄχθαι τοῦ Τιβέριος,
 ὅτε τὰς κοίλας παραποταμίας του
 ἔπληττε τῶν κραυγῶν σας ἀντανάκλασις;
 Καὶ σήμερον; Φορεῖτε τὰς καλὰς στολὰς.
 Καὶ σήμερον; Τὴν ἔχετ' ἐορτάσιμον,
 κ' ὑπὸ τοὺς πόδας τοῦ εἰς αἶμα βαίνοντος
 τοῦ Πομπηίου, ἄνθη τῶρα στρώννυτε.
 Ὑπάγετε,
 εἰς τὰς οἰκίας κάμψατε τὰ γόνατα,
 καὶ δεθηθῆτε ν' ἀποτρέψωσ' οἱ Θεοὶ
 τὴν τιμωρίαν τῆς ἀγνωμοσύνης σας.

ΦΛΑΥΙΟΣ

Καλοὶ πολῖται, ἄγετε, κ' ἐν' ἀφεθῆ
 ὑμῖν τὸ κρίμα, τοὺς πτωχοὺς συντρόφους σας
 φέρετε εἰς τὰ χεῖλη τοῦ Τιβέριος,
 κ' ἐκεῖ τὰ δάκρυά σας ἄς ὀγκώσωσιν
 ὡς τὰς ὑψίστας ὄχθας τοῦ τὸ ρεῦμά του.

(Οἱ πολῖται ἐξέρχονται).

Τῶν καρδιῶν των ἡ σκωρί' ἀνέλυσεν.
 Ἡ ἐνοχὴ των ἔδесе τὴν γλῶσσάν των.
 Ὑπαγ' ἐκεῖσε, πρὸς τὸ Καπιτώλιον·

Ἐγὼ ἐδὼ ὑπάγω. Σὺ δ' ἀπόδυσε
τοὺς ἀνδριάντας ὄσους κατεκόσμησαν.

ΜΑΡΟΥΛΛΟΣ

Νομίζεις πρέπει ;
Ἐξεύρεις, εἶναι σήμερον τὰ Λύκια (1).

ΦΛΑΥΙΟΣ

Δὲν βλάπτ'· εἰς τὰς εἰκόνας μὴ τὰ τρόπαια
τοῦ Καίσαρος ἀφῶμεν. Ἄπο τῶν ὁδῶν
ἀπέρχομαι τὸν ὄχλον νὰ σκορπίζω. Σὺ
τὸ αὐτὸ πράττε, ἂν τὸν ἀπαντᾷς πυκνόν.
Ἄν μαδηθῇ ὁ Καίσαρ τ' ἀρτιγέννητα
πετρά, τὴν πτῆσιν θενὰ ἔχη ταπεινήν.
Ἄλλως εἰς ὕψη θεν' ἀρθῇ ἀόρατα,
κ' ἡμᾶς εἰς φόβον θὰ πιέζη δουλικόν. (*Ἐξέρχονται*).

ΣΚΗΝΗ ΔΕΥΤΕΡΑ

Αὐτόθι. Δημοσία πλατεία.

(Εἰσέρχονται πανηγυρικῶς, μετὰ μουσικῆς ὁ ΚΑΙΣΑΡ, ὁ ΑΝΤΩΝΙΟΣ διὰ
τὴν σταδιοδρομίαν. Ἡ ΚΑΛΦΟΥΡΝΙΑ, ἡ ΠΟΝΤΙΑ, ὁ ΔΕΚΙΟΣ, ὁ
ΚΙΚΕΡΩΝ, ὁ ΒΡΟΥΤΟΣ, ὁ ΚΑΣΣΙΟΣ καὶ ὁ ΚΑΣΚΑΣ. Ὁχλος
ἔπιται. Ἐν αὐτοῖς εἰς *Μάντις*).

ΚΑΙΣΑΡ

ὦ Καλφουρνία.

(1) Lupercales.

ΚΑΣΚΑΣ

Σιωπή, καὶ ὁμιλεῖ
ὁ Καίσαρ. (Ἡ μουσικὴ σιωπᾷ).

ΚΑΙΣΑΡ

Καλφουρνία.

ΚΑΛΦΟΥΡΝΙΑ

Τί ὁρίζετε ;

ΚΑΙΣΑΡ

Ὅταν θὰ τρέξῃ ὁ Ἀντώνιος, ἰδὲ
νὰ εὐρεθῆς ἐμπρὸς του.—Σὺ, Ἀντώνιε.

ΑΝΤΩΝΙΟΣ

Αὐθέντα Καίσαρ !

ΚΑΙΣΑΡ

Πρόσεξον, Ἀντώνιε,
τὴν Καλφουρνίαν τρέχων νὰ ἐγγίσης. Ὡς
ἀρχαῖοι λέγουν, γυνὴ στεῖρ' ἂν ἐγκιχθῆ
εἰς σταδιοδρομίαν, γίνετ' εὐφορος.

ΑΝΤΩΝΙΟΣ

Καλόν. Ὁ Καίσαρ ὅ,τ' εἶπῆ καὶ ἔγινε.

ΚΑΙΣΑΡ

Βαδίζετε, καὶ μὴ τις λείψῃ τελετὴ. (Μουσικῇ).

ΜΑΝΤΙΣ

Καίσαρ!

ΚΑΙΣΑΡ

Τίς κράζει;

ΚΑΣΚΑΣ

Πᾶς θόρυβος ἄς παύσῃ. Σιωπὴ ἐκεῖ!

(Ἡ μουσικὴ σιγᾷ).

ΚΑΙΣΑΡ

Τίς εἶναι; Ἐκ τοῦ πλήθους τίς μ' ἐκάλεσε;
Τίς γλῶσσα ὀξυτέρα πάσης μουσικῆς
ἔκραξε «Καίσαρ»; Λέγε. Κλίνω σοι τὸ οὖς.

ΜΑΝΤΙΣ

Φυλάττου τοῦ Μαρτίου τὰς εἰδούς.

ΚΑΙΣΑΡ

Αὐτός

τί εἶναι;

ΒΡΟΥΤΟΣ

Μάντις, καὶ σοὶ λέγει «τὰς εἰδούς
φυλάττου τοῦ Μαρτίου».

ΚΑΙΣΑΡ

Φέρετέ τον μοι

να τὸν ἰδῶ.

ΚΑΣΚΑΣ

Προχώρει, ἄνθρωπε· ἰδὲ
τὸν Καίσαρα.

ΚΑΙΣΑΡ

Τί μ' εἶπας; Ἐπανάλαβε.

ΜΑΝΤΙΣ

Φυλαττου τοῦ Μαρτίου τὰς εἰδούς.

ΚΑΙΣΑΡ

Ἄυτὸς
ὄνειροπόλος εἶναι. Ἄγωμεν. Ἐμπρός.
(Ἡ μουσική. Ἐμβατήριον. Ἐξέρχονται πάντες πλὴν ΒΡΟΥΤΟΥ καὶ ΚΑΣΣΙΟΥ).

ΚΑΣΣΙΟΣ

Καὶ σὺ ὑπάγεις τοὺς ἀγῶνας νὰ ἰδῆς;

ΒΡΟΥΤΟΣ

Ἐγώ; Διόλου.

ΚΑΣΣΙΟΣ

Ἦπαγε, παρακαλῶ.

ΒΡΟΥΤΟΣ

Δὲν εἶμαι δι' ἀγῶνας, οὔτε ζωηρὸς
τὰς διαθέσεις ὅπως ὁ Ἀντώνιος.
Οὐδόλως ὁμῶς σ' ἐμποδίζω, Κάσσιε,
καὶ σὲ ἀφήνω.

ΚΑΣΣΙΟΣ

Ἄπό τινος, ὦ Βροῦτε, σέ παρατηρῶ,
 πλὴν δὲν εὐρίσκω εἰς τὸ βλέμμα σου τὴν πρὶν
 τῆς συμπαθείας καὶ ἀγάπης ἔκφρασιν.
 Τὴν χεῖρα τείνεις ξένην καὶ ἀπότομον
 εἰς τὸν ἀγαπητὸν σου φίλον.

ΒΡΟΥΤΟΣ

Κάσσιε,

μὴ ἀπατάσαι. Ἄν θολὸν τὸ βλέμμα μου,
 εἶναι διότι κλείω μόνον ἐν' ἐμοὶ
 τὴν ταραχὴν μου. Ἐπ' ἐσχάτων ἡμερῶν
 μ' ἀνησυχουσι πάθη ἀλληλόμαχα,
 ἰδέαι μόνον εἰς ἐμέ ἀνήκουσαι,
 καὶ δικαιολογοῦσαί πως τὴν ὄψιν μου.
 Πλὴν μὴ λυπῶνται δι' αὐτὸ οἱ φίλοι μου.
 — Εἷς ἐκ τῶν φίλων εἶσαι, Κάσσιε, καὶ σύ —
 τοὺς τρόπους μου μὴ ἄλλως ἐρμηνεύωσι,
 πλὴν πῶς ὁ Βροῦτος ὁ πτωχός, καθ' ἑαυτοῦ
 παλαίων, χρέη τῆς φιλίας λησμονεῖ.

ΚΑΣΣΙΟΣ

Λοιπὸν τί πάσχεις, Βροῦτε, παρενόησα;
 Ἐγὼ δ' ἐν τούτοις ἐν τῷ νῷ μου ἔτρεφον
 σπουδαίας σκέψεις, διανοίας ἐμβριθεῖς;
 Τὸ πρόσωπόν σου εἶδες, Βροῦτέ μου, ποτέ;

ΒΡΟΥΤΟΣ

Ποτέ. Δέν βλέπει ἐαυτὸν ὁ ὀφθαλμὸς
ἢ ἐν ἀντανακλάσει ἀλλαχοῦ

ΚΑΣΣΙΟΣ

Ὅρθόν.

Καὶ λυπηρόν, ὦ Βροῦτε, ὅτι κάτοπτρον
δὲν ἔχεις, φέρον τὴν κρυπτὴν ἀξίαν σου
πρὸ ὀφθαλμῶν σου, τὴν σκιάν σου νὰ ἰδῆς.
Ἐν Ῥώμῃ τοὺς ἀρίστους ἤκουσα (ἐκτὸς
τοῦ ἀθανάτου Καίσαρος) νὰ ὁμιλοῦν
πολλὰ περὶ τοῦ Βρούτου, καὶ στενάζοντες
ὑπὸ τῶν χρόνων τὸν ζυγόν, νὰ εὔχωνται
νὰ εἶχες, Βροῦτε, ὀφθαλμοὺς ὀξυδερκεῖς.

ΒΡΟΥΤΟΣ

Εἰς τί κινδύνους, Κάσσιε, μὲ προκαλεῖς,
ὁπότ' ἐντός μου μὲ προτρέπης νὰ ζητῶ
ὅ,τι δὲν εἶν' ἐντός μου!

ΚΑΣΣΙΟΣ

Καὶ διὰ τοῦτο, Βροῦτε φίλε, ἄκουε·
Ὡς εἶπες, μόνον δι' ἀντανακλάσεως
σεαυτὸν βλέπεις. Ὁ καθρέπτης σου ἐγὼ
θα σοὶ δεικνύω μετριοφρονέστατα
ὅ,τι σαυτοῦ ἠγνόεις σὺ ὁ ἴδιος.
Καὶ μὴ, καλέ μου Βροῦτε, μὴ μ' ὑπόπτειε.
Κοινὸς ἂν ἤμην γελωτοποιὸς, καὶ ἂν
εἰς πάντα μοι φιλίαν προσποιούμενον

ἀντώμνουον ἀγάπην, ἂν θωπεύοντα
 μ' ἔβλεπες τοὺς ἀνθρώπους, περιπτύσσοντα,
 κ' εἶτα κακολογοῦντα. ἢ ἂν μ' ἤξευρες
 εἰς πότους μετὰ πάντων ἀδελφούμενον,
 δικαίως θὰ μ' ἐφρόνεις ἐπικίνδυνον.

(Σάλπιγγες, ἀνευφημίας).

ΒΡΟΥΤΟΣ

Τ' εἶν' αἱ κραυγαί; Φοβοῦμαι μὴ τὸν Καίσαρα
 ὁ ὄχλος βασιλέα ἀνεκήρυξε.

ΚΑΣΣΙΟΣ

Φοβεῖσαι; Ἄρα δὲν θὰ σ' ἦν εὐάρεστον.

ΒΡΟΥΤΟΣ

Δὲν θέλω· ὅμως, Κάσσιε, τὸν ἀγαπῶ.
 Ἄλλὰ πρὸς τί ἐνταῦθα τόσον μὲ κρατεῖς;
 Τί εἶναι ὅ,τι θέλεις νὰ μ' ἐμπιστευθῆς;
 Ἄν ἀποβλέπη τὸ δημόσιον καλὸν,
 πρὸ τοῦ ἐνός μου ὀφθαλμοῦ θές τὴν τιμὴν,
 τὸν θάνατον τοῦ ἄλλου, ἀδιαφορῶ,
 καὶ μάρτυρές μου οἱ θεοὶ πῶς προτιμῶ
 τὴν τιμὴν μᾶλλον ἢ στυγῶ τὸν θάνατον.

ΚΑΣΣΙΟΣ

Γνωρίζω τὴν ἐντός σου ταύτην ἀρετὴν,
 καθὼς καὶ τὰ ἐκτός σου προτερήματα.
 Λοιπὸν θὰ σοὶ λαλήσω περὶ τῆς τιμῆς.
 Πῶς σὺ, πῶς ἄλλοι σκέπτονται περὶ αὐτοῦ
 τοῦ βίου δὲν ἤξεύρω, ἀλλ' ἐγὼ αὐτός

θὰ ἐπεθύμουν νὰ μὴ ζῶ, παρὰ νὰ ζῶ
 πάντοτ' ἐν φόβῳ πρὸς ὃν ὅμοιον ἐμοί.
 Ἐλεύθερος ἐπλάσθην ὡς ὁ Καίσαρ, ὡς
 καὶ σὺ· καὶ ὡς ἐκεῖνος ἐθηλάσαμεν,
 καὶ εἰς τὸ φύχος ὡς αὐτὸς ἀντέχομεν.
 Τραχεῖαν ποτ' ἡμέραν, ὡς τὰς ὄχθας του
 τρικυμιώδης ἔπληττεν ὁ Τίβερης,
 μ' εἶπεν ὁ Καίσαρ· «Θὰ τολμήσης, Κάσσιε,
 τ' ὀργίλον κῦμα ν' ἀψηφήσης μετ' ἐμοῦ,
 νὰ κολυμβήσης ἀντικρυ;» — Ὡς ἤκουσα,
 ἐνδεδυμένος εἰσεπήδησα, εἰπὼν
 νὰ μὲ ἀκολουθήσῃ· κ' ἠκολούθησε.
 Τὸ κῦμα ἐμυκάτο. Τὸ ἐσχίζομεν
 δι' ἰσχυρῶν μυόνων, ἀντιτάττοντες
 καρδίας ἀδαμάστους εἰς τὸ ρεῦμά του.
 Ἄλλ' ἔκραξεν ὁ Καίσαρ πρὸ τοῦ τέρματος·
 «Βοήθησόν με, Κάσσιε· βυθίζομαι».
 Ἐγὼ δ', ὡς ὁ Αἰνείας ὁ πολὺς ποτὲ
 ἔσωσ' ἐπ' ὤμων ἐκ φλογῶν τὸν γέροντα
 Ἀγχίστην, ἐξ ὑδάτων οὕτως ἔσωσα
 τὸν κεκμηκότα Καίσαρα· ὁ δ' ἄνθρωπος
 αὐτὸς θεὸς εἶν' ἤδη, καὶ ὁ Κάσσιος
 ὃν εὐτελὲς, καὶ κύπτον, ἅμα πρὸς αὐτὸν
 ὁ Καίσαρ βλέμμα στρέφει ἀδιάφορον.
 Ἐν Ἰσπανίᾳ ὅτε ἦν. ἐπύρεσσε,
 κ' ἐπὶ τῆς περιόδου εἶδον κ' ἔτρεμε.
 Ναι, ἔτρεμε, σοὶ λέγω, ὁ θεὸς αὐτός.
 Τὰ ἄνανδρά του χεῖλη ἦσαν πελιδνά·
 τοὺς ὀφθαλμούς του, πρὸς οὓς τρέμει ὄλ' ἡ γῆ,
 σβεστούς τοὺς εἶδον· ἤκουσα κ' ἐγόγγιζε,

κ' ἡ γλῶσσα, ἥτις εἰς τὴν Ῥώμην ἀπαιτεῖ
 ὅ,τι εἶπῃ εἰς βίβλους νὰ ἐγγράφηται,
 ἐτραύλιζε· «Νὰ πῶ δὸς, Τιτίνιε»,
 ὡς πάσχον βρέφος. ὦ Θεοὶ, ἐξίσταμαι·
 Ἄνῆρ τοιαύτης ἀνισχύρου κράσεως
 νὰ εἶναι τοῦ μεγάλου κόσμου ἡγεμῶν,
 στεφάνους μόνος δρέπων!

ΒΡΟΥΤΟΣ

Πάλιν αἱ κραυγαί.

Αἱ εὐφημῖαι αὗται θὰ ἐμφαίνωσι
 νέας δοθείσας εἰς τὸν Καίσαρα τιμάς.

ΚΑΣΣΙΟΣ

Καλὲ, στενὸν τὸν κόσμον διεσχέλισεν
 ὡς κολοσσὸς ἐκεῖνος· οἱ μικροὶ δ' ἡμεῖς
 ὑπὸ τὰ σκέλη τὰ μακρὰ του ἔρπομεν,
 ζητοῦντες ἐν γωνίᾳ τάφον ἀφανῆ.
 Συχνὰ ἐργάται εἴμεθα τῆς τύχης μας.
 Ἄν χαμαιβάται, φίλε Βροῦτε, εἴμεθα,
 δὲν πταίει ὁ ἀστήρ μας, ἀλλ' ἡμεῖς αὐτοί.
 Βροῦτος καὶ Καίσαρ. Τί τὸ «Καίσαρ» εἶν' αὐτό;
 Τ' ὄνομα εἶναι ἡχηρότερον τοῦ σοῦ;
 Γράψον τὰ δύο· εἶν' ἐπίσης εὐμορφα,
 καὶ πρόφερέ τα· εἶν' ἐπίσης εὐήχα.
 Ἴσοζυγοῦσιν εἰς τὴν στάθμην. Μαγικὴν
 Βροῦτος καὶ Καίσαρ ἔχουσ' ἴσῃν δύναμιν.
 Λοιπὸν, μὰ πάντας τοὺς Θεοὺς, τί κρέατα
 ὁ Καίσαρ τρώγει, ὥστε τόσον ἰσχυρὸς
 νὰ κατακτήσῃ; Ἐντροπή σου, ὦ αἰὼν!

Ἀπώλεσας, ὦ Ῥώμη, τὴν καλὴν σποράν.
 Τίνα αἰῶνα ἀπὸ τοῦ κατακλυσμοῦ
 εἰς ποτε μόνος ἄνθρωπος ἐδόξασε;
 Περὶ ὁδῶν τῆς Ῥώμης τίς ποτ' εἶπε πρὶν
 πῶς εἰς καὶ μόνος τὰς διαπορεύεται;
 Αὐτὴ τῷ ὄντι εἶν' ἡ Ῥώμη, εἰς αὐτὴν
 νὰ δώσῃ Ῥώμην εἰς ἀνὴρ ἄν ἐξαρκῆ (1).
 Μᾶς διηγοῦντο οἱ γονεῖς εἰς σὲ κ' ἐμὲ
 πῶς ἄλλος ποτὲ Βροῦτος θὰ ἐδέχετο
 εἰς Ῥώμην μᾶλλον τὸν ἀρχιδιάβολον,
 παρὰ πορφύραν βασιλέως.

ΒΡΟΥΤΟΣ

Πῶς μ' ἀγαπᾶς οὐδένα ἔχω δισταγμόν.
 Εἰς τί μὲ παροτρύνεις τὸ ὑπονοῶ.
 Τί περὶ τρύτου σκέπτομαι καὶ τῶν καιρῶν
 τῶν νῦν, σοὶ λέγω ἄλλοτε. Πρὸς τὸ παρὸν
 παρητημένον ἔχε με, παρακαλῶ.
 Μὴ ἄλλο μὲ προτρέψῃς. Ὅσα εἶπάς μοι,
 θὰ τὰ σκεφθῶ, καὶ ὅσα θὰ μ' εἰπῆς, αὐτὰ
 προσέχων θὰ τ' ἀκούσω, ἵν' ἀποκριθῶ
 περὶ τοιούτων σοβαρῶν ἐν δέοντι.
 Ὡς τότε, φίλε, τοῦτο ἔχε κατὰ νοῦν·
 Νὰ ἦν ὁ Βροῦτος θὰ προὔτιμα χωρικός,
 παρὰ υἱὸς τῆς Ῥώμης τῆς περικλεοῦς,
 κατὰ τὰς περιστάσεις ταύτας τὰς δεινάς,
 ἅς οἱ καιροὶ μηνύουν.

(1) Ὁ ποιητὴς παίζει διὰ τῶν λέξεων Rome καὶ room ἔκτασιν. Εἶναι ἡ Ῥώμη, διότι ἔχει ἔκτασιν μὴ περιέχουσαν ἢ ἓνα μόνον ἄνθρωπον.

ΚΑΣΣΙΟΣ

Χαίρω ὅτι πῦρ
ἔστω καὶ τόσον σ' ἔδωκαν οἱ λόγοι μου.

ΒΡΟΥΤΟΣ

Ὁ Καίσαρ εἶναι. Οἱ ἀγῶνες ἔληξαν.

Ἐπανερχεται ὁ ΚΑΙΣΑΡ μετὰ τῆς συνοδίας του.

ΚΑΣΣΙΟΣ

Ἐκ τῆς χειρίδος σύρε διερχόμενον
τὸς Κάσκαν. Τί συνέβη λόγου ἄξιον,
σκαιῶς, ὡς συνηθίζει, θὰ σοὶ τὸ εἰπῆ.

ΒΡΟΥΤΟΣ

Προθύμως. — Ἄλλ' ὁ Καῖσαρ, Κάσσιε, ἰδὲ,
στίγμα ὀργῆς δὲν ἔχει εἰς τὸ μέτωπον;
Μαστιγωθέντες δοῦλ' οἱ ἄλλοι φαίνονται.
Ὁχρὰ ἢ Καλφουρνία, ὁ Κικέρων δὲ
ἐμπύρους ἔχει κ' ἐξημμένους ὀφθαλμούς,
καθὼς τοὺς ἔχει εἰς τὸ Καπιτώλιον
ὅταν τῷ ἀντιλέγουν γερουσιασταί.

ΚΑΣΣΙΟΣ

Θὰ μὰς εἰπῆ ὁ Κάσкас ἂν συνέβη τί.

ΚΑΙΣΑΡ

Ἄντωνιε!

ΑΝΤΩΝΙΟΣ

Καίσαρ!

ΚΑΙΣΑΡ

Πλησίον μου νὰ ἔχω φρόντιζ' εὐτραφείς,
φαλακρούς ἀνδρας, ὄλην νύκτα βέγγοντας.
Ἴσχνός καὶ πιναλέος εἶν' ὁ Κάσσιος
αὐτός. Εἶν' οἱ τοιοῦτοι ἐπικίνδunami.

ΑΝΤΩΝΙΟΣ

Μὴ τὸν φοβῆσαι, Καίσαρ· εἶν' ἀκίνδunος.
Εἶν' εὐγενῆς Ῥωμαῖος, κ' ἔχει ἀρετάς.

ΚΑΙΣΑΡ

Παχύτερος νὰ ἦτον ἤθελον. Οὐχὶ
πῶς τὸν φοβοῦμαι· φόβος πλὴν ἂν ἤρμοζεν
εἰς τ' ὄνομά μου, ὑπὲρ πάντας τὸν ξηρὸν
θ' ἀπέφευγον ἐκεῖνον Κάσσιον. Πολλὰ
ἀναγινώσκει. Διορᾶ, παρατηρεῖ
τὰς ξένας πράξεις. Ὅπως σὺ, Ἀντώνιε,
δὲν εἶναι φιλοπαίκτης οὔτε μουσικός.
Σπανίως μόνον μειδιᾶ, καὶ μειδιᾶ
εἰς ἑαυτὸν χλευάζων, καὶ περιφρονῶν
τὸ πνεῦμά του πῶς εἰς τι ἐμειδίασε.
Τοιοῦτοι ἄνδρες δυσφοροῦσι βλέποντες
ἀνώτερόν των ἐγειρόμενον τινά,
κ' εἰσὶν ἐκ τούτου πάντοτ' ἐπικίνδunami.
Σοὶ λέγω τί τὸ φοβητέον, οὐδαμῶς,
τὸ τί φοβοῦμαι. Καίσαρ εἰμὶ πάντοτε.

Πρὸς δεξιά μου πέρασε. Βαρηκοῶ
ἀριστερῶς. Εἶπέ μοι τί καὶ σὺ φρονεῖς.

(Ἐξέρχονται ὁ ΚΑΙΣΑΡ μετὰ τῆς συνοδίας του. Ὁ ΚΑΣΚΑΣ μένει ὀπίσω).

ΚΑΣΚΑΣ

Ἐκ τοῦ χιτῶνος μ' ἔσυρες. Τί μὲ ζητεῖς;

ΒΡΟΥΤΟΣ

Εἶπέ μας, Κάσκα, τί συνέβη σήμερον,
ὥστε νὰ εἶν' ὁ Καίσαρ τόσον κατηφής.

ΚΑΣΚΑΣ

Μετ' αὐτοῦ ἦσθε· πῶς; δὲν ἦσθε μετ' αὐτοῦ;

ΒΡΟΥΤΟΣ

Δὲν θὰ σ' ἠρώτων, Κάσκα, ἐὰν ἤμεθα.

ΚΑΣΚΑΣ

Αἱ λοιπόν, τῷ προσέφεραν στέμμα, καὶ ὅτε τῷ τὸ προσ-
έφεραν, τὸ ἀπεποιήθη διὰ τῆς χειρὸς ἐστραμμένης, οὕτω.
Καὶ τότε ὁ λαὸς ἔβαλε τὰς φωνάς.

ΒΡΟΥΤΟΣ

Καὶ ὁ δεύτερος θόρυβος διὰ τί ἦτον;

ΚΑΣΚΑΣ

Διὰ τὸ ἴδιον καὶ αὐτός.

ΚΑΣΣΙΟΣ

Ἄλλ' ἠκούσαμεν τρεῖς κραυγάς. Διατί ἦσαν αἱ τρίται;

ΚΑΣΚΑΣ

Διὰ τὸ ἴδιον καὶ αὐταί.

ΒΡΟΥΤΟΣ

Τῷ προσέφεραν λοιπὸν τρίς τὸ στέμμα ;

ΚΑΣΚΑΣ

Τρίς, χωρὶς ἄλλο, καὶ τρίς τὸ ἀπέβαλε, πᾶσαν φορὰν
πραότερον παρὰ τὴν ἄλλην, καὶ πᾶσαν φορὰν ὅταν τὸ ἀπέ-
βαλλεν, ἀνέκραζον οἱ καλοὶ γείτονές μου.

ΚΑΣΣΙΟΣ

Τίς τῷ ἐπρόσφερε τὸ στέμμα.

ΚΑΣΚΑΣ

Τίς ἄλλος; Ὁ Ἀντώνιος.

ΒΡΟΥΤΟΣ

Εἰπέ μας πῶς, καλέ μου Κάσκα.

ΚΑΣΚΑΣ

Νὰ μὲ κρεμάσουν ἂν ἠμπορῶ νὰ εἰπῶ πῶς. Ἦσαν παι-
γνίδια· οὔτε τὰ παρετήρησα. Εἶδα τὸν Μάρκον Ἀτώνιον
νὰ τῷ προσφέρῃ στέμμα. — Καὶ οὔτε στέμμα ἦτον κἂν,
ἐν εἶδος στεφάνιον ἦτον· — καὶ, ὡς σᾶς εἶπον, ἐκεῖνος τὸ
ἀπέβαλε. Νομίζω ὅμως ὅτι πολὺ ἐπεθύμει νὰ τὸ δεχθῇ.
Ἐπειτα τῷ τὸ ἐπρόσφερε καὶ πάλιν· ἔπειτα καὶ πάλιν ἐκεῖ-
νος τὸ ἀπέβαλε. Νομίζω ὅμως ὅτι μετὰ πολλῆς δυσারে-
σκείας ἐμάκρυνεν ἀπ' αὐτοῦ τοὺς δακτύλους του. Ἐπειτα

τῷ τὸ ἐπρόσφερε καὶ ἐκ τρίτου, καὶ ἐκ τρίτου ἐκεῖνος τὸ ἀπέβαλεν. Ὀσάκις δ' ἀπεποιεῖτο, ὁ συρφετὸς ἐμυκᾶτο, καὶ ἐκρότουν τὰς τραχείας τῶν χεῖρας, καὶ ἐσφενδόνιζον εἰς ὕψος τοὺς ἰδρωμένους τῶν νυκτικῶν πῖλους, καὶ ἐξέπεμπον φωνάζοντες τόσον δυσώδεις πνοᾶς διότι ὁ Καίσαρ ἤρνεῖτο τὸ στέμμα, ὥστε ἀπέπνιγον σχεδὸν τὸν Καίσαρα, καὶ ἔπεσε κάτω λειπόθυμος. Τὸ κατ' ἐμὲ, δὲν ἐτόλμων νὰ γελάσω, μὴ ἀνοιξῶ τὰ χεῖλη μου καὶ ἀναπνεύσω τὸν κακὸν ἀέρα.

ΚΑΣΣΙΟΣ

Μὴ βιάζεσαι, παρακαλῶ. Πῶς; ὁ Καίσαρ ἐλειποθύμησεν;

ΚΑΣΚΑΣ

Ἐπεσεν εἰς τὴν ἀγορὰν· τὸ στόμα του ἤφριζε καὶ ἦτον ἄλαλος.

ΒΡΟΥΤΟΣ

Πιθανῶς ἦτον ἀπόπληκτος.

ΚΑΣΣΙΟΣ

Ὅχι, αὐτὸς δὲν ἦτον· ἀλλὰ σὺ, ἐγὼ,
ὁ καλὸς Κάσкас, εἰμεθα ἀπόπληκτοι.

ΚΑΣΚΑΣ

Τί ἐννοεῖς δὲν ἤξεύρω. Τὸ βέβαιον ὅμως ὅτι ὁ Καίσαρ ἔπεσεν. Ἄν οἱ ῥακενδύται δὲν τὸν ἐχειροκρότουν καὶ δὲν τὸν ἐσύριζον, ὡς τοὺς ὑποκριτὰς εἰς τὰ θεάτρα καθ' ὅσον τοῖς ἤρεσκεν ἢ τοῖς ἀπήρεσκε, νὰ μὴ εἶμαι τίμιος ἄνθρωπος.

ΒΡΟΥΤΟΣ

Καὶ τί εἶπεν ὅτε συνῆλθε;

ΚΑΣΚΑΣ

Αἰ, καλὰ. Πρὶν πέσῃ, ὅταν εἶδεν ὅτι τὸ σκυλογόγιον ἠύ-
 χαριστεῖτο ὅτι ἠρνήθη τὸ στέμμα, σ' ἠνοιξε τὴν χλα-
 μύδα του, καὶ τοῖς ἐπρόσφερε νὰ κόψουν τὸν λαιμόν του.—
 Ἔργον τοῦτο θὰ ἦτον δι' ἐμέ. Εἰς τὴν κόλασιν νὰ ὑπάγω
 μετὰ τῶν πονηρῶν, ἂν δὲν ἤμην ἔτοιμος νὰ ἐκτελέσω τὴν
 ἐπιθυμίαν του.— Οὕτως ἔπεσεν. Ἄφ' οὗ δὲ πάλιν συνῆλθεν,
 εἶπεν ὅτι ἂν εἶχεν εἰπεῖ ἢ πράξει τι ἄτοπον, παρεκάλει τὴν
 εὐγενεῖαν των νὰ τὸ ἀποδώσωσιν εἰς τὴν ἀσθένειάν του.
 Τριγύρω μου, τρία τέσσαρα τῆς ἀγορᾶς περιτρίμματα ἀνέ-
 κραξαν· «Φεῦ! Ἡ ἀγαθὴ καρδιά!» — καὶ τὸν ἐσυγχώρησαν
 ἐκ ψυχῆς. Ἀλλὰ προσοχῆς αὐτοὶ δὲν ἦσαν ἄξιοι. Ἄν ὁ Καί-
 σαρ εἶχε μαστιγώσει τὰς μητέρας των, τὸ αὐτὸ θὰ ἔπραττον.

ΒΡΟΥΤΟΣ

Καὶ ἔπειτ' ἀνεχώρησεν οὕτω κατηφής;

ΚΑΣΚΑΣ

Ναῖσκε.

ΚΑΣΣΙΟΣ

Εἶπε καὶ ὁ Κικέρων τίποτε;

ΚΑΣΚΑΣ

Μάλιστα. Ἑλληνικὰ ὠμίλησε.

ΚΑΣΣΙΟΣ

Πρὸς τίνα σκοπόν;

ΚΑΣΚΑΣ

ὦ! Ἄν τοῦτο σᾶς εἰπῶ, μὴ μ' ἰδεῖτε κατὰ πρόσωπον ποτὲ πλέον. Ὅσοι ὄμως τὸν ἐνόουν, ἐμειδίων πρὸς ἀλλήλους καὶ ἐκίνουν τὰς κεφαλὰς των. Δι' ἐμὲ ὅσα ἔλεγεν ἦσαν Ἑλληνικὰ ἀκατάληπτα. Ἐμπορῶ καὶ ἄλλας νὰ σᾶς δώσω εἰδήσεις. Τοῦ Μαρούλλου καὶ τοῦ Φλαύτου, ἐπειδὴ εὐρέθησαν ἀποδύοντες τινὰς εἰκόνας τοῦ Καίσαρος, τοῖς ἐκλείσθη τὸ στόμα. Εἰς τὸ καλόν. Ἐγίναν καὶ ἄλλα ἀστεῖα, ἀλλὰ ποῦ τὰ ἐνθυμοῦμαι;

ΚΑΣΣΙΟΣ

Ἐρχεσαι, Κάσκα, ἀπόψε εἰς τὸ δεῖπνόν μου;

ΚΑΣΚΑΣ

Ὅχι. Εἶμαι προσκεκλημένος.

ΚΑΣΣΙΟΣ

Λοιπὸν αὔριον, εἰς τὸ γεῦμα;

ΚΑΣΚΑΣ

Ἐστω, ἂν αὔριον ζῆς ἀκόμη, ἂν ἔχῃς τὴν ἰδίαν διάθεσιν, καὶ ἂν ἀξίζῃ τὸ γεῦμά σου.

ΚΑΣΣΙΟΣ

Καλῶς. Θὰ σὲ περιμένω.

(Ὁ ΚΑΣΚΑΣ ἐξέρχεται).

ΒΡΟΥΤΟΣ

Τί κοιμισμένος ἄνθρωπος ποῦ ἔγινεν!
εἰς τὸ σχολεῖον ἦτον ὀξυνοῦστατος.

ΚΑΣΣΙΟΣ

Τοιοῦτος εἶν' ἀκόμη ὅταν πρόκειται
περὶ εὐτόλμων, περὶ εὐγενῶν σκοπῶν,
καὶ μόνον προσωπεῖον φέρει ὀκνηροῦ.
Τοῦ πνεύματός του ὁ ἀγροῖκος τρόπος του
καρύκη εἶναι, χώνευσιν τῶν λόγων του
εἰς τοὺς στομάχους προπαρασκευάζουσα.

ΒΡΟΥΤΟΣ

Καὶ οὕτως εἶναι. — Ἦδη χωριζόμεθα.
Καὶ αὖριον ἂν θέλῃς νὰ λαλήσωμεν,
πρὸς σὲ θὰ ἔλθω· ἢ, ἀνίσως προτιμᾶς,
ἐλθὲ, θὰ σὲ προσμείνω εἰς τὸν οἶκόν μου.

ΚΑΣΣΙΟΣ

Καλόν. Ὡς τότε σὺ τὸν κόσμον ἐνθυμοῦ.
(ΒΡΟΥΤΟΣ ἐξέρχεται).

Εἶς' εὐγενῆς, ὦ Βροῦτε· ἀλλοιώσεων
τὸ τίμιόν σου μέταλλον πλὴν δεκτικόν
τὸ βλέπω. Ὅθεν, ν' ἀπομένουν κάλλιον
τὰ τίμια πλησίον τῶν ὁμοίων των.
Ἄνωτερος τίς εἶναι δελεάσεως;
Ὁ Καίσαρ δὲν μὲ στέργει, κ' εἶναι φίλος του.
Ἄλλ' ἂν καὶ Βροῦτος ἤμην, Κάσσιος δ' αὐτός,
δὲν θενὰ μ' ἤγε κ' ἔφερε. Τὴν νύκτ' αὐτὴν

θά ρίψω χάρτεις διὰ τῆς θυρίδος του,
 διὰ χειρῶν παντοίων, ὡς ἂν ἔγραφον
 ἄλλοι πολίται ἄλλους, τὴν ὑπόληψιν
 τὴν πρὸς αὐτὸν τῆς Ῥώμης ἀναφέροντας,
 κ' αἰνιττομένους τοὺς σκοποὺς τοῦ Καίσαρος.
 Ὁ Καίσαρ ἔστω ἄγρυπνος. Τὰ βέλη μας
 θενὰ τὸν φθάσουν· ἢ κακὰ τὰ τέλη μας (1).

ΣΚΗΝΗ ΤΡΙΤΗ

Ὁδὸς ἐν Ῥώμῃ.

(Βρονταί, ἀστραπαί. Ἐξ ἀντιθέτων μερῶν εἰσέρχονται
 ὁ ΚΑΣΚΑΣ, ξιφῆρης, ὁ ΚΙΚΕΡΩΝ).

ΚΙΚΕΡΩΝ

Καλῶς τὸν Κάσκαν. Ἔρχεσ' ἐκ τοῦ Καίσαρος;
 Ἄσθμαίνεις! Εἶναι ἀτενὲς τὸ βλέμμα σου!

ΚΑΣΚΑΣ

Δὲν συγκινεῖσαι ὅταν ὑποσεύωνται
 τῆς γῆς αἱ βάσεις ὡς σαθραὶ, Κικέρων; ὦ!
 Πολλάκις εἶδον ὕβριν λαίλαπος κορμούς
 νὰ σχίζῃ γονατώδεις, καὶ ὀγκούμενον
 τὸν γαῦρον πόντον, καὶ λυσσῶντ', ἀφρίζοντα,
 ὡς ἂν τὰ νέφη ἀντηπεῖλει τ' ἄγρια.
 Ἄλλὰ ποτὲ ὡς τώρα, ὡς τὴν νύκτ' αὐτὴν,
 δὲν μοὶ συνέβη νὰ ἰδῶ νὰ βρέχῃ πῦρ.

(1) Ὁμοιοκατάληκτον καὶ ἐν τῷ πρωτοτύπῳ.

Ὁ οὐρανὸς εἰς πάλην εἶν' ἐμφύλιον,
ἢ τοὺς Θεοὺς τοῦ κόσμου ἢ αὐθάδεια
ἐξερεθίζει νὰ τὸν καταστρέψωσιν.

ΚΙΚΕΡΩΝ

Εἶδες καὶ ἄλλα πράγματα τεράστια;

ΚΑΣΚΑΣ

Εἷς κοινὸς δοῦλος — σ' εἶν' ἐξ ὄψεως γνωστὸς —
ὡς ὕψωσε τὴν χεῖρα τὴν ἀριστερὰν,
ἀνεφλογίσθη ὅσον εἴκοσι δαυλοὶ,
ἀλλ' ἀβλαβῆς ἡ χεὶρ του, δὲν ἐκαίετο.
Προσέτι — γυμνὸν φέρω ξίφος ἔκτοτε —
λέοντα εἶδον εἰς τὸ Καπιτώλιον.
Μ' ἔρριψε βλέμμα βλοσυρὸν κ' ἐπέρασε,
χωρὶς νὰ βλάβῃ. Χορεία γυναικῶν ὠχρῶν
ὡς ἑκατὸν, ἐκ φόβου ὄλαι ἔξαλλοι,
ὠρκίζοντο πῶς εἶδον ἄνδρας ἔχοντας
τὸ σῶμα φλέγον, καὶ περῶντας τὰς ὁδοὺς.
Χθὲς δὲ, τὴν μεσημβρίαν εἰς τὴν ἀγορὰν
ὁ νυκτικὸραξ καθεσθὲς ἐφώναζε.
Μή τις, τοσαῦτα βλέπων τὰ τεράστια,
εἰπῆ· «Τί ξένον; Ἔχουν λόγους φυσικούς».
Ἐγὼ νομίζω ὅτ' εἰσὶ δυσοίωνα
διὰ τὴν χῶραν ὅπου ἐπιφαίνονται.

ΚΙΚΕΡΩΝ

Καιροὶ αὐτοὶ τῶ ὄντι ἰδιότροποι!
Εἰς τὰ συμβάντα δίδει πλὴν ὁ ἄνθρωπος
ἐννοιαν ἄλλην τῆς ἐννοίας των συχνά.

Θὰ εἶν' ὁ Καίσαρ εἰς τὸ Καπιτώλιον
αὔριον;

ΚΑΣΚΑΣ

Ναί, καὶ εἶπε τὸν Ἀντώνιον
νὰ σ' εἰπῇ ὅτι θενὰ ἔλθη αὔριον.

ΚΙΚΕΡΩΝ

Καλὴν σου νύκτα, Κάσκα. Ἐξω ὁ καιρὸς
δὲν εἶναι περιπάτου.

ΚΑΣΚΑΣ

Καλὴν νύκτα σου. (ἐξέρχ. ὁ ΚΙΚΕΡΩΝ)

Εἰσέρχεται ΚΑΣΣΙΟΣ.

ΚΑΣΣΙΟΣ

Τίς εἶ;

ΚΑΣΚΑΣ

Ῥωμαῖος.

ΚΑΣΣΙΟΣ

Κάσκα, ὡς ἐκ τῆς φωνῆς.

ΚΑΣΚΑΣ

Ὅξεϊαν ἔχεις ἀκοήν. Τί νύξ, τί νύξ!

ΚΑΣΣΙΟΣ

Διὰ τιμίους ἄνδρας εἶναι νύξ λαμπρά.

ΚΑΣΚΑΣ

Τίς εἶδεν οὕτως ἀπειλοῦντα οὐρανόν;

ΚΑΣΣΙΟΣ

Ὅστις γῆν εἶδεν οὕτως ἀμαρτάνουσαν.
 Ἐγὼ τῆς Ῥώμης τὰς ὁδοὺς διέτρεξα,
 κ' εἰς τοὺς κινδύνους ἐξετέθην τῆς νυκτός·
 καὶ, Κάσκα, ὡς μὲ βλέπεις, ἀπερίζωστος
 ἐξέθηκα τὸ στήθος εἰς τοὺς κεραυνοὺς,
 καὶ ὅταν βέλος κυανοῦν τῆς ἀστραπῆς
 λέγεις τὸν κόλπον τ' οὐρανοῦ ἐσπάραττεν,
 εἰς τὰς βολὰς του ἑμαυτὸν ἀντέταττον.

ΚΑΣΚΑΣ

Καὶ πρὸς τί οὕτω προκαλεῖς τὸν οὐρανόν;
 Φόβος καὶ τρόμος πρέπει εἰς τὸν ἄνθρωπον
 ὁσάκις οἱ μεγάλοι πέμπουσι Θεοὶ
 φρικτοὺς τοιούτους τῆς ὀργῆς των οἰωνούς.

ΚΑΣΣΙΟΣ

Εἶσαι ἀμβλὺς, ὦ Κάσκα. Ὁ σπινθήρ ζωῆς
 σοὶ λείπει τοῦ Ῥωμαίου, ἢ τὸν ἀμελεῖς.
 Κάτωχρος εἶσαι, βλέπεις ἀσκαρδαμυκτί.
 Ὁ φόβος σὲ κατέχει καὶ ἡ ἔκπληξις,
 πῶς ἀσυνήθη βλέπεις τ' οὐρανοῦ θυμόν.
 Ἄλλ' ἂν ἐσκέπτου τίς ὁ λόγος τῶν φλογῶν,
 τῶν διαττόντων φαντασμάτων, τῶν πτηνῶν
 καὶ ζώων παντὸς εἶδους, πάσης φύσεως,
 μωρῶν γερόντων καὶ παιδίων ἐμβριθῶν,

καὶ τόσων ἄλλων, τὴν προτέραν φύσιν των,
 τὰς ἕξεις ἀλλοιούντων, τὰς δυνάμεις των
 ἐν τεραστίαις ἀλλαγαῖς, θὰ εὔρισκες
 πῶς οὐρανόθεν ταῦτα τοῖς ἐδόθησαν
 εἰς νοθεσίαν εἰς ἡμᾶς κ' εἰς φόβητρον
 διὰ τι μέλλον ἀποτρόπαιον.

Πλὴν ἄνδρα δύναμ' ἓνα, Κάσκα, νὰ σ' εἰπῶ,
 ὅστις τὴν νύκτα ταύτην ὁμοιάζει.

Βροντᾶ, ἀστράπτει, σκάπτει τάφους, βρέμεται
 καθὼς ὁ λέων εἰς τὸ Καπιτώλιον·

ἄνδρα μὴ μᾶλλον δυνατὸν ἢ σὺ κ' ἐγὼ
 ὡς ἄτομον, ἀλλ' ἤδη τόσον φοβερόν,
 ὡς αἱ ἐκρήξεις αὐτ' αἱ καταπληκτικαί.

ΚΑΣΚΑΣ

Ὁ Καίσαρ εἶναι. Τοῦτον λέγεις, Κάσσιε;

ΚΑΣΣΙΟΣ

Ὅστις ἂν ᾗ. Ἄρθρώσεις, μέλη ἔχουσιν
 οἱ σήμερον Ῥωμαῖοι ὡς οἱ παλαιοί.

Πλὴν φεῦ! Τὸ πνεῦμα λείπει τῶν πατέρων μας,
 κ' αἱ φρένες τῶν μητέρων μας διέπουσι.

Ζυγὸν καὶ πάθη φέρομεν γυναικωδῶς.

ΚΑΣΚΑΣ

Ναί. Λέγουν ὅτι αὔριον ἢ σύγκλητος
 τὸν Καίσαρα κηρύττει Βασιλέα· πλὴν
 θὰ φέρῃ στέμμα κατὰ γῆν καὶ θάλασσαν
 ἐκτὸς τῆς Ἰταλίας πανταχοῦ ἄλλοῦ.

ΚΑΣΣΙΟΣ

Ἐξεύρω τότε ποῦ νὰ στρέψω τὴν αἰχμὴν,
(δειχνύω τὸ ξίφος του).

διὰ Κασσίου σώσουσαν τὸν Κάσσιον.
 Θεοὶ, ἐνδυναμοῦτε οὕτως ἀσθενεῖς,
 οὕτω τυράννους καταβάλλετε, Θεοί.
 Χαλκήρεις πύργοι, φρούρια βραχόκτιστα,
 ζοφώδεις κρύπται καὶ δεσμὰ χαλύβδινα
 δὲν ταπεινοῦσι τὴν ἰσχὺν τοῦ πνεύματος.
 Πλὴν φέρουσα βαρέως τὰ δεσμὰ τῆς γῆς,
 πῶς νὰ τὰ λύῃ ἔχει τρόπον ἢ ζωή.
 Ὡς τὸ ἕξεύρω, ἄς τὸ μάθῃ δλ' ἡ γῆ,
 τὸ βάρος τῶν τυράννων τὸ πιέζον με
 πῶς ν' ἀποσείσω δύναμαι.

ΚΑΣΚΑΣ

Οὕτω κ' ἐγώ.
 Οὕτω πᾶς δοῦλος, οὕτως ἔχ' εἰς χεῖρας του,
 τὴν δύναμιν νὰ θραύῃ τὴν δουλείαν του.

ΚΑΣΣΙΟΣ

Πρὸς τί ὁ Καίσαρ τύραννος; Τὸν ἄθλιον!
 Ἐξεύρω, δὲν θὰ ἦτον λύκος, πρόβατα
 πῶς εἶναι οἱ Ῥωμαῖοι ἂν δὲν ἔβλεπεν,
 οὐδ' ἦτον λέων, ἂν δὲν ἦσαν ἔλαφοι.
 Ὅστις ν' ἀνάψῃ θέλει τάχιστα πυρὰν,
 δι' ἐλαφρῶν ἀχύρων κάμνει τὴν ἀρχήν.
 Τί ρύπος εἶν' ἡ Ῥώμη, ποῖον σκύβαλον,
 ἐὰν εἰς φωταψίαν πρέπη ν' ἀναφθῇ

τοῦ καταπτύστου Καίσαρος! ὦ θλίψις, ποῦ
 μὲ παρασύρεις; Ἴσως ταῦτα ἐκφωνῶ
 ἔμπρὸς ἐθελοδούλου. Εἶν' ἡ τύχη μου
 βεβαία τότε. Ἀλλ' ἐγὼ εἶμ' ἔνοπλος,
 καὶ πρὸς κινδύνους μένω ἀδιάφορος.

ΚΑΣΚΑΣ

Λαλεῖς μετὰ τοῦ Κάσκα, ὅστις πονηρὸς
 δὲν εἶναι καταδότης. Δὸς τὴν χεῖρά σου.
 Πρὸς παῦσιν τῶν δεινῶν μας ἂν συνωμοτῆς,
 θεὰ ἰδῆς ὁ ποῦς μου πῶς ἐπέκεινα
 παντὸς θὰ προβῆ ἄλλου.

ΚΑΣΣΙΟΣ

Σύμφωνοι λοιπόν.

Μάθε, ὦ Κάσκα, πῶς κατέπεισά τινας
 τῶν ἐπισημοτάτων νὰ μετάσχωσι
 τῆς κινδυνώδους ἀλλ' ἐντίμου πράξεως.
 Ἐξεύρω, μὲ προσμένουν εἰς τὴν ἔπαυλιν
 τοῦ Πομπηίου. Εἰς τὴν νύκτα τὴν φρικτὴν
 οὐδεὶς κινεῖται οὐδὲ μὲν' εἰς τὰς ὁδοὺς·
 καὶ τὰ στοιχεῖα, ὡς τὸ ἐπιχείρημα
 ὃ μελετῶμεν καὶ εἰς ὃ εἶν' αἷσια,
 πνέουσι πῦρ καὶ αἷμα καὶ καταστροφὴν.

Εἰσέρχεται ὁ ΚΙΝΝΑΣ.

ΚΑΣΚΑΣ

Σίγησον· βλέπω, ἔρχεται τις ἐν σπουδῇ.

ΚΑΣΣΙΟΣ

Ὁ Κίννας. Τὸν γνωρίζω ἐκ τοῦ βήματος.
Εἶν' ἐκ τῶν φίλων. — Κίννα, ποῦ μετὰ σπουδῆς;

ΚΙΝΝΑΣ

Σ' ἐζήτουν. Οὗτος τίς; Ὁ Κίμβρος Μέτελλος;

ΚΑΣΣΙΟΣ

Οὐχί. Ὁ Κάσκας, καὶ αὐτὸς συνασπισθεὶς
πρὸς τὸν σκοπὸν μας. Κίννα, περιμένομαι;

ΚΙΝΝΑΣ

Χαίρω πολὺ. Τί φρίκη ταύτης τῆς νυκτός!
Τεράτων ὄψεις εἶδον δύο τρεῖς ἡμῶν.

ΚΑΣΣΙΟΣ

Εἰπέ, δὲν μὲ προσμένουν;

ΚΙΝΝΑΣ

Περιμένεσαι.

ὦ Κάσσιε, τὸν Βροῦτον ἂν ἐδύνασο
εἰς τὸν δεσμὸν μας νὰ κερδήσης!

ΚΑΣΣΙΟΣ

Φίλτατε,

ἡσύχασον. Πλὴν λάβε ταύτην τὴν γραφὴν,
κ' εἰς τὴν καθέδραν θές αὐτὴν τοῦ πραιτορος,
νὰ τὴν ἰδῇ ὁ Βροῦτος. Ῥίψον δὲ αὐτὴν
διὰ τοῦ παραθύρου· ταύτην κόλλησον

εἰς τοῦ ἀρχαίου Βρούτου ἄγαλμα, κ' ἔλθῃ
εἰς Πομπηίου, ὅπου θενὰ εἶμεθα.

Τὸν Δέκκιον θὰ εὔρω, τὸν Τρεβώνιον;

ΚΙΝΝΑΣ

Ὅλους ἐκεῖ, πλὴν μόνου τοῦ Μετέλλου. Σὲ
αὐτὸς ζητῶν ἐπῆγε. Ἄλλ' ἀπέρχομαι·
νὰ πράξω ὅπως εἶπας περὶ τῶν γραφῶν.

ΚΑΣΣΙΟΣ

Καὶ εἰς τοῦ Πομπηίου ἔπειτα ἔλθῃ.

(Ὁ ΚΙΝΝΑΣ ἐξέρχεται).

Πρὸ τῆς ἡμέρας, Κάσκα, εἰς τὸν οἶκόν του
τὸν Βρούτον ἄς ἰδῶμεν. Τρία τέταρτα
αὐτοῦ εἶν' ἐδικά μας· ὄλος ἄρτιος
ἐν πρώτῃ συνεντεύξει θὰ παραδοθῇ.

ΚΑΣΚΑΣ

Μεγάλως ἀγαπᾶται παρὰ τῷ λαῷ.
Εἰς ἡμᾶς ὅ,τι θὰ ἦν ἔγκλημα, αὐτοῦ,
ὑψίστη ἀλχημία, ἢ ὑπόληψις
εἰς ἀρετὴν τιμίαν θὰ τὸ ἥλλασεν.

ΚΑΣΣΙΟΣ

Ὅρθῶς αὐτὸν διέγνως, τὴν ἀξίαν του,
καὶ ἦν ἀνάγκη αὐτοῦ ἔχομεν. Ἐλθέ.
Εἶν' ἢ νύξ μέση· πρέπει δὲ πρὸ τῆς αὐγῆς
νὰ τὸν ἰδῶμεν καὶ νὰ τὸν κερδήσωμεν. (Ἐξέρχονται)

ΠΡΑΞΙΣ ΔΕΥΤΕΡΑ

ΣΚΗΝΗ ΠΡΩΤΗ

Ἐν Ῥώμῃ. Βρούτου ἑπαυλις.

Εἰσέρχεται ΒΡΟΥΤΟΣ.

ΒΡΟΥΤΟΣ

Αἰ, Λούκιε! Αἰ! —
Δὲν βλέπω τ' ἄστρα, νὰ μ' εἰπῇ ὁ δρόμος τῶν
ἂν ἡ αὐγὴ ἐγγίζη. — Λούκιε! ὦ, σύ!
Πῶς ἤθελον τοῦ ὕπνου τὸ ἐλάττωμα
καθὼς αὐτὸς νὰ εἶχον! — Λούκιε, λοιπόν!

ΛΟΥΚΙΟΣ

Μ' ἐκράξατε, αὐθέντα;

ΒΡΟΥΤΟΣ

Εἰς τὸ γραφεῖον θές κηρίον, Λούκιε,
καὶ ἅμα τὸ ἀνάψης, δός μοι εἶδησιν.

ΛΟΥΚΙΟΣ

Εἰς τοὺς ὀρισμούς σας.

(Ἐξέρχεται)

ΒΡΟΥΤΟΣ

Πρέπει νὰ γίνῃ διὰ τοῦ θανάτου του.
 Συμφέρον ἄλλο οὐδὲν ἔχω πρὸς αὐτὸ,
 ἢ τὸ κοινὸν συμφέρον. Θέλει νὰ στεφῇ.
 Θ' ἀλλάξῃ τοῦτο ἄραγε τὴν φρένα του;
 Συχνὰ λαμπρὰ ἡμέρα γεννᾶ ἔχιδναν.
 Προνοίας εἶν' ἀνάγκη. Θέλει στέμμα! Ναί;
 Καὶ τότε κέντρον νὰ τῷ δώσωμεν λοιπὸν,
 καὶ νὰ μᾶς βλάβη ὅταν, ὅπως βούλεται;
 Τῶν μεγαλείων ἢ κατάχρησις ἐστὶ
 τὸ τῆς ἰσχύος διαιρεῖν τὸ συνειδός.
 Καὶ νὰ ὁμολογήσω τὴν ἀλήθειαν,
 ποτὲ δὲν εἶδον νὰ νικᾷ τοῦ Καίσαρος
 τὸν νοῦν τὸ πάθος. Κλίμαξ εἶναι πλὴν συχνὰ
 ἢ ταπεινότης φιλαρχίας νεαρᾶς.
 Ὁ ἀναβαίνων βλέπει ἄνω ἀτενῶς,
 ὁ δ' εἰς τὴν ἀνωτάτην τῶν βαθμίδων φθᾶς,
 τὰ νῶτα στρέφει πρὸς τὴν κλίμακα, ζητῶν
 τὰ νέφη, τὰς βαθμίδας δὲ περιφρονῶν
 δι' ὧν ἀνῆλθε. Τοῦτο κ' εἰς τὸν Καίσαρα
 ἴσως συμβῆ. Ἀνάγκη νὰ προλάβωμεν.
 Ἡ ἔρις εἶν' ὡς ἔχει, ἄχρους. Μέθοδος
 καλὴ, ν' αὐξήσῃ ἢ παροῦσα θέσις του,
 καὶ θέλει ἐξοκείλει εἰς ὑπερβολάς.
 Ἄς φαντασθῶμεν αὐτὸν ὄφεος αὐγὸν
 ἐπιδραβὲς τὴν φύσιν, ἂν ἐπωασθῆ·
 κ' εἰς τὸν φλοιὸν του ἄς τὸ ἀφανίσωμεν.

Ἐπανέρχεται ὁ ΛΟΥΚΙΟΣ.

ΛΟΥΚΙΟΣ

Εἰς τὸ γραφεῖον καίει τὸ κηρίον σας.
Ζητῶν πυρεῖα περὶ τὸ παράθυρον,
τὸ γράμμα τοῦτο εὔρον τὸ ἐνσφράγιστον.
Δὲν ἦτον, ὅτ' ἐπῆγα εἰς τὴν κλίνην μου.

(Τῷ δίδει τὴν ἐπιστολήν).

ΒΡΟΥΤΟΣ

Ἵπαγε πάλιν εἰς τὴν κλίνην. Εἶναι νύξ.
Εἶδοι Μαρτίου δὲν εἶν' αὔριον, θαρρῶ;

ΛΟΥΚΙΟΣ

Αὐθέντα, δὲν ἤξεύρω.

ΒΡΟΥΤΟΣ

Ἴδὲ τί λέγει τὸ ἡμερολόγιον
καὶ εἰδοποίησόν με.

ΛΟΥΚΙΟΣ

Εὐθύς, Κύριε. (Ἐξέρχεται)

ΒΡΟΥΤΟΣ

Εἰς τὸν ἀέρα τόσαι λάμπεις φέρονται,
ὥστε μοι εἶναι ν' ἀναγνώσω δυνατόν.

(Ἀνοίγει καὶ ἀναγινώσκει τὸ γράμμα).

« Κοιμᾶσαι, Βροῦτ' ; Ἐξύπνα. Σεαυτὸν ἰδέ.
Ἡ Ῥώμη πρέπει ; . . Λέγε, κτύπα, σύνδραμε ».

«Κοιμᾶσαι, Βροῦτ'; Ἐξύπνα!»
 Πολλάκις ἤδη εὔρον εἰς τὸν δρόμον μου
 προκλήσεις παρομοίας, καὶ τὰς ἔλαβον.
 «Ἡ Ῥώμη πρέπει; . . .» Τί; Ἐγὼ τὸ συμπληρῶ.
 Ἡ Ῥώμη πρέπει νὰ εἴν' ἔρμαιον ἐνός;
 Οἱ πρόγονοί μου εἶχον τὸν Ταρκύνιον
 τῆς Ῥώμης ἀποβάλει βασιλεύσαντα.
 «Λέγε καὶ κτύπα! Σύνδραμε!» Προτρέπομαι
 νὰ λέγω, νὰ κτυπήσω. Σοὶ ὀρκίζομαι,
 ὡς ἔλθῃ, Ῥώμη, ἡ στιγμή τῆς συνδρομῆς,
 τοῦ Βρούτου πλήρη θενὰ σοὶ τὴν δῶσ' ἡ χεὶρ.

Ὁ ΛΟΥΚΙΟΣ ἐπανέρχεται.

ΛΟΥΚΙΟΣ

Παρήλθον τοῦ Μαρτίου δεκατέσσαρες
 ἡμέραι. (Ἡ θύρα κρούεται.)

ΒΡΟΥΤΟΣ

Ναί; Τὴν θύραν ἔκρουσαν! Ἴδέ.

(Ἐξέρχεται ὁ ΛΟΥΚΙΟΣ)

Ὁ Κάσσιος ἀφ' ὄτου κατὰ Καίσαρος
 μ' ἠρέθισε, δὲν ἔχω ὕπνον.
 Ἐξ ἐπινοίας μέχρις ἐκτελέσεως
 φοβεροῦ ἔργου, εἶναι τὸ μεταίχμιον
 ὡς φάντασμα, ὡς ὄναρ ἀποτρόπαιον.
 Μέλη θνητὰ καὶ πνεῦμα εἰς συμβούλιον
 συνέρχονται, κ' ἡ φύσις ἢ ἀνθρώπινος
 ἀναστατοῦται, ὡς μικρὸν βασίλειον
 τεταραγμένον ὑπ' ἐπαναστάσεως.

Ἐπανέρχεται ὁ ΛΟΥΚΙΟΣ.

ΛΟΥΚΙΟΣ

Εἶν' ἔξ' ὁ ἀδελφός σας Κάσσιος. Ζητεῖ
 νὰ σᾶς ἰδῆ, αὐθέντα.

ΒΡΟΥΤΟΣ

Εἶναι μόνος του;

ΛΟΥΚΙΟΣ

Ὅχι. Τοὺς πῖλους φέρουν ὡς τ' αὐτῖα των,
 κ' εἰς τοὺς μανδύας θάπτουσι τὰ πρόσωπα,
 ὥστε νὰ τοὺς γνωρίσω μ' εἶν' ἀδύνατον
 ἐξ εὐμενοῦς σημείου.

ΒΡΟΥΤΟΣ

Ἄς εἰσέλθωσιν.

(Ὁ ΛΟΥΚΙΟΣ ἐξέρχεται).

Οἱ συνωμόται εἶναι. Ἄν αἰσχύνησαι,
 συνωμοσία, ὑποπτον τὸ μέτωπον
 τὴν νύκτα νὰ δεικνύης, ὅτε ἄφοβος
 εἶν' ἡ κακία, ποῦ θὰ εὕρης σπήλαιον
 ζοφῶδες τὴν ἡμέραν, τὸ τεράστιον
 νὰ κρύψης πρόσωπόν σου; Μάτην τὸ ζητεῖς.
 Ἐγκρύψου εἰς θωπίαν κ' εἰς μειδιάμα.
 Ἄν νὰ προβῆς θελήσης ἀπροσποίητος,
 σκότ' ἱκανὰ δὲν ἔχει οὐδ' ὁ ἔρεβος
 ἵνα σὲ σώσῃ τῶν προκαταλήψεων.

Εἰσέρχονται ΚΑΣΣΙΟΣ, ΚΑΣΚΑΣ, ΔΕΚΙΟΣ, ΚΙΝΝΑΣ, ΜΕΤΕΛΛΟΣ,
 ΚΙΜΒΡΟΣ καὶ ΤΡΕΒΟΝΙΟΣ.

ΚΑΣΣΙΟΣ

Τὸν ὕπνον σου, φοβοῦμαι, ἐταράξαμεν.
Καλὴν ἡμέραν, Βροῦτε. Σ' ἐνωχλήσαμεν;

ΒΡΟΥΤΟΣ

Ἐγρύπνησα τὴν νύκτα. Εἶχον ἐγερθῆ.
Οἱ συνοδεύοντές σε εἰσὶ γνῶριμοι;

ΚΑΣΣΙΟΣ

Βεβαίως, ὄλοι· καὶ οὐδεὶς αὐτῶν πρὸς σέ
ὑπόληψιν μὴ τρέφων, μὴ εὐχόμενος
περὶ τῆς σῆς ἀξίας νὰ φρονῆς καὶ σὺ
δ,τι φρονοῦσιν οἱ Ῥωμαῖ· οἱ εὐγενεῖς.
Γνωστὸς σοὶ εἶναι ὁ Τρεβώνιος.

ΒΡΟΥΤΟΣ

Γνωστός.

ΚΑΣΣΙΟΣ

Ὁ Δέκιος ὁ Βροῦτος.

ΒΡΟΥΤΟΣ

Καλῶς ὤρισαν.

ΚΑΣΣΙΟΣ

Ὁ Κάσκας καὶ ὁ Κίννας καὶ ὁ Μέτελλος.

ΒΡΟΥΤΟΣ

Καλῶς μᾶς ἦλθον. Παρενέβη τίς φροντίς

τῶν ὀφθαλμῶν σας μεταξύ καὶ τῆς νυκτός;

ΚΑΣΣΙΟΣ

Ὀλίγας λέξεις, ἂν μοὶ ἐπιτρέπητε. (Ψιθυρίζουν).

ΔΕΚΙΟΣ

Χαράζει; Ἐκεῖ εἶναι ἡ ἀνατολή;

ΚΑΣΚΑΣ

Ὅχι.

ΚΙΝΝΑΣ

ὦ, πῶς; Ἐκεῖναι εἰς τὰ νέφη αἱ φαιαὶ
ἀράδες εἶναι τῆς αὐγῆς αἱ πρόδρομοι.

ΚΑΣΚΑΣ

Ἀμφότερ' εἰς ἀπάτην. Ἡ ἀνατολή
εἶν' ὅπου στρέφω, βλέπετε, τὸ ξίφος μου.
Ζητεῖτέ την παρέκει, νοτιώτερον,
τῆς ὥρας στοχασθέντες τῆς ἐαρινῆς.
Μετὰ σελήνας δύο, βορειότερον
θὰ λάμπῃ ἡ φλόξ τῆς κορυφοῦται δ' ἡ Ἡὼς
ἐκεῖ ὀπίσω, εἰς τὸ Καπιτώλιον.

ΒΡΟΥΤΟΣ

Ὅριζατε τὰς χεῖρας πάντες, ἀνά εἷς.

ΚΑΣΣΙΟΣ

Καὶ ὀρκισθῶμεν εἰς τὴν πρόθεσιν ἡμῶν.

ΒΡΟΥΤΟΣ

Οὐχί, μὴ ὄρκον. Τῶν ἀνθρώπων ἡ αἰδῶς,
 οἱ ψυχικοί μας πόνοι, οἱ δεινοὶ καιροὶ
 ἂν ταῦτα λόγου, ὧσιν ἀσθενεῖς, καθεὶς
 εἰς τὰς νωθράς σας κλῖνας ἐπιστρέψατε,
 τὴν τυραννίαν μαινομένην ἄφετε
 νὰ ρίπτῃ ἐφ' ἐκάστου τὸν λαχρόν. Ἄλλ' ἂν
 πῦρ, ὡς γνωρίζω, ταῦτα ἔχωσ' ἱκανόν
 ὥστε δειλοὺς ν' ἀνάπτῃ, τρυφεράς ψυχᾶς
 τῶν γυναικῶν ν' ἀνδρίζη, συμπολιταί μου,
 ἀνάγκ' ὑπάρχει ἄλλη ἐξεγέρσεως
 πλὴν τοῦ δικαίου ὃ ἐπιδιώκομεν;
 καὶ ἀπαιτεῖται ἄλλη τις ἐγγύησις
 τοῦ λόγου, ὃν Ῥωμαῖοι ἔδωκαν κρυπτῶς
 καὶ θέλουσι τηρήσει; ἄλλος ὄρκος, πλὴν
 τιμίῳν πρὸς τιμίους ὑποσχέσεως,
 οὕτω νὰ πράξουν, ἄλλως ν' ἀποθάνωσιν;
 Εἰς ἱερεῖς τοὺς ὄρκους, εἰς δειλὰς ψυχᾶς,
 εἰς μαμακούθους ἄφετε, εἰς ἀγενεῖς,
 ἐνασμενιζομένους εἰς τὸ ἄδικον,
 ἐπιποροῦντας, πίστιν μὴ παρέχοντας.
 Μὴ τὸ γενναῖον ἔργον ἀτιμάζετε,
 οὐδὲ τὴν φρένα τὴν ἀδάμαστον ἡμῶν,
 φρονοῦντες ὅτι ὁ σκοπὸς, τὸ ἔργον μας,
 τοῦ ὄρκου δεῖται. Πᾶσα αἵματος ῥανὶς
 ἐντὸς Ῥωμαίου ῥέουσα, — καὶ εὐγενῶς
 πάντοτε ῥέει — νόθος ἀναδείκνυται
 ἂν καὶ κεραία μόνον ὑποσχέσεως,
 ἥτις διήλθε δι' αὐτῆς, ἀθετηθῆ.

ΚΑΣΣΙΟΣ

Ὁ δὲ Κικέρων; Θὰ τὸν δοκιμάσωμεν;
Ἐλπίζ' ὅτι θὰ εἶναι ὄλως μεθ' ἡμῶν.

ΚΑΣΚΑΣ

Μὴ παριδῶμεν τοῦτον.

ΚΙΝΝΑΣ

ὦ! βεβαίως μὴ.

ΜΕΤΕΛΛΟΣ

Κερδήσατέ τον. Θὰ μᾶς φέρ' ὑπόληψιν
ἢ ἀργυρᾶ του πολιά· ψήφους πολλῶν
ἀνδρῶν θενά κερδήση εἰς τὸ ἔργον μας.
Ἡμῶν τὰς χεῖρας πῶς εὐθύν' ἡ κρίσις του
θέλει ῥηθῆ, καὶ θέλει ὄλως ἀφανῆς
ἡμῶν ἢ βία κ' ἡ νεότης ἐνταφῆ
ὀπίσω τῆς σπουδαίας ἐμβριθείας του.

ΒΡΟΥΤΟΣ

ὦ! μὴ ἐκεῖνον· μὴ συμβῶμεν μετ' αὐτοῦ.
Νὰ συμβαδίζη πώποτε δὲν συναινεῖ
εἰς ὅ,τι ἄλλοι πράττουν.

ΚΑΣΣΙΟΣ

Τὸν ἀφήνομεν.

ΚΑΣΚΑΣ

Τῷ ὄντι, δὲν ἀξίζει.

ΔΕΚΙΟΣ

Θὰ ἐγγιχθῆ τις ἄλλος πλὴν τοῦ Καίσαρος;

ΚΑΣΣΙΟΣ

Ὅρθος ὁ λόγος. — Ὁ Ἀντώνιος, πιστὸς τοῦ Καίσαρος, δὲν πρέπει εἰς τὸν Καίσαρα νὰ ἐπιζήση. Εἶναι πολυμήχανος· καὶ ἂν τὰς μηχανάς του στήσῃ, δύναται πολὺ νὰ βλάβῃ. Ἄς ἐκλείψωσιν ὁμοῦ πρὸ τοῦ κινδύνου Καίσαρ καὶ Ἀντώνιος.

ΒΡΟΥΤΟΣ

Αἵματηρὸν τὸ ἔργον θέλεις, Κάσσιε, μετὰ καρατομίαν, διαμέλισιν, ὀργὴν ἐν φόνῳ καὶ τὸν φθόνον μετ' αὐτόν. Ἐκείνου μέλος εἶναι ὁ Ἀντώνιος. Εἴμεθα θύται, Γάιε, οὐχὶ σφαγεῖς. Τοῦ Καίσαρος τὸ πνεῦμα βδελυττόμεθα, ἀλλὰ τὸ πνεῦμα δὲν μετέχει αἵματος. Τὸ πνεῦμ' ἂν τρόπον εἴχομεν τοῦ Καίσαρος, οὐχὶ τὸ σῶμα νὰ φονεύσωμεν! Πλὴν φεῦ! τοῦ Καίσαρος τὸ αἷμα πρέπει νὰ χυθῆ. Εὐγενεῖς φίλοι, ἄς τὸν θανατώσωμεν οὐχὶ ὀργίλως, τολμηρῶς. Ἄς τάμωμεν εἰς Θεῶν βρῶσιν, ὄχι δ' εἰς βορὰν κυνῶν αὐτόν· ἄς ἐξεγείρῃ ἡ καρδία μας, ὡς δόλιος δεσπότης, τοὺς οἰκέτας της εἰς κακουργίαν, κ' ἔπειτ' ἄς μεμψιμοιρῆ. Μὴ κατὰ μῖσος, κατ' ἀνάγκην πράξωμεν.

Ἄν τοῦτο οὕτως ἐκτιμήσῃ ὁ λαός,
 θὰ μᾶς φημίζῃ καθαρτάς, οὐχὶ φονεῖς.
 Μὴ περὶ Μάρκου Ἄντωνίου σκέπτεσθε.
 Ἴσχυν θὰ ἔχῃ ὡς ἡ χεὶρ τοῦ Καίσαρος
 ἀφ' οὗ τῷ λείψ' ἡ κεφαλὴ.

ΚΑΣΣΙΟΣ

Ὅμως αὐτὸν
 φοβοῦμαι. Εἶναι φιλοκαίσαρ.

ΒΡΟΥΤΟΣ

Δυστυχής!

Ἄν εἶναι φιλοκαίσαρ, ἔχει νὰ σκεφθῇ
 πῶς ν' ἀποθάνῃ μόνον ὑπὲρ Καίσαρος.
 Οὐδ' ἔχει τί νὰ πράξῃ καὶ καλῆτερον
 ὁ φιλοπαίκτης καὶ φιλήδονος αὐτός.

ΤΡΕΒΩΝΙΟΣ

Ἄφες νὰ ζῆ. Δὲν εἶναι ἐπικίνδυνος.
 Θὰ ἐπιζήσῃ νὰ χλευάζῃ τὸ παρόν. (Κτυπᾶ ἡ ὦρα).

ΒΡΟΥΤΟΣ

Σίγα. Κτυπᾶ ἡ ὦρα.

ΚΑΣΣΙΟΣ

Τρεῖς ἐκτύπησε.

ΤΡΕΒΩΝΙΟΣ

Καιρὸς νὰ χωρισθῶμεν.

ΚΑΣΣΙΟΣ

'Αλλ' ἀμφίβολον
 ἐὰν ὁ Καίσαρ θέλῃ ἔλθει σήμερον.
 Τὸ τελευταῖον ἔγινε προληπτικός,
 ἀπ' ἐναντίας τῶν ὧν πρὶν ἐνόμιζε
 περὶ ὀνείρων, φαντασμάτων, τελετῶν.
 Ἴσως τὰ θρυλληθέντα ξένα θαύματα,
 ἡ ἀσυνήθης φρίκη ταύτης τῆς νυκτός,
 καὶ αἱ προρρήσεις τῶν οἰωνοσκόπων του
 τὸν ἐμποδίσουν νὰ μᾶς ἔλθῃ σήμερον.

ΔΕΚΙΟΣ

Μὴ τὸ φοβῆσαι. Ἄν τὸ ἀπεφάσιεν,
 ἐγὼ τὸν καταφέρω. Καὶ συμφάσκει μὲν,
 ὁ σκίουρος εἰς δένδρα πῶς ἀλίσκεται,
 λέων εἰς βρόχους καὶ ἑλέφας εἰς ὄπας
 κ' ἡ ἄρκτος εἰς καθρέπτῃν, ὁ δὲ ἄνθρωπος
 εἰς κολακείαν· ὅταν δὲ τοὺς κόλακας
 ὅτι μισεῖ τῷ λέγω, καταφάσκει, καὶ αὐτὸ
 τὸν κολακεύει μάλιστα. Ἄφες ἐγὼ
 νὰ πράξω.
 Νὰ ἐνεργῶ ἡξεύρω εἰς τὰς φρένας του.
 Θὰ σᾶς τὸν φέρω εἰς τὸ Καπιτώλιον.

ΚΑΣΣΙΟΣ

Ἄγωμεν πάντες νὰ τὸν φέρωμεν ἐκεῖ.

ΒΡΟΥΤΟΣ

Εἰς τὰς ὀκτῶ θὰ εἶναι τὸ βραδύτερον;

ΚΙΝΝΑΣ

Τότε θὰ εἶναι, καὶ μὴ λείψωμεν κἀνεὶς.

ΜΕΤΕΛΛΟΣ

Ἐχθρὸς ἐπίσης εἶναι ὁ Λιγάριος
τοῦ Καίσαρος, διότι τὸν ἐπέπληξεν
ὡς ἐπαινοῦντα τὸν Πομπήιον. Οὐδεὶς
αὐτὸν ἐσχέφθη;

ΒΡΟΥΤΟΣ

Ἄγε, φίλε Μέτελλε,
νὰ μοὶ τὸν πέμψῃς. Μ' ἀγαπᾷ. Τῷ ἔδωκα
αἰτίας. Θέλω τὸν διδάξει ὅπως δεῖ.

ΚΑΣΣΙΟΣ

Ἴδου, χαράζει. Βροῦτε, σὲ ἀφήνομεν.
Διασπαρῆτε, φίλοι· πλὴν τοῦ λόγου σας
μνήμονες ἔστε, καὶ τῆς Ῥώμης ἄξιοι.

ΒΡΟΥΤΟΣ

Φαιδροὶ, καλοὶ μου, κ' εὐθυμοὶ! Μὴ φέρετε
τὴν πρόθεσίν σας εἰς τὸ βλέμμα σας γραπτὴν.
Ὡς εἰς θυμέλας οἱ Ῥωμαῖοι σκηνικοὶ,
φρενὸς ἀκμαίας φαίνεσθε καὶ σταθερᾶς.
Λοιπὸν, καλὴν ἡμέραν εἰς καθένα σας.

(Ἐξέρχονται πάντες, πλὴν τοῦ ΒΡΟΥΤΟΥ).

Παῖ! Λούκιε! — Κοιμᾶται; Ἀδιάφορον.
Ἐντρύφα εἰς τὸν ὕπνον τὸν μελίγλυκον.
Μορφᾶς δὲν βλέπεις σὺ οὐδὲ φαντάσματα

δι' ὧν φροντίδες σείουν τὸν ἐγκέφαλον,
δι' ὃ βαθὺν κοιμᾶσαι.

Εἰσέρχεται ἡ ΠΟΡΤΙΑ.

ΠΟΡΤΙΑ

Βροῦτε, ἄνερ μου!

ΒΡΟΥΤΟΣ

Τί ἐννοεῖς, Πορτία; Πῶς ἐξύπνησας
ἐνωρίς τόσον; Κράσιν ἔχεις τρυφεράν.
Σὲ βλάπτ' ἡ αὔρα ἡ τραχεία τῆς αὐγῆς.

ΠΟΡΤΙΑ

Καὶ σὲ ὁμοίως. Ἀποτόμως ἔφυγες
ἀπὸ τῆς κλίνης, κ' αἰφνιδίως ἐγερθεὶς
χθὲς ἐκ τοῦ δείπνου, ἤρχισας περιπατῶν
σύννους, στενάζων, καὶ τὰς χεῖρας σταυρωτάς·
καὶ ὅτε σὲ ἠρώτων τί συμβαίνει σοι,
μ' ἔβλεπες, ἔχων ἀτενεῖς τοὺς ὀφθαλμούς.
Ἐπέμεινα· σὺ ξέων πλήν τὴν κεφαλὴν,
τὸ ἔδαφος ἐκτύπας διὰ τοῦ ποδός.
Ἠρώτων πάλιν, πλήν δὲν ἀπεκρίνεσο,
καὶ μ' ἔνευες ὀργίλως διὰ τῆς χειρός
νὰ σὲ ἀφήσω. Ἐφυγον, ἐκ φόβου μὴ
τὴν δυσαρέσκειάν σου ἔτι ηὔξανον,
τὴν φλέγουσάν σε, τὴν ἐλπίδα ἔχουσα
πῶς ἦτον μόνον δυσθυμία, ὡς καθεὶς
συμβαίνει νὰ τὴν ἔχη εἰς τὰς ὥρας του.
Σοὶ ἀφαιρεῖ τὸν λόγον, ὕπνον καὶ τροφήν·
καὶ ἂν σοὶ ἀλλοιώσῃ τὴν μορφήν καθὼς

ἡλλοιώσέ σου πᾶσαν τὴν διάθεσιν,
 ἀγνώριστος θὰ μ' εἶσαι. — Ἄνερ φίλτατε,
 εἰπέ μοι τίνα ἔχεις λόγον θλίψεως.

ΒΡΟΥΤΟΣ

Ἄρρώστος εἶμαι· ἡ αἰτία εἶν' αὐτή.

ΠΟΡΤΙΑ

Ὁ Βροῦτος εἶναι φρόνιμος. Ἄν ἄρρώστος,
 θενὰ ἐζήτει τρόπους ἀναρρώσεως.

ΒΡΟΥΤΟΣ

Τοῦτο καὶ πράττω. Ὑπαγε νὰ κοιμηθῆς,
 καλὴ Πορτία.

ΠΟΡΤΙΑ

Ἄρρώστος, κ' ἐξέρχεται
 ἀνένδυτος ὁ Βροῦτος, πνέων τῆς αὐγῆς
 τὴν ὑγράν αὔραν; Πῶς; ὁ Βροῦτος ἄρρώστος,
 καὶ παραιτῶν τῆς κλίνης τὴν ἀνάπαυσιν,
 εἰς τῆς νυκτὸς πλανᾶται τὰ μιάσματα;
 τὸ πυρετῶδες κακὸν ῥεῦμα προκαλῶν
 τὴν νόσον του ν' αὐξήσῃ; Ὅχι, Βροῦτέ μου·
 νοσηρὸν πάθος ἔχεις εἰς τὴν φρένα σου,
 ὃ ἡ τιμὴ κ' ἡ θέσις κ' ἡ ἀξία μου
 μὲ δικαιοῦν νὰ μάθω· καὶ γονυπετῆς
 σὲ ἐξορκίζω, μὰ τὸ πρῶην κάλλος μου,
 καὶ μὰ τοὺς ὄρκους τῆς θερμῆς ἀγάπης σου,
 καὶ μὰ τὸν μέγαν ὄρκον ὅστις ἤνωσεν
 ἡμᾶς, ὥστε οἱ δύο ἐν νὰ ἦμεθα,

εἶπέ, εἶπέ μοι· εἶμαι σοῦ τὸ ἥμισυ,
 σὺ αὐτὸς εἶμαι. Τί σέ θλίβει; Πρὸ μικροῦ
 τί ἄνθρωπ' ἦσαν οἱ ἐλθόντες, ἕξ ἑπτὰ,
 κρυπτόμεν' εἰς τὴν ὄψιν καὶ τῆς σκοτεινῆς
 νυκτός;

ΒΡΟΥΤΟΣ

Καλὴ Πορτία, μὴ γονυπετῆς.

ΠΟΡΤΙΑ

Οὐδ' ἦν ἀνάγκη, Βροῦτε, ἂν καὶ σὺ καλὸς
 ἦσο. Εἶπέ μοι, εἰς τοῦ γάμου τὸν δεσμὸν
 τῶν μυστικῶν σου μοὶ ἀπαγορεύεται
 ἡ γνῶσις; καὶ δὲν εἶμαι σὺ αὐτὸς, εἰμὴ
 ἐντὸς ὀρίων, τῆς τραπέζης μετὰ σοῦ,
 τῆς κλίνης νὰ μετέχω, νὰ συνομιλῶ
 ἐδῶ κ' ἐκεῖ; Πῶς μόνον τὰ προάστεια
 κατέχω τῆς χαρᾶς σου; Τότε σύζυγος
 δὲν εἶναι ἡ Πορτία, ἀλλ' ἑταῖρά σου.

ΒΡΟΥΤΟΣ

Εἶσαι γνησία, ἔντιμός μου σύζυγος,
 ἀγαπητὴ μοι ὅσον μ' εἶν' αἱ πορφυραῖ
 σταγόνες αἱ πληροῦσαι τὴν καρδίαν μου.

ΠΟΡΤΙΑ

* Ἄν ἦτον τοῦτο ἀληθές, θὰ ἤξευρον
 τὸ μυστικόν σου· καὶ ναὶ μὲν, εἰμὶ γυνή,
 γυνὴ πλὴν ἦν ὁ Βροῦτος ἔχει σύζυγον.
 Γυνή, ναὶ, εἶμαι, ὅμως εὐυπόληπτος

γυνή, καὶ κόρη κέκλημαι τοῦ Κάτωνος.
 Δὲν μὲ νομίζεις κρείττονα τοῦ φύλου μου,
 τοιοῦτον ἄνδρα καὶ πατέρα ἔχουσιν;
 Τί σκοποὺς ἔχεις; Μὴ φοβοῦ τὴν γλῶσσάν μου.
 Ἐδῶκα δεῖγμα τῆς ἀνδρείας μου τρανὸν
 ὅτ' ἐκουσίως ἔπληξα τὸ σκέλος μου
 κ' ἐτραυματίσθην. Ἄν αὐτὸ ὑπέμεινα,
 δὲν θὰ τηρήσω τοῦ ἀνδρός τ' ἀποβῆτα;

ΒΡΟΥΤΟΣ

Θεοὶ, τοιαύτης γυναικὸς ἐπάξιος
 νὰ δειχθῶ ὁύτε! (Ἡ θύρα κρούεται).
 Κρούουσιν. Ἐπὶ στιγμὴν
 μακρύνθητι· κ' ἐν τάχει εἰς τὸ στῆθός σου
 τ' ἀπόβῆτα θὰ χύσω τῆς καρδίας μου,
 καὶ θὰ σοὶ ἐξηγήσω τοὺς δεσμοὺς ἡμῶν,
 καὶ τὰ λυγρὰ σημεῖα τοῦ μετώπου μου.
 (Ἡ ΠΟΡΤΙΑ ἐξέρχεται).

Εἰσέρχονται ὁ ΛΟΥΚΙΟΣ καὶ ὁ ΛΙΓΑΡΙΟΣ.

ΒΡΟΥΤΟΣ

Λούκιε, ποῖος ἔκρουσεν;

ΛΟΥΚΙΟΣ

Εἷς ἀσθενής,
 ὅστις νὰ ὁμιλήσῃ θέλει μεθ' ὑμῶν.

ΒΡΟΥΤΟΣ

Ὁ τοῦ Μετέλλου γνώριμος Λιγάριος. —
 Ὑπαγε, παῖ. — Δὲν εἶσθε ὁ Λιγάριος;

ΛΙΓΑΡΙΟΣ

Καὶ διὰ γλώσσης ἀσθενοῦς σὲ χαιρετῶ.

ΒΡΟΥΤΟΣ

ὦ! Τί καιρὸν ἐκλέγεις, καλὲ Γάϊε,
νὰ φέρης γούναν! ὦ! ἂν ἦσο ὑγιής!

ΛΙΓΑΡΙΟΣ

Εἶμ' ὑγιής, ὁ Βροῦτος ἂν προτίθεται
πρᾶξιν ἀξίαν τοῦ ὀνόματος τιμῆ.

ΒΡΟΥΤΟΣ

Τοιαύτην ἔχω πρόθεσιν, Λιγάριε,
ἔαν ν' ἀκούσης ἔχης ὑγιᾶς τὸ οὖς.

ΛΙΓΑΡΙΟΣ

Μὰ τῶν Ῥωμαίων πάντας τοὺς σεπτοὺς Θεοὺς,
ἐδῶ τὴν νόσον ἀποπτύω. Σὺ, ψυχὴ
τῆς Ῥώμης, γόνε εὐγενῆ ἐξ εὐγενῶν,
ὡς μάγος τὸ θανόν μου πνεῦμ' ἀνέστησας.
Εἰπέ μοι ποῦ νὰ τρέξω, καὶ τ' ἀδύνατα
θέλουν μοὶ γίνεαι δυνατά. Τῆς νόσου μου
θὰ κατισχύσω. Τί νὰ πράξω, πρόσταξον.

ΒΡΟΥΤΟΣ

Τόλμημα μέλλον νὰ ἰάνῃ ἀσθενεῖς.

ΛΙΓΑΡΙΟΣ

Καὶ δὲν ὑπάρχουν ὑγιεῖς οἷς ἔπρεπε
νὰ δοθῆ νόσος;

ΒΡΟΥΤΟΣ

Πάντως. Ὅμως πῶς καὶ τί,
θὰ τὰ εἰπῶμεν μεταξὺ βαδίζοντες,
ὡς καὶ πρὸς ποῖον θὰ συμβῆ.

ΛΙΓΑΡΙΟΣ

Πορεύθητι.
Μετὰ καρδίας φλογεράς σ' ἀκολουθῶ,
νὰ πράξω, δὲν ἤξεύρω τί· ἀλλ' ὀδηγεῖ
ὁ Βρούτος· τοῦτο μοὶ ἀρκεῖ.

ΒΡΟΥΤΟΣ

Ἔπου λοιπόν. (Ἐξέρχονται).

ΣΚΗΝΗ ΔΕΥΤΕΡΑ

Ἐν Ῥώμῃ. Δωμάτιον ἐν τοῖς μεγάροις τοῦ ΚΑΙΣΑΡΟΣ.

Ἄστραπαὶ καὶ βρονταί. Εἰσέρχεται ΚΑΙΣΑΡ ἐν νυκτικῇ ἀναβολῇ.

ΚΑΙΣΑΡ

Τὴν νύκτα ἐπολέμουν οὐρανὸς καὶ γῆ.
Ἡ Καλφουρνία τρεῖς καθ' ὕπνον ἔκραξε·

« Φονεύεται ὁ Καίσαρ! Αἰ! βοήθεια! » —
 Τίς εἶν' ἐκεῖ; (Εἰσέρχεται ὑπηρέτης).

ΥΠΗΡΕΤΗΣ

Αὐθέντα, διατάττετε.

ΚΑΙΣΑΡ

Σπεῦσον· νὰ θύσουν εἰς τοὺς ἱερεῖς εἰπέ,
 κ' ἐλθὼν ὀπίσω, φέρε μοι τοὺς οἰωνούς.

ΥΠΗΡΕΤΗΣ

Αὐθέντα, ὀρισμός σας. (Ἐξέρχεται).
 Εἰσέρχεται ἡ ΚΑΛΦΟΥΡΝΙΑ.

ΚΑΛΦΟΥΡΝΙΑ

Τί λέγεις, Καίσαρ; Νὰ ἐξέλθῃς μελετᾶς;
 Μὴ μακρυνθῆς τοῦ οἴκου βῆμα σήμερον.

ΚΑΙΣΑΡ

Ὁ Καίσαρ θὰ ἐξέλθῃ. Τ' ἀπειλοῦντά τον
 τὰ νῶτα μόνον βλέπουσι τοῦ Καίσαρος.
 Τὸ πρόσωπόν του εἶδον; διελύθησαν.

ΚΑΛΦΟΥΡΝΙΑ

Εἰς ἐπισήμους δὲν ἐπῆγα ἐορτὰς
 ποτέ, πλὴν μὲ τρομάζουν. Διηγεῖται τις
 ἐντὸς, πλὴν ὄσων εἶδομεν κ' ἠκούσαμεν,
 πῶς ὁ σκοπὸς καὶ ἄλλα εἶδε τέρατα·
 λέαιναν εἶδε τίκτουςαν εἰς τὰς ὁδοὺς,
 καὶ τάφους τοὺς νεκρῶν τῶν ἐξεμέττοντας,

καὶ εἰς τὰ νέφη φλογεροῦς πολεμιστὰς
παλαιόντας εἰς λόχους καὶ εἰς τάγματα,
ὥστ' ἔβρεχ' αἷμα εἰς τὸ Καπιτώλιον.
Κλαγγὴ τῶν ὄπλων τοὺς ἀέρας ἔσχιζε,
κ' ἦν ῥόγγος τῶν θνησκόντων, κ' ἦν χρεμετισμὸς
τῶν ἵππων, καὶ φασμάτων ἦν συνώθησις.
Πράγματα, Καίσαρ, ἀσυνήθη εἶν' αὐτὰ,
καὶ τὰ φοβοῦμαι.

ΚΑΙΣΑΡ

Καὶ τί εἶν' ἀποφευκτὸν
ἐξ ὅσων οἱ μεγάλοι ὤρισαν Θεοί;
Θενὰ ἐξέλθω. Ταῦτα τὰ μηνύματα
εἰσι πρὸς πάντας ὡς καὶ πρὸς τὸν Καίσαρα.

ΚΑΛΦΟΥΡΝΙΑ

Δὲν ἀνατέλλουν εἰς ἐπαίτου θάνατον
κομῆται· εἰς μονάρχου, ἀναφλέγεται
ὁ οὐρανός.

ΚΑΙΣΑΡ

Πολλάκις θνήσκει ὁ δειλὸς
πρὶν ἀποθάνη, ἀπαξ δὲ ὁ εὐτολμος.
Πάντων θαυμάτων τὸ θαυμασιώτερον
ὁ δειλιῶν ἐστὶ μοι ἄνθρωπος, εἰδὼς
πῶς τὸ μοιραῖον τέλος του, ὁ θάνατος,
θὰ ἔλθῃ ὅταν ἔλθῃ.

¹Επανερχεται ὁ ὑπηρέτης.

Τί ἀγγέλλουσιν
οἱ ἱερεῖς;

ΥΠΗΡΕΤΗΣ

Κατ' οἶκον λέγουν σήμερον
 νὰ μείνητε. Τὰ σπλάγχνα ὄτ' ἐξέτασαν
 τοῦ ἱερείου, ἡ καρδία ἔλειπε.

ΚΑΙΣΑΡ

Τὴν ἀνανδρίαν καταισχύνουσ' οἱ Θεοί.
 Ὁ Καίσαρ ζῶν θενὰ ἦν ἀκάρδιον
 ἂν ἐφοβεῖτο νὰ ἐξέλθῃ σήμερον.
 Ὁ κίνδυνος γνωρίζει περὶ Καίσαρος
 πῶς εἶν' ἐκείνου ἐπικινδυνώτερος.
 Μιᾶς ἡμέρας γόνος, λέοντες ἐσμέν.
 Ἐγὼ πρεσβύτερός του καὶ φρικτότερος.
 Ὁ Καίσαρ θὰ ἐξέλθῃ.

ΚΑΛΦΟΥΡΝΙΑ

Οἶμοι, Καίσαρ μου!

Τὴν φρόνησίν σου πνίγει ἡ πεποίθησις.
 Μὴ σήμερον ἐξέλθῃς. Εἰπέ φόβος μου
 πῶς σὲ κρατεῖ κατ' οἶκον, ὄχι φόβος σός.
 Ἄς πέμψωμεν τὸν Μάρκον τὸν Ἀντώνιον
 πῶς ἀσθενεῖς ν' ἀγγείλῃ εἰς τὴν σύγκλητον.
 Νὰ σ' ἰκετεύσω ἄφες με γονυπετής.

ΚΑΙΣΑΡ

Πῶς ἀσθενῶ θ' ἀγγείλῃ ὁ Ἀντώνιος,
 καὶ θενὰ μείνω, χαριζόμενος εἰς σέ.

Εἰσέρχεται ὁ ΔΕΚΙΟΣ.

Ὁ Δέκιος, ἰδοῦ τον. Ἄς τοῖς τὸ εἶπῃ.

ΔΕΚΙΟΣ

Χαῖρε, ὦ Καίσαρ, καὶ καλὴν ἡμέραν σου.
Ἔρχομαι νὰ σὲ φέρω εἰς τὴν σύγκλητον.

ΚΑΙΣΑΡ

Ἔρχεσαι πάντως εἰς κατάλληλον στιγμὴν.
Ἐκ μέρους μου χαιρέτα τοὺς συγκλητικούς,
κ' εἰπέ αὐτοῖς, δὲν θέλω ἔλθει σήμερον.
Δὲν ἠμπορῶ, θὰ ἦτον ψεῦδος· δὲν τολμῶ,
ψευδέστερον. Δὲν θέλω· τοῦτο νὰ εἰπῆς.

ΚΑΛΦΟΥΡΝΙΑ

Εἰπέ τοις, πάσχει.

ΚΑΙΣΑΡ

Πῶς; ὁ Καίσαρ θὰ ψευσθῆ;
Ἐκτείνων νικηφόρον τὸν βραχίονα,
τὸ ἀληθές θὰ κρύψω πρὸς γερόντια;
Ἄγε, εἰπέ· δὲν θέλω ἔλθει, Δέκιε.

ΔΕΚΙΟΣ

Εἰπέ μοι τινὰ λόγον, Καίσαρ κραταιέ,
μὴ χλευασθῶ, ἂν μόνον τοῦτο τοῖς εἰπῶ.

ΚΑΙΣΑΡ

Ἡ θέλησίς μου, οὗτος εἶν' ὁ λόγος μου.
Πρὸς εὐχαρίστησίν των τοῖς ἀρκεῖ αὐτός.
Ὅμως πρὸς σὴν ἰδίαν εὐχαρίστησιν,
διότι μ' εἶσαι προσφιλῆς, θενὰ σ' εἰπῶ·

Ἡ Καλφουρνία εἰς τὸν οἶκον μὲ κρατεῖ.
 Εἶδε κατ' ὄναρ, εἰς τῶν ἀνδριάντων μου
 πῶς ἔχυν' αἷμα ὡς ἐξ ἑκατὸν κρουνοῶν,
 καὶ οἱ Ῥωμαῖοι εἰς αὐτὸ πῶς ἔπλυνον
 τὰς χεῖρας μειδιῶντες, κ' ἐν φαιδρότητι.
 Μήνυμα τοῦτο θεωρεῖ καὶ οἰωνὸν
 κακῶν ἐπικειμένων, καὶ, γονυπετής,
 νὰ μὴ ἐξέλθω σήμερον μ' ἰκέτευσε.

ΔΕΚΙΟΣ

Τὸ ὄναρ τοῦτο ἠρμηνεύσατε κακῶς.
 Καλῶν κ' εὐτυχημάτων εἶναι ἄγγελος.
 Τὸ αἷμά σου τὸ ῥέον κρουνηδὸν, εἰς ὃ
 ἐλούοντο Ῥωμαῖοι εὐθυμοὶ, δημοῖ
 πῶς ζωογόνον αἷμα θέλει παρὰ σοῦ
 θηλάσ' ἢ Ῥώμη, καὶ οἱ πρῶτοι ἄνδρες τῆς
 διὰ κηλίδα μίαν, ἐν ἐνθύμημα,
 δι' ἐν σου ῥάκος θὰ παραγκωνίζονται.

ΚΑΙΣΑΡ

Καλῶς τὸ ὄναρ οὕτω τὸ ἐξήγησας.

ΔΕΚΙΟΣ

Καλῶς, ἂν μάθης ὅ,τι ἔχω νὰ σ' εἰπῶ.
 Σήμερον εἶχε πρόθεσιν ἢ σύγκλητος
 νὰ δώσῃ στέμμα εἰς τὸν μέγαν Καίσαρα.
 Ἄνίσως τοῖς μηνύσης πῶς δὲν ἔρχεσαι,
 ἴσως μετανοήσουν, ἴσως ἀφορμῇ
 δοθῇ κ' εἰς χλεύην, καὶ εἰπῇ τις· «Λύσατε
 τὴν Βουλὴν ἤδη, ἕως οὗ ὄνειρευθῇ»

αἴσιον ὄναρ ἢ γυνὴ τοῦ Καίσαρος·
 Καὶ δὲν θὰ ψιθυρίζουν ὅτε κρύπτεσαι·
 « Ὁ Καίσαρ, ἐφοβήθη; »
 Σύγγνωθι, Καίσαρ. Ἡ ἀγάπη, ἡ θερμὴ
 ἀγάπη, μ' ἀναγκάζει ταῦτα νὰ σ' εἰπῶ.
 Ἡ δὲ ἀγάπη ὁδηγεῖ τὸ λογικόν.

ΚΑΙΣΑΡ

ὦ Καλφουρνία, τί κενὸς ὁ φόβος σου!
 Αἰδοῦμαι ὅτι εἰς αὐτὸν ἐνέδωκα.—
 Θεὰ ὑπάγω. Τὸν μανδύαν δότε μοι.—

Εἰσέρχονται ὁ ΠΟΥΒΛΙΟΣ, ὁ ΒΡΟΥΤΟΣ, ὁ ΛΙΓΑΡΙΟΣ, ὁ ΜΕΤΕΛΛΟΣ
 ὁ ΚΑΣΚΑΣ, ὁ ΤΡΕΒΩΝΙΟΣ καὶ ὁ ΚΙΝΝΑΣ.

Διὰ νὰ ἔλθῃ μετ' ἐμοῦ ὁ Πούβλιος,
 προσήλθε;

ΠΟΥΒΛΙΟΣ

Χαῖρε, Καίσαρ.

ΚΑΙΣΑΡ

Χαῖρε, Πούβλιε.
 Τόσον πρῶτ, πῶς, Βροῦτε, ἔξυπνος καὶ σύ;—
 ὦ! Κάσκα, χαῖρε. — Γάιε Λιγάριε,
 ποτὲ δὲν ἦν ὁ Καίσαρ οὕτως σοι ἐχθρὸς,
 ὅσον ἡ νόσος ἥτις σ' ἀπεξήρανε. —
 Τί ὥρα εἶναι;

ΒΡΟΥΤΟΣ

Αἱ δὴκτῶ ἐκτύπησαν.

ΚΑΙΣΑΡ

Διὰ τοὺς κόπους τοὺς πολλοὺς εὐχαριστῶ.

Εἰσέρχεται ὁ ΑΝΤΩΝΙΟΣ.

Ὅλην τὴν νύκτα παίζει ὁ Ἀντώνιος·
ὄμως ἰδοῦ τον. — Χαῖρε, ὦ Ἀντώνιε.

ΑΝΤΩΝΙΟΣ

Ἀντίχαιρε, ὦ Καίσαρ.

ΚΑΙΣΑΡ

Δὸς διαταγὴν
νὰ εἶναι πάντα εἰς τὸν οἶκον ἑτοιμὰ.
Καλὸν δὲν εἶναι νὰ μᾶς περιμένωσιν.
Αἱ Μέτελλε! — Αἱ Κίννά! — ὦ Τρεβώνιε.
Θὰ εὔρω μίαν ὥραν νὰ λαλήσωμεν.
Μὴ λησμονῆτε νὰ μ' ἐπισκεφθῆτε σεῖς·
καὶ ἴστασθε πλησίον, μὴ σᾶς λησμονῶ.

ΤΡΕΒΩΝΙΟΣ

Θὰ ἔλθω, Καίσαρ. — Τόσον δὲ πλησίον σου,
ὥστ' οἱ καλοὶ σου φίλοι θὰ μὲ ἠῤυχόντο
μακρότερον ὀλίγον.

ΚΑΙΣΑΡ

Φίλοι, ἔλθετε
ἐντός· ἀφ' οὗ ὀλίγον οἶνον ὁμοῦ πίνωμεν,
ὁμοῦ, ὡς φίλοι, ἔπειτ' ἀπερχόμεθα.

ΣΚΗΝΗ ΤΡΙΤΗ

Ἐν Ῥώμῃ. Ὀδὸς παρὰ τῷ Καπιτωλίῳ.

Εἰσέρχεται ΑΡΤΕΜΙΔΩΡΟΣ, ἀναγινώσκων ἔγγραφον.

ΑΡΤΕΜΙΔΩΡΟΣ

«Καίσαρ, προφυλάττου ἀπὸ τοῦ Βρούτου. Πρόσεχε τὸν Κάσσιον. Μὴ πλησιάζης τὸν Κάσκαν. Ἔχε τοὺς ὀφθαλμοὺς ἐπὶ τοῦ Κίνα. Μὴ ἐμπιστεύεσαι εἰς τὸν Τρεβώνιον. Παρατήρει τὸν Μέτελλον Κίμβρον. Ὁ Δέκιος Βρούτος δὲν σ' ἀγαπᾷ. Ἔβλαψας τὸν Γάιον Λιγάριον. Ὅλοι οὗτοι ἐν φρόνημα ἔχουν, καὶ τοῦτο κατὰ τοῦ Καίσαρος. Ἄν δὲν εἶσαι ἀθάνατος, βλέπε τριγύρω σου. Ἀμεριμνία γεννᾷ συνωμοσίαν. Οἱ παντοδύναμοι Θεοὶ νὰ σὲ προστατεύσωσιν!

Ὁ ἀγαπῶν σε

ΑΡΤΕΜΙΔΩΡΟΣ.

Ἐδῶ θὰ τὸν προσμείνω παρερχόμενον,
καὶ θὰ τῷ δώσω τοῦτο ὡς ἀναφοράν.
Θλίβομαι βλέπων ὅτι ζῆ ἡ ἀρετὴ
ὑπὸ τοῦ φθόνου τοὺς ὀδόντας πάντοτε.
Τὸν χάρτην, Καίσαρ, λάβε τὸν σωτῆρά σου·
ἄλλως προδόταις συμμαχεῖ ἡ μοῖρά σου (1).

(Ἐξέρχεται).

(1) Ὁμοιοκατάληκτον καὶ ἐν τῷ πρωτοτύπῳ.

ΣΚΗΝΗ ΤΕΤΑΡΤΗ

Ῥώμη. Ἄλλο μέρος τῆς αὐτῆς ὁδοῦ πρὸ τῆς οἰκίας
τοῦ ΒΡΟΥΤΟΥ.

Εἰσέρχονται ἡ ΠΟΡΤΙΑ καὶ ὁ ΛΟΥΚΙΟΣ.

ΠΟΡΤΙΑ

Παρακαλῶ, παιδίον, εἰς τὴν σύγκλητον
τρέξον· μὴ μένης· μὴ ζητῆς ν' ἀποκριθῆς.
Αἶ! Τί προσμένεις;

ΛΟΥΚΙΟΣ

Προσταγὰς, κυρία μου.

ΠΟΡΤΙΑ

Ἐκεῖ, κ' ἐκεῖθεν πάλιν σ' ἤθελον ἐδῶ,
πρὶν τί ἐκεῖ νὰ πράξης στέλλεσαι σ' εἰπῶ.
Εὐστάθεια, ὦ! μείνε, μείνέ μοι πιστή!
Μεταξὺ γλώσσης καὶ καρδίας ὄρος θές.
Φρέν' ἀνδρὸς ἔχω, δύναμιν πλὴν γυναικός.
Εἰς τὰς γυναῖκας τί βαρὺ τὸ μυστικόν! —
Ἐδῶ ἀκόμη;

ΛΟΥΚΙΟΣ

Τί νὰ πράξω, δέσποινα;
Ἐκεῖ νὰ τρέξω· τοῦτο, ἄλλο τίποτε;
κ' ἐδῶ ὀπίσω πάλιν· ἄλλο τίποτε;

ΠΟΡΤΙΑ

Νὰ μ' ἀναγγείλῃς ὁ αὐθέντης σου καλῶς
 ἂν ἔχῃ. Ἦτον ἀσθενής. Καὶ πρόσεξον
 τὸν Καίσαρα, τί πράττει, τίνες παρ' αὐτῷ.
 Σίγα, παιδίον. Θόρυβος!

ΛΟΥΚΙΟΣ

Δὲν ἤκουσα.

ΠΟΡΤΙΑ

Παρακαλῶ σε, πρόσεξον. Ὀχλοβοή
 ὡς συμπλοκῆς, μ' ἐφάνη, ὡς ἂν ἔφερεν
 ἐκ τοῦ Καπιτωλίου ὁ ἀήρ αὐτήν.

ΛΟΥΚΙΟΣ

Ἐγὼ, Κυρία, δὲν ἀκούω τίποτε.

Εἰσέρχεται ὁ μάντις.

ΠΟΡΤΙΑ

Ἄνθρωπ', ἐλθὲ πλησίον. Πόθεν ἔρχεσαι;

ΜΑΝΤΙΣ

Καλὴ Κυρία, ἔρχομ' ἐκ τοῦ οἴκου μου.

ΠΟΡΤΙΑ

Τί ὥρα εἶναι;

ΜΑΝΤΙΣ

Ἡ ἐννάτη εἶν' ἐγγύς.

ΠΟΡΤΙΑ

Ὁ Καίσαρ εἶναι εἰς τὸ Καπιτώλιον;

ΜΑΝΤΙΣ

Ἀκόμη. Ζητῶ θέσιν εἰς τὸν δρόμον του,
δι' οὗ θέλει διέλθει πρὸς τὴν σύγκλητον.

ΠΟΡΤΙΑ

Αἴτησιν ἔχεις, — ναί; — διὰ τὸν Καίσαρα;

ΜΑΝΤΙΣ

Ἔχω, κυρία. Ἄν ὑπὲρ τοῦ Καίσαρος
ὁ Καίσαρ νὰ μ' ἀκούσῃ εὐαρεστηθῇ,
θὰ τῷ ζητήσω νὰ εἶν' εὖνους ἑαυτῷ.

ΠΟΡΤΙΑ

Ἡξεύρεις ἂν κακόν τι τῷ ἐπίκειται;

ΜΑΝΤΙΣ

Οὐδὲν ἠξεύρω, πλὴν φοβοῦμαι πιθανά.
Χαῖρε, Κυρία. Στενὴ εἶναι ἡ ὁδός.
Αἱ μυριάδες ὀπαδῶν τοῦ Καίσαρος,
τῶν βουλευτῶν, πραιτόρων καὶ ἀπαιτητῶν,
θὰ μ' ἀποπνίξουν τὸν ἀσθενικὸν ἐμέ.
Εὐρυχωρίαν θὰ ζητήσω ἀλλαχοῦ,
δοῦ νὰ ὁμιλήσω πρὸς τὸν Καίσαρα, (Ἐξέρχεται).

ΠΟΡΤΙΑ

Ἦδ' εἰς τὸν οἶκον! — Φεῦ! Τί σκεῦος ἀσθενές

εἶν' ἢ καρδία γυναικός! Ὁ οὐρανός
ἀρρώγος, Βροῦτε, ἔστω εἰς τὸ ἔργον σου!
Ὁ παῖς μ' ἀκούει! — Ἦτησεν ὁ Βροῦτος τί;..
Ὁ Καίσαρ τὸ ἀρνείται;.. Σκοτοδινιῶ!
Τοὺς ἀσπασμούς μου φέρε εἰς τὸν ἄνδρα μου.
Εἰπέ τω, εἶμαι εὐθυμός· κ' ἐπίστρεψε,
ὦ παῖ, κ' εἶπέ μοι ὅ,τι σοὶ παρήγγειλε. (Ἐξέρχονται).

ΠΡΑΞΙΣ ΤΡΙΤΗ

ΣΚΗΝΗ ΠΡΩΤΗ

Ῥώμη. Τὸ Καπιτώλιον. Συνεδρίασις.

(Ὀχλος πολὺς ἐν τῇ ὁδῷ τῇ πρὸς τὸ Καπιτώλιον. Ἐν αὐτῷ ὁ ΑΡΤΕΜΙΔΩΡΟΣ καὶ ὁ ΜΑΝΤΙΣ. Σαλπιγμοί. Εἰσέρχονται ΚΑΙΣΑΡ, ΒΡΟΥΤΟΣ, ΚΑΣΣΙΟΣ, ΚΑΣΚΑΣ, ΔΕΚΙΟΣ, ΜΕΤΕΛΛΟΣ, ΤΡΕΒΩΝΙΟΣ, ΚΙΝΝΑΣ, ΑΝΤΩΝΙΟΣ, ΛΕΠΙΔΟΣ, ΠΟΠΙΛΙΟΣ, ΠΟΥΒΛΙΟΣ, καὶ ἄλλοι).

ΚΑΙΣΑΡ

Αἱ εἶδοι ἤλθον τοῦ Μαρτίου.

ΜΑΝΤΙΣ

Ἦλθον, ναί,
πλὴν δὲν παρῆλθον·

ΑΡΤΕΜΙΔΩΡΟΣ

Χαῖρε, ὦ Καίσαρ! Τὴν γραφὴν ἀνάγνωθι.

ΔΕΚΙΟΣ

Τὸ γράμμα τοῦτο ν' ἀναγνώσῃς δέεται
ἐν ὥρᾳ σοι εὐθέτω ὁ Τρεβώνιος.

ΑΡΤΕΜΙΔΩΡΟΣ

Τὸ ἐμὸν πρῶτον! Ἄφορᾶ τὸν Καίσαρα.
Ἄνάγνωθί το πρῶτον, Καίσαρ μέγιστε!

ΚΑΙΣΑΡ

Τὸ ἀφορῶν με θ' ἀναγνώσω ἔσχατον.

ΑΡΤΕΜΙΔΩΡΟΣ

Μὴ ἀναβάλης. Στιγμηδὸν ἀνάγνωθι.

ΚΑΙΣΑΡ

Παράφρων εἶναι οὗτος;

ΠΟΥΒΛΙΟΣ

Τόπον, βέλτιστε.

ΚΑΣΣΙΟΣ

Τί εἰς τοὺς δρόμους φέρετε αἰτήσεις σας;
Ὁ τόπος εἶναι εἰς τὸ Καπιτώλιον.

(Ὁ ΚΑΙΣΑΡ εἰσέρχεται εἰς τὸ Καπιτώλιον. Οἱ λοιποὶ ἔπονται.
Πάντες οἱ συγκλητικοὶ ἐγείρονται).

ΠΟΠΙΛΙΟΣ

Καλὴν ἐπιτυχίαν εἰς τὸ ἔργον σας.

ΚΑΣΣΙΟΣ

Ποπίλιε, τί ἔργον λέγεις;

ΠΟΠΙΛΙΟΣ

Χαίρετε. (Πλησιάζει τὸν Καίσαρα).

ΒΡΟΥΤΟΣ

Τί σ' ἔλεγεν ὁ Λένας ὁ Ποπίλιος;

ΚΑΣΣΙΟΣ

Νὰ ἐπιτύχη μ' ἠύχετο τὸ ἔργον μας.
Φοβοῦμαι, Βρούτε, μὴ ἀνεκαλύφθῃμεν.

ΒΡΟΥΤΟΣ

Τὸν Καίσαρα, ἰδέ τον, ἐπλησίασε·
Προσοχή.

ΚΑΣΣΙΟΣ

Σπεῦσον, Κάσκα, μὴ προλάβωσι.—
Τί θενὰ γίνῃ, Βρούτε; Ἄν προὔδόθῃμεν,
ἢ Κάσσιος ἢ Καίσαρ δὲν θ' ἀπέλθῃ ζῶν.
Θ' αὐτοκτονήσω.

ΒΡΟΥΤΟΣ

Καρτερίαν, Κάσσιε.
Περὶ ἡμῶν ὁ Λένας δὲν τῷ ὁμιλεῖ.
Μειδιᾶ, βλέπεις, κ' εἶν' ὁ Καίσαρ ἤσυχος.

ΚΑΣΣΙΟΣ

Τῆς στιγμῆς ἔχει γνῶσιν ὁ Τρεβώνιος.
Ἴδὲ πῶς ἀποσύρει τὸν Ἀντώνιον.

(Ἐξέρχονται ΤΡΕΒΩΝΙΟΣ καὶ ΑΝΤΩΝΙΟΣ. Ὁ ΚΑΙΣΑΡ
καὶ οἱ Συγκλητικοὶ κάθηνται.)

ΔΕΚΙΟΣ

Ὁ Μέτελλος ποῦ εἶναι; Ἄς προβῆ εὐθὺς
τὴν αἴτησιν νὰ δώσῃ εἰς τὸν Καίσαρα.

ΒΡΟΥΤΟΣ

Ἔτοιμος. Σπεῦσον νὰ τῷ εἶσαι βοηθός.

ΚΙΝΝΑΣ

Τὴν χεῖρα πρῶτος, Κάσκα, θὰ ὑψώσῃς σύ.

ΚΑΙΣΑΡ

Ἔτοιμοι πάντες; Ποῖον ἔχει ἄδικον
ὁ Καίσαρ νὰ δικάσῃ καὶ ἡ σύγκλητος;

ΜΕΤΕΛΛΟΣ

Ὑψιστε Καίσαρ, μέγιστε, λαμπρότατε,
ὁ Μέτελλος ὁ Κίμβρος πρὸ τοῦ θρόνου σας
καρδίαν ρίπτει ταπεινότητος μεστήν. (Γορυπετεῖ).

ΚΑΙΣΑΡ

Σὲ προλαμβάνω, Κίμβρε· Αὐτ' αἰ ἔρπουσαι
γονυκλισίαι, καὶ οἱ τρόπ' οἱ δουλικοὶ,
κοινῶν ἀνθρώπων ἴσως αἶμ' ἀνάπτουσι,
καὶ τ' ἀποφασισθέντα καὶ προδόξαντα
ἀλλάσσουν ὡς νηπίων γνώμας. Μὴ φρονῆς
τοῦ Καίσαρος τὸ αἶμα ὅτι λύουσι
τὰ τῶν μωρῶν τὸ αἶμα ἐξατμίζοντα,

θωπεΐαι, προσκυνήσεις, νώτων κύρτωσις.
 Τὸν ἀδελφόν σου ψήφισμα ἐξώρισεν.
 Ἄν κλίνης, ἰκετεύης, σαίνης δι' αὐτόν,
 ὡς κύνα σέ διώκω· διότ' ἤξευρε,
 δὲν ἀδικεῖ ὁ Καίσαρ, πλὴν δὲν δέχεται
 καὶ κολακείας ἄνευ λόγων.

ΜΕΤΕΛΛΟΣ

Φωνή τις δὲν ὑπάρχει κρείττων τῆς ἐμῆς
 καὶ γλυκυτέρα εἰς τοῦ Καίσαρος τὸ οὖς,
 ὑπὲρ τοῦ ἐξορίστου ἀδελφοῦ φωνή;

ΒΡΟΥΤΟΣ

Τὴν χεῖρα, Καίσαρ, σοὶ ἀσπάζομαι, οὐχὶ
 εἰς κολακείαν, καὶ τὸν Κίμβρον Πούβλιον
 ν' ἀνακαλέσης ἰκετεύω παρευθύς.

ΚΑΙΣΑΡ

Πῶς, Βροῦτε;

ΚΑΣΣΙΟΣ

Χάριν, Καίσαρ· Καίσαρ, ἄφεισιν!
 Γονυκλιτῆς ἐμπρός σου καὶ ὁ Κάσσιος,
 Καίσαρ, τοῦ Κίμβρου σοὶ ζητεῖ συγχώρησιν.

ΚΑΙΣΑΡ

Θενὰ συνεκινούμην ἐὰν ἤμην σεῖς.
 Ἄν ἐδεόμην συγκινήσεων, δέησις
 μὲ συνεχίνει. Εὐσταθῆς ὡς ὁ ἀστὴρ
 τοῦ πόλου εἶμαι, οὐ ἢ φύσις, ἀπλανῆς,

ἐφάμιλλον δὲν ἔχει εἰς τὸν οὐρανόν.
 Σπινθήρων πλήρες εἶναι τὸ στερέωμα,
 καὶ φλόγες εἰσὶ πάντες, πάντες λάμπουσιν·
 ἀλλ' εἷς καὶ μόνος μένει ἀμετάθετος.
 Οὕτως ἀνθρώπων πλήρης εἶναι καὶ ἡ γῆ,
 οἱ δ' ἀνθρῶπ' εἶναι ἐμπαθεῖς, αἷμα καὶ σάρξ.
 Ἄλλὰ γνωρίζω ἓνα εἰς τὸν δμίλον
 τὴν θέσιν του τηροῦντα ἀμετάβολον,
 καὶ ἄσειστον τὴν γνώμην. Πῶς αὐτὸς ἐγὼ,
 νὰ σᾶς τὸ δείξω ἄφετε κ' εἰς τὸ παρόν.
 Ἐπέμεινα ὁ Κίμβρος νὰ ἐξορισθῆ,
 καὶ ἐπιμένω εἰς τὴν ἐξορίαν του.

ΚΙΝΝΑΣ

ὦ Καίσαρ !

ΚΑΙΣΑΡ

Παῦσον ! Ἦλπισας τὸν Ὀλυμπον
 πῶς θὰ μετακινήσης ;

ΔΕΚΙΟΣ

Καίσαρ μέγιστε !

ΚΑΙΣΑΡ

Δὲν ἔκαμψεν ὁ Βροῦτος γόνυ μάταιον ;

ΚΑΣΣΙΟΣ

Ἄντ' ἐμοῦ, χεῖρες ὁμιλήσατε λοιπόν.

(Ὁ Κάσσιος κτυπᾷ εἰς τὰ νῶτα διὰ τοῦ ἐγχειριδίου τὸν Καίσαρα, ὅστις συλλαμβάνει τὸν βραχίονα αὐτοῦ. Τὸν κτυπῶσιν ἔπειτα διάφοροι ἄλλοι συνωμόται, καὶ τελευταῖος ὁ ΒΡΟΥΤΟΣ.)

ΚΑΙΣΑΡ

Καὶ σύ μοι, Βροῦτε; — Τότε, Καίσαρ, ἔκπνευσον.

(Ἀποθνήσκει. Συγκλητικοὶ καὶ λαὸς ἀποσύρονται ἐν ταραχῇ.)

ΚΙΝΝΑΣ

Ἐλευθερία! Ἐπεσεν ὁ τύραννος!
Κηρύξατέ το! τρέξατε! Εἰς τὰς ὁδοὺς!

ΚΑΣΚΑΣ

Εἰς τὰ δημώδη βήματα! Κηρύξατε·
«Ἐλευθερία! Σωτηρί', ἀνάστασις!»

ΒΡΟΥΤΟΣ

Λαε, μὴ τρέμε! Βουλευταὶ, μὴ φεύγετε!
Εἰς τὴν φιλοδοξίαν ἔλαχε ποινή.

ΚΑΣΚΑΣ

Ἀνάβα, Βροῦτε, εἰς τὸ βῆμα.

ΔΕΚΙΟΣ

Κάσσιε,

καὶ σύ ὁμοίως.

ΒΡΟΥΤΟΣ

Ποῦ δὲ εἶν' ὁ Πούβλιος;

ΚΙΝΝΑΣ

Ἐδῶ· διὰ τὴν στάσιν ὅλως ἕξαλλος.

ΜΕΤΕΛΛΟΣ

- Ὅμοῦ μένωμεν πάντες, μή τις ὀπαδὸς τοῦ Καίσαρος . . .

ΒΡΟΥΤΟΣ

Μὴ λέγῃς μένωμεν. — Φαῖδρος, Πούβλιε. Μὴ φοβεῖσαι διὰ σέ κακόν, οὐδὲ δι' ἄλλους τῶν Ῥωμαίων. Δήλωσον εἰς πάντας τοῦτο, Πούβλιε.

ΚΑΣΣΙΟΣ

Καὶ ἄπελθε, μὴ ὁ συρρέων ὄγλος ἀσεβήσῃ τι κατὰ τῆς πολιᾶς σου.

ΒΡΟΥΤΟΣ

Ναί· κ' ἡ πράξις μας οὐδένα θὰ εὐθύνῃ, ἢ τοὺς πράξαντας, ἡμᾶς αὐτούς.

Ἐπανέρχεται ΤΡΕΒΩΝΙΟΣ.

ΚΑΣΣΙΟΣ

Ποῦ εἶναι ὁ Ἀντώνιος;

ΤΡΕΒΩΝΙΟΣ

Ἐφυγ' ἐν καταπλήξει εἰς τὸν οἶκόν του. Ἄνδρες, γυναῖκες, παῖδες, ὅλοι ἀναυδοὶ ἢ κράζοντες, τοὺς δρόμους διατρέχουσιν, ὡς ἐν ἡμέρᾳ τῆς ἐσχάτης κρίσεως.

ΒΡΟΥΤΟΣ

Θὰ μάθωμεν, ὦ μοῖρα, τί σοι ἔδοξε.
Ἦξεύρομεν πῶς πρέπει ν' ἀποθάνωμεν.
Ζητοῦμεν μόνον νὰ κερδίζωμεν καιρόν.

ΚΑΣΚΑΣ

Εἴκοσι ἔτη ὅστις κόπτει τῆς ζωῆς,
ἀπὸ τοῦ φόβου τοῦ θανάτου τ' ἀφαιρεῖ.

ΒΡΟΥΤΟΣ

Ἄν οὕτως ἔχη, καὶ καλὸν ὁ θάνατος,
τότ' εὐεργέται εἴμεθα τοῦ Καίσαρος,
τοὺς τοῦ θανάτου φόβους του βραχύναντες.
Στήθι, λαέ! Τὰς χεῖρας εἰς τοῦ Καίσαρος
τὸ αἷμα μέχρι τῶν ἀγκώνων βάψωμεν,
καὶ εἰς τὸν φόρον ἄγωμεν, τὰ ἐρυθρὰ
πάλλοντες ξίφη, κ' εἰς τὸ πλῆθος κράζοντες·
« Ἐλευθερία καὶ εἰρήνη τῷ λαῷ! »

ΚΑΣΚΑΣ

Λουσηθῆτ' εἰς αἷμα. — Εἰς ἀπέχοντας καιροὺς,
θέλει τὸ μέγα δράμα μας διδάσκεσθαι
εἰς πόσας γλώσσας νέας, ἔθνη ἄγνωστα!

ΒΡΟΥΤΟΣ

Ποσάκις δὲν θὰ χύσῃ ἔτ' εἰς παιδιὰν
τὸ αἷμά του ὁ Καίσαρ, ἤδη κείμενος,
ἄτιμος κόνις, εἰς τὸ νεκροκράββατον
τοῦ Πομπηίου!

ΚΑΣΣΙΟΣ

Τοῦτ' ὁσάκις γίνεται,
 θενά καλῆται ὁ ἡμέτερος δεσμός
 δεσμός τῶν τῆς πατρίδος ἐλευθερωτῶν.

ΔΕΚΙΟΣ

Θ' ἀπέλθωμεν ;

ΚΑΣΣΙΟΣ

Βεβαίως. Πάντες ἄγωμεν.
 Ἐμπρός ὁ Βροῦτος. Κόσμος τῶν βημάτων του
 ἔσοντ' αἱ πρῶται τῶν τῆς Ῥώμης καρδιῶν.

Εἰσέρχεται ὑπηρέτης.

ΒΡΟΥΤΟΣ

Σίγα ! Τοῦ Ἀντωνίου φίλος ἔρχεται.

ΥΠΗΡΕΤΗΣ

Οὔτω νὰ κλίνω γόνυ μὲ διέταξε,
 Βροῦτε, ὁ κύριός μου ὁ Ἀντώνιος,
 καὶ μ' εἶπε, προσκυνήσας, οὔτω νὰ εἰπῶ·
 Ὁ Βροῦτος εἶν' ἀνδρεῖος, ἔμφρων, ἔντιμος·
 Ὁ Καίσαρ μέγας, τολμηρὸς ἦν, ἀγαθός.
 Εἰπέ, τιμῶ τὸν Βροῦτον καὶ τὸν ἀγαπῶ.
 Τὸν Καίσαρα ἠγάπων, τρέμων καὶ τιμῶν.
 Ἄν εὐδοκῇ ὁ Βροῦτος, τὸν Ἀντώνιον
 νὰ δεχθῇ, ὅπως ἐρευνήσῃ παρ' αὐτῶ
 ὁ Καίσαρ οὔτω διατί ἀπέθανε,
 δὲν θέλει εἶσθαι διὰ τὸν Ἀντώνιον

θανών ὁ Καίσαρ φίλος, ὡς ὁ Βρούτος ζῶν.
 Τὴν τύχην, τὴν μερίδα θὰ ἐγκολπωθῆ
 τοῦ Βρούτου τοῦ γενναίου, εἰς αὐτὴν πιστὸς
 ἐμμένων ἐν τοῖς χρόνοις τούτοις τοῖς δεινοῖς.
 Ταῦτα ὁ κύριός μου, ὁ Ἀντώνιος.

ΒΡΟΥΤΟΣ

Ὁ κύριός σου καλὸς εἶναι κάγαθός
 Ῥωμαῖος. Οὕτω πάντοτε τὸν ἔκρινα.
 Εἰπέ νὰ ἔλθῃ ἅμα θέλει. Πρόθυμοι
 θὰ τὸν δεχθῶμεν· κ' ἐν τιμῇ ὑπόσχομαι
 ν' ἀπέλθῃ σῶος.

ΥΠΗΡΕΤΗΣ

Σᾶς τὸν φέρω τάχιστα. (Ἐξέρχεται).

ΒΡΟΥΤΟΣ

Ἦξεύρω ὅτι φίλον θὰ τὸν ἔχωμεν.

ΚΑΣΣΙΟΣ

Εἶθε! Πλὴν ἔχω ἐν ἐμοὶ προαίσθημα
 πολλοῦ τοῦ φόβου· καὶ τὰ προαισθήματα
 ποτὲ δὲν μ' ἀπατῶσι.

Εἰσέρχεται ὁ ΑΝΤΩΝΙΟΣ.

ΒΡΟΥΤΟΣ

Ἴδου ἐκεῖνος. Χαῖρε, ὦ Ἀντώνιε!

ΑΝΤΩΝΙΟΣ

Κράτιστε Καίσαρ! οὕτω κεῖσαι ταπεινός!

Αἱ κατακτήσεις, δόξαι σου καὶ θρίαμβοι
κατέληξαν εἰς τοῦτο! Χαῖρε ἀπελθῶν! —
Τίς ὁ σκοπός σας δὲν ἤξευρω, κύριοι,
τίς θέλετε νὰ πέσῃ ἔτι, τίς σαπείς.
Ἄν εἶμ' ἐγὼ, ἀρίστη ἔσται ὥρα μου
καθ' ἣν ὁ Καίσαρ ἔπεσε· πολύτιμον
ἔσται μοι φόνου ὄργανον τὸ ξίφος σας,
ὃ κοσμεῖ αἷμα πάντων εὐγενέστατον.
Σᾶς ἰκετεύω, ἂν διάκεισθ' ἐχθρικῶς,
ἐνῶ τὰς χεῖρας ἀχνιζούσας ἔχετε,
πράξατε ὡς ποθεῖτε. Καὶ χιλιετῆ
ζωὴν ἂν εἶχον, δὲν θ' ἀπέθνησκον ποτὲ
προθυμωτέρως. Τόπον, τρόπον δὲν ζητῶ
θανάτου ἄλλον, πλὴν παρὰ τῷ Καίσαρι,
καὶ δι' ὑμῶν, τῶν πρώτων ἐν τοῖς ἥρωσιν.

ΒΡΟΥΤΟΣ

Ἄντωνιε, μὴ ζήτηι, μὴ τὸν θάνατον.
Ἄνάγκη νὰ φανῶμεν ἦν αἰμοδιψεῖς,
ὡς εἶν' αἱ χεῖρες καὶ ὡς ἦν τὸ ἔργον μας.
Ἄλλὰ τὰς χεῖρας βλέπεις καὶ τὴν πράξιν μας,
οὐχὶ καὶ τὰς καρδίας. Εἶν' οἰκτίρμονες.
Ὁ οἶκτος πρὸς τῆς Ῥώμης τὰ κοινὰ δεινὰ
(διώκει οἶκτος οἶκτον, ὡς τὸ πῦρ τὸ πῦρ)
προὔκάλεσε τὸ ἔργον κατὰ Καίσαρος.
Πρὸς σὲ τὰ ξίφη ἔχομεν μολύβδινα.
Αἱ χεῖρες, ἐν τῇ Ῥώμῃ δεινῆς πράξεως,
καὶ αἱ καρδίαι μετ' ἀδελφικῶν παλμῶν
ἀνοίγονταί σοι ἐν εὐνοίᾳ καὶ τιμῇ.

ΚΑΣΣΙΟΣ

Ἡ ψῆφός σου δὲ κῦρος ἔξει ὡς παντὸς
εἰς τῶν ἀξιωματῶν τὴν διανομήν.

ΒΡΟΥΤΟΣ

Ἵπόμειν' ἕως οὗ κατευνάσωμεν
τὸν ἐξημμένον ὄχλον, τὸν κατάπληκτον,
καὶ τὴν αἰτίαν θὰ σοὶ ἐξηγήσωμεν
πῶς ἐγὼ, καίτοι ἀγαπῶν τὸν Καίσαρα,
τὸ ἔπραξα.

ΑΝΤΩΝΙΟΣ

Πιστεύω εἰς τὴν φρόνησιν
ὕμῶν. Τὰς χεῖρας δότε τὰς αἱματηράς.
Σὺ πρῶτον, Μάρκε Βροῦτε· καὶ σὺ Κάσσιε,
τὴν χεῖρα τείνον. Δός μοι, Βροῦτε Δέκιε,
τὴν σὴν· καὶ σὺ Κίinna καὶ σὺ Μέτελλε·
καὶ σὺ ἀνδρεῖε Κάσκα. ὦ Τρεβώνιε,
ἔσχατος ἀλλ' οὐχ' ἥττων τῶν λοιπῶν! — ὦ! φεῦ!
Τί, κύριοί μου εὐγενεῖς, νὰ σᾶς εἰπῶ;
Ἐσεῖσθη τόσον ἢ ἐμὴ ὑπόληψις,
ὥστ' ἐν τῶν δύο μοὶ ἐπίκειται κακῶν,
δειλὸς ἢ κόλαξ ὑφ' ὑμῶν νὰ ἐκληφθῶ. —
Πῶς σὲ ἠγάπων, Καίσαρ, εἶναι ἀληθές.
Ἄν βλέπη τῶρα ἐφ' ἡμᾶς τὸ πνεῦμά σου,
δὲν θέλει, μᾶλλον τοῦ θανάτου, σὲ λυπεῖ
πῶς τῶν ἐχθρῶν σου σφίγγει ὁ Ἀντώνιος
αἰμοσταγεῖς τὰς χεῖρας, συνδιαλλαγῆς
πρὸ τοῦ νεκροῦ σου, ἄνερ εὐγενέστατε;

Ἄν ὄσας πληγὰς ἔχεις εἶχον ὀφθαλμοὺς,
 κ' ἔχουνον πάντες δάκρυα ἀνθ' αἵματος,
 θὰ ἔπρεπέ μοι τοῦτο περισσότερον,
 παρὰ δεσμὸς φιλίας πρὸς τοὺς σοὺς φονεῖς.
 Ἰούλιε, συγγνώμην! Ἐλάφ' εὐγενῆ,
 ἐνταῦθα ἐθηρεύθης κ' ἔπεσας νεκρὸς,
 κ' οἱ θηρευταί σου πάντες ἐδῶ ἴστανται,
 σημεῖα τῆς σφαγῆς σου φέροντες βαπτὰ.
 ὦ κόσμε, ἦσο τῆς ἐλάφου ὁ δρυμὸς,
 κ' ἡ ἔλαφος ἐκείνη ἦν ὁ κόσμος σου (1).
 ὦς λεία κεῖσαι θήρας ἡγεμονικῆς.

ΚΑΣΣΙΟΣ

Ἀντώνιε.

ΑΝΤΩΝΙΟΣ

Συγγνώμην ἔχε, Κάσσιε.
 Αὐτὰ, ἃ κ' οἱ ἐχθροὶ του θενὰ ἔλεγον,
 εἰσὶν εἰς φίλου στόμα ψυχρῶς μέτρια.

ΚΑΣΣΙΟΣ

Τὸν Καίσαρα ἐπαίνει· δὲν σὲ μέμφομαι.
 Πλὴν πῶς τὰς πρὸς ἡμᾶς σου σχέσεις ἐννοεῖς;
 Μετὰ τῶν φίλων τάττεσαι, ἢ ἀπὸ σοῦ
 ἀνεξαρτήτως νὰ προβῶμεν ἔχομεν;

ΑΝΤΩΝΙΟΣ

Τὰς χεῖρας διὰ τοῦτο καὶ σᾶς ὠρεξα·

(1) Ὁ ποιητὴς παίζει διὰ τῶν ταυτοφώνων λέξεων hart, ἔλαφος καὶ heart καρδία.

ἐλησμονήθην πλήν, ἰδὼν τὸν Καίσαρα.
 Εἶμ' ὄλων ὑμῶν φίλος, ὄλους ἀγαπῶ,
 κ' ἐλπίδα τρέφω παρ' ὑμῶν νὰ διδαχθῶ,
 εἰς τί ὁ Καίσαρ ἦτον ἐπικίνδυνος.

ΒΡΟΥΤΟΣ

Ἄλλως θὰ ἦτον τοῦτο δρᾶμ' ἀπάνθρωπον.
 Εἰσὶ δὲ τόσον ἰσχυροὶ οἱ λόγοι μας,
 ὥστε ἂν ἦσο καὶ υἱὸς τοῦ Καίσαρος,
 θὰ σ' εἶχον πείσει.

ΑΝΤΩΝΙΟΣ

Τοῦτο δὴ κ' ἐγὼ ζητῶ.
 Τὴν χάριν ἔτι ἤθελον, τοῦ Καίσαρος
 τὸ σῶμα νὰ ἐκθέσω εἰς τὴν ἀγορὰν,
 καὶ, ὡς εἰς φίλον πρέπει, ἐκ τοῦ βήματος
 εἰς τὴν κηδεῖαν ν' ἀγορεύσω.

ΒΡΟΥΤΟΣ

Ἔσται σοι
 ὡς θέλεις.

ΚΑΣΣΙΟΣ

Βροῦτε; μίαν λέξιν. — Ἄγνοεῖς
 τί πράττεις. Νὰ λαλήσῃ εἰς τὴν τελετὴν
 μὴ συναινῆς. Ἐξεύρεις πόσον ὁ λαὸς
 δύνατ' ἐξ ὧν θ' ἀκούσῃ νὰ συγκινηθῆ;

ΒΡΟΥΤΟΣ

Μὲ συγχωρεῖς. Τὸ βῆμα πρῶτος θ' ἀναβῶ

νὰ ἐξηγήσω τὰ τοῦ φόνου αἷτια,
καὶ ὅτι ὅσα ὁ Ἄντωνιος εἶπῃ
καθ' ἡμετέραν τὰ ἐκθέτει ἄδειαν·
ἡμῶν εὐχὴ πῶς εἶναι, εἰς τὸν Καίσαρα
ν' ἀποδοθῶσι πάντα ὅσα νόμιμα.
Τοῦτο θὰ φέρῃ οὐχὶ βλάβην, ὠφελος.

ΚΑΣΣΙΟΣ

Ἄς φέρῃ ὅ,τι φέρῃ· μὲ δυσαρестεῖ.

ΒΡΟΥΤΟΣ

Λάβε τὸ σῶμα τὸ νεκρὸν, Ἄντωνιε.
Ἡμᾶς μὴ ψέξης εἰς τὸν ἐπικήδειον,
τὸν Καίσαρα δ' ἐπαίνει ὅσον βούλεσαι.
Εἰπέ δ' ὅτι τὸ πράττεις τῇ ἐγκρίσ' ἡμῶν·
Ν' ἀναμιγῆς ἀλλέως θὰ σ' ἀποτραπῇ
εἰς τὴν κηδείαν. Κ' ἐξ αὐτοῦ τοῦ βήματος
θὰ ὁμιλήσης εἰς ὃ θέλω ἀναβῆ,
καὶ ὅταν παύσω ἀγορεύων.

ΑΝΤΩΝΙΟΣ

Σύμφημι,
οὐδὲ ζητῶ τι ἄλλο.

ΒΡΟΥΤΟΣ

Ἔπου, καὶ πρὶν τὸ σῶμα παρασκεύασον.

Ἐξέρχονται πάντες, πλὴν τοῦ ΑΝΤΩΝΙΟΥ.

ΑΝΤΩΝΙΟΣ

ὦ! σύγγνωθί μοι, χῶμα αἱματοφурτον,

ἄν ἥπιος ἐδείχθην πρὸς τοὺς κρεουργούς.
 ὦ τοῦ μεγίστου τῶν ἀνδρῶν ἐρείπιον,
 ὅσοι τὸν πόντον τῶν νεκρῶν διέπλευσαν,
 οὐαὶ τῷ ὅστις ἔχυσε τὸ αἷμά σου !
 Μαντεύω ἤδη ἐπὶ τῶν τραυμάτων σου,
 ὡς στόματ' ἀνοιγόντων χεῖλη ἐρυθρά
 κ' ἐξαιτουμένων τὴν αὐδὴν τῆς γλώσσης μου·
 ἀρὰ θὰ πέσῃ εἰς τὰ μέλη τῶν ἀνδρῶν,
 καὶ ἐρινυὺς κατ' οἶκον, μάχ' ἐμφύλιοι,
 τὴν Ἰταλίαν θενὰ ἐπινέμηται.
 Φθορὰ καὶ αἷμα οὕτως ἔσονται κοινὰ,
 οὕτω συνήθη πάντα τὰ φρικτότερα,
 ὥστ' αἱ μητέρες θὰ γελοῦν, τὸν πόλεμον
 τὰ νήπιά των νὰ σπαράττη βλέπουσαι.
 Τὸν οἶκτον πράξεις ἄγριαι θὰ πνίξωσι.
 Θερμὴ ἐξ Ἄδου θ' ἀναβῆ φιλέκδικος
 μετὰ τῆς Ἄττης ἢ σκιά τοῦ Καίσαρος,
 « Φόνος ! » θὰ κράξῃ ἐν φωνῇ βασιλικῇ,
 τοὺς κύνας τοῦ πολέμου ἀπολύουσα·
 καὶ θνησιμαίων θεν' ἀπόζη ἐπὶ γῆς
 τὸ ἔγκλημα, ζητούντων ἐνταφιασμόν.

Εἰσέρχεται ὑπηρέτης.

Τοῦ Ὀκταβίου Καίσαρος δὲν εἶσαι σὺ
 θεράπων.

ΥΠΗΡΕΤΗΣ

Μάλιστα, Μάρκε Ἀντώνιε.

ΑΝΤΩΝΙΟΣ

Ὁ Καίσαρ εἰς τὴν Ρώμην τὸν ἐκάλεσε.

ΥΠΗΡΕΤΗΣ

Τὰ γράμματά του ἔλαβε καὶ ἔρχεται.
 Παρήγγειλέ μοι νὰ σ' εἰπῶ προφορικῶς . . .
 ὦ Καίσαρ! (Βλέπων τὸ πτώμα

ΑΝΤΩΝΙΟΣ

Καρδίαν ἔχεις πλήρη. Ἀποσύρθητι
 καὶ κλαῦσον. Εἶν' ἡ λύπη μεταδοτικὴ.
 Ἴδου, οἱ ὀφθαλμοί μου, βλέποντες αὐτῆς
 τοὺς μαργαρίτας εἰς τοὺς σοῦς, ὑγράνθησαν.
 Λοιπὸν ὁ κύριός σου ἔρχεται;

ΥΠΗΡΕΤΗΣ

Ἐπτά

λεύγας μακρὰν τῆς Ῥώμης μένει.

ΑΝΤΩΝΙΟΣ

Ὑπαγε

ταχέως, καὶ εἰπέ τῷ τὰ συμβαίνοντα.
 Πένθους, κινδύνων Ῥώμη εἶν' ἐδῶ, οὐχὶ
 ἀσφαλῆς Ῥώμη διὰ τὸν Ὀκτάβιον.
 Σπεῦσον, εἰπέ τῷ. Ἀλλὰ μείνε, πρόσμεινε.
 Μὴ ἐπιστρέφης, ἕως εἰς τὴν ἀγορὰν
 τὸ σῶμα φέρω. Ἀγορεύων θὰ ἰδῶ
 τί περὶ τῶν κακούργων ὁ λαὸς φρονεῖ,
 καὶ κατὰ ταῦτα θεν' ἀγγελίης ἔπειτα
 τῷ Ὀκταβίῳ τὰ ἐνταῦθα πράγματα.
 Δὸς τὸν βραχίονά σου.
 (Ἐξέρχονται, ἀποκομίζοντες καὶ τὸ σῶμα τοῦ ΚΑΙΣΑΡΟΣ.)

ΣΚΗΝΗ ΔΕΥΤΕΡΑ

Ἐν Ρώμῃ. Ἡ ἀγορά.

Εἰσέρχονται ΒΡΟΥΤΟΣ καὶ ΚΑΣΣΙΟΣ καὶ πολλοὶ πολῖται.

ΠΟΛΙΤΗΣ

Θέλομεν λόγον. Λόγον, λόγον δότε μας.

ΒΡΟΥΤΟΣ

Ἔπεσθε, φίλοι, καὶ ἀκροασθῆτέ μου. —
 Εἰς τὰς ὁδοὺς τὰς ἄλλας σπεύσον, Κάσσιε,
 καὶ τοὺς σωροὺς ἀραίου. — Ὅστις προτιμᾷ
 ἐμὲ ν' ἀκούσῃ, ἐδῶ μένει· ὅστις δὲ
 τὸν Κάσσιον ν' ἀκούσῃ, τὸν ἀκολουθεῖ.
 Λόγος τοῦ φόνου δημοσίᾳ θὰ δοθῇ.

Α'. ΠΟΛΙΤΗΣ

Ἐγὼ τὸν Βροῦτον.

Β'. ΠΟΛΙΤΗΣ

Καὶ ἐγὼ τὸν Κάσσιον
 θ' ἀκούσω. Οὕτω θ' ἀντιπαραβάλωμεν
 ὅσα ἰδίως ἕκαστος θὰ μᾶς εἰπῇ.

Ἐξέρχεται ὁ ΚΑΣΣΙΟΣ μετὰ τινῶν τῶν πολιτῶν. Ὁ ΒΡΟΥΤΟΣ
 ἀναβαίνει εἰς τὸν ἔμβολον, ἤτοι τὸ βῆμα.

Γ'. ΠΟΛΙΤΗΣ

Ὁ εὐγενὴς ἀνέβη Βροῦτος. Σιωπή.

ΒΡΟΥΤΟΣ

Υπομονή ὡς τέλους.

Ρωμαῖοι, συμπατριῶται, ἀγαπητοί! Ἀκούσατε τὴν ἀπολογίαν μου, καὶ σιγαῖτε ὅπως ἀκούσητε. Πιστεύσατέ με ἐν ὀνόματι τῆς τιμῆς μου, καὶ ἐκτιμᾶτε τὴν τιμὴν μου ἵνα μὲ πιστεύσητε. Κρίνατέ με ἐν τῇ φρονήσει ὑμῶν, καὶ ἐξεγείρατε τὰς αἰσθήσεις σας, ἵνα ὀρθότερον μὲ δικάσητε. Ἄν ὑπάρχη ἐν τῇ ὁμηγύρει, φίλος τις ἀγαπητὸς τοῦ Καίσαρος, πρὸς αὐτὸν λέγω ὅτι τοῦ Βρούτου ἢ πρὸς τὸν Καίσαρα ἀγάπη δὲν ἦτον ἐλάσσων τῆς ἐδικῆς του. Ἄν δ' ἐρωτήσῃ ὁ φίλος οὗτος, διατί ὁ Βρούτος ἠγέρθη κατὰ τοῦ Καίσαρος, ἰδοὺ ἡ ἀπάντησίς μου· ὄχι ὅτι ἠγάπων τὸν Καίσαρα ὀλιγώτερον, ἀλλ' ὅτι περισσότερον ἠγάπων τὴν Ρώμην. Ἐπροτιμᾶτε νὰ ζῆ ὁ Καίσαρ, καὶ πάντες ν' ἀποθάνητε δοῦλοι, παρὰ ν' ἀποθάνῃ ὁ Καίσαρ, καὶ νὰ ζῆτε πάντες ἐλεύθεροι; Ἐπειδὴ ὁ Καίσαρ μὲ ἠγάπα, κλαίω δι' αὐτόν· ἐπειδὴ ἦν εὐτυχῆς, ἐπιχαίρω· ἐπειδὴ ἦν ἀνδρεῖος, τιμῶ αὐτόν· ἀλλ' ἐπειδὴ ἦν φιλόδοξος, τὸν ἐφόνευσα. Δάκρυα τῆ ἀγάπης του, χαρὰ ταῖς ἐπιτυχίαις του, τιμὴ τῆ ἀνδρείας του, θάνατος τῆ φιλοδοξίας του. Τίς μεταξὺ ὑμῶν ἔχει τὴν χαμέρπειαν νὰ θέλῃ νὰ ἦναι δοῦλος; Ἄν τις, ἄς τὸ εἰπῆ, διότι τοῦτον ἠδίκησα; Τίς τὴν ἀγροικίαν νὰ μὴ θέλῃ νὰ εἶναι Ρωμαῖος; Ἄν τις, ἄς τὸ εἰπῆ, διότι ἐκεῖνον ἠδίκησα. Τίς τὴν οὐτιδανότητα νὰ μὴ ἀγαπᾷ τὴν πατρίδα του; Ἄν τις, ἄς τὸ εἰπῆ, διότι ἐκεῖνον ἠδίκησα. Παύω, περιμένων ἀπάντησιν.

ΠΑΝΤΕΣ

Οὐδεὶς, Βρούτε, οὐδεὶς.

ΒΡΟΥΤΟΣ

Λοιπὸν οὐδένα ἠδίκησα. Ἄλλο δὲν ἔπραξα πρὸς τὸν Καίσαρα, ἀφ' ὅ,τι θὰ πρέπη νὰ πράξητε ὑμεῖς πρὸς τὸν Βρούτον. Τὸ ζήτημα τοῦ θανάτου τοῦ ἐνεγράφη εἰς τὸ Καπιτώλιον. Ἡ δόξα τοῦ δὲν ἐλαττοῦται καθ' ὅσον ἦν αὐτῆς ἄξιος, οὐδ' ἐπιτείνονται τὰ ἐγκλήματατά του, δι' ἃ ἀπέθανε.

Εἰσέρχονται ὁ ΑΝΤΩΝΙΟΣ καὶ ἄλλοι μετὰ τοῦ σώματος τοῦ ΚΑΙΣΑΡΟΣ.

Ἴδου κομίζει τὸ σῶμά του πενθῶν ὁ Ἄντωνιος, ὅστις καίτοι μὴ μετασχὼν τοῦ θανάτου του, θέλει ἐπωφεληθῆ ἐξ αὐτοῦ, θέσιν καταλαμβάνων ἐν τῇ δημοκρατίᾳ. Καὶ τίς ἐξ ὑμῶν ὄχι; Παύομαι δὲ λέγων ὅτι ὡς ἐφόνευσα τὸν ἄριστον τῶν φίλων μου ἐπ' ἀγαθῷ τῆς Ρώμης, διατηρῶ καὶ δι' ἐμὲ τὸ αὐτὸ ἐγχειρίδιον, ἂν ποτε ἡ πατρίς μου θελήσῃ τὸν θάνατόν μου.

ΠΑΝΤΕΣ

Ζήτω ὁ Βρούτος! Ζήτω!

Α'. ΠΟΛΙΤΗΣ

Κατ' οἶκον ἐν θριάμβῳ φέρωμεν αὐτόν!

Β'. ΠΟΛΙΤΗΣ

Παρὰ τοῖς τῶν προγόνων στήσωμεν αὐτῷ ἄγαλμα.

Γ'. ΠΟΛΙΤΗΣ

Ἔστω Καίσαρ.

Δ'. ΠΟΛΙΤΗΣ

Ὅ,τι ἄριστον
ὁ Καίσαρ εἶχεν, ἐν τῷ Βρούτῳ θὰ στεφῆ.

Α'. ΠΟΛΙΤΗΣ

Φέρωμεν εἰς τὸν οἶκον μετ' εὐφημιῶν
μετὰ κραυγῶν τὸν Βρούτον.

ΒΡΟΥΤΟΣ

Συμπολίται μου . . .

Β'. ΠΟΛΙΤΗΣ

Σιγᾶτε, καὶ ὁ Βρούτος ὁμιλεῖ.

Α'. ΠΟΛΙΤΗΣ

Σιγή!

ΒΡΟΥΤΟΣ

Ν' ἀπέλθω μόνος ἄφετε. Πρὸς χάριν μου
μετὰ τοῦ Ἀντωνίου ἐδῶ μείνατε,
τοῦ Καίσαρος τὸ σῶμα νὰ τιμήσητε,
καὶ ἂ θὰ ἐκφωνήσῃ ὁ Ἀντώνιος
εἰς πανηγυρισμὸν τοῦ δι' ἀδείας τῆς ἡμῶν.
Παρακαλῶ σας, μὴ ἀπέλθετε κἀνεὶς
ἐκτὸς ἐμοῦ, πρὶν παύσῃ ὁ Ἀντώνιος. (Ἐξέρχεται).

Α'. ΠΟΛΙΤΗΣ

Ν' ἀκούσωμεν τί λέγει ὁ Ἀντώνιος.
Μείνατε ὅλοι.

Γ'. ΠΟΛΙΤΗΣ

Εἰς τὸ βῆμ' ἄς ἀναβῆ.
Σιγή! — Ἀνάβα, εὐγενῆ Ἀντώνιε.

ΑΝΤΩΝΙΟΣ

Χάρις τῷ Βρούτῳ εἰς ὑμᾶς προσέρχομαι . . .

Δ'. ΠΟΛΙΤΗΣ

Τί λέγει περὶ Βρούτου ;

Γ'. ΠΟΛΙΤΗΣ

Ὅτι πρὸς ἡμᾶς
πῶς ἦλθεν, εἰς τὸν Βροῦτον χάριν χρεωστεῖ.

Δ'. ΠΟΛΙΤΗΣ

Καλῶς θὰ πράξῃ κακὸν τι νὰ μὴ εἰπῆ
κατὰ τοῦ Βρούτου.

Α'. ΠΟΛΙΤΗΣ

Ἦν ὁ Καίσαρ τύραννος.

Γ'. ΠΟΛΙΤΗΣ

Ἦτον· κ' ἡ Ρώμη ἀπηλλάγη εὐτυχῶς.

Β'. ΠΟΛΙΤΗΣ

Σίγα! Θὰ ὁμιλήσῃ ὁ Ἀντώνιος.

ΑΝΤΩΝΙΟΣ

Ἄνδρες τῆς Ρώμης . . .

ΠΟΛΙΤΑΙ

Σιωπή, ν' ἀκούσωμεν !

ΑΝΤΩΝΙΟΣ

ὦ συμπολιῖται, φίλοι ! Ἔρχομαι ταφὴν,
οὐχὶ ἐπαίνους φέρων εἰς τὸν Καίσαρα.
Τὰ κακὰ ἔργα τοῖς ἀνθρώποις ἐπιζοῦν
ἐν ᾧ πολλάκις τὰ καλὰ συνθάπτονται.
Οὕτως ἄς γίνῃ καὶ περὶ τοῦ Καίσαρος.
Ὁ Βροῦτος εἶπεν ὅτι ἦν φιλόδοξος.
Ἄν οὕτως εἶχεν, ἦτον ἔγκλημα βαρὺ,
κ' ἐπλήρωσε βαρὺ τοῦ ἀντίποινον.
Κατ' ἄδειαν τοῦ Βρούτου ὡς καὶ τῶν λοιπῶν,
(διότι εἶν' ὁ Βροῦτος ἔντιμος ἀνὴρ
ὁμοίως καὶ οἱ ἄλλοι, ὅλοι ἔντιμοι)
νὰ ἐκφωνήσω ἦλθον ἐπικήδειον.
Φίλος μου ἦτον, φίλος δίκαιος, πιστός·
ὁ Βροῦτος ὅμως ὅτι ἦν φιλόδοξος
λέγει, καὶ εἶν' ὁ Βροῦτος ἔντιμος ἀνὴρ.
Εἰς Ρώμην αἰχμαλώτους ἔφερε πολλούς.
Τὰ λύτρα τῶν πληροῦσι τὰ ταμεῖά μας.
Φιλοδοξίας εἶναι τοῦτο ἔνδειξις ;
Ὁ Καίσαρ, ἂν ἐθρήνει πένης, ἔκλαιε.
Τραχύτερος δὲν εἶναι ὁ φιλόδοξος ;
Ὁ Βροῦτος ὅμως ὅτι ἦν φιλόδοξος
λέγει, καὶ εἶν' ὁ Βροῦτος ἔντιμος ἀνὴρ.
Ἦσθε παρόντες, ὅτε εἰς τὰ Λύκεια
τρὶς στέμμα βασιλέως τῷ προσέφερα
καὶ τρὶς ἠρνήθη. Ἦν αὐτὸ φιλόδοξον ;

Ὁ Βρούτος δμως ὅτι ἦν φιλόδοξος
λέγει, κ' εἶναι βεβαίως ἔντιμος ἀνὴρ.
Λέγω, οὐχὶ τῷ Βρούτῳ πρὸς ἀναίρεσιν
ἐκθέτω μόνον ὅ, τ' ἠξεύρ' ὁ ἴδιος.
Τὸν ἠγαπᾶτε, καὶ εὐλόγως, ἄλλοτε.
Τί σᾶς κωλύει τῶρα νὰ τὸν κλαύσητε ;
Κρίσις! Εἰς κτήνη ὄχου, καὶ ὁ ἄνθρωπος
ἀπεστερήθη λογικοῦ. — ὦ! σύγγνωτε !
Μοὶ φεύγει ἡ καρδία εἰς τὸ φέρετρον.
Πρέπει νὰ παύσω, ἕως οὗ μ' ἀποδοθῆ.

Α'. ΠΟΛΙΤΗΣ

Νομίζω, βάσιν ἔχουσιν οἱ λόγοι του.

Β'. ΠΟΛΙΤΗΣ

Τὸ πρᾶγμα ἂν σπουδαίως ἐξετάσωμεν,
ὁ Καίσαρ ἠδικήθη.

Γ'. ΠΟΛΙΤΗΣ

Ἄδελφὲ, φρονεῖς ;
Φοβοῦμαι μὴ μᾶς ἔλθῃ τις χειρότερος.

Δ'. ΠΟΛΙΤΗΣ

Ἦκούσατε ; Τὸ στέμμα τὸ ἀπέκρουσε.
Φιλοδοξίαν δὲν ἐλέγχει τοῦτο κᾶν.

Α'. ΠΟΛΙΤΗΣ

Ἄν οὕτως ἔχῃ, θὰ πληρώσουν ἀκριβὰ
τινὲς τὴν πρᾶξιν.

Β'. ΠΟΛΙΤΗΣ

Ἐκ δακρύων ἐρυθρὰ
ὁ πτωχὸς ἔχει τὰ πυρώδη βλέφαρα.

Γ'. ΠΟΛΙΤΗΣ

Χρηστότατος Ρωμαῖος ὁ Ἀντώνιος!

Δ'. ΠΟΛΙΤΗΣ

Προσέξατε! Ἀρχίζει πάλιν νὰ λαλῆ.

ΑΝΤΩΝΙΟΣ

Χθὲς ἐν τῇ οἰκουμένη ἦν πανίσχυρος
τοῦ Καίσαρος ὁ λόγος· ἤδη κεῖτ' ἐκεῖ,
κ' ἐμπρὸς τοῦ οὔτις κλίνει, οὐδ' ὁ ἔσχατος.
Ἄν ἤθελον, πολίται, τὰς καρδίας σας
εἰς λύσσαν νὰ ἐξάψω στασιαστικὴν,
θὰ ἔβλαπτον τὸν Βροῦτον καὶ τὸν Κάσσιον,
οἵτινες ὅμως ἄνδρες εἰσὶν ἔντιμοι.
Αὐτοὺς νὰ βλάψω, δὲν τὸ θέλω. Προτιμῶ
νὰ βλάψω μᾶλλον τὸν νεκρὸν, κ' ἐμὲ, καὶ σᾶς,
παρὰ ἐντίμους ἄνδρας ὡς εἰσὶν αὐτοί.
Αὐτ' ἡ μεμβράνα φέρει τὴν σφραγίδα του.
Τὴν εὖρον ἄρτι. Εἶν' ἡ διαθήκη του.
Αὐτῆς τοὺς ὄρους οἱ πολλοὶ ἂν ἤκουον,
(Δὲν θὰ τοὺς ἀναγνώσω. Συγχωρεῖτέ μοι.)
θὰ συνωθοῦντο τὰς πληγὰς του νὰ φιλοῦν,
εἰς αἷμά του νὰ βάπτουν τὰ μανδύλια·
μίαν του τρίχα ἱερὸν ἐνθύμημα
ζητοῦντες, ταύτην εἰς τὰς διαθήκας των

θα ἔγραφον, γενναῖον κληροδότημα
ἀφήνοντές την εἰς τοὺς ἀπογόνους των.

Δ'. ΠΟΛΙΤΗΣ

Τὴν διαθήκην θέλομεν ν' ἀκούσωμεν.
Νὰ μᾶς τὴν ἀναγνώσης, Μάρκ' Ἀντώνιε!

ΠΑΝΤΕΣ

Ναί, ναί, τὴν διαθήκην! Ναί, τοῦ Καίσαρος
τὴν διαθήκην θέλομεν ν' ἀκούσωμεν!

ΑΝΤΩΝΙΟΣ

Μὴ θορυβῆτε. Πρέπει πόσον, φίλτατοι,
ὁ Καίσαρ σᾶς ἠγάπα νὰ μὴ μάθητε.
Δὲν εἶσθε ξύλα, λίθοι· εἶσθε ἄνθρωποι,
δι' ὃ τὴν διαθήκην ἂν ἀκούσητε,
θα σᾶς ἐξάψ' εἰς φλόγας, εἰς ἀπόγνωσιν.
Νὰ μάθητε δὲν πρέπει κληρονόμοι του
πῶς εἶσθε. Καὶ τί κέρδος ἂν τὸ μάθητε;

Δ'. ΠΟΛΙΤΗΣ

Τὴν διαθήκην! Θέλομεν τοῦ Καίσαρος
τὴν διαθήκην ν' ἀναγνώσης, θέλομεν.

ΑΝΤΩΝΙΟΣ

Ὑπομονὴν ὀλίγην· περιμείνατε·
Δὲν ἔπρεπε νὰ σπεύσω νὰ σᾶς τὸ εἰπῶ.
Φοβοῦμαι, τοὺς ἐντίμους ἄνδρας ἔβλαψα,
ὕφ' ὧν ὁ Καίσαρ ἔπεσε, μαχαιρωθεῖς.
Φοβοῦμαι, ναί.

Δ'. ΠΟΛΙΤΗΣ

Προδότηι, ὄχι ἔντιμοι.

ΠΑΝΤΕΣ

Σὴν διαθήκην! Τὴν διαθήκην!

Β'. ΠΟΛΙΤΗΣ

Ἦσαν φονεῖς, κακοῦργοι! Δὸς ν' ἀκούσωμεν
τὴν διαθήκην!

ΑΝΤΩΝΙΟΣ

Θέλετε ν' ἀναγνώσω; Μὲ βιάζετε;
Περὶ τὸ σῶμα τάχθητε τοῦ Καίσαρος.
Τὸν διαθέτην νὰ σᾶς δείξω ἄφετε,
καὶ νὰ κατέλθω. Μοὶ τὸ ἐπιτρέπετε;

ΠΑΝΤΕΣ

Ἐλθέ, ἐλθέ.

Β'. ΠΟΛΙΤΗΣ

Κατάβα.

Γ'. ΠΟΛΙΤΗΣ

Σ' ἐπιτρέπεται.

Δ'. ΠΟΛΙΤΗΣ

Κλείσατε κύκλον.

Α'. ΠΟΛΙΤΗΣ

Τοῦ νεκροῦ ἀπέχετε.

Μακρὰν ὀλίγον τοῦ φερέτρου.

Β'. ΠΟΛΙΤΗΣ

Τόπον, αἰ!

τῷ -Αντωνίῳ! Εὐγενῆ Ἀντώνιε!

ΑΝΤΩΝΙΟΣ

Μὴ τόσον συνωθῆσθε. Ἀραιότερον!

ΠΑΝΤΕΣ

Λοιπὸν ὀπίσω! Τόπον! τόπον κάμετε.

ΑΝΤΩΝΙΟΣ

Προμήθειαν δακρύων ἔαν ἔχητε,
 ἐτοιμασθῆτε τῶρα νὰ τὰ χύσητε.
 Αὐτόν του τὸν μανδύαν τὸν γνωρίζετε.
 Τὸν ἐνθυμοῦμαι ὅτε πρωτεφόρεσεν
 αὐτὸν ἐν τῇ σκηνῇ του. Δεῖλη θέρους ἦν,
 ὁπότε τοὺς Νερβίους κατετρόπωσεν.
 Ἐδῶ τὸ ξίφος τοῦ Κασσίου ἔσχισε.
 Αὕτη τοῦ Κάσκα τοῦ δολίου ἡ πληγὴ.
 Ἐκεῖ ὁ Βροῦτος ἔπληξεν ὁ προσφιλῆς.
 Ὅτε δ' ἀπέσπα τὴν ἐπάρατον αἰχμὴν,
 τοῦ Καίσαρος τὸ αἷμα ἰδοὺ εἶπετο,
 ὡς ῥέον ἔξω εἰς τὴν θύραν, νὰ ἰδῇ
 ἀγρίως οὕτως ἂν ὁ Βροῦτος ἔκρουσε.
 Τοῦ Καίσαρος ὁ Βροῦτος ἦτον ἄγγελος.

Πόσον ὁ Καίσαρ τὸν ἠγάπα, κρίνατε,
 Θεοί! Ὀδύνην τραῦμα δὲν τῷ ἔδωκε
 μείζονα τούτου. Ὡς τὸν εἶδε τύπτοντα,
 εἰς τῆς ἀχαριστίας μᾶλλον τὴν πληγὴν
 ἢ εἰς τοῦ ὄπλου τὴν πληγὴν ἐνέδωκε,
 κ' ἐβράβη ἡ καρδία ἡ μεγάλη του·
 εἰς τὸν μανδύαν ἔκρυψε τὸ πρόσωπον,
 κ' ὑπὸ τὸν αἶμα ἀποστάζοντα θερμὸν
 τοῦ Πομπηίου ἀνδριάντα ἔπεσε.
 Πολῖται, οἷα πτώσις! Τότ' ἐπέσαμεν
 κ' ἐγὼ, καὶ σεῖς, καὶ πάντες, καὶ ὑπὲρ ἡμᾶς
 ἡ προδοσία ἔχαιρεν αἱματηρά.
 Κλαίετε. Οἶκτος τὰς ψυχὰς σας ἔδακε.
 Βλέπω· σταγόνες σᾶς ὑγραίνουν εὐγενεῖς.
 Καλαὶ καρδίαι, κλαίετε, τοῦ Καίσαρος
 ἰδοῦσαι τὴν χλαμύδα τὴν διάτρυτον.
 Ἴδέτε τον ἐνταῦθα. Εἶν' ὁ ἴδιος,
 ὑπὸ δολίων προδοτῶν κατάτρυτος.

Α΄. ΠΟΛΙΤΗΣ

ὦ τοῦ οἰκτροῦ θεάματος!

Β΄. ΠΟΛΙΤΗΣ

Καίσαρ εὐγενῆ!

Γ΄. ΠΟΛΙΤΗΣ

Κλαυθμῶν ἡμέρα!

Δ΄. ΠΟΛΙΤΗΣ

Κακοῦργοι καὶ προδόται!

Α΄. ΠΟΛΙΤΗΣ

Θέαμα αίματηρόν!

Β΄. ΠΟΛΙΤΗΣ

Νὰ τὸν ἐκδικήσωμεν! Ἐκδίκησιν. Ὀρμᾶτε! — Ζη-
τεῖτε! — Πυρπολεῖτε! — Θάνατον καὶ πῦρ! — Φονεύετε!
— Οὐδείς προδότης νὰ μὴ μείνη ζῶν!

ΑΝΤΩΝΙΟΣ

Μείνατε, συμπολίται.

Α΄. ΠΟΛΙΤΗΣ

Ἠσυχίαν! Ὁ εὐγενὴς Ἀντώνιος ὁμιλεῖ. Ἀκούσωμεν.

Β΄. ΠΟΛΙΤΗΣ

Θὰ τὸν ἀκούσωμεν, θὰ τὸν ἀκολουθήσωμεν, πλησίον
του θ' ἀποθάνωμεν!

ΑΝΤΩΝΙΟΣ

Καλοὶ, γλυκεῖς μου φίλοι, εἰς στασιασμόν
νὰ σᾶς διερεθίσω δὲν ἐπιθυμῶ.
Οἱ πράξαντες τὸ ἔργον εἰσὶν ἔντιμοι,
καὶ πέπεισμαι, τοὺς λόγους θὰ ἐκθέσωσι.
Τίνας ἰδίας ἀφορμὰς, φεῦ! ἔχουσι,
τὸ ἀγνοῶ. Ἄλλ' ἄνδρες ὄντες ἔντιμοι
κ' ἔμφρονες, θέλουσι πάντως ἀπολογηθῆ.
Δὲν ἔρχομαι νὰ κλέψω τὰς καρδίας σας.
Δὲν εἶμαι ῥήτωρ, ὡς ὁ Βροῦτος, ἀλλ' ἀπλοῦς,
ἄπλαστος εἶμαι, ὅπως μὲ γνωρίζετε,

φιλῶν τὸν φίλον. Ταῦτα τὰ γνωρίζουσιν
οἱ νὰ λαλήσω δόντες μοι περὶ αὐτοῦ,
διότι πνεῦμα, λέξεις μοὶ ἐλλείπουσιν,
ἀπαγγελία, σχήματα ῥητορικὰ
καὶ συγκινοῦντα. Ὅμιλῶ ὀρθὰ κοπτά·
σᾶς λέγω ὅ,τι ὅλ' ὑμεῖς γνωρίζετε·
τοῦ Καίσαρός μας σᾶς δεικνύω τὰς πληγὰς,
οἰκτρὰ, οἰκτρὰ τὴν ὄψιν στόματα βωβὰ,
καὶ ἀντ' ἐμοῦ ἀφήνω νὰ λαλήσωσιν.
Ἄν ἤμην Βρούτος, ὁ δὲ Βρούτος ἦν ἐγὼ,
θὰ σᾶς ἐξήπτον, εἰς ἐκάστην τῶν πληγῶν
προσθέτων γλῶσσαν, καὶ ν' ἀποστατήσωσι
τῆς Ρώμης καὶ τοὺς λίθους θὰ ἐξήγειρον.

ΠΑΝΤΕΣ

Θέλομεν ν' ἀποστατήσωμεν.

Α'. ΠΟΛΙΤΗΣ

Θέλομεν νὰ καύσωμεν τοῦ Βρούτου τὴν οἰκίαν.

Γ'. ΠΟΛΙΤΗΣ

Ἐμπρὸς λοιπόν! Ἐμπρὸς! Τοὺς συνωμότας νὰ εὐ-
ρωμεν!

ΑΝΤΩΝΙΟΣ

Συμπατριῶται, δότε μοι ἀκρόασιν.

ΠΑΝΤΕΣ

Σιωπή! Ν' ἀκούσωμεν τὸν Ἀντώνιον! Τὸν εὐγενῆ Ἀν-
τώνιον!

ΑΝΤΩΝΙΟΣ

Πλὴν τί ποιεῖτε, φίλοι, δὲν ἤξεύρετε.
 Πῶς ἄξιος ὁ Καίσαρ τῆς ἀγάπης σας;
 Φεῦ! ἀγνοεῖτε. Πρέπει νὰ σᾶς τὸ εἰπῶ.
 Τὴν διαθήκην τὴν ἐλησμονήσατε!

ΠΑΝΤΕΣ

Ἄληθές! — Τὴν διαθήκην! — Μείνωμεν ν' ἀκούσωμεν
 τὴν διαθήκην.

ΑΝΤΩΝΙΟΣ

Ἴδου ἡ διαθήκη, κ' εἶν' ἐνσφράγιστος.
 Εἰς ἕκαστον πολίτην, κατὰ κεφαλὴν,
 δραχμὰς ἀφήνει πέντε κ' ἐβδομήκοντα.

Β'. ΠΟΛΙΤΗΣ

ὦ Καίσαρ εὐγενέστατε! — Ἐκδίκησιν διὰ τὸν θάνα-
 τόν του!

Γ'. ΠΟΛΙΤΗΣ

Καίσαρ βασιλικώτατε!

ΑΝΤΩΝΙΟΣ

Ἀκούσατέ μου μεθ' ὑπομονῆς.

ΠΑΝΤΕΣ

Σιγή!

ΑΝΤΩΝΙΟΣ

Προσέτι σᾶς ἀφήνει τὰς ἐπαύλεις του,

κήπους, φυτείας, ἔνθεν τοῦ Τιβέριος,
 εἰς σᾶς εἰς κτῆσιν κ' εἰς τοὺς κληρονόμους σας,
 εἰς τοὺς αἰῶνας, πρὸς κοινὴν διάχυσιν,
 εἰς περιπάτους καὶ διασκεδάσεις σας.
 Ὑπῆρξε Καίσαρ. Τίς ὑπάρξει ὡς αὐτός;

Α'. ΠΟΛΙΤΗΣ

Οὐδείς, οὐδείς ποτέ. Ἐλθέτε. Ἐξω, ἔξω.
 Εἰς ἱερὰν τὸ σῶμα χῶραν καύσωμεν,
 κ' ἐκ τῆς σωροῦ λαβόντες φλογεροὺς δαυλοὺς,
 τῶν προδοτῶν τοὺς οἴκους πυρπολήσωμεν.
 Ἄρωμεν τὸ λείψανον.

Β'. ΠΟΛΙΤΗΣ

Φέρετε πῦρ.

Γ'. ΠΟΛΙΤΗΣ

Θραύσατε τὰ θρανία.

Δ'. ΠΟΛΙΤΗΣ

Θραύσατε καθίσματα, παράθυρα, ὅ,τι τύχη.

Ἐξέρχονται οἱ πολῖται μετὰ τοῦ σώματος.

ΑΝΤΩΝΙΟΣ

Χώρει, ἐνέργει! Ἀπελύθης, τὸ κακόν!
 Λάβε τροφὴν ἣν θέλεις. — Τί συμβαίνει, παῖ;

Εἰσέρχεται ΥΠΗΡΕΤΗΣ.

ΥΠΗΡΕΤΗΣ

Κύριε, ὁ Ὀκτάβιος ἔφθασεν εἰς Ρώμην.

ΑΝΤΩΝΙΟΣ

Ποῦ εἶναι;

ΥΠΗΡΕΤΗΣ

Αὐτὸς καὶ ὁ Λέπιδος, καὶ οἱ δύο εἰς τὴν οἰκίαν τοῦ Καί-
σαρος.

ΑΝΤΩΝΙΟΣ

Ἄμέσως σπεύδω κατ' εὐθείαν πρὸς αὐτόν.
Ἐν καιρῷ ἤλθεν. Εἶν' ἡ τύχη εὐθυμος,
κ' ἐν ὄσῳ εἶναι δὲν μᾶς εἶναι φειδωλή.

ΥΠΗΡΕΤΗΣ

Ἔλεγε πῶς ὁ Βροῦτος καὶ ὁ Κάσσιος
ἀπὸ ῥυτῆρος ἐκ τῆς Ρώμης ἔφυγον.

ΑΝΤΩΝΙΟΣ

Πιθανὸν εἶναι εἰδησθῆναι νὰ ἔλαβον
Περὶ τοῦ πλήθους, πῶς τὸ ἀνεστάτωσα.
Ἐλθέ' εἰς Ὀκταβίου τώρα φέρε με. (*Ἐξέρχονται*).

ΣΚΗΝΗ ΤΡΙΤΗ

Ἐν Ρώμῃ. Ὀδός.

Εἰσέρχεται ΚΙΝΝΑΣ, ὁ ποιητής.

ΚΙΝΝΑΣ

Ὅτι παρεκαθήμην εἰς τοῦ Καίσαρος
τὸν πότον ὠνειρεύθην, κ' οἰωνοὶ κακοὶ

ΦΙΛΟΛΟΓΙΚΑ ΠΑΓΚΑΒΗ. — ΤΟΜ. ΙΒ'.

τὴν φαντασίαν μοὶ πληροῦσιν. Ἦθελον
 νὰ μὴ ἐξέλθω· πλὴν ὡς νὰ μ' ἐπείγη τι.

Εἰσέρχονται πολῖται.

Α΄. ΠΟΛΙΤΗΣ

Πῶς ὀνομάζεσαι;

Β΄. ΠΟΛΙΤΗΣ

Ποῦ ὑπάγεις;

Γ΄. ΠΟΛΙΤΗΣ

Ποῦ κατοικεῖς;

Δ΄. ΠΟΛΙΤΗΣ

Εἰς' ἔγγαμος ἢ ἄγαμος;

Β΄. ΠΟΛΙΤΗΣ

Ἀποκρίσου ἀπ' εὐθείας εἰς καθένα.

Α΄. ΠΟΛΙΤΗΣ

Ναί, καὶ ὀλίγους λόγους.

Δ΄. ΠΟΛΙΤΗΣ

Καὶ φρόνιμα.

Γ΄. ΠΟΛΙΤΗΣ

Καὶ τὴν ἀλήθειαν, σὲ συμβουλεύω.

ΚΙΝΝΑΣ

Τ' εἶναι τ' ὄνομά μου; Ποῦ ὑπάγω; Ποῦ κατοικῶ; ἂν

ἔγγαμος ἢ ἄγαμος; καὶ ν' ἀποκριθῶ εὐθὺς εἰς καθένα, καὶ ὀλίγους λόγους, καὶ φρόνιμα καὶ τὴν ἀλήθειαν; Φρόνιμα λέγω, εἶμαι ἄγαμος.

Β'. ΠΟΛΙΤΗΣ

Ὅπερ ἐστὶ, μωρὸς εἶναι ὅστις νυμφεύεται. — Φοβοῦμαι, θὰ μοὶ τὸ πληρώσης, κύριε. — Ἐξακολούθει. Ἀπ' εὐθείας.

ΚΙΝΝΑΣ

Ἀπ' εὐθείας ὑπάγω εἰς τοῦ Καίσαρος τὴν κηδεῖαν.

Α'. ΠΟΛΙΤΗΣ

Ὡς φίλος ἢ ὡς ἐχθρὸς;

ΚΙΝΝΑΣ

Ὡς φίλος.

Β'. ΠΟΛΙΤΗΣ

Ἡ ἀπόκρισις αὐτὴ ἦτον ἀπ' εὐθείας.

Δ'. ΠΟΛΙΤΗΣ

Καὶ ἡ κατοικία σου; Ὀλίγους λόγους.

ΚΙΝΝΑΣ

Ὀλίγους λόγους. Παρὰ τὸ Καπιτώλιον.

Γ'. ΠΟΛΙΤΗΣ

Καὶ τ' ὄνομά σου, κύριε; Τὴν ἀλήθειαν.

ΚΙΝΝΑΣ

Κατ' ἀλήθειαν, ὀνομάζομαι Κίννας.

Α'. ΠΟΛΙΤΗΣ

Σπαράξατέ τον. Είναι συνωμότης.

ΚΙΝΝΑΣ

Είμαι Κίννας ὁ ποιητής, Κίννας ὁ ποιητής.

Δ'. ΠΟΛΙΤΗΣ

Σπαράξατέ τον διὰ τοὺς στίχους του, διὰ τοὺς κακοὺς
του στίχους.

ΚΙΝΝΑΣ

Δὲν εἶμαι Κίννας ὁ συνωμότης.

Β'. ΠΟΛΙΤΗΣ

Ἄδιάφορον. Ὀνομάζεται Κίννας. Ξερρίζώσατε τ' ὄνομα
ἀπὸ τὴν καρδίαν του, καὶ ἀφήσατέ τον νὰ τρέχη.

Γ'. ΠΟΛΙΤΗΣ

Ἐσχίσατέ τον, ξεσχίσατέ τον! Ἐμπρός! Δαυλοὺς,
ἀναμμένους δαυλοὺς! Εἰς τοῦ Βρούτου, εἰς τοῦ Κασσίου!
Τρέξατε, πυρπολήσατε! Ἄλλοι εἰς τοῦ Δεκίου, ἄλλοι εἰς
τὴν οἰκίαν τοῦ Κάσκα! Ἄλλοι εἰς τοῦ Λιγαρίου! Ἐξω!
Ἐμπρός! (Ἐξέρχονται).

ΠΡΑΞΙΣ ΤΕΤΑΡΤΗ

ΣΚΗΝΗ ΠΡΩΤΗ

Ρώμη. Δωμάτιον εἰς τὴν οἰκίαν τοῦ Ἀντωνίου.

ΑΝΤΩΝΙΟΣ, ΟΚΤΑΒΙΟΣ καὶ ΛΕΠΙΔΟΣ κάθονται εἰς τὴν τράπεζαν.

ΑΝΤΩΝΙΟΣ

Λοιπὸν θεν' ἀποθάνουν ὦν τὸ ὄνομα
ἐδὼ ἐγράφη.

ΟΚΤΑΒΙΟΣ

Καὶ ὁ ἀδελφὸς ὁ σὸς
θεν' ἀποθάνη. Συναινεῖς, ὦ Λέπιδε ;

ΛΕΠΙΔΟΣ

Συναινῶ.

ΟΚΤΑΒΙΟΣ

Γράψον, ὦ Ἀντώνιε.

ΛΕΠΙΔΟΣ

Ἄλλὰ
ἐφ' ὄρω ν' ἀποθάνη καὶ ὁ Πούβλιος,
τῆς ἀδελφῆς σου ὁ υἱὸς, Ἀντώνιε.

ΑΝΤΩΝΙΟΣ

Κ' ἐκεῖνος. Ἴδου, στίγμα· τὸν διέγραψα.
 Εἰς τὰς οἰκίας, Λέπιδε, τοῦ Καίσαρος,
 τὴν διαθήκην νὰ μᾶς φερῆς ὑπαγε,
 ὅπως ἰδῶμεν εἴ τι περικόψωμεν.

ΛΕΠΙΔΟΣ

Ἐδὼ θενά σᾶς εὔρω πάλιν ;

ΟΚΤΑΒΙΟΣ

Ναί, ἐδῶ.

Ἄνίσως ὄχι, εἰς τὸ Καπιτώλιον. (ΛΕΠΙΔΟΣ ἐξέρχεται).

ΑΝΤΩΝΙΟΣ

Ἄσημος οὗτος κ' ἐπιπόλαιος ἀνὴρ,
 εἰς ἀγγελιαφόρον μόνον χρήσιμος.
 Πρέπ' εἰς τοῦ κόσμου τὴν τριχὶ διαίρεσιν
 νὰ συμμετάσχη καὶ αὐτὸς εἰς τῶν τριῶν ;

ΟΚΤΑΒΙΟΣ

Οὕτως ἐφρόνεις ὅτε συνεψήφισε
 τοὺς ἐγγραπτέους εἰς τὴν μαύρην δέλτον μας.

ΑΝΤΩΝΙΟΣ

Μακρότερόν σου ἔζησα, Ὀκτάβιε.
 Τιμὰς αὐτὸν φορτῶμεν, εἰς ἀπαλλαγὴν
 ἡμῶν αὐτῶν ἐκ φόρτων συκοφαντικῶν.
 Αὐτὰς ἄς φέρῃ ὡς ὁ ὄνος τὸν χρυσόν,
 ὑπὸ τὸ ἄχθος πνευστιῶν, ἰδρῶν, καὶ ὡς

δνηλατοῦμεν, τὴν ὁδὸν ἀκολουθῶν.
 Ὡς δὲ τὸν θησαυρόν μας ὅπου θέλομεν
 φέρη, τοῦ φόρτου ἀπαλλάττομεν αὐτόν,
 νὰ τρέχη ὅπως ὄνος ἀσαγμάρωτος,
 τὰ ὠτά του νὰ σείη τὸν ἀφήνομεν,
 νὰ βοσκ' εἰς τὸν λειμῶνα.

ΟΚΤΑΒΙΟΣ

Πρᾶξον ὡς φρονεῖς·
 πλὴν καλὸς εἶναι κ' ἔμπειρος πολεμιστής.

ΑΝΤΩΝΙΟΣ

Τοιοῦτος εἶν' ἐπίσης καὶ ὁ ἵππος μου,
 δι' ὃ τῷ δίδω τὴν φορβὴν τοῦ ἀφθονοῦ·
 κτήνος, εἰς ὃ διδάσκω πῶς νὰ πολεμῇ,
 ν' ἀναχαιτίζει, νὰ ὀρμαῖ, νὰ στρέφεται.
 Ἐμοῦ τὸ πνεῦμα κυβερνᾷ τὸ σῶμά του.
 Ἐν πλείστοις δὲν εἶν' ἄλλο καὶ ὁ Λέπιδος.
 Νὰ ὀδηγηθῆται πρέπει, νὰ διδάσκηται.
 Ἄγονον πνεῦμα! Ἐκ τεχνῶν, μιμήσεων
 τρέφεται, καὶ πραγμάτων ἐκτὸς χρήσεως
 κ' εὐρωτιῶντων, ἅτινα τὸν θέλγουσι.
 Δὲν πρέπ' εἰμὴ ὡς κτῆμα νὰ τὸν θεωρῆς.
 Ὀκτάβιε, μεγάλα τώρα ἄκουσον·
 Στρατολογεῖ ὁ Βροῦτος, καὶ ὁ Κάσσιος.
 Ν' ἀντιταχθῶμεν πρέπει, νὰ ἐλκύσωμεν
 συμμάχους· φίλους, μέσα νὰ ἐξεύρωμεν.
 Ἐν συμβουλίῳ ἄς σκεφθῶμεν σοβαρῶς
 τὰ κεκρυμμένα πῶς ν' ἀνακαλύψωμεν,
 καὶ προφανεῖς κινδύνους ν' ἀποκρούσωμεν.

ΟΚΤΑΒΙΟΣ

Πράξωμεν οὕτω. Κατασκοπευόμεθα,
καὶ ὑλακτοῦντες μᾶς περικυκλοῦν ἐχθροί.
Τινὰς δὲ μειδιῶντας, τοὺς φοβοῦμαι μὴ
εἰς τὴν καρδίαν πολλὰ κρύπτουσι κακά. (Ἐξέρχονται).

ΣΚΗΝΗ ΔΕΥΤΕΡΑ

*Εἰς Σάρδεις, στρατόπεδον. Πρὸ τῆς σκηνῆς
τοῦ ΒΡΟΥΤΟΥ.*

Τυμπανισμός. Εἰσέρχονται ΒΡΟΥΤΟΣ, ΛΟΥΚΙΑΙΟΣ, ΛΟΥΚΙΟΣ
καὶ στρατιῶται. Ἀπαντῶσιν αὐτοὺς ΤΙΤΙΝΙΟΣ καὶ ΠΙΝΔΑΡΟΣ.

ΒΡΟΥΤΟΣ

Στῆτε, αἰ!

ΛΟΥΚΙΑΙΟΣ

Τὸ σύνθημα, αἰ! καὶ στῆτε.

ΒΡΟΥΤΟΣ

Τί τρέχει, Λουκίλιε; Ὁ Κάσσιος πλησιάζει;

ΛΟΥΚΙΑΙΟΣ

Ἐφθασεν ἤδη, κ' ἔρχεται ὁ Πίνδαρος
τὸ «χαῖρε» νὰ σοὶ φέρῃ τοῦ κυρίου του.

(Ὁ ΠΙΝΔΑΡΟΣ δίδει ἐπιστολὴν τῷ ΒΡΟΥΤΩ.)

ΒΡΟΥΤΟΣ (τῷ ΠΙΝΔΑΡΩ)

Καλὸν τὸ «χαῖρε»· ἀλλὰ εἴτ' ἐξ ἑαυτοῦ,

εἶτ' ἐκ δολίων συμβουλῶν ἀλλοιωθεὶς,
ὁ κύριός σου ἀφορμὴν μοι ἔδωκε
τινὰ τῶν γενομένων νὰ ἐπιθυμῶ
μὴ εἶχον γίνεи. Ἄλλ' ἂν ἤδη ἔφθασε,
θὰ μ' ἱκανοποιήσῃ, εἰμὶ βέβαιος.

ΠΙΝΔΑΡΟΣ

Ὁ κυριός μου θὰ προσέλθῃ, πέπεισμαι,
ὅπως καὶ εἶναι, πλήρης ὑπολήψεως.

ΒΡΟΥΤΟΣ

Δὲν ἀμφιβάλλω. — Νὰ σ' εἰπῶ, Λουκίλιε.
Εἰπέ μοι, πῶς σ' ἐδέχθη;

ΛΟΥΚΙΛΙΟΣ

Φιλοφρόνως μὲν,
μετ' οὐκ ὀλίγων σεβασμοῦ ἐνδείξεων,
οὐχὶ πλὴν μετ' ἀπλάστου οἰκειότητος
κ' ἐμπιστοσύνης φιλικῆς ἐκχύσεων
καθὼς τὸ πάλαι.

ΒΡΟΥΤΟΣ

Περιγράφεις πῶς θερμῆ
ψυχραίνεται φιλία. Παρατήρησον,
Λουκίλιε, ἀγάπη δτ' ἐξασθενῇ,
βεβιασμένη γίνεται εὐγένεια.
Ἄφελῆς πίστις ἀγνοεῖ τεχνάσματα,
ὑποκριταὶ δ', ὡς ἵπποι οἱ διάπυροι,
γοργοὶ μὲν καὶ σφριγῶντες ἐπιδείκνυνται,
ἀλλ' ὡς αἰμάξῃ τὰ πλευρά των πτερνιστῆρ.

πτήσσουν ὡς φοράδες αἱ ἀσθενικαί.
Καὶ ὁ στρατός του ἔρχεται;

ΛΟΥΚΙΛΙΟΣ

Προὔτιθεντο,
ἀπόψε εἰς τὰς Σάρδεις νὰ σταθμεύσωσι.
Μετὰ Κασσίου εἶν' οἱ πλεῖστοι, μάλιστα
τὸ ἵππικόν. *(Ἦχεῖ στρατιωτικὴ μουσικὴ ἔνδοθεν).*

ΒΡΟΥΤΟΣ

Ἄκουεις; Ἴδου, ἔρχεται.
Ἵπαγε φιλοφρόνως νὰ δεχθῆς αὐτόν.
Εἰσέρχεται ὁ ΚΑΣΣΙΟΣ μετὰ στρατιωτῶν.

ΚΑΣΣΙΟΣ

Στῆτε, Αἰ!

ΒΡΟΥΤΟΣ

Στῆτε. Αἰ! Τὸ σύνθημα!

ΕΝΔΟΘΕΝ

Στῆτε!

ΕΝΔΟΘΕΝ

Στῆτε!

ΕΝΔΟΘΕΝ

Στῆτε!

ΚΑΣΣΙΟΣ

ὦ εὐγενῆ μου ἀδελφῆ, μ' ἠδίκησαν.

ΒΡΟΥΤΟΣ

Δὲν ἀδικῶ ἐχθρούς μου· οἱ θεοὶ κριταὶ
ἂν ν' ἀδικήσω ἀδελφόν μου δύναμαι.

ΚΑΣΣΙΟΣ

Κρύπτει κακὸν αὐτῆ σου ἡ ἐγκράτεια·
καὶ ἂν τὸ πράττης . . .

ΒΡΟΥΤΟΣ

Κάσσιε, ἡσύχασον.
Ἐρέμα λάλει. Σὲ γνωρίζω, Κάσσιε.
Πρὸ τῶν στρατῶν τῶν δύο, οἷς νὰ δώσωμεν
ἀγάπης ἀμοιβαίας πρέπει δείγματα,
ἄς παύσ' ἡ ἔρις. Ὡς ἀποχωρήσωσιν,
εἰς τὴν σκηνὴν μου ἔκθεσ τὰ παράπονα,
κ' ἔτοιμος εἶμαι ν' ἀπαντήσω.

ΚΑΣΣΙΟΣ

Πίνδαρε,
παραγγελίαν δὸς ὅπως οἱ ἑταῖροι
μικρὸν τοὺς στρατιώτας ἀποσύρῳσι.

ΒΡΟΥΤΟΣ

Καὶ σὺ ὁμοίως, ὦ Λουκίλιε. Οὐδεὶς
μὴ πλησιάσῃ ὅσω συσχεπτόμεθα.
Ὁ Λούκιος φρουρεῖτω κ' ὁ Τιτίnius.

ΣΚΗΝΗ ΤΡΙΤΗ

Ἐντὸς τῆς σκηνῆς τοῦ ΒΡΟΥΤΟΥ.

Ὁ ΛΟΥΚΙΟΣ καὶ ὁ ΤΙΤΙΝΙΟΣ εἰς τινα ἀπόστασιν. Εἰσέρχονται
ὁ ΒΡΟΥΤΟΣ καὶ ὁ ΚΑΣΣΙΟΣ.

ΚΑΣΣΙΟΣ

Δῆλον ἐκ τούτου ὅτι μὲ ἠδίκησας.
Τὸν Λούκιον τὸν Πέλλαν κατεδίκασας,
παρὰ Σαρδίων ὡς δωροδοκήσαντα,
καὶ εἰς τὸ γράμμα δι' οὗ, ὡς μοι γνώριμον,
σοὶ τὸν συνίστων, προσοχὴν δὲν ἔδωκας.

ΒΡΟΥΤΟΣ

Αὐτὸν συστήσας, σεαυτὸν ἠδίκησας.

ΚΑΣΣΙΟΣ

Δὲν εἶναι πρέπον εἰς καιροὺς οἷους τοὺς νῦν
μικρολογίαι νὰ διονυχίζωνται.

ΒΡΟΥΤΟΣ

Ἐδυσφημίσθης, σοὶ τὸ λέγω, Κάσσιε,
κυρτοὺς πῶς ἔχεις τοὺς δακτύλους σου καὶ σὺ,
πωλῶν εἰς ἀναξίους τ' ἀξιώματα.

ΚΑΣΣΙΟΣ

Ἐγὼ κυρτοὺς δακτύλους! Ὁ αὐτὸ εἰπὼν
εἶναι ὁ Βρούτος, τὸ ἠξεύρεις· εἰδεμὴ
ἔσχατος οὗτος θενὰ ἦτον λόγος σου.

ΒΡΟΥΤΟΣ

Ἐξευγενίζει τοῦ Κασσίου τ' ὄνομα
τὴν καπηλείαν, κ' ἡ ποινὴ συστέλλεται.

ΚΑΣΣΙΟΣ

Πῶς; Ποινὴν εἶπας;

ΒΡΟΥΤΟΣ

Ἐνθυμοῦ τὸν μάρτιον·
ναὶ τοῦ μαρτίου τὰς εἰδούς. Ἰούλιος
ὁ μέγας θύμα τοῦ δικαίου ἔπεσε.
Τίς δολοφόνος θὰ τῷ ἐπετίθετο,
εἰάν δὲν εἶχε πρόθεσιν τὸ δίκαιον;
Ἡμῶν, τῶν φονευσάντων τὸν ὑπέρτατον
τῆς γῆς πολίτην ὡς προστάτην τῶν ληστῶν,
τὰς χεῖρας δῶρα θὰ μαιίνωσιν αἰσχρά,
καὶ θὰ πωλῶμεν τὰς εὐρείας μας τιμὰς
ἀντ' εὐτελῶν κερμάτων ὅσα κλεί' ἡ δράξ;
Νὰ εἶμαι σκύλος, τὴν σελήνην ὑλακτῶν,
παρὰ Ρωμαῖος οὕτω πράττων!

ΚΑΣΣΙΟΣ

Πλὴν κ' ἐμὲ
μὴ προσυλάκτει, Βρούτε. Δὲν τ' ἀνέχομαι.
Ἐλησμονήθης εἰς τὰς ἐπιθέσεις σου·
διότι στρατιώτης ἀρχαιότερος
εἰμί σου, κ' εἰς συμβάσεις ἐμπειρότερος.

ΒΡΟΥΤΟΣ

Ἄφες αὐτά. Δὲν εἶσαι.

ΚΑΣΣΙΟΣ

Εἶμαι.

ΒΡΟΥΤΟΣ

Λέγω σοι

δὲν εἶσαι.

ΚΑΣΣΙΟΣ

Μὲ βιάζεις, θὰ λησμονηθῶ.
Τὸ δέρμα σου φυλάττου. Μὴ μὲ προκαλῆς.

ΒΡΟΥΤΟΣ

Ὑπαγε, κοῦφε!

ΚΑΣΣΙΟΣ

Εἶναι τοῦτο δυνατόν;

ΒΡΟΥΤΟΣ

Ἄκουε, θέλω νὰ λαλήσω. Μὴ θαρβῆεις
πῶς θὰ τρομάξω σὲ τὸν θερμοκέφαλον,
ὅτι μ' ἐκπλήττει ἐξαπτόμενος μωρός;

ΚΑΣΣΙΟΣ

Θεοί, Θεοί μου! Ὅλ' αὐτὰ τ' ἀνέχομαι;

ΒΡΟΥΤΟΣ

Αὐτὰ καὶ ἄλλα. Παροργίζου μέχρις οὗ
ράγῃ σου ἢ καρδία, ὀλη οἴησις.
Δείκνυε τὸν θυμόν σου εἰς τοὺς δούλους σου.

τ' ἀνδράποδά σου ἄς τὸν τρέμωσιν· ἐγὼ
 θὰ κλίνω γόνυ πρὸ τῆς δυστροπίας σου ;
 Αἶ! τῆς σπληνός σου τοὺς χυμοὺς κατάπινε
 ὡς νὰ σὲ πνίξουν· ἀλλ' ἀπὸ τῆς σήμερον
 εἰς γέλωτα θὰ μ' εἶσαι κ' εἰς περίγελων
 ἂν ἀγριαίνῃς.

ΚΑΣΣΙΟΣ

Ὡς ἐκεῖ κατήντησε !

ΒΡΟΥΤΟΣ

Λέγεις πῶς εἶσαι κρείττων μου πολεμιστής.
 Ἐπόδειξόν το· μὴ ματαίαν καύχησιν,
 καὶ θὰ χαρῶ. Μοὶ εἶναι πάντῃ ἀρεστόν,
 ὑπ' εὐγενῶν ἀνθρώπων νὰ διδάσκωμαι.

ΚΑΣΣΙΟΣ

Μὲ ἀδικεῖς παντεῶς· Βροῦτε, μ' ἀδικεῖς.
 Δὲν εἶπον κρείττων, εἶπον ἐμπειρότερος.
 Σοὶ εἶπον, κρείττων ;

ΒΡΟΥΤΟΣ

Μ' εἶναι ἀδιάφορον.

ΚΑΣΣΙΟΣ

Ὁ Καίσαρ δὲν ἐτόλμα τοῦτο νὰ μ' εἰπῇ.

ΒΡΟΥΤΟΣ

Ἄφες ! Ἐτόλμας νὰ τὸν ἐρεθίσῃς σύ ;

ΚΑΣΣΙΟΣ

Πῶς; δὲν ἐτόλμων;

ΒΡΟΥΤΟΣ

Ὅχι.

ΚΑΣΣΙΟΣ

Δὲν ἐτόλμων, πῶς;

Ἐκεῖνον;

ΒΡΟΥΤΟΣ

Τὴν ζωὴν σου θὰ ἐξέθετες.

ΚΑΣΣΙΟΣ

Μὴ παρακαταχρᾶσαι τὴν ἀγάπην μου,
μὴ πράξω ὅ,τι ἔπειτα θὰ μὲ λυπῇ.

ΒΡΟΥΤΟΣ

Ἐπραξας ὅ,τι ἔπρεπε νὰ σὲ λυπῇ.
Αἱ ἀπειλαί σου δὲν μοι εἶν' ἐπίφοβοι
καὶ τεθωρακισμένος τιμιότητα,
νὰ πνέωσιν ἀφήνω ὡς ὁ ἄνεμος,
εἰς ὃν μικρὸν προσέχω. Ἐπεμψα πρὸς σὲ
διὰ χρυσὸν ὀλίγον· τὸν ἡρνήθης πλήν.
Δὲν δύναμ' αἰσχροῖς τρόποις ν' ἀργυρολογῶ.
Νὰ κερματίσω μᾶλλον τὴν καρδίαν μου
θὰ ἔστεργον, νὰ στάζῃ αἷμα ὡς δραχμᾶς,
παρὰ ν' ἀρπάξω τοῦ ἀγρότου χωρικοῦ
δι' αἰσchrῶν δώρων τ' ἄθλια κερμάτια.

Χρυσὸν ὀλίγον, νὰ πληρώσω τὸν στρατὸν
σ' ἐζήτησα· ἡρνήθης. Τοῦτο ἄξιον
ἦν τοῦ Κασσίου ; Οὕτως εἰς τὸν Κάσσιον
θ' ἀπεκρινόμην ; Πλεονέκτης ἂν ποτὲ
ὁ Βροῦτος γίνῃ, ὥστ' ἀνάξια ποσὰ
τοῖς φίλοις του ν' ἀρνήται, κεραυνὸν, Θεοὶ
κατὰ τῆς κεφαλῆς του !

ΚΑΣΣΙΟΣ

Δὲν ἡρνήθην σοι.

ΒΡΟΥΤΟΣ

Ἐρνήθης.

ΚΑΣΣΙΟΣ

Δὲν ἡρνήθην. Ἦν ὁ κομιστῆς
τῆς ἀποφάσεώς μου ἄνους. Μ' ἔσχισεν
ὁ Βροῦτος τὴν καρδίαν. Ν' ἀνεχώμεθα
οἱ φίλοι πρέπει φίλων ἐλαττώματα·
πλὴν τὰ ἐμὰ ὁ Βροῦτος μεγαλοποιεῖ.

ΒΡΟΥΤΟΣ

Ἄν μόνον ἐφαρμόζῃς ταῦτα εἰς ἐμέ.

ΚΑΣΣΙΟΣ

Δὲν μ' ἀγαπᾶς.

ΒΡΟΥΤΟΣ

Μὴ λέγε σέ· τὰ λάθη σου.

ΚΑΣΣΙΟΣ

Ὡς λάθη ὄμμα φίλου δὲν τὰ ἔβλεπε.

ΒΡΟΥΤΟΣ

Κόλακος ὄμμα, ἂν καὶ ὡς τὸν Ὀλυμπον
τὸν ὑψηλὸν μεγάλα καταφαίνωνται.

ΚΑΣΣΙΟΣ

Ἄντωνιε, προβήτε, καὶ Ὀκτάδιε,
κ' ἐκδικηθῆτε μόνον εἰς τὸν Κάσσιον,
διότι βάρος εἰς αὐτὸν εἶν' ἡ ζωή.
Τὸν ἀποκρούει ἀδελφός, καὶ τὸν μισεῖ
ὁ δὲν φιλεῖ· ὡς δοῦλος ἐπιπλήττεται·
τὰ σφάλματά του σημειοῦνται, γράφονται
ἐντὸς βιβλίου καὶ ἀποστηθίζονται
ὅπως μοὶ τὰ τινάσση κατὰ πρόσωπον.
ὦ! νὰ μ' ἐκπνεύσῃ ἡ ψυχὴ εἰς δάκρυα!
Ἴδου τὸ ξίφος, καὶ τὸ στήθος τὸ γυμνόν.
Καρδίαν περιέχει πλούτου καὶ χρυσοῦ
πλουσιωτέραν. ὦ! ἐκρίζωσον αὐτὴν
ἂν ἦς Ῥωμαῖος. Ὁ χρυσὸν σοὶ ἀρνηθεῖς
σοὶ δίδω τὴν καρδίαν. Κτύπα ὡς ποτὲ
τὸν Καίσαρα. Ὅποτε ἀσπονδότερον
αὐτὸν ἐμίσεις, τὸν ἠγάπας μᾶλλον ἢ
ὅτ' εἶχες ποτ' ἀγάπην πρὸς τὸν Κάσσιον.

ΒΡΟΥΤΟΣ

Τὸ ξίφος εἰς τὴν θήκην. Μαίνου, πρᾶξον ὡς
σ' ἀρέσκει. Ἀστειότης ἄς ὑποληφθῇ

ἡ ἀτιμία. Συνεδέθης, Κάσσιε,
μετ' ἀμνοῦ, ὅστις ὀργὴν τρέφει ὅσον πῦρ
ὁ κάλιξ. Μόλις διὰ βίας ἔβριψε
σπινθῆρα, κ' ἐψυχράνθη.

ΚΑΣΣΙΟΣ

Φεῦ! Ὁ Κάσσιος
ἔζησεν ὅπως γέλωσ ἦ τῷ Βρούτῳ του
ὀσάκις ἔχει τὴν διάθεσιν κακὴν!

ΒΡΟΥΤΟΣ

Κ' ἐγὼ ὠμίλουν εἰς κακὴν διάθεσιν.

ΚΑΣΣΙΟΣ

Τ' ὁμολογεῖς; ὦ δός μοι, δός τὴν χειρὰ σου.

ΒΡΟΥΤΟΣ

Καὶ τὴν καρδίαν.

ΚΑΣΣΙΟΣ

Βροῦτε!

ΒΡΟΥΤΟΣ

Τί ἐπιθυμεῖς;

ΚΑΣΣΙΟΣ

Μ' ἀγαπᾶς τόσον, ὥστε νὰ μ' ἀνέχησαι
ὅταν μὲ παραφέρῃ ἄτοπος ὀρμή,
κληρονομία μητρική;

ΒΡΟΥΤΟΣ

Ναι, Κάσσιε·

Ὅψέποτε δὲ εἶσαι πρὸς τὸν Βρούτὸν σου
τραχὺς τούντεσθεν, θὰ φρονῶ ἢ μήτηρ σου
πῶς μ' ἐπιπλήττει, μὴ συνεριζόμενος.

(Θόρυβος εἰς τὰ παρασκήνια)

ΠΟΙΗΤΗΣ (ἐνδοθεν).

Νὰ ἐμβῶ ἄφες, νὰ ἰδῶ τοὺς στρατηγούς.
Ῥῆξις ἠκούσθη παρ' αὐτοῖς. Νὰ μείνωσι
καλὸν δὲν εἶναι μόνοι.

ΛΟΥΚΙΛΙΟΣ (ἐνδοθεν)

Δὲν εἰσέρχουσαι.

ΠΟΙΗΤΗΣ (ἐνδοθεν).

Φονεύσατέ με, θὰ εἰσέλθω.

Εἰσέρχεται ὁ Ποιητής.

ΚΑΣΣΙΟΣ

Τί ἐστί;

ΠΟΙΗΤΗΣ

Δὲν εἶν' αἰσχύνη, στρατηγοί; Τί πράττετε;
Ὅμονοεῖτε. Εἴσθε ἄνδρες φρόνιμοι,
πλὴν νέοι· πλείους ἀριθμοῦνται χρόνοι μοι.

ΚΑΣΣΙΟΣ

Ὁ κυνικὸς τοὺς στίχους πῶς σοὶ συζυγεῖ!

ΒΡΟΥΤΟΣ

Κνώδαλον ἔξω. Ἔξω, ἀνθρωπάριον!

ΚΑΣΣΙΟΣ

Ἰπόμεινέ τον. Οὗτος εἶν' ὁ τρόπος του.

ΒΡΟΥΤΟΣ

Ὁ τρόπος του, ἀλλ' ὄχι καὶ ὁ χρόνος μου.
Τί μωροψάλται θέλουσ' εἰς τὸν πόλεμον;
Ἀνθρωπε, φύγε.

ΚΑΣΣΙΟΣ

Ἰπαγ', ἔξελθ', ἔξελθε. (Ὁ ποιητὴς ἐξέρχεται).

Εἰσέρχονται ΛΟΥΚΙΛΙΟΣ καὶ ΤΙΤΙΝΙΟΣ.

ΒΡΟΥΤΟΣ

Λουκίλιε, τὴν νύκτα, καὶ Τιτίνιε,
ἐδὼ αἱ ἱλαὶ θὰ σταθμεύσουν. Εἶδησιν
εἰς τοὺς ἰλάρχους δότε.

ΚΑΣΣΙΟΣ

Κ' ἐπιστρέψατε,
φέροντες τὸν Μεσσάλαν.

(ἐξέρχονται ὁ ΛΟΥΚΙΛΙΟΣ καὶ ὁ ΤΙΤΙΝΙΟΣ)

ΒΡΟΥΤΟΣ

Οἶνον, Λούκιε.

ΚΑΣΣΙΟΣ

Δὲν ἤξευρον πῶς εἶσαι τόσ' ὀξύθυμος.

ΒΡΟΥΤΟΣ

Κάσσιε, θλίψεις μὲ πιέζουσι πολλάι.

ΚΑΣΣΙΟΣ

Παραγνωρίζεις τὴν φιλοσοφίαν σου
οὕτως ἐνδίδων εἰς τυχαίας συμφοράς.

ΒΡΟΥΤΟΣ

Οὐδεὶς ἐμοῦ πρὸς λύπην ἀνδρειότερος
ὑπάρχει.— Ἡ Πορτία ἀπεβίωσε.

ΚΑΣΣΙΟΣ

Τί εἶπες; Ἡ Πορτία;

ΒΡΟΥΤΟΣ

Ἀπεβίωσε.

ΚΑΣΣΙΟΣ

Καὶ δετε σὲ προῦκάλουν δὲν μ' ἐφόνευσας!
Ἄνυποφόρου, φοβεράς στερήσεως!
Τί εἶχε;

ΒΡΟΥΤΟΣ

Θλίψιν δετι ἀνεχώρησα,
δετι μετ' Ὀκταβίου ὁ Ἀντώνιος
ἐνδυναμοῦται. Μετὰ τοῦ θανάτου της

ἤγγέλθη μοι καὶ τοῦτο· Παρεφρόνησε.
Στιγμὴν μείνασα μόνη, πῦρ κατέπτε.

ΚΑΣΣΙΟΣ

Καὶ ἐφονεύθη;

ΒΡΟΥΤΟΣ

Ναί.

ΚΑΣΣΙΟΣ

Θεοὶ ἀθάνατοι!

Εἰσέρχεται ΛΟΥΚΙΟΣ, φέρων οἶνον καὶ κηρία.

ΒΡΟΥΤΟΣ

Περὶ αὐτῆς μὴ πλέον.— Παῖ, τὸν οἶνον δός.
Εἰς αὐτὸν πνίγω πᾶσαν ἔριν, Κάσσιε. (Πτεῖ).

ΚΑΣΣΙΟΣ

Διὰ τὸ πόμα ἢ καρδία μου διψᾷ.
Λούκιε, κίρνα μέχρις ἐκχειλίσεως,
πλήρη τοῦ Βρούτου νὰ ῥοφήσω τὴν στοργήν. (Πτεῖ).

Ἐπανέρχεται ὁ ΤΙΤΙΝΙΟΣ μετὰ τοῦ ΜΕΣΣΑΛΑ.

ΒΡΟΥΤΟΣ

Μεσσάλα, χαιρε.— Εἰσελθε, Τιτίνιε.—
Ἐδῶ, εἰς τὸ κηρίον ἄς καθήσωμεν,
νὰ συσκεφθῶμεν τὰς κοινὰς ἀνάγκας μας.

ΚΑΣΣΙΟΣ

Πορτί', ἀπῆλθες!

ΒΡΟΥΤΟΣ

Σὲ παρακαλῶ, ἀρκεῖ.—
Ἐπιστολαὶ μοὶ λέγουν, ὃ Ἀντώνιος
μετὰ τοῦ νέου Ὀκταβίου ἔρχεται
στρατῶ μεγάλῃ πρὸς Φιλίππους προχωρῶν.

ΜΕΣΣΑΛΛΑΣ

Ἐπιστολαὶ μου λέγουσι τὰ ἴδια.

ΒΡΟΥΤΟΣ

Τί ἄλλο λέγουν;

ΜΕΣΣΑΛΛΑΣ

Ὅτι διὰ προγραφῶν
καὶ διωγμῶν, οἱ δύο καὶ ὁ Λέπιδος
ἔχουν φονεύσει ἑκατὸν συγκλητικούς.

ΒΡΟΥΤΟΣ

Διαφωνοῦσιν ὡς πρὸς τοῦτο αἱ ἐμαί.
Τοὺς φονευθέντας λέγουν ἑβδομήκοντα
τοὺς πάντας. εἶναι ὁ Κικέρων εἰς αὐτῶν.

ΚΑΣΣΙΟΣ

Εἷς ὁ Κικέρων;

ΜΕΣΣΑΛΛΑΣ

Ἐφονεύθη προγραφεῖς.—
Αὐθέντα, ἔχεις γράμμα τῆς συζύγου σου;

ΒΡΟΥΤΟΣ

Ὅχι, Μεσσία.

ΜΕΣΣΑΛΑΣ

Οὔτε τι περὶ αὐτῆς
τὰ γράμματά σου λέγουν;

ΒΡΟΥΤΟΣ

Οὔτε.

ΜΕΣΣΑΛΑΣ

Ἄπορον!

ΒΡΟΥΤΟΣ

Ἐρωτᾶς. Λέγουν εἰς τὰ ἐδικά σου τί;

ΜΕΣΣΑΛΑΣ

Δὲν λέγουν.

ΒΡΟΥΤΟΣ

Ὡς Ῥωμαῖος τὴν ἀλήθειαν
εἶπέ μοι.

ΜΕΣΣΑΛΑΣ

Ὡς Ῥωμαῖος λοιπὸν ἄκουσον
αὐτήν. Ναι, εἶναι ἀληθές, ἀπέθανε,
καὶ παραδόξως.

ΒΡΟΥΤΟΣ

ὦ Πορτία, χαῖρέ μοι! —

Μεσσάλα, πρέπει ν' ἀποθάνωμεν. Σκεφθεῖς
 συχνὰ θνητὴ πῶς ἦτον, ἤδη δύναμαι
 νὰ ὑπομείνω καρτερῶν τὴν συμφορὰν.

ΜΕΣΣΑΛΑΣ

Οὕτω μεγάλοι τὰ μεγάλα φέρουσι.

ΚΑΣΣΙΟΣ

Κ' ἐγὼ εἰς τοῦτο ἤσκησα τὴν ἀγωγὴν·
 ἢ ἐμὴ φύσις πλήν κατεξανίσταται.

ΒΡΟΥΤΟΣ

Εἰς τὰ σπουδαῖα ἔργα μας τώρα λοιπόν.
 Εἰς τοὺς Φιλίππους ἄγωμεν· τί λέγετε;

ΚΑΣΣΙΟΣ

Δὲν τὸ ἐγκρίνω.

ΒΡΟΥΤΟΣ

Καὶ ὁ λόγος σου;

ΚΑΣΣΙΟΣ

Ἴδού.

Ὁ ἐγθρὸς μᾶλλον καθ' ἡμῶν ἄς κινηθῇ.
 Θεν' ἀπαυδήσῃ, θὰ βλαβῇ ἐξαντληθεῖς.
 Ἡμεῖς δ' ἐνταῦθα, ὀχυροὶ, ἐν ἀσφαλεῖ,
 θὰ μένωμεν ἀκμαῖοι καὶ ἀτάραχοι.

ΒΡΟΥΤΟΣ

Οἱ καλοὶ λόγοι ἤκουσιν εἰς κρείττονας.
 Ἡ χώρα μέχρι τῶν Φιλίππων δυσπειθής,
 βεβιασμένην τρέφει πρὸς ἡμᾶς στοργήν.
 Μεμψιμοιροῦσα εἰς τοὺς φόρους ἔκλινεν.
 Ὁ ἐχθρὸς ταύτην διαπορευόμενος,
 θ' αὐξάνη τὸν στρατὸν του, ἐμψυχούμενος,
 καὶ θὰ προβαίνη μείζων, ἀκμαιότερος.
 Τὰς ὠφελείας ταύτας ἀποκόπτομεν
 χωροῦντες εἰς Φιλίππους, τοὺς λαοὺς αὐτοὺς
 ὀπίσω μας ἀφέντες.

ΚΑΣΣΙΟΣ

Βροῦτε, ἄκουσον.

ΒΡΟΥΤΟΣ

Μὲ συγχωρεῖς. — Προσέτι παρατήρησον
 ὅτι τοὺς φίλους ἐξηντλήσαμεν σχεδόν·
 αἱ λεγεῶνες εἰσὶ πλήρεις· ὠριμον
 ἡμῶν τὸ ἔργον· ὁ ἐχθρὸς πληθύνεται.
 Ἐν κορυφῇ ἐστῶτες, ἤδη κλίνομεν.
 Τὰ τῶν ἀνθρώπων παλλιρροίας ἔχουσιν.
 Εἰς τὴν ἐπιτυχίαν φέρ' ἢ πλημμυρίς·
 ἢ δ' ἄμποτις κυλῖει τοὺς ἐμπίπτοντας
 εἰς ἀβαθεῖς ὑφάλους καὶ εἰς συμφοράς.
 Ἐν πλήρει τῇ πλημμύρᾳ κ' ἡμεῖς πλέομεν.
 Ὀφεληθῶμεν ἐκ τοῦ εὐνοῦ ρεύματος,
 ἢ ναυαγοῦμεν.

ΚΑΣΣΙΟΣ

Λοιπὸν ἔστω ὡς φρονεῖς.
Ἄγωμεν εἰς Φιλίππους νὰ τοὺς εὐρωμεν.

ΒΡΟΥΤΟΣ

Τὸ σκότος ἦλθεν ὡς διελεγόμεθα.
Εἰς τὴν ἀνάγκην κλίν' ἡ φύσις, καὶ ἡμεῖς
τῇ χρεωστοῦμεν φειδωλὴν ἀνάπαυσιν.
Ἐχομεν ἄλλο νὰ εἰπῶμεν;

ΚΑΣΣΙΟΣ

Τίποτε.
Καλὴν σας νύκτα, κ' εἰς τὸν δρόμον αὔριον.

ΒΡΟΥΤΟΣ

Λούκιε, τὸν χιτῶνα. (Ἐξέρχεται ὁ ΛΟΥΚΙΟΣ).
Χαῖρε, ἀγαθὲ
Μεσσάλα.— Χαῖρε ὦ Τιτίνιε,— καὶ σὺ
ὦ εὐγενῆ μου, εὐγενῆ μου Κάσσιε,
καλὴν σου νύκτα καὶ καλὴν ἀνάπαυσιν.

ΚΑΣΣΙΟΣ

ὦ ἀδελφέ με! Κακῶς ἤρχισεν ἡ νύξ.
Μὴ τι χωρίση πλέον τὰς καρδίας μας,
μὴ, Βρούτε.

ΒΡΟΥΤΟΣ

Πάντα τῶρα ἔχουσι καλῶς.

ΚΑΣΣΙΟΣ

Καλήν σου νύκτα.

ΒΡΟΥΤΟΣ

Καλήν νύκτα, ἀδελφέ.

ΤΙΤΙΝΙΟΣ καὶ ΜΕΣΣΑΛΛΑΣ

Χαῖρε, αὐθέντα Βρούτε.

ΒΡΟΥΤΟΣ

Καλήν νύκτα σας.

(Ἐξέρχονται ΚΑΣΣΙΟΣ, ΤΙΤΙΝΙΟΣ, ΜΕΣΣΑΛΛΑΣ).

(Ἐπανέρχεται ΛΟΥΚΙΟΣ φέρων τὸν χιτῶνα).

Δὸς τὸν χιτῶνα. Ποῦ ἐστὶν ἡ λύρα σου ;

ΛΟΥΚΙΟΣ

Εἰς τὴν σκηνήν.

ΒΡΟΥΤΟΣ

Ἵπνώδη ἔχεις τὴν φωνήν.

Ὁ δυστυχής ! Δὲν βλάπτει. Παρηγρύπησας.

Τὸν Κλαύδιον καὶ ἄλλους τινὰς κάλεσον.

Εἰς τὴν σκηνήν μου ἤθελον νὰ κοιμηθοῦν
ἐπὶ προσκεφαλαίων.

ΛΟΥΚΙΟΣ

Βάρρων, Κλαύδιε !

(Εἰσέρχονται ΒΑΡΡΩΝ καὶ ΚΛΑΥΔΙΟΣ).

ΒΑΡΡΩΝ

Ἐκάλεσεν ὁ αὐθέντης;

ΒΡΟΥΤΟΣ

Εἰς τὴν σκηνὴν μου ἤθελον νὰ κοιμηθῆς.
Ἴσως ἀνάγκη ἐπιστῆ νὰ σ' ἐξυπνῶ,
καὶ νὰ σὲ στέλλω εἰς τὸν φίλον Κάσσιον.

ΒΑΡΡΩΝ

Θεν' ἀγρυπνῶμεν προσταγὰς προσμένοντες.

ΒΡΟΥΤΟΣ

Δὲν θέλω τοῦτο. Κατακλίνθητε, καλοὶ,
καὶ πιθανὸν ἀκόμη ἄλλως νὰ σκεφθῶ.—
Λούκιε, τὸ βιβλίον τὸ ζητούμενον
ιδού το. Εἰς τὸν κόλπον τοῦ χιτῶνός μου.

(Οἱ ὑπηρεταὶ κατακλίνονται)

ΛΟΥΚΙΟΣ

Ἦξευρον ὅτι δὲν μοὶ τὸ ἐδόσατε.

ΒΡΟΥΤΟΣ

Εἶμ' ἐπιλήσμων, Λούκιε· ἀνέχου με.
Κρατεῖς ὀλίγον ἀνοικτοὺς τοὺς ὀφθαλμοὺς,
καὶ ἠμπορεῖς νὰ παίξης τὴν κιθάραν σου;

ΛΟΥΚΙΟΣ

Ἐὰν, αὐθέντα, σᾶς εὐχαριστῆ.

ΒΡΟΥΤΟΣ

Πολύ.

Σ' ένοχλῶ· ὁμως εἶσαι τόσον πρόθυμος.

ΛΟΥΚΙΟΣ

Καθῆκον μου, αὐθέντα.

ΒΡΟΥΤΟΣ

Δέν σέ βιάζω ὑπέρ τὰς δυνάμεις σου.
Τὸ νέον αἷμα δεῖται ἀναπαύσεως.

ΛΟΥΚΙΟΣ

Αὐθέντα, ἐκοιμήθην.

ΒΡΟΥΤΟΣ

Ἐπραξας καλῶς
καὶ θέλεις πάλιν κοιμηθῆ. Δέν σέ κρατῶ
πολύ. Ἄν ζήσω, θά σοὶ εἶμ' εὐνούστατος.

(Μουσική καὶ ᾄσμα).

Ὑπνωτικὸν τὸ μέλος.— Ὑπνε σὺ φονεῦ!
Ἐπὶ τὸν ψάλλοντά σοι τὸ μολύβδινον
ρόπαλον θέτεις.— Καλὴν νύκτα, φίλε παι.
Δέν θέλω σ' ἀδικήσει ἐξυπνήσας σε.
Ἄν κλίν' ἡ κεφαλὴ σου, τὴν κιθάραν σου
θά θραύσης. Τὴν λαμβάνω. Καλὴν νύκτα σου.—
Αἶ, νὰ ιδῶμεν· ὅπου ἀνεγίνωσκον
δέν ἔστρεψα τὸ φύλλον; Ἄ! ἰδοῦ, θαρρῶ. (Κάθεται).

Εἰσέρχεται ἡ σκιά τοῦ ΚΑΙΣΑΡΟΣ

Δὲν φέγγει τὸ κηρίον.—Αἶ! τίς εἶν' ἐκεῖ;
 Τῶν ὀφθαλμῶν μου ἴσως ἡ ἀσθένεια
 τὴν τερατώδη ὀπτασίαν πλάττει μοι.
 Προβαίνει! πλησιάζει!—Εἶσαι πρᾶγμα τί;
 ἢ Θεὸς εἶσαι, ἄγγελος, διάβολος,
 τὸ αἷμά μου παγόνων καὶ τὴν κόμην μου
 ὀρθῶν; Εἰπέ, τί εἶσαι;

ΣΚΙΑ

Εἶμ' ὁ κακὸς σου δαίμων, Βροῦτε.

ΒΡΟΥΤΟΣ

Κ' ἔρχεσαι....

ΣΚΙΑ

Εἰς τοὺς Φιλίππους νὰ σ' εἰπῶ πῶς θὰ μ' ἰδῆς.

ΒΡΟΥΤΟΣ

Λοιπὸν θὰ σ' ἐπανίδω;

ΣΚΙΑ

Εἰς Φιλίππους, ναί.

(Ἡ σκιά γίνεται ἀφανής).

ΒΡΟΥΤΟΣ

Εἰς τοὺς Φιλίππους πάλιν θὰ σ' ἰδῶ λοιπὸν.
 Ἄφαντος φεύγεις ὅτε ἀνεθάρρησα.
 Καὶ ἄλλα, κακοδαίμον, νὰ λαλήσωμεν
 ἤθελον.—Αἶ παιδίον! Βάρρων! Κλαύδιε!
 ἐγείρεσθ', ἐξυπνᾶτε ὄλοι! Κλαύδιε!

ΛΟΥΚΙΟΣ

Εἰσὶν, αὐθέντα, αἱ χορδαὶ παράτονοι.

ΒΡΟΥΤΟΣ

Τὴν λύραν τοῦ ἀκόμη ὀνειρεύεται.—
Λούκιε, ἐξύπνα.

ΛΟΥΚΙΟΣ

Αὐθέντα!

ΒΡΟΥΤΟΣ

Παιδίον, ὠνειρεύου δτ' ἐκραύγασας;

ΛΟΥΚΙΟΣ

Αὐθέντα, δὲν ἤξεύρω πῶς ἐκραύγασα.

ΒΡΟΥΤΟΣ

Ἐκραύγασας βεβαίως. Μήπως εἶδες τί;

ΛΟΥΚΙΟΣ

Τίποτε, αὐθέντα.

ΒΡΟΥΤΟΣ

Κοιμήσου πάλιν, Λούκιε.—Αἶ, Κλαύδιε!
Αἶ σύ! καὶ σὺ ἐξύπνα!

ΒΑΡΡΩΝ

Τί αὐθέντα μου;

ΚΛΑΥΔΙΟΣ

Αὐθέντα!

ΒΡΟΥΤΟΣ

Εἰς τὸν ὕπνον τί ἐκράξατε;

ΒΑΡΡΩΝ, ΚΛΑΥΔΙΟΣ

Ἡμεῖς;

ΒΡΟΥΤΟΣ

Βεβαίως. Μήπως καὶ τι εἶδατε;

ΒΑΡΡΩΝ

Ἐγὼ δὲν εἶδον τίποτε.

ΚΛΑΥΔΙΟΣ

Ἄλλ' οὔτ' ἐγώ.

ΒΡΟΥΤΟΣ

Τὸν ἀδελφόν μου Κάσσιον ἀσπάσθητε.
 Εἰπέτε νὰ κινήσῃ πρῶτος ἐνωρίς,
 κ' ἐγὼ θ' ἀκολουθήσω.

ΒΑΡΡΩΝ, ΚΛΑΥΔΙΟΣ

Ὡς ὀρίζετε.

(*Ἐξέρχονται*).

ΠΡΑΞΙΣ ΠΕΜΠΤΗ

ΣΚΗΝΗ ΠΡΩΤΗ

Ἡ πεδιάς τῶν Φιλίππων.

Εἰσέρχονται ΟΚΤΑΒΙΟΣ καὶ ΑΝΤΩΝΙΟΣ μετὰ στρατοῦ.

ΟΚΤΑΒΙΟΣ

Ἀντώνιε, πληροῦνται αἱ ἐλπίδες μας.
Ὁ ἐχθρὸς εἶπες ὅτι δὲν θὰ καταβῆ·
θὰ μείνη εἰς τὰ ὄρη κ' εἰς τὰ ὑψηλά.
Δὲν ἔχει οὕτως. Ὁ στρατὸς των ἔφθασε.
Νὰ μᾶς κομίσουν ἤλθον τὰς εἰδήσεις των,
ν' ἀποκριθῶσι πρὶν τοὺς ἐρωτήσωμεν.

ΑΝΤΩΝΙΟΣ

Ἐντὸς τῶν καρδιῶν των εἶμαι, κ' ἐννοῶ
τίς ὁ σκοπὸς των. Ἄλλους τόπους νὰ ἰδοῦν
ἤθελον, κ' ἤλθον πρὸς ἡμᾶς θρασύδειλοι,
ζητοῦντες τόλμην νὰ μᾶς ἐπιδείξωσιν·
ἀλλ' ἀπατῶνται.

Εἰσέρχεται Ἀγγελιαφόρος.

ΑΓΓΕΛΙΑΦΟΡΟΣ

Στρατηγοὶ, ἔστ' ἔτοιμοι
προβαίνει ἐν εὐρύθμῳ τάξει ὁ ἐχθρὸς·

αιματηρὰν σημαίαν ἀνεπέτασε,
καὶ φαίνεται τι στιγμιχίον μελετῶν.

ΑΝΤΩΝΙΟΣ

Εἰς τὸ πεδῖον φέρε τὰς σᾶς φάλαγκας,
Ὀκτάβιε, ἡρέμα κατ' ἀριστεράν.

ΟΚΤΑΒΙΟΣ

Εἰς δεξιὰ· σὺ λάβε τὴν ἀριστεράν.

ΑΝΤΩΝΙΟΣ

Τί μ' ἀντιπράττεις τὸ τοιοῦτο ἀξιῶν ;

ΟΚΤΑΒΙΟΣ

Δὲν σ' ἀντιπράττω, ἀλλὰ πράττ' ὡς βούλομαι.
(Στρατιωτικὴ μουσική).

Τύμπανα. Εἰσέρχονται ΒΡΟΥΤΟΣ, ΚΑΣΣΙΟΣ μετὰ τοῦ στρατοῦ αὐτῶν.
ΔΟΥΚΙΑΙΟΣ, ΤΙΤΙΝΙΤΣ, ΜΕΣΣΑΛΑΣ καὶ ἄλλοι.

ΒΡΟΥΤΟΣ

Ἐστάθησαν, καὶ θέλουν συνδιάλεξιν.

ΚΑΣΣΙΟΣ

Τιτίνιε, προβῶμεν νὰ λαλήσωμεν.

ΟΚΤΑΒΙΟΣ

Ἀρχίζομεν τὴν μάχην, ὦ Ἀντώνιε ;

ΑΝΤΩΝΙΟΣ

Τὴν προσβολὴν των, Καίσαρ, ἄς προσμείνωμεν.
Ἐλθέ. Τὸν λόγον θέλουσιν οἱ στρατηγοί.

ΟΚΤΑΒΙΟΣ

Μὴ κινηθῶμεν τὸ σημεῖον πρὶν δοθῆ.

ΒΡΟΥΤΟΣ

Λόγος πρὸ ἔργου. Οὕτω, συμπολιταί μου;

ΟΚΤΑΒΙΟΣ

Ἦττον ἡμῶν εἰς λόγους ἀρεσκόμεθα.

ΒΡΟΥΤΟΣ

Πονηρῶν ἔργων κρείττονες λόγοι καλοί.

ΑΝΤΩΝΙΟΣ

Σὺ, Βροῦτε, καλοὺς λόγους εἰς τὰ πονηρὰ
χαρίζεις ἔργα. Ὅτε σὺ τὸν Καίσαρα
ἐτύπας, « Ζῆθι, χαῖρε, Καίσαρ », ἔλεγες.

ΚΑΣΣΙΟΣ

Ὅποιά σας τὰ ἔργα δὲν γνωρίζομεν,
Ἄντώνιε, ἀκόμη. Ἄλλ' οἱ λόγοι σας
τῆς Ὑβλας τὰς μελίσσας κλέπτουσιν, αὐτὰς
τοῦ μέλιτος στεροῦντες.

ΑΝΤΩΝΙΟΣ

Καὶ τοῦ κέντρου των;

ΒΡΟΥΤΟΣ

Ναί· καὶ τὸν βόμβον ἔτι ταῖς ἐκλέψατε,
διότι ἀπειλεῖτε πρὶν κεντήσητε.

ΑΝΤΩΝΙΟΣ

Ἄνανδροι. Οὕτω δὲν ἐπράξατε καὶ σεῖς,
ὁπότ' αἱ μάχαιραί σας εἰς τοῦ Καίσαρος
τὴν σάρκ' ἀντεκεντῶντο. Προσεσαίνετε
ὡς κύνες· τοὺς ὀδόντας ἐδεικνύετε
ὡς πίθηκες· ὡς δοῦλοι κατησπάζεσθε
τοῦ Καίσαρος τοὺς πόδας· ἀλλ' ἐξόπισθεν
τὸν ἔπληξεν ὁ Κάσκας ὁ ἐπάρατος.
ᾠ τῶν κολάκων!

ΚΑΣΣΙΟΣ

Κολάκων!—Τοῦτ' ὀφείλεις, Βροῦτε, εἰς σαυτόν.
Δὲν ἐβλασφήμει αὐτ' ἡ γλῶσσα σήμερον,
ἢ γνώμη τοῦ Κασσίου ἂν κατίσχυε.

ΟΚΤΑΒΙΟΣ

Εἰς ἔργα! Ἄν ἰδρῶμεν ἀντιλέγοντες,
αἱ ἀποδείξεις αἷμα θενὰ φέρωσι.
Πρὸς συνωμότας ἔσυρα τὸ ξίφος μου,
καὶ θὰ τὸ ἐπιστρέψω εἰς τὴν θήκην του
τοῦ Καίσαρος ὁπότε τὰς εἰκοσιτρεῖς
πληγὰς θὰ ἐκδικήσω, ἢ εἰς προδοτῶν
μαχαίρας τροφὴν δώσῃ Καίσαρ ἕτερος.

ΒΡΟΥΤΟΣ

Δέν θ' ἀποθάνης, Καίσαρ, ὑπὸ προδοτῶν,
ἂν δέν τοὺς φέρης μετὰ σοῦ.

ΟΚΤΑΒΙΟΣ

Εἶν' ἐλπιστόν.

Δέν ἐγεννήθην ὑπὸ Βρούτου νὰ σφαγῶ.

ΒΡΟΥΤΟΣ

Ἄν τῆς φυλῆς σου εἶς' ὁ εὐγενέστερος,
εὐγενεστέρωσ, νέε, δέν θ' ἀπέθνησκες.

ΚΑΣΣΙΟΣ

Συνῆλθον μείραξ δύστροπος, ἀνάξιος,
κ' εἰς οἰνοπότης, κ' εἰς μαλθακοδίαιτος.

ΑΝΤΩΝΙΟΣ

Σιώπα, γέρων Κάσσιε.

ΟΚΤΑΒΙΟΣ (τῷ Ἀντων.)

Ἀπέλθωμεν.—

Τὰς ὕβρεις σας, προδόται, θὰ σᾶς θραύσωμεν
εἰς τοὺς ὀδόντας. Ἄν τολμᾶτε σήμερον,
ἀποδυθῆτε εἰς τὴν μάχην· εἰδεμῆ,
ὅταν σᾶς δώσῃ ὄρεξιν ὁ στόμαχος.

(Ἐξέρχονται ὁ ΟΚΤΑΒΙΟΣ, ὁ ΑΝΤΩΝΙΟΣ καὶ ὁ στρατὸς αὐτῶν).

ΚΑΣΣΙΟΣ

Καὶ τῶρ' ἀπολυθῆτε πλέον ἄνεμοι!

Φούσκονε κύμα! Σκάφος, ώρα σου καλή!
 Ἡ καταιγὶς ἐβράγη. Τύχη κυβερνᾷ.

ΒΡΟΥΤΟΣ

Λουκίλιε!

ΛΟΥΚΙΛΙΟΣ

Αὐθέντα!

ΒΡΟΥΤΟΣ

Ἔχω νὰ σ' εἶπω.

(Ὁ ΒΡΟΥΤΟΣ καὶ ὁ ΛΟΥΚΙΛΙΟΣ ὁμιλοῦσι κατ' ἰδίαν).

ΚΑΣΣΙΟΣ

Μεσσάλα.

ΜΕΣΣΑΛΑΣ

Στρατηγέ μου.

ΚΑΣΣΙΟΣ

Εἶναι σήμερον,
 Μεσσάλα, τοῦ Κασσίου τὰ γενέθλια.
 Μεσσάλα, δὸς τὴν χεῖρα, κ' ἔσο μάρτυς μου,
 πῶς ἀκουσίως, ὅπως ὁ Πομπήϊος,
 νὰ ριψοκινδυνεύσω ἀναγκάζομαι
 εἰς μίαν μάχην τὰς ἐλευθερίας μας.
 Τοῦ Ἐπικούρου μὲ ἠξεύρεις ὀπαδὸν
 καὶ τῶν ἀρχῶν του. Ἦδη γνώμην ἤλλαξα,
 καὶ ἤρχισα πιστεύων εἰς τοὺς οἰωνούς.
 Ἐκ Σάρδεων ὁπότε ἐκινήσαμεν,

δύω μεγάλοι ἀετοὶ ἐκάθησαν
 εἰς τὴν σημαίαν ἣτις προὔπορεύετο,
 καὶ ἐγοργοῦντο, καὶ τροφὴν ἐλάμβανον
 ἐκ τῶν χειρῶν ἀμέσως τῶν στρατιωτῶν.
 Μέχρι Φιλίππων μᾶς παρηκολούθησαν·
 σήμερον δμῶς τὸ πρῶτ' ἀπέπτησαν,
 καὶ ἀντ' αὐτῶν κωρόναι, γύπες, κόρακες
 ὑπὲρ ἡμᾶς πετῶσι, καὶ μᾶς βλέπουσι
 ὡς ἂν αὐτῶν ἐτοίμη ἤμεθα βορὰ,
 καὶ ἡ σκιά των εἶν' ὡς κάλυμμα εὐρὺ,
 ὡς τοῦ στρατοῦ μας σκέπη ἐπιτάφιος.

ΜΕΣΣΑΛΑΣ

Μὴ τὰ πιστεύῃς.

ΚΑΣΣΙΟΣ

Τὰ πιστεύω ἀτελῶς.

Ἄχμαῖον ἔχω θάρρος, καὶ ἀπόφασιν
 νὰ μὴ ἐνδώσω εἰς οὐδένα κίνδυνον.

ΒΡΟΥΤΟΣ (πρὸς τὸν Λουκίλιον)

Πρᾶξον ὡς παραγγέλλω.

ΚΑΣΣΙΟΣ

Τώρα, Βρουτέ μου,

σήμερον εὐνους οἱ Θεοὶ δειχθήτωσαν,
 ἵνα ἡσύχως φίλοι συγγηράσωμεν.

Πλὴν τὰ τῆς εἰμαρμένης εἰσὶν ἀδηλα.

Σκεφθῶμεν ἂν τὸ χεῖρον ἤθελε συμβῆ.

Ἄν ἠττηθῶμεν σήμερον, ἐστὶν αὐτὴ

ἡ τελευταία συνδιάλεξις ἡμῶν.
Εἶπε, νὰ πράξης τότε τί προτίθεσαι;

ΒΡΟΥΤΟΣ

Εἰς τῆς φιλοσοφίας τὰς ἀρχὰς πιστός,
δι' ἄς, θανόντα, ἔψεξα τὸν Κάτωνα,
(πῶς δὲν ἤξεύρω, πλὴν εὐρίσκω ἄνανδρον,
φοβούμενός τις ὅ,τι μέλλει νὰ συμβῆ,
νὰ προαυτοκτονῆται) θὰ θωρακισθῶ
ὑπομονὴν, θὰ κύψω εἰς τὴν βούλησιν
τῶν διεπόντων οὐρανόθεν τὰ τῆς γῆς.

ΚΑΣΣΙΟΣ

Ἡττηθεὶς ἄρα, ἐν θριάμβῳ θ' ἀνεχθῆς
εἰς τὰς ὁδοὺς τῆς Ῥώμης νὰ σὲ φέρωσι;

ΒΡΟΥΤΟΣ

Μὴ, εὐγενῆ Ῥωμαῖε, λέγε δέσμιος
ποτὲ ὁ Βροῦτος πῶς εἰς Ῥώμην θ' ἀπαχθῆ.
Ἐχ' ὑψηλὴν τὴν φρένα. Λήγει σήμερον
ὅ,τι αἱ τοῦ μαρτίου ἤρχισαν εἰδοί.
Ἄν θὰ συναντηθῶμεν πάλιν ἀγνοῶ
λοιπὸν τὸ χαῖρε λάβε τὸ αἰώνιον.
Χαῖρε, ναὶ χαῖρε, Κάσσιε, διὰ παντός.
Ἄν θὰ συναντηθῶμεν, θὰ γελάσωμεν.
Ἄν ὄχι, οὗτος τελευταῖος ἀσπασμός.

ΚΑΣΣΙΟΣ

Χαῖρε, ὦ χαῖρε, Βροῦτέ μου, διὰ παντός.

ναί, ἂν συναντηθῶμεν θὰ γελάσωμεν.
 Ἄν ὄχι, δέξαι τελευταῖον ἀσπασμόν.

ΒΡΟΥΤΟΣ

Λοιπὸν ὁδῆγει.—ὦ! ἂν τις ἐγνώριζε
 τὸ τέλος τῆς ἡμέρας! Αἰ! τὸ τέλος τῆς,
 ὡς τελειώσῃ, θὰ γνωρίσωμεν.—Ἐμπρός!

(*Ἐξέρχονται*).

ΣΚΗΝΗ ΔΕΥΤΕΡΑ

Ἐν Φιλίπποις. Τὸ πεδῖον τῆς μάχης.

(Ἐμβατήριον. Εἰσέρχονται ὁ ΒΡΟΥΤΟΣ καὶ ὁ ΜΕΣΣΑΛΑΣ)

ΒΡΟΥΤΟΣ

Κάλπασον, ὦ Μεσσάλα· φέρε τὴν γραφὴν
 κατὰ τὸ ἄλλο κέρας εἰς τοὺς ἀρχηγούς. (*θόρυβος*)
 Εἰς ἔφοδον ἀμέσως. Ὁ Ὀκτάβιος
 κ' αἱ φάλαγγές του ἀσθενῶς ἀνθίστανται.
 Τὰς ἀνατρέπει αἰφνιδία προσβολή.
 Κάλπασον, φθάσον. Νὰ ὀρμήσωμεν εὐθύς.

(*Ἐξέρχονται*).

ΣΚΗΝΗ ΤΡΙΤΗ

Αυτόθι. Ἄλλο μέρος τῆς μάχης.

Θόρυβος. Εἰσέρχονται ΚΑΣΣΙΟΣ καὶ ΤΙΤΙΝΙΟΣ

ΚΑΣΣΙΟΣ

Τιτίνιε, τοὺς βλέπεις; Φεύγουν οἱ δειλοί!
Ἐχθρὸς κατέστην τῶν ἰδίων μου ἀνδρῶν.
Ὁ τὴν σημαίαν φέρων οὗτος ἔφευγε.
Τὸν ἀνανδρον φονεύσας τὴν ἀνέλαβον.

ΤΙΤΙΝΙΟΣ

Τὸ πρόσταγμα ὁ Βροῦτος δώσας ἔσπευσε.
Τοῦ Ὀκταβίου ἢ δ' ὑπερισχύοντες
οἱ στρατιῶται, ὥρμησαν εἰς λάφυρα,
ἐν ᾧ ἡμᾶς ζωννύει ὁ Ἀντώνιος.

Εἰσέρχεται ΠΙΝΔΑΡΟΣ

ΠΙΝΔΑΡΟΣ

Μακράν, αὐθέντα, φύγε. Κύριε, μακράν.
Εἰς τὰς σκηνάς σου εἶναι ὁ Ἀντώνιος.
Κάσσιε, φύγε· ἀποσύρθητι μακράν.

ΚΑΣΣΙΟΣ

Ὁ λόφος εἶναι ἱκανῶς μακράν. Ἴδὲ,
Τιτίνιε, ἐκεῖναι αἱ καιόμεναι
σκηναί, αἱ ἐδικαί μου εἶναι;

ΤΙΤΙΝΙΟΣ

Μάλιστα.

ΚΑΣΣΙΟΣ

Ἄν μ' ἀγαπᾷς, ἀνάβα εἰς τὸν ἵππον μου,
καὶ σκάψον τὰ πλευρά του, κ' εἰς τὰ τάγματα
πέτα ἐκεῖνα, καὶ ὀπίσω πάραυτα,
νὰ μάθω ἂν ἐκεῖνα τὰ στρατεύματα
εἰσὶν ἐχθροὶ ἢ φίλοι.

ΤΙΤΙΝΙΟΣ

Τρέχω, κ' ἔφθασα
εὐθύς ὀπίσω, στοχασμοῦ ταχύτερος.

(Ἐξέρχεται).

ΚΑΣΣΙΟΣ

Πίνδαρε, εἰς τὸν λόφον ὑψηλότερον
ἀνάβα· ἔχω ἀσθενῆ τὴν δρασιν.
Παρακολούθει τὸν Τιτίνιον, κ' εἰπέ
καθ' ὄλον τὸ πεδῖον τί παρατηρεῖς.

Ἐξέρχεται ὁ ΠΙΝΔΑΡΟΣ

Εἶν' ἡ ἡμέρα ὅτε πρωτανέπνευσα.
Τὸν κύκλον τοῦ ὀ χρόνος συνεπλήρωσεν.
Ἐκεῖ θὰ τελειώσω θθεν ἤρχισα.
Ὁ βίος τὴν πυξίδα διεμέτρησε.—
Λοιπόν;

ΠΙΝΔΑΡΟΣ (ἄνωθεν)

Αὐθέντα!

ΚΑΣΣΙΟΣ

Ποίαν φέρεις εἶδησιν ;

ΠΙΝΔΑΡΟΣ

Ἴππεις περικυκλοῦσι τὸν Τιτίνιον,
διώκοντές τον.—Φεύγει τρέχων.—Ἐφθασαν.—
Τιτίνιε, αἶ τώρα!—Ἀριππεύουσι.—
Κ' ἐκεῖνος.—Συνελήφθη!—Ἀλαλάζουσι.

ΚΑΣΣΙΟΣ

Κατάβα, φθάνει. Ἄλλο πλέον μὴ ἰδῆς.—
Ἄνανδρος, ὅστις ἔζησα ὡς νὰ ἰδῶ
αἰχμάλωτον τὸν πρῶτον ἐκ τῶν φίλων μου!

Εἰσέρχεται ὁ ΠΙΝΔΑΡΟΣ

Ἐλθέ σύ. Παρὰ Πάρθοις σ' ἤχμαλώτισα,
κ' ἐπὶ τῷ ὄρκῳ τὴν ζωὴν σ' ἐχάρισα
πῶς θεὰ πράττης πᾶν ὅ,τι προστάζω σοι.
Λύσον λοιπὸν τὸν ὄρκον, κ' εἰς' ἐλεύθερος.
Τὸ ξίφος τοῦτο λαβε, δι' οὗ ἔσχισα
τοῦ Καίσαρος τὰ σπλάγχνα, κ' εἰς τὸ στήθος μου
ἐγκαταβύθισόν το. Μὴ ἀπόκρισιν! Ἴδου,
τὴν λαβὴν ἔχε. Ὡς δ' εἰς τὸν μανδύαν μου
τὴν κεφαλὴν ἐγκρύψω, ὡς τὴν ἔκρυψα,
ἀμέσως κτύπα.—Καίσαρ, σ' ἐξεδίκησε
τὸ αὐτὸ ξίφος ὃ ποτὲ σ' ἐφόνευσεν. (ἐκπνέει).

ΠΙΝΔΑΡΟΣ

Λοιπὸν ἰδοῦ με ἀπελεύθερον! Ἐγὼ
θα εἶχον ἄλλην θέλησιν.—ὦ Κάσσιε!

Ὁ Πίνδαρος θ' ἀπέλθῃ ἀπ' ἐδῶ μακρὰν,
 οἴου Ῥωμαῖος πλέον δὲν θὰ τὸν ἰδῇ.

(Ἐξέρχεται).

Ἐπανερχονται ΤΙΤΙΝΙΟΣ καὶ ΜΕΣΣΑΛΛΑΣ

ΜΕΣΣΑΛΛΑΣ

Εἶν' ἀμοιβαῖα πάντα, ὦ Τιτίνιε.
 Ὁ Βροῦτος καταβάλλει τὸν Ὀκτάβιον·
 τὸν Κάσσιον πιέζει ὁ Ἀντώνιος.

ΤΙΤΙΝΙΟΣ

Τὴν ἀγγελίαν θὰ χαρῇ ὁ Κάσσιος.

ΜΕΣΣΑΛΛΑΣ

Ποῦ τὸν ἀφήκες ;

ΤΙΤΙΝΙΟΣ

Εἰς τὸν λόφον, ἄπελπιν.
 Μετ' αὐτοῦ ἦτον Πίνδαρος, ὁ δοῦλός του.

ΜΕΣΣΑΛΛΑΣ

Δὲν εἶν' αὐτὸς ἐκεῖνος ὅστις κεῖτ' ἐδῶ ;

ΤΙΤΙΝΙΟΣ

Ὡς ζωντανὸς δὲν κείται. ὦ καρδιά μου !

ΜΕΣΣΑΛΛΑΣ

Δὲν εἶν' αὐτός ;

ΤΙΤΙΝΙΟΣ

Μεσάλα, φεῦ. Ὁ Κάσσιος
 ἦτον, δὲν εἶναι.—ὦ σὺ, δύων ἥλιε!
 ὡς τώρα κλίνεις εἰς ἀκτῖνας ἐρυθρὰς,
 οὕτως εἰς αἷμα ἔκλινεν ὁ Κάσσιος.
 Ὁ ἥλιος τῆς Ῥώμης ἔδυσε τὸ φῶς
 ὁμίχλη, νέφη, κίνδυνοι ἀπέσβησαν.
 Τετέλεσται τὸ ἔργον τὸ ἡμέτερον.
 Ἐπραξε τοῦτο δισπιστήσας εἰς ἐμέ.

ΜΕΑΣΣΑΛΑΣ

Ἐπραξε τοῦτο εἰς τὴν νίκην δισπιστῶν.
 ὦ τῆς μελαγχολίας τέκνον μισητὸν,
 ἀπάτη! Πῶς δεικνύεις εἰς ἀκμαῖον νοῦν
 τ' ἀνύπαρκτα! Εὐκόλως συλλαμβάνεσαι,
 εἰς αἴσιον δὲν φθάνεις ὅμως τοκετὸν,
 καὶ κτείνεις τὴν μητέρα ἣτις σ' ἔτεκε.

ΤΙΤΙΝΙΟΣ

Αἰ Πίνδαρε, ποῦ εἶσαι; Ἐδῶ, Πίνδαρε!

ΜΕΣΣΑΛΑΣ

Ζήτηι ἐκεῖνον, ὦ Τιτίνιε, κ' ἐγὼ
 τοῦ Βρούτου διὰ ταύτης τῆς εἰδήσεως
 τὰ ὦτα θὰ σπαράξω· θὰ σπαράξω, ναί.
 Πᾶσα αἰχμὴ, πᾶν βέλος φαρμακόβαπτον
 εἶν' εἰς τὸ οὖς τοῦ Βρούτου ἀρεστότερα
 ἢ ἡ τοιαύτη ἀγγελία.

ΤΙΤΙΝΙΟΣ

Σπεῦσον σὺ,
Μεσσάλα, κ' ἐγὼ βλέπω ποῦ ὁ Πίνδαρος.

Ο ΜΕΣΣΑΛΑΣ ἐξέρχεται

Πρὸς τί, ἀνδρεῖε Κάσσιε, μ' ἐξέπεμψας;
Τοὺς φίλους σου δὲν εὔρον; δὲν μοι ἔθηκαν
τὸ στέμμα νίκης τοῦτο εἰς τὴν κεφαλὴν,
νὰ σοὶ τὸ φέρω; Τοῦ θριάμβου τὰς κραυγὰς
δὲν ἤκουσας; Τὰ πάντα παρενόησας.

Πλὴν δέχθητι τὸ στέμμα εἰς τὸ μέτωπον.

Νὰ σοὶ τὸ φέρω εἶπέ μοι ὁ Βροῦτος σου,
καὶ πειθαρχῶ. ὦ Βροῦτε, σπεῦσον, ἴδε πῶς
τιμῶ δεόντως Γάϊον τὸν Κάσσιον.

Θεοὶ, Ῥωμαίου πράξιν ἐπιτρέψατε!

Ἐλθὲ σὺ, τοῦ Κασσίου ἐγχειρίδιον·

τῷ Τιτινίῳ δὸς πληγὴν τὸ ἴδιον (1). (Φορεῖται)

Θόρυβος μάχης. Ἐπανερχεται ΜΕΣΣΑΛΑΣ μετὰ ΒΡΟΥΤΟΥ, νέου
ΚΑΤΩΝΟΣ, ΣΤΡΑΤΩΝΟΣ, ΒΟΛΟΥΜΝΙΟΥ, ΛΟΥΚΙΛΙΟΥ

ΒΡΟΥΤΟΣ

Ποῦ, ποῦ, Μεσσάλα, κεῖται ποῦ τὸ λείψανον;

ΜΕΣΣΑΛΑΣ

Ἐκεῖ εἶν', ὅπου ὁ Τιτίνιος θρηνεῖ.

ΒΡΟΥΤΟΣ

Πρὸς τ' ἄνω βλέπει καὶ αὐτοῦ τὸ πρόσωπον.

(1) Ὁμοιοκατάληκτον καὶ ἐν τῷ πρωτοτύπῳ.

ΚΑΤΩΝ

Ἐθανατώθη!

ΒΡΟΥΤΟΣ

Καίσαρ, εἶσαι ἰσχυρὸς
εἰσέτι. Πέριξ φέρεται τὸ πνευμά σου,
κ' ἡμῶν τὰ ξίφη στρέφει εἰς τὰ σπλάγχνα μας.

(Βοή μάχης μακρόθεν).

ΚΑΤΩΝ

Τιτίνιε ἀνδρεῖε! ὦ! ἰδέτ' ἐδῶ
πῶς τοῦ Κασσίου ἔστεψε τὴν κεφαλὴν!

ΒΡΟΥΤΟΣ

Ῥωμαῖοι δύο ζῶσιν ἔτι ὡς αὐτοί;
Ἔσχατε τῶν Ῥωμαίων, σ' ἀποχαιρετῶ.
Ἡ Ῥώμη ἄλλον οἶος σὺ ἀδύνατον
νὰ θρέψῃ πλέον.— Φίλοι, ὅσα δάκρυα
αὐτῷ ὀφείλω μ' εἶν' ἀδύνατον ἐδῶ
νὰ τῷ πληρώσω.— Ὅμως, Κάσσιε, καιρὸν
θὰ εὔρω, ναι, θὰ εὔρω.— Τώρα ἔλθετε,
καὶ τὸν νεκρὸν τοῦ εἰς τὴν Θάσσον πέμψατε.
Ἄν ἐν τῷ στρατοπέδῳ ἐκηδεύετο,
μικροψυχίαν θενὰ μᾶς ἐνέβαλλεν.
Ἐλθετε, νέε Κάτων καὶ Λουκίλιε,
Φλάβιε καὶ Λαβέων· εἰς τὴν μάχην μας!
Τρεῖς εἶν' ἡ ὥρα· πρέπει πρὶν νυκτώσωμεν,
Τῇ τύχῃ νέαν ἀφορμὴν νὰ δώσωμεν (1).

(Ἐξέρχονται πάντες).

(1) Ὅμοιοκατάληκτον καὶ ἐν τῷ πρωτοτύπῳ.

ΣΚΗΝΗ ΤΕΤΑΡΤΗ

Ἄλλο μέρος τοῦ πεδίου τῆς μάχης.

(Μάχης θόρυβος. Εἰσέρχονται μαχόμενοι στρατιῶται ἀμφοτέρων τῶν στρατῶν.
Ἔπειτα ΒΡΟΥΤΟΣ, ΚΑΤΩΝ, ΛΟΥΚΙΛΙΟΣ).

ΒΡΟΥΤΟΣ

Θάρρος, πολῖται! Ὑψηλὰς τὰς κεφαλὰς!

ΚΑΤΩΝ

Νόθος ὁ τρέμων! Τίς ἐμὲ ἀκολουθεῖ;
Θὰ κράξω τ' ὄνομά μου διὰ τῶν στρατῶν.
Υἱὸς εἰμὶ τοῦ Μάρκου Κάτωνος! ὦ! αἶ!
ἐχθρὸς τυράννων, φίλος τῆς πατρίδος μου.
Υἱὸς εἰμὶ τοῦ Μάρκου Κάτωνος! ὦ! αἶ!
(ὄρμῃ κατὰ τῶν ἐχθρῶν).

ΒΡΟΥΤΟΣ

Κ' ἐγὼ ὁ Βρούτος, Μάρκος Βρούτος τ' ὄνομα.
Ὁ φίλος τῆς πατρίδος Βρούτος! Γνωτέ με!
(Ἐξέρχεται ὄρμῶν κατὰ τῶν ἐχθρῶν. Ὁ ΚΑΤΩΝ, κατατροπωθεὶς, πίπτει).

ΛΟΥΚΙΛΙΟΣ

Ἄνδρεε, νέε Κάτων! Ἐπεσες καὶ σύ!
Τοῦ Τιτινίου κεῖσ' ἐκεῖ ἐφάμιλλος
τετιμημένος ὡς υἱὸς τοῦ Κάτωνος.

1 ΣΤΡΑΤΙΩΤΗΣ

Ἡ παραδόσου ἢ ἀπόθανε.

ΛΟΥΚΙΛΙΟΣ

Ἴδού.

Καὶ διὰ ν' ἀποθάνω παραδίδομαι.

Λάβε καὶ φόνευσέ με. (τῷ δίδει χρήματα).Ἔσται σοι τιμὴ
τὸν Βροῦτον νὰ φονεύσης.

1 ΣΤΡΑΤΙΩΤΗΣ

Τὸ καθήκον μου
δὲν ἐπιτρέπει.—Εὐγενὴς αἰχμάλωτος!

2 ΣΤΡΑΤΙΩΤΗΣ

Τόπον! Νὰ μάθῃ ὁ Ἀντώνιος εὐθύς.
Ὁ Βροῦτος συνελήφθη.

1 ΣΤΡΑΤΙΩΤΗΣ

Ἄφησε, κ' ἐγὼ
θὰ τῷ εἰπῶ.—Ἴδού τον. Εἶν' ὁ στρατηγός.—(Εἰσέρχεται ὁ ΑΝΤΩΝΙΟΣ)

Ὁ Βροῦτος συνελήφθη, εἶν' αἰχμάλωτος!

ΑΝΤΩΝΙΟΣ

Ποῦ εἶν' ὁ Βροῦτος;

ΛΟΥΚΙΛΙΟΣ

Ἄσφαλής, Ἀντώνιε.

Εἶν' ἀσφαλής. Σοὶ δίδω τὴν ἐγγύησιν·
Οὐδέποτε ὁ Βροῦτος ζῶν θὰ συλληφθῇ.
Τοιούτου αἰσχούς θὰ τὸν σώσωσ' οἱ Θεοί.

Ἐὰν ποτ' εὐρεθῆ που ἢ νεκρὸς ἢ ζῶν,
θα εὐρεθῆ ὡς Βροῦτος, ἴσος ἑαυτῷ.

ΑΝΤΩΝΙΟΣ

Αὐτὸς δὲν εἶν' ὁ Βροῦτος, φίλε, οὔτε πλήν,
πίστευσον, εἶναι ἔλασσόν του ἔρμαιον.
Τὸν ἄνδρα σῶσον καὶ περιποιῶ αὐτόν.
Τοιούτους θέλω φίλους μᾶλλον ἢ ἐχθρούς.
Ἄγε, ἰδὲ, ὁ Βροῦτος ἔπεσεν ἢ ζῆ·
καὶ εἰς τοῦ Ὀκταβίου φέρε τὴν σκηνὴν
τὴν ἀγγελίαν πῶς τὰ πάντ' ἀπέβησαν.

(Ἐξέρχονται)

ΣΚΗΝΗ ΠΕΜΠΤΗ

Ἄλλο μέρος τοῦ πεδίου.

(Εἰσέρχονται ΒΡΟΥΤΟΣ, ΔΑΡΔΑΝΙΟΣ, ΚΛΙΣΟΣ,
ΣΤΡΑΤΩΝ καὶ ΒΟΛΟΥΜΝΙΟΣ)

ΒΡΟΥΤΟΣ

Οἰκτρὰ τῶν φίλων λείψανα, καθήσατε
ἐδῶ ἐπὶ τοῦ βράχου.

ΚΛΙΤΟΣ

Ὁ Στατίλιος,
τὸν πυρσὸν δείξας, ὅμως δὲν ἐπέστρεψεν.
Αἰχμάλωτος νὰ εἶναι πρέπει, ἢ νεκρός.

ΒΡΟΥΤΟΣ

Κάθησον. Τοῦτο ναί τὸ σύνθημα· νεκρός.
 Εἶναι συρμός τὸ πρᾶγμα.—Κλίτε, ἄκουσον.
(τῷ ὁμιλεῖ κρυφίως)

ΚΛΙΤΟΣ

Ἐγὼ αὐθέντα; Μα τὸν οὐρανὸν ποτέ.

ΒΡΟΥΤΟΣ

Λοιπὸν μὴ λέξιν.

ΚΛΙΤΟΣ

Προτιμῶ νὰ φονευθῶ.

ΒΡΟΥΤΟΣ

Δαρδάνιε! *(τῷ ὁμιλεῖ κρυφίως)*

ΔΑΡΔΑΝΙΟΣ

Τοιαύτην πρᾶξιν παρ' ἐμοῦ!

ΚΛΙΤΟΣ

ὦ Δαρδάνιε!

ΔΑΡΔΑΝΙΟΣ

ὦ Κλίτε!

ΚΛΙΤΟΣ

Τί κακὴν πρᾶξιν παρὰ σοῦ ἐζήτησε;

ΔΑΡΔΑΝΙΟΣ

Νὰ τὸν φονεύσω, Κλίτε. Βλέπεις ; Σκέπτεται.

ΚΛΙΤΟΣ

Τὸ τιμαλφὲς ἀγγεῖον, πλήρες θλίψεως,
κ' ἐκ τῶν βλεφάρων, βλέπεις, ἐξεχείλισε.

ΒΡΟΥΤΟΣ

Καλὲ Βολούμνιέ μου, νὰ σ' εἰπῶ ἐλθέ.

ΒΟΛΟΥΜΝΙΟΣ

Ὁ κύριος τί θέλει ;

ΒΡΟΥΤΟΣ

ὦ Βολούμνιε,
μοὶ ἐπεφάνη ἡ σκιά τοῦ Καίσαρος
δις εἰς τὸ σκότος τῆς νυκτός, εἰς Σάρδεις πρὶν,
καὶ χθὲς ἐνταῦθα ἐν Φιλίπποις. Ἐφθασεν,
ἤξεύρω, ἢ δ' ἡ ὥρα ἡ ἐσχάτη μου.

ΒΟΛΟΥΜΝΙΟΣ

Μὴ τοῦτο λέγε, στρατηγέ.

ΒΡΟΥΤΟΣ

Βολούμνιε,
βέβαιος εἶμαι. Τὰ τοῦ κόσμου καθορᾶς
τὰ καθ' ἡμᾶς γνωρίζεις. Ὁ ἐχθρὸς νικῶν,
ἐπὶ τὸ χεῖλος τοῦ κρηνοῦ μᾶς ἔφερε. (θόρυθος)
Ἐντιμον μᾶλλον τὸ νὰ εἰσπηδήσωμεν

πρὶν ἢ σπρωχθῶμεν παρ' αὐτοῦ. Βολούμνιε,
εἰς τὸ σχολεῖον ἐφοιτήσαμεν ὁμοῦ·
τὸ ἐνθυμείσαι. ὦ! πρὸς τῆς φιλίας μας,
κράτει τὸ ξίφος, νὰ ἐμπέσω εἰς αὐτό.

ΒΟΛΟΥΜΝΙΟΣ

Δὲν εἶναι τοῦτο φίλου ἔργον, στρατηγέ.
(*Βοή τῆς μάχης*)

ΚΛΙΤΟΣ

Φύγε, αὐθέντα, φύγε. Εἶν' ἐδὼ χαμός.

ΒΡΟΥΤΟΣ

Ἐχε ὑγείαν σὺ, — καὶ σὺ Βολούμνιε, —
Σὺ, Στράτων, ἐκοιμᾶσο ὄλον τὸν καιρόν.
Ἐπίσης χαῖρε, Στράτων. — Συμπολίται μου,
χαίρ' ἡ ψυχὴ μου ὅτι διὰ βίου μου
οὐδένα εὔρον μὴ πιστὸν δειχθέντα μοι.
Ἡ ἥττα αὕτη εἶν' ἐνδοξοτέρα μοι
ἀφ' ὅτ' ἡ νίκη θέλει τὸν Ὀκτάβιον
δοξάσει, ἢ τὸν Μάρκον τὸν Ἀντώνιον.
Χαίρετε πάντες. Τοῦ δὲ Βρούτου ἔκλεισε
σχεδὸν ἡ γλῶσσα τὴν βιογραφίαν του.
Τοὺς ὀφθαλμούς μου νύξ καλύπτει· τὰ ὀσᾶ
κατάκοπα, ζητοῦσι τὴν ἀνάπαυσιν.
(*Βοή πολλή. Ἔσωθεν φωναί: Φυγή, φυγή, φυγή!*)

ΚΛΙΤΟΣ

Φύγε, ὦ; φύγε.

ΒΡΟΥΤΟΣ

Ὑπαγε! Ἀκολουθῶ.

(Ἐξέρχονται ΚΛΙΤΟΣ, ΔΑΡΔΑΝΙΟΣ καὶ ΒΟΛΟΥΜΝΙΟΣ).

Παρά τὸν κύριόν σου, Στράτων, μείνε σύ.
Καλὰ σὺ τρέφεις σεβασμοῦ αἰσθήματα,
κ' ἐν σοὶ ὑπάρχει ὑποστάθμη τῆς τιμῆς.
Τὸ ξίφος λάβε, —στρέψον σου τὸ πρόσωπον, —

ΣΤΡΑΤΩΝ

Δός μοι τὴν χεῖρα πρῶτον. Χαῖρε, δέσποτα.

ΒΡΟΥΤΟΣ

Χαῖρε, ὦ Στράτων.—Καίσαρ, πλέον μὴ θυμοῦ.
Δὲν σ' εἶχον κτείνει προθυμώτερον ἐμοῦ (1).

(Ῥίπτεται εἰς τὸ ξίφος του καὶ γονεύεται).

(Βοή τῆς μάχης. Ὀπισθοχώρησις. Εἰσέρχονται ΟΚΤΑΒΙΟΣ, ΑΝΤΩΝΙΟΣ,
ΜΕΣΣΑΛΑΣ, ΛΟΥΚΙΛΙΟΣ καὶ στρατὸς αὐτῶν).

ΟΚΤΑΒΙΟΣ

Τίς εἶναι οὗτος;

ΜΕΣΣΑΛΑΣ

Δοῦλος τοῦ κυρίου μου.—
Στράτων, εἰπέ, ποῦ εἶνε ὁ αὐθέντης σου;

ΣΤΡΑΤΩΝ

Ἀπηλλαγμένος τῶν οὐς φέρεις σὺ δεσμῶν.
Οἱ νικηταί, ἂν θέλουν, ἄς τὸν καύσωσιν.

(1) Ὁμοιοκατάληκτον ἐν τῷ πρωτοτύπῳ.

Ὁ Βρούτος πλὴν τοῦ Βρούτου μόνος νικητής.
Ὁ θάνατός του ἄλλον δὲν ἐτίμησε.

ΛΟΥΚΙΛΙΟΣ

Τὸν Βρούτον οὕτως ἔπρεπε νὰ εὐρωμεν.
Εὐχαριστῶ σοι, Βρούτε, ὅτι τ' ἀληθῆ
μ' ἀπέδειξας εἰπόντα.

ΟΚΤΑΒΙΟΣ

Τοὺς θεράποντας
τοῦ Βρούτου πάντα ἀναδέχομαι.
(Πρὸς τὸν Στράτωνα) Καὶ σὺ
ἔρχεσαι ;

ΣΤΡΑΤΩΝ

Ὁ Μασσάλας ἂν τὸ συγχωρῇ.

ΟΚΤΑΒΙΟΣ

Ἐπίτρεψον, Μασσάλα.

ΜΑΣΣΑΛΑΣ

Πῶς ἀπέθανεν
ὁ κύριός σου, Στράτων ;

ΣΤΡΑΤΩΝ

Εἰς τὸ ξίφος του
ἐρρίφθη, ὁ ἐκράτουν.

ΜΑΣΣΑΛΑΣ

Τότε λάβετον,

Ὁκτάβιε. Ἀπόδω τῷ κυρίῳ μου
ὕπηρεσίας τελευταίας ἀρρώγην.

ΑΝΤΩΝΙΟΣ

Ἴδου ὁ τῶν Ῥωμαίων εὐγενέστατος.
Οἱ ἄλλοι συνωμόται πάντες πλὴν αὐτοῦ
ἐνήργησαν ἐκ φθόνου πρὸς τὸν Καίσαρα.
Μόνος ἐντίμῳ διανοίᾳ γενικοῦ
συμφέροντος ἐκεῖνος συνωμότης ἦν.
Ἦν ἥπιος. Στοιχεῖα ἐν αὐτῷ μικτὰ
τοιαῦτα ἦσαν, ὥστ' ἡ φύσις νὰ εἰπῇ
ἐδύνατο τῷ κόσμῳ· « Οὗτος ἦν ἀνὴρ! »

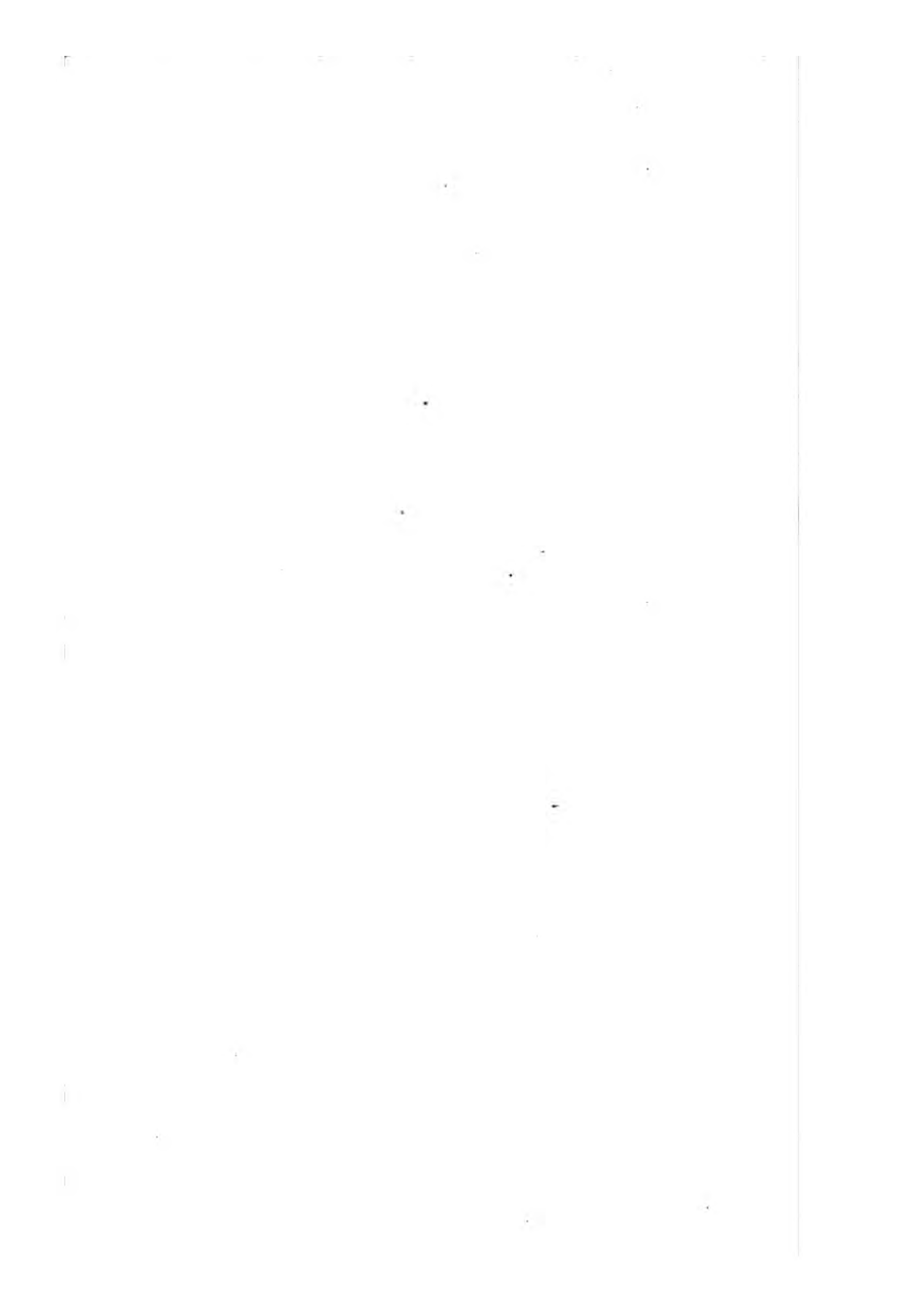
ΟΚΤΑΒΙΟΣ

Κατὰ τὰς ἀρετὰς του ἀποδώσωμεν
τῷ νεκρῷ σέβας καὶ κηδείας τελετὰς.
Τὴν νύκτα ταύτην τὰ ὀστά του θέσατε
εἰς τὴν σκηνὴν μου, ὡς ἐντίμου μαχητοῦ.
Λύσατε ἤδη τὸν στρατὸν, καὶ σπεύσωμεν
τοὺς πρωτοεργοὺς τῆς νίκης νὰ βραβεύσωμεν (1).

(1) Ὁμοιοκατάληκτον καὶ ἐν τῷ πρωτοτύπῳ.

ΠΕΡΙΕΧΟΜΕΝΑ

<i>Δάντου Κόλασις.</i>	σελ.	6
<i>Αισχύλου Πέρσαι.</i>	»	221
<i>Γαίτου Ίφιγένεια ἐν Ταύροις</i>	»	275
<i>Σαικεσπέιρου Ίούλιος Καῖσαρ</i>	»	381

ΕΝ ΑΘΗΝΑΙΣ
ΤΥΠΟΙΣ ΤΩΝ ΑΔΕΛΦΩΝ ΠΕΡΡΗ
1886

743021

T 2

